ADRIANI TVRNEBI PHILOSOPHIAE, ET GRAECARVM LITERARVM REGII PROFESSORIS, ADVERSARIORVM

TOMVS TERTIVS,

LIBROS SEX CONTINENS.

Additi ſunt indices duo, vnus locorum qui in auctoribus explicantur, aut emendantur, alter rerum & verborum.

AD CHRISTOPHORVM TVTHAEVM, SENATVS Pariſienſis Præſidem primum.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

PARISIIS.
Apud Martinum Iuuenem, via S. Ioannis Lateranenſis, ad inſigne Serpentis.

M. D. LXXIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

IL eſt permis à Martin le Ieune, libraire & imprimeur en l'vniuerſité de Paris, d'imprimer ou faire imprimer vn liure intitulé, *Adriani Turnebi Philoſophiæ, & Græcarum literarum Regij profeſſoris, Aduerſariorum Tomus tertius.* auquel i'adiouſteray cy apres le premier & ſecond tome corrigez, annotez, & apoſtillez au marge des lieux y citez. Defendant à toutes perſonnes, de quelque eſtat qualité ou condition quil ſoit, de n'imprimer ou faire imprimer, vendre ne diſtribuer, autres que ceux que ledict le Ieune aura imprimé ou faict imprimer, pendant le temps & terme de ſix ans finis & acomplis, ſur les peines arbitraire: contenues aux lettres de priuilege. Donné à Bloys le 15. iour de Feurier 1571.

PAR LE ROY.

Maiſtre Iean du Bourg maiſtre des requeſtes ordinaire de ſon hoſtel preſent,

Signé Langlois.

CHRISTOPHORO TVTHÆO SVMMO *Pariſien. Senatus Præſidi, Adr. Turnebus fil.*

S. P. D.

CVM hunc literarium poſthumum fœtum, immaturo abortu relictum, nec ab auctore patre meo Adriano Turnebo iniquioribus fatis prærepto recognitum, matris tamen diligentia & patris amicorum opera, à ſitu, à tenebris, à ſempiterna obliuione liberatum, in lucem aſpectumq; hominum emerſurum ſciremus, Præſes ampliſſime, Tu vnus & ſolus occurriſti, quem ita ſerenum, propitium & fauentem patronum habere cuperemus, vt bona tua pace & venia, hic reſiduus & tertius Aduerſariorum patris labor tuo nomini iampridem deuotus & conſecratus, tua ſumma auctoritate præſidióque munitus & ab obtrectatorum malignitate defenſus ac vendicatus, in ſtudioſorum manus tandem perueniat & luce qua diu caruit, perfruatur. Ex quo ſi quid commodi & adiumenti perceperint docti, totum hoc tibi deberi profitebuntur, & tuæ amplitudini ac ſplendori gratias in perpetuum agent. Auctoris autem familia, ſi ſenſerit hoc votiuum munuſculum tibi non ingratum fuiſſe, tanta tua beneuolentia & beneficio ſe tibi deuinctam & obligatam in æternum prædicabit In primus Odo & Stephanus fratres mei, qui legum & iuris ciuilis ſtudia nunc Tholoſæ perſequuntur, huc tandem reuerſi te coràm reuerebuntur, te non tantùm in ampliſſimo foro, in ſupremo ſenatu, iudiciorum & ſententiarum principem, legum præſidium, iuris aſylum, morum inſtitutorúmque veterum & recentium aram, æqui boníq; columen intuebuntur: verumetiam te optimum literarum parentem, præcipuum ingeniorum ſenio vigentium florem, clariſſimum integritatis, virtutis, conſilij, ſapientiæ, eloquentiæ, omnis denique liberalis diſciplinæ & doctrinæ ſpecimen admirabuntur, ſuſpicient, celebrabunt: atque tuo numine recreati, ad ſummum illud decus, quod excellentibus ingenijs propoſitum eſt, indies vehementius incitabuntur. Huius autem beneficij memoria meo animo illuceſcet magis & vigebit, atque ita in Turnebi familia,

Semper honos nomenque tuum laudeſque manebunt. Vale. Lutetiæ Pariſiorum. 12. Cal. Ianu. 1572.

AD AMPLISS. VIRVM CHRI-
ſtoforum Tuanum in ſupremo Se-
natu primum Præſidem.

IO. AVRATVS POETA
REGIVS.

Aduerſaria dum pereruditu
Turnæbus pater eruditionum
Sæua colligit imminente Parca,
Conuaſans velut ad noui tumultus
Signum, ſarcinulaſque miles aptans:
Phœniſſa vel vt imminente, Troës
Syluis infabricata cùm ferebant
Raptim robora, remigeſque truncos:
Sic is præproperans rudes tabellas,
Et ſparſis folijs pares Sibyllæ,
Dum conſarcinat, alligatque raptim:
Pars interciderat parum polita,
Quam nunc coniuge digna talis vxor
Magna ſedulitate perpolitam,
Nobis auſpicio tuo Tuane,
Raptas coniugis vt rogo fauillas,
Reddit: teque rogat tibi dicatos
(Qui tutor viduis Tuane & orbis
Præſens eſſe ſoles) ſui mariti
Vt libros, ita liberos relictos
Cures, vindice te manere tutos.

Ἰωάννης ὁ Γαρδέσιος εἰς τὸν
τούρνηβον.

Ὅς ῥά σ᾽ ἐπίκλησιν καλέσει (τούρνηβε) μέλιτ]αν,
κεῖνός σοι ἰδίην θήσει ἐπωνυμίην.
Ὡς γὰρ φοιταλέαις πέτεται π]ερύγεσσι μέλιτ]α,
πολλήν τ᾽ εἰαρινὴν ἀγλαΐην δρέπεται.
Ὡς σὺ κυκλοδρομέων μουσῶν τὸν ἀπείρονα κῆπον
αἰόλα παιδείης ἄνθεα χερσὶ λέγεις.
Ὧν γλυκύτητα τεοῖς ἐν ςήθεσσιν καταπέψας,
τῆς γλώσσης μελιχρὴν τὴν δρόσον ἐκπροχέεις.
Καὶ δὴ ἐγὼ φωνὴν σέοθεν μελίγηρυν ἀκούων
παγγλύκερον δοκέω λειχέμεναι τὸ μέλι.

LOCI AVCTORVM, IN HIS LIBRIS, AVT declarati, aut emendati. Prior numerus librum indicat, poſterior caput libri.

ACcij 29.1.
Apud Cicc. 2. de natu. deor. 26.33.
Apud Noni. 28. 7. 29.28. 29.19.
AElianus 30.36. 29.18. 29.8.
AEneæ locus 27.7.
AEſchyl. 27.23. Iterum.
AEſchyl. & eius interpres 28.16. Iterum.
Afranij apud Noni. 29.27.
Alcæi apud Athenæ. 27.29.
Alexand. Aphrodi. 25.23.
Alpheni Iuriſcon. 27.1.
D. Ambroſij 26.12.
Ammiani 27.33. 28.2. 28.26. 28.45. 29.35.
Andronicj Liuij apud Nonium 28.7.
Annij tuſci locus 26.34.
Antoni. Imperator. 26.11.
Appollonij de fulmine 26.29.
Appiani lib. 5. 27.1.
Apuleij 27.21.
Lib. de aſin. au. 28.21.
1. Apolo. 29.13. Iter. Iter. Iterum.
Arati 28.30.
Arati interpretis 29.32.
Archimedis 29.18.
In libello qui dicitur ψαμμίτης 26.1.
Ariſtophanis 25.9. 25.29. 25.29. Iter. Iter. Iter. 28.16. 30.10.
Bacch. 25.30.
Veſpis 27.30.
Pace. 29.10.
Nubibus 29.10.
Cocalo. 29.25.
Ariſtidis de Baccho 28.26.
Ariſtotelis 25.29.
de cœlo 27.25.
in arte poëtica 29.25.
Arnob. de ſpad. 29.5.
Aſcon. 26.24. 27.22.
de ſpatio vitę homi. 27.22.
in Miſon. 28.3.
Athenęi 25.22. 28.24. 27.26.
de lebetibus 26.17.
Auieni 25.13. 28.30.
Aurel. olymp. 27.18.
Auſonij 1. epigr. 27.2. 27.5.
epiſt. 7. 27.10.
in gra. actio. 27.21.
in monoſyll. 27.23.
epiſt. 5. 29.26.
de Narbone 30.26.
Budæi lectio 29.36.
Cæſaris lib. 1. de bell. ciuili. 30.15.
Lib. III. de bell. ciuil. reſtituitur 27.24.
Lib. III. Comment. 26.32.
Lib. VII. de bell gall. 29.24.
Callimachi 26.30.
de Ioue 29.29. Iterum.
Capitolini in Antonini phil. vita 25.18.
de Antonio ſalio 30.24.
Catonis de re ruſti. 25.19. 25.20. 26.32. 30.6. 30.7.
cap 4. 29.27.
cap. 83. 29.23.
cap. 132. 29.31.
lib 1. orig. 30.31.
Catulli 25.21. 25.22. 26.29. 27.5. 28.21. 28.24. 28.44. 28.38. 29.35.
in Argonauticis 26.1.
Ad Coloniam 26.8.
In carm. nupt. 27.25.
de Berecynth. 29.20.
in Annal. Voluſij. 30.27.
ad Ortalum 30.31.
Cenſorini de anno Climacterico 26.18.
cap. 22. 27.24.
Cic. 26.24.
ad Heren. 29.4.
lib. II. 29.15.
lib. IIII. 26.7. 27.12. 27.26. 29.4. 29.15.
de inuentio. 26.29.
de oratore. 29.36. 29.21. 25.4. 26.12. 27.13. 28.42.
in iocis 28.26.
libr. III. de orator. 25.4. 25.10. 27.1. 30.27.
in Orato. 26.16.
in Bruto. 25.23. 26.3. 26.12. 30.5. 29.36.
in Topicis 25.23. 29.24. 29.36. Iterum.
pro Quintio 25.3. 29.36.
pro Roſc. comœdo 29.36.
in Verrem 29.36.
Diui. in Verr. 29.23.
lib. 1. in Verr. 27.21. Iter.
li. III in Verr. 25.5. 27.13.
li. IIII. in Verr. 25.5. 28.4. 28.23.
lib. V. in Verr. 27.1.
lib. VI. in Verr. 28.34.
lib. VII. in Verr. 30.39.
pro lege Manil. 25.12. 29.30. 30.36.
pro Cluentio 25.29. 29.16. 28.34.
in Rull. 25.16. 30.17.
pro Rabirio 27.16. 28.3. 29.21.
1. Inuectiua in Cati. 30.15.
II. 30.35.
pro Muren. 25.23. 28.13.
pro Flacco 30.4.
pro Arch. poëta 30.5.
poſt reditũ in ſenat. 25.25. 26.22. 28.3. 28.17.
de Aruſpic. reſpõſis. 25.15.
pro Sextio 28.42.
pro Cœlio 26.22. 26.25. 27.23. 28.42.
in Piſonem 25.3. 28.3.
pro Milone 25.7.
in Ant. Philipp. 2. 29.13.
VI. Philipp. 26.26.
li. 1. epi fami. ad Lẽt. 28.42.
epiſt. ad Marium. 26.25.
epi. 1. Cęlij lib. VIII. 30.35.
lib. XVI. ad Tironem 30.7.
epiſt. 1. li. 1 ad Q. frat. 27.1.

ad Attic. 27. 27. 27. 30. 30.19. 30.19.
1.ad Attic. 25.16.
11.ad Atti.30.13. 30.12.
v.ad Attic. 28.27. 28.28. 28.29. 30.31.
epi ad octaui. 27.30.
in Lucullo. 26.28. 30.7.
1.de finib. 25.2.
11.de finib. 28.34.
in Tuſcul. 26.1.
1.Tuſcu. 26.8. 26.18. 27.2. 27.6. 29.19.
111.Tuſcul.25.14. 27.6.
11 de natura deor.27.4.
de legib. 2. 26.33. 29.24. 29 32.
1.offic.26.32.28.39.
11.offic.26.26.
111.offic.25.18.25.23.27.4.29.30.
de Amicitia 28.37.
de Senectu.25.2.
de Vniuerſ.28.14.
1111.de Rep.29 20.29.27.
vi de Repu.26.18.Iterum. 29.2.
in prognoſticis Arateis de Fulica 25.13.
Chariſij 27.15.27.23.
Claudiani 11 panegy.in ſtilic. 28.23.30.3.
lib.11.in Eutrop.29.5.
Clemen. Alexand. 25.23.
Columel.lib.vi. 29.1.27.25.
in hort.30.14.
Corn.Taci.xi.lib.25.30.Iter.
Curtij 27.16.
Democharis 25.12.
Demoſt.cõtra Ariſtog.30.10.
Diodorij 26.29.
Dionis 29 9. 30.15.
In Claud.27.19.
in Neron.27.18.
in M Antonin.25 18.
in Cõmod.25.17 Iter.Iter.
de Commodi ludis 25.17.
Dionyſij halic.29 31.
111.lib.25.6.
Donati in vitam Virgilij 27.26.26.25.
In Eunuc.Teren. 27.23.
Drepani Pacati in oratione panegy 27.2.
Ennij 25.2.
Ennij locus ex Varrone 26.31. 28.11.
apud Nonium 29.28.
Epigrammat.11.27.25.
Euclidis 26.1.
Euripidis 26.32.29.25.25.29.
Androm. 27.19.29.25.
Hecubæ 28.46.29.28.
Ex lexico vete.excerp. 27.10.
Feſti 26.26. 29 13. 30.31.26.34.27.17.28.27.28.37.
de Sacramento 29.36.
de Ione lapid.30.23.
de Auſpicijs 30.29.
Ex fragmẽto legisperue.quædam 27.21.
Fulgentij 26 10.
locus expoſi. moral. 26.21.
Gellij lib.vi. 29.14.
lib.x. 28.32.
lib.xii.28.32.30.36.
lib xvi.29 15.
lib.xx.cap.9. 29.33.
Germanici verſus 28.30.
Gratij de Venat. 26.19.28.20. 28.29.29.26.
Heliodor.in AEthiop. 28.25.
Herodiani 28.32.
li.1111.de ſignis mili.30.15.
Heron in pneumaticis 26.8.
Heſychij 26.33. 25.5. 25.24. 27.28. 28.19. Iterũ. 28.20. 30 38.
de Cottaniſ.25.28.Iterum.
Heliod 29.15.30.29.
Higinij 28.43.
de Perſeo 26.28.
in Cicer. 28.28.
lib.11.poëtic aſtron.28.30.
de Iphiclo 27.28.
Hippocratis 25.30.
Homeri 28.28. 25.9.25.5.
in catalogo 30 37.
2.Ilia.26.28.
6.Ilia 28 44.
Iliad.χ.29.25.
Iliad.22.28.26.
Iliad.ψ.29.19.
de Proteſilao interfe.29.25
Odiſſ.26.13.
1.Odiſſ.28.7.Iterum.
12. Odiſſ.28.44.
Odiſſ.μ.29.17.
vltimi Odiſſ. 28.46.
Horatij od.1.lib.1.26.7.
od.4.30.11.
od.5.29.24.
od.12. 25.14.29 29.
od 13. 29.29.
od.14. 26.7.
od.23.26.36.
od.24.26.36.
od.25.26.36.
od.28.26.36.
od. 28. 25.6.26.1.
od.34. 29.29.
Lib.11 od.2.28.24.30.5.
od.8. 26.31.
od.20. 28.20.
Li.111 od.8.25.20.25.29.30.6.
od.10.26.19.27.19.
od.19. 27.16.
od.22. 29.25.
od.27. 30.29.
Lib.1111.od.1.28.10.
od.2.26.23.
od.4.28.31.
od.5. 26 1.29.2.29. 30.30.
od 13.26.31. (38.
od.17. 30.2. 30.27.30.39.
In arte poëtica 26.26. 27.4. 27.29. 27.33. 28.24. 28.26. 29 35.30.7.30.27.
Lib. 1. epiſt. 1. 26. 26. 30. 3. 30.9. 30.12. 30.19.
epi.2. 26.27.
epi.3. 26.27.
epi.6. 26.16. 28.38. 30.7.
epi.7. 25.29.
epi.11. 27.22.
epi.13. 28.33. 30.38.
epi.14. 28.31.
epi.15. 26.20.
epi.16. 27.16.
Lib.11.25.10.
epi.1. 26.24. 26.25. 26.25. 30.7.30.29.
epi.2.27.4.27.4.
Saty.1.lib 1.26.15.
ſaty.2.29.31.Iter.29 34.
ſaty 3.29.27.29.17.
ſaty.4. 30.19.30.3.
ſaty.6. 27.15.
ſaty.8.28.44.30.30.
ſaty.10. 29.24.
ſaty.2.lib.11. 25.17.28.4. 29.14.30.3.
ſaty.3. 26.2. 26.14. 26.26. 28.3.26.27. 28.23.30.27.
ſaty.5. 26.3. 28.3. Iterum.
ſaty.

ſaty.*6*.28.*26*.*29*.*35*.
ſaty.8. *30*.*38*.
Ioſephi lib.xxii.de bello iud. 27.25.Iterum.
Iuuenal. 28.*38*.
ſaty.1. 27.25. 28.24.
ſaty.2.27 19.*29*.5.
ſaty.*3*. 27.15. 28.*31*.
ſaty.5. *26*.5.
ſaty.*6*. *30*.*30*.
ſaty.7. 25.*3*. 27.2.
ſaty.8. 25.*3*.*26*.10.
ſaty.10. *29*.1. *30*.1*9*.
ſaty.1*6*. 25.24.
Iſidori 28.25.
ilb.ix.*26*.22.
de ſagmaria mulſta *30*.1*6*.
Iuliani in l.Cum emptor ff.de Reſcind.Vend.*30*.27.
Iulij obſeq. de prod. 27.2.
Iuriſcon.loci explicati 27.*31*.
Iuriſconſul.libri emēd.*30*.*35*.
Iuſtinia.lib.iii. Cod. explicatur 27.*33*.
Iuſtini *30*.27.ibidem. 27.*26*. Iterum.
Iuſtini martyr. 27.5.
In Laërtio Socratis & Diogenis dicta & explicantur & emendantur 27.*34*.
Lampridij in Commodo explicatur & emenda. 25.17.
in Vulcatio Gallica. *26*.15.
in Heliogabalo *30*.1*6*.
Liuij lib.1.*30*.*29*.Iterum & Iterum.*30*.*36*.
lib.iii. *29*.*30*.
lib.iiii.28.*34*.Iterum.
lib.v.28.*34*.
lib.viii. 25.2. *30*.1.
lib.ix. 25.7. 25.10. 25.7. *30*.25.
lib.xxi. 27.11.
lib.xxvi. *29*.*30*.
lib.xxix. *26*.17.
lib.xxxi.27.7.
lib. xxxix, 27.*32*. *30*.25. *30*.*29*.
lib.xl. *30*.24.
lib.xlii *30*.*32*.*30*.*37*.
lib.xliiii.*29*.7.*30*.*37*.
Lucani *26*.*23*. 27.*23*. 28.*32*. *30*.7.*30*.*30*.*30*.*30*.
lib.ii. 25.4.
lib.iiii.27.18.
lib.v. *26*.1.
lib.vi. *30*.1*9*.
lib.ix.*26*.18.
D.Lucæ locus 15. cap. *26*.24.
in Act.Apo.cap.27.27.*31*.
Luciani locus in Timo. 25.*9*.
quomodo hiſtoriam ſcribere oporteat *29* 8.
Lucil.18.*9*.28.20.*29* 2.25.10.
apud Non.*29*.*3*.*29*.1*9*.*29*. 27.*30*.*9*.
Lucretij lib.1. 25. 1*9*. *26*.*36*. 28.45.*29*.*6*.
lib.ii. 25.1. 27.14.*30*.*23*.
lib.iii.28.*30*.*29*.*34*.*30*.*9*. *30*.10.
lib.iiii. *26*.1*3*. *26*.22. *26*. *31*. 27.*35*.*30*.14.
lib.v.*29*.*34*.*30*.1*9*.itidem. *30*.22.
lib.vi. *26*.1*3*. *29*.*6*.*30*.1*9*. *30*.1*9*.*30*.1*9*.
Macrobij *26*.*36*.27.17.
1.ſatur.25.*23*.
3.ſatur.*30*.*6*.
Manilij lib.v. 28.15.
Marcellini 25.18.*26*.*34*.*30*.5. *26*.*34*. 27. 24.
D.Mar. cap.v. 27.20.
Martialis *29*.*32*. *30*.*3*. *30*.8.
lib.ii. 25.8.
lib.iii. *29*.*30*.
lib.vi. 25.27.
lib.vii.25.24.
lib.viii. *29*.*9*.
lib.x. *30*.*30*.
lib.xi. *30*.27.
lib.xii. *26*.21. 27.*31*.28. *31*. *29*.24.*30*.*26*.
lib.xiii. 25.28.
lib.xiiii.27.*3*.
lib.xv.25.15.
Nęnij apud Non.*29*.28.*29*.28.
Nonij *29*.2. *29*.*3*. *30*.*9*. *29*. 17. *29*.1*9*. *29*.20. *29*.21. *29*.22.*29*.*23*.*29*.27.*29*.28.
in Cinædo 27.*29*.
Ocell. Lucan.27.1*6*.
Ouidij 25.28. *29*.*30*. *30*.*36*. *30*.*39*. *30*.*39*. *29*.*31*.
in Amorib.*26*.*31*.
Metamorph.*30*.14. ibidē.
1.Metamor.*26*.18.*30*.*35*.
Pacuuij apud Nonium *29*.27. *29*.1*9*.
Paulini in epiſtola ad Romanicum *26*.15. ibidem.
D.Pauli interpres *30*.*6*.
Pauli l. lectos ff. de peric. & comm.rei vend. *30*.27.
Pauli iuriſcon.*30*.*26*.
Pauſaniæ 28.4*6*.
Patercul. 25.*30*. *26*.*29*.
Perſ.ſaty.1. *26*.21.28.*26*.28. 40.*29*.20.*29*.25.*30*.18.
2.ſaty.25.14 25.*30*.*26*.*6*. *26*.24.*29*.*35*.
3.ſaty.*26*.24.28.42.28.*26*.
4.ſaty. 25.*29*. *29*.*23*. *30*.8.
5.ſat.25.4.28.1*6*.28.*26*.*29*.
6.ſaty.*26*.*23*.28.11. (8.
ſaty.vltima *30*.7.
Perſij vet. interp. *30*.7.*30*.8.
Petronij.*26*.7.*26*.*6*.
Philoſtra.28.25.
in Icomb.28.10.
Plato.1.de Repub.25.*23*.
xii.de Repub. *29*.10.
Plauti *29* *31*. *29*.*32*. *29*.*34*. *29*.*34* *30*.27 *30*.*29*. Iterū. Iterum.
Amphi.*29*.*34*.*30*.*34*.
Aulul.*29*.*34*.
Bacchidib. *30*.28.
Captiuis *26*.*29*.28.*38*. *30*.
Ciſtel. 28.1. (*34*.
Curcu.27.27.*29*.14 *29* *31*.
Epidi.*30*.*26*.
Menech.ex Varro.*29*.*32*.
Mercatore *26*.*23* *29*.20.
Milite *29* 28.
Pœnulo 25.21.*29*.2. *30*.*6*. *30*.*32*.
Pſeudu.28.41.*29* 28.
Ruden.*26*.2.
Trinummo *26*.1*6*. 27. 12. 28.47.*29*.8.
Trucul.*29* *34*.
Sticho 25.1. 25.15. *26*.*26*.
Plinij *30*.7.
11.lib.*26*.18 27.5.
v.lib.*30*.4.
vi.li ca.xx. 25.2. 25.10.
vii.li.28.45.28.4*6*.*29*.18.
viii.lib.28.*23* *30*.*33*.
x.lib.8.cap.28.20.
xi.lib.27.24. *37*.cap *26*.5.
xiii.lib.*9*.cap.*26*.*23*.
xiiii.lib. 25.*26*. 28.1*9*. *29*.*26*.21.cap *29* *34*.

xv.lib.27.17. 6.cap.28. 7.
14.ca. 28.22. 29.ca. 27.27.
xviii.li.28.42.30.1.30.18.
30.34. 35.ca.25.13.Iterũ.
25.22.
xix.lib. 7.cap.30.8.
xxi.lib. 2.cap.29.1.
xxv.lib. 8.cap.30.32.
xxxi. lib.28.29.
xxxiii. lib. 28.23. 29.16.
30.26. 7.cap.29.28.
xxxv.li. 26.3. 26.12.Iter.
26.17. 8.cap.25.22.
xxxvi.lib. 21.cap. 26.33.
xxxvii. lib. 26.3. 27.35.
10.cap. 28.36.
Plinij Iunioris epiſt. lib. 1. epiſt.11. 28.22.
viii.lib.29.26.
ad Traia. 27.5.
de viris illuſtribus 28.34.
Plutarchi 26.10. 26.32. 27.4.
27.8. 28.37. 28.38. 29.13.
29. 31. 28.37. 28.38. 25.
22. 28.37. 23.38.
In Solone 27.26.
in vita Cice. 28.26.
in Antonio. 26.33.
in Mario 25.30.
in Sympoſi. 26.17.
Pollionis in Galieno 25.8.
Pollucis 25.14. 27.24. 29.8.
29.36.
Polybij 28.34. 30.24. 30.35.
Pomponij apud Non. 30.9.
Porphyrionis in ſat.viii. li. 1.
Horatij. 29.14.
Porphyrij 25.22.
de non edendis animalibus
lib.iiii. 27.5.
Priſciani de prete. verbi Careo & de ſupino 29.34.
xviii.lib.30.15.
de nomine Paulus nõ Paullus 30.28.
Probi apud Seruium 29.24.
Propertij 2. lib.27.21.
iii.li.26.33. 27.8. 27.33.
29.31.
iiii.lib.26.35. 29.4.eleg.
ſecun.26.19.
Prudentij περὶ στεφαν. 28.16.
aduerſus Marcioniſt.30.19.
contra Vnionitas 26.10.
cõtra Symmachum 29.12.
30.19.
Quintiliani libro 1. 26.1.
vi.lib 28.35. 29.12. 29.13.
Q. Cic. de petitione Conſula.
25.3.
Q. Curtij 28.32.
Saluſtij in Cati.bell.29.34.
de bell. Iugur. 26.15. 26.34.
27.21.
ii. oratio. Lepipi 29.14.
Scribonij Largi 26.33.
Senecę 25.28. 26.21. 29.16. 30.3.
in epiſtolis de ſpectaculo
matut. 30.30.
epiſtolarum 1. 27.19. Iterũ.
xxii.epiſt. 26.20.
c.xx.epi. 26.14.
in Controuerſ. 28.22.
de fulminib. 25.12.
de benefi.lib.1.30.11.Iter.
Iterum.
v.lib. 27.8.
vii. lib. 28.23.
in Apocolocynt. 26.4. 27.3.
29.36.
Sereni 29.26.
Seruij in Virg. 30.5.
in ii.Georg. 28.8.
in iii.Georg. 26.12. 27.27.
in vi.AEneid. 28.44.
in viii.AEne. 25.17.
in x.AEne. 29.24.
in xii.AEne. 30.32.
Sidonij Apollinaris vii. lib.
25.6.
vii.lib.epi.vii. 30.26.
Silij Itali. 27.24.
viii.lib 25.6.
xvii.belli Punici 30.37.
Symmachi in epiſt. 30.19.
30.19.
Syneſij 27.1.
in laudat. Caluitij 27.30.
Sophoclis 25.6. 26.1.
Spartiani in Adri. 25.17. 29.
12.
Statij 25.30. 26.4. 29.35.
iii.lib.ſylua. 28.33. 30.14.
iiii.lib.28.33. 29.35.
v.lib. 26.5.
v.lib.Thebaid. 26.30.
x.lib.28.43.
i.lib.Achill.26.23.
ii lib.Achill.26.30.
Stephani de vrbib. 25.12.
de Acmonia 34.
Strab. 26.31. 26.33.
de liguria 25.22.
de Arupinis 29.32.
de exedra 28.37.
de faucibus ditis 26.28.
Suetonij 26.29. 28.5. 30.39.2.
in Auguſto 25.7. 26. 30.
27.7. 29.2. 29.16.
in Octauio Cæſ. 29.16.
in Tiberio 28. 32. 29.19.
in Cali. 27.20. 27.26. 28.35.
in Clau. Cęſa. 27.19. 30.33.
in Nerone 25.11. 27.18.
29.9. 30.33.
in Domitiano 25.18. 26.
11. 30.30.
Suidæ 27.20. 28.45. 29.24.
30.16. 26.15. 27.3.
de gnoma 29.19.
Taciti 30.39.
v.lib. 27.19.
de morib. Germ. 29.24.
Terentij 28.24.
Andria 28.4. 28.33. 29.24.
Eunuch. 27.26. 28.32. 28.
35. 29.8. 30.1.
Adelph. 25.21. 29.10.
Heautontimo. 25.3. 25.20.
30.6.
Phor. 28.1. 28.4.
Themiſt. de cornicula 26.27.
Theocri. 26.30. 26.31. 28.44.
Theocrit. interpres 30.36.
Theodoſij Codicis 26.34.
Theonis 25.13.
in Arat. de Iphiclo 27.28.
Theophraſti 25.13. Iterum.
de odoribus 25.28.
de Ventis 26.36.
Tertulliani 27.17. 29.24.
Aduerſus gentes 25.4.
de anima 26.21.
i. de anima 26.18.
de coron. milit. 27.20. 28.
23. Iterum.
de pallio 29.18. 30.21.
de ſpectacul. 28.45.
de virginib. veland. 28.26.
de patientia 25.18.
Tibulli 28.24. 29.32.
lib.1. 26.36. 29.30. 29.31.
eleg.ii.lib.primi 26.6.
elegia.iii.lib.primi 26.33.
lib.ii. 30.19.
lib.

lib.IIII.28.39.
Titinij 29. 1.
apud Nonium 29.28.
Trebell.30.20.
Turpilij apud Noniũ 29.28.
Valerij 25.16. 28.44.
Valerij Flacci lib.I. 28.45.
VI.libro 29.25.
VIII.lib.27.1. Iterũ. 29.4.
Varronis 29.2.28.12.
De lingua Latina 25.3.Iter. 27.31.28.18.28.12.30.7. 30.35.30.20.
de Illicio
Apud Nonium 29.3. 29. 19.29.20. 29. 27. 29.28. Iterum.Iterũ. 29.28. 30.9.
lib.I.de re ruſtica 28.7.Iterum 28.47.
lib.II. 26.31. 27.35. 29. 32.Iterum.
Vegetij 30.32.
Venuleij 28.31.
Vibij ſequeſter 29.25.30.39.
de Clitumno 29. 26. Iterũ.
de Aracino 30.14.
Victoris 25.18.
Virgilij II.Eclog.30.14.
III.Eclog.29.25.29.20.
VI.Eclog.28.46.
VII.Eclo.27.23.28.16.
VIII. Eclog. 26.22. 27.23. 27.25. Iterum. 30.38. 30. 39.29.25.
Virg.pharmac.30.19.
IX.Eclog. 26.6. 26.31.
I.Geor.25.21.25.13.Iter. 26.31. 27.25. 28.24. 29. 25.29.31.30.19 30.39.
II.Geor.25.30.29 26. 30. 5.30.27.
III. Georg.26.25. 27.35. 28.44.29.4.29.17.29.26.
IIII.Georg. 26.28. 27.10. 28.43.28.45.29 35.
AEneid.I. 25.1.25.12.26. 23.26.30.27.30.28.5.28. 10.28. 16. 29.4. 30.19. 30.19.30.27.30.29.
II.AEneid.25.4.25.30.26. 2. 26.22. 26.23.Iterũ. 26. 23. 26.33. 29.4. 29.6. 29. 21. 30.19. 30.39.
III.AEneid.26.10. 27.20. 28.5.28.15. 30.28. 30.39.
IIII. AEneid. 25.1. 25.6. 26.5. 26.17. 26.23. 27.5. 28.1. 28.30. 29.6. 29.25. 29.32.30.27.30.39.30.39
V.AEneid.26.17.26.12.26. 28. 26.30. 28.15. 28.16. 28.19.Iterũ. 29.4.29.35.
VI.AEneid.25.6.25.30.26. 2. 28.32. 28.43.28.44. 28. 45.28.46.29.24.
VII.AEneid. 25.30. 26.21. 26.22.26.28.26.33.28.16. 28.21.29.32. 29.35. 30.5. 30.21. 30.27. 30.38.
VIII.AEneid.25.14 25.30. 26.29. 29.6. 29.31.30.38.
IX.AEneid. 25.30. 26.23. 26.30. 28.46. 29.24. 29. 25. 30.19. 30.39.
X. AEneid. 26.30. 27.28. 29.24.29.25.29.25.30.34.
XI.AEneid.25.7.27.12.
XII.AEnei.25.9.26.1.26.5. 26.12.26.33.28.32 30.29. Iterum.
in epigramm. 30.30.
in AEtna 28.41.
in Ciri 29.17.28.25.
Copa 30. 14.
in diris 26.35.
Vitruuij lib. I. 25.12. 30.36.
I cap.30.33.
V.lib.7.cap.28.20.
VII.lib.26.15. 3.cap.26.3.
VIII.lib.6.cap.30.38.
IX.lib.29.13 cap.III.& IX. 25.11.cap.IIII.29 31.
IX.& X.lib.27.28.
X.lib. 26.8. 29.11. cap.XX. 28.20.
Vlpiani de officio proconſ. & leg.30.26.
Vlpiani l. Itẽ apud Labeonem ff.de iniur.28.31.
ff.de iniur.28.31.28.31.
in l. cum duobus pro ſocio 30.6.
in l. Argu.ſunt ff.de auro & argen.l.28.23.
de decimis 30.23.
Vopiſcij in Aurelio 30.21.
in Bonoſo 30.20.
in Probo 30.20.
in Saturnino 30.20.
in Tacito 30.20.
Xenophon. in Lacon. Repu. 27.26.

FINIS.

ERRATA, QVAE OB SPINOSVM MANV SCRIPTVM exemplar in hoc Aduerſariorum volumine obrepſerunt, ſic caſtigato.

Terminus pag.2.verſ.1. quæque 4.10.dicant 10,8.queis ægram mentem,& trepidantia 11.32.coruſcatio 13.10. fœdifragos ibid. 14.ἀθηναῖοι 15.6.haberi ibid.24. ruunt ibid.30.carbunculos 16.3.veriloquium ibid.22.ἄδουσα ibi.26. coruorum ibid. 11. iacis 18.13.deſidero 19.12.publicus ibid.37.Laticlauii 20.30.μαινάδαν 22.11.Littoralibus ibid.39.maris 27.1. alnum ibid.16.ζῶν ibi. 24.ταυτολογίαις 28.30.ἄτρια ibid.28 & 29.ἄλλο 29.24.vitem 32.11. vuas ibid.31.Prima 35.16.ἐνταῦθα.36.36. complectebantur 37.33.κύφων 38.11.vernis 39.27.amplectebantur ibid.36.bruto 40.19.ξυλίνοις ibid,23.hibernis 41.27.ſe,delendum eſt 42.5. eſt,delendum eſt 43.11.Eumenidibus ibi.in marg.25.lanuginoſis ibid 37.loca 44.16. ὀδυνῶν ibid.24. anus 45.20. manus ibi.37. auerruncaſsit 49.9. macra ibid.15. furuo 50.3. detracto ibid. 22. διηγκυλημένον ibid. 19. & 20. nam, delendum eſt 52.12. ventum 53.9. Paulino 54.24.annuus 55.22.lectiſternium 56.25. alueum ibid. 28. exemplo 57.32.maturatæ 61.13. comœdia 62.39.Virgilij 64.25. cauda 65.5. Troiam ibid.23. Pacuuius 66.23. Pacuuium ibid.24. agricolationis 67.9. Siluani ibidem. triumphari ibid.39.cogeretur 69.14. cogebantur ibid,15. tumentibus ibid. 35. quo ibid.21. Catilinarijs 72.39. & 73.1. roſtrata 74.7. Veneris ibid.23. adductus ibid 29.naufragum 72.31. Græcis 75.22. Bœoto 78 32. inauditaque 84.32.reſtinguere 87. 3. At ibid.17. emetientes 89.vlt.obſcuram 91.21.& 22. fuſcámque ibidem. explicantur 92.22. Prætorem 93.21. dicitur 94.31. inculcat 95.25. illud 97.18. qua ibid.36. areſcit 98.17. ἰδίδουν 99.19. ſolitum 100.27. alligatus 101.6. Claudij ibid. 18. interea ibid.19. Græci 106.27. monet ibid.29. deſultores 108.1. Scutulatum, Scutulæ ibid.31. videtur 111.17. Glauci 113.21. Græcoſtaſis 114.26. quam 115.2. notionem ibid.16. πηδῶσαι 116.16. tempore 117. 18.piſces 119.15.puros 122.22. acceſſu 124.22. Quámne ibid.29. precium 125.36.ſplendor 128.1. apparet 130.17. aſperſum 131.1. antiquo 133.4. alterum ibid. vocat ibid.16. opum ibid.21. Syros ibid.29. proterui 134.19. eunt ibid.20.epulis 135.24.iuueneſcere 136,24 damnum ibid.30. ſacrataq; ibid, 34. dicere 137.1.monitq; ibid.6.tepeſcunt ibid.11. tranſibant ibid. 19. pendet ibid.25. λόφους 138. 8. indicij 139.21. enim. 141.3. fauſtáque ibid.4. ἐπιχυθῆναι ibid.12.ἄιδουσα ibid.25.ἀντὲς 142.11.villoſa ibid.30. villoſæ ibi.32. ἐκατέρωθεν ibid.31.quod ibid. 35. deglupta 143.3. Plauto ibid ſemiraſi ibid.13. dicere ibid. 14. contentio ibid.6. vtriuſque ibid.20.æmuletur ibid.23.Alabaſtriſcus 145.7. Batteus ibid.8. bis ibid.38. Siue 146.27. Nauſeas 148.35. prælucente 149.2. Polydamas ibid.5. ἐλεγχείην 149.10. λαμβάνουσα ibid. 15. defæcatur ibid.35. Ilias 150.5. ἂν ibid.34.ramale 151.16.ὄνφος 153.12. puluerulentū 155.22. κικινισμένον ibid.25. adiuuat 156.4.Mediaſtinus ibid.21.exercitu ibid. vlti. ſe militem 157.4. ἐπιπεδυγμένον 158.8. percontetur ibid.24. ſecundis ibid. 24. codice ibid.35. ferramentum 159.14. ſarcino ibid.34 moneo 161.1. nil ibid. 8. Prooemium ibid. 17. Terentij ibid 26. verrucoſa ibid. 29. κισσάω 163.6. niſi ibid.11. κωλέφῳ ibid. Hemicyclus ibid.27.ἡμικυκλίῳ ibid. potius ibid.9. τῇ ibi. 14. ἀφ᾽ οὗ 163.15.οἰ χεῖρω 164.7. κάμνουσι 167.21. naturam 168.2 ego ibid.14. haſum 169.4. & 5. caſcumque ibid.7. Nereidum ibid. 27. intexuit ibid.34. cæteri 170.12 quadam ibid.34. Leucothea 171.3. futilem 172 4. eſſe, delendum eſt ibid. 10. medicorum ibid.16. mellis ibid.17.eſſe ibid.21.ne ibid.27.prorogaret ibi.30. ſoporata 173.18.offerretur ibid.22. temperat ibid. 25. helleboro ibid. quendam ibidem 30. verba 174.10. ἀφίκοιτο ibid.29. enim ibid. 38. Cyclopis 175.5. plaudunt ibid.21.Fauníſque ibid. 23. redeam 176.20. Vitruuio ibid. 18. diuiditor 178.27. tædium ibid. 28. fuiſſe ibid. 30. ἀνθρωπογόνας 179.15. muſcipula ibid.21.περὶ ibid.34.Pacuuius 181.37.betere 182.4. præpetes ibid.16. augurium ibid. vellus ibidem.23. ſæuiret 184. 20.& 21. vapulaſſe 185.vlt. excogitatum 186.4. pertuſis ibid.35. lautiſsima 187.6. vina ibid.16. ὄντι ibid.37. conſulatus 189. 38.Sraſmane ibid.20. eius, delendum eſt ibid.21. colibatur ibid 27. deabus 190.31. iecinora 191.14.faſcina 192.2.Libripens ibid.6. inuentus ibid.21.fuerit ibid.38. Afranius 193. 26.profeſsionem 194.17. Præſtringo 196.2. ſaliuo ibid.25.ſaliuum ibid. 27. inueni 197. 18. inuentum 198.9.reciprocicornem ibid.15. coſsigerare 199. 29.ſuauium 201.1. ſine ibid.5.flexiloquus ibid. 30. ſugere 202.2. argutatur ibid.12. reddidit ibid.21..charteon ibid.28, charteo ibid. 30. Pacuuius ibid.32.noſtris ibid.38.Algolochæum ibid.vlt. iuſtaq; 203.32.edulia 204.35.cadere ibid.vlt. decalenticare 205. 8. & 18.propinquamq; 207.5. viuidorum ibid.26. rythmis 209. 2. inuentis ibid. 6.Vibium ibid. 10.in quo ibid. 13.ſecutus ibid. 18. aduerſo ibid.35.ἱμάσει 210.14. ζώννυσθαι ibid. 18. Mutua 211.9.clitumnus ibid.10.Iugurtini 213.1. differebat 214. 2. ficulnea ibid.20. inuictæ ibid.31. cenſent 215. vlt. ſocio ibid. 22.ſeueriſsima ibid.218.24. interciderit ibid.28. cæterum 219. 18. ſtipulationem ibid. 29. iampridem 231.19. tortuoſa ibid.22.ſutores 234.10. fluuij 234.30. refuſus ibid.ver.vlt. ſi,delendum eſt 235.18.Salina 238.33.& 34. reliquero 239.32.ſubtegmen 240.3. ſubtegmine ibid. 4. Catamidiare ibid.35. quendam 241.23. demolitas ibid.32. Indico 242. 13. ſyrmate ibid.19.linguam 243.3. ab ibi.33.διλογίαν 244.34.editis 245.25. tamq; ibid.26. exortum 248.27. cacumina 249. 7.fruſtra ibid.11. laborioſiſsimi ibid. 13. diei ibid. 17. compacta 250.3. conſerere ibid. 10. editum 251. 16. Reſpubl. ibid. 21. ἐγένοντο ibid. 24. imperatores 252. 13. initium ibid. 36. AEnus 253. 26.probaui 255.20. cereas. 256.30. cera ibid. 32. ceris ibid,34. Flauius 257.1.Vopiſco.257.30. auguralibus ibid. 37. decimas 261.8. Dolabellæ ibid. 33. ſacrifici ibid. 38. Quintilis 267.25.& 26.fœderibus 268,26. ætheris 268.33. alti ibid. plebeij 270.21. præfectos 272.20.ſuffragator 275.20. exuam 275. 17. vuas ibid.25,condendo 277.5.libertatem 278.17. vtrinque 279.32. Titus 280.14. emendatus ibidem.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM

LIBER VIGESIMVSQVINTVS.

Lucretius explicatus lib. 1. Oræ diæ luminis, Dieſpiter, Lucetius, Terminus hæret, Lucida tela diei, Suadere, Suadens autumnus, Sereſcere, Simulachra deorum in portis vrbium, Salutare deos, Simulachri manum tangere.

CAP. I.

ETSI SERVIO PRÆSTANTI GRAMMATICO non aſſentior: quis tamen auctoris tanti ſententiam indignam relatu exiſtimabit? Is ergo ſtatim initio Lucretij legit, — *cœli ſubter-labentia ſigna.* præpoſitionem [Lucret. lib. 1.] non dirimens à verbo, ſed in vnum conflans. vt apud Maronem. — *neque enim ignari ſumus antemalorum.* [Virgil. 1. æn. vbi & Seruius.] Hoc enim *antemalorum* in vnam conglutinat vocem. Hoc autem credo Seruium cogitaſſe Venerem vnam è cœlitibus concelebrare aduentu ſuo non tantum mare & terram: ſed etiam cœlum: cùm paulo poſt ſequatur in illo poëta,

Pacatumque nitet diffuſo lumine cœlum. Sed mihi videtur de plaga iſta [Lucret. lib. 1.] inferiore, quæ tota cœlo ſubnixa eſt, & aſtris labentibus ſubiecta diſſerere: niſi ſi ſigna illa labentia, quorum temperatione rerum natura parturit, Venerem eſſe putet Vraniam. Idem Lucretius *dias* appellat *oras luminis*, diurnam iſtam & ſpirabilem lucis regionem, quam incolunt animantium ſecla: omnia deniq; quæ exoriũtur: vt dium fulgur erat antiquo ſermone. Nam Iupiter, Dieſpiter etiam vt diei pater dicebatur: & Lucetius, vt auctor lucis: Dius autem quaſi diius, id eſt, Iouialis cenſetur. Eiuſdem illud, — *altè terminus hærens:* ſuaui tranſlatione ornatum eſt, ab agrorum termi- [Lucret. lib. 1.] nis profectũ, qui interdum altè panguntur: † in ſummo tamen hærent ſolo. [† vel non in ſommo tantum.] Quandoquidem & ipſemet libro interpretatur ſecundo, hoc verſu,

Quandoquidem vitæ depactus terminus alte. Terminum autem tranſilire [Lucr. lib. 2.] nefas & violare, eoque magis ſi altè defixus loco moueri, longiuſq; proferri non poſſit. Hæc tranſlatio Maroni placita eſt ſcribenti,

Virg. 4. æneid.

Etſi fata Iouis poſcunt, hic terminus hæret. id eſt, hoc immutabile eſt, nec aliter euenire poteſt: vt agrorum terminos mouere & mutare non licet. Ille igitur terminus hæret, cùm rei cuiuſque temporis ſpatium ita conſcriptum eſt atque definitum quadam velut meta, vt vltra propagari eius diuturnitas non poſſit. Eſt & illa peramœna traductio. *— lucida tela diei.* qua lucis radios telorum in morem eminus terram petẽtes & ferientes intelligit: æmulatione quadam, vt reor, Græcorum, Apollini, qui eſt ſol tela tribuentium: quæ Grammatici radiorũ iactum interpretantur. Nec illud fatui ſaporis eſt, quanquam noui, quòd ſuadere pro cogere vſurpauit: attributione ſenſus rei inanimæ commendatione quæſita,

Lucr. lib. 1.

Lucret. lib. 1.

Vites autumno fundi ſuadente videmus. quod eſt, cogente Autumno vitium ſuccum in vinum liquidum fundi abireque videmus. Etiam vnius ſyllabæ amputatio, verbũ nouauit in eodẽ poëta, atq; honeſtauit, cùm ſcribit,

Lucr. lib. 1.

Vueſcunt: eædem diſpanſæ in ſole ſereſcunt quod eſt ſereneſcunt atque ſiccantur. Collocabantur interdum in vrbium portis aliqua deorum ſimulachra, quorum tranſeuntes quodam adorationis & religioſæ ſalutationis ritu, manus tangebant: vt cùm aliquem ſalutamus, dextram dextræ copulamus: qua ex conſuetudine ſcripſit Lucretius *— tum portas propter ahena*

Lucret. lib. 1.

Signa manus dextras oſtendunt attenuari
Sæpe ſalutantum tactu, prætérque meantum.

Nam & ſalutare deos, pro deos adorare etiam Plautus in Sticho. vſurpat. *Deos ſalutatum deuertor.* Et ſimulachri manum tangere, religione quodam modo erat defungi.

Plautus Sticho. sc. ita me dij bene amẽt.

Cic. lib. 1 de finib. emendatur, Quod iam miſſum, Mittere ſignum quadrigis, Ad lineam, Liquida voluptas, Cadere cauſa. Cap. 2.

Cic. lib. 1. de finib. bon. & mal.

QVÆDAM omnem amittunt gratiam, niſi vnde arceſſita ſint, intelligamus, vt illud de finibus, *Difficilem quandam temperantiam poſtulant in eo, quod ſemel iam miſſum coërceri reprimíque non poteſt.* Quod iam miſſum dixit eleganter, propè obſoleſcit, quia vnde tranſlatio illa repetenda ſit, nõ omnibus apparet. Ego eam eſſe ductam exiſtimo à quadrigis Circenſibus, quæ mittebantur à magiſtratu: ſtatimque proſilientes è carceribus ſpatia corripiebant, tanta interdum curſus celeritate & contentione vt habenas non audirent. Id apparet ex eo quod ſcribit Ennius,

Ennius apud Cic. lib. 1. de Diuinat.

Expectant veluti conſul cum mittere ſignum
Vult, omnes auidi ſpectant ad carceris oras
Quà mox emittat pictis è faucibus currus.

Et Liuius: *Quia L. Plautius prætor graui morbo forte implicitus erat, ſignum mittendis quadrigis daret.* Sic nec lapis miſſus poteſt reuocari, nec vox miſſa. In Lucilianis autem verſibus illius libri *— & Pontij Tritanni* legitur in ſcriptis libris. quod ſi

Liuius lib. 8. ab vrb. cõdit. ſub finem.

Cic. lib. 1. de finib.

quis

quis receptam ſcripturam tueri pergit: is tamen fatebitur *Titi Anni* legendum, pro *Tuij Annij*: Cicero autem de Senectute Pontij meminit centurionis, ita ſcribens, *Ne vos quidem T. Pontij centurionis vires habetis:* & Tritanni Plinius, ſed gladiatoris, his verbis: *Corpore veſco fuiſſe, ſed eximijs viribus Tritannum in gladiatorio ludo, Samnitum armatura celebrem: filiúmque eius militem Magni Pompeij, auctor eſt Varro in prodigioſa virium relatione.* At verò cùm ſcribit, *ſuo deorſum pondere ad lineam*, id valet quod Græci dicunt κατὰ στάθμην. quod de linea fabrili, non mathematica intelligendũ eſt, quæ στάθμη vocatur, non γραμμήν. Ad lineam igitur, eſt è regione deorſum ad perpendiculum. Libenter etiam ſequerer codices veterum amanuenſium, in quibus *liberius* planè ſcriptum eſt: quod in æditionibus exemplarium in *vberius* permutatum eſt: Sic enim legendum eſſe cenſeo, *à Cyrenaïcíſque melius, liberiúſque defenditur.* Nam ingenuè, & liberè Cyrenaïci ſummum bonum ea voluptate terminabant, quæ blando motu titillaret, non vt Epicurei timidè ea, quæ doloris tantum depulſione ſtatuque indolentiæ cenſeretur. Etiam illa texenda arbitror, *Nam ante Ariſtippus, & ille melius addidiſti ad extremum etiam indoctum fuiſſe.* neſcio quid verborum inter hæc infercitur, quod alienum eſt, & infra ſuam habet ſedem & domicilium, nec videtur vlla cauſa, cur iteretur. *Liquida* autem *voluptas* eodem libro cenſenda eſt, quæ nullo dolore contaminata, nullaq; animi moleſtia, aut metu perturbata eſt. nam liquidum turbido opponitur. Sed & *cadere cauſa* dicit eos, qui non defendunt vt oportet, nec agunt nec tuentur cauſam voluptatis, ex Epicuri formula. Verba Ciceronis ſunt, *Itaque concedo, quod modo dolebas cadere cauſa, ſi qui ex noſtris aliter exiſtiment.* Hæc etſi multis nota ſunt, quia tamen aliquibus, iiſque paucis ignorata eſſe exiſtimaui, ſcribenda eſſe duxi: vt ſi illis non poſſum, ſaltem iſtis hac ſcriptione proſim.

Cic. de ſenect. — *Plinius lib. 7. c. 20.* — *Cic. lib. 1. de finib.* — *Cic. lib. 1. de finib.* — *Cic. lib. 1. de finib.* — *Cic. lib. 1. de finib.* — *Cic. lib. 1. de finib.*

Q. Cic. commentarius de pet. conſ. emendatus & explicatus, Æquo iudicio certare, Ad tabulam aliquem ponere, ad tabulam ſedere, Amicam emere de machinis, Machina, Caupones, Atria licinia, Negatio abundans, Pagi, Seruorum conditio, Tribus vrbanæ, & ruſticæ. Cap. 4.

COMMENTARIVS extat Q. Ciceronis de conſulatus petitione, ſanè luculentus & elegans, quo candidatum fratrem ad petitionem inſtruit. Eum ego cùm legerem, obiter quædam enotaui, quæ huc conijcienda cẽſui. *Si adduxeris vt ij, qui non volunt, cupiant.* commodius fuerit quod in veteri libro reperi: *qui non nolunt.* & paulo poſt, *qui ſine neruis ſunt.* accommodatius, *quod ſine neruis ſint.* Cùm autem ſcribit, *vocem denique audiuimus iurãtis ſe Romæ iudicio æquo, cum homine Græco certare non poſſe.* Idem Anto-

Q. Cic. de petit. conſulat. — *De petit. conſul.*

Cic. in orat. in toga cand. Aſconius in orat. Cic. in toga candida.

nio in toga candida obiecit Cicero his verbis, *Aut quem clientem, qui in ſua ciuitate cum peregrino negauit ſe iudicio æquo certare poſſe?* *Nam*, vt ait Aſconius, *cùm multos Antonius in Achaïa ſpoliaſſet, Græci cum ad prætorem, qui inter peregrinos ius dicebat, in ius adduxerunt, qui ne cauſam diceret, appellauit Tribunos, iurauitque ſe ideo eierare, quod æquo iure vti non poſſet.*

De petit. conſ.

Cùm ad tabulam, quos poneret non habebat. quo ſenſu dicatur minus perſpicuum eſt. Magiſtratuum petitores, quos familiariſsimos & fideliſſimos habebant, ad tabulam ponebant, dum populus ferebat ſuffragia, illiq; ſuffragia eius candidati, à quo ad tabulam poſiti fuerant, annotabant: poſtea tabulæ ferebãtur ad eum, qui comitia habebat: deinde ſortitio fiebat, & quem quaque tribus feciſſet, præco renuntiabat.

Varro.

Varro, *Latis tabulis ſortitio fit tribuum, ac cœpti ſunt renuntiari, quem quæq; tribus fecerint ædilem.* Ac, vt opinor, candidatus cuique tribui ſuffragium ferenti vnum apponebat, qui ad tabulam ſederet: & in Centuriatis comitijs cuique centuriæ.

Cic. in Piſonẽ.

Cic. in Piſonem, *Non modo inquam ad eum cui primam comitijs tuis dederas tabulam prærogatiuæ.*

Varr. lib. 3. de re Ruſt. cap. 5.

Ad eandem tabulam illud Varronis pertinet, *Narrat ad tabulam, cùm diriberent, quendam deprehenſum teſſerulas conijcientem in loculum.* Antonius autem Ciceronis competitor, quos amicos haberet, & ex eo perſpectum eſt, quod deterrimos & flagitioſiſſimos ad tabulam poſuerit, Sabidium & Pantheram.

De petit. conſ.

In eo commentario quæritur quid ſit *amicam emere de machinis.* Ego putem ſignificari, eam in ergaſtulo, vel piſtrino compeditam fuiſſe: vel in cataſta adligatam ad machinam; quæ ſanè ſeruorum conditio eſt deterior, quàm eorum, qui vincti non ſunt. Sed & machina apud Græcos παυσικάπη erat, qua ſerui impediti manum ori admouere inter molendum & pinſendum non poterant. Erant & machinæ ποδοκάκη & περιτουρρίγιον ξύλον.

De petit. cõſ.

Qui ſunt *caupones*, quos in legatione dicit ab Antonio compilatos? ego putem non tam eſſe ſtabularios, quàm copiarios, qui & parochi vocabantur: cùm, vt reor, interdum caupones etiam præbenda redimerent.

De petit. conſ.

Quod mox ſequitur, valde deformatum eſt. *Quamobrem quàm Manius vmbram ſuam metuit, hunc negliges quidem natum in patris egeſtate.* ſic in formam redibit priſtinam, *quamobrem quod Inanius vmbram ſuam metuit, hic ne leges quidem natus.* & reliqua eodem modo nominandi caſu. Mox pro *qui tantum*: legendum eſt, *qui tum*, id eſt, Syllano tempore. proximè pro, *optimúmque Catulum* vetus habet *optimum Q. Concilium.*

Aſconius in comment. orationis Cic. in toga candida.

Interfectos refert Aſconius à Catelina Q. Cœlium, L. Tãtuſium, M. Volunnium. M. Marium Gratidianum. Non longo interuallo *virgis per totam vrbem ceciderit.* vetus, *vitibus*: vt de vite centurionũ intelligatur: de qua Iuuenalis,

Iuuenalis ſaty. 8.

Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem. pro, *viuo ſtanti* Volaterranus *viuo ſtatim* legit: vetus, *in vno inſtanti.* velut ſtanti in vno pede. *ab atrijs Sa-*

palas,

palas, cùm dicit, obſcurè dicit: & de præconum conſeſſu intelligo: nam in atrijs, quibus vt Licinijs, quæ in foro erant, auctiones à præconibus fieri, eoq́; conuenire præcones ſolebant. Cicero pro Quintio, *Tollitur ab atrij* [Cic. pro Quintio.] *Licinijs, atq; à præconum conſeſſu in Galliam Næuius.* Hic Iuuenalis, cùm poëtas inopia vltima oppreſſos, coactos eſſe diceret præconium facere, canit,

— cum deſertis Aganippes
Fontibus, eſuriens migraret in atria Clio. Sequitur *Pompilios & Cneos*, [Iuuen ſaty. 7.] emendo *Pompilios & Vectios.* ex auctoritate libri optimi: Non ita longè, pro, *tamen eorum alterum, cùm deeſſet alter Cœlius etiã cum*, lege, *tamen eorum alterum Cœlius cum.* Sed & proxima ſic ſunt interpungẽda. *ſuperior nulla re* [De petit. conſ.] *penè ſuperauit.* nam vt è Bruto cognoſci poteſt, centuriæ ei paucæ ad conſulatum defuerunt. mox *quare ſi facies*, ſine particula *tibi*, quæ ſenſui officit. Hunc commentarium perſtudiosè legit Cicero: & cùm in competitores inueheretur, imitatus eſt interdum Quinti elocutionẽ. Quinti verba ſunt, [De pet. conſul.] *Qui velit vno ſuffragio duas in Rempub. ſicas diſtringere.* Verba Ciceronis in [Cic. in toga cand.] toga candida imitata ex iis & efficta. *duas vno tempore conãtur ſicas in Rempubl. diſtringere.* non ita multo poſt, *qui te non dignum arbitretur*, aliquanto melius, *quin te dignum*, vetus codex habet. pro *ob eam cauſam eſſe amicos*, [De petit conſ.] legendum cenſeam *non eſſe amicos.* Sequitur in excuſis, *deinde vt quiſq; opti-* [De petit. cõſ.] *mus ac maximè domeſticus, vt is amet, quàm ampliſſimũ eſſe te cupiat.* pro quo, illud multo melioris notæ reddimus, *deinde vt quiſq; eſt intimus ac maxi-* [De petit. cõſ.] *mè domeſticus.* pauloq́; poſt, *quiq́; fideliſſimum te eſſe cupiat.* Quis autem inficias iuerit, quin pro, *ad ſpeciem hominis illuſtris*; *homines illuſtres*, legendum ſit, adſtipulante præſertim vetere libro? Genus autem illud dicendi, quam vim ac poteſtatem habet, *adferunt petitori aliquid dignitatis ad iuſtitiam ob-* [De petit. conſ.] *tinendam*: non temerè reperias, qui ſic loquantur: Ego putem dictum eſſe pro, ad ius obtinendũ. Mox quod ſequitur, *qui tribuent centuriam vt aliquod ex te beneficium, aut habeant, aut vt habeant, ſperant.* multo eſt integrius, meo iudicio, in vetere libro, *qui abs te tribum aut centuriam aut aliquod beneficium* [De petit. conſ.] *aut habeant, aut habere ſperent. Sicuti parata eſſe concerno.* Obſecro vix quiſquam eſt, qui latinè ſciat, qui à Quinti ore verbum concerno exiiſſe cenſeat: ſcribendum igitur bonis libris auctoribus, *confido.* mox pro, *ciuium ad ambitionem gratiſſimorum hominum*; *ad ambitionem gratiſſimorum.* [De petit. cõſ.] Fundanum autem Cicero Varronis ſocerum defenderat, & Q. Gallium ambitus, niſi fallor, reum. itaque orationes Ciceronis pro Fundano & Gallio citãtur: hic pro *Cn. Cornelio*, C. Cornelius emẽdandum eſt, quem Trib. plebis defendit, hodieque extant in Cornelianam Aſconii commentarii. Sed in [Aſconius in orat. Cic. pro Cornel.] Corneliana ſcripſerat Cicero, tam multos eſſe Romæ Cornelios, vt iam etiam collegium eſſet conſtitutum. L. quoque Coruinus verſipellis fuit,

& in C. Orchininum mutetur: cuius mentio eſt in Cluentiana, quique Ciceronis in prætura collega fuit. Leue eſt, & minutum quod ſequitur, non tamen omittendũ. pro, *ab ijs quod debent exigas : qui debent exigas.* & illud,
De petit. conſ. *ad ſtudium ſeruandum ; ad ſtudium nauandum.* &, *ijs hominibus ; ijs omnibus.* Quod ſequitur plurimum degenerauit: *& quemadmodũ memini, quod nulla*
De petit. conſ. *in re illis vnquam moleſtus fuiſti, ſic cura.* quanto ſic melius: *& quemadmodum nemini illorum moleſtus nulla in re vnquam fuiſti*: in quo ſane obſeruandũ eſt,
Terent. Heautontimorumeno act. 1. ſc. 1. negationem abundare videri, vt apud Terentium —*neq; pretij maioris nemo habet:* aut legendum *vlla in re.* Finitimum illud ſic legendũ cenſeo: nec
De petit. cõſul. enim ne longior ſim ſemper decreui vitioſa adſcribere. *vt ſatis cauſæ eſſe putent ad ſtudium ſuffragationis: nedum ij, quibus ſaluti fuiſti, quos tu habes plurimos, non intelligant, ſi hoc tuo tempore tibi non ſatisfecerint.* Et proximè, *ijs vi-*
De petit. conſ. *ciſſim nos obligari poſſe videamur.* & aliquanto poſt: *adducenda amicitia*, auferendi caſu. Iam cùm paulo infra legatur vulgo, *in ſuis ciuitatibus & municipijs*, aliquãto probabilius eſt, *in ſuis vicinitatibus*, vt in bono codice; in quo etiam, *fretum & munitum eſſe oportet*, paulo melius eſt quam *oporteret*, vt &
De petit. conſ. pro, *namq; vt homo iners : vt quidem homo iners.* In quo, & *ſuffragantibus*, ſine voce *meritis* legitur. Illud verò multo eſt veriſſimũ & integerrimum, pro, *cæterum hominum varios homines: cæterorum ordinum nauos homines:* quod ſanè doctorum approbationẽ multo facilius emerebitur, quàm illud, quod inoleuit. Illud verò, *deinde habe oratores vrbis totius collegium.* quis non adulterinum putet, & expungendum cenſeat, reſtituendumq; exiſtimet, quod
De petit. cõſul. in bonis libris eſt, *deinde habeto rationem vrbis totius, collegiorum, omnium pagorum?* Pagi illi, qui ſint, fortaſſe quæres. reſpondebo, plebem Romanam ſuos habuiſſe pagos à Numa inſtitutos, in quos diſtributa fuerat regio
Dionyſ. lib. 2. ſuburbana & vrbana. Dionyſius, διεῖλε τὴν χώραν ἅπασαν εἰς τοὺς καλουμένους πάγους. id eſt, diuiſit totam regionem in pagos, qui vocantur. Habebant autem Pagani ſua quædam conciliabula & conuenticula. Cicero,
Cic. pro domo ſua ad pontif. *nullum eſt in hac vrbe collegium, nulli pagani aut montani (quoniam plebi quoq; vrbanæ maiores noſtri conuenticula, & quaſi concilia quædam eſſe voluerunt) qui non ampliſſimè non modo de ſalute mea, ſed etiam de dignitate decreuerint.*
De petit. cõſul. proximè ſequitur, *In animo & memoria tibi diſtributam* : germanum magis agnoſcetur: *In animo & memoria tributim diſtributam.* Nam cùm quatuor modo vrbanæ tribus eſſent, reliquæ tres ruſticæ per Italiam ſparſæ diuiſæque erant. In eo, *vt in ſuis vicinitatibus tibi aliquot petant* : non eſt dubitan-
De petit. conſ. dum, quin illud *aliquot*, tollendum ſit. *quæ ad eam rationem pertinet, conſequere*: vetus liber habet, *quæ ad eam rationem pertinet, habenda conſequere.* mox
De petit. conſ. pro, *nomine tantùm noti ſunt: ſi nomine nobis noti ſunt.* & pro, *ſine queis amicitia eſſe non poteſt : ſine quo* planè integrè & incorruptè, cùm dicit amicitiam

eſſe

eſſe non poſſe ſine cognitione. mox pro, *Sed vt conſequatur: ſi non conſequatur.* De petit. conſ. non longè pergenti occurrit, *propter municipij aut ciuitatis, aut collegij rationem.* Ego pro *ciuitatis*, libentiſſimè *vicinitatis*, vt ſupra, legerim. Proxima ſic deſcripta in veteri libro reperi, totam comprehenſionem nõ adponam, ſed eam partem, quæ ab excuſis libris diſcrepat: *primum cogno-* De petit. conſ. *ſcis equites, pauci enim ſunt: deinde adepti.* &, *deinde habes tecum: tum autem quod equeſter ordo tuus eſt, ſequentur illi auctoritatem ordinis.* &, *vt non ordinis ſolum voluntate.* & non multo poſt, *ſi eum, qui tibi promiſerit, audieris* De petit. conſ. *fucum, vt dicitur, facere velle, aut ſenſeris.* deinde pro, *hoc grauius tibi eſſe ſignificato*: emenda, *gratius.* Infra, *alij rem honeſtam*, quanto melius, *alij rem, alij honeſtatem*: nam honeſtas eſt cùm ſalua alicuius eſt fama, & exiſtimatio. pro, *tibi eſſe amicos,* vetus liber, *tibi ſe eſſe amicos*, emendatiſ- De petit. cõſul. ſimè habet: quiquidem, *& in eo pari ſtudio atque officio futurum ſpondeto,* verbum poſtremum non agnoſcit. Sequentia tranſcribam vt in exemplari vetere. *tua erga illos ſtudia, dato operam.* &, *his quoque eadem inſerui-* De petit. conſ. *to ratione.* &, *nam comitas tibi non deeſt ea, quæ bono ac ſuaui homine digna eſt.* &, *te enim cùm deteriorem aliquem aſſentando facit, tum improba eſt.* nec minus illud, *eſt in conuiuijs, quæ fac & abs te.* item illud, *curaque vt aditus.* pro, *non modo promptè ſibi*, non dubito quin accommodatius ſit, De petit. conſ. *non modo promitti ſibi.* pro, *vt id iucundæ neges*, in veteri libro ſcriptum extat, *aut iucundè*, proculdubio *haud iucundè*, ſcribendum. negare enim boni viri eſt non iucundè, ſed cum moleſtia boni petitoris: quod ſi abſque negatione iucundè legas, id erit bellè. pro, *alijs te id rebus exacturum*; *exaucturum*, id eſt, cumulatè largeque compenſaturum. *is, qui pollicitus eſſet,* De petit. conſ. *non vteretur*, emendo, *cui.* Illud verò alienum ab illius ſeculi nitore, *ſta-* De petit. conſ. *tim abalienauit ſe & inimicantur*: nam cùm hoc verbo vſus Flaccus, poëtæ ius tenuit, & audacter loquutus eſt. elegantior & nitidior ſcriptura eſt boni libri. *& certè abalienes & ſtatim & plures. Plures enim multo ſunt.* pro, *quàm* De petit. conſ. *ijs, qui videant*, corrigo, *quàm ei, quem videant.* mox, *ac ne videar*, non *at.* Editio publica, *benè loqui, exiſtimare*, quanto aptius eſt, *loquantur &* De petit. conſ. *exiſtiment*? mox, *re, operáque multis, perficiatur.* ſyncerum integrúmque cenſeo. *vt ſpes populi Romani, vt ſpes Reipubl.* in optimo libro legitur. In eodem paulo poſt, *equites Romani & viri boni & locupletes.* & infra, *de duabus illis commotionibus, commonitionibus.* rurſus infra, *hoc etiam tenentur*: *hoc & tenentur.* In eodem bono libro, illud ſic etiam legitur, *cum diligentiam* De petit. conſ. *tuam, cum auctoritatem, vimq; dicendi, tum profecto equeſtris ordinis erga te ſtudijs pertimeſcant.* pro, *vt videare occaſionem*; *accuſationem* in eo legi. Si cui forte hoc probari poteſt, pro, *maximè neceſſarios*, diſertè ſcriptum in eo erat, *magnopere neceſſarios.* infra, vbi ſcribitur, *ſi ex equeſtribus me-* De petit. conſ.

tum

tum inijcimus, ſine cunctatione emendare non verebor, Si *ſequeſtribus*. & paulo poſt, *Quæ tametſi ita*, ex bonis libris lego. Hæc ego tam multa, tamque minuta conſectatus ſum de induſtria, minus vt ſupereſſet, quod lectori ſuſpitionem erroris moueret, aut properantem retardaret.

Romani veſtitus mutatio, Maſſagetes populi, Apennini montis deſcriptio, Feſtis diebus templa ſua ramis ornabant veteres. *Cap. 4.*

In tumultu & bello cùm ad ſagum ibatur, iuſtitio indicto non tantum populus ponebat togas: verum etiam magiſtratus prætextas, & in ſagis veſteque plebeïa erant. Lucanus lib. 2.

Lucan. lib. 2.

— plebeïo tectus amictu

Omnis honos, nullos comitata eſt purpura faſces. ſignificatur enim ab eo veſtitus mutatio, cùm in vrbe trepidaretur. Sed mirum in eo Lucani libro videri poteſt, quod cùm omnes auctores Maſſagetas, maris Hircani accolas ſtatuant, ille tantum eos Iſtri vicinos ponit. Sic enim ſcribit, *— Maſſagetes Scythicus non alliget Iſter*. Sed fortaſſe cùm tam longè lateq; pateant nationes & populi Scytharum, & ad Hiſtrum vſq; portendãtur, Maſſegetem, id eſt, ſpeciem pro genere poſuit; aut ſpecie, hoc eſt, Scythico illo populo, qui Iſtrum accolit. Quod autem ſcribitur libro 1. de Oratore, *nihil poſtea ciuitati incidiſſe mali, quod non impendere ante Antonius & Craſſus vidiſſent*. illud præſagium, vt & quadam, niſi fallor, epiſtola Cicero, Lucanus tribuit Antonio his verſibus,

Luc. lib. 2. — Cic. lib. 1. de orat. — Luc. lib. 2.

— aut te præſage malorum
Antoni, cuius laceris pendentia canis
Ora ferens miles, feſtæ rotantia menſæ
Impoſuit.

Cic. 3. de orat.

At quod idem Cicero lib. 3. de Orat. ſcribit, *Hæc autem vt ex Apennino fluminum: ſic ex communi ſapientum iugo ſunt doctrinarum facta diuortia*. Luculentis his Lucani verſibus egregiè explanarur de Apennino loquentis, vt meliorem interpretem nemo requirere debeat.

Luc. lib. 2.

Fontibus hic vaſtis immenſos concipit amnes,
Fluminaq; in gemini ſpargit diuortia Ponti.
In læuum cecidere latus, veloxq; Metaurus,
Cruſtumiumq; rapax, & iunctus Sapis Iſauro,
Senuaq;, & Adriacas qui verberet aufidus vndas,
Quoq; magis nullum tellus ſe ſoluit in amnem
Eridanus fractas deuoluit in æquora ſiluas. Altera aũt ex Apennini parte.

Luc. lib. 2.

Dexteriora petens montis decliuia Tybrim
Vnda facit, Rutubamq; cauum, delabitur inde

Vultur-

Vulturnuſque celer, nocturnæque editor auræ
Sarnus & vmbroſæ Lyris per regna Maricæ. Non ſolum autem veteres diebus feſtis & lætis ſolebant deorum templa ramis ornare & velare, vt Maro ſcribit,
Nos delubra deûm miſeri, quibus vltimus eſſet [Virg. 2. æn.]
Ille dies, feſta velamus fronde per vrbem. Sed & in magna lætitia, familiaribuſque ſacris, & nuptiis ſuos poſtes etiam ſertis vmbrabant atque velabant, & infulis decorabant ac inſigniebant. Lucanus lib. 2.
Feſta coronato non pendent limine ſerta, [Luc. lib. 2.]
Infulaque in geminos diſcurrit candida poſtes. Addebant & lucernas. Septimius Florens, *Plures iam inuenies Ethnicorum fores ſine lucernis & laureis, quàm Chriſtianorum. Itidem ergo, inquis, honos eſt dei, lucernæ pro foribus, & laurus in poſtibus.* Et alibi, *Cur die læto non laureis poſtes obumbramus? nec lucernis diem infringimus?* Illud autem Perſii, *Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ.* Iudæorum ritu dictum eſt, non Romanorum. Hæc veluti muliebri quadam grauidarum malacia laborantes, & faſtidium nobis detergentes è Lucano, aliiſque deguſtabamus. [Tertull. in apolog. aduerſ. gent. c. 35.] [Perſ. ſaty. 5.]

Theſpiades, Cybæa, Cupa, Dij penates. Cap. 5.

CICERO in 6. actione in Verrem cùm dubitat quo potiſſimum nomine illam Verris inſaniam, cupiditatem ſignorum & ſtatuarum quærẽdarum vocet, & ſe negat ei proprium vocabulum reperire poſſe, ait denique, *Rem vobis proponam, vos eam ſuo nominis pondere penditote.* In quo quæro, quo pacto res ea ſuo nomine pendi & ponderari poſſit, cui nullum ſe reperire par vocabulum dicit? haud me pœniteat illis adſtipulari libris, in quibus legitur, *vos eam ſuo non nominis pondere penditote.* vt crimen non tam verbo cenſeri, quàm genere vitii, & criminis magnitudine æſtimari velit. Quid quod in iiſdem legitur? *neque in tabula, neque in textili.* quam ſcripturam & ſi vſitatam, ſuis laribus & penatibns eiiciendam non exiſtimo: tamen teſtatam eſſe, & non diſſimulatam tacitamque iacere volui. Quod autem ait, *Latinè ſcitote me, non accuſatoriè loqui.* valet verè & ſimpliciter ſine vllo mendacio, fuco & amplificatione. quo de loquendi genere ante diximus. More autem Romano in epiſtolis, longè diuerſum eſt: id enim ſignificat, vt Romani iudicant & ſentiunt: non vt philoſophi ſtoïci. Nam Stoïci diuitem aliter interpretantur, quàm Romani: illi virtute cumulata & eius officiis: hi æris & cenſus copia, & facultatibus. quod mediuſſidius dixi, quia in eo offendiſſe quoſdam videram. Nolim extrudere ſuo domicilio receptam iſtam ſcripturã: *Itaq; ille L. Mummius cum Theſpijs ea, quæ ad ædem Felicitatis ſunt.* fraudi tantum mihi non erit, [Cic. 6. in Verr.] [Cic. 6. in Verr. lib. 12. aduerſ. cap. 18.] [Cic. 6. in Verr.]

erit teſtificari veterem lectionem, *atque ille L. Mummius cum Theſpiadas quæ ad ædem Felicitatis ſunt.* Nam Muſarũ nouem ſigna illic fortaſſe dedicauerat, quæ, vt notũ eſt poëtas terentibus, Theſpiades vocãtur. illa quoque veterum librorum teſtificatio eſt: (Cic. 6. in verr.) *Is dicebatur eſſe Myronis, vt opinor; & certe, item, ante hoſce deos erant arulæ.* vulgo, *erant tabulæ*: ſanè nõ adpoſitè, nec accommodatè. Arulæ enim ſignificationem & argumentum religionis habebãt illuſtrius, quàm tabulæ. (Cic. ibid.) Sed & *Canephoræ*, qnàm *Canephoræ* malim: cùm Græci dicantur κανηφόροι: & οι in œ vertatur Romano more. (Cic. ibid.) Cybea autem nauis quæ dicitur, ita vocatur, quaſi cypea, à cupæ ſimilitudine: ſed & cupa genus nauis eſt, vnde nomen eſt ſortita. (Heſychius.) Heſychius κύπαι εἶδός τι νεώς. quis autem omniũ ignorat, quam affinitatẽ habeant elementa duo b. & p? Sic autem nauis illa oneraria Siculo vocata eſt nomine. Dij porrò Penates, (Cic. 6. in Verr.) patrij dij ſunt domeſtici à patribus nobis relicti. Sunt enim & Penates publici, ac dij patrij ſunt, quos πατρῴους Græci vocant. Sunt & apud Ciceronem, dii patrii, qui præſunt pietati liberorũ erga parentes, & charitati patrum erga liberos, vt in 3. actione, (Cic 3. act. in verr.) *Rapiunt eum ad ſupplicium dij patrij, quòd iſte inuentus eſt, qui è complexu parẽtum abreptos filios ad necem duceret, & parentes pretium pro ſepultura liberorum poſceret.* † (Cic. 6. in Verr.) *Religioni ſuæ proximus fuit.* infra dicit, vt & affinem crimini & culpæ, aliis locis: quod eſt, à religione ſua non receſſit. (Cic. 6. in Verr.) *Ità C. Cato duorum hominum clariſſimorum nepos L. Pauli, & M. Catonis, & P. Africani ſororis filius.* hinc abeſſe neſcio quid videtur: ſed reticentiæ formula agnoſci poteſt, & quod deeſt, ſubaudiri ita. Cato habitus & tractatus eſt à Mamertinis, vir tam nobilis. quod orationis ſupplementum tum, cùm vt adſcriptum non ſit, facilè intelligatur, exiſtimo hic nullam eſſe fodiendam lacunam.

Inijcere terram cadaueri, Sepultura per iniectionem glebæ, Mercurius ad Æneã miſſus, cur per Atlantem deſcendit, Inferos ſoluere curas & amores. Cap. 6.

(Virg. 6. æn.) *— aut tu mihi terram*

Inijce. cùm Maro dixit genus ſepulturę per iniectionem glebæ intellexit: (Cic. lib. 2. de leg.) cuius mentio & veſtigium eſt lib. 2. de legibus. nonnunquam tamen iniiciebatur terra, cùm erant cadauera inſepulta inuenta: metu enim ſceleris & impietatis, ter ſolebant terram iniicere, quod ni feciſſent, piaculares fuiſſent. Huius meminit Horatius,

— licebit.

(Horat. od. 28. lib. 1.) *Iniecto ter puluere curras.* & paulo ante eadem od.

Negligis, immeritis nocituram,

(Horat. ead. od. 28.) *Poſtmodo te natis fraudem committere. forſam*

Debita iura, viceſque ſuperbæ

Te

Te maneant ipſum: Phocylides, γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχύτοις νεκύεσσι. & Sophocles, λεπτὴ φεύγοντος ὡς ἄγος κόνις ἐπῆν. & Dionyſius de Horatia, ἀλλ' οἱ παριόντες αὐτὴν ἐρριμμένην ἐν ᾧ διεχρήσθη χωρίῳ, λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν, ἐχώννυσαν ὡς πτῶμα ἔρημον κηδεμόνων. quibus è verbis intelligimus hoc genere ſepulturæ, qui præteribãt, in eos vti ſolitos, quos propinquus nemo funerabat. Illud eius quærere pergã, quid ſit, quod cùm ad Æneam Mercurius mitteretur, qui Carthaginem mirabatur, ille per Atlantem deſcenderit, diſpendium enim viæ non compendium quæſiuit: cum breuiore via ad Æneam peruenire recta potuerit. Sic enim ait, Phocylides. Sophocles. Dionyſ. lib. 3.

— Iamq́ue volans apicem & latera ardua cernit Virg. 4. æneid.

Atlantis duri: cœlum qui vertice fulcit. Sed quiſpiã ſubiecerit ab eo conſpectum eſſe Atlantem, non tamen inde deſcenſum petitum eſſe: quod aliter eſt. nam mox ſubijcit.

Hic primum paribus nitens Cyllenius alis

Conſtitit. Id aũt eô factũ crediderim à Marone, & quòd ab Atlante ſtirpẽ duxerit Mercurius, Atlas enim eius erat auus, & quòd dijs de cœlo deſcẽdentibus ſcalas etiã quaſdã, ne præcipites caderẽt, fabricarint. & ſi ſuperior cauſa verior eſt: ad auũ igitur viſendi cauſa diuertit. Sidoni⁹ Apollinar.

Iámq; vt conueniant ſuperi, Tegeaticus arcas, Sidonius Apoll.

Nunc plantis, nunc fronde volat: vix contigit arua,

Et toto deſcendit auo. Interdum tamen poëtis deſcendit è cœlo Atlante præterito. Sed ne ab eodem poëta diſcedam, ex eo pertexam locũ, qui aliquem antiquum ritum latentem habet, qui niſi eruitur, in apertumq́ue profertur, neceſſe eſt frigeat poëta, minuſq́ue eius inuenta probentur. Sic igitur apud eum loquitur Dido, 4. æneid.

Sacra Ioui ſtygio, quæ rectè incepta paraui,

Perficere eſt animus, fińemq; imponere curis. Credidit igitur antiquitas inferos, curas & amores ſoluere ſolere: quæ eſt Didoni cauſa ſimulandi eorum ſuſceptionem ſacrorum. Silius eadem de re lib. 8.

Nigro forte Ioui, cui tertia regna laborant,
Atque atri ſociæ thalami noua ſacra parabam,
Quis ægeam mentem, & tropidantia corda leuaret,
Infelix germana tori.

Vir virum legit. Cap. 7.

VETERES cùm animoſiſſimè in prœliũ ire parabant, & omni animorũ & corporũ contentione pugnæ diſcrimẽ capeſſere inſtituebant, in ordinãda acie hoc conſiliũ interdum ſequebãtur, vt vir virum legeret: vt in cuius virtute plurimum fiduciæ eſſe quiſque ſtatueret, eum in acie proximum haberet

habebat: cuius latus tegeret, & à quo ſuum viciſſim tegeretur. Apud Virgilium Tuſci bis à Rutulis pulſi hoc genere aciei maiore coorti mole, magnam cædem fecerunt. Sed verba Maronis quid vetat adſcribere?

11. æneid.

Bis Tuſci Rutulos egere ad mœnia verſos:
Bis reiecti armis reſpectant terga tegentes.
Tertia ſed poſtquam congreſsi in prælia, totas
Implicuere inter ſe acies, legitq́; virum vir.

Id etiam in exercitus delectu Hetruſci fecerunt. Liuius, *& ad Vadimonis lacum Hetruſci lege ſacrata, coacto exercitu, cùm virum vir legiſſet, quantis nunquam alias ante, ſimul copijs, ſimul animis dimicarunt.* & Samnites, idem Liuius: *Primoribus Samnitum ea deteſtatione obſtrictis, decem nominatis ab imperatore, eis edictum, vt vir virum legeret, donec ſexdecim millium numerum confeciſſent.* Ad huiuſmodi delectũ reſpexit Cicero, cùm pro Milone ſcripſit, *Ille qui ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos, ſemper lupas ducebat, tum neminem niſi, vt virum à viro lectum eſſe diceres.* Idem in Senatu legendo ſeruauit Auguſtus, vt indigniſſimis & Orchinis ſenatoribus curiam liberaret: tum enim vir virũ legit: ita fiebat vt turpes præterirentur, quos nemo metu conſcientiæ alienæ & exiſtimationis legere auſus eſſet. Suetonius, *Senatorum affluentem numerum deformi & incondita turba (erant enim ſuper mille, & quidam indigniſsimi, & poſt necem Cæſaris per gratiam & præmium allecti, quos Orchinos vulgus vocabat) ad modum priſtinum, & ſplendorem redegit, duabus lectionibus. prima ipſorum arbitratu, quo vir virum legit.*

Liuius lib. 9. ab vrb. cond. — *Liuius lib. 10. ab vrb. cond.* — *Cic. pro Milone.* — *Suetonius in Auguſto cap. 35.*

Curione non egere, Per curionem dici iubere. Cap. 8.

SCRIBIT Martialis in libri ſecundi epiſtola, *epigrammata Curione non egent, & contenta ſunt ſua, id eſt, mala lingua.* His in verbis quid ſit Curione egere, video quæri. Ego ex ipſo Martiale ſenſum in promptu eſſe animaduerto, qui verſu ſuperiore dixit Tragœdos, quibus pro ſe loqui non licebat, accipere epiſtolam, qua ſe vel populo, vel principi commendabant, aut aliquid petebant: ea autem epiſtola à Curione in theatro palam recitabatur. At pro ſeipſis epigrammata loqui poſſunt, idq́ue eis licet, vt vicaria non egeant lingua, nec egeant Curione. Huic meæ ſententiæ, ſi quis diffidit, non deſunt teſtimonia: reperio enim omnia, quæ in theatro, aut in amphitheatro pronunciarentur, principis mandato, aut magiſtratus edicto, aut alicuius poſtulato per curionem prædicata eſſe: Sed vnius Pollionis teſtimonio contentus ero, qui in Gallieno ſic ſcribit, *Nam cùm taurum ingentem in arenam miſiſſet, exijſſetq́; ad eum feriendum venator, neq; productum decies potuiſſet occidere, coronam venatori miſit: muſſantibusq́; cunctis, quid rei eſſet, quod homo ineptiſsimus coronaretur, ille per curionem dici iuſsit:*

Martialis in epiſtola lib. 2. — *Pollio in Gallieno.*

iuſsit: Taurum toties non ferire difficile eſt. Iterum, *mirantibuſque cunctis, rem tam ridiculam per curionem dici iuſsit, impoſturam fecit, & paſſus eſt.* Pollio in Galieno.

Sancire fœdus fulmine, Fœdifragi & qui peierabant de cœlo tangi credebantur. Cap. 9.

FIT apud Maronem libro 12. Æneid. Homeri imitatione, fœdus ſolẽni ſacro & iureiurando, ante Turni & Æneę certamen: vt apud Homerum ante dimicationem Menelaï & Alexandri. In eo fœdere ſcribitur, Virg. 12. æneid.

Audiat hæc genitor qui fœdera fulmine ſancit. Seruius enarrat, *Sancit, cõfirmat, ſancta eſſe facit: quia cùm fiunt fœdera, ſi corruſcatio fuerit, confirmantur: vel certè quia apud maiores aræ non incendebantur, ſed ignem diuinum precibus eliciebant, qui incendebant altaria.* cui interpretationi, etſi ſcio plurimũ ſemper eſſe Seruio tribuendum: tamen nullo aſſentiri modo poſſum, potiuſq; credam, id ex opinione veterum dictum fuiſſe, qui fœdifragos & periuros fulmine de cœlo ab Ioue tangi putabãt. Sãncit igitur fœdera fulmine, qui fulmine vindícat. Id quod contra formulam & religionem iuriſiurandi commiſſum eſt; nam animaduerſio in ſontes, iuris functio & conſeruatio eſt. Id ita eſſe ex Luciano docere poſſumus: cuius hæc verba ſunt, θᾶττον γοῦν τῶν ἐπιορκεῖν τις ἐπιχειρούντων ἕωλον θρυαλλίδα φοβηθείη ἄν, ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα. id eſt, itaque eorum, qui peierare aggrediuntur, citius quiſpiam extinctum ellychnion ſormidauerit quàm fulminis iſtius omnium domitoris flammam. Ariſtophanes de fulmine, τοῦτον γὰρ δὴ φανερῶς ὁ Ζεὺς ἵησ' ἐπὶ τοὺς ἐπιόρκους. id eſt, Hoc enim planè Iupiter in periuros mittit. Sed & Homerus in iureiurando fœderis deos periuriorum vindices inuocat: quod imitari Virgilius voluit: ſed de fulmine Iouis dicere maluit. verſus Homeri eſt, Ἀνθρώπους τίνυσθον ὅ,τις κ' ἐπίορκον ὀμόσσῃ.

Seruius in 12. æneid. Lucianus in Timone. Ariſtoph. Homerus Iliad. lib. 3.

Magiſter Samnitum apud Cic. Samnitum armatura. Cap. 10.

INSEDIT niſi fallor non mediocris macula lib. 3. de Oratore, qua tota ſic inficitur ſententia, vt eius candor non appareat: eam ego hic eluere enitar, ſed ante, totam verborum comprehenſionem ſubſcribam. *Magiſter hic Samnitiũ ſumma iam ſenectute eſt & quotidie commentatur. nihil enim curat aliud, atq; velocius puer addidicerat: ſed quòd erat aptus ad illud, totumq; cognorat, fuit vt eſt apud Lucilium, — quamuis bonus ipſe Samnis in ludo ac rudibus cuiuis ſatis aſper.* Ego ſponſionem auſim facere, legendum eſſe, *at Q. Velocius puer addidicerat.* nam Samnitũ magiſter valde iam ſenex quotidie rudibus batuebat, & commentabatur in ludo gladiatorio: at Q. Velocius etſi non quotidie commentabatur, tamẽ quia puer gladiaturam & Cic. lib. 3. de Orat.

armaturam didicerat,& quia ad pugnandum aptus erat, eiuſq; rei omnes numeros perdidicerat: quandocunq; in ludum venerat: quantumuis bonus Samnis,bonuſq; gladiator erat,& cum rudibus eludendum erat, cuiuis ſatis erat aſper,& cum quouis digladiabatur. Hic autē magiſter Samnitium eſt magiſter gladiatorum, ne quis forte de liberalibus artibus & ſtudijs interpretetur:Liuius,*Campani ab ſuperbia,& odio Samnitium,gladiatores,quod ſpectaculum inter epulas erat, eo ornatu armarunt, Samnitiumq; nomine appellarunt*. Sic alio loco apud Lucilium,

Liuius lib. 9. ab vrb. cond.

Lucilius apud Nonium in ſpurcus.

Samnis ſpurcus homo,vita illa dignus locoq;. id eſt,gladiator.Plinius,*Corpore veſco,ſed eximijs viribus Tritannum in ludo gladiatorio Samnitium armatura celebrem*. Horatius per tranſlationem,

Plinius lib.7. cap.20.

Horatius 2. epiſt.lib.2.

Cædimur,& totidem plagis conſumimus hoſtem,

Lento Samnites ad lumina prima duello. Samnitum armatura erat,ſcutum ſummum latius,qua pectus atque humeri teguntur,faſtigio pari; ad imum cuniatior: ſpongia pectori tegumentum, & ſiniſtrum crus ocrea tectum: galeæ criſtatæ. Eorum ſtataria pugna erat.

Suetonius in Ner.emendatur,Vitruuius explicatur. Cap. 11.

Sueton.in Nerone cap. 45.

In Tranquillo quod in exemplaribus primæ notæ legitur,*Statuæ eius à vertice cirrus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca, nunc demum agona eſſe, & traderet tandem*: vnius elementi abundantia ſenſum amarum populi deridentis Neronē,corrumpit:cùm *raderet* legēdum ſit.ita enim eo eſſe loco Neronē dicit,vt cirratus eſſe non debeat,ſed cincinnos ponere & radere. quod eſt in aliis *traheret*, diluti frigidiq; ſenſus eſt, & hebetis atq; abſurdi. Sequitur mox in librorum veteramentis,vt ſic dixerim:*alterius collo aſcopa deligata,ſimulq; titulus,Ego quid potui?ſed tu culeum meruiſti*.hinc alii *ſcopa*,alii *aſcopa* fecerunt:cur mihi idem iuris negetur, curq; non liceat, eandem mihi vſurpare licentiā? legendum crediderim,*aſcoma deligata*,id eſt,vtris. Nam etſi verbum hoc neutrius eſt apud Græcos generis: tamen eſſe fœminini apud Latinos poteſt,vt & ſchema.ApudVitruuiū in antiquis libris, *& aurū ad ſacomam appendit*,legitur:quod Græcè eſt σήκωμα: etſi alio loco neutro genere apertè vſurpat.Vter igitur,aut is,qui aurum appendit † apud Tranquillū loquitur:ſeq; excuſat,quod de Nerone pœnas ſumere nō potuerit,quem ob parricidia inſuendū dicit eſſe culeo.

Suet. in Ner. cap.45.

Vitruuius lib. 9.cap.3.

Vitr.li.9.c.9.

Vitruuius explicatur, Ioui duodecim attribuuntur aſſeſſores, Caſtitas auaritiæ oppoſita, Interſcalmi, Æolipylæ, Gnomon. Cap. 12.

Similes mulierculis ſumus malacia laborātibus,quę ex ferculis ſuauiſſimis & copioſiſſimis faſtidio aliquantulū deguſtāt, & propè nauſeant faſti-

faſtidiuntq́; ſtatim:ita cùm in Vitruuio tam multæ ſint omnibus libris lautitiarũ epulæ,plenis promulſidiarijs, nos vix attingimus vnã & alteram paropſidẽ libri 1.hoc capite. *Cùm*,igitur ait, *conciliũ cœleſtiũ in ſedibus immortalitatis eum dedicauiſſet*. [Vitruuius in præfat. lib. 1.] conciliũ duodecim deorũ intelligit,qui conſiliarij & aſſeſſores attributi erant Ioui,vt cenſebat antiquitas: de quibus Demochares, ὦ θεόφραστε, Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀλλ' οὐχ οἱ δώδεκα θεοὶ οἱ δικάζοντες. [Demochares.] Seneca de fulminibus, *Secundam quidem mittit Iupiter, ſed ex conſilij ſentẽtia: duodecim enim deos aduocat.* [Seneca lib. 2. natur. quæſtion. cap. 41.] Quod idẽ à Feſto etiam refertur, *Quare videtur vtraq; parte exercitatus eſſe debere*. [Feſt. lib. 4.] legendũ exiſtimo, *non exercitatũ*: vt ſolœciſmi fœditas vitetur: adſtipulatur & antiquus liber. Quid eſt, *primũ ex euthygrammis circini tradit vſum?* Circino non tantũ in circinandis circulis vtimur,verum etiam regula poſita recta lineas ducimus: & ſępè circũducta rotundatione,rectas omnes lineas ad eius centrũ reſpondentes ducimus. Idq́; eſt ex euthygrãmis tradere vſum circini. Alij emendant, *Euthygrãmi & circini tradit vſum.* quod opinor omnib. probatur,&ſi recedit ab antiquis libris,à quibus non ſine cauſa receſſũ eſt. Caſtitas ſordib. interdũ & auaritię opponi videtur,vt cùm Vitruuius ſcribit, *Nullũ enim opus ſine fide & caſtitate fieri poteſt.* [vitr. lib. 1. c. 1.] ante enim inceſſerat auaritiã. Eodẽ modo in oratione pro lege Manilia vſurpatur. [Cic. pro lege Man.] † ἠχεῖα autẽ quæ ſint explicat interpres Theocriti in Pharmaceutria. [† vitr. li. 1. c. 1.] Quod ab eodẽ ſcriptore ponitur, *interſcalmio*, ᾧ διπηχαική *dĩcitur*, ſonat vitiũ, & rimoſa fidelia. [Theocr. interpres in pharmac.] vetus ſcriptura eſt *dipheiaca*. puto legendũ, *quæ* δρύφακτα, vel potius *diaſphaca*. nã interſcalmi tabulata hoc nomine Gręco cõmodiſſimè & aptiſſimè appellari poſſunt. Sed hoc cõiecturæ tantũ loco poni & habere volo: nõ pro ſententia iudicis: melius ſi quis quid cõiecerit, laudatorẽ me habebit. Reperi & in vetuſto exemplari, pro, *fontiũ nymphis, fonti cum nymphis*. [vitr. lib. 1. c. 2.] ſcimus enim etiã fontes à veteribus cultos: & libro 2. de legibus memoratur *fontis ara*. [Cic. 2. de legib.] *Æolipylæ* ſunt ex eo vocatę, quia credidit antiquitas Æolũ vẽtos tenere clauſos [vitr. lib. 1. c. 6.] carcere, & patefacta ab eo porta, erũpere, terraſq́; perflare, vt canit Maro, [Virg. 1. æneid.]

Quâ data porta ruunt. Itaq; quia è cauis illis globis aqua plenis, qua foramen eſt, cùm induntur in ignẽ magna vis halitus effertur: propter eius eruptionem ſunt Æolipylæ vocatæ, id eſt, Æoli portæ. *Andronicus* autem [vitr. lib. 1. c. 6.] *Cyrrheſtes*, nõ vt in Varrone Cypreſtes ſcribi debet. [Varr.] Cyrrus enim, inquit Stephanus, oppidũ eſt Syriæ, cuius municeps Cyrrheſtes dicitur. [Steph.] *Gnomon indagator vmbræ*, dicitur ad diſcrimẽ gnomonis geometrici, [vitr. lib. 1. c. 6.] qui circũponitur quadrati & gnomonis quoq; eius, quo caſtra metabãtur, & vias dirigebãt: quo etiam in cõdendis oppidis vtebãtur. Eius meminiſſe videtur Vitruuius, cùm ſcribit, *Ita his confectis inter angulos, octoni gnomõ ponatur, & ita dirigantur plateæ, & angiportorũ diuiſiones 12.* Appellabatur & gnoma.

Earum grauidarũ vitio, quæ carbones appetunt, bonos cibos abominantur: nos quoq; è magno & opulento theſauro Vitruuij, velut carbones, nõ cabũculos & gẽmas legimus. Sed qui iſta leget, quãti à nobis fiãt cùm audierint ſæpius nõ teſtificantes, queri non poterũt ſe à nobis in fraudẽ inductos: nõ enim vt auctionibus quidã facere ſolẽt, licitatorẽ apponimus, vt noſtra pluris vendamus, qui has merces noſtro prçconio vituperamus.

Erodius, Fulica, Mergus, Ardea, Acredula, Vlula, Lumbricus aquaticus, Cornix. *Cap. 13.*

MAGNO labore nobis conſtat interpretatio auctorum Grçcorũ, nec iniuria: cum ipſa literarum columina, quorumque auctoritate ſtamus, etiã ſine ratione videamus in his diſſentire. ne longè abeas Erodius à Cicerone Fulica, à Marone Mergus vertitur, vt iam ante dixi. Auieno modo Ardea eſt: quam veriſſimam puto interpretationem, vt cùm ſcribit,

Auienus in Arato.

Cum procera ſalum repetit clangore frequenti
Ardea.

Ἐρωδιὸς enim ab Arato ſcribitur. modo Fulica, vt,

Aratus in prognoſt.

Et cum parua fulix trepido petit arua volatu. At fulicam videretur cuipiã Plinius ὀλολυγόνα vocare. Nam quod ſcribit, *& fulicæ matutino clangore*, eſſe quiſpiã putaret, quod ſcripſit Aratus ἢ τρύζει ὀρθρινὸν ἐρημαίη ὀλολυγών: Sed Theophraſtum interpretatur ſcribentem, καὶ ἐρωδιὸς ὄρθριον φθεγγόμενος ὕδωρ ἢ πνεῦμα σημαίνει. Aut hanc Acredulã Cicero vocat: Auienus vlulã, cui & veriloginũ ſubſcribit, cùm ab vlulando ſit vocata. Theon auẽ dicit eſſe inſtar turturis. Sunt & qui lubricũ aquaticum eſſe ſcribant: quam ſententiã Grammaticorũ Grçcorum ineptiſſimã eſſe arbitror. In prçſagijs ὀλολυγόνα poſuit Theophraſtus, quẽ ſequutus Aratus eſt, ſed ita, vt crucẽ penè fixerit Grammaticis. verba Theophraſti ſunt, καὶ ὀλολυγὼν ᾄδουσα μόνη ἐν ἀκρωρείαις χειμέριον. vbi ſine controuerſia auis nomen eſt. κέπφος fulica eſt, αἴθυια, mergus. Sed & in illo Arati parum Auieno conuenit cum Plinio.

Plinius lib. 18. c. 35. — Aratus. — Theophraſt. in prognoſt. — Cic. lib. 1. de Diuinat. — Theon Arati interpres. — Theophraſt. in prognoſt.

Aratus. — Auienus in Arato.

ἤδη καὶ πάπποι λευκῆς γήρειον ἀκάνθης.

Iamq; ſuper latices florum volitare ſenectam. Plinius, *lanugo populi aut ſpinæ volitans.* vt λεύκης legiſſe ſubſtantiuum videatur, quod adiectionis tamẽ eſt. & de cinara, quæ albus carduus etiam vocatur, ab interpretibus Græcis exponitur. De cornice quod Maro ſcribit, *Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.* quod ex Arato vertit: tamen in Arato ſecus eſt,

Plinius lib. 18. c. 35. — Virg. lib. 1. Georg. — Arat.

— παρ᾽ ἠιόνι προὐχούσῃ
Χείματος ἀρχομένου χέρσῳ ὑπέκυψε κορώνη. vel vt in alijs libris extat ὑπέλυψε. prominens enim ſaxum & ſcopulum intelligit: non arenam Aratus. vt è Theophraſto conſtat, ſic ſcribente: κορώνη ἐπὶ πέτρας ἐφεζομένη. vulgo exculditur κορυασσομένη, quod alium efficit ſenſum. καὶ κῦμα καταχλύζει ὕδωρ σημαίνει.

ſenten-

ſententia enim eſt: cùm in prominente litore ſaxo inſidit, augurium imbris eſt. Plinius autem quanta libertate vſus eſt, in illo Theophraſti explicãdo, *Theophraſt. in prognoſtic.* κόραξ πολλὰς μεταβάλλειν εἰωθὼς φωνὰς τούτων ἣν ἂν δὶς φθέγξηται, καὶ ἐπιῤῥοιζήσῃ, καὶ τινάξῃ, ὕδωρ σημαίνει. ἐάν τε ὕδατος ὄντος μιμῆται τῇ φωνῇ οἷον σταλαγμοὺς, ὕδωρ σημαίνει. καὶ ἐὰν μὴ τὴν εἰωθυῖαν φωνὴν ἵῃ, καὶ ἐπιῤῥοιβδῇ ὕδωρ σημαίνει. Hæc enim ſic Plinius Latinis hominibus interpres reddit, *Corui ſingultu quodam latrantes, ſeq; concutientes, ſi continuabunt, ventos: ſi verò carptim vocem reſorbebunt, ventoſum imbrem.* *Plinius lib. 18. cap. 35.* At Virgilius illud ἐπιῤῥοιζήσῃ de ſtridore, quem volantes faciunt intellexit: cùm eorum exercitus ſecat aërem rapido impetu & remigio pennæ: ſic enim dicit,

— & è paſtu decedens agmine longo, *Virg. lib. 1. Georg.*
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

At id de coruis intellexit Theophraſtus, ſe concutientibus, & alis ſtridorem edentibus, etiam cùm non volant, vt facere poſſunt. Ac videtur intelligere Theophraſtus, etſi ex æmulo eius Arato id non liquet ſatis. Sed & illud ἐπιῤῥοιζήσῃ, quod de pennis perſpicuè ſuſurrum & ſtridorem facientibus accipiendum eſt; ad vocem retulit Auienus, ſic ſcribens,

— & tenui cùm ſtridunt gutture corui: niſi illud potius vertit ἰρήκεσι ὁμοῖον φθεγξάμενοι. *Auienus in Arato.* Sed quid ago, qui in antiquitatem inquirere videor? quaſi verò aliquid in literis videre poſſim, quod illos latuerit, aut non ridiculus ſim, qui eorum inſectatione famam quęrere velle videar. *Aratus in prognoſticis.* Nec à me in eos inquiritur, nec inſectationis & inſimulationis loco hæc à me ponũtur: ſed tantum vt oſtendam inter ſummos auctores parum conuenire: quod non tam eorum vitio eſt adſcribendum, qui aliorum verba exprimere voluerunt, quàm auctoribus qui obſcurè loquuti ſunt, idque dixerunt, quod in duas trahi ſententias poſſet.

Perſius 2. ſatyra explicatur, Ebullire, Bidental, Iupiter Elicius, Ceris infuſus, Stringere venas, Strictura, Lippa propago. Cap. 14.

Funde merum genio, non tu prece poſcis emaci. Hoc in verſu ſenſus non eminet foras, ſed intus latet. *Perſius 2. ſatyr.* nam & ſi quod à Cenſorino refertur, verũ eſt: Genio vinum libari, non hoſtiam cædi, ne qua die vitam accepimus, alijs adimamus: tamen intelligendum arbitror Perſium dicere Matrino, nihil neceſſe eſt rem diuinam cæſa opima hoſtia facere, cùm ſolo vino vir præſertim bonus litare poſſit, vt ſumptuoſo ſacro non ſint ei emendæ Deorũ aures, ad vota audienda. Illis enim eſſe opus magnis ſacrificijs, qui Deos corrumpere & eblandiri volunt, improbaquè vota impetrare ſtudent, ſub lingua murmuranda, non palam enuncianda. Pro, *Illa ſibi introrſum,* legitur etiam, *illa ſed introrſum.* *Perſ. 2. ſatyr.* vtrunque laudandum. Pro, *Ebullet, ebullit.* quod eſt ebulliat, antiquo more, veteres libri habent, *Si virtutes ebullient,* dixit

 Cicero

Cic. 3. Tuſ. Cicero per tranſlationem, pro effundent, frequenter loquentur, iactabũt, ſi in eorum efferueſcent oratione virtutes. ſed hîc abſolutè dicitur ebulire funus, quod, vt aqua ebulliens extra lebetem redundat & effunditur, ſic domo foras effertur. Legitur etiam *Ebullit patruum,* pro efferat patruum. ſed illud alterum, receptum magis eſt: nec deeſt, qui *ebullet* hic legat.

Perſ. 2. ſatyr. — *Pupillúmue vtinam, quem proximus hæres*
Impello, expungam: namq́; eſt ſcabioſus, & acri
Bile tumet. Opinor eſſe ſenſum: atque vtinam pupillus, cui hæres proximus ſum ſubſtitutus in ſecunda cera, moriatur, præſertim valetudinarius & morbidus, vt ſcabiè obſitus, & bile ſuffuſus. Perſ. 2. ſatyr. — *Nerio iam tertia conditur vxor.* cùm dicitur omnino concinnius eſt, & ab antiquis exemplaribus aſſeritur.

Perſ. 2. ſatyr. *Triſte iaces lucis, euitandumq́; bidental.* In lucos parum caſtos fulmina mittere cenſebatur Iupiter; qua ex opinione Flaccus ſcripſit,

Horat. lib. 1. od. 12. *Tu parum caſtis inimica mittes*
Fulmina lucis. Bidental Græci ἐνηλύσια vocant, quæ ſacra erant Ioui cognomento Catæbatæ, quem Elicium dicere poſſumus. Pollux. lib. 9. Pollux, τὰ μέντοι ἐνηλύσια οὕτως ὠνομάζετο εἰς ἃ κατασκήψειε βέλος ἐξ οὐρανοῦ. καὶ τὸν Δία τὸν ἐπ᾽ αὐτῷ καταιβάτην ἔλεγον. περιερχθέντα δὲ τὰ ἐνηλύσια ἄψαυστα ἂν εἴποις. Locum eum, qui fulmen procurabant & condebant, claudebant, nec attingere fas erat.

Perſ. 2. ſatyra. — *incuſaq́; pingui*
Auro dona feram. Sunt dona in auro craſſo cuſa & fabricata: id eſt, vaſa aurea ſolidæ materiæ, non gracilis bracteæ. Caluus. Sic cæris infuſus apud Caluum, è cæra factus & in cæra fuſus. Perſ. 2. ſatyr. *Excutias guttas,* valet emittas. — *lætari prætrepidum cor.* id eſt, ad lætandum prætrepidum cor, id eſt, ad lætitiam Perſ. 2. ſatyr. ſubito feſtinans: aut ad ſequentia refertur. *Hinc illud ſubijt.* illud enim, lætari, eſt illa lætitia: hinc ſubijt palpitãs & trepidans cor. quod de prædatitio auro & manubijs, deorum effigies ducis, vt interpretaris. Nam ſi quis deorum illorum, quorum ſimiles & geminæ velut fratrum ſunt ſtatuæ ahenæ in templis ſomnium tibi verum immiſerit, omni carens pituita, qua cum caput oppletũ eſt, vt in grauedine: fallacia & inania obuerſantur viſa: præcipuus tibi erit, eiuſque à te inaurabitur barba: quaſi deus auro deleretur. *Mittent* autem & *mittunt* lego in autographis. *& ſtringere venas.* inde ſtricturæ vocatæ ſunt maſſæ & laminæ ferri. Maro,

Virg. 8. æneid. *Stricturæ Chalybum, & fornacibus ignis anhelat.* Pro, *in ſacro quid facit aurum,* legitur *in ſancto,* in archiuis. *Lippa propago,* vel quòd Heſſalinus re vera lippus fuerit, idemq́ue improbus: vel lippus improbus eſt, vt alio Perſ. 5. ſatyr. loco, — *lippus & in tenui farragine mendax.*

Verba

Verba quædam deſideratiua potius dici, quàm frequẽtatiua, Prenſo, Capto, Vendito, Lingua vendıtaria, Dormito, Oſtento, Munito. Cap. 15.

VERBA ſunt multa, quæ à Grammaticis litteratis formæ cẽſentur frequentatiuæ, & eius planè ſpeciem præ ſe ferunt: quæ tamen ſi quis proprius inſpiciat, & quo ijs modo auctores vtantur, attendat: animaduertet deſideratiua potius eſſe. Eorum pauca commemorabo, ſed quæ ſtudioſis exemplo erunt; vt alia eiuſdem generis exquirant. Prenſo, non eſt prendo frequenter, ſed prendere cupio. Nam qui ſuffragium alicuius mereri ſtudebat, & qui ſuffragium captabat, prenſare dicebatur. quod erat tanquam hominem eum, cuius ſuffragium captabat prendere velle: itaque qui ſe adiri à candidato viderat, dicebat: iſte me prenſat, id eſt, prendere cupit. Capto, non eſt frequenter capio, ſed capere deſiderio: vt capto cœnam: capto beneuolentiam. Vendito, non eſt frequenter vendo, ſed vendere cupio. Cicero, *Atq; ei ſeſe cui totus venierat, etiam vobis inſpectantib. venditaret.* id eſt, ſe ei vendere vellet. proinde apud Plautum in Sticho. *Lingua venditaria,* ea eſt, non quæ vendit, ſed vendere cupit, qualem ſuam dicit paraſitus, qui auctionem faciebat & vendere cupiebat. Dormito nõ eſt ſæpe dormio, ſed dormire expeto. Plautus, *Te dormitare aiebas, menſa ſublata eſt, cubitũ hinc abimus.* Sic in ſancto Euangelio, quod ἐνύσταξαν Græcè ſcriptum eſt, dormitarunt reddidit interpres eleganter, quòd, qui dormire cupiunt, caput tenere non poſſunt. Oſtento, non eſt frequenter oſtẽdo, ſed oſtendere me in re aliqua volo. Munito, pro munire cupio. pro Roſc. Amerino. Denique multa eſſe alia ſcio, quæ referri poſſunt: ſed ſatis eſt eam ſpeciem tanquam digito indicaſſe, ſtudioſiſque ſpecimen demonſtraſſe.

Cic. in Aruſpic. reſponſ.
Plaut. Sticho. Sc. famem fuiſſe ſuſpicor.
Plaut. Amphitruone Sc. Satim parua res.
Matth. 25.
Cic. pro Roſc. Am.

Cic. in Rull. explicatur, Inhibere ſpem, Inhibere imperium, Plautus in Sticho. emendatur, Fontinalis, Fontinalia ſacra, Obſignare. Cap. 16.

EXIGVA eſt Ciceronis in Rullum conciuncula, qua quod inſimulatus erat, quod defenderet Syllanorum poſſeſſiones, id vltro ab aduerſarijs fieri criminatur: & tamen, vt ipſe de ſe fatetur, in epiſtola quadam ad Atticum, id agebat, ne Syllani poſſeſſionibus mouerentur. Quod flauio legem Agrariam ferenti ſatis indicauit. quem ego locum adſcribam, vt homines intelligant plerunque oratores mentiri & mendaci fuco ſuæ cauſæ patrocinari. *Ex hac ego,* inquit, *lege ſecunda concionis voluntate omnia illa tollebam, quæ ad priuatorum incommodum pertinebant: liberabam eum agrum, qui P. Mutio, C. Calphurnio Coſ. publicas fuiſſet. Syllanorum hominum poſſeſſiones confirmabam: Volaterranos & Artemitanos, quorum agrum Sylla publicarat, neque diuiſerat, in ſua poſſeſſione retinebam: vnam rationem non reijciebam,*

Cic. lib. 1. ad Attic. epiſtola 14. Non modo ſi mihi tãtum eſſet.

vt ager

vt ager hac aduentitia pecunia emeretur, quæ ex nouis vectigalibus per quinquēnium reciperetur. In ea conciuncula ſcribitur, *Sed tamē habet illis legibus ſpem nonnullam ille, cui ademptus eſt.* Quo ſanè loco conqueror tantum homines quoſdam ſumpſiſſe in Ciceronem iuris, vt cùm in libris veteribus & nonnullis excuſis rectè eleganterq́ue legatur, *Sed tamen inhibet illis legibus*, inſolētes huius dictionis, poſſeſſione contra prætoris interdicta veram ſcripturam mouerint. Inhibere autem ſpem, eſt ſpem in aliqua re habere: Sic inhibere imperium dixit Plautus in Sticho.

Cic. 3. in Rull. — *Cic. 3. in Rull.*

Plautus Sticho. Sc. Agite, ite foras,

Quid iſthuc eſt prouinciæ? St. Vtrum Fontinali
An libero imperium te inhibere mauis? &c. vulgo parum emendatè & verſu claudicante Trochaïco, fontali illic legitur. ſed Fontinali verſus flagitat. Et ſic reor deum fontium vocatum fuiſſe: vnde Fontinalia vocata ſacra. Eſt autem imperium inhibere Fontinali, aquæ imperium habere: vel in aqua imperium habere: commodius feciſſent ſi verbum inhibuerit ex oratione pro Quintio ſuſtuliſſent: & quam veteres libri ſcripturam exhibent & præſtant, eam reſtituiſſent. locum eum adſcribam, *Quod ſi facere nolit atque inhibuerit.* quod eſt, obſtinauerit, inſtiterit, perſeuerauerit. In eadem conciuncula, verba legis Seruiliæ ſic ſcribenda ſunt, *Quæ poſt Marium & Carbonem Coſs. ædificia, agri, lacus, ſtagna, loca, poſſeſſiones publicæ, data, aſſignata, vendita conceſſa ſunt: ea omnia eo iure ſint, vt quæ optimo iure priuata ſunt.* Sed & infra lege, *Quod habent, vt habeant? quis vetat? vt priuatum.* Paulo poſt vbi excuſum eſt, quod & non improbo. *eodem capite nota obſignata omnia.* quod eſt, obſignatis tabulis obligata. Valerius, *Septem enim iugera agri poſſedit, ex his tria quæ pro amico ad ærarium obſignauerat multo nomine amiſit.* id eſt, obligarat. infra ſcribe: *Id eo iure teneret, quo qui optimo priuatum?* id eſt, quo qui optimo iure priuatum tenet. Subiicit Cicero de Rulli ſocero, *Hic vt ipſe habeat quod non habet.* quod eſt, vt optimo iure habeat.

Cic. pro Quintio. — *Cic. 3. in Rull.* — *Cic. 3. in Rull. Valerius.* — *Cic. 3. in Rull.* — *Cic. 3. in Rull.*

Statio, Lampridius emendatur, Iuuentutis princeps, Frumentarij, Laticlanij honos, Rudiarij, Delinimenta, Bellonæ miniſtri, Gigantes anguipedes cur, Secutores, Diræ, Porta Libitinenſis, Penula. Cap. 17.

MAGNO ſæpe liberi improbi dehoneſtamento ſunt optimis parentibus, quorum interdum in vita hoc tantum reprehendere poſſis, quod tales procrearint. Id adeo mihi venit in mentem nuper cùm Commodi imperatoris nequiſſimi & profligatiſſimi vitam legerem: in qua etiam quædam obſeruaui, quæ tumultuariis his commentariis accenſerē. Eum Lampridius dicit artificem in his fuiſſe, *quæ non erant ſtationis imperatoriæ.* Vbi ſtationem, locum interpretor. ductum autem id eſſe videtur à militum

Lamprid. in Commodo

ſtatio-

ſtationibus. Lego mox, *Appellatus eſt autem Cæſar puer cum fratre ſuo Vero*: non vt euulgatum eſt, *Seuero*. & proximè: *In collegium ſacerdotum adſcitus: cöoptatus inter tres ſolos principes iuuentutis cum togam ſumpſit*. Repeti enim à ſuperiore debet, appellatus eſt. Nam imperatorũ liberi vel ſucceſſores ſæpe ſolebãt iuuentutis principes appellari: quod ex eo inoleuerat, quia quemadmodum à Cenſoribus Senatus princeps legebatur, ſuumq; Senatus principem habebat: ita quoque iuuentuti ſuus princeps tribuebatur. Lego, *vt proſtibula mancipia per ſpeciem lupanarium & ludibrium*, non perficiem: niſi ſi quis per faciem probet, vt propinquus dicit Lampridius Anterum per frumentarios occiſum fuiſſe. quo in loco frumentarios exiſtimo eſſe, qui frumentum portabant in horrea publica, & qui inde etiam cum viritim dabatur, in ædes ciuium portabant. Nam ſcribit Spartianus exploraſſe Adrianum Imperatorem omnia domorum arcana per frumentarios. id eô exiſtimo, quòd in eas domos venditare crebro ſolebãt, in quas frumentum portare ſolebant. Per Laticlauij honorem ſcribit Paternum à præfectura remotum. quod vt Suetonius in Tito ſcribit præfecti prætorio æqueſtris ordinis eſſent: non ſenatorij: ita maiore ornatus ordine per Laticlauium à præfectura remouebatur. *In arena*, inquit, *rudibus inter cubicularios gladiatores pugnauit*, legendum exiſtimo, *inter rudiarios gladiatores*. nam qui gladiatores rude donati erant, hi iam non cogebantur ferro decertare: ſed ſola rude. ex quo & rudiarij vocati ſunt. mouet coniecturam huius lectionis antiqua ſcriptura: quanquam ſi quis cubicularios legat, non multum peccet: quòd Imperator ille perditus etiam cubicularios gladiatores habere potuerit: quanquam coniecturæ meæ non leue ſubſidium accedit ex hiſtoria Dionis, qui eum publicè ſine ferro batuiſſe dicit. quod, vt dixi, rudiariorum eſt: idem tamen etiam eum domi ferro dimicaſſe dicit. Delinimenta pro veneficijs in eadem vita obſeruo. *Cui*, inquit, *furor dicitur inter dilinimenta Martiæ iniectus*. Bellonæ miniſtri ſibi brachia cruentare ſolebant. Horatius,

Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis. id tamen non tam faciebãt, quàm artificio aliquo conſequebantur, vt facere viderentur. veram autẽ brachiorum cruentationem exegit Commodus. Lampridius, *Bellonæ ſeruientes verè execare brachium præcepit ſtudio crudelitatis*. Anguipedes à poëtis Gigantes dicuntur, quòd ima ſui parte in ſerpentes deſinerent. in eorum ſpeciem homines tota conquiſitos vrbe, pedibus captos, vel debiles formatos Commodus ſagittis confecit. vt Lampridius ſcribit: cum Dion claua eos à Commodo confectos ſcribat. Ita ſtolidus vecorſque princeps præſtantiſſima Herculis facinora imitabatur miſerorum ſanguine & anima ludens. *Commodos*, vt inquit, *appellatus fuit Paulus primus ſecutorum*:

Lamprid. in Commodo.

Spartianus in Adriano.

Lamprid in Commodo.

Lamprid. in Commodo.

Dion in Commod.

Lamprid. in Commodo.

Horat. lib. 2. ſaty. 3.

Lamprid. in Commod.

Lamprid. in Commod.

Dion in Commodo.

Lamprid. in Comm.

torum:

Dio. in Comm. Dio. in Comm. Lamprid. in Comm. Seruius in 8. aeneid. Lamprid. in Commod. Diō in Comm. Lamprid. in Commod. Diō in Comm. Lamprid. in Commod.

torum. pro quo in Dione legitur πρωτόπαλος σεκουτόρων. quo intelligitur is, cuius prima ſors eſt: ſed Latinam editionem veriorem putem. Secutoris autem armatura erat clypeus & gladius ligneus, vt in Commodo ſcribit Dion. Diras fuiſſe cùm ſcribit Lampridius, aues inauſpicatas accipimus, quod & à Seruio in Maronem exponitur, *Galea,* inquit, *eius bis per portam Libitinenſem elata eſt.* Hic portā Libitinenſem non vrbis, ſed amphitheatri interpretor, per quam cadauera interfectorum gladiatorum efferebantur. Dion de Commodi ludis, τὸ κράνος αὐτοῦ κατὰ τὰς πύλας καθ' ἃς τελευτῶντες ἐκφέρονται, ἐξεκομίσθη. Sanguinem gladiatoris dicit Commodum *ſibi ad caput deterſiſſe,* idque male ominoſum fuiſſe: Id enim eſt, quod Græci dicūt, τῇ σῇ κεφαλῇ ἀναμάξεις. Quam penulam Latini vocant, eam Græci μανδύαν appellant: nam quod Dion ſcribit in Commodo καὶ ἐν ταῖς μανδύαις εἰς τὸ θέατρον εἰσελθεῖν: Lampridius ſcribit, *Penulatos iuſsit ſpectatores, non togatos ad munus conuenire:* quanquam non me præterit etiam φαινόλην, à Græcis vſurpari.

Capitolinus emendatur & explicatur, Tolerantia, Præſul, Vates, Magiſter, Ampiruare, Redantruare, Seuiri, Ius relationis ſecundæ, tertiæ, quartæ & quintæ, Signum dare, Dies vtiles, & non vtiles, Bucolici milites, Bucolia, Semiermes, Diocnitæ, Iudex, Donatiuum. *Cap. 18.*

Iul. Capitolinus in Anton. philoſ. Capitol. in Ant. philoſ. Tertull. de patientia. Lib. 7. aduerſ. c. 8. Capitolinus in Anton. philoſopho.

In Antonini philoſophi vita quod legitur, *ad conſolatum prouexit honoribus in ſe receptis,* mendoſum. lego reſtituoq́ue, *oneribus in ſe receptis.* nam qui magiſtratus adepti erant, eos ſine ſumptu & impenſa gerere non poterant. Eum ergo ſumptum de ſuo imperatori ſuppeditabat Proculo, cuius ei oneri impares videbat fortunas. *Sumpſit,* inquit Capitolinus, *habitū philoſophi & deinceps* tolerantiam. Hic ego tolerantiam accipio patientiā philoſophorum & duritiam aſperitatemq; vitæ. quam Septimius Florens ab æquanimitate proficiſci dicit, ita ſcribens, *Nobis exercendæ patientiæ auctoritatē nō affectat humana caninæ æquanimitatis ſtupore formata: ſed viuæ & cæleſtis diſciplinæ diuina diſpoſitio delegat.* Ea autē æquanimitas eſt, cum æquo animo omnia ferimus, nec animo angimur. Fuiſſe dicit Marcum in Saliatu præſulem, vatem, magiſtrum: vbi præſulem intelligo, qui ante alios ſaltat, & cuius geſtus & numeros alij imitantur & reddunt: quod vt iam ante expoſui, ampiruare eſt & redantruare. Vates eo in collegio & ſacerdotio erat, qui verſus faciebat ſaliares. Magiſter autem eſt is, qui collegio præerat. *Seuirûm,* inquit, *turmis equitum Romanorum iam conſulem deſignatum creauit.* Hic ego Seuiros interpretor, qui equitibus ſex claſſium præerant, vt vnicuique claſſi ſuus eſſet, illiſq́ue, vt opinor, ducibus equites, menſe Quintili tranſvehebantur. Ius quintæ relationis alio loco explicaui

plicaui eſſe, ius de quinque rebus referendi: quoties Senatus habebatur. quod inſtitutum primo fuit imperio Auguſti, cui, vt Dion ſcribit; vt ius [Dio in Auguſt.] eſſet quandocunque Senatus haberetur, vna de re referre. decretum fuit poſtea ius tertiæ relationis: legimus decretum quibuſdam Imperatoribus non ſecundæ, ſed & quintæ ex imparis numeri ſuperſtitione: cui veteres multum tribuebant. Pertinaci igitur cùm ius quartæ relationis decretũ [Capitol. in Pertinac.] fuiſſet, ominoſum & inauſpicatum fuit, breuique exitium portendit. Addit Capitolinus Antoninum Pium animam agentem Tribuno ſignum æ- [Capitol. in Ant. Pio.] quanimitatis dediſſe. Interpretor ab eo ſignum quoddam geſtu manus vel corporis datum fuiſſe, quo ſignificabat ſe æquo animo de vita migrare, neque ſe mortem grauiter ferre. Lego mox, *cùm relictum ab alio participaſſet.* lego etiam, *fratri verò filiam ſuam nupturam, commiſſam ſorori ſuæ* [Capitolinus in Antonino Philoſopho.] *eandem locupletatam Brunduſium vſque deductum ad eum miſit, Romamque ſtatim redijt.* Dies vtiles, qui ſeſſionum explicantur, facile intelligentur ex eo, quod ſcribit in Antonino Capitolinus, *Faſtis dies iudiciarios addidit: ita* [Capit. in Ant. philoſ.] *vt ducentos triginta dies animos rebus agendis litibuſque diſceptandis conſtitueret*: nam vtiles dies ex iudiciariis exponendos eſſe iure dixerim & adfirmarim. Olim dicit Capitolinus non ſolitos dari curatores, *niſi ex lege Læ-* [Capit. in Ant. philoſ.] *toria, & quibuſdam cauſis.* Ex lege autem Lætoria dabantur adoleſcentibus ne circunſcriberentur. nam ad eas circunſcriptiones tollendas latam [Cic. 3. lib. de offic.] fuiſſe ſcribit Cicero. Cùm ad Marcomannicum bellum proficiſci Marcus pararet, haſtam iecit ſanguineam. quod à Capitolino prætermiſſum miror. Retulit autem his verbis Dion, καὶ τὸ δόρυ τὸ αἱματῶδες παρὰ τῷ ἐνυείῳ [Diō in Marc. Antonino.] ἐς τὸ πολέμιον δὴ χωρίον, ὥστε καὶ τῶν συγγενομένων αὐτῷ ἤκουσα, ἀκοντίσας ἐξωρμήθη. Nam vt Victor ſcribit ædes Bellonę verſus portam Carmentalẽ erat, ante [Pub. Victor de vrb. Rom. regionib.] quam erat columna, index belli inferendi: vnde ituri ad bellum duces haſtam reiiciebant. Hunc ego ritum crediderim natũ eſſe ab illa haſta, quam olim in bello indicẽdo ſolebant Feciales in fines hoſtium mittere. Bucolici milites, quorum in ea vita mentio eſt Ægyptii erant, paſtoritiam vitã colentes. Si nomen ſpectes, ex eo loco, qui Bucolia dicebatur. Vallis autem erat, vt ſcribit auctor Æthiopicôn, quæ Nili exundationes recepta- [Heliodorus li. 1. æthiopicôn.] bat immenſa in medio altitudine, extremis in paludem degenerantibus. Re vera tamen latrones erant, non paſtores. *Latrones*, inquit, *etiam Dal-* [Capitol. in Ant. philoſ.] *matiæ, atque Dardaniæ milites fecit, armauit & Diocmitas.* Diocmitas arbitror fuiſſe homines leuiſſimæ armaturæ, vel ſemiermes potius, qui ad fugientes perſequendos ipſa leuitate habiles eſſent. Marcellinus, *Adhibitis* [Marcellinus.] *ſemiermibus paucis, quos Diocmitas appellant.* Antoninus Pius inquit Ca- [Capitol. in Antonino Pio.] pitolinus, *ex amicorum ſententia formas compoſuit.* quibus tandem de formis id ab Hiſtorico ſcriptum exiſtimamus? ego de literis putem, quarum for-

Sue. in Domitiano cap. 13. Capitol. in Ant. Pio.

mam imperator diᶜtabat, magiſtratuſque exemplum poſtea ſequebantur. Suetonius, *Cùm procuratorum ſuorum nomine formalem dictaret epiſtolã, ſic cœpit: Dominus & Deus noſter ſic fieri iubet. Species,* inquit, *imperatorias ſuperfluas vendidit & prædia.* Intelligo eo nomine triticum frugeſque reliquas, quæ imperatori à prouincialibus pendebantur, & ex eius prædijs colligebantur. Species enim ipſas exigebant, vt Iuriſconſultis notum eſt. Si qua igitur ſpecierum ſuperuacanea eſſet, eam vendebat Antonius Pius.

Capitolinus in Ant. Pio. Lib. 2. Pādect. Capitol. in Anton. Pio. Capitol. in Ant. Pio. Vlpianus in fragmentis Tit. de legat.

Succeſſorem, inquit, *viuenti bono iudici nulli dedit.* Nomen iudicis illa tempeſtate latiſſimè patebat: eoque nomine omnes magiſtratus etiam cenſebantur: vt Proconſules, Præſides prouinciarum, Legati. quod & è titulo de Iuriſdict. omnium iudicum etiam intelligi poteſt: vbi ſic etiam latè iudicis nomen accipitur. legendum autem cenſeo, *notareturque ab aulicis miniſtris ab oſtentatione pietatis,* non, vt publicatum eſt, *vocareturque. Militibus,* inquit, *donatiuum addidit.* Donatiuum vocatur ſtipendium, quod militibus donatur, non debetur tamen: ac integro ſermone donatiuum ſtipendium diceretur: donatiuum tamen imminuto, vt dicatur, receptum eſt. *Primus,* inquit, *conſtituit ne pœnæ cauſa relictum maneret.* Nam vt Vlpianus ſcribit, *Pœnæ cauſa legari non poteſt: Pœnæ autem cauſa legatur, quod coërcendi hæredis cauſa relinquitur, vt faciat quiddam, aut non faciat, non vt legatum pertineat, vt puta, hoc modo: Si filiam tuam in matrimonio Titio collocaris, decem millia Seio dato &c.*

Cato explicatur cap. 6. 7. & 8. Olea, Hoſtus, Calua. Cap. 19.

Cato de re ruſt. cap. 6. Cat. cap. 6. Cat. cap. 6. Cat. cap. 7. Cat. cap. 7.

OLEA conditiua apud Catonem, ſpeciei nomen non eſt, ſed generis multas complectens formas: eo enim nomine comprehenduntur omnes, quæ condi ſeruariq; poſſunt: & quæ non tam oleo fundendo prementur, quàm vſioni reconduntur: Vt Salentina, quæ à regione nomen habet: Orchis, quæ à ſimilitudine teſticuli: Radius maior, quæ à longitudine. Hoſtum quod ait Cato, *nequam fore,* ab hauriendo vocabulum deriuatum puto: vt nos quoque vas vimineum, quo vinum geſtatur, hoſtam vocare vernacula lingua conſueuimus. *Circum coronas* autem cum populos ſeri vult & vlmos: coronas, ambitum fundum coronantem & cingentem non iniuria acceperim. F*undum ſuburbanum arbuſtum maximè, vt ait, habere conuenit.* nam in arbuſto perticis & virgis ad pedandam iugandámue vineam nihil eſt opus: ita ligna & virgæ venire poſſunt, cùm eis in arbuſto non ſit opus: ſit opus in vinea. ſic fundus erit fructuoſior. *Lotium ſuillum aut ſtercus ad arborum radicem addi præcipit, vt fauulum malorum fiat.* quod immundo lotio ęquè mala, ac fauo aut melle homines delectẽtur. non ignoro tamen pabulum etiam legi, quo paſtum & cibum malorum

rum intelligemus: vt farraginem iumentorum. Nunc *calua* generis no- Cato cap.8.
men eſt Catoni,eas arbuſculas complectentis, quæ nuculas gerunt, non
vndique corticis putamine obductas: ſed ſummo apice nudas,quales A-
uellanæ & præneſtinæ & Græcæ. in eo capite *fundum ſuburbanum* lege- Cat.cap.8.
rim multo libentius,quàm vrbanum.

Primores digiti,Vinaceos lauare, Deacinata dolia,Oblinere dolia, Relinere dolia, Cato explicatus & emendatus, Fibulæ, Vinarij & cuſtodes, Capita vitium,Vites caſtrare Cap. 20.

IVVEMVS quantum poſſimus liberalis iuuentutis & honeſtis artibus
deditæ ſtudia.Age,vt iam ſæpè fecimus, quædam è Catone explicemus.
In eo videor obſeruaſſe digitos primores eſſe digitos minus craſſos me-
dijs,vt craſſis opponantur qui ampliores ſunt.nã digiti prima ſui parte te-
nuiores & graciliores ſunt quàm media. *pertundito*,inquit, *latè digitos pri-* Cato cap.12.
mores tres.Vinaceos lauare eſt apud eum ex vinaceis aqua perfuſis lorã fa-
cere.præcipit enim vt vinacei,*vel in dolia picata,vel in lacum vinarium pi-*
catum conculcentur:beneq; opperiantur & oblinantur, quod eſt operculis
oppicatis integantur. *inde autem*,inquit,*ſi voles lauito*. id eſt,lorã ex vina- Cato cap.25.
ceis lotis facito.Sed & illutos vinaceos appellat,è quibus lora facta non
ſit.quam & à lotis acinis nomẽ habere Varro putat. quanquam quis cõij- Varro apud Nonium in Lora.
cere poſſit ex eo vocari,quod loreo fune prelo adducto exprimatur. *Do-*
lia deacinata vocat, quæ acinis liberata ſunt, quæ muſtum feruens labris
doliorũ immittit,demendaq; ſunt,deinde dolia oblinenda,id eſt,cortice
oppicato operculanda.vnde & relinere dolia apud Terentiũ contrarium Terent. Heautontim. 3. act.ſc.1.
eſt. Idem in amphoris etiam, in quas vinum diffundebatur,fiebat. Cato,
In amphoram muſtum indito & corticem oppicato. inde Horatius ſcripſit, Cat.cap.120.

Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere inſtitutæ Horat.lib.3. od.8.

Cõſule Tullo.*Poſtea*,inquit,*operito terra radicibus fini*,id eſt,vt opinor, Cato cap.28.
quouſq; radices ſunt,id eſt,ad finẽ vſq; radicũ.ne quid è radicibus intectũ
relinquatur.*Fibulæ* in Catone ſunt,quas ab hærẽdo Galli, heraces appel- Cato cap.31.
lant,quibus aliquid adligatur.præcipit eas in ſtercus,aut aquem cõijci,vt
lẽtiore & flexibiliore ſint vimine,neu in adſtringẽdo rumpantur.legendũ
aũt exiſtimo,*vites propages ſulco*.non *ſulcos*:vt in exemplaribus circũfertur. Cat.cap.32.
vinarios & cuſtodes in Catone palmites intelligo.nam vinarius eſt palmes, Cap.33.
qui vinũ,id eſt,vuam gerit.Capita vitium ſunt vitiũ ſtirpes,vt cùm ſcribit, Cap.33.
Capita vitiũ per ſementim ablaqueato.nam vt gregem centum capitum,pro
centũ animalium dicere ſolent: ita eadem dicendi forma,capita vitiũ pro
vitibus vſurpat Cato:Sed & maiora capita,pro maioribus ſtirpibꝰ. *Amur-* Cato cap.36.

cam, inquit, *ſpargas vel irriges ad arbores circum capita maiora ad amphoras, ad minora vrnas.* vites caſtrare, pro putare dixit, ſic ſcribens: *Veteres quàm minimum caſtrato, potius ſi opus erit deijcito.* id eſt, de maiore arbore demittito. *Si macra*, inquit, *erit, quod granum capiat ne ſerito.* id eſt, ſi macra erit vitis, ne ſeras quod ad frugem & granum peruenire ſolet: ſed pabulum vel farraginẽ, quæ viridia ante ſpicam ſecantur. Legi tamen debere quibuſdam videtur, quo granum capiat. eodem ſenſu.

Cato cap. 33.
Cato cap. 33.

Catullus explicatur & emendatur, Pipilo, Sorbilo, Vterq; pes, In vtrunq; pedem aura incidit, Æquatæ auræ. *Cap.* 21.

IN paſſere Catulli, qui Veneres omnes & Cupidines etſi aliud ſuauius & elegantius dici poteſt, complexus eſt: legendũ eſſe fere aſſeuerauerim,

Credo vt cùm grauis acquieſcat ardor,
Tecum ludere, ſicut illa, poſsim.

Catull. epigr. 2.

Hoc enim eſt, quod ſe dicit cum deſiderio ſuo & amica iocari velle, vt ſolatium doloris, & ægritudinis, quam conceperat, adferat, & eam deliniat. Nam quod eam dicit cum paſſerculo luſitare, id eo dicit facere, vt animi ægritudinem ipſa leniat: & viciſsim ipſe, ſi quid eius animo doloris & triſtitiæ inhæſerit, reconciliatus ponat, vt amica iam propè paſſere in Catullum conciliatore, vti cogitet, quo eum placet, vt Hippomanes in Atalantam vſus eſt malo. proinde quaſi vis deſiderii & philtri in paſſere iuſsit & eo ipſe illici, & ab amica reconciliari poſsit, cui offenſus fuerat in paſſeris luctu. *Ad ſolam dominam vſq; pipilabat* Aſſerendum eſſe manu retinendumq́; merito contenderim. nam pleraq; eius formæ ſimplici l. ſcribuntur & corripiuntur, vt ſorbilo apud Plautũ, *Hem mihi iã video propter te victitãdum ſorbilo.* Itaq; ſorbilare vnico l apud Terentium ſcribendũ arbitror, veramq́; eius literaturã eſſe,

Catull. epigr. 2. Plaut. Pœnulo Sc. Negotij ſibi qui volet. Terent. Adelph. Act. 4. ſc. 2.

Et cyathos ſorbilans paulatim hunc producam diem.

Eodem modo conſcribilo penult. correp. in Catull. lego,

Iniuſta turpiter tibi conſcribilent flagella.

Catull. epigr. 22.

non, *flagella conſcribillent.* vt conſcribillari præpoſtera traiectióne vulgo video. In proximo epigrammate ſcribit Catullus,

— ſiue vtrumq; Iuppiter
Simul ſecundus incidiſſet in pedem.

Catull. epigr. 4.

Quod equidem ſignificare puto: ſi ſecundus ventus totum veli ſinum impleret, neq; dextra vel ſiniſtra afflaret aura: quæ vel dextrum, vel ſiniſtrum in pedem veli obliqua & tranſuerſa tenderet: ſed quæ in vtranq; veli partem æquata & ſecunda incideret: itaq; quæ in vtrunq; pedem incidit, aduerſæ & tranſuerſæ opponitur. Tranſuerſa autem vna in dextrum pedem, altera in ſiniſtrum infertur: quę in vtrunque pedem incidunt, æquatas auras appellat Maro, vt ſupra me declaraſſe recordor. Cur ſcribit, *Neq; vlla vota Littoribus dijs*

Virg. lib. 5. æneid.

Sibi

Sibi eſſe facta? Nempe quod in mari periculis vota homines ſuſcipere ſolēt, quæ ſeruati defūctiq; diſcrimine in littore reddere Dijs littoralibus conſueueruut. Se autem prædicat tanta nauigādi fœlicitate ſemper curſum confeciſſe, nulla vt vota nuncupanda diis fuerint. Cur Littoralibus diis? quia in naufragii periculo vouemus ſi littus attingamus, nos littoris præſidibus diis vota perſoluturos. quales à Marone, *Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ.* & in epigrammatis Græcis referuntur. Catull, epigr 4. Virgil. 1. Georg.

Catullus explicatus, Alnus, Palipſeſtus, Charta regia, Hieratica & Auguſta, Caprimulgus, Rhea, Alites terreſtres tempeſtatem præſentire, Linum catagraphon, Catagraphra. Cap. 22.

Scribit Catullus, *In foſſa Ligeris iacet ſeparata ſecuri.* quod multo legere facilius eſt, quàm intelligere: quanquam libentius amplector alteram lectionem, in qua ſcribitur, *In foſſa Liguris iacet.* Eum autem, in quem iſta iocatur non magis ex ſua ſe parte ſubleuare dicit, quàm aliam in Liguria ſecuri exciſam atque proſtratam. Materia autem abundat nauali Liguria: ſed & lautiſſima: & inde Romam etiam, vt reor, nauibus deuehebatur, quæ, vt ſuſpicor, cauſa poëtæ fuit Liguriæ hic nominandæ. Ligerim autem tanto interuallo diſiunctum & ea tempeſtate vix Romæ fando auditum: cùm etiamnum in Gallia Cæſar res gereret, minus adducor vt probem. De Liguria quod dixi, auctoritate Strabonis ſatis teſtatum confido fore, vt denunciandi teſtimonii aliis ſcriptoribus labor minimè ſuſcipiendus ſit: is enim ita ſcribit, ἔχουσι δ' ὕλην ἐνταῦθα παμπόλλην, ναυπηγήσιμον, καὶ μεγαλόδενδρον, ὥστ' ἐνίων τοῦ πάχους τὴν διάμετρον, ὀκτὼ ποδῶν εὑρίσκεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῶν θυίνων, οὐκ ἔστι χείρω πρὸς τὰς τραπεζοποιίας. Alnum autem, cuius mentionem facit Catullus, nemo eſt quin ſciat nauibus compingendis aptiſſimam, qui apud poëtas Alnum pro naui poſitam ſæpè legerit. Suffenum ſcribit idem carmina habuiſſe plurima non in palimpſeſto relata. Eſt enim palimpſeſtus papyrus deletilis, in qua aliquid ſcribimus, quod in aliam chartam transferamus: quod cùm fecimus è palimpſeſto delemus, inducimuſque vt alia exarare in ea poſſimus. Plutarchus, οἱ δὲ ἀποχραίνουσι δήπου τὰ ὦτα ταῖς ταυτολογίαις, ὥσπερ παλίμψηστα διαμολύνοντες. *Chartæ* autem *Regiæ* ſunt omniū pulcherrimæ, vt Hieratica & Auguſta: opponunturq; Plebeïs. *Caprimulgus* auis nomē eſt, apud Ariſtotelem αἰγοθῆλας nominatur: hic ruſticū ſignificat capras mulgentē. *Cùm diua*, inquit, *mater alites oſtendit occinentes*, puto ſignificari Rheam vel Opem, quæ terræ præeſt, deorūq; mater habetur. Ea vt furorē hominibus immittere credebatur: ſic, vt reor, etiā præſagium & auguriū tempeſtatis

Catull. epigram. 17. Strabo lib. 4. geogr. Catull. epigr. 17. Catull. epigr. 19. Plutarchus. Catull. epigr. 19. Ariſt. lib. 9. de hiſt. animal. cap. 30. Catull. epigr. 22.

autem ſcribit M. Tullius, *ne ipſi Iuris interpreti fieri videretur iniuria.* hanc Cic. in Topic. habet ſententiam, ne in iuriſconſultum ingrati eſſe videremur, a quo nobis ius interpretante nobiſque cauente toties adiuti ſumus: aut ſuperbi ſi rogantem ſæpius negligeremus. nam qui in quempiam ingratus eſt, iniurius videtur: multo magis ſuperbus contemptor. Cùm quæſtionem Cic. in Topic. ponit, *Sitne id æquum, quod ei, qui plus poteſt, vtile eſt,* controuerſiam ſignificat à Platone tractatam libro primo de Republ. Plat. lib. 1. de Republ. quam ne ipſe quidem Cicero in libris de Republ. præterierat. Multi enim vt Traſimachus apud Platonem, ius eſſe putauerunt non reuera, nec natura: ſed id demum ius dici, quod vtile ſit ei, qui in Republ. plus poteſt. nam in ſtatu populari, id ius eſſet, quod populo proſit. in regno, quod Regi. In Optimatum poteſtate, quod Optimatibus conducibile eſt. *Eam,* Cic. in Topic. *quam nihil accuſas, damnas: benè quam meritam eſſe autumas dicis malè mereri.* In Topicis verſus eſt integer Iambicus cum vnius clauſula & principio. quod equidem non admonuiſſem, niſi non animaduerſum perſpexiſſem. *Ille,* autem, *aries,* quem dicit ſolitum eſſe, *ſubijci in Iu-* Cic. in Topic. *riſconſultorum actionibus: Si telum manu fugit potius quàm iecit.* defenſio eſt eius, qui ignorationem imprudentiamque excuſat: ineſtque in verbo *fugit,* tranſlatio. Cic. de Orat. Nonnunquam etiam breuitas tranſ- Cic. in Orat. latione conficitur: vt illud, *Si telum manu fugit imprudentia teli emiſſi breuius verbis proprijs exponi non potuit, quàm eſt vno ſignificata tranſlato.* Cæterum cùm Cicero definit Fortunam, *euentus obſcuram cauſam,* Cic. in Topic. quæ latenter efficitur: è placitis ſtoicorum ita eam deſcripſit, refragante Alexandro, & hanc definitionem oppugnante: ait enim, τί γὰρ ἄλλ' Alexander lib. de fato. ποιοῦσιν οἱ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόματον ὁριζόμενοι αἰτίαν ἄδηλον ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ ἢ τύχης τι σημαινόμενον ἴδιον εἰσάγουσί τε καὶ νομοθετοῦσι. Cùm tam variæ olim eſſent ferè iudiciorum formulæ, quot Iudicia, proinde aliis atque aliis verbis concipi ſolebant: & quædam eis ſolemnia addebantur verba: vt in iudiciis bonæ fidei: ex bona fide. In fiducia, inter bonos benè agier oportet. In re vxoria, quid melius, æquius. Quæquidem ex illis veterum formulis verba ſunt, quæ iudiciis dabantur, vt fraus, dolus, calliditas omnis tolleretur. Cic. in Topic. *in omnibus igitur iis iudicijs, in qui-* Cic. in Topic. *bus ex fide bona eſt additum, plurimus eorum vſus eſt: vbi verò etiam, vt inter bonos benè agier oportet, imprimiſq; in arbitrio rei vxoriæ, in quo eſt, quid æquius melius parati eſſe debent.* Et in officiis, *& ſine lege iudicijs, in quibus additur,* Cic. lib. 3. Officiorum. *Ex fide bona: reliquorum autem iudiciorum hæc verba maximè excellunt in arbitrio rei vxoriæ, melius, æquius. In fiducia, vt inter bonos benè agier.* Quod autem dicit Cicero iuriſconſultos multum in conſilio adhiberi, ſignificat Cic. in Topic. eos a iudicibus in conſilium ad cauſam cognoſcendam vocari, & a ma-

Martialis. giſtratibus. vt de Paupere Martialis: *Quando in conſilio eſt ædilibus.* Quod Cic. in Topic. *ſtaleno* accidiſſe ait: nam *ſtaterio* malè legitur. Ab eo in oratione pro Cic. pro Cluent. Cluentio his verbis narratur, *Noctu ſtalenus accerſitus ab Oppianico, venit: iam cætera nota ſunt omnibus, vt cum illo Oppianicus egerit de pecunia: vt ille ſe redditurum dixerit: vt eorum ſermonem omnem audierint viri boni, qui tum con-* Cic. in Topic. *ſulto propè in occulto ſtetiſſent.* Iudicationem, *qua de re agitur*, appellat, quia ad iuriſconſultum ſcribit, qui hoc in formulis ſuis ponere plerunque ſo- Cic. pro Murena. lebant, vt pro Murena: *Fundum Sabinum, qua de re agitur.* & in Bruto, *Qua* Cic. in Bruto. *de re agitur autem illud, quod multis locis in iuriſconſultorum includitur formu-* Ariſtoph. Ranis. *lis, id vbi eſſet, videbat.* Sed hæ, vt Ariſtophanes ſcribit, ἐπιφυλλίδες malegrandeſq; & degeneres fructus à me ex vberrimo collecti fundo meliores & feliciores nos certè ſacris Muſarum ſacerdotibus fruẽdos relinquimus: quos prophani tangere nec auſi ſumus, nec vt auderemus, potuimus.

Martialis lib. 7. explicatus, Bardiacus, Bardi, vinum conſulare, Gabata, Coſmicus. Cap. 24.

Martial. lib. 7. epigrã. 97. Est apud Martialem epigrammation vno comprehenſum verſu, *Omnia Caſtor emis, ſic fiet vt omnia vendas.* Ei appenſum reperi pentametrum in quodam codice. *Nil vxore tamen nudius eſſe poteſt.* Quod tamen fortaſſe ad ſenſus expletionem non eſt neceſſarium, &, vt opinor, Martialis ſi non verbo, verſiculo ſaltem voluit argutari vno. tamen, quod reperi, ſupprimere nolui. ac in proximo epigrammate credo ſcribendum: nos Mart. lib. 7. epigr. 98. enim ſcriptuarij ſumus, & literaturæ menda plerunq; delemus. *Dicere de nobis vt lector candidus, aude.* Hodie *audet*, ſcribere & ædere omnes audẽt. Virgil. ecl. 7. quod rectum non magis curantes quàm numerum lupus, vt inquit Poë- Mart. lib. 7. epigr. 94. ta. At illud, *Et Gallum timeo minus recentem*: otioſos non ſinit eſſe Grammaticos, nec in vtramque dormire aurem: quorum hîc non referam interpretationes: ſed quid mihi videatur proferam. puto ſignificari malum odorem, quem corpore ſuo emittebant Galli Romam venientes recenteſque, cùm intemperantius viuerent, & labore itineris virus intempe- Mart. lib. 4. epigr. 4. rantiæ augerent. Sic & alio loco, *Laſſi Bardiaci os quod euocati.* Cùm enim Bardi, vocabulo Gallico cantores ſignificent, vnde & Lucanus Lucanus li. 1. ſcripſit,

Heſychius. *Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.* & Heſychius βαρδοὶ οἱ ᾠδοὶ παρὰ γα- Iuuenal. ſaty. 16. λάταις. Putem Bardaïcum dici Gallum. vt & apud Iuuenalem,

Bardiacus iudex datur hæc punire volenti. id eſt, militaris. quòd Galli plurimi militarent. quanquam in antiquis exaratum exemplaribus ſemper reperitur Bardaicus a Bardeus, quomodo & Bardus, vt opinor, etiam Heſychius. vocabatur. itaque in Heſychio fortaſſe ſcriptum erat, βαρδαῖοι ᾠδοὶ παρὰ

γαλά-

γαλάταις. Videntur antiqui vinum conſulare appellaſſe vinum vetuſtiſſimum, & optimum, vt optimam notam vini Cicero Opimianam & Anitianam dicit ex eorum hominum conſulatu: ita vinum conſulare erat, vt Opimianum & Anitianum. Hinc iocus ille Martialis, *Cic. de claris orat.*

Potaui modo conſulare vinum,
Quæris quàm vetus, atq; liberale?
Ipſo Conſule conditum, ſed ipſe
Qui ponebat, erat, Seuere, Conſul. *Mart. lib. 7. epigr. 78.*

ipſo autem conſule dicit vere conſulare vinum ſignificans, nec ementitum auctoritatem Conſulis: vt ſi diceres, verè Opimianum & conſulare: non falſæ notæ & mendacis. Hinc ſequitur iocus præter expectationem de vino nouo & muſteo: qui vinum ponebat, conſulatum gerebat. *Martial. lib 7. epigr. 73.* At, *Maternaque ſacris ornentur frondibus Idus.* de Mercurii natali & feriis intelligendum eſt, vt oſtendit verſiculus ille. *Manè Mercurium creaſtis Idus.* Quod ait Martialis, *Pro menſis habet Annius miniſtros.* *Mart. lib. 12. epigr 68.* puto ita intelligendum. Suppetunt illi plurimæ menſæ ad ducentas, *Mart. lib. 7. epigr. 47.* non tamen in eis obſonia reponit: ſed eas ſemper ſerui gerunt, nec epulis frui poſſunt conuiuæ. ita ambulatoriam cœnam potius ſpectant, quàm comedunt: cùm miniſtri celeriter paropſides & gabatas ante conuiuas præterferant. Gabatarum autem nomen noſtra retinet lingua: ſed vt adſolet laceſſitum & diminutum: nam Gatas vocamus media expuncta. Illud verò obſcuriùs,

Coſmicos eſſe tibi, Semproni Tucca, videris:
Coſmica Semproni; tam mala quàm bona ſunt. *Mart. lib. 7. epigr. 40.*

Credo. Sempronium voluiſſe videri Socratis & philoſophorum imitatorem, qui ſe mundanos dicebant, non alicuius certi definitiq; loci municipes, ac ſe mundanum eſſe reſpondit interroganti cuias eſſet Socrates. Martialis autem qui mũdum tantundem boni quantum mali habere ſciret, & multos intelligeret ambitioſo philoſophi nomine magna vitia occultare, mundanaque coſmica dicit: & bona & mala dicit, ne eo nomine ſe Sempronius circunſpiceret.

Cic. explicatus & emendatus in oratione, quam in Senatu ab exilio habuit, Aurati currus. Cap. 25.

In oratione, quam habuit Cic. in Senatu ab exilio reuerſus: Aurati currus ſunt currus triumphales, qui vt ante docui ab Horatio aurei currus vocantur. *Lib. 2. Aduers. c. 16.* Verba Ciceronis ſunt, *Sed equis inſignibus & curru aurato reportati.* *Cic. pro redi-tum in ſenat.* itaque apud Flaccum credo aureum, vt non raro, pro aurato poſitum fuiſſe. Quod autem lacunoſum in ea eſt oratione, *vt qua voce à te Romule poſt Romam conditam conſul vſus eſſet.* *Cic. pro red. in ſenat.* in chirographis aliter ſcriptum

patet,

[Cic. ibidem.] *patet, te Romano poſt Romam conditam.* Scribendum igitur fortaſſis *ter omnino*: vt poſt vrbem conditam, ter omnino dicat, nec amplius Conſules hac voce vſos, *Me ſequatur, qui Rempubl. ſaluam vult.* Lego in eadem [Cic. in Orat. poſt redit. in ſenatu.] oratione: *vt de ſalute mea & promulgarent & ferrent*: non vt æditur, *referrent*. Pumice ſæpenumero nobis eſt opus ad eradendas voces vitioſas. [Cic. poſt redit. in ſenat.] Sic, *& quæ maxima maiores noſtri dici haberique voluerunt*: legere malim, quàm *maximè maiores iuſta dici.* Sed hoc librorum antiquorum fidem nõ appellat, coniectura nititur mea, cui minus nihilo tribuendum putabit, qui mecum ſentit.

Plinius explicatus & emendatus lib. 14. Pubeſcere, Centuriones vitam gerebant, Vuæ, Racemi, γίγαρτον, *Nucleus acini, Tmelus mons, Biblynum vinum, Biblina vitis, vinum* ἀδυνάμον. *Cap. 26.*

[Plinius lib. 14. in proœmio libri.] SVAVISSIME, niſi fallor, Plinius pubeſcere, pro floreſcere vſurpat, cùm ſit pubertas ætatis flos: ſic enim loquitur lib. 14. de vitibus, *quãquam vbique pubeſcentium odori nulla ſuauitas præfertur.* quo in libro, quod [Plin. lib. 14. cap. 1.] ſcribitur vulgaturque, *Subdiales inambulationes vmbroſis operculis opacat.* eſt in veteribus bibliothecis elegantius ſcriptum, *vmbroſis pergulis.* neque profecto eſt lectori commendanda hæc ſcriptura, quæ eundem ſenſum, quæ vulgata exprimit. lego etiam (nam hîc me ferè lectorem ferã, [Plinius ibid. lib. 14. c. 1.] non explicatorem) *puroque perducto dracone in palmam eius, inde ſub rectos ramorum digitos flagella diſpergunt.* Sed & in duracinis interpretãdis quod [Plin. lib. 14. cap. 1.] ſcribit: *vua non alìubi gratior callo, vt inde poſſit inueniſſe nomen durus acinus*: non verebor emendare, *non alìubi craſſiore callo.* nam a craſſitudine & duritia acini nomen adepta eſt: hîc quid valeat *gratior* non intelligo. mox etiam lego, *vt prægrandibus adhæreant parui.* quid enim hîc loci poteſt habere *pergula*? lego etiam, [Plinius lib. 14. c. 1.] *quid quod inſerta caſtris ſummam rerum imperiumque continent Centurionum in manu vitis, & opimo præmio tardos ordines ad lentas perducit aquilas?* gerebant enim vitem Centuriones, & vitis ad Centurionatum tandem Primipili, cùm erat Aquila commiſſa, paulatim lenteque perducebat. Intereſt inter vuas & racemos: vuæ maiores ſunt & craſſioribus acinis: racemi minores & minoribus granis. vnde & racemari dicitur: Ferè enim vuæ minores à vindemiatore ſub pampino latentes fallenteſque relinquuntur. ἐπιφυλλίδες a Græcis vocari videntur racemi: hinc racemoſiſſimam dicit vitem Plinius, quòd racemos multos [Pli. lib. 14. c. 3.] non vuas ferat. *Columbinæ*, inquit, *racemoſiſſimæ*: malè hodie acinoſiſſimę legitur. iterum quando non racemos, ſed vuas alias gignunt. inquit Plinius, *nucleo quem Chium vocant vno ac minimo.* Nemo quod ſciam vnquã ſcripſit nucleum vocari Chium. omneſq; hoc in loco codices ſunt apertè fal-

tè falſarii: noſque γίγαρτον Plinium ſcripſiſſe ſuſpicamur. nam ita nucleum acini appellari ſciunt omnes, qui vel tantillum eruditionis Græcæ guſtarunt. Sunt & admonitiuncula breui perſtringenda quædam, quæ in vitio ſunt, vt mihi quidem videtur: exiſtimationem tamen arbitriumq́ue aliis deferemus & relinquemus, nobis non arrogabimus. *Ex Chio*, inquit Plinius, quod *Aruiſium* vocant. mallem *Aruſium*, vt à Græcis appellatur. *nec Cymoliti per ſe gratia vino*. legendum cenſeam *Tmeliti*, à Tmelo monte vino percelebri, qui & Tmolus dicitur, de quo Maro, *Tmolus & aſſurgit quibus & rex ipſe Phanæus.* Inquit Plinius, *Thaſſia, Æthalo, Peuce.* Euthalus è Phauorino legendum quiſpiam exiſtimaret, cùm Biblynum vinum explicat, vnde dictum ſit: ait enim biblynum vinum à Biblyna vite appellari, quæ & Thracia dicatur. ἤτις, inquit, διὰ τὸ εὔθαλος εἶναι ἐν ἑλλάδι μετετέθη. Non eſt tamen iſtud temerè adfirmandum. *Et quod*, inquit Plinius, *prætulit præparentium.* Ex Athenæo emendo, *peparethium. tranſlatum*, inquit, *in album muſtum, leucochrum appellatur.* lego è veteribus voluminibus *leucocoum*: vt ſit album Coum. *Quod*, inquit, *appellarunt bion*, ſuſpicor albion legendum eſſe, id eſt, ſine vi & violentia. quod vinum etiam adynamon Græci vocant. nam cur bion Græcè debeat vocari, ne meam diſſimulem ignorantiam, non ſatis intelligo.

Plin lib. 14. cap. 7. — Virg. 2. Georg. — Plin. lib. 14. cap. 7. — Phauorinus. — Pli. lib. 14. c. 7. — Athenæus lib. 1. — Pli. li. 14. c. 8.

Martialis libro 6. explicatur & emendatur, Semitatus, Pantices. Cap. 27.

QVI olim toto erant capite calui, ſibi ſolebant vnguento perfuſi velut fila capillorum imitari. Martialis,

Mentiris fictos vnguento, Phœbe, capillos,
Et tegitur pictis ſordida calua comis.
Tonſorem capiti non eſt adhibere neceſſum:
Radere te melius ſpongia, Phœbe, poteſt.

Illum enim iocatur habuiſſe capillos vnguenti pictos colore & mutatos, quos ſpongia poterat totos delere. Nam loquitur de eo, qui canitiem vnguento tegeret diſſimularetq́ue. cùm caluam ſordidam planè intelligenterq́ue dicat: hinc & epigramma aliud clareſcet, *Caluam triphilem ſemitatus vnguento.* ille enim etiam vnguento comam ſibi in capite caluo pinxerat & effinxerat: ſed quę trium filorum eſſet & capillorum: vel caluam haberet, cui reliqui eſſent tres capilli: & cùm in capite tanquam ſulcos duxiſſet vnguenti lituris, & veluti vias ſecuiſſet, *ſemitatus* dixit: quæ eſt antiquorum librorum ſcriptura: vt mirer quid ſit, quod & contra ſententiam & verſus rationem multi *ſegmentatus* & defendant & declarent. Et quando ab editionibus euariant eo in loco ſcriptiones, vnum præterea & alium notabo locum, vbi

Martialis lib. 6. epigr. 56. — Mart. lib. 6. epigr. 73.

& diſcrepant Amanuenſium libri & typorum,

Mart. lib. 6. epig. 85.

Et potet calidam qui mihi laudat aquam. reperio in veteribus, *qui mihi libat*: vt ſit, ne liberaliter quidem præbet: ſed miniſtrat parcè & malignè, vt ſi libaret: & tamen *laudat* nos quoque laudamus: nec id hîc agitur, vtrum melius ſit: ſed aliter æditum, aliter ſcriptum eſſe.

Mart. lib. 6. epig. 73.

Medio, autem, *recumbit imus ille qui lecto.* cùm ait eum accumbere in honoratiſſimo loco dicit. Nam cùm tres eſſent lecti, imus lecti medii locus erat honoratiſſimus, vt in Sympoſiacis auctor eſt Plutarchus. vbi æditur, *Tu potes & patriæ miles & eſſe decus.* Inuenio in arcanis bibliothecis, *Tu potes & patris miles & eſſe ducis.* &, *pudet heu pauca rogaſſe Iouem.* *pudeat* ſemper æditur. Et, *Affligunt hominem tam miſer.* ſine interrogatione, ac planè ita legendum eſt, vt dicat eum priſtinos mutaſſe mores, veteremque obſcœnitatem?

Plutarch. li. 1. Sympoſ. problem. 2. Mart. lib. 6. epigram. 25. Martial. lib. 6. epigr. 10. Mart. lib. 6. epigr. 33. Mart. lib. 6. epigr. 35. Mart. lib. 6. epigr. 47. Mart. lib. 6. epigr. 54. Mart. lib. 6. epigr. 55. Mart. lib. 6. epigr. 63. Mart. lib. 6. epigr. 63.

Vt tandem facies vocemque ſitimque rogamus. facias hodiè æditur. &, — *Triuiæ te miſit ab Anna.* nam Anna peranna, Aritiæ colebatur. lego, — *Plumbea Nicerociana.* quomodo & Domitius legit à Nicerote, — *Scis multos dicere multis,* etiam reperio. lego autem, — *finxerunt pectus Athenæ.* non vt æditur *fixerunt.* &, *Quod cum Panticibus laxis.* vt dicat plus ſapere putridum cor & iecur pecudis, quæ venalia cum pede & panticibus gerit lanius per vrbis compita. Ex hoc igitur loco faceſſat interrogatio, in eumque pronunciatio reuocetur.

Martialis lib. 13. explicatur, Cottona. Cap. 28.

Mart. lib. 13. epigr. 8.

IMBVE *plebeïas cluſinis pultibus ollas,*

Vt ſatur in vacuis dulcia muſta bibas. Hoc præcipit diſticho Martialis, vt in ollas, quæ cluſini farris pulte imbutæ fuerint, muſtum mittatur, quod eo tanquam condiatur, & ad bonitatem proficiat commendeturque. Docet etiam Theophraſtus in lib. de odorib. demiſſis in dolia farris offis vinum proficere edomarique, & ad mollitudinem ſaporis & gratiã miteſcere. Idem Martialis ſcribit,

Theophraſt. de odorib.

Mart. lib. 13. epigr. 11.

Mulio quod non det taciturus accipe mulis,

Hæc ego Coponi, non tibi dona dedi. Cuius eſſe ſenſum puto. hordeũ accipe, quo quadrupedes ſæpe defraudat Mulio: quanquam cum hordeũ pecudum pabulo potius ſeruiat, quàm hominum, dedi quod tu potius coponi vendes quàm comedes: nam Coponibus eo eſt opus ad iumentorũ paſtus. Quæ & in Plinio & in Martiale Coctana ſcribuntur, ea Cottana vocari debere, cum librorum veterum aſſertione: tum adfirmatione Heſychij crediderim. Is enim ſic ſcribit, κόττανα εἶδος συκῶν. Iam in Lemmatis quædam in archiuis veteribus aliter perſcripta, quàm æditionibus euulgata

Plin. lib. 15. ca. 19. & lib. 13. c. 5. Mart. lib. 13. epigr. 28. Heſychius.

gata comperi. vt pro, *caſeo velabrenſi* caſeum fumoſum. pro *oliuis*, ciſtellã oliuarum. pro Damaſcinis prunis, vas Damaſcenarum. pro Turdorum corona. Turdorum decuriam: quæ à me adnotantur, non quia loco mouere ſcripturam receptam velim: ſed ne veterem ſupprimam. *Matutinarum non vltima præda ferarum.* ita Martialis dicit, quod ſpectaculis matutinis plerunque venationes dabantur, ac ferè ſpectabantur. Seneca, *mane leonibus & vrſis homines, meridie ſpectatoribus ſuis obijciuntur.*

Mart. lib. 13. epig. 95. Seneca Epiſt. lib. 1. epiſt. 7.

Delitium paruo donabis Dorcada nato,
Iactatis ſolet hanc mittere turba togis. Suſpicor huius diſtichi ſententiam eſſe. Dorcadam in arenam mitti, dato à Quiritibus ſigno veſtis iactatæ ſinu. vt & ab Ouidio ſcribitur,

Mart. lib. 13. epigr. 99.

Fauimus ignauo: ſed eum reuocate Quirites:
Et date iactatis vndique ſigna togis. Iterum Seneca, *Nuper in ludo beſtiarum vnus è Germanis cùm ad matutina ſpectacula pararetur.* id eſt, pararetur vt feris obijceretur.

Ouidius lib. 3. Amorũ eleg. 2. Seneca lib. 1c. epiſt. 71.

Primus virorum, Tripudiare, διποδιάζειν, Verſare, Vncti, Crocotula, κροκώτιον, Quid diſtent æra lupinis. Cap. 29.

VT Euripides ſcripſit, ξενίας τ᾽ ἀριθμῷ πρῶτα τῶν ἐμῶν φίλων. ita & Lucretius,

Euripid. Hecuba.

Ductores Danaum delecti prima virorum. quod quidem ita Græcam refert indolem, vt Quiritium prope ius & ſermonem abiuret. itaq; vt ſpectacula nobis ſola nouitate multa ſunt: ſic hoc nouum & inuſitatũ, quod tanquam miraculo eſſet propoſui. Hic non finietur tela, quam exorſus ſum, ſed eam alicunde pertexam. Tripudiare videtur eſſe deductũ, quod ter pede in ſaltando terra feriatur, vt apud Horatium,

Lucret. lib. 1.

Gaudet inuiſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram. Eodem modo διποδιάζειν Græci dixiſſe videtur. quod eſt tanquam bipudiare. Ariſtophanes, ἵν᾽ ἐγὼ διποδιάξω γε κἀίσω καλόν. vt apud Plautum verſare, fallere eſt, quod tractum videtur à piſcibus, qui dum aſſantur, verſantur. Sic & apud Ariſtophanẽ, σὸν ἔργον ἤδη τοῦτον ὀπτᾶν καὶ στρέφειν. quiquidem Ariſtophanis locus etiam originem ioci patefacit ab iis, qui aſſantur ductum, vt dixi. Vt Romani vncti ſe inſolabant plerunq;: ita vt ex Ariſtophane conijcere licet, & Græcis vſitatum fuit. ſic enim ait, ἀλειψαμένη τὸ σῶμ᾽ ὅλον δι᾽ ἡμέρας. ἐχλιαινόμην ἑστῶσα πρὸς τὸν ἥλιον. Sic & Perſius, *At ſi vnctus ceſſes & figas in cute ſolem.* Quæ veſtis à Plauto crocotula vocatur, abſque dubio eſt ea, quam Græci κροκώτιον appellant. Ariſtophanes, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς ἐξελήλυθα τὸ κροκώτιον ἀμπισχόμενος. — *quid diſtent æra Lupinis,* cùm Horatius inquit, ad Cynicos reſpexit. qui lupinis etſi amaris

Horat. lib. 3. od. 18. Ariſtoph. Lyſiſtrata. Plaut. Bacchidib. Sc. Inſanũ magnum melior neq. Ariſtoph. Lyſ. Ariſtoph. Cõcionantib. Perſ. ſaty. 4. Plau. Epidico. Sc. Atat tacete, habete animum. Ariſtoph. Cõc. Horat. epiſt. 1. epiſt. 7.

maris veſcebantur plerunque, quos in pera gerebant: vnde & Ariſtoteles ſcripſit, οὐκ ἀνδῶς γὰρ χειλὶς οὐκ οἶδα, φησὶν, ὥσπερ δωάμιν ἡλίκην ἔχει θέρμωνε χοίνιξ.

Tumere, Tumida virginitas, ὀργᾷν, Bacchus cothurnatus, Fama dedita terris, Figere & refigere leges, Romani quando vota nuncupabant, & quando purificabant ſe in nuncupatione. Cap. 30.

HINC inde quædam è Marone explicare eſt animus, quæ inobſeruata ab aliis forte fortuna ſeſe obtulere mihi. nam horum enucleatio interdum fortunæ magis eſt, quàm doctrinæ: cùm inter legendum in locum incidimus, vnde alterum enodamus. *Vere*, inquit, *tument terræ & genitalia ſemina poſcunt.* Illud *tument*, à virginib. ductum eſt, quarum plena pubertate habitus viro maturus eſt, toto velut corpore tumeſcente, præſertim pectore & mammis. vnde & tumida virginitas perelegganter à Papinio dicitur, — *tumida iam virginitate iugari.*

Virgil. 2. Georgicõn.

Papinius lib. 2. Thebaid.

Gaudia mente parant. Non igitur inſcitè ὀργᾷν verbum Græcum quidam patrum memoria tumere in Hippocrate vertit. Illud verò, *Tinge nouo mecum direptis crura cothurnis*: non temerè dicitur, nam cothurnatus erat Bacchus, vnde apud Ariſtophanẽ de Baccho: τί κόθορνος καὶ ῥόπαλον ξυνηλθέτην; Et apud Corn. Tacit. lib. XI. *in celebrando vindemiæ ſimulachro, Silius Bacchum referens hedera vinctus erat & cothurnos gerebat.* Paterculus, *Cùm ante nouum ſe Liberum patrem appellari iuſsiſſet, cum redimitus hedera coronaque velatus aurea, & thyrſum tenens, cothurniſque ſuccinctus, curru velut liber pater vectus eſſet Alexandriæ.* in illo porro, — *tua terris dedita fama.* non dubium eſt quin *terris* ſit per terras, vel auctore Marone,

Virg. 2. Georg.

Ariſtoph. Ranis.

Corn. Tacit. lib. 11.

Patercul. lib. poſteriore.

Virg 8. æn.

Virg. æn. 7.

Deditur hic ſubito Troiana per agmina rumor: vel Tacito, qui lib. XI. ſcribit, *dedita per prouincias fama, parate iter ad Germanicos exercitus.* — *fixit leges precio atque refixit*, à Marone ex eo dictum eſt, quod in æs inciſæ leges in publico fixis tabulis proponebantur. Tacitus, *aſpiciuntur etiã nunc in ære publicandis plebiſcitis per fora & templa fixo* Leges autem contrà quæ tollebantur, earum æs reuellebatur refigebaturque, — *Et ſic effatus ad vndam.*

Corn. Tacit. lib. 11.

Virg. 6. æn.

Corn. Tacit. lib. 11.

Virg. lib. 9. æneid.

Proceſsit, ſummoq; hauſit de gurgite lymphas,

Multa deos orans, onerauitq; æthera votis, Solebant Romani ante bella, vota nuncupare, & in nuncupatione ſe purificare aqua. Plutarchus in Mario, ἐνταῦθα νιψάμενος ὁ Μάριος τὰς χεῖρας, καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνασχὼν, ηὔξατο τοῖς θεοῖς κατ᾽ ἑκατόμβης. Perſius,

Plutarchus in Mario.

Hæc ſanctè vt poſcas, Tiberino in gurgite mergis,

Mane caput bis, terque, & noctem flumine purgas.

Perſ. ſat. 2.

— *iacet*

— *iacet*, autem, *ingens littore truncus.* mirum videtur à Marone ſcribi, cùm velut immemor ſui, quem in penetralibus ſcribit interfectum, in littore extra vrbem iacere ſcribat. Aut igitur littus dixit, quod vrbs nõ longè à mari eſſet: aut quod eum, alij in littore interfectum ſcripſiſſent. Solet enim ſic obiter ſententias interdum attingere. Manilius, *Manilius lib. 4. cap.*

— priamumque in littore truncum
Cui nec Troia rogus.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER VIGESIMVS-SEXTVS.

In poëtis eruditio, Apollinis oraculum de maris arenæ numero, Geometria, Arithmeticus, Inijcere terram inſepulto, Horat. explicatus lib. 1. Carm. Cap. 1.

PLVS in Poëtis latet eruditionis, quàm pleriq; ſupercilioſi viri, eorum cõtemptores cenſent. qui præter puerilem oblectationẽ nihil in illis ineſſe credunt. Id adeo venit in mentem mihi ex illo Horatiano carmine, *Horat. lib. 1. Carm. od. 28.*

Te maris & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem. In quo & ad oraculum reſpexit Apollinis, οἶδα ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης. In quo magnificè gloriatur arenæ numerum Apollo ſibi notum eſſe. Quo adducti ſunt Geometrę, vt aliquid audacius ſuſciperẽt, quàm Apollo, pronunciarentq; quãtus arenæ numerus futurus eſſet, ſi ea refertus eſſet mũdus. quod Archimedes in libello, qui ψαμμίτης inſcribitur, ratiocinatur. Ad oraculum autem illud etiã Apollinis reſpexit Lucanus ſcribens. *Non modus Oceani, numerus nõ deerat arenæ.* Cæterum Horatius è globo maris & terræ, Geometram ſignificat: ex arenæ numero, Arithmeticum. quas duas artes nomine Geometriæ plærunque veteres complectabantur. vt Fabius lib. 1. & Cic. in Tuſcul. Sed & Euclides in Geometria numeros complectitur. Quod autem ait, *Herodot. li. 1. Archimedes. Lucan. lib. 5. Quintilianus lib. 1. c. 10. Cic in Tuſcul. procemio. Euclides.*

— ne parce malignus arenæ
Oſſibus & capiti inhumato *Horat. od. 28. lib. 1.*

Particulam dare. id eſt, terram inijcere. Vnde Catullus, — *nec iniecta tumulabor mortua terra.* Quod qui facere negligebat, cùm in naufragũ aut inſepultum inciderat, fraudem committere impiam cenſebatur: ac Buzi- *Catull. in Argonanticis.*

ges Athenis eius erat caput execratus, qui non id feciſſet. Hinc illud Sophoclis, λεπτὴ δ' ἄγος φεύγοντος ὥς, ἐπῆν κόνις. Quod idem apud Romanos iure pontificio erat cautum. Sequitur, — *precibus non linquar inultis,*

Teq́; piacula nulla reſoluẽt. quod ſuſpicor ex ea veterũ opinione dictũ, qua malas preces & execrationes inexpiabiles credebant, quocirca ſcripſit in Epod. *Diris agam vos: dira deteſtatio*

Nulla expiatur victima. ac niſi intelligamus veterum animis inceſſiſſe eam opinionem, à ſententia plurimum aberremus, neceſſe eſt.

Sopho. les. — Horat. od. 28. lib. 1. carm. — Horat. od. 5. Epod.

Alites maiores, Argentum aridum, purum, lucidum, Follis pugillatorius, Claua, Rapi obtorto collo, Columbar, κύφως, *Numella,* ἐπειδὴ τάχιστα, *Exurgeri & exugere, Sicilicula, Seculæ, Nidamẽta congerere, Extemplo, Sicilire, Sicilices, Porcus laribus immolatur, Plautus emendatus, Fructus verni & æſtiui, Rogare & adrogare, Aras & ſimulachra deorum tangere & tenere.* *Cap. 2.*

FERE quæ rapto viuunt alites & viſcere, maioris ſunt formæ, quàm aliæ aues: vt Vultures & Aquilæ. Hinc à Plauto ſcriptum eſt in Rudente, *Teq́; ambuſtulatũ obijciam magnis auibus pabulũ.* Eo enim nomine rapaces aues intellexit, & cadauera appetentes. in eadẽ fabula ſcribitur, — *arido argento eſt opus.* An quia hydrargyrum etiam eſt, id eſt, liquidum argentũ, cuius in commercijs non eſt vſus? Interuenit enim eis nummus ex ſicco & duro argẽto: non è liquido viuoq́;. vt dicat medicandum curandumq́; amorem tuum, non liquido, ſed arido figuratoque argento opus eſt: An quod, vt fructus ſunt aridi & liquidi: ſic & metalla? An è ſermone vulgi, quem effingit comœdia, dictum eſt? Vt enim hodie ſiccum argentũ vulgus dicit: ſic aridum hic dici arbitror. quale & ſentitur magis quod ſignatũ eſt, propter aſperitatem. Vt tamen nihil diſſimulem Nonius purum, & lucidum hîc interpretatur. Apud Plautum Rudente, Follis pugillatorius ex eo appellatur, quod non palma ſed pugno percutitur. Clauã eſſe dicit iocans, *auribus tinimentũ.* quia cùm in ea caput tunditur, aures tinitũ audiunt: quin & ipſe ea pulſatæ ſæpe malè mulctantur. *Rapi obtorto collo,* eſt veſte ad collum prehenſa gulam & fauces premere & angere, iiſque adſtrictis vrgere & trahere. *Nam,* inquit, *in columbari collum haud multo poſt erit.* vt κύφων eſt numella, nam vtriuſque vocabuli eadem notatio eſt: illius à κύπτω, huius à Nuo: Sic Columbar genus eſt vinculi, cui collum inſeritur, collariumq́ue vocatur, hic ex parte cùm foramen ipſum vinculi columbar ſit: Sic etiam Vitruuius Columbaria fieri præcipit *in ventre aquæductuum, per quæ vis ſpiritus relaxetur.* Et columbaria erant in naui foramina, per quæ traiiciebantur remi, quæq́ue obducebantur aſcomate. Sed & quia columbaria ſunt foramina in periſterotrophiis, vbi colum-

Plaut. Rudẽte Sc. Exi è fano. — Ead. sc. Exi è fano. — Nonius in Aridum. — Plaut. Rudẽte sc. Exi è fano. — Plaut. Rudẽte sc. Vtrum tu leno. — Plaut. Rudẽte Sc. Meamne ille amicam. — Rud. ead. Sc. Meamne ille amicam. — Vitr. lib. 8. cap. 7.

columbæ nidulantur, ſubdit ludens,

Rudente ſc. Meamne, ille amicam.

In neruo mille hodie nidamenta congeret. vbi nidamenta ſunt flocci, pinnæ, muſcus, tomentum, pili, acus, cæteraq; vnde nidos aues parant, qua in ſignificatione, Congerere propriè etiam dicitur. Maro,

Virg. 3. eclog.

— aëriæ quo cõgeſſere palumbes. id eſt, nidificauere, cõgeſſere nidamẽta. Cùm *extemplo* more Græco dicit, vt ἐπειδὴ τάχιστα: pro extemplo quàm, vel ſtatim quàm. quod genus dicẽdi frequentat, *Quaſi*, inquit, *penicillus nouos exurgeri ſolet*, valet exprimi: vt & apud Catonem pleriq; legunt, *Exurgeto ſuccum, quaſi heminam in pocillum fictile.* etſi exugito non pauci præferunt, quod eſt, extra tanquam ſugito & exprimito. *Poſt eſt ſicilicula*, inquit, *argenteola.* Seculæ falſes ſunt Varroni à ſecando, & Sicilire deducitur, quod eſt, tanquam ſeculire: inde Sicilices Ennius, *Incedit veles vulgo Sicilicibus latis.* Et per diminutionem, Siciliculæ, paruula quædam ſpicula aut falculæ, quæ in crepundiis interdum puerorum habebantur. Laribus porcus hoſtia immolabatur; ſed & agnus.

Plaut. Rudẽte ſc. Heus mane. Rudẽt. ead. ſc. Heus mane. Cato de re ruſti. cap. 156. Plaut. Rudẽte ſc. Cupio ædepol. Varro lib. 4. de ling. Lat. Ennius apud Feſt. in Sicilic.

Vt rem, inquit Plautus, *diuinam faciam cùm intro aduenero.*
Laribus familiaribus, cùm auxerunt noſtram familiam:
Sunt domi agni & porci ſacres. De porco etiam laribus immolato è Tibullo ante diximus. Sed & Horatius, *— Immolet equis*
Hic porcum laribus. dixit.

Plaut. Rudẽte ſc. Aliquando oſculando. Horat. lib. 2. ſaty. 3.

Adſume quidem ne cenſionem ſemper facias. ſcribendum diuino, *Adſum equidem.* Quia enim ille alter ſæpius cenſeo dixerat, quaſi cenſuram exerceret & cenſum ageret, qui diuturnior eſſe ſolet: quo diutius & tardius ad cenſum venire cunctantur ciues.

Plaut. Rudẽte ſc. Iterum mi iſthæc omnia. Rudente ſc. Iterum mi iſthæc.

Ne longior, inquit, *cenſus ſit, ecce coram me tibi ſiſto.*
Namque quidem hoc verè natum eſt verum, ita
In manibus conſeneſcit. Ludit vt in floribus & fructibus vermis, qui fugaces ſunt & in diem. cùm contra pleriq; æſtimi & Autumnales fructus in totum durẽt annum. Verè ergo, quod antiquo ſermone verũ appellat, rubiginoſum dicit è vernis eſſe fructibus & in manibus ſeneſcere. *— Venus hæc*, inquit, *volo adroget te.* In ſtipulatione eſt adſtipulator plerunq;, vt in promiſſione adpromiſſor Stipulator rogat: adſtipulator adrogat: cuius vice nunc Venus erit, cuius in fano ad aram pactum cõuentum initur. Qui magno affectu & ſtudio deos colebant, aut in magno periculo erant, vt deorum fide tuti eſſent, aut à dijs magni periculi liberationem petebant: aut aras, aut diuûm ſimulachra amplectabantur. Maro, *— & diuûm amplexæ ſimulachra tenebant.* Plautus,

Rudente ſc. Nunquam ædepol. Plaut. Rudẽte ſc. Nunquam ædepol. Virg. lib. 2. æneid.

Hic in fano Veneris ſignum flentes amplexæ tenent. Maro,
Talibus orabat dictis, aráſq; tenebat. Etiã aras tenebant in religioſiſſimo iure

Plaut. Rudẽte ſc. Quid iſthuc obſecro. Virg. 6. æn.

[Virg. 12. æn.] iureiurando. Maro, *Tango aras medióſq; ignes, & numina teſtor.* Plautus Gr. [Plau. Rud. ſc. Nunquam ædepol.] *Tange aram hanc Veneris.* Lab. *Tango.* Gr. *Per Venerẽ hanc iurandum eſt tibi.*

Romanorum imagines vbi recondebantur, & quæ ex materia fiebant, Abaci, Abacorum diuiſiones, Plinius lib. 35. explicatur & emendatur. *Cap. 3.*

IMAGINES illæ, quas nobiles Romani in armariis recluſas in atriis habebant, non integri totius corporis effigies erant à capite ad pedes membris omnibus & lineamentis conformatæ: ſed humerorum tenus oris ſimulachrum effingebant. quod auctore Plinio [Plinius lib. 35. c. 2.] incunctanter adfirmamus ita ſcribente, *Expreſſi cera vultus ſingulis diſponebantur armariis vt eſſent imagines, quæ comitarentur gentilia funera.* & lib. 37. [Plin. lib. 37. cap. 2.] *Imago Cn. Pompeij è margaritis illa regio honore grata, illius probi oris venerandíq; per cunctas gentes.* rurſum, [Plin. lib. 37. c. 2.] *claréq; intelligi poſſet iam tum illud caput orientis opibus ſine reliquo corpore oſtentatũ.* rurſum, *Hinc ſic fieri tuos vultus? ſic te precioſum videri?* idem & Iuuenalis [Iuuenal. ſaty. 8.] declarat, — *truncóq; ſimillimus Hermæ*

Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quàm quod

Illi marmoreum caput eſt: ſua viuit imago. nam imagini viuenti oppoſuit marmoreum & lapideum caput, quaſi imago capite cenſeatur. Vnde & illud Cic. in Bruro [Cic. in Bruto.] intelligitur, *Ex quo tanquam ex ore imago exprimatur.* Scribit eodem libro Plinius, [Plin. lib. 35. c. 1.] *Non placent iam abaci.* vbi abacos intelligit cruſtas vel tabulas marmoris quadratas, à ſimilitudine abacorum ligneorum: nam vt ſcribunt Grammatici Græci, ἄβαξ οὐ μόνον ἐπὶ σανίδος. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λίθων ὁμοιοσχημόνων ξυλίνοις ἄβαξιν. Vitruuis, [Vitruuius lib. 7. c. 3.] *Itaq; veteribus parietib. nõnulli cruſtas excidentes pro abacis vtuntur. ipſáq; tectoria abacorum & ſpeculorum diuiſionib. circa ſe prominentes habent expreſſiones.* vbi diuiſiones abacorum in tectorio prominentes vocat formas quadratas ſpeculorum rotundas. Inhæſit in duob. nominib. Perſicorum ducum eodem in libro macula: imo verò perſonæ immutatæ ſunt: Sic autem circunferunt æditiones omnes, [Pli. li. 35. c. 8.] *pinxiſſe duces tradatur Athenienſium, Miltiadem, Callimachum, Cynegyrum, Barbarorum Darium, Tiſaphernem.* ego ex Herodoto, [Herodot. lib. 6.] *Datim & Artaphernem* repono. nihiloſecius & ſummutatio nominis populi falſaria eſt, in eod. lib. [Plin. lib. 35. c. 9.] cùm ita ſcribitur, *Agrigentinis facturus tabulam, quam in templo Iunonis Laciniæ publicè dicarent.* lego è Ciceronis libro poſteriore de inuentione [Cic. lib. 2. de inuent.] *Crotoniatis:* ſic Plinium ſcripſiſſe auguror. Agrigentinis quidem nõ, vt ſuſpicor, vnquam venit in mentem ornare Iunonis Laciniæ templum, quod in Italia erat, non Sicilia. [Plin. lib. 35. c. 10.] *Pinxit*, inquit, de Paraſio loquens, & *Athenienſium dæmonẽ.* in vltimo hoc verbo falſæ ſunt tabulæ, putóq; demũ legendũ, vt populus ſignificetur, lego etiã [Plin. lib. 35. c. 10.] H*oplites: alter in certamine ita decurrẽs vt ſudare videatur.* Nã in gymnicis ludis curſus erat quidã armatus,

quem

quem armis homines induti agebant. Scribitur & in Plinio nomen Lariſſæ Alexandri pallace *Campaſpe*, quæ ab Æliano *Pancaſte* vocatur. in vtro ſit mendum relinquo iudicio lectoris.

Idem Plin. cap.10.lib.35.

Aut regem aut fatuum naſci oportere, Viæ Appiæ curator, Creſcunt cornua ſomni, Seneca emendatus & explicatus, Claudium & Ciceronem non eſſe Romanos, Mundus, Stoïcus deus. Cap. 4.

AVT *regem, aut fatuum naſci oportere.* quod in ioculari libello facetè à Seneca dicitur adagionis ſpecie, hanc continet ſententiam. Solis libertatem ſuam conſtare ſolere fatuis & regib. nam & fatuis quiduis licet impunè loqui & facere: & regib. inultum eſt, quidquid libet. quodquidem prouerbium verum Claudius Cæſar fecerat, quo imperante, nemo fuerat liber, ſuiq; iuris, præter eos, quos verbũ illud vetus complectitur. Iocatur in eo libello perbellè. *Via Appiæ curator eſt, qua ſcis & diuum Auguſtum & Tiberium Cæſarem ad deos iſſe.* fingit enim per viam Appiam ſolitos eſſe in cœlum imperatores ire: quia Appiæ viæ curator iurarat ſe Druſillã in cœlum adſcendentẽ vidiſſe: quaſi enim certus, vt ludens ſignificat, quidam eſſet limes & certa via ad cœlum eundi. cumq; Druſilla occurrerit curatori viæ Appię, vt peierat, illac in cœlum viam eſſe, exiſtimandum eſt. Idẽ & eleganter canit, — *& obſcuri creſcebant cornua ſomni.* Phantaſia quadam & laſciuia poëtica cum fictione perſonæ. nam ad conſopiendos homines ſomno cornu plenum medicato ſtygii fluuii liquore tribuebant: cornu autem ei creuiſſe dicit, creſcentibus noctibus, quòd tum etiam homines longiore ſepeliuntur ſopore. de ſomni autem cornu ita ſcribit Papinius, — *manus hæc fuſos à tempore læuo*
Suſtentat crines hæc cornu oblita remiſit. Sic in Seneca mox ſcribitur,
Iámq; ſuum victrix augebat Cynthia lychnum. nam longioribus & hibernius noctibus lampade eſt Lunæ opus maiore. Lepidè autem & venuſtè ait Seneca, *nimis ruſticè acquieſcunt oneri poëtæ.* quaſi ſe onerari patiantur vt iumenta, cùm ipſi vltrò ambitioſæ conſectentur intempeſtiuas nec accommodatas temporis deſcriptiones. Legendum autem puto, *vt reſpondit, patere Mathematicos aliquando verũ dicere.* vt Clotho iſta loquatur dicatq;. Pateris Mercuri & vis, vt verum tandem de eo dicant Mathematici, qui dum ſemper efferunt & mentiuntur. Scitè autem & doctè illud, *Marci municipem vides.* vel vt alii codices habent, *Audis.* ait autem Claudium non verum germanumq; Romanum eſſe: ſed inquillinum, quales ſunt M. Ciceronis municipes: qualiſq; ipſe Cicero erat. nam Claudius Lugduni natus erat. *Vbi L. Licinius,* inquit, *multos annos regnauit.* vir tamen obſcurus & ignobilis: verum Lugduni potens & celebris. *Stoïcus? quomodo*

Seneca Apocolocynthoſi ſeu Ludo de morte Claudij Cæſ.

Sen. ibid. in Ludo de morte Claudij Cæſ.

Senec. eod. libello in Ludo de mort. Claudij Cæſ.

Papinius lib. 10. Thebaid.

Senec. eod. libell. in ludo de morte Claud. Cæſ.

Sen. eod. libello.

Sen. eod. lib.

Sen. eod. libel.

Sen. eod. libel.

poteſt rotundus eſſe, vt ait Varro, ſine capite, ſine præputio? Mundus Stoïcis deus eſt, qui & rotundus eſt, & virilitate caret, quam habent viri. Idem deus Stoïcus, id eſt mundus, nec origine caput habet. Hęc velut decumata è libello illo iocoſiſſimo breuiter perſtrinxi, vt quædã, in quibus latebat argutia patefacerem ijs, qui ſe iſta nondũ intelligere poſſunt, egentque ſi non pædagogo, ſaltem quodam magiſtro, qui tanquam eos manu ducat.

πρὶν Homero geminatum, vt Prius, & ante Maroni, ἑκατὸν, Mortuorum oculi à quib. & claudebantur, & reſignabantur, Mercurius ψυχόπομπος, Virgilius lib. 4. æneid. explicatur. *Cap. 5.*

QVOD apud Homerum πρὶν interdum geminatur, cùm alterum ſatis eſſe ſententiæ videatur: ſic apud Maronem lib. 4. æneid. Prius, & ante poſita reperimus geminatione non neceſſaria,

Virg. lib. 4. æneid.

Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiſcat,

Ante pudor quàm te violem. Apud Homer. auctore Galeno ἑκατὸν, id eſt, centum multa ſignificat,

Homer. lib. 2. Iliad.

ἧς ἑκατὸν θύσανοι παγχρύσεοι ἠερέθονται· Eodem modo Maro lib. 4.

Virg. lib. 4. æneid.

Centum aras poſuit vigilemque ſacrauerat ignem. eodem Maronis lib.

Talibus orantem dictis araſque tenentem. dictum arbitror de ſanctiſſima & religioſiſſima obſecratione, & obteſtatione, vt & in iureiurando religioſiſſimo aras tangebant. Idem Maro,

Virg. lib. 12. æneid.

Tango aras medioſque ignes. Cic. pro Flacco,

Cic. pro Flac.

Is ſi aram tenens iuraret, crederet nemo.

Virg. 4. æn.

— *& lumina morte reſignat.* dicit, quia tametſi à propinquis ſolebant oculi mortuis claudi, tamen ijſdem in rogo aperiebantur. Plinius, *Morientibus illos operire, rurſuſq; in rogo patefacere Quiritium magno ritu ſacrum eſt: ita more condito, vt neque ab homine ſupremum os ſpectari fas ſit, & cœlo non oſtendi nefas.* Id igitur à Marone ita dictum eſt, vt quia dicitur Mercurius ψυχόπομπος, id eſt, Manium ductor, videatur ipſe in pira mortuis oculos à nobis clauſos aperire. Non me latet à Seruio nobili Grammatico aliã adferri interpretationem.

Plinius lib. 11. cap. 37.

† Hic Lacuna erat ſatis ampla.

Virg. 4. æn.

— *ſtellatus Iaſpide fulua*

Enſis erat. vel interprete Satyra, de vagina gladii gemmata intelligitur. Iuuenalis,

Iuuenal. ſaty. 5.

A digitis, quas in vaginæ fronte ſolebat

Ponere zelotypo iuuenis prælatus Iarbæ.

Virg. lib. 4. æneid.

Miſerere, autem, *domus labentis.* dicitur eleganter & inſigniter ab eodẽ poëta, quod diſtracto coniugio, domus diſſoluatur atque dilabatur.

Me,

Me,inquit,*ſi fata meis paterentur ducere vitam* virg.lib.4. æneid.

Auſpicijs,& ſponte mea componere curas. hanc ſententiam continet; mihi ſi vt volo & opto, res ex animi ſententia meas mihi conſtituere, & curas conſiliaque componere liceret, coloniam ad renouandum nomen & memoriam antiquæ patriæ conderem: ſed mihi non licet arbitratu meo viuere: ſed parendum fatis eſt,& imperium Italiæ fatale capeſſendum,nõ colonia tantum cõdenda:cui vel in Africa poſſem ſedẽ ponere.mox autẽ,

Me puer Aſcanius capitiſque iniuria cari. Ob familiam Iuliam, cui fatis virg.lib.4. æneid. imperium poëta debitum fuiſſe canit, non ſine blandimento quærendæ gratiæ Cæſaris dictum eſt,

Nuſquam, autem, *tuta fides.* eſt non tutum eſt quenquam in fidem re- 4.æneid. cipere,aut de quoquam benè mereri:cùm tanta in hominibus perfidia & ingrati animi peruerſitas & prauitas reperiatur. Nam Ænæas, de quo tam benè merita ſum,in me ſtudioſus & gratus eſt, & ingrato tamen animo prætexit deorum imperium perfidiæ latebram quærens,cùm ſimulet ſe deorum iuſsis cogi. Id enim eſt,

Nunc Lyciæ ſortes, nunc & Ioue miſſus ab ipſo : *Auras*, autem, *ægra fugit*, 4.æneid. quæ exanimatur,nec reſpirat.Qui enim reſpirat,aura fruitur: qui non reſpirat,aura & aëre nihil vtitur,nec veſcitur. *Puppibus*,autem,*& læti nau-* 4.æneid. *tæ impoſuere coronas.* ex antiquorum ritu dictum eſt, qui tutelas,& deos in puppe nauis conſecrabant, vt ea quoddam tanquam ſacrarium eſſet, vel ſacellum. ita initio curſus velleribus niueis, feſta fronde, verbenis,ſertis in deorum honorem puppes ornabant: vt & alijs templa ferijs ſolebant velare. At, — *vltriceſque ſedent in limine diræ.* dicit, quia apud Æſchy- 4.æneid. Aeſchylus in lumenidibus. lum templum Apollinis non ingrediuntur furiæ: ſed Oreſtem in limine expectant. nam earum ingreſſu religio fani violata fuiſſet. De dracone autem peruigili,quod ſcribit,

Spargens humida mella,ſoporiferumque papauer. quorum poſterius alie- virg.lib.4. æneid. num à fida perpetuaque cuſtodia :& ſic ſentio immanem illum dracone, vt locum amaret iucundo linctu mellis retinendum fuiſſe: & ne perdius & pernox inſomnis tandem deficeret,medicamento velut ſoporifero ad vires reficiendas ei ſomnum conciliandum fuiſſe.At verò illæ apud eundem *pubentes herbæ.* non mihi videntur adultæ, vt vulgo accipi intelligo: virg.lib.4. æneid. ſed lanoſæ,lanuginoſæ,villoſæ.nam in veneficio,quo viri,qui pubent & barbati ſunt,petuntur & incantantur,maiorẽ vim habere,pluſq; pollere, quàm leues & impuberes cenſebantur. Sic & lib. 12. *Puberibus caulem fo-* virg.lib.12. æneid. *lijs*, declaro, villoſa pubæ lanugenoſis: talia enim folia tribuit Dictamo Dioſcorid. lib. 3 c.31. Dioſcorides, — *ſiluæque & ſæua quierant*

Æquora. hìc poëta etiam mari ſomnum tribuit, & ſiluis. quod vt per virg.lib.4. æneid.

tranſ-

tranſnominationem accipi poteſt. Et verius eſt, vt aues & piſces tum ſopitos fuiſſe credamus: tamen ea licentia interdum eſt poëtices. vt ſurdis & inanimis naturis animas attribuat, & animatorum euenta & affectus. nam mare, etiam arbores, fluuios dormire videtur innuere Papinius. in ſilua ad Somnum,

Papinius lib. 5. Siluarum ad Somnum.

Et ſimulant feſſos curuata cacumina ſomnos:
Non trucib. fluuijs idem ſonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quieſcunt. Hæc è libro 4. Maronis properantes colligebamus, quæ his commentariis intexeremus: quæ etſi exigua ſunt & leuia, tamen, vt opinor, neſcio quid eos adiuuabunt, qui duce & interprete indigent.

Petronius Arbiter emendatur & explicatur, πολύαινος ὀδυσσεύς, *Ad tibicines mittere, Licia in veneficijs, Sputum, Quæſitaria,* μεταίτης ἐπαίτης, *Rogator. Cap. 6.*

Petronius. *Petronius.* *Petronius.*

PLATANON & Daphnon loci ſunt platanis & lauris conſita, vt notum ferè omnibus. vt apud Petronium, *Rogaui vt in Platanona produceret dominam.* iterum, *Flexitque ſe in eum Daphnona, qui ambulationi hærebat.* Hoc quidem poſterius verbum ita deformatum eſt omnib. in libris, vt nulla pene eius ſpecies compareat. Quod autem à Petronio ſcribitur: *nec ſine cauſa Bolianum Circe amat.* non ſine cauſa ſuſpectum habeo: conſtat enim apud Homerum, à Circe Vlyſſem amatum fuiſſe, qui & πολύαινος appellatur à concinentibus molliſſimum carmen Sirenib. cuius initiũ eſt, δεῦρ' ἄγ' ἰὼν πολύαιν' ὀδυσσεῦ. an non igitur fabulæ tam notæ, & à poëtarum principe confictæ recordatio & nominum conuenientia, eam mihi mentem merito immittere debent, & in hanc opinionem adducere, vt pro Boliæno, Polyænum legam? Ad tibicines mittere, ſpecie quadam adagionis venuſtè & cauillatoriè dixit Petronius, velut de mortuo, aut iam iamque morituro, pro accerſere eos, qui in funere canant, pompamq; funeris ſuo cantu concelebrent. *Quid ſi,* inquit, *idem frigus genua manúſque tentauerit tuas, licet ad tibicines mittas.* id eſt, de te eſt actum, & iam iamque animam ages. In veneficiis licia adhibebantur diſcoloria, non tantum illigandi incantandique gratia, vt in Pharmaceutria: ſed etiam ſoluendi & expiandi. vt apud Petronium Arbitrum. Sed & ſputum fronti illinebatur luſtrale infami digito: & expuebatur. *Illa,* inquit, *de ſinu licium protulit varij coloris filis intortum ceruicemque vnxit meam.* Mox, *turbatum ſputo puluerem medio ſuſtulit digito frontemque repugnantis ſignauit: hoc pacto carmine ter me iuſſit expuere, térq; lapillos conijcere in ſinum, quos ipſa præcantans purpura inuoluerat.* Hæc & Perſium illuſtrant in ſatyra canentem,

Homerus odyſſ. μ. *Petron.* *Virg. 8. eclog.*

Infa-

Infami digito & luſtralibus ante ſaliuis. Perſ.ſaty.2.
Expiat vrentes oculos inhibere perita. & Tibullum. Tibull.lib.1, eleg.2.
— ter ductis deſpue carminibus. & Maronem. Virgil. Pharmac.eclog.9.
Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
Licia circundo. Apud eum videtur Quæſitaria eſſe mendica, à quærendo: vt à Græcis μεταίτης & ἐπαίτης vocatur. & à Latinis, Rogator. eſt tamen in eo ſcriptum Quaſſitaria. quæ vox mihi quidem inani ſtrepitu aures verberat. *vocátq; cubicularios & me iubet catomo ligare: nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſſitarias, familiæq; ſordidiſſimam partem ac me conſpui iubet.* Petronius. Quis autem non animaduertit in eo legendum,

Cui Leſbos viridíſque Thaſos, quem Lydus adorat Petronius.
Veſtifluus, templúmq; tuis imponit Hypæis? Veſtes enim Lydorum erant fluxæ, vt ex Herodoto conſtat: Septifluus autem Nilo conuenit, non Lydo. mox,

Corniger & querulæ fœtus ſuis, hoſtia lactens. nam *feſtus* non explicat, Petronius. quam deſideramus ſententiam: Sed expurgare mendas Petronii, id eſſet omnes littoris algas legere, omniaque maris eiectamenta.

Purgamenta calcare, Camella, Teſta ignem petere, Agnus digna ſacris Hecates, Hecale Callimachi poëma, Deſiderium, Deſiderij poculum. *Cap. 7.*

PVRGAMENTA, quæquidem Græci καθάρματα appellant, quibus februabatur, aut expiabatur aliqua noxa, mittebantur in profluentem plerumque: interdum & in mare: interdum in triuium, iaciebanturque ab auerſis trans caput, vt in Pharmaceutria ſcriptum eſt. nec reſpiciebant, ne Virg eclog.9. eorum aſpectum malum traherent: ea autem ſecum ſceleris & culpæ admiſſæ omne nefas omnemque noxam auferre credebant, & contagione Tranſque caput iace &c. quadam aliis tradere, ſi quis tangeret. Itaque erant ea purgamenta omnibus inuiſa, vt ea vel pede calcaſſe nefarium haberetur & inauſpicatum, & mali alicuius præſagium: hanc tamen ſuperſtitionem Cynici irridebant, Lucianus. qui, vt apud Lucianum ſcriptum eſt, ſæpenumero ouis purgamento veſcebantur. Quod autem nouiſſimè dixi, abominandum eos dixiſſe vel pede purgamenta calcare, è Petronio intelligi poteſt, ita ſcribente, *Quæ ſtriges comederunt neruos tuos, aut quod purgamentum in nocte calcaſti, aut cadauer.* Eſt & apud eum Camella, vas. *Et camellam,* inquit, *etiam vetuſtate ruptam pice temperata refecit: tum clauum, qui detrahentem ſequutus cum camella lignea fuerat fumoſo parieti reddidit.* iterum, *infra madus meas camellam vini poſuit.* Ouidius, Ouidius 4. Faſtor.

Dum licet, adpoſita veluti cratere camella,

Lac

Lac niueum potes purpureámq; ſapam. Teſta ignem petere ſolebant antiqui à vicinis: ſed teſtam in neutro genere Petronius dicit. *Necdum ſuperaueram*, inquit, *cellulæ limen cùm animaduerto Enotheam cum teſto ignis pleno venientem.* Hinc illud Cornificianum lib. 4. ad Herennium, *Hic de tanto patrimonio tam cito teſtam, qua ſibi petat ignem non reliquit.* Ab eodem anus dicitur digna ſacris Hecates, anus pauperrima & mēdiciſſima, quòd cùm in triuio ſoleret adponi viliſſima Hecatæ cœna, vt alecarum & mænarum, eam, vt eſt apud Ariſtophanem in Pluto, pauperes rapere conſueſſent penè priuſquam adpoſita eſſet. ſic autem ſcribit Petronius,

Petronius. Ad Heren. lib. 4. cap. de exornat. ſentent. Ariſtoph. Plut. Petronius.

Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecates. Significatur Hecale pauperrima, quæ hoſpitio Theſeum recepit. — *quam Muſa*, inquit, *loquentibus annis*
Battiadæ veteris mirando tradidit æuo. ſic legendum puto, non *Bacchineas veteres.* vt intelligatur poëma Callimachi Batti filii, quod Hecale inſcriptum erat. Deſiderium verbum eſt interdum amatorium, quo voluptas & delitiæ & amores ſignificantur. vt apud Petronium, *Tu deſiderium, tu voluptas mea.* apud Horatium quoque ex amoris erga Mecœnatem abundantia ſcriptum eſſe arbitror,

Petronius.

O deſiderium & dulce decus meum. & alio loco,
Nuper ſolicitum quæ mihi tædium
Nunc deſiderium curaq; non leuis. & deſiderij poculum, eſt poculum amatorium, vt, *Deſideriq; temperare poculum.* dixit idem poëta. Et quoniam toties deſiderij mentio facta eſt, hoc quoque caput, finis deſiderio tenetur. hîc igitur ſibi coronidem pingat.

Horat. lib. 1. od. 14. Horat. Epod. od. 17. vbi Canidia reſpondens inducitur.

Vitruuius lib. 10. emendatur, Cnodaces, Examinare, Examinatio. Cap. 8.

ARCHITECTVS ille nobilis, qui apud Vitruuium lib. 10. Cteſiphon appellatur, à malis nomenclatoribus ſic vocatur, cùm Cherſiphron dici debeat, vt apud Strabonem ſcribitur: & in vetuſtis æditionib. Vitruuii veſtigia quædam impreſſa ſunt veri nominis, in quib. Creſiphon excuſum eſt. Eo autem in libro, vt hoc admoneam, malè quædam effinguntur trochleæ, quæ cùm habere debeant duplices & triplices orbiculorum ordines, vt diſertè à Vitruuio ſcribitur; tamen ſurda aure id prætermitti video, & ſimplici vnicoq; ordine eas depingi animaduerto cum ſententiæ diſpendio & lectorum precio & damno. Honeſtè autem dixit *rotas deuorari*, quæ in cœnoſo & molli ſolo deſidunt, extrahiq́ue iumentorum protelo nequeunt. Inde vorago nomen habet, vt apud Catullum,

Vitruuius lib. 10. c. 6. Strabo lib. 14. Vitru. lib. 10. c. 5. Vitru. lib. 10. c. 6. Catull. ad coloniam epigr. 17.

Ferream vt ſoleam tenaci in voragine mula. Iam *Cnodaces*, non *Chodaces* legi

legi debere extra controuerſiam eſt. Sunt autem propriè Cnodaces ferramenta ſtilli ferrei in tornis, qui vtrinque materiam, quæ tornatur atque verſatur, diſtinét. à quorum ſimilitudine Cnodaces implumbati, columnarum capiti & in armillis verſatiles apud Vitruuium nomen habet. apud Heronem quoque hoc vocabulum frequens eſt in Pneumaticis. Examinare apud eum, tollere, ſuſpendere, eleuare ſignificat, vt cùm ſcribit, *cogit preſſionibus examinare paucis manibus oneris maximi pondus*. id eſt, eleuare. In prima Tuſcul. examinatus, eſt ſuſpenſus, libratus. *tanquam*, inquit, *paribus examinatus ponderibus nullam in partem mouetur*. Appellat & Vitruuius examinationem in ſtateris, qua æquipondium per puncta ſcapi diſcurrit & vagatur, velut ponderationem quandam & penſionem & examen & libram ponderis, atque adeo partem, quæ extra anſas extat libratque. verba eius ſunt, *Paulo etiam pari pondere ampliſſimam penſionem imparem perficit, vt ſcapi librationem & examinationem longius à centro recedentem*. rurſus, *niſi quemadmodum ſupra ſcriptum eſt examinatio vectis lõgius per caput, neque iuxta onus fuerit facta*. Hìc examinationem vocat, qua vectis pondus ſibi incumbens, vrgenſque hominum viribus attollit & leuat. Cùm autem ſcribit, *Remi circa ſcalinos ſtrophis religati*: mallem equidem *ſtruppis*. atque eum ita ſcripſiſſe crediderim. Hic penſum huius capitis abſoluimus, pauca eaque leuia more noſtro conſectati: ſed quæ adoleſcentibus, qui nondum tyrocinium poſuerunt, invtilia fortaſſe non erunt: nos quidem, vt eis plurimum proſint, optamus: atque hanc operam eis potiſſimum impenſam volumus eſſe & dicamus.

Vitruuius lib. 10 c. 6. — *Hero in Pneumat.* — *Vitr. lib. 10. c. 8.* — *Cic. 1. Tuſcul.* — *Vitr. lib. 10. c. 8.* — *Vitr. lib. 10. c. 8.* — *Vitr. lib. 10. c. 8.*

Saltus Firmiani, Catullus explicatur, Maria, Polliceri montes & maria, θάλασσα ἀγαθῶν, Lunam de cœlo deducere. Cap. 9.

RECORDOR in Varrone legiſſe me, magnum agri modum coniunctarum quatuor centuriarum in agris diuiſis appellari ſaltus. quo fit vt facilè mihi perſuadeam ampliſſimas poſſeſſiones firmianas Mamurreæ Formiani à Catullo ſaltum appellati: ſic enim ſcribit,

Firmano ſaltu non falſa mentula diues. Iterum,
Mentula habet noſter triginta iugera prati,
Quadraginta arui, cætera ſunt maria.
Cur non diuitijs Crœſum ſuperare potis ſit,
Vno qui ſaltu tot bona poſſideat?
Prata, arua, ingentes ſiluas, ſaltuſq; paludeſque
Vſq; ad Hyperboreos, & mare ad Oceanum.

Ita ſaltus in ſaltu collocat. Illud verò attendendum etiam atque etiam, quod, *cætera ſunt maria* dixit, cùm, vt opinor, neque maritima prædia eſſent, neque dominus mare in

Varro lib. 1. de re ruſtic. cap. 10. — *Catull. de ſaltu Firmiano.* — *Catull. in Mentulam.*

re in poſſeſſione haberet: verum exiſtimo illud *maria*, pro ingentib, & infinitis poſſeſſionib. dictum eſſe: vt cùm prata & arua poſuiſſet, reliqua velut imméſitate eorum immoderata numerum & magnitudinem omnẽ ſuperante, maria vocauerit, neque declararit ingentes ſiluas ſaltuſque paludeſquę. Solent autem pro rebus maximis, maria ponere Latini: indicio eſt illud Salluſtij, *Maria & montes polliceri.* etiam θάλασσα ἀγαθῶν, Græcis in prouerbio eſt, pro magna bonorum copia. Ad eandem ſuperlationem pertinet, quod ad Hyperboreos vſque & Oceanum latifundia illa, ſaltus Firmiani poëtica licentia inuidiosè propagauerit. Illinam & huic rudi impolitæq; ſcripturæ tanquam pro tectorio quiddam ex eodem poëta,

Salluſt. in bello Catil.

Vt triuiam furtim ſub Latmia ſaxa relegans,

Dulcis amor gyro deuocet aërio. Hoc perlepidè eſt à Callimacho fictum Lunam, cùm eius lumen vmbra noctis obſcuratum laborat, de cœlo deſcendere in amplexus Endymionis: cùm tamen opinio eſſet eam carminib. veneficarum delicatis de cœlo deduci. Ergo poëtico commento eleganter defectus Lunæ adumbratus eſt. neque aliam eorum ſententiam eſſe arbitror.

Catull. de coma Berenic. Callimachus.

Antiquorum ſuperſtitio ad impetrandam pluuiam, Manales verrere, Fulgentius emendatus, Porcus nefrundus, Nefrundines, Epona, non Hippo in Iuuenale, & in Prudentio legendum, Coragium, Eretinæ mentes, Hetruſca diſciplina. Cap. 10.

VARIA quædam à me obſeruata animaduerſaque in legendis antiquis vocib. Fulgentii, operæ parcere non debui quominus hic adponerem. Antiquorum erat ſuperſtitio ad impetrandam pluuiam Manales lapides trahere per agrorum limites, id *verrere Manales* dicebant. nam *veteri* in Fulgentio ementitè ſcriptum eſt. Hetruſcæ autem diſciplinæ Tagetis & Bacidis florebant: non vt ſcribitur *Baccheridis*, haud ſanè quod Bacis Hetruſcus fuerit: ſed Hetruſcam diſciplinam appellabant Aruſpicinam. *Sacrum Athenienſium* ἐχθὸν στεφονευμένα, vel στεφονευμένοι potius appellari debere crediderim. Porcus autem caſtratus, *nefrundus*, non nefreus dicendus eſt. Nam & priſci illi caſtique Latini Nefrundines vocabant renes. Quæ geminos pepererant Iunoni Lucinę oues ambiguas immolabant. Agni enim duo, geminos referebant, ouis matrem. Dea illa quæ Hippo vulgo indigitatur, in exemplarib. ſcribitur: Epona dicenda eſt. ſcribendum igitur in Fulgentio: *Priapus, Epona, Vertumnus.* Et in Iuuenale, *Solam Eponam.* & apud Prudentium,

Fulgentius libello de priſco ſermone.

Fulgent. eod. libello.

Fulg. eod. lib. Iuuen ſaty. 8. Prudent. in apotheoſi. Plutarchus in parallelis.

Nemo Cloacinæ aut Eponæ ſuper aſtra deabus. Plutarchus, Φούλβιος Στέλλος μισῶν γυναῖκας ἵππῳ συνεμίσγετο ἣ δὲ κατὰ χρόνον ἔτεκε κόρην εὔμορφον, καὶ ὠνόμα-

σεν

σεν ἔπονται. ἔστι δὲ θεὸς προνοίαν ποιουμένη ἵππων. Ex illo Fulgentii libello præclarè illud Maronianum aliis interpretibus non perinde enucleatum, explicatur.

Et capite ante aras Phrygio velamus amictu. *Tutulum* enim ait ſignificari, quod *pallium erat, quo ſacerdotes ad ſacra acceſſuri caput tegebant tutabanturque*, vnde & vocabulum. Coragium à κόρη, quæ puella eſt. non recordor tamen vſquam ſcriptorum legiſſe me Coragium: ſed Fulgentio tamen derogare fidem non auſim. Eretinæ mentes in eodem ſunt teſtæ argillaceæ, cretaceæ, ſaxeæ. Adfert ex antiquo ſcriptore, *Auerrum caſsit diua tam eretinas hominum mentes.* Ab eodem explicatur illud Petronii, *In aumatium memet conieci.* ſed ſuſpicor *automatium* legendum, vt locus ſignificetur theatri, vel circi vbi erant machinæ, quæ automata à Græcis vocantur: quæ ſponte moueri videntur & miraculo ſunt. Hæc veluti decima quædam è libello breui perexigua collecta eſt, non qualis Herculi conſecrabatur profanabaturque opima & pollucibilis: ſed marra & tenuis.

Virg. 3 æneid.

Fulgent. eod. libello de priſco ſermone.

Fulgent. eod. libello.

Tranquillus in Domitiano emendatur & explicatur, Parmularius, Parmula & palmula, Tribuni Laticlauij. Cap. 11.

SEMPER ſuſpicatus ſum aliquid deliteſcere in eo Domitiani vitæ loco, quem mox proferam, quòd nobis qui pinguiore ſumus ingenio non pateret. *Patremfamilias quòd Thracem Mirmilloni parem, munerario imparem dixerat, detractum è ſpectaculis in arenam; canibus obiecit, cum hoc titulo: Impiè locutus eſt Parmularius.* non enim ſatis aſſequimur, cur patremfam. illum parmularium vocet. Sed cùm ſine controuerſia cõſtet in Thracum armatura parmam fuiſſe, quiſpiam non auerſo deo ſuſpicaretur patremfam. appellari per iniuriam Thracem, ex parmula. Sed parmularium crediderim ſignificare ſtudioſum & fautorem Thracum. Nam ludis Circenſibus erãt multi & factionum perſtudioſi, & in Amphiteatralibus munerib. certæ armaturæ dediti, eiuſq; gladiatoribus fauentes. Sic qui Veneto colori fauebant, Venetiani vocabãtur: qui Praſinæ factioni, Praſiniani: qui Secutoribus, Secutoriani: qui Thracibus, Parmularii. Querebatur igitur paterfam. malè compoſita gladiatorũ paria, potiuſq; Thracem cum Mirmillone, quàm cum Retiario committi debuiſſe cenſebat: in quo Imperatorem velut inſimulabat, qui paria fortaſſe ita compararat. Sed ex alicuius ſcriptoris veluti tabulario: ne quæ diximus, labaſcant, fulcienda ſunt. Ergo Antoninus Imperator ita ſcribit, παρὰ τοῦ τροφέως, τὸ μηδὲ πρασιανὸς, μηδὲ Βενετιανὸς, μηδὲ παλμουλάριος ἢ σκουτάριος γενέσθαι. Quod ex armariis tanti imperatoris à me depromptum, ſcriptum eſt, tam apertum continet teſtimonium, vt neminem mihi refragaturum putem.

Suetonius in Domitiano cap. 10.

Antoninus in vita ſua.

nam quin palmularius, vt Græcè ſcribitur, ſit parmularius negari non poteſt. cum parma & palma eandem habeant originem: & poſterius tanquam diminutio ſit vt in furno & fuluo: ſic parmula & palmula. Scribitur in eadem vita, *Donatum venia* ab imperatore Domitiano fuiſſe, *Tribunũ Laticlauium.* [*Suet. in Domit. cap. 10.*] Erant autem Tribuni Laticlauii in legione maioris dignitatis, quàm qui laticlauii non erant, & primi Tribuni militum legionis habebantur. De his in quibuſdam inſcriptionibus, vt à marmorariis fidem petamus, ita legitur, [*Inſcriptiones marmorariæ.*] *Tribuno Laticlauio leg. tertiæ Cyrenaïcæ.* iterum, *Tribuno Laticlauio leg. I. adiutricis patriæ fælicis.* Hæc quæ indoctis difficilia & nodoſa, doctis facilia & enodata perſcribere tamen viſum eſt, vt etſi his non prodeſſem, illos tamen iuuare non prætermitterem.

Recta oratio, Recta domus, Illuminare, Lumen & Vmbra, Illuminare ſententias, Brutus Cic. emendatus, Haſtæ Amentatæ quæ D. Ambroſio, & Ciceroni. Cap. 12.

OBSERVASSE mihi videor eſſe interdum in oratione Latina, Rectum, quod non eſt comptum, non ornatum, non fucatum: ſed ſimplex & verum laudabileque præ ſe ferens honeſtatem quandam, & ſponte ſua quandam gratiam inaffectatam: ſed germanam quandam veritatem ſinceramque. [*Cic. in Bruto.*] Cic. in Bruto de Commentariis Cæſaris, *Atque etiam Commentarios quoſdam ſcripſit rerum ſuarum valde quidem inquam probandos: nudi enim ſunt, recti & venuſti, omni orationis ornatu tanquam veſte detracta.* ſic recta domus à Seneca dicitur, quæ nimio luxu corrupta non eſt, neque laquearibus & marmoribus pellucet, neq; eleganti tectorio aut lacunari perpolita eſt: ſed laudabilem quandam mediocritatem oſtendit. [*Senec. Epiſt. 101.*] ſic enim ſcribit, *Deſit ſanè varietas marmorum & conciſura aquarum à cuniculis interfluentium & pauperis cella, & quicquid aliud luxuria, non contenta decore ſimplici miſcet, quod dici ſolet, domus recta eſt.* In eodem autem Bruto & illud à me animaduerſum eſt. Illuminare, verbum pictorum eſſe: quo ſignificant ſe argumento, quod depingunt, addere lumen, vt pictura clarior eluceat & emineat. Nam vt Lumen & Vmbra, picturæ vocabula ſunt: opacitas enim, quæ atro efficitur colore, vmbræ nomen obtinuit: claritas quædam, quæ candido præſtatur colore lumen. [*Plinius lib. 35. c. 11.*] Plinius lib. 35. *Lumen & vmbras cuſtodiuit, atque vt eminerent è tabulis picturæ maximè curauit.* Iterum, [*Plinius lib. 35. c. 5.*] *Tandem ars ſeipſa diſtinxit & inuenit lumen atque vmbras, differentia colorum alterna vice ſeſe excitante.* Ita autem in Bruto Cicero ſcripſit, [*Cic. in Bruto.*] *Eaque non tam in verbis pingendis habent pondus, quàm in illuminandis ſententijs.* Hic illuminare ſententias dicit figura quadam, exornare. Vt lumine excitatur exornaturque tabula pi-

tabula picta. Sed quod in eo dialogo perperá nec amuſſitatè legitur, quid prohibet in integrum reſtituere? *nam cùm,* inquit, *in ſilua ſua ita facta cædes eſſet.* Hic ſilua Scantia multi emendant: ego illud *ua* è ſilua eſſe ſuſpicor iteratum, & l. in s. eluxatum: verum igitur fortaſſe germanumque fuerit *Sila.* nam Vibius Sequeſter huius nominis Siluam commemorat in Brutis: montem in Lucanis eſſe ſcribit Seruius: ſed in montib. ſunt nemora, quæ & montium gentilia plærunque ſunt. Maro meminit,

Cic. in Bruto. Vibius Sequeſter. Seruius in 3. Georgic.

Ac veluti ingenti Sila ſummoue Taburno. Haſtæ autem amentatæ ſunt διηγκυλημένα δόρατα, aut ἀκόντια, vt apud Xenophontem. ac tales apud Romanos videntur fuiſſe haſtæ velitum, non manipularium. Diuus Ambroſius, *Intorquenda eſt amentata illa, non manipularis ſententia.* Nam lacerti amento adiuti fortius haſtam illam viribuſque torquebant. Quod velitibus darētur ſcribit ita in Bruto Cicero, *tamen vt haſtæ velitibus amentatæ: ſic apta quædam & parata ſingulis cauſarum generibus argumenta traduntur.* Sunt igitur D. Ambroſio amentatæ haſtæ, quæ fortius enixiuſque vibrantur: Ciceroni autem, quæ ad iaciendum paratæ ſunt, & ad ictum deſtinandum. Neque enim parata haſta videtur, cui amentum deeſt. Cic. in Oratore, *Amentatas haſtas ab aliquo accipere, & eas oratoris lacertis viribuſque torquere.* In eundem quoque ſenſum Græcè dicit, διηγκυλημένον ἀκόντιον Xenophon.

Virg. 12. æn. Xenophon. D. Ambroſius. Cic. in Bruto. Cic. in Oratore.

Sæculum, ἡλικία, Fretum, Anni limes, Fœtus anni, Freta ætatis, Fretum maris, Lucretius multis locis elucidatus, Lauabrum, Lorica cœli, Splendidus. Cap. 13.

[a] BVCERA *ſæcla.* & [b] *percocta ſæcla vapore.* & [c] *ſæcla ferarum.* cùm apud Lucretium legerem, ſubiit quærere vnde ſumpta eſſet iſta ſæculi ſignificatio in veteri ſcriptore tam noua tamq; inſolita nec alijs auctoribus Latinis vſurpata. Igitur Lucretium exiſtimaui nō tam notionem hominibus Latinis receptam ſequutum eſſe in hac vſurpatione, quàm vocabuli originem & natales, ad quos redegit ſignificationem vimque vocabuli. Nam Sæculum ab ἡλικία deduci videtur: cùm aſpiratio millies in ſibilum deſciſcat, vt notum eſt: λ. autem & κ. tranſponantur inuicem ſedibus mutatis. cùm autem ἡλικία Græcis, ſæpenumero ætatem ſignificet, tamē etiam genus declarat, vt in Lucretio Sæclum, vt cùm Græci dicunt, ζόρκα eſſe ἡλικίαν ἐλάφου ἢ δορκὸς, id eſt, hinnulum eſſe genus & ſobolem cerui. aut ſi cui hoc nimis repetitum videtur, vt cùm quis dixit, Væ ætati tuæ, pro, væ tibi: ſic licet exiſtimare *Sæcula bucera* eadem ratione dici & pro bubus poni. quod & verius puto. Eiuſdem illud & nouæ ſignificationis eſt,

[a] Lucretius lib. 5. & 6. [b] lib. 6. [c] Lib. 2. 4. 5. & 6. Heſychius. Lucret. lib. 5. & 6.

Nam fretus ipſe anni permiſcet frigus & æſtum. Sed quibuſdā vſus meta-

Lucr. lib. 6.

phora videtur. vt quemadmodum fretum dicitur mare inter duas terras arctum: ita anni limes inter frigus hibernum & æſtiuum calorem interpoſitus eodem vocabulo cenſeatur. nam tale eſt ver, idque eo declarari, quod ſubiicitur,

Lucret. lib. 6. *Prima caloris enim pars & poſtrema rigoris*
Tempus id eſt vernum. Sed non tam interiectum his ver eſt, quàm concurrentibus conuenientibuſque & confligentibus permixtum. veri igitur ſimilius eſt, à fretorum anguſtiis & traiectu ſumptam tranſlationem. vt quemadmodum fretum, traiectio quædam eſt maris anguſti: ita quoque tranſitus anni è frigore in æſtum, eodemque verbo appelletur. potius tamen eſt fretus anni, velut anni adoleſcentia, quam ineuntem ætatem Latini appellant, aut infantiam, velut in ea non numerantes: nam nam & freta ætatis, pro initio, vt fretum maris initium videtur poſuiſſe Lucretius,

Lucr. lib. 4. *Tum quibus ætatis freta primitus inſinuantur.* tranſlatè etiam illud,

Lucr. lib. 6. *Qua via ſecta ſemel liquido pede detulit vndas.* aliis etiam poëtis imi-

Hom. Odyſſ. 1. tatum nomen eſt. Sed ab Homero ſumptum, qui in Odyſs. ſcribit, ἔνθ' ἤτοι μὲν ἐγὼ διερῷ ποδὶ φευγέμεν ἡμέας. quod aliter ſolent tamen Grammatici Græci interpretari. Hoc eô adſcripſi, quia voluptati eſt intelligere ortum formæ alicuius loquendi. Sed verſus eſt obſcurus eius auctoris,

Lucr. lib. 6. *Oppleti calidis vbi fumant fontibus aucti.* Quid enim inter oppletos & auctos intereſt, & quid ſibi vult loquacitas, idem imaginis propè ritu iterans & nugans? lego igitur *Pompeij.* vt vrbs ſit propinqua Baianis aquis. Lego etiam,

Lucret. lib. 6. — *conſopit ibidem*
Concidere & fumos, qui morbos mittere ſueuit. antiqua antigrapha pumos habent, vnde fumos facio. Conſopit autem concidere, eſt ita conſopit vt concidere faciat, vt eodem libro loquutus eſt,

Lucr. lib. 6. *In Syria quoque fertur item locus eſſe videri.* Lauabrum pro labro etiam dixit, vnde origo labri ſolij balnearij intelligitur:

Lucretius lib. 6.

Denique ſi calidis etiam cunctere lauabris. lego etiam,
Quos opere in tali cohibet vis magna neceſſe eſt. cùm in antiquis ita ſcribatur. neceſſe eſt autem, eſt neceſſitas. neceſſitas enim vis magna eſt: Etiá,
— *& calido ſatiare vapore.* malo, quàm *ſociare.* quod tamen in omnibus exemplaribus editis & ineditis regnat. Sic pro,
Pura tenet circum fontem. Rara tenet circum fontem. lego etiam,
Vſque adeó permananter vis peruolat eius. non *perualet.* vt & infra,
— *vt æſtus*
Peruolet intactus. &,

Denique

Denique qua circum cœli lorica coërcet. ex antiquo lego codice. Loricam autem cœli vocat ambitum cœli omnia vndique concludentis ſuo amplexu.

Morbida vis. quaſi muta vel inulta, id eſt, illeſa ipſa, vel inuſta, quod poſtremum verius puto. lego etiam, — *remota bile faceſſunt.* pro, *remota iure.* immo verò, *remoto vere.* quo ſolent ſæuire tempeſtates. At verò duo verſus ſunt, Lucret. lib. 6.

Nil adeo poſſes cuiquam leue tenueq; membris,
Verteret vtilitatem ad vetum & frigora ſemper. Quibus ne Sibylla quidem quicquam vnquam cecinit obſcurius: ſed cùm Sindona ſcribat Thucydides, quem exprimere conatur Lucretius, lego, *Linum adeo portes.* at ille continuo verteret vtilitatem, & quod vtiliter iniectum eſſet, reijceret, ventumq́ue & frigora captaret. Illud autem, *Inciderunt ipſi venientes ore patente,* eſt vt Græci dicunt, πρὸς κῦμα χανεῖν. de his qui quamprimum mergi & interire cupiunt, & ore aperto hianteq́ue ſe præcipites in aquam iaciunt, vt citius moriantur: hîc autem de iis, qui immenſa ſiti coquuntur, & hiante ore ſe ingurgitare cupiunt humore. vel, *Nil adeo poſtes.* pro poſites. At verò in verſu, Thucyd. li. 2. Lucr. lib. 6.

Sudoriſq; madens per collum ſplendidus humor. Splendidus eſt multus & copioſus, vt & ſplendida bilis, eſt multa & aperta cùm autem ait, — *qua mundi claudicat axis.* ſignificat in partibus quibuſdam Ægypti Sienæ propinquis totum Septentrionem, quem axem vocat, non apparere. Lucr. lib. 6. Lucr. lib. 6.

In commune, κοινὸς ἑρμῆς, *In commune quærere, In medium quærere, Sinum laxare, Lanx inanis.* Cap. 14.

QVOD ſcribitur à Seneca epiſtola 120. *quoties aliquid inueni, non expecto donec dicas, in commune ipſe mihi dico.* quo quidem è loco apparet, vt Græci cùm quid inuentum erat, dicere ſolebant κοινὸς ἑρμῆς. quo dicto, inuenti partem petebant: ſic & Latinos dicere ſolitos eſſe, in commune, hinc illa loquendi formula, In commune quærere: ſed & in medium quęrere, quæ hac erit fortaſſe hominibus admonitiuncula notior. Eleganter eadem epiſtola, *ſinum laxa,* eſt ſinum veſtis extende & expande, vt eum lucro compleas. Sed audiendus coràm ipſe Seneca eſt, *Sinum laxa merum lucrum eſt.* Secus in Flacco Sinus laxus illius eſſe dicitur, qui ſinum non adſtringit. Ideoq́ue qui in eo gerit, effluere & excidere ſinit & perdit. Flaccus ait, Seneca lib. 21. epiſt. 120. Senec. ead. epiſt. 120.

Ferre *ſinu laxo donare & ludere vidi.* Sed oblitam quibuſdam locis epiſtolam luto, tergeamus. *vtrum hæc aqua ſit ex lacu.* nitidum erit & exterſum. Eodem modo, *an cryſtallinum, an murreum.* murreum Horat. lib. 2. ſaty. 3. Senec. ead. epiſt. 120.

Senec. epiſt. 120. autem & vt Propertius appellat, murrinum. *Inani inquis lance numeras.* hodie inanima legitur oratione quadam exanimata & frigida. Lanx autem inanis dicitur, in qua nihil eſt, quæque vacua eſt. Lego, *qui ſatis habet, conſequutus eſt.* Sen. epiſt. 120. Lego etiam, *nunquam quod ſatis non eſt, multum eſt.* Hæc ex epiſtola obiter notabam & literis mandabam.

Buccellatum, Buccellarius, Dux Buccellariorum, Vitruuius emendatur, Aſtulæ. Cap. 15.

BVCCELLATVM, panis erat militaris paruus, eo nomine appellatus, quòd buccella parua ſit. vt in Vulcatio Gallicano, *& præter laridum & buccellatum atque acetum militem in expeditione quicquam portare prohibuit.* nec minus aptè, etſi tranſlatè apud Paulinum decimo natali Sancti Felicis de buccellato Chriſtianæ expeditionis, *in cuius procinctu quotidie ad frugalitatis annonam militamus, panes quinq; tibi pariter & filio noſtro Licentio miſimus.* Sic nos lanionibus à bucca nomẽ impoſuimus, & Buccarios vocauimus. At verò à quodam buccellario refert Gregorius Turonẽſis interfectum fuiſſe imperatorem Valẽtinianum: Diaconus dicit à milite. nam Buccellarius eſt Gallogræcus, qua ex natione ſcilicet erat. Suidas, Βουκελλάριοι οἱ ἑλληνογαλλάται ὀνομάζονται, καὶ οἱ τῶν βουκελλαρίων χώρα γαλλογραικία. Dux quoque Buccellariorum à Zonara appellatur. Sed iſti buccellarii ad buccellatum, vt ſuſpicor, nihil pertinent, niſi ſit ab eo illis nominis origo, quod adfirmare non auſim. Aſſulas marmoris in Vitruuio legimus: ſic enim in eo ſcribitur, *Cementa marmorea ſiue aſſulæ dicuntur.* vereor tamen ne è Plaulino aſtulæ legendum ſit, cuius verſus eſt,

Vulcat. Gallicanus in Auidio Caſſio. Paulinus decimo natali S. Felicis. Grego. Turõ. Paul. Diac. in Martiano & Valentiniano iuniore. Suidas. Vitru. lib. 7. c. 6.

Quamque aqua non poterat, vicit breuis aſtula flammam: illam autem aſtulam paulo ante explicat,

De crucis æternæ ſumptum mihi fragmine lignum

Promo. Vt enim quæ franguntur è ligno, aſtulæ ſunt: ſic quod è marmore malleis decutitur. Ex eodem agnoſcimus quod & in veteribus recognoſcimus autographis. in Salluſtii bello Iugurthino legendum: *Forte potius, quàm virtute regatur.* non vt promulgatum eſt *ſorte.* Eius verba ſunt, *Et forte magis quàm numine arbitraris argentum illud ſancti commercij inter hibernos turbines & nautas auaros amiſſo cuſtode ſeruatum.* Fors enim fortuna eſt. Proinde & in Horatio, quod & adpromittunt libri vetuſtate carioſi & fuliginoſi.

Paulinus lib. 10. natalis S. Felicis. Salluſt. bello Iugurth. ſtatim in princi. Paulinus 10. nat. S. Felicis.

Qui fit Mecœnas vt nemo quam ſibi ſortem

Seu ratio dederit, ſeu fors obiecerit. id eſt, fortuna, ſcribendum cenſeo: etſi mihi liceret vſurpare verba Patrum Conſcriptorum conſentio conſciſcoque.

Horat. lib. 1. ſaty. 1.

Merca-

Mercales, Venales, In ætate, Cœna popularis, Epulum, Quàm extemplo, ἐπειδὴ τάχιστα, Sapiens ætati cibus, Ne, Volo. Cap. 16.

VETERES, Mercales ab his ſeiunxere, qui venales ſeruos habebant, ac mercaturæ nomine mancipia cenſeri nolebant. id è Comico Plauto apparet, ita ſcribente, *Mercaturámve an venales habuit, vbi rem perdidit?* Cicero in Corneliana, *neq; me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitij mercatoresq́; ſuperarunt.* Venales vtrobique à mercatura, & venalitios à mercatorib. diſtinctos videmus: cùm tamen genus quidam exercere mercaturæ videantur, qui ſeruitia vendunt, quos feſtiuiſſimè Horatius appellat Cappadocum reges.

Mancipijs locuplex eget æris Cappadocum rex. id eſt, venalitius. In ætate, apud eundem eſt interdum, veteri & eleganti genere dicendi. teſtimonium eſt,

Vtrunq; Leſbonico in ætate haud bonum eſt. iterum,

† *Immane eſt facinus, verum in ætate vtile & conducibile.* Et apud eum in ead. fabula Cœna popularis, pro epulo, quod populo datur. nam verbi gratia in triumphis epulum populo interdum dabatur, & dabantur prandia. vt in Iulio Cæſare indicat Tranquillus. Sed & cùm decimam Herculi ſoluebant, polluꝺo accipiebant populum. verba Plauti ſunt, *Adpoſita ſit cœna, popularem quam vocant.* Inquit idem in ead. fabula, *Cœna hæc annona eſt, ſine ſacris hæreditas.* quod, vt ſuſpicor, hanc occulit ſententiam quadam verborum tranſlatione: cœna iſta popularis, annus quidam nobis velut frugum prouentus eſt ſine vllo impendio. vt hæreditas, quæ nullis obuenit, obnoxia ſacrorum ſumptibus eſt. Et eius *quàm extemplo*, pro ſimul atque, vt Græcè ἐπειδὴ τάχιστα, vt,

— *quàm cum extemplo amiſimus*
Æquè mendicus atq; ille opulentiſſimus cenſetur.

Sententia in eo eſt acuta, ſed obſcura hæc,

Sapientiæ ætas condimentum eſt, ſapiens ætati cibus eſt. quæ hunc ſenſum continet ætate ſapientiam parari. vt ei, qui ſapiens futurus ſit, ſapientiam condiat ætas: ipſe autem ſapiens tanquam condimento ætatis, cibus quidam apparetur & commendetur. Eſt igitur ſapiens ætati cibus, quem vt cibum ætas condit ipſa. *Eône multa, quæ ne volt, eueniunt*: venuſtè dixit Plautus vtrobique ne, pro non vſurpans. vt in, *Niſi ne vis.* Igitur ait, ob id, non multa, quæ non vult, eueniunt. Idem, volo pro opto & deſidero vſurpat. *S.* — *dij fortunabunt veſtra conſilia. P. ita volo.* Et Marcus Cicero, *Eum honorem tibi deos fortunare volo.* Vellem, quemadmodum per floſculos Comici apicularum more volitaui: ſic fauus à me earum mellificium referat.

Plaut. Trinũmo. Sc. Quo ilhic homo.
Cic. in oratore ad Brutũ.
Horat. lib. 1. Epiſt. 6.
Trinũmo Sc. Min⁹ quindecim dies ſunt.
† Trinummo Sc. Hc amicum caſtigare ob meritum.
Sueton. in Iulio c. 38.
Trinũmo Sc. Minus quindecim dies ſunt.
Trinummo ead ſc. Minus 15 dies ſunt.
Trinummo Sc. Minus 15. dies ſunt.
Trinũmo Sc. Quo ilhic homo ſe penetrauit.
Trinũmo Sc. Quo ilhic homo ſe pen.
Trinũmo Sc. Neque fuit, neque erit.
Trinummo Sc. Minus 15. dies ſunt.
Cic. li. 1. epiſt. famil. epiſtola Maxima ſum lætitia affect⁹.

Multa in Marone eſſe ex hiſtoria, Maro explicatur lib. 5. Æneid. Ore fauete, Mancipij æſtimatio, Serum, Bubo, Spolia hoſtium vbi collocabantur, Tres equitum turmæ in ludis Troianis, Porricio. Cap. 17.

MVLTA quædam in nobili Maronis poëmate antiquitas latet ſepulta: & nomina etiam propria, quæ ab eo poſita ſunt non poëtico ſunt cõficta arbitrio, ſed ex re nata & hiſtoria, vt quem in Sicilia nominat Aceſtem, is conditor fuit Aceſtæ. Eryx mons celebris in eà inſula appellatur & Elymus, à quo & Elyma vrbs Siciliæ à Dionyſio nominata, quam Æneas poſuit cum Egeſta: quam & idem ab Egeſto nomen habuiſſe refert. Ait Maro, *Hunc Salius ſimul & Patron.* Salius teſte Varrone, Arcas fuit, qui cum Ænea in Italiam venit, qui ſaltationis auctor fuit, & Saliorum Marti Gradiuo ſacrorum ſaltationem inſtituit: Patron autem Acarnan, & nauigationis Æneæ comes fuit in Sicilia, in Aluntinis conſedit, vt ab Halicarnaſſeo notatum eſt. Entellus etiam ille, qui cum Darete ad pugillatum committitur, Entellæ Siciliæ vrbi vocabulum indidit. ita ſi quis antiquos peruolitet ſcriptores, nullum fere in Marone reperiet nomen, nõ ex antiqua depromptum hiſtoria. Sed cùm illa antiquitatis monumenta non ita eſſent obliuione ex hominum memoria deleta, vt hodie: fiebat vt Maronis poëma magna eruditione præditum, gloria floreret, & laude ferretur ingenti; nunc nobis illa doctrinæ veſtigia non comparent, ita & ingenio & laudi poëtæ minus fauemus, quo minus intelligimus quod in eo ſit prædicandum. Apotheoſin more Romano ſuo patri facit Æneas, cùm ſcribit,

Dionyſ. de ſitu orbis.

Virgil. 5. æn.

Varro lib. 6. de ling. Lat.

Dionyſ. Halicarnaſ. lib. 1.

— atque hæc me ſacra quotannis
Vrbe velit poſita templis ſibi ferre dicatis. ſed & lectiſterinum,
— adhibete Penates
Et patrios epulis, & quos colit hoſpes Aceſtes. ſed & nouendiale ſacrum,
Præterea ſi nona diem mortalibus alinum
Aurora extulerit. Ludos addit funebres in his, & more Romano Naumachiam.

Prima citæ Teucris ponam certamina claſſis. In ſacris faciendis, concipiẽdis, inducendis ore faueri iubebant. qua ex conſuetudine illud dixit,

Virgilius 5. æneid.

Ore fauete omnes. Victores in ludis Olympicis per præconem pronunciari ſolebant. cuius rei, ne morer, multa extant teſtimonia. Hoc imitatus Maro ſcripſit,

Victorem magna præconis voce Cloanthum
Declarat.

Tertia dona facit geminos ex ære lebetas. Duo erant Lebetum genera, ἐμπυριβῆται, & ἀναθηματικοί, vt Athenæus tradit. hic de anathematicis dici credi-

Athenæus lib. 2.

crediderim, qui in ornamentis erant, non igni admouebantur. Feſtiuè Æneas à Sergeſto obſeruatam nauem dat ſeruam: cùm ſerua à ſeruando nomen habeat, mancipij æſtimatione fœcunditate augetur, quòd geminos haberet ſub vbere natos: fœcunditas enim ſeruarum erat in pretio. atque hoc præmium extra ordinem eſt. Nam tria proponebantur præmia, vt in Naumachia, & in curſu.

Verſus ille Maronis videtur refragari rerum euentui, & cum Poëtæ ſententia pugnare,

Seraq; terrifici cecinerunt omina vates. nam mox incenſa claſſe, illius diri portenti fides repræſentata eſt. Sed videtur Serum non hìc tardum ſignificare, ſed dirum. ac videtur ex eo malè ominoſum eſſe, quod ſera omina & tarda, proſperos non habeant ſucceſſus. quæ erat cauſa ne poſtridianos dies auerſarentur, neque his quicquam inciperent. Poſtridie enim quod incipitur, maturè non inchoatur nec tempeſtiuè. Itaq; in nomine ipſo, obſcœnum ineſt & inauſpicatum omen. Sed etiam ſeri ominis ſignificationem explicauit Seruius, [Virg. 5 æneid.] [Seruius in 5 æneid.]

Seráque culminibus ferali carmine bubo. in Marone etiam legit Nonius, ſi codices eius maculoſi non ſunt. ita Bubo erit vel noctu canens, vel inauſpicatus. — *ſpolia,* autem, *illa tuis pendentia tectis.* more Romano dixit Maro, vt multa alia: nam, vt ſcribit Plinius natural. hiſtor. lib. 35. Romani ædium ſuarum limina adfixis hoſtium ſpoliis exornabant, quæ mutato domino, nec emptori refringere licebat. — *palmam Entello taurúmque relinquunt.* Attamen in præmio palmæ mentionem Æneas non fecerat. Sed vt in Sympoſiacis Plutarchus refert, Palma commune erat omnium certaminum præmium, quamuis aliud proprium eſſet. neque enim hic, vt reor, ſimpliciter victoriam declarat. Inde, [Virg. 4. æn.] [Nonius in Bubo.] [Plin. lib. 35. c. 2.] [Virg. 5 æneid.]

— *nec maximus omen* [Virg. 5 æneid.]

Abnuit Æneas. AEneas omen accipit vt lætum, quod auerſari vt dirũ debuit: Celeritas autem volantis ſagittæ, celeritatem etiam euentus portendit. Vt enim volantium ſiderum eſt ociſſima ſignificantia, vt eorum quæ ἀκοντίαι vocantur: ſic & ſagittæ ardentis & iaculum aut cauatam ſtellam referentis. In Troianis Maronis ludis, exempla & imagine antiquitatis tres ſunt equitum turmæ, quæ referunt tres centurias, Rhamnenſiũ, Tatienſium, & Lucerum.

Tum ſenior Nautes. ab hoc Nautiorum erat Romæ familia clara. Sunt enim in Marone nomina propria plærunque attendenda, neque pro poëticis fictionibus ducenda. quanquam aliquando tenet ius ſuum Maro, & perſonas perſonarúmque nomina comminiſcitur, ne poëta non ſit. [Virg. 5 æneid.]

— *extáque ſalſos* [Virg. 5 æneid.]

Porricit

Porricit in fluctus ac vina liquentia fundit. Hoc è ritu ſacrorum Romanorum eſt. nam & Scipio è Sicilia in Africam nauigaturus cùm claſſem ſolueret, idem fecit. Liuius, *Secundum eas preces cruda exta, cæſa victima, vti mos eſt, in mare porricit, tubaque ſignum dedit proficiſcendi.* ita in eadem re explicanda verbo Maronis porricit, elegans Hiſtoricus eſt vſus. Hæc quę curſitans & præteriens obſeruaui admonere poſſunt homines nondum eſſe omnia ab interpretibus percepta & patefacta, quæ diuinus ille poëta in opere ſuo inſeruit & occultauit.

[Liuius lib. 29.]

Via Lactea, ſedes à Philoſophis tributa Sapientum animis, Platonis & Academicorum de orbe Lacteo ſententia, Annus Climactericus. *Cap. 18.*

LACTEVM circulum nugatores poëtæ conantur perſuadere viam eſſe, quæ ad Iouis regiam ducit. Vnde & Ouidius ſcripſit,

Eſt via ſublimis cœlo manifeſta ſereno
Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo.

[Ouidius lib. 1. Metamorph.]

Quid autem de ea Philoſophi ſentiant, quid item Aſtrologi ab Ariſtotele diſſentientes in præſentia non inueſtigamus, nec diſcutimus. Opinionem video fuiſſe animos præſtantiſſimorum virorum corporibus ſolutos, in eam ſe recipere ſedem: proinde ſcripſit Marc. Tull. lib. 6. de Republ. *Et corpore laxati incolunt illum locum, quem vides (erat autem in ſplendidiſſimo candore inter flammas circulus elucens) quem vos, vt à Græcis accepiſtis, orbem Lacteum nuncupatis.* Non idē tamen prima Tuſculana tradit: ſed animum vbi è corpore exceſſit, ſub Lunam ſubuolare ad ignis regionem, illicque ſublimem inſiſtere. Eius verba ſunt, *quam regionem cùm ſuperauit animus, naturamque ſui ſimilem contigit & agnouit, iunctus ex anima tenui & ardore ſolis temperato, inſiſtit ignibus, & finem altius ſe efferendi facit.* Sed hîc, vt non raro, Stoïcorum æmulatur hæreſim, qui ſapientum animis eam ſedem corpore relicto tribuunt. Tertullianus, *itaq; apud illum in ætherem ſublimantur animæ ſapientes: apud Arium, in aërem: apud Stoïcos, ſub Lunam.* Eandem Stoïcorum ſententiam verſib. elegantiſſimè complexus eſt Lucanus, hunc in modum,

[Cic lib. 6. de Rep. ſiue de ſomnio Scipionis.]
[Cic. 1. Tuſcul.]
[Tertull. lib. 1. de anima.]

— ſequitur conuexa Tonantis
Qua niger aſtriferis connectitur axibus aër,
Quodq; patet terras inter, Lunæque meatus
Semidei manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vita patientes ætheris imi
Fecit, & æternos animum collegit in orbes.

[Lucan. lib. 9.]

Illa altera de lacteo orbe ſententia Platonem potius & Academicos attingit. vt & quod de Luna ſcribit, quam vltimam cœlo ait cum Stoïcis, nec ipſa nec ſydera errantia in cælo ſint, ſed ſub cœlo in aëre pendeant. quorum ex opinione ſcripſit Pli-

Plinius, *inter hanc cœlumq́; , eodem ſpiritu pendent certis diſcreta ſpatijs ſeptem ſidera, quæ ab inceſſu vocamus errantia.* Videtur autem Cicero, *Cùm ætas tua ſeptenos octies Solis anfractus redituſque conuerterit, duóq; hi numeri, quorum vterque plenus, alter altera de cauſa habetur, circuitu naturali ſummam tibi fatalem confecerint.* & Africani ætatem, qua perijt noctu dolo necatus, incerto necis auctore declaraſſe: & in horum duorum numerorum coniunctione annum climactericum poſuiſſe. de quo, vt è Cenſorino diſci poteſt, multum inter auctores eſt euariatum. cùm ex aliorum coniunctione numerorum aliis fieri videretur cum maiorem vim & efficaciam ad ſummam fatalem habere putarent hos vel illos numeros. nam à numerorum vi, omnis iſta profecta manauit oratio.

Plin.lib.2.c.6. Cic.lib.6.de Republ. Cenſorinus de die natali.

Nudum, Pactum nudum, Faunus, Vellera, Laquei curraces, Currax nodus, Gratius poëta explicatur & emendatur. Cap. 19.

NVDVM pro ſolo poni non eſt nouum nec peregrinum. vt apud Gratium, — *& nuda ſiluas virtute mouebant*
Inconſulti homines. Tale fortaſſe & nudum pactum eſt. Sed ex amœno illo & perlepido poëta libet quædam decerpere, & hic adpingere. in eo ergo legendum puto,

Gratius de venatione.

Hinc omne auxilium vitæ rectuſque reluxit
Ordo. non, vt receptum eſt, *erectus.*

Grat. eod. libell. de vena.

— *cecidit violentia retro*, apud eundem, eſt retrò abiit & peſſum iit. Sic & Horatianum illud explicandum, *Ne currente retro funis eat rota.* id eſt, ne dum currit rota, funis retro eat, & retrorſum feratur abrumpaturque coniunctio. Faunum in diis venationis præſidibus numerat, cùm ſcribit,

Horat.lib.3. od.10.

— *& Latij cultor qui Faunus amœni.* nam & Propertius aucupio eum præficit, quod venationis genus eſt,
Faunus plumoſo ſum deus aucupio. &,

Grat. de ven. Propert.lib.4. eleg.2.

— *non ſine crimine luſus.* quàm *carmine*, malim in eo legere. Interdum enim accidit, vt venatores ludo & venationi immoriantur cominus excipientes venabulo fulmineos apros. &,
— *hac ſoluere noxa*
Aſciuere tuo comites ſub numine diuæ. Arma porro inſtrumenta appellat, cùm ſcribit,
Armorum caſſeſq́; plagarumq́; ordiar æſtus. Vocat & armamenta,
— *quæ commoda noſtro*
Armamenta operi.
Oſtendit longè fraudem, atque exterritat hoſtes. quidni ſcribendum cenſeam? vt &,

Gratius de venat.

Tu licet

Gratius de venat.

Tu licet Hæmonios includas caſsibus vrſos? non vt nunc ſcribitur, *ſentibus?* &, — *craſſæq; madefecere paludes,* non vt in exemplaribus, *modum fecere.*

Grat. de ven.

&, *Illa vel ad flatus.* non, *ad fluctus.* Iſta eſſe perexigua ſcio: ſed rudes meo metior modulo, & ex meo ſenſu & captu fingo hîc eos eſſe hæſuros, niſi iuuentur: nec vero inſtituimus eruditos docere, quorum potius vocem audire auemus, ſed indoctos promouere. Sed & verſus hos ſtellatos ſic diſtingo,

Grat. ed venat.

Imbiberit tanto reſpondet longior orſu,
Magnum opus, & tangi, niſi cura vincitur, impar. Vellera autem non tantum lanæ ſunt, ſed vt poëtarum audacia eſt in vocib. tractandis & ſignificatione nouandis, etiam eo nomine cenſetur pluma. *Tantum inter niuei iungantur vellera cygni.* Laqueos curraces vocat, vt & nos nodum curracem, qui facile currunt, currenteque nodo illaqueant & nectunt.

Grat. de ven.

Fraus teget inſidias, libentius agnoſcam, quàm *reget.*

Grat. de venat.

Prima iubent, pro, primum iubent dixit, vt Græci πρῶτα, pro πρῶτον. &,
Deus ille an proxima diuo
Mens fuit. non *diuos*, vt excuſum eſt. &,

Gratius de venat.

Arcadium ſcit fama ſenem, quem Mænalus altor. nec Minerua, nec Diana fortaſſe inuitis quiſpiam leget.

Bona comedere, Deſtringere, ἀποξυόμενοι*, Pædagogia, Ad aream ſpectat, Pantomimi, Seneca lib. 22. epiſtolarum explicatur & emendatur.* *Cap. 20.*

Horat. lib. 1. epiſt. 15. ad Vallam.

VIR doctiſs. Victorius in Horatio legit,
— *non Hercule miror*
Aiebat, ſi qui comedunt bona. eodem modo lib. 22. epiſtolarum locutus eſt Seneca,

Senec. lib. 22. epiſtola 123.

Multi bona comedunt, multi amicas habent. eodem in libro elegantiſſime. Deſtringere eſt ſudorem ſtrigilibus ſiccare & detergere. *Vt,* inquit, *ſudorem, quem mouerunt potionibus crebris & feruentibus, ſubinde deſtringant:*

Senec. ead. epiſt. 123.

Plinius lib. 34. c. 8.

Et apud Plinium, *ſe deſtringentem.* eſt ἀποξυόμενος, qui ſtrigilibus ſe defricat & ſudorem ſordeſque deterget. Sed ſcalpellum adhibere eius libri quibuſdam vomicis placet, voceſque confodere vitioſas. Vbi igitur ſcribitur, *hoc quod in illis bonum eſt, prædicatione bonum dicitur.* lego, *precario bonum dicitur.* nam bonum precario dicit, quod non planè vereque bonum eſt: ſed quodam tanquam beneficio & indulgentia, quodam conceſſu & permiſſu. mox ſcribo, *Bonum quidem cadere in mutum animal non poteſt.* & hoc, *non eſt in prima fronde.* hodie *fronte* ſcribitur. lego etiam, *Omnium pædagogia velata facie vehuntur.* Sic autem vocantur pueri, qui in delitijs habentur, eorumque multitudo, quorum facies ne ſole fuſcaretur iter facien-

Sen. epiſt. 125.

Senec. ead. epiſt. 125.

Sen. epiſt. 125.

Senec. 124.

tium

tium operiebatur,& vt ait, velabatur. *Timor*, inquit Seneca, *pigrum cor-* Sene. epiſt. 123. *pus inuadit, & ſuperbam vmbram iners ſagina ſuccreſcit.* Hanc orationem nemo patientibus auribus feret, ſed eam accuſabit, quicunque blaterantem fœda ſcribiligine audiet. Ego igitur ſic emendandum reor, *ſub vmbra iners ſagina ſuccreſcit. licet*, inquit Seneca, *epulis & in multa quidem* Sen. epiſt. 123. *pericula diſcoctis totum peruerſæ vigiliæ tempus deducant.* hîc ego illud *pericula* non intelligo, & alterius ſedem occupare exiſtimo: ac *fercula*, vel *fericula* ſcribo. certe ex fericula deprauatum illud pericula ex affinitate & vicinia vocis & ſoni arbitror. Lego etiam, *officioſior meliorque ſi quis* Sen. epiſt. 123. *illum expectat & lucem primam exuit.* edunt, *quàm ſi quis*, peruerſiſſimè. dicit enim eum eſſe officioſiorem, qui ante lucem ſurgit, lucemque præuenit antelucana vigilia, eam nudat & aperit videtque; Eleganter autem & inſigniter fruges maturare ab eo ad aream ſpectare dicuntur, quod flauæ ſegetes demeſſæ ad aream terendi gratia deportari ſoleant. *Aliam*, inquit, *cùm flaueſcit & ad aream ſpectat.* Vbi hodie *diurni* editur, reperi in exemplaribus antiquis, *diuidui.* Sic enim ſcribunt, Senec. epiſt. 122. *quanta diuidui laboris obeundique concordia*? Hodie edunt, *Mirari ſolemus ſcenæ peritos, quod in omnem ſignificationem rerum & affectuum parata illorum eſt manus.* vbi in antiquis pro *ſcenæ, ſatiant*, reperio: ex quo ſaltationis facio. Pantomimi enim & ſaltatores manus geſticulatione omnia exprimunt & ſignificant. Sequitur mox, *Nemo ægrè molitur actus ſuos.* ego Sen. epiſt. 121. *artus ſuos*, ſcripſiſſe Senecam adfirmo. facilis enim eſt molitio membrorum ſuorum cuique, faciliſque motio & agitatio. Equidem & libri fere initio libentiſſimè legerim, *Tanta ſit apud illos boni vilitas.* hodie *vtilitas* in poſſeſſione fundi eſt. Vbi, *cœna Diali*, legimus: *cœna Attali* re- Sen. epiſt. 121. perimus dilucidè planeque ſcriptum. Sed hęc ex eo libro carpſiſſe raptim ſatis ſit.

Dynamera, Paredri, Catabolici, Achates, Iopas, Criniti, Cirrati, Ramus aureus, Coryneum, Caieta. Cap. 21.

EGREGIVS eſt adoleſcens Petrus Daniel Aurelianus, & bonis literis ita deditus, vt nihil aliud in delitijs habere videatur. Librorum autem veterum tam cupidus, vt bibliothecas omnes perueſtiget, & aliquid ſemper in lucem proferat, & libros vetuſtate ſepultos velut rediuiuos hominum lectioni reddat. Is nuper mihi neſcio quas Fulgētii expoſitiones morales in Maronem commodauit, nimis illas quidem multis in locis affectatè exquiſiteque, vel potius inepte & putidè excogitatas: interdum tamen non inutiles. Eo ex libro quędam excerpſi, quæ huic delegabo chartæ: Fulgent. in expoſitionib. Moralib. in Maronem. *nec illa*, inquit, *quæ Dardanus in Dynameris, aut Battiades in paredris,*

aut Campeſtes in catabolicis infernalibuſque cecinerunt. Dynamera Medici vocant ſiluam & materiam medicinalem, qualis conſcripta à Dioſcoride eſt, & à Nicolao Myrepſo. Talem & ipſe Dardanus in Magia tradiderat: certis enim rebus, Magi ad ſua veneficia egent. Paredri ſpiritus ſunt mali, Genijque improbi, qui alicui tanquam ſemper adſident & familiares ſunt. Catabolici infames quoque ſunt infauſtique Genij, qui eum, in quo ſunt ſæpè proſternunt deijciuntque per furorem. Tertullianus de anima, *Scimus etiam Magiæ elicere explorandis occultis per Catabolicos & Paredros & Pythonicos ſpiritus.* Achatem quem à gemma nomen habere cenſebam ab ἄχος & ἔθος· id eſt, à conſuetudine dolendi deducit, armigerumque Æneæ fuiſſe dicit. Iopas etiam ei, quaſi Siopas intelligitur à taciturnitate & ſilentio: ego à voce ſuaui & florida nomen impoſitum credebam, in qua ineſſet violæ notio. Qui & crinitus eſt, quia & cytharædi & formoſiores viderentur, comam nutrire & colere ſtudioſè ſolebant, vt & pueri. Martialis,

Tertull. de anima.

Mart. lib. 12. epigr. 49.

Perſius 1. ſaty.

Crinitæ Line pædagoge turbæ. qui & cirrati ideo dicuntur Perſio,

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe

Pro nihilo pendas? Sed & lautiores miniſtros & formioſiores crinitos habebant. Seneca, *Nam ſi pertinere ad te iudicas quàm crinitus puer & quàm pollucidum tibi poculum porrigat, non ſitis?* Quod autem de Ramo aureo dixit, libet adſcribere: nam non iniucundum eſt, nec inſcitum. *Ramum aureum, loquitur Maro, pro ſcientia poſuimus memores, quia mater mea Ramum ſe ſomniauit genuiſſe: Et Apollo cum ramo depingitur: nam ideo & ramus dictus eſt,* ἀπὸ τῆς ῥαψῳδίας, *id eſt, à ſcriptura, ſicut Dionyſius in Græcis articulationibus memorat. At verò aureum, quod diximus claritatem facundiæ deſignare voluimus, memores Platonis ſententiæ, cuius hæreditatem Diogenes Cynicus inuadens nihil ibi plus quàm auream linguam inuenit:* Quem Corinæum in Marone & legimus & appellamus, Carmæum vocat, & à χαρὰ deriuat, ſi huius riui deductio impia forte probari poteſt. Adfert & pulcherrimum epigrammation Porphyrij de homine, qui ſecunda fortuna elatus tantos ſpiritus ſumpſerat, vt vix ferretur: quod & ſubſcribere viſum eſt.

Senec. lib. 21. epiſt. 120.

Fulgent. in expoſitionib. Moralib. in Maronem.

Porphyrij epigram. apud Fulgentium in expoſit. moralib. in Maron.

Auxilium fortuna tibi res perfida Quinte
Attulit, & fronti grande ſupercilium.
Nam, vt aliud credam, puteum puto te quoq; Quinte,
Quo magis altus enim es, hoc mage deſpiceris.

In explicanda quoque Caieta, quàm ſubineptè, vt coarctricem ætatis interpretatur: ait apud Antiquos Caiationem fuiſſe puerilem cædem: vnde inquit & Plautus in Ciſtellaria cœmedia ait,

Quid

Quid tuam amicam times ne te manulea caiet. Illud verò mirandum quod vbi libro ſeptimo legimus Faunum, Caunum videtur legiſſe, *Interpertaturque καμνόνουν, id eſt,* vt ait, *laborantem ſenſum.* Vt & Maricam Nympham, *quaſi mermicam, id eſt, cogitationem à μεριμνίζειν.* Sed ſatis hæc ſint, quæ velut ex libro decimata, huic ſchedæ commiſimus.

Plaut. Ciſtellaria apud Fulgentium in expoſ. moralib. in Maronem.

Garamantes extremi, Iuuentus Romana quibus exercebatur, Cuſtodem habebat iuuentus, Euocatio, Claſſes, Claſsica, Patratus, Fauonij nomen. Cap. 22.

QVÆDAM non tam ex ſenſu meo quàm aliorum explicata hic adſcribam. vt ex Iſidori libro nono. quod enim ſecus quàm quiſquam putaret, qnædam enarrat nec tamen ineruditè nec inſcitè, digna putaui quæ hic referrem: neque enim eius contemnenda mihi videtur auctoritas. hic tamen meam non adſtringo fidem, nec confirmo verum eſſe, quod ille ſentit, tantum commemoro quid ei videatur. Interpretationi, qui volet, fidem adiungat, & detrahat. Illud igitur Maronis,

Iſidor. lib. 9.

— *aut extremi Garamantes.* exponit, extremi, quia ſæui & à conſortio humanitatis remoti: quæ vt accerſita ſit explicatio, vera tamen videtur & poëtæ voluntati conſentanea. Illud quoque Maronis,

Virg. 8. eclog.

— *& primæuo flore iuuentus*

Virg. 7. æn.

Exercentur equis. ſic ab eodem explicatur, *Romanæ militiæ mos fuit puberes primo exerceri armis: nam ſextodecimo anno tyrones militabant, quo etiam ſolo ſub cuſtodibus agebant.* Quæ etiam verba apud Seruium extant atque ſubſcriptorem Iſidoro non leuem Grammaticum præbent. De cuſtodibus illis ſcribitur à Marone,

Iſidor. lib. 9. Seruius in 5. æneid.

Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli. Et Cicero pro Cœlio, *Eademque erat, ſi ſtatim mereri ſtipendia cœperamus caſtrenſis ratio, ac militaris, qua in ætate niſi qui ſe ipſe ſua grauitate & caſtimonia & cum diſciplina domeſtica, tum etiam naturali quodam bono defenderet: quoquomodo à ſuis cuſtoditus eſſet, tamen infamiam veram effugere non poterat.* Scribit idem Iſidorus de euocatione, *Euocatio, dum ad ſubitum bellum non ſolum milites, ſed etiam cæteri euocantur.* Vnde Conſul etiam ſolebat dicere, *Qui Rempubl. ſaluam eſſe vult, me ſequatur.* hoc fortaſſe ad explicandum pertinet, quod à Cicerone ita ſcribitur, *Quid magnificentius, quid præclarius mihi accidere potuit, quàm quod illo petente, vos decreuiſtis, vt cuncti ex omni Italia, qui Rempubl. ſaluam vellent, ad me vnum hominem fractum, & propè diſsipatum reſtituendum & defendendum venirent? vt qua voce ter omnino poſt Romam conditam Conſul vſus eſſet pro vniuerſa Republica apud eos ſolum, qui eius vocem exaudire poſſent, eadem voce*

Virg. 5. æneid. Cic. pro Cælio. Cic. poſt reditum in Senat.

Senatus ex omnibus agris, vicis atque oppidis ciues, totamque Italiam ad vnius ſalutem defendendam excitaret. Hic autem ter omnino Cicero Conſulem hac voce, *Qui rempublicam ſaluam eſſe vult, me ſequatur*, vſum, niſi fal- *Virg. 2. æneid.* lor, dicit. *Claßibus hic locus.* Eodem in libro Iſidorus de exercitu pede- *Iſidor. lib. 9.* ſtri potius quàm de nauali interpretatur, vt & Seruius. Iſidori verba ſunt, *Claſſes dictæ propter diuiſionem exercitus, qui poſtea manipuli dicti ſunt, vnde & Virgilius: Claßibus hic locus. nam poſtea Claßica nauium dicta.* Claſſes igitur apud Maronem, manipulos intelligit, quæ ſententia non *Iſidor. lib. 9.* eſt improbanda. Ait idem, *Patratus eſt rei venereæ conſummatio. Lucretius, Et benè patratio patrum.* Significari locus videtur è libro quarto, in *Lucret. lib. 4.* quo hodie legitur, *Et benè parta patrum.* ſed, *benè patra patrum*, pro patrata turpiculo ſenſu videtur legiſſe. Illud quoque in tranſcurſu admonebo Fauonij nomen, quo quidam ætate Ciceronis, Catonis imitator vocabatur, Iſidoro auctore, eſſe nomen eius, qui ſpurius eſſet natus incerto patre. quòd animalia quædam ſponte, Fauonio ſpirante, concipere cenſerentur: quæ res cauſam attulerit nomini. Hoc cùm in eodem Iſidoro reperiſſem, non indignum adnotatu iudicaui, & huic paginæ inſerui.

Virgilius lib. 1. & 2. Æneid. explicatus, Aræ propitiæ nouem, Equi Neptuni, Hippocampi, Coſta, ἐσχοίλια, ἄχανθος, *Æs.* *Cap. 23.*

LITTVS arare credamur, qui res tenues & plurimis fortaſſe notas perſequamur ſedulo & dum iuuare ſtudemus, fortaſſe retardare ſtudia melius aliis vacatura exiſtimemur: animo tamen noſtro morem geremus: E Virgili primo & ſecundo quædam explicabimus non admodum obſcura, non tamen omittenda,

Virg. 1. æneid. — *Spumas ſalis ære ruebant.* id eſt, mare roſtra nauium, quæ ærata erant, ſecabant. Vnde,

Virg. 10. æn. *Quot prius æratæ ſteterant ad littora proræ.* à Marone dictum eſt alio loco. Quod autem ſcribit,

Virg. 1. æneid. *Saxa vocant Itali mediiſque in fluctibus aras.* Aræ fuerunt propitiæ nouem inter Sardiniam & Africam celebres. icto ibi inter Afros & Romanos fœdere. de quibus Lucanus,

Lucan. lib. 8. — *anguſtius aris*
Victoris Libyco pulſatur in æquore ſaxum
Tarpeiis. Quo quidem è loco ſaxa illa, magna religione & veneratio- *Virg. 1. æneid.* ne fuiſſe culta. Cùm autem ſcribit de Neptuno,

Flectit equos curruque volans dat lora ſecundo. equos Neptuni intelligo hippocampos, qui priores pedes habeāt, poſterioribus careant, ſed pon-

tum

tum legant & natent: quod teſtimonio optimi poëtæ Papinii comprobabimus,

— & triplici telo iubet ire iugales Statius Pampinius lib. 1. Achilleid.
Illi ſpumiferos glomerant à pectore fluctus.
Pone natant, delentq́; pedum veſtigia canda. at verò,

— inq́ue ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos. eſt recedentes, in receſſum remotos. vt, Virg. li. 1. æn.

In reducta valle, apud Flaccum, id eſt, recedente. Horat. Epod. 2. od.

— nec iam exaudire vocatos. eſſe puto, nec iam viuere: viuis enim ſenſus audiendi eſt, non mortuis. Virg. 1. æn.

Non metus officio ne te certaſſe priorem Virg. 1. æn.
Pœniteat. legendum cenſeo, non vt obrepſit in libro: *nec te certaſſe*, hoc ſenſu: Equidem non vereor ne te pœniteat prouocaſſe beneficiis Æneam.

— ſectáque intexunt abiete coſtas. cùm ſcribit, coſtas eſſe puto interiora quædam ſtatumina, quibus laterum compages & coaſſatio nitebatur: quales in naui coſtas videmus. Græci ἰσχόϊλια vocant. & apud Perſium, Virg. 2. æn. Perſ. 6. ſaty.

Coſta ratis laceræ. Plinius, *nec minus ſpina celebratur in eadem gente duntaxat nigra, quoniam incorrupta etiam in aquis durat, ob id vtiliſſima nauium coſtis.* Ea ſpina ἄκανθος à Theophraſto appellatur. Plinius lib. 13. c. 9. Theophraſt.

Amplexæq́; tenent poſtes atque oſcula figunt. Hoc faciunt mulieres, quæ ſe in captiuitatem abreptum iri ſuſpicantur, ſeque procul auectum iri in Græciam, ac Troiani relicturas. qui enim domum ſic deſerebant in perpetuum, limina ſalutare ſolebant. Quod & Charinus adoleſcens apud Plautum facit aliô proficiſci peregrè in perpetuum deliberans mutato domicilio verſoque ſolo, Virg. 2. æn.

Limen, inquit, *ſuperum & infernum ſalue, ſimul autem vale.* Plautus Mercatore. sc. Limen ſuperum inferumq́ue.
Hunc hodie poſtremum extollo mea domo patria pedem.

Ardentes clypeos atque æra micantia cerno. cùm eſſet cæcus Anchiſes, hunc verſum Æneæ critici attribuere malunt: ſed quamuis cæcus, ita vt in conſuetudine ſolemus, potuit Anchiſes loqui. nam obliti ſui plærùnque cæci ea dicunt, quæ videntium ſunt: pauórque ita mentem conſternarat eius, vt ſe putaret videre, quod metuebat. Æs autem more poëtarum Græcorum, pro ferro vſurpauit, vt & in illo verſu,

Exultat telis & luce coruſcus ahena. Virg. 2. æn.

Viſa mihi ante oculos & nota maior imago. Iam ex magnitudine deam eſſe ſignificat. Dijs enim & deabus, quod alio obſeruamus loco ampliorem formam attribuebant. Virg. 2. æn.

Virgil. 4. æneid.

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. Hæc & tyrocinia ſunt & humili minimeq; ambitioſo ſermone ſcripta, pro quibus nauci non daret ſuum Afranius, vt ait Auſonius.

Auſonius Paulino. Edyllio 16.

Albanus mons in quo Muſæ colebantur, Horatius explicatur lib. 2. Epiſtolarum, Ioue iudicat æquo, Siliqua, Siluanus, Genius, Saturnius verſus. Cap. 24.

QVERITVR Horatius, ab hominibus non ſatis æquis elegantia ſcripta non alia de cauſa improbari, quàm quod recentia ſunt: alia inelegantia hoc ſolo nomine cenſeri, quòd antiqua: atque ita videri ea dicit diſerta, vt non deſit qui propè ea,

Horat. lib. 2. Epiſtolarum 1, epiſt.

Dictitet Albano Muſas in monte locutas. Vbi ſanè ambigitur, cur Albani montis mentionem fecerit. Ingenioſum enim & intelligentem poëtam non eſt veriſimile iſtud de nihilo loquutum. Ego verò exiſtimem cùm in Helicone Beotiæ monte Muſæ colerentur, & pimpleo & pieria montibus, illiſque è locis à Græcis poëtis ſæpe inuocarentur: ſed & à Latinis, Horatium in medio Latio Latinis Camœnis Albanum montem cõſecrare voluiſſe, qui Ioui Latiali & alijs dijs ſacer erat, vt Latinorum ille eſſet Helicon. ac vt melius quod ſentio, explicem: cùm videret monticolas eſſe Muſas, Muſarum Latinarum ſedem voluit in medio Latio eſſe tumulos Albanos. vbi communia ſacra Latinorum celebrari ſolebant.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

— *aufert*, inquit idem,

Pacunius docti famam ſenis: Actius alti. ſed quónam id obſecro ſenſu? equidem video quod in promptu ſe oſtendit, Pacunium doctum iudicari, Actium grandiloquum: ſed in receſſu aliud latere ſuſpicor. vt enim Afranium Menandro, Plautum Epicharmo comparat: ſic videtur dicere Pacunium Euripidi ſimilem, qui ſcenicus philoſophus dicebatur: Actium Sophocli, cuius cothurni ſublimitas ab omnibus celebrata eſt. Eſt igitur doctus ſenex fortaſſe Euripides: altus ſenex, Sophocles. — *Ioue iudicat æquo.* qui rectè vereque iudicat. quibus enim dij irati infenſique ſunt, iis mentem & iudicium adimunt, vt antiquitas credidit, & malè iudicantibus mentem ablatam exiſtimabant à diis.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Iniuſtè totum ducit venditque poëma. Hoc traductum eſſe ſuſpicor à venalium ſeruorum familiis, vel à mangonibus ductum, aut mangonum miniſtris ſolerter & ſcitè emptores adlicientibus ad venales, quos ducebãt. nam pulchriora mancipia reliquum ducebant gregem, & vendibiliorem reddebant: & deformiores plærunq; ſerui acceſſionis loco pulchris, qui vendebantur, cedebant. Huc & illud Ciceronis facit, *Accedit etiam quod familiam ducit in iure ciuili ſingularis memoria.* niſi ſi quis putet à ſeruis illis ſum-

Cic. lib. 7. familiarium epiſt. 5.

ſumptum illud Ciceronianum, qui præſunt familiæ opus facienti ruſticũ, eamque ad opus ducunt. — *viuit ſiliquis & pane ſecundo.* quod ait, vel de leguminibus, Siliquas dixit: vel fructum quendam viliſſimum, quem Græci κεράτια vocant, intellexit. quæ eſt Lambini ſententia. vt in Euangelio D. Lucæ, καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι. quod oſtendit omnium cibum viliſſimum fuiſſe. Similis eſt apud Perſium locus, — *ſiliquis & grandi paſta polenta.* Porro cùm ait:

Horat. lib. 2. epiſt. 1.
D. Lucæ cap. 15.
Perſ. 3. ſaty.

Tellurem porco ſiluanum lacte piabant. Ruſticos priſcos ait coluiſſe ferias Ruſticorum numinum, vt Telluris agriculationis parentis, & Siluam tutoris Fauni & ſiluarum præſidis & paſtionis. nam in ſiluis pecora habebantur, & eorum lacte piabatur colebaturque. Illos etiam ſuos coluiſſe natales ſignificat, cùm ſcribit,

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Floribus & vino Genium memorẽ breuis æui. nam de natali ſcribit Perſius, *Funde merum Genio.* Genius breuis huius noſtræ ætatis, quam tranſigimus, memor cuſtos eſt: præeſt enim nobis noſque tuetur. ita non ſolum ei deæ, quæ alimenta ſuppeditabat, & deo, qui pecus procurabat: ſed etiam Genio, in cuius erant tutela pii gratique mortales, rem diuinam faciebant. Verumenimuero — *numerus Saturnius* — verſus, vt ait Aſconius, ſenarius eſt hipercatalecticus: vt,

Horat. lib. 2. epiſt. 1.
Perſ. 2. ſaty.
Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Dabant malum Metelli Næuio poëtæ. quod ideo addidi, quia interpretes qualis verſus fuerit Saturnius pythagorico quodam ſilentio tacent.

Aſconius Pædianus in 2. contra Verrẽ.

Demittere nummum, Incerti oculi, Horatius explicatur multis locis, Aulæa premuntur, Æditui, Chœrilus, Vicus vnguentarius Romæ vbi erat. Cap. 25.

QVOD in Horatio ſcribitur, *Geſtit enim nummum in loculos dimittere.* *demittere* emendatius, vt opinor, erit: nummi enim in crumenam demittuntur, cùm in eam deſcendunt. cùm autem ait, — *ad in certos oculos* migraſſe voluptatem: qui incerti ſunt oculi quæritur, & ab. Academicis arceſſunt interpretationem multi fidem ſenſibus detrahentibus & cohibentibus aſſenſionem: Ego in certos potius oculos crediderim, qui variis rerum ſpectaculis capiuntur, & hoc & illud auidè intuentur, & voti ſui incerti ſunt, neque conſtanter vnam aliquam ſpeciem, qua fruantur, probant: ſed multiplici varietate rerum diuerſarum delectantur, atque gaudent. Illud autem,

Horat. lib. 2. Epiſtolarum epiſt. 1.
Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas. hanc habet opinor ſignificationem: Eôuſque Comœdiarum, fabularum & Tragœdiarum actionem placere, dum ſpectacula choragii magnifici ſpectatorem delectant, triumphum propè imitantia pompæ, & ferculorum elegantia: non enim ſolent in theatro tiumphari, ſed ludis theatralibus eximio apparatu ornamenta

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

namenta rerum precioſiſſimarum, aut raritate viſendarum traducebantur,& ludis Scenicis addebantur. Quodquidem Choragium ſuperuacaneum obeſſe actioni fabularum plurimum dicit Horatius: vt Spectator in diuitias pompæ intentus & in ornamenta, & ſtrepens plaudenſque non audiat actorem. Hac de re ſic in epiſtola ad Marium Cicero ſcribit, *Quid enim delectationis habent ſexcenti muli in Clitemneſtra? aut in equo Troiano tria millia craterarum? aut armatura varia peditatus & equitatus in aliqua pugna? quæ popularem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attuliſſent*. Ergo premuntur aulæa,cùm humi ſtrata ſunt in ſcena,dum aguntur fabulæ:acta fabula tollebantur. Donatus, *Aulæa quoque in ſcena in terra ſternuntur, quòd pictus ornatus erat ex Attalica regia Romam vſq; perlatus*. Cicero de Mimo acto, *Scabella concrepant, aulæum tollitur.* Maro quoque ita ſcribit, *Purpurea intexti tollant aulæa Britanni.* Premi ergo aulæa dicit, quæ occupata ſunt, nec vt Porphyrio dicit, ceſſant: ſed impediuntur. Æditiuos autem virtutis belli domique ſpectatæ vocat poëtas, vt celebratores virtutis & cultores, qui eam ſuis carminibus decantant. Æditui igitur ſunt cultores, vt πρόσπολοι & νεωκόροι. nam cùm alii fortaſſe deum aliquem eximiè colunt,tum vel potiſſimum æditui eius & ſacerdotes præter cæteros,id faciunt: nec alioqui parua cultus pars in æde tuenda,cenſenda eſt. Enimuero illud,

Cic. lib. 7. Epiſtolarum Famil. epiſt. 1.
Donat. de Tragœd. & Comœd.
Cic. pro Cœlio.
Virg. 3. Georg.
Porphyrio in Horat. locum Quatuor aut plures ex lib. 2. Epiſtolarũ 1. epiſt.

Diſcit eum citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

non de malo poëta accipio & agnoſco, qui cùm malè iudicet,ea potius amplectitur & recordatur,quæ alias derideat: ſed de auditore & lectore, qui quod derideat citius diſcat, & meminerit libentius, quàm quod probet. ac ſic conſtruo, quis quod deridet diſcit & meminit libenter: vt ſi quid ridiculum & ineptum ſit in poëmate: vt Auguſtus non debeat optare ſuum à malo poëta nomen decantari: ne ille poëtæ officio & pingui ineptoque eius munere non tam ornetur quàm dedecoretur. Imo verò ipſe, qui illo poëmate cantetur, cum poëmate deferatur ad aromatarium in vicum vnguentarium: qui erat in regione fori Romani. vt ex ineptis illis chartis inuolucra & penulæ aromatum fiant. Non eſt autem dubium quin Chœrilus per œ ſcribi debeat, quem Thucydidis & Herodoti ætate floruiſſe narrant: & Athenienſium de Xerxe victoriam verſibus illuſtraſſe,in ſinguloſque verſus totidem nummos aureos accepiſſe ab Athenienſibus.facto etiam decreto,vt cum Homero legeretur. Aut igitur quod Athenienſes fecerunt, tribuit Alexandro Horatius: aut alter Chœrilus etiam fuit, qui res Alexandri carmine complexus eſt, & ab Alexandro Athenienſium factum imitante, ſingulis in verſum philippeis aureis donatus ſit.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

Hercules Gladiatorum præſes, vt Pan Paſtorum, Rude donati Gladiatores ferro non dimicabant, Piacula, Purè loti, Vitium fugere, Iani duo, Auſpicium facere, Philoſophiæ finis. Cap. 26.

VEIANIVS Horatianus gladiator arma ſua, arte depugnandi relicta, conſecrat Herculi, vt exiſtimo, quòd Hercules gladiatoribus & omnibus corpus exercentibus præeſſe exiſtimaretur. Sic fiſtulam Pani eius repertori paſtores conſecrabant. Eum Veianium multarum palmarum gladiatorem fuiſſe antiqui interpretes prædicant. Sed id non mihi ſatis ex Horatij verbis liquet ſcribentis, [*Horatius lib. 1. Epiſtolarum epiſt. 1.*]

Ne populum extrema toties exoret arena. quæ verba ſignificant eum, qui fortaſſe pugnaciſſimus fuerat & nobiliſſimus, miſericordia populi ne iugularetur in arena ſæpe precario ſeruatum. ne igitur vitam ſæpius impetrare cogoretur, armis ab aduerſario victus, ipſe ſibi rudem furtim dedit, artemque deſiit. Rude autem donati gladiatores iam non cogabantur ferro dimicare, ſed rudibus tantum batuere. Ludis autem includebantur familiæ gladiatoriæ: quales erant, Æmilius ludus: ludus Mantuanus: & ludus Gallicus. [*Horat. lib. 1. epiſt. 1.*]

Quid verum atque decens curo. cùm ait: ſe philoſophiæ vtrique operam dare, declarat, & ei, quæ in contemplatione poſita eſt, verumque anquirit: & ei quæ mores confingit & officia præſcribit: quæ temperatione decori & moderatione continetur. At, [*Horat. lib. 1. epiſt. 1.*]

Ter purè lecto poterunt recreare libello. Hic purè lectum libellum dicit, quem qui legit ſe aqua purificauit ea caſtimonia ad legendum accedens vt ſi rem diuinam eſſet facturus. vnde & piacula dixit. Sunt enim propriè hoſtię aut libamenta, quibus aliquid luitur & expiatur, expurgaturq; fraus [*Feſtus lib. 14.*] aliqua & ſcelus: Sic & purè loti à Feſto dicuntur ſacrorum cauſa mundati aqua, & caſti. [*Horat. lib. 1. epiſt. 1.*] *Virtus*, inquit, *eſt vitium fugere.* Vitium fugere non eſt poſtrema laus, & virtutis pars eſt, virtuſque adeo cenſetur, vt Sapientia iam quædam eſt, carere ſtultitia. [*Horat. lib. 1. epiſt. 1.*]

Cui ſit conditio dulcis ſine puluere palmæ? id eſt, cui liceat ſine puluere palmam adipiſci. [*Horat. eod. li. & epiſt. 1.*]

— hæc Ianus ſummus ab imo

Perdocet. [*Victor de vrbis Ro. regionib. & locis.*] In regione fore Romani duo Iani erant ad arcum Eabianũ, vt ait Victor, incruſtati & adornati ſignis: Superior & inferior: celebris mercatorum locus & fœneratorum: apparetque ſpatium inter illos duos Ianos ſuperiorem & inferiorem, vocatum fuiſſe Ianum medium. vt Ianus [*Horat. lib. 2. ſaty. 3.*] ſummus imuſq; appellatus ideo ſit, quod & medius eſſet. Horatius, [*Cic. lib. 2. de offic.*]

— poſtquam omnis res mea Ianum

Ad medium fracta eſt. Cicero, *Commodius à quibuſdam optimis viris ad medium Ianum ſedentibus.* Iterum, *Ianus medius in Antonij clientela ſit?* (Cic. 6. philip.)

(Horat. lib. 1. epiſt. 1.) *Læuo*, autem, *ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto*, cùm ait, monſtrat Romanos numerandi artem præcipuè ſequi & ediſcere ob auaritię ſtudium, gerereque tabulam calculatoriam, & loculos calculis refertos, vt in abaco inpromptu rationes expediant. Inquit alio loco,

(Horat. de art. poëtic.)

Filius Albini ſi de quincunce remota eſt
Vncia, quid ſuperat?

(Horat. lib. 1. epiſt. 1.) — *præſens hortatur & aptat*, in vetuſto legi libro, quod non minus probandum quàm *optat.* Immo verò commodius habendum. quòd plus eſt inſtruere & informare præceptis quàm optatis & votis proſequi. *Cui ſi vitioſa libido fecerit auſpicium*, valet, ſi libido ei ſuaſerit. ab auibus autem ductum, quæ auſpicium faciunt & mouent vt aliquid agamus, aut non agamus, vt vetuſtas credidit. (Feſt. lib. 1.) Feſtus, *Auſpicium faciunt.* (Plaut. Sticho. Sc. Libros inſpexi.) Plautus Sticho. *Augurium hoc facit Epignomus.*

(Horat. lib. 1. epiſt. 1.) *Ad ſummum ſapiens vno minor eſt Ioue.* cùm inquit, declarat eſſe philoſophiæ incumbendum qua paratur ſapientia, quæ vni Ioui cedit, & omnibus aliis maior eſt. Eſt autem philoſophiæ finis comparatio & adeptio ſapientiæ.

(Horat. lib. 1. epiſt. 1.) *Præcipue ſanus niſi cum pituita moleſta eſt.* quod iocatur. Sic accipio ſanū eſſe ſapientem maxime tantum, quia philoſophorum ſapiens. Pannoſus malè veſtitus. Interdum alget hibernis menſibus: pituita tentatur frigore contracta. nam ſapiens ſi algebis, non ſolum tremes, ſed etiam pituita laborabis, non deeſt, qui βλεννώδη & κορυζώδη, id eſt, mucoſum & ſtupidum & ſtultum & ineptum explicet. Sed in priorem ſum propenſior ſententiā.

Curare cutem, cuticulam, pelliculam, Horatius multis locis explicatus, Comportare, συγκομίζειν, Res comportatæ, Inuidia, Ampullari, ληκυθίζειν, Laïs. Cap. 27.

(Horat. lib. 1. Epiſtolarum epiſt. 2. ad Lolium.) In *cute curanda plus æquo operata iuuentus*, cùm dicit Horatius cutem, corpus intelligit: vt χρὼς & χροῦς apud Græcos cutem & corpus declarāt. Ita autem intelligere Horatium ex Homero notum eſt: apud quem Phęaces & proci Penelopæ genio indulgent, corpuſque luxurioſè epulis curant: etiam illi Demodoci, hi Phemij modis & cythara ſeſe oblectant. (Odyſſ. 13.) quod intellexit Horatius cùm,

(Horat. lib. 1. epiſt. 2.) *Ad ſtrepitum cytharæ ceſſatum ducere curam*, eleganter, vt nihil ſupra, ſcripſit: nam ad Phæacas & Procos referendum eſſe arbitror. Vt autem curare cutem: ſic & curare pelliculam dixit, *Pelliculam curare iube.* (Horat. lib. 2. ſaty. 5.) id etiam ex eo, quòd qui benè habiti & benè paſti ſunt, eorum cutis nitet curata-

rataque videtur. *Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes.* Vt enim Coriarii arte, aluta vel corium curatum pulchrius & politius eſt: ſic pulchrior & nitidior cutis obeſorum ac benè habitorũ curata, videtur fuiſſe. Horat. lib. 1. epiſt. 4. ad Albinum.

— atqui

Si noles ſanus cures hydropicus. quod ăit, puto hanc continere ſententiã. Si noles expergiſci dum ſanus es, & capeſſere ſtudium philoſophiæ, quæ animi medicina eſt: cures vt hydropicus & graui laborans morbo, expergiſcaris. vel potius, ſi non vis te ſeruare dum ſanus es: velis hydropicus: & cures vt te ſerues. Sed Porphyrio planè aperteque legit *curres.* quod & probabile eſt: ac tum *noles* in futuro legendum erit. quod vidit Lambinus, Horat. lib. 1. epiſt. 2.

Si comportatis rebus benè cogitat vti. more Græco id videtur dixiſſe, apud quos ϲυγκομίζειν, quod eſt comportare, ſignificat, fruges colligere. & συγκομιδὴ, eſt fructuum collectio. itaque hic res comportatas appellat repoſitos & conditos fructus. Horat. lib. 1. epiſt. 2.

Inuidia Siculi non inuenere Tyranni
Maius tormentum. Phalaris, Agathocles, Dionyſius Siciliæ Tyranni multa inuenere atrociſſima tormenta ad homines cruciandos & excarnificandos: ſed nullum eſt, quod crudelius torqueat animum quàm inuidi hominis contubernalis & tabifica inuidia. Horat. lib. 1. epiſt. 2.

— ceruinam pellem latrauit in aula. ſic ad ſectandas feras venatici catuli conſuefiebant in aula dominorum leporinis & ceruinis pellibus ad venandum, vt odore & colore imbuti in ſiluis, eas feras appeterent. Quiddam eſt in Gratiano non diſſimile. Horat. lib. 1. epiſt. 2.

Sed præceps virtus ipſa venabitur aula. Gratius de venatione.

Faſtidire lacus & riuos auſus apertos. cùm ait, Titium imitari auſum eſſe Pindarum dicit: quem tamen inimitabilem putat conſueta tractare poëmata aſpernatum. Latent enim plærunque fontes, à quorum capite riui in apertum exeunt, qui & in lacus ſparguntur, cùm dilatantur: ad fontem igitur eum dicit maluiſſe venire, quàm è populari lacu & publico riuo haurire. Sic alio loco, Horat. lib. 1. epiſt. 3.

Geſtiet à furno redeuntes ſcire lacuq;. Quod autem *ampullatur* dicit, id verò facit Græcorum æmulatione, qui ληκυθίζειν dicunt, quod eſt, tumida vti oratione. nam λήκυθος ampulla eſt olearia, quæ prætumida eſt: vnde & Laïs quia buccis erat iumentibus, πρὸς ταῖς γνάθοις λήκυθον, habere dicebatur. Horat. lib. 1. ſaty. 4. Horat. lib. 1. epiſt. 3. ad Iulium Florum.

— moueat cornicula riſum. hic Corniculam vocat, quem Græci κολοιὸν, id eſt, Graculum appellant. Huius fabulæ Aeſopicæ ſic meminit Themiſtus, καθάπερ τῷ κολοιῷ περιτίθησιν ὁ μῦθος τὰ πτίλα ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ κάλλους ἀλλότριον αὐτοῦ περιεργαζόμενος κόσμον χωρὶς τοῦ οἰκείου καὶ συγγενοῦς. id eſt, Horat. lib. 1. epiſt. 3. Themiſtius.

quem-

quemadmodum fabula corniculæ plumas circundat in pulchritudinis certamine alienum ſectanti ornamentum ſui, & proprii inopia.

Mare quando albeſcit, & quando nigreſcit, & quando purpureum apparet, Conuexus, Ditis ſpiracula χαρώνια, πλουτώνιον, Vorago, Falcati enſes, Falces, Falcarij, Galea. Cap. 28.

Virgil. 7. æneid.

MARONIS comparatio eſt, *Fluctus vti primo cœpit cum albeſcere vento.* non inani ſtrepitu verborum ad ambitionem efficta, ſed è rerum natura ſumpta: nam cùm inceſſente crebreſcenteque vento incipit mare paulum turbari & miſceri, partes eius quæ non mouentur, albeſcere videntnr & vernare. quod ab Ariſtotele relatum eſt, reddita cauſa, vltima quæſtione 23. ſectionis: alioqui cùm inhorruit, nigreſcit. Proinde Maro ſcribit, — *fluctuſque atros Aquilone ſecabat.* Sed & purpureum mare videtur, cùm elati fluctus inclinatione obumbrantur, vt Ariſt. refert. Sed & in tranquillitate ſole colluſtratum albeſcit, variiſque denique coloribus videtur imbutum & tinctum, pro lucis & tenebrarum admixtione & appulſu. Quocirca ſcripſit in Academicis Cicero, *mare illud, quod nunc Fauonio naſcente purpureum videtur, idem huic noſtro videbitur: nec tamen aſſentietur, quia nobiſmet ipſis modò cæruleum videbatur, mane flauum: quodque nunc quia à ſole collucet, albeſcit & vibrat, diſſimileque eſt proximo ei continenti.* quodquidem in Ciceronis loco Nonius Marcell. rauum legit, flauumque explicat.

Ariſtot. in Broblem. Quæſt. vlt. 23. ſection.
Virg. 5. æn.
Cic. in Lucull.
Nonius Marcell. in Rauũ.

— *cœli conuexa per auras.* pro cõuecta interpretor, quamuis repugnet Seruius. vt in Georgicis dixit Maro, *Vſque coloratis amnis diuexus ab Indis.* pro diuectus. *Spiracula ditis*, ſunt quæ à Græcis χαρώνια vocantur, quo nomine cenſentur fauces ſubterraneæ tetrum exhalantes odorem & peſtiferum, ex quo ditis fauces exiſtimabãtur, quales fuere non procul Trallibus. Srabo, ἐν ᾗ τὸ πλουτώνιον ἔχει καὶ ἄλσος πολυτελὲς καὶ νεὼν πλουτωνός τε καὶ κόρας καὶ τὸ χαρώνιον ἄντρον. Alio loco πλουτώνιον appellat Strabo, cùm de Hierapoli oppido Phrygio loquitur. cùm etiam eo verbo templum Plutonis ſignificetur, τὸ δὲ πλουτώνιον ὑπ' ὀφρύι μικρᾷ τῆς ὑπερκειμένης ὀρεινῆς, στόμιόν ἐστι σύμμετρον, ὅσον ἄνθρωπον δέξασθαι δυνάμενον, βεβάθυνται δὲ ἐπὶ πολύ. — *ruptoque ingens Acheronte vorago,* cùm ſcripſit Maro, intellexit illam voraginem ab Acheronte erumpere, & eius quandam eruptionem & exæſtuationem eſſe: expreſſitque quod ab Homero dicitur, ἀποῤῥὼξ, vt lib. 2. Iliad. ὅρκου γὰρ δεινοῦ στυγὸς ὕδατός ἐστιν ἀποῤῥώξ. *Falcati cominus enſes,* apud Maronem ſunt enſes curui, quos Græci Harpas vocant, qualem tribuunt Perſeo poëtæ, qui etiam falces vocantur. Higinus de Perſeo, qui falcem tenere dicitur, quo telo Gorgonẽ interfecit: inde Falcarii apud Ciceronem. in Catilina-

Virg. 7. æn.
Virgil. 4. Georgic.
Virg. 7. æn.
Strabo lib. 14.
Strabo lib. 14.
Strabo lib. 13.
Virg. 7. æn.
Homer. 2. Iliad.
Virg. 7. æn.
Higinus lib. 2. aſtron. poëtic.
Cic. 1. in Catil.

tilinarijs ſunt vocati ab hoc genere enſis falcati.

Cui triplici crinita iuba galea alta Chimeram. Galeam dixit eam, quam Græci τρυφάλειαν, quæ tres habet conos & lophos, treſque criſtas. Virg.7.æn.

Minerual, Minerua, Tenuis ars lanificij, Pallas turbata, Calcei Tuſci, Vulcani officina vbi, Quadrupedare, Porcus & Porca. Cap. 29.

VT minerual precium eſt & merces, quæ perſoluitur doctori, qui nos aliqua arte erudiit: ſic & minerua, cùm ſcribit Maro:

— cum fœmina primum Virg.8.æn.
Cui tolerare colo vitam, tenuique Minerua
Impoſitum cinerem, & ſopitos ſuſcitat ignes. atque hæc quidem interpretatio auctorem laudat Seruium. vide tamen ne Minerua pro arte dici & accipi hic poſſit. nam tenuis ars lanificii merito dici poteſt, quæ non multum quæſtus adfert: vt boni conſulendum ſit, ſi ea te toleres. Fulmen Iouis trifidum pingebatur, eiuſque cuſpides, radii dicebantur. Maro,

Tres imbris torti radios, tres nubis aquoſæ. Apollonius de fulmine, μιῆς δ' ἔτι δεύετο μοῦνον ἀκτῖνος. Quam turbatam Palladem intelligimus, cùm ſcribit Maro, Virg.8.æn. Apollonius.

Ægidaque horriferam turbatæ Palladis arma? nam pace Seruii non putem turbatæ pro turbantis dictum eſſe. Turbatam igitur intelligo ad bella concitatam. Turbati enim ſumus cùm bellum capeſſimus. Hinc illud, Virg.8,æn.

Extemplo turbati animi ſimul omne tumultu Virg.8.æn.
Coniurat trepido Latium: ſæuitq; iuuentus
Effera.

&, *Tyrrhena pedum circundat vincula plantis.* dicit, quod calceos Tuſcos primum Senatores, deinde & milites gerere ſoliti ſint: nam olim Hetruria multis artificiis & elegãtia multa floruit, vt refert Diodorus: & quemadmodum Tuſcanicum quoddam ædificii genus imitati ſunt Romani, ſic veriſimile ſit, eos calceatum æmulatos. Virg.8.æn. Diodorus.

Inſula Sicanium iuxta latus Æoliamque Virg.8.æn.
Erigitur Liparem fumantibus ardua ſaxis. His verſibus vna Vulcaniarum inſularum nomine Hiera deſcribitur, quæ ſacra Vulcano eſt, colle in eo nocturnas euomente flammas. Hac in inſula ſcribit Maro Vulcani officinam eſſe.

Quadrupedante putrem ſonitu quatit vngula campum. Quadrupedare, de quadrupedibus properantibus dicitur. Plautus, *Qui aduehuntur quadrupedanti crucianti Canterio.* — *& cæſa iungebant fœdera porca.* Adnotant Grammatici porcam dixiſſe Maronem pro porco. quibus non aſſentitur. Virg 8.æneid. Plaut. Captiuis Sc. Iupiter ſuper me ſernas me. Virg.8 æneid.

Sueton. in Claud. c. 25. Liuius lib. 1. ab vrb. cond. Cic. lib. 2. de legib.

Suetonius, qui in Claudio ſcribit, *cum regibus fœdus in foro icit, porca cæſa ac vetere fecialium præfatione adhibita.* Liuius fauet Grammaticis qui lib. 1. in fœdere porcum ſaxo ſilice feriri dicit. In hoc igitur inter auctores variatur. vt reor. quod porcus in libris fecialium ſcriberetur: quod vocabulum etiam de fœmina dicitur: alioqui non ſcripſiſſet Cicero, *Porco fœmina piaculum dare.*

Virg. lib. 8. æneid. Patercul. poſter. volum.

Tempora nauali fulgent roſtrata corona. de bello Siculo, quod cum Pompeïo geſtum eſt. Sic explicat hunc verſum Paterculus, *Inſigne coronæ claſſicæ, quo nemo vnquam Romanorum donatus erat, hoc bello Agrippa ſingulari virtute meruit.*

Virg 8. æn.

Conuulſum remis roſtriſq; tridẽtibus æquor. legendũ eſſe & lege verſus intelligimus, & veterũ triremium pictura, in quibus roſtra trifida viſuntur.

Tæniæ, Faſciæ, Veneris templum in Papho, Iupiter omnia faciebat nutu & renutu, Numen, Pecten Amazonius. Cap. 30.

Virg. 5. æneid.

Non abs re eſt, quod Maro lib. 5. ſcripſit, *Puniceis ibant euincti tempora tænis.* ſed è conſuetudine coronarum ſacrorũ certaminum, quibus faſciæ addebãtur: quæ & tæniæ & Lemniſci dici poſſunt. id auctore Theocrito, cuius, vt opinor, teſtimonium nemo improbabit, adfirmare poſſumus, ſic ſcribente, Κρατὶ δ᾽ ἔχων λεύκαν Ἡρακλέος ἱερὸν ἔρνος

Theocritus Pharmaceutria.

Πάντοτε πορφυρέῃσι περιζώστρῃσιν ἑλικτάν. Populeam enim coronam dicit faſciis vndique implicatam. Quàm auguſtum eſſet in vrbe Papho Veneri templum, ex eo intelligimus, quod ibi centum aras fuiſſe ſcribit. Etſi enim ad augendum magno eſt vſus numero, tamen ex eo coniicimus loci & ſanctimoniam & amplitudinem.

Virg. 1 æneid.

— *Vbi*, inquit, *templum illi, centumq́ue Sabæo*
Ture calent aræ ſertiſque recentibus halant. nec tamen ex amplificationis licentia, ſed hiſtoriæ fide certoq́ue & pleno numero Papinius accepiſſe videtur, cùm lib. 5. Thebaïd. ſcribat, *Illa Paphon veterem centumq́ue altaria linquens.* Ego eiuſdẽ Papinii auctoritate adductis in Maronis lib. 3. — & *naufragum Scylaceum,* quicquid de eo altercentur Grammatici, & eam contentionem ventilent, nec indiſcuſſam illam quidem: ſed immedicatam relinquant, legendum puto: nam plærunque verba quædam Maronis non inſolens imitatur. Ergo is ſcribit, — *proram nauifragis auidam concurrere ſaxis.*

Papinius lib. 5. Thebaïd. Virg. 3. æneid. Papinius lib. 5. Thebaïd.

Virg. 10. æn. Homer. lib. 1. Iliad.

Abnueram bello Italiam concurrere Teucris. apud Maronem de ſe Iupiter loquitur, nec illud temerarium, aut fortuitum exiſtimant ex lege verſus poſitum abnueram. reſpexit enim ad id quod Homerus de nutu & ſuperciliis Iouis libro primo Iliados ſcripſit: & Iupiter omnia nutu & renutu

renutu faciebat: vnde & numinis appellatio. Et alio loco Maro,

Annuit: & totum nutu tremefecit Olympum. Veteres in ſacris, extis veſcebantur, quod ante adnotauimus: eorum tamen partem coctam & proſectam offerebant deo. Suetonius in Auguſto, *Semicruda exta foco rapta proſecuit.* Papinius,

Virgil. lib 9. æneid. — *Sueton. in Auguſto c. 1.*

— vbi aduerſo dederat proſecta Tonanti. Videtur à Papinio in Achilleide ſignificari chorea quædam his verbis, quæ obſcuritate non vacant,

Papinius 5. Thebaid.

— nunc obuia verſæ
Pectine Amazonio modo, quo citat orbe Lacenas
Delia.

Papinius 2. Achilleid.

Pecten enim Amazonius videtur chorus fuiſſe, quo inter ſè pectinatim implexæ conſertæq; recta ſerie puellæ in Amazonum modum ſaltabāt. Callimachus ſaltationis etiam Amazonū meminit hoc verſu, περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο. Emendicatis hinc & inde particulis velut hoſtiatim hunc centonem conſarcinauimus, in quo vereor ne quid non probè & commodè conſutum videatur, & ne male iuncti colores ſpecie diſſidente, diſſuendi ſint. ſed vberius prodeſſe maluimus malè connectendo, quàm ſeriè conſeruanda conuenientium colorum de vtilitate detrahere.

Callimachus εἰς ἄρτεμιν.

Delibare florem, Quo te Mœri pedes, Macri campi apud Varr. Strabo emendatus, χόριον, Chordi, Dum virent genua. Cap. 31.

VETVS illud Ennianum cum primis elegans verbum, *Flos delibatus populi.* quamuis à Seneca vellicetur, ſumptū eſt è veteribus Grçcis, quorū perſtudioſus erat Ennius. nam Theocritus eodem modo dixit, — μιμνάσκετο θεῖος ἄωτος Ἡρώων. nam explicatur ab enarratoribus, ἄωτος ἀπάνθισμα τῶν ἀνθῶν. & ἀωτεῖν, eſt tanquam florem decerpere & delibare. *Quo te Mœri pedes?* à Marone etiam imitatione Theocriti eſt dictum, & ſubauditur, ducunt. Theocritus enim dicit, ὅδ' ᾇ πόδες ἆγον ἐχώρει· quod genus loquē- dicitur de eo, qui non tam voluntate & conſilio, quàm ſponte & impetu quodam ipſorum velut pedum incitatus aliquo pergit. Vtitur & Varro, *propterea quod te empturientem crebro pedes ad macros campos ducunt.* Macri autem campi erant in Liguria: vbi & mercatus erat celebris. In Strabone autem μακροὶ κάμποι ſcribi debet, non νάκροι. Periurii comitem cenſebant aliquam deformitatem. Horatius,

Ennius apud Cic. in Bruto. & Gell. lib. 12. c. 2. citatur. vbi Senec. Theocrit. — *Virg. 9. eclog. Theocr. Idyllio 13.* — *Varro lib. 2. de re ruſt. in procemio.* — *Strabo lib. 5.* — *Horat. lib. 2. oda 8.*

Vlla ſi iuris tibi peierati
Pœna Barine nocuiſſet vnquam,
Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui.

Ouidius in Amoribus vt Theocritus quoq; puſtulas naſci mentientibus in naſo dicit, Ψεύδεα ῥινὸς ὕπερθεν ἀραιᾶς οὐκ ἀναφύσω.

Ouidius lib. Amorum. Theocr. Idyllio 12.

Quod à Lucretio ſcribitur amatores in amicarū vitiis cōniuere ac cęcos eſſe

Lucr. lib. 4.

eſſe, adeo vt vitiis & deformitatibus nomen formæ & pulchritudinis imponant: ſitque eis nigra μελίχλωρος. Idem ab amatore apud Theocritum
Theocritus Idyllio 10. factum reperimus; — Σύραν καλέοντί τυ πάντες ἰσχνὰν ἁλιόκαυστον, ἐγὼ δὲ μόνος μελίχλωρον. nomine videbatur ficto à mellis colore, cuius ſapore nihil ſuauius. quod Horatius perlepidè ſcripſit,
Horat. lib. 2. ſaty. 5. *Vt canis à corio nunquam abſterrebitur vncto.* nónne eſſe putares quod
Theocr. Idyllio 10. Theocritus eadem vrbanitate facetè luſit, χαλεπὸν χορίω κύνα γεῦσαι. Sed quis perſuaderet ſibi corium apud Horatium eſſe χόριον Theocriti, cùm hoc ſignificet membranas partum inuoluentes, à quibus agnos ſerotinos
Varr li. 2. c. 2. de re Ruſtic. Cordos putat vocatos Varro? crediderim Horatium prouerbium Græcum eſſe ſequutũ: tamen nonnihil ſignificationem deflexiſſe in id, quod æquè conueniret. Sed & σκυλοτρωγεῖν id enarrator interpretatur, quod
Virg. 2. Georg. Horatiano ſenſui conuenit. *Aut Atho, aut Rhodopen.* Maronianum ſum-
Theocr. Idyllio 7. ptum è Theocrito eſt: εἰδ. ζ'. ſcribit, Ἢ Ἄθω ἢ Ῥοδόπαν ἢ Καύκασον ἐσχατόεντα.
Horat. Epod. 13. oda. Eſt & illud Horatianum Græcum, *Dumque virent genua.* quod eſt, dum iuuenes ſumus, neque dum ſenectute areſcimus. Theócritus, ποιεῖν τι
Theocr. Idyll. 14. δεῖ οἷς γόνυ χλωρόν. Hoc ego minutal paraui conuiuis, vt eorum excitarem palatum, non vt ſatiarem ventrem. Vt autem in acetariis varia olerum genera condiuntur: ita quoque è variis tanquam eſcis hoc conciſum eſt minutatim: ſed tamen vereor ne dum excitare famem ſtudeo, nauſeam pariam: qui quæ ad ſtomachum & guſtum faciunt, non tam quæſiuerim, quàm quæ appetentiam deiiciant. Nos tamen qui re non poſſumus, voluntate ſatisfacere profecto conamur. qui conatus vt laudem fortaſſe non meretur: ita veniam apud non iniquos fortaſsis impetrabit.

Cic. lib. 1. de offic. explicatus & illuſtratus, Venire in rem præſentem, Murum aries ſi percuſſerit, Cernere vitam, Cernere, & κρίνεσθαι. *Cap. 32.*

Cic. lib. 1. offic. SVA Cicero ſcribit in officiis non multum à Peripateticis diſsidere. quod Platonicus & Socraticus eſſe velit: cùm enim nouam Academiam ſequeretur, quæ ſe inſtituto Socratis nihil adfirmare prædicabat, ſed contra ea, quæ alii ponerent, diſputabat: hoc nomine Socraticus Cicero haberi volebat. Et ex eo quod ſe Platonicum dicit, Peripateticum eſſe ſignificat. cùm à Platone Peripatetici, auctore Ariſtot. exorti ſint: & Academici veteres Speuſippo principe profecti. Le-
Cic. lib. 1. offic. go autem, *Earumque prægreſſus & quaſi anteceſsiones non ignorat.* non vt per exemplaria propagatum eſt, *progreſſus.* Anteceſsiones enim & præcurſiones hominem non ignorare dicit. cernit enim rerum antegredientes cauſas & præcurrentes. Nihilo ſecius & illud aliter euulga-
Cic. li. 1. offic. tum, ſic lego, *Vt hominum cœtus & celebrationes & eſſe & à ſe obiri velit.*

Aut

Aut lege, pactione, conditione, ſorte. Proprietatem quæri Cicero dicit, vt venditionis lege, aut pactione aliqua & contractu: etiam conditione, ſi quid feceris, aut dederis. interdum dominium acquiritur, cùm ita conuenit: poſtremo ſorte, vt in coloniis deducendis cùm aſſignabantur agri, centuriæ ſingulæ certo militum numero, miſſis in vrnam eorum nominibus. nam quæ pars cuique euenerat, ſortitio eius cenſebatur. Mutatio autem officiorum quid aliud eſt, quàm eorum mutua viciſſitudo, cùm & dando & accipiendo viciſſim alii de aliis benè meremur? *Vt ſi conſtitueris te cuipiam aduocatum, in rem præſentem eſſe venturum.* Qui vindicabant & cùm de poſſeſſione lis erat, in rem præſentem litigatores veniebant, vt deductio fieret moribus. quod ſatis apparet ex oratione Cicer. pro Cecinna. Lego non longè poſt, *Ne cupidè quid agerent, ne appetenter. Quamuis murum Aries percuſſerit.* dicit Cicero ex militari lege, qua vbi mœnia quati ariete cæperant, oppidani in deditionem fidemque non recipiebãtur. Id & è Ciceronis & è commentariis Cæſaris cognoſcimus. in quorum lib. 2. ſic ſcribitur, *Ad hæc Cæſar reſpondit ſe magis conſuetudine ſua, quàm eorum merito ciuitatem cõſeruaturum ſi priuſquam aries murũ attigiſſet, ſe dedidiſſent.* Quod veteres obſeruare in ariete, id hodie nos in Bombarda tenemus. vt non ſine direptione fortunarum & captiuitate in deditionem plærunq; recipiantur, quorum mœnia tormẽtis quaſſata ſint. Quod ait Cicero, ei qui ſolutus ſacramento militari eſt, ius non eſſe cum hoſte manum conſerẽdi. quod exemplo filii Catonis probat, qui tyro à Popillio imperatore dimiſſus fuerat, quale ſit à Plutarcho explicatur his verbis; διάτι τοῖς μὴ στρατευομένοις μὲν, ἐν στρατοπέδῳ δὲ ἄλλως ἀναστρεφομένοις, οὐκ ἐξῆν ἄνδρα βαλεῖν πολέμιον, οὐδὲ τρῶσαι, καὶ τοῦτο κάτων ὁ πρεσβύτης ἐν ἐπιστολῇ τινὶ δεδήλωκε γράφων πρὸς τὸν υἱὸν, καὶ κελεύων εἰ παρεθείη τῆς στρατείας ἀποπληρώσας τὸν χρόνον ὑποστρέφειν, ἢ προσμένοντα λαβεῖν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸ ἐξεῖναι τρῶσαι καὶ ἀνελεῖν πολέμιον; πότερον ὅτι τὴν ἀνάγκην μόνην ἐξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἀνελεῖν ἄνθρωπον ὁ δὲ ἄνευ νόμου καὶ προστάγματος τοῦτο ποιῶν ἀνδροφόνος ἐστίν. & quæ ſequuntur. Quibus è verbis intelligimus nefas fuiſſe hoſtem feriri ab alio quàm qui ſacramẽto militari dixiſſet: qui ſecus feciſſet, eum cædis reum viſum fuiſſe. In verſibus Ennianis,

Cic. li. 1. offic. — Cic. lib. 1. offic. — Cic pro Cecinna. — Cic. 1. officio. — Cæſar lib. 2. de bell. Gallic. — plutarch. in problemat. Romanis.

Ferro non auro vitam cernamus vtrique Cic. lib. 1. offic.
Vóſne velit an me regnare hera. &c. Vitam cernere, loquutione quadam priſca dictum crediderim, minimeque obuia. in Medea eodem genere orationis vſus fuerat.

Nam ter ſub armis malim vitam cernere. quod Euripides dixit, ὡς τρὶς ἂν παρ' ἀσπίδα στῆναι θέλοιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ τεκεῖν ἅπαξ. Hic cernere vitam, eſt dimicare & pugnare. Id enim cernere Latinis eſt, vt Græcis κρίνεσθαι. Cer-

Ennius apud Nonium in Cernere. — Euripides in Medea.

nit autem vitam, qui eam conſtituit in dimicationem & diſcrimen adducere,& qui de eo paratus eſt diſceptare & de vita, vt Varro exponit Decernere. Æquè vetus eſt illa loquutio, — *doq; volentib.cum magnis Dijs.* Sic enim & Cato loquutus eſt, *Cum diuis volentibus, quodque benè eueniat mando tibi Mani, vti illace Suouitaurilia fundum agrum terramq; meam, quota ex parte ſiue circumagi, ſiue circumferenda cenſeas, vti cures luſtrare.*

Varro lib. 6. de ling. Lat. Cic. lib. 1. offic. Cat. de re ruſtic. cap. 141.

Pumices, Propertius explicatus, Siſtrum, Crepitacula puerorum ſiſtra dici poſſe, Faſtus terere, Cymbalum. Cap. 33.

Propertius lib. 3. eleg. 3. Plinius lib. 36. c. 21. Virg. 12. æn.

PENDEBANTQVE *cauis tympana pumicibus.* lib. 3. elegantiſſimè à Propertio ſcriptum eſt, in quo Pumices lapides illos raros laxoſque & leuitatis ſummæ non ſignificant: ſed potius ſaxa in antri formam, & pendentia, Plinius, *non prætermittenda eſt & pumicum natura: appellantur quidem ita & cætera ſaxa eroſa annis: in ædificijs Muſæa vocant dependentia ad imaginem ſpecus arte reddendam.* Sic apud Maronem,

Incluſas vt cum latebroſo in pumice paſtor
Veſtigauit apes, fumoque impleuit amaro. Pumex enim hic ſaxum cauum & latebroſum eſt. — *vos quibus arua*
Grata magis Craſſi ſigna referte domum. Indigniſſimè ferebant Romani, cæſo cum exercitu Craſſo ſua apud Parthos ſigna oſtendi captiua, triumphataque, & ea repoſcebant. Proinde ſcripſit Maro,
Aurorámq; ſequi: Parthóſq; repoſcere ſigna. & Plutarchus in Antonio, ἔπεμψε τῶν ἑταίρων τινὰς πάλιν τὰς σημαίας ἀξιῶν ἀπολαβεῖν.

Propert. lib. 3. elegia 5. Virg. 7. æn. Plutarch. in Antonio.

Noctibus illorum dormiet ipſa Venus. Opinor, illis neque vigilabit neque fauebit Venus. ſed & in bellum exituri duces, Mars vigila dicere ſolebant, eius excubias & cuſtodiam implorantes.

Propert. lib. 3. eleg. 6.

Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas,
Qua natat Argeni pœna minantis aquæ.
Hoc iuuene amiſſo claſſem non ſoluit Atrides
Pro qua mactata eſt Iphigenia mora. Argenus in delitijs Agamemnoni fuit, qui cùm claſſis in Aulide ſtaret, ventis reflantibus aduerſis, in littore Beoto, cecidit in Cephiſum amnem, ſubmerſuſque eſt, cùm eum naui ſubiſſet: nec eius mors tamen ſecundos ſoluendæ claſſi ventos impetrauit. Argynus Stephano vocatur. Dicit igitur, qua natat & fluit Cephiſus: videlicet, *pœna minantis aquæ Argyni*, quod eſt, in quo merſus minacibus vndis oppetiit Argynus. Littora ſunt teſtantia Agamemnonis curas potius ingreſſus Cephiſum. fortaſſis minaciter loquutus eſt, inſultauitque fluuio.

Propert. lib. 3. eleg. 7. Stephan. de Vrbib. Propert. lib. 3. eleg. 7.

In me cæruleo fuſcina ſumpta deo. Neptunum cenſebant tridente ſuo non

non ſolum mare, ſed terram etiam mouere & labefactare: ſed & partes abrumpere. Strabo, φασὶ δὲ τὴν νίσυρον ἀπόθραυσμα εἶναι τῆς κῶ, προσθέντες καὶ μῦθον ὅτι ποσειδῶν διώκων ἕνα τῶν γιγάντων πολυβώτην ἀποθραύσας τῇ τριαίνῃ τρύφος τῆς κῶ ἐπ᾽ αὐτὸν βάλοι. Maro, Strabo lib.10. Virg. 2.æn.

Neptunus muros magnoq́ue emota tridente
Fundamenta quatit. Quod & Tritonem etiam fuſcina facere poëtæ canunt Accius apud Ciceronem,

Aut forte Triton fuſcina euertens ſpecus Cic.lib.2.de
Subter radices penitus vndanti in freto nat.deorum.
Molem ex profundo ſaxeam ad cœlum cernit.

Romanámq; tubam crepitanti pellere ſiſtro. Siſtrum inſtrumentum erat Ægyptium è metallo arguto, quo in ſacris Iſidis vtebantur, ab agitatione nomen habet: nam agitatum & concuſſum tinnitus argutos edebat: eratq́ue parte ſui ſuperiore, vt Plutarchus ſcribit, rotundum, celatumq́ue: erat in ſummæ eius capſidis vertice vultus felis, qua concutiebatur Iſidis & Nephthys facies. Heſychius Cymbala interpretatur. Quæ infantibus crepitacilla tribuuntur, crepitum concuſſu reddentia argutum, ſiſtra dici poſſunt. Videor vidiſſe imaginem Iſidis cum ſiſtro. Siſtri autem ſpecies oualis erat, & manubriata in ora vndique tintinabula habens, vt agitatum tinnitum redderet maximum, & quæ pulſarentur, Tibullus, Propert.lib.3. eleg.11. Plutarch. Heſychius. Tibull.lib. 1. eleg.3.

Quid tua nunc Iſis tibi Delia? quid mihi proſunt
Illa tua toties æra repulſa manu?

Néve aliquid de te flendum referatur in vrna Propert.lib.3. eleg.12.
Sic redeunt, illis qui cecinere locis. Eorum, qui militiæ perierant, oſſa in vrna in patriam referebantur, plærunque & factis exequiis ſepulturæ mandabantur. quod 2. de legibus Cicero fieri permittit his verbis, *Homini,* inquit, *mortuo, ne oſſa legito, qui poſt funus faciat.* Excepit bellicam peregrinamq́ue mortem. Cic.lib.2.de legib.

Quaq́ue terunt faſtus icarioti tuos. Ea quæ nobis in vſu ſunt, terimus, vt verbi gratia, veſtem: igitur per tranſlationem eas mulieres dicit faſtus terere, quæ faſtuoſæ ſuut, quæ faſtu vtuntur, quæ ſuperbę & inſolentes ſunt. Propert.lib.3. eleg.13.

Cymbala Thebano concrepuere deo. Si quis me roget, quale Cymbalum fuerit: eum mittam ad herbam cotyledonem, cuius folia cymbali ſpecié referunt. Scribonius Largus, *Item mentaſtrum vel radicem* κοτυληδόνος, *quæ herba ſimilia folia cymbalis habet.* Propert.lib.3. eleg.13. Scribonius Larg.

Satura, per ſaturam aliquid facere, Vetus Satyra, Panis gradilis, Genius publicus, Clauularis curſus, Clibanarij. *Cap. 34.*

SATVRAM *cibi genus ex varijs rebus conditum eſſe,* à Feſto doctiſsimo Gram- Feſt.Pomp.lib. 17. in litera S.

Grammatico ſcriptum eſt. cuius auctoritas huius rei mihi fidem ſatis fa-

Feſt, eod. loco.

cit, vt ne adſtipulatorem præterea requiram. Addit etiam, *legem eſſe multis alijs confertam legibus. Itaque in ſanctione legum adſcribi ſolitum, Néve per Saturam abrogato aut derogato.* Lege cauet etiam Cicero ne pluſquam de ſingulis rebus conſulatur populus. Inde tanquam per Satyram fieri dicitur quod fit cito, & properè, nec magna mora, reque diligenter quæſita & deliberata. Cùm enim vna rogatione multa continebantur, neceſſe erat populum de ſingulis in ſuffragium mitti raptim. Etſi autem ambitioſi & auidi nouarum rerum fortaſſe videri poſsit non acquieſcere in tanti Grámatici ſententia, ſed aliud præterea quęrere: mihi tamen puto fraudi non futurum, ſi quid ipſe commodè ea de re excogitare poſsim: quando non gloriæ ſtudio, ſed antiquitatis deſiderio iſta quærimus. Conſtat veterem Satyram ex arte Horatij: non enim iſtam à Lucilio recentem dico, inter Tragœdiarum actus interpoſitam fuiſſe, vt è tanta Tragœdiarum mœſtitia populus velut quodam lepido exodio exhilararetur, eo tamen breui. Quid igitur obeſt, quominus per Satyram fieri dicamus, quod breuiter ac velociter raptimque fit more ſatyræ? Huic interpretationi non ad-

Annius Luſcus apud Feſtum in litera S.
Salluſt. in bell. Iugurth.
Marcell. li. 16.

uerſatur Scriptorum vſus. Annius Luſcus, *Imperium quod plebs per Saturam dederat, id abrogatum eſt.* Salluſtius, *Dein poſtera die quaſi per Saturam legem ſententijs exquiſitis in deditionem accipitur.* Marcellinus, *Cumque res in inquiſitionem veniret neceſſarijſque negotio tentis, obiectorum probatio ſperaretur, tanquam per Satyram ſubito cubicularijs ſuffragantibus, vt loquebatur, pertinax rumor, & vinculis ſunt exutæ perſonæ, quæ ſtringebantur vt conſciæ, & Dorus euanuit.* Non eſt proprium huius ſcriptionis ordinem hiſtoriæ aliquem contexere, ſed magna impunitate Latini more tibicinis hinc illuc tranſit, vt excreſcant capita: vel deſultoris modo in alterum equum tranſi-

Lib. 14. Theodoſ. tit. 17. de annonis ciuicis & pane gradili.

lientis ſeſe hinc illuc traijcit. Panem gradilem in Codice Theodoſii legimus. Ego eum fuiſſe interpretor, qui in gradili templo Genii publici viritim diuidebatur. Vt enim voluerunt forum eſſe aliquem publicum; ſic non tantum cuique priuatim ſuum attributum putauerunt Genium: verũ

Marcel. li. 20.

etiam populo, quem Genium publicum vocauerunt. Marcellinus, *Per quietem aliquem viſum, vt formari Genius publicus ſolet: hæc obiurgando dixiſſe.* De gradili eius templo, idèm rurſus ſic ſcribit, *Námq; calendis ipſis*

Marcell. lib. 23.

Ianuarijs aſcendente eo gradile Genij templum, ſacerdotum conſortio quidam è cæteris diuturnior nullo pulſante repente concidit, animámque inſperato caſu efflauit. Apud eundem Scriptorem genus quoddam curſus publici Clauulare appellatum legimus: quod fuiſſe putamus cùm curſus publicus militibus caligatis concedebatur: caligæ enim eorum confixæ clauulis erant: vnde clauularis curſus, id eſt, militaris vocatus fuit. nihil enim aptius cõii-

cere in præſentia poſſum, quantumcunque animum in diuerſa diuidam & verſem. Sed præſtat verba eius adſcribere, & aliorum coniecturas elicere: nam quod inter nos dicere liceat, noſtræ non magnopere confidimus. Marcell. *Cum familijs eos ad Orientem proficiſci præcepit Clauularis curſus facultate permiſſa.* Clibanarios apud eundem eſſe puto, Equites cataphractos, qui tota ſpecie ferrea ſic conteguntur, vt tanquam panis, ſic ipſi clibano vndique obtecti obductique videantur. Marcell. lib. 20. Marcell. lib. 16.

Propertius lib. 4. aliquot locis explicatur, Lygmon. Cap. 35.

Prima *galeritus poſuit prætoria Lygmon.* Propertij verſus eſt lib. 4. qui ob hiſtoriæ ignorantiam non ſatis intelligitur. Ego eum, quem Lymonem Propertius vocat, Lucumonem eſſe reor, qui magna manu auxilio venit Romulo regi contra Tatium. Locomon à Dionyſio appellatur. Eius nominis ſpecies magis immutata eſt hoc etiam verſu Propertij, vix vt agnoſcatur: vt in alium hominem propè deformatus ſit. Propertius lib. 4. elegia 1. Dionyſ. lib. 2.

Tempore quo ſocijs venit Lycomedius armis,
Atque Sabina feri contudit arma Taci. Is in eo bello etiam cecidit. Propert. lib. 4. eleg. 2.

Is autem eſt à quo Luceras vocatos eſſe Grammatici ſcribunt. Quod & attingere videtur Propertius.

Abſtulit excultas pertica triſtis opes. Significat adſignatos agros ſuos fuiſſe, nec pulſum poſſeſſionibus paternis ad paupertatem redactum. Menſum enim perticis vel decempedis agrum ſolebant veteranis attribuere. Virgilius in Diris,

Pertica qua noſtros metata eſt impia agellos.

Inuleus, Veris aduentus, Liquida vox, Ventum per interlunia bacchari, Thracius Aquilo, Threïcius Aquilo, Horatius explicat. lib. 1. Od. Tyndares, Alcæus. Cap. 36.

Apvd Horatium inuleus per diminutionem effictum eſſe videtur, vt Leguleus expreſſum eſt. *Veris* autem *aduentus* apud eundem eſſe videtur, cùm Fauonius incipit flare exacta hyeme, quo tempore dicebatur & aduentus Veneris. Lucretius, Horat. lib. 1. od. 13. Horat. ead. od. 23. Lucret. lib. 1.

Et reſerata viget genitabilis aura Fauoni:
Aëriæ primum volucres te Diua tuumq;
Significãt initum percuſſæ corda tua vi. id eſt, ſignificãt aduentũ tuum. Et,
Aduentûq; tuo tibi ſuaueis Dædala tellus Lucret. lib. 1.
Summittit flores. *Liquidam* idem *vocem* appellat per tranſlationem, canoram, claram, ſuauem, non raucam. Tranſtatio autem eſt à liquore defecato & colato. nam & vox limpida & ſuauis ipſa quoqne per fauces quo- Horat. lib. 1. od. 24.

dammodo

dammodo percolata videtur. Vnde & liquata etiam dicitur per guttur transmiſſa. Hoſtius apud Macrobium, — *totidem vocéſq; liquatæ.* Ventum dicit Horatius *magis per interlunia bacchari,* id eſt, per intermenſtruum cùm luna eſt in coïtu. Quod & docet Theophraſtus in libello de ventis, his verbis, αἱ σύνοδοι τῶν μηνῶν χειμερινώτεραι. Solent autem homines libidinoſi & voluptuarij per ventum & tempeſtatem iucundius amicam fouere in ſinu, & amoribus perfrui. Sic & meretriculæ laſciuæ petulanteſque libentius tum ſunt cum amatoribus. Tibullus,

Macrob. li.6. Saturn.cap.3. Horat. lib.1. od.25. Theophraſt. de ventis.

Quam iuuat immites ventos audire cubantem,
Et dominam tenero continuiſſe ſinu.

Tibull lib.1. eleg.1.

Tum autem illa horrorem ſentiet Aquilonis perflantis, quem Thracium ventum dixit. quia in Thracia regnaſſe Aquilo dicitur, & in Græciam è Thracia ventus ille mittitur. vnde alio in loco, *Threïcio Aquilone ſonant.* Vates autem Græciæ, qui è Thracia Aquilonem ferri ſcripſerunt in Græciam, & Threïcium Aquilonem appellarunt, imitatores æmulatoreſque Latinos habuerunt: etſi in Latium aliunde Aquilo venit. Iucundum eſt autem quod ait Flaccus,

Horat. Epod. oda 13.

Aridas frondes hyemis ſodali
Dedicet Hebro:

Horat. lib.1. od.25.

quo figuratè ſignificat anus à iuuenibus non amari, nec aridas ab illis colligi frondes, ſed negligi & amnibus donari. Solent enim arida arborum folia fluminibus aſſitarum in aquam cadere, niſi legantur aut ſtringantur. quo adluſum eſt, cùm Hebrus his locis cuiuſcunq; fluminis fruatur. Libidinem autem, *quæ ſolet matres furiare equorum* ſæuituram *circa iecur vlceroſum, non ſine queſtu,* dicit. cùm ab omnibus ſpernetur illius iecur ſaucium tanto amore fore quantum ferunt equarum eſſe, quæ libidine in rabiem & furorem aguntur. ac tum eam ſuas queſturam fortunas, quod iuuenes puellas non anus ſectentur.

Horat. lib.1. od. 25.

Quid, inquit Flaccus alio cantico, *Tyridatem terreat, vnicè*
Securus.

Horat. lib.1. od. 26.

Hic Tyridates eſt, qui eiecto in exiliũ Phraäte rege Parthorũ, rex conſtitutus eſt nobilitatis conſenſu: ſed cùm audiret Phraätem magnã Scytharum colligere manum, ſic territus eſt, vt è regno profugerit ad Auguſtum. Librum vidi indubitatæ fidei, in quo Mithridatem legebatur ſine vllius lituræ ſuſpitione, quam ſcripturam ſe reperiſſe fatur Lambinus: & agnoſcere videtur interpretes, cùm regem Armeniæ ab Horatio dicant intelligi. Itaque ſi quis eſt, qui eam recipiendam putet: is ſic habeat Mithridatem eo tempore regem Armeniæ fuiſſe, quem captum vinctumq; Auguſtus Romam duxerit, vt ne huic quidem ſcripturæ deſit teſtimoniũ hiſtoriæ. Quod autẽ dicit, *Hunc Leſbio ſacrare plectro,* id valet, hac cãtilena, quæ ſcripta Alcaïco carmine, hominũ memoriæ conſecrare. Nam libentiſsime Alcæũ imitatur, qui Leſbius erat, & Alcaïcis verſib⁹ delectabatur.

Horat. lib.1. od.26.

ADRIANI

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER VIGESIMVSSEPTIMVS.

Si forte, εἴπερ ἄρα, ſi quando, Ædilitia, Lex Cenſoria, Cic. lib. 1. ad Q. fratrem explicatus; Annulus ſignatorius. Cap. 1.

SI forte eleganti quadam ratione & non vulgari vſurpatum à Cic. reperi in epiſtola ad Quintum fratrem: Cap. 1. de quo admonendos elegãtis orationis ſtudioſos eſſe iudicaui. *Intelliges,* inquit, *nihil eſſe à me niſi orationis acerbitatem & iracundiam, & ſi forte raro literarum miſſarum indiligentiam reprehenſam.* Cic. lib. 1. epiſtola 2. ad Quint. frat. Et lib. 3. de Orator. *Ex quo vereor ne nihil ſim tui niſi ſupploſionem pedis imitatus & pauca quædam verba, & aliquem ſi forte motum.* Cic. lib. 3. de Orat. Sic à Græcis εἴπερ ἄρα vſurpatur. Syneſius, ἤρκει γάρ, εἴπερ ἄρα, μὴ συνανιᾶται. Syneſ. Eodem modo & ſi quando vſurpatum reperi. vt apud Valer. Flacc. lib. 8.

— vix alleuat ora
Ad feras, ſi quando, dapes. iterum, Valer. Flacc. lib. 8.
Præcipueque ſui ſi quando in tempore pulcher
Coniugij Minyas nunquam magis eminet inter: Valer. Flacc. eod. lib. 8.

Sed in eo, à quo exorſus ſum epiſtolarum ad Quint. frat. libro, Ædilitia, niſi fallor, ſunt ea vectigalia, quæ prouinciales ludorum nomine Ædilib. Romanis pendebant: quæque eis in ornatum fori apparatum munerum conferebant, veluti ſolemni quodam tributo. ſic enim ſcribit, *Quantum vero eſt illud beneficium tuum, quod iniquo & graui vectigali Ædilitiorum magnis noſtris ſimultatibus Aſiam liberaſti.* Cic. lib. 1. epiſt. 1. ad Quint. frat. Eodem libro ſcribitur & illud, *Poſſunt in pactionib. faciendis non legem ſpectare cenſoriam.* Cic. eod lib. & epiſt. Alia quædam erat in Aſia vectigalium colligendorum ratio, quàm in alijs prouincijs. Non enim Aſiæ certum erat impoſitum ſtipendium: ſed de fructib. certus exigebatur modus. ita pro anni copia, aut inopia vberius erat, aut anguſtius vectigal: ſolebantque Cenſores publicanis locare. Appianus lib. 5. οὐ πρὸς τὰ τιμήματα ὑμῖν ἐπεθήκαμεν, ὡς ἂν ἡμεῖς ἀκίνδυνον φόρον ἐκλέγοιμεν, ἀλλὰ μέρη φέρειν τῶν ἑκάστοτε καρπῶν ἐπετάξαμεν, ἵνα καὶ τῶν ἐναντίων κοινωνῶμεν ὑμῖν. Appian. lib. 5. Cic. in Verr. *Cæteris aut impoſitum*

poſitum eſt vectigal certum, quod ſtipendiarium dicitur, vt Hiſpanis & plerisq; Pœnorum, quaſi victoriæ præmium ac pœna belli: aut cenſoria locatio conſtituta eſt, vt Aſiæ, lege Sempronia. Lex autem Cenſoria, præceptum eſt & decretum Cenſorum deſcriptioque & conditio in locatione vectigalium, qua cauetur, Quibus ex rebus vectigal, quemadmodumque capiatur: quę plærunque aſperior erat & acrior in prouinciales publicanoſque: & municipibus fauebat. [L. in lege cẽ-ſoria ff. de verb. ſignif.] Alphenus Iuriſconſultus, *In lege Cenſoria portus Siciliæ ita ſcriptum erat: Seruos, quos domum quis duceret ſuo vſu, pro his portorium ne dato.* [Cic. lib. 1. epiſt. 1. ad Q. fr.] Cæterum ibidem ſcribit Cicero, *Sit annulus tuus non vt vas aliquod, ſed tanquam ipſe tu.* Hoc, vt opinor, ſentit. ne paſſim ſinat annulum ſuum ſignatorium à quouis, vt domeſtica vaſa tractari, vulgoq; & temerè ſine delectu quiduis obſignari, ſed eo ſolus vtatur, alius non abutatur: ſoluſq; quod ius faſque ſit annulo ſignet. Vas igitur eſt, vt ſi Græcè σκεῦος diceres. Vaſorum autem in domeſticorum familia vſus eſt communis. Non deſunt, quibus *vas aliquis* legendum eſſe videatur, homines de vtraquę lingua benè meriti: ſed cum eam ſententiam, quam expoſui nec ineptam nec inſulſam, immo verò prudentiæ & grauitatis plenam videam, cur ab ea mihi recedendum ſit, nondum videre poſſum.

Nutus, noua fata, victoria præpes, pennata, fata Ioui præſto eſſe, victores lauro faſces coronabant, & lauream deponebant in gremio Iouis Capitolini. Cap. 2.

ORATIONEM panegyricam Drepani Pacati mihi legenti hæc obſeruatione horum Commentariorum digna occurrerunt. Legimus plærunque etiam apud Marcum Tullium, [Cic. 1. Tuſc.] *Grauia ſuo nutu deorſum ferri.* Illud *nutu* eſt, vt ſi Græcè diceres, νεῦσις, βρῖθος, βάρος, ῥοπή. id eſt, pondere, inclinatione, momento. Id ex eo apparet, quod Drepanus ſcribit, [Drepanus Panegyr. Romæ Theod. dicto.] *Stabat ipſe purpuratus ad lances & momenta ponderum nutuſque trutinarum pallens & inhians exigebat.* Hic nutus trutinarum appellat, cùm altera lanx trutinarum deorſum vergit propendetque: vt enim nutus caput deorſum inclinat, renutus reſupinat: ſic nutus triſtitiam deprimit. Noua fata Latini dicebant, cùm magna quædam & propè inuſitata inauditque & inſolita felicitas alicui euenerat. [Iuuenal. ſaty. 7.] — *exempla nouorum*, inquit Iuuenalis,

Fatorum tranſi: Sic intelligi Iuuenalem debere idem Drepanus declarat. Sic enim ſcribit, [Drepanus Panegyr. Romæ Theod. Aug. dicto.] *Nullam maiorem principum felicitatem eſſe crediderim, quàm feciſſe felicem, & interceſſiſſe inopiæ, & fortunam viciſſe & dediſſe homini nouum fatum.* Ex eadem oratione & illud Auſonii erit illuſtre clarumq; omnibus nõ perinde fortaſſis ante dilucidum. [Auſon. 1. epigram.] *Tu quoq; ab Æthereo præpes victoria lapſu.* Hic enim victoria præpes eſt aligera, ales volucris.

cris. pennata enim olim pingebatur fingebaturque illa dea, & ab hominibus eſſe cenſebatur. Ita fit, vt quemadmodum alia multa: ſic & hoc ex opinione veterum explicandum ſit, quam in Drepano his verbis cognoſcimus, *Rectè profectò germana illa pictorum poëtarumque commenta, victoriam finxere pennatam, quòd hominum cum fortuna euntium non curſus eſt, ſed volatus.* Et quia hoc capite fati mentio facta eſt, tamque ſæpe hoc occurrit in auctoribus nomen, &, vt ſæpe diximus, non tam è noſtro ſenſu, quàm ex opinione veterum explicandi ſunt antiqui ſcriptores: puto mihi fraudi non futurum, immo verò potius laudi, ſi commemoraro exiſtimaſſe antiquos fata Ioui præſto fuiſſe ſemper, & apparuiſſe: in tabulis & codicillis eius decreta perſcripſiſſe. proinde quaſi Scribæ in cœlo eſſent, illicque ſcriptum facerent. Id ex Drepano intelligi poteſt, ita ſcribente, *An vt illi maieſtatis tuæ participi deo feruntur aſsiſtere fata cum tabulis: ſic tibi aliqua vis diuina ſubſeruit: quæ quod dixeris, ſcribat & ſuggerat?* Qui victoriam de hoſte adepti erant, faſces lauro coronabant, laureamque in Capitolium delatam in gremio Iouis deponere ſolebant. Iulius Obſequens, *Apparuit enim hoſtibus portendiſſe victoriam, cùm ad eos Laurum victricem tulerit, quam in Capitolio debuerat deponere.* Drepanus, *Et ne virtus quiete langueſceret, depoſitis in gremio Iouis Capitolini laureis, triumphales viri ruſticabantur.* Hæc ex ea, quam dixi, oratione velut metalla è ſua vena effodiebam, multoque plura eruere potuiſſem. Sed non ſunt omnia huius operæ, quæ leuia tantum perſequitur: reliqua & multo potiora maioraque alijs relinquit.

Drepanus ibidem.

Iul. obſeq. de prodigijs M. Cic. Caio Ant. Coſ.

Drepan. Panegyr. Romæ dicto.

Tabulæ ludus, Tabulæ inuentor Palamedes, Fritillus, Pyrgus, Seneca explicatur & emendatur, Turricula differt à Fritillo, Teſſera, Talus, Tabula luſoria, Latronum ludus, Grammiſmus, Grammæ, Calculi ordinarij, & vagabundi, & inciti, ad incitas res redijt. Cap. 3.

De ludo tabulæ, quæ apud Suidam legi, non alienũm nec abs re fore credo, ſi & hic memoriæ tradam: ſunt enim nec iniucunda nec illepida & fortaſſe ad intelligentiam poëmatum & auctorum non inutilia. *Tabulam,* inquit, *Palamedes reperit ad Græcanici exercitus luſum non ſine magna philoſophia. nam ipſa tabula, iſte terreſtris mundus eſt, numerus duodenarius, zodiacus: pſephybolum,* quod interpretor fretillum, *& ſeptem granula in eo, ſeptem ſidera errantia, turris altitudo cœli.* hoc ex loco intellectu procliue eſt non idem eſſe fritillum & pyrgum, id eſt, turriculam: nam fritillus fuiſſe videtur vaſculum longum, in quod mittebantur teſſeræ, vel calculi, vel tali. Pyrgus turris per cuius altitudinem mittebantur in

Suidas in τάβλα.

alueum. Condemnatum ſcribit Seneca in Apocolocyntoſi Claudium Imperatorem vt percuſſo fritillo luderet teſſeris.

Senec. in Apocolocyn.

Nam quoties, inquit, *miſſurus erat reſonante fritillo*
Vtraque ſubducto fugiebat teſſera fundo
Cumq́;, recollectos auderet mittere talos
Luſuro ſimilis ſemper, ſemperq́ue petenti
Decepere fidem refugi, digitoſq́ue per ipſos
Fallax aſsiduo delabitur alea furto, Turriculam & fritillum diſtinxit Suidas. Idem tamen videtur, cùm Martialis ſcribat de turricula,

Mart. lib. 14. epigr. 16.

Quærit compoſitos manus improba mittere talos,
Si per me miſit, nil niſi vota facit. niſi ſi quis dicat fritillo miſſas in alueolum fuiſſe teſſeras, per pyrgum tamen, vt ex Suida dicebamus. Pluribus autem videntur veteres luſiſſe talis, quàm teſſeris: tribus enim teſſeris, quatuor talis luſitabant, cùm Martialis ſcribat,

Mart. lib. 14. epigr. 15.

Non ſim talorum numero par teſſera —. In teſſera ſex latera, quatuôr in talo erant: itaq; in talo neq; binio, neq; quinio erat: ſed tantum ternio & quaternio & ſenio, & canis, id eſt, vnitas. Ternionem & quaternionem etiam Suppum & planum vocatos eſſe legimus. Præter eos Iactus, Venus erat, cùm tali quatuor diuerſo erant omnes numero, id eſt, cùm iacti erant omnes talorum numeri. Martialis,

Mart. lib. 14. epigr. 14.

Cùm ſteterit nullus vultus tibi talus eodem,
Munera me dices magna dediſſe tibi. Erat & tabula luſoria duodecim numeris diſtincta, in qua calculis, vel latrunculis ludebatur. Alii in ea quinas vtrinq; lineas fuiſſe dicunt, & mediam ſacram, vt vndecim numero eſſent: Ludus autem latronum erat, vt duos concolores, vnum diſcolorem includerēt & perimerent. cui ludo finitimus ērat Grammiſmus, quem & grammas vocabant. Cicero & Quintilianus ſcripta vocaſſe videntur: fuiſſe autem è calculis accepimus ordinarios & vagos: illi ordine mouebantur: hi velut vagabantur & errabant. Erant & inciti, qui moueri nullo modo poterant: Vnde ad incitas rem redijſſe in prouerbium abiiſſe, & à calculis id ſumptum eſſe quidam referunt: quorum non omnino improbanda auctoritas eſt.

Cic. in Hortēſ. Quintil. lib. 11. cap. 2.

Summorum auctorum iudicia diuerſa eſſe probatur ex Cic. & Plutarcho. Cap. 4.

Cic. 2. de nat. deor.

ANIMADVERTI ſummorū auctorum iudicia interdū plurimū diſcrepare, vt non tam videatur eſſe diuerſum conuiuarum palatum. Scribit Cic. lib. 2. de natur. deor. *Concinneq; vt multa Timæus, qui cùm in hiſtoria dixiſſet, qua nocte natus Alexander eſſet, eadem Dianæ Epheſiæ templum deflagraſſe, adiunxit:*

adiunxit: minimè id eſſe mirandum, quòd Diana cùm in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo. Hoc Ciceroni concinnum eſſe videtur: at Plutarcho tam inſulſum & frigidum: vt incendium templi reſtringere potuerit. Idem enim Hegeſiam dixiſſe Plutarchus refert: cuius hæc ſunt verba, ὡς Ἡγησίας ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊὰν ἐκείνην, ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον. εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι τὸν νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν. *Plutarch. in Alexand.* Atq; huiuſmodi delitiarum vel ineptiarum potius plenus erat Timæus hiſtoricus, quas mirum mihi videtur Ciceroni concinnas videri. Qualis & illa eſt, *Superatos eſſe Athenienſes ab Hermocrate in Sicilia infenſo Mercurio, propter deiectos Hermas, & illo Mercurij vindice atque vltore, Mercurijq; nomen gerente.* *Timæus Hiſtoricus.* Scribit idem Cic. lib. 3. de officiis, *Scitè enim Euripides, iuraui lingua, mentem iniuratam gero.* *Eurip. Phœniſ. Cic. 3. offic.* Ad hunc Euripidis verſum omnes Græci ſcriptores, imprimiſq; Ariſtophanes exagitant & vexant. *Ariſtoph. Ranis.* Chærilum poëtam irridet Horatius.

Quem bis terq; bonum cum riſu miror —. *Horat. de art. poëtic.* Cuius verſus incultos & malè natos, & immani precio ſingulos ſingulis emptos philippeis notat: à multis tamen ſcriptorib. Græcis vt bonus auctor citatur & laudatur.

Tres mihi conuiuæ propè diſſentire videntur
Poſcentes vario multum diuerſa palato. *Horat. lib. 2. epiſt. 2.*

Catullus explicatur, Alites occinentes tempeſtatē prænunciant, Hecate triformis, Victoria præpes, Dij aligeri, Bacchæ haſtas gerentes, Iſelaſtica. *Cap. 5.*

ETSI antea recordor me verſum illum Catulli explicaſſe,

Cùm diua mater alites oſtendit occinētes: tamē velut acceſſionem quandā *Catull. epig. 22. ad Thallū.* & menſurę cumulum addam, hoc loco dictum id fortaſſe eſſe ex eo, quod Galli in Deûm matris poteſtate erāt, qui occinēdo ſignificant tempeſtatē, vt & aues multæ. Sed teſtato agendum eſt & tabulæ proferendæ vt in iudiciis. Porphyrius lib. 4. de nō edend. animalib. χθονία γὰρ ἡ θεὸς, καὶ δημιουργὸς ἡ αὐλὴ, καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα δὲ, ταύτῃ καθιέρωσαν. *Porphyr. lib. 4. de non edend. animal.* Etſi igitur id Latius patere videtur, quod de alitib. occinentibus à politiſſimo poëta dictum eſt, & à me explicatum: tamen hoc prætereundum non ſum arbitratus. Sic,

Tergeminamq; Hecaten, tria virginis ora Dianæ. dixiſſe potuit. *Virg. 4. æn.* Quia & pingi fingiq; triformis ſolebat, & tribus animalium nominib. vocari gaudebat. Porphyrius, ἡ δὲ ἑκάτη ταῦρος κύων λέαινα ἀκούουσα μᾶλλον ὑπακούει. *Porphyr. lib. 4. de non edend. animal.*

Tu quoq; ab aërio præpes victoria lapſu. ab Auſonio cur ſcriptum ſit, ambigitur. *Auſonius 1. epigram.* Ego veteres ſemper pennigeram pinxiſſe & finxiſſe victoriam ſcio, vt & quoſdam deos credidiſſe aligeros. quod à Plinio lib. 2. reprehenditur: *Plin. li. 2. c. 7.* in quibus & numeratam victoriam cenſeo, vt & Amorem, Irim, Muſas, Sirenas, Mercurium. Porphyrius, τοὺς δὲ μύσας ἐπλήρωσαν, καὶ τὰς σφρῦας: *Porphyr. de non edend. animalib.*

σφαίρας: κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τήν τε νίκην, καὶ τὴν ἶριν, καὶ τὸν ἔρωτα, καὶ τὸν ἑρμῆν Eſt igitur præpes victoria, volucris qualem illam formabant deam. Frondibus obductas gerebant haſtas Bacchæ, vt in ſpecie Thyrſus appareret, intus lateret lancea & cuſpis. Quod è Iuſtino Martyre patebit, qui pro me teſtimonium dicet. ſic enim ſcribit, ὥσπερ αἱ βάκχαι διὰ σχήματος εἰρηνικοῦ τὰς λόγχας ἐν τοῖς θύρσοις περιφέρουσιν. Illiſque lanceis atrociter interdum ſpecie religionis homines ſauciabant. In epiſtolis Plinii ad Traianum multa ſcribuntur de præmiis Athletarum, quæ Iſelaſtica appellat: Sed & certamina Iſelaſtica vocat, quibus, qui vincebant, ea præmia conſequebantur, & magna pompa triumphantium more, in vrbem ſuam inuehebantur, vnde & Iſelaſtici nomen. ea de re quæ ſcribit Iuſtinus, attingere non prætermittam, quia eius verba pro face Plinio prælucebunt. Ac Iſelaſticum mediusfidius erat, quod certaminis victori pro pompa ingreſſus in patriam de publico aut Imperatore, aut ab vrbe dabatur; vt exercituum ductoribus. Coronarium pro triumpho aurum conferebatur à Prouincijs. Iuſtinus, ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἔξω τοῦ κανόνος τρέχει τοῦ δοθέντος αὐτῷ, καὶ διὰ τὸ ἄτακτον ἔξαθλος γίνεται· κἂν πάνυ ταλαιπώρως τῆς ἀπὸ τῶν γενναίων ἀθλητῶν ἐπικουρείας τύχῃ. βρώσεως ἢ πόσεως ἢ ἐσθῆτος ἀπολαύσας, οὐδὲν ἧττον ἀστεφάνωτός ἐστι. καὶ οἱ μὲν εἰσελάσαντες εἰς τὴν ἠγαπημένην πόλιν τοῦ πατρὸς, γέρας ἀΐδιον μεταλήψονται· τοῖς δὲ ἀποβήσεται διὰ τῆς ἐνταῦθα τροφῆς, τῆς κατὰ ἀλήθειαν ἀπολαύσεως μὴ μεταλαμβάνειν. Videntur autem etiam obſonia & annonæ contineri eo nomine, quæ dabantur iis, qui in patriam parta corona inuehebantur, non tantum pompæ impenſa: vt ex hoc Iuſtini loco & è Plinii epiſtolis augurari licet.

Iuſtin. Marty.

Plinius lib. 10. epiſtolarũ ad Traianum.

Iuſt. Martyr.

Cic. explicatur & emendatur 3. Tuſcul. Nequam, Ne, Contortum, Inuidere. Cap. 6.

CICERO 3. Tuſculana cum eruere originem vocis Nequam conatur, ait: *Ab eo quod nequicquam eſt in tali homine.* vbi quid nequicquam ſit, quæri animaduerto. Ego vero archaïſmi more nequicquam eſſe, non quicquam: & nihil exiſtimo: Ne enim pro non veteres dixiſſe intelligunt, qui Terentium & Plautum legerunt. Sic & prima Tuſcul. vſurpatum recordor, cùm ait: *Secernere autem à corpore animum nequicquam aliud eſt, quàm emori diſcere.* id eſt, non aliud quicquam eſt: nequam enim aſſentior ijs, qui mihi videntur omnia tuta timere, & emendatiſſima pro vitioſiſſimis expungere: legiíque volunt, *nihil quicquam*. vt autem hic nihil ſanatione eget: ita exiſtimo, *aut num aliquod quopiam membrum*, in tumore & vitio eſſe, manumque medicam deſiderare. quis autem non putet perſanandum hoc curationis genere eſſe, vt

Cic. 3. Tuſcul.

Cic. 1. Tuſcul.

Cic. 3. Tuſcul.

aliud

aliud quodpiam membrum, reponamus? Et quidem ſi quid refert, in chirographis ita extare quibuſdam adfirmo. Quod autem ait, *concluduntúrque contortius*: [Cic.3.Tuſc.] opinor ex eo dicere videri poſſe, quod planius & clarius magiſque directo genere dicendi iſta extulerat, quàm Stoïci, qui in argumentationib. ſummè delectabantur concluſionib. è repugnántibus, quæ orationem negationibus contorquent. Hic tamen non id eſſe credo contortum: ſed potius, quod breue, quod conſtrictum, quod collectum, quod compreſſum, quod Græci plærunque συνεστραμμένον vocant. Id ex eo eſſe apparet, quod ſubſequitur è veſtigio, *Sed latius aliquando dicenda ſunt & diffuſius.* [Cic.3.Tuſc.] Conturbati autem verſus quidam antiquæ Tragœdiæ ſunt in eadem diſputatione, qui cum Iambici ſunt, pro Trochaïcis fallunt: nam, *nolite hoſpites,* clauſulam Iambici ſenarij exiſtimo. *Adire ad me: ilico iſtic, ne contagio,* [Cic.ibidem.] ſolidus & integer verſus videtur, vt & proximus, *Mea bonis, vmbrave obſit, tanta vis ſceleris.* [Cic.ibid.] vbi ſupprimitur in vltima voce vna ſyllaba in verſu metiendo, ac *ſceleris* pro diſyllabo auditur. *In corpore hæret.* verſiculi initium eſt. Vbi autem legitur in æditionib. *Situ nidoris, barba pædore horrida,* [Cic.ibid.] reperi, vt ita dicam, in myſticis libris. *Situ liuentes,* vt ad genas referatur: nec mediusfidius æquus eſſem, ſi tam commodam ſcripturam prætermiſiſſem: Eam igitur malui teſtatam relinquere, quàm tacitam præterire. *Atque* autem, quod mox excipit priore ſui ſyllaba abſorbetur à fine antegreſſi verſus. Inobſeruatus etiam latitat ſenarius, vt opinor, alicuius poëtæ priſci, *Lacerat, exeſt animum, planéque conficit.* [Cic.ibid.] modulus quidem pedum & numerus verſum adiudicat. In verſibus autem illis ſuperiorib. quos perturbatos dixi, *illico iſtic* valet: iſtic in loco, in quo eſtis, manete, ne mea vobis obſit contagio ſi propius ad me accedatis. *Florem,* porro, *quíſnam liberûm inuidit meûm,* [Cic.3.Tuſcul.] fortaſſe valet, malo oculo limauit & effaſcinauit, & inuidia læſit. nam à nimium intuendo, inuidere dictum ait. Qui autem inuido & faſcinante oculo nocent, malignè nimiſque intuentur. Eſt etiam legendum, *Hiccine eſt Telamo ille,* [Cic.3.Tuſc.] non *Telamon.* ac ita eſſe veteres locutos, auctores ſunt literati Grãmatici.

Hemerodromus, Hemeroſcopus, Supplicatio & Obſecratio, Vota Quinquennalia, Liuius explicatur & illuſtratur lib. 31. Dipylus, Flamen Dialis non iurabat in leges. *Cap. 7.*

NON alium eſſe exiſtimauerim, quem vocat Liuius Hemerodromũ, ac qui ab Ænea vocatur ἡμεροσκόπος: id ex eo intelligi poterit, ſi tanquam frontibus aduerſis vtriuſque ſcriptoris locos cõparemus. Liuius igitur ita ſcribit, *Et reſpondiſſet, ni ſpeculator (Hemerodromos vocant Græci ingens die vno curſu ementientes ſpatium) contemplatus regium agmen è ſpecula quadam,* [Liuius lib. 31.]

progreſſus nocte media, Athenas perueniſſet. Voce autem Græca Liuius eſt vſus, quod Latini tale ſpeculatorum genus non habebant. Æneas autem ita ſcribit, χρὴ δὲ καὶ ἡμεροσκόπους περὶ τῆς πόλεως καθιστάναι ἐπὶ τόπῳ ὑψηλῷ καὶ ὡς ἐκ πλείστου φαινομένῳ. ἡμεροσκοπεῖν δὲ ἐφ᾽ ἑκάστῳ χωρίῳ τρεῖς τοὐλάχιστον μὴ τοὺς τυχόντας ἀλλ᾽ ἐμπείρους πολέμου. Subdit autem, εἶναι δὲ καὶ τοὺς ἡμεροσκόπους ποδώκεις, οἳ ὅσα μὴ οἷόν τε διὰ τῶν σημείων δηλοῦν, ἀλλ᾽ αὐτῶν τινὰ δεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀγγέλλειν, δύνωνται ταχὺ ἀφικνεῖσθαι. Sic autem vocantur, quia antelucano tempore ex vrbe emittuntur, & interdiu ſpeculantur curruntq́; eô, vnde proſpectus petendus eſt, & in vrbem reuertuntur, vbi contenebraſcit: ita cùm vagentur currantq́ue interdiu & perſpeculentur, inde nomen inuenerunt. Pernoctabant etiam interdum foris & ignib. ſublatis, aduentum hoſtium aut inſidias indicabant. Eodem in Liuij lib. cùm ſcribitur, *Supplicationibus habitis iam, & obſecratione circa omnia puluinaria facta*, id eſt, inter ſupplicationes & obſecrationem: quod illæ feriæ ſunt, hæc precationes ſignificat. Non longè hinc ſcribitur: *quibus ante quinquennalia vota ſuſcipi ſolita erant.* Hic vota intelligo, quæ Cenſores in proximum luſtrum ſuſcipiunt & nuncupant. Suetonius in Auguſto, *Cùm luſtrum in campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila eum ſæpius circumuolauit, tranſgreſſáque in vicinam ædem ſuper nomen Agrippæ ad primam literam ſedit: quo animaduerſo, vota, quæ in proximum luſtrum ſuſcipi mos eſt, collegam ſuum Tiberium nuncupare iuſsit.* Legi autem, vt opinor, debet: *Trientius tributiuſque is ager.* Dipylon autem, vt è verbis Liuij apparet, nomen habuiſſe ab amplitudine portæ, quod inſtar duarum eſſet, haud cunctanter pronunciandum eſt, ita enim ſcribit, *Ad Dipylum acceſsit: porta ea velut in ore vrbis poſita, maior aliquanto patentiórque quàm cæteræ, eſt: & intra eam extráque latæ ſunt viæ.* Scribit eodem lib. Liuius, *Quia flamen Dialis erat, iurare in leges non poterat.* Id eo ait, quia & magiſtratui in leges iurandum eſt, ſe eas obſeruaturum neque violaturum. Et Diali Flamini iurare nefas erat Gellius lib. 10. cap. 15.

Æneas. Æneas. Liuius lib. 31. Liu. lib. 31. Sueton. in Auguſt. cap. 97. Liuius lib. 31. Liuius lib. 31. Liuius lib. 31. Gell. li. 10. c. 15.

Propertius explicatur, Pancratium à Lycurgo ſublatum Spartanis, Pollux Pugil. *Cap. 8.*

Existimo Propertium vetuſſimum poëtam non tam notas habuiſſe Spartanorum quàm amorum leges: nam cùm eorum paleſtram celebrat, cui virginum etiam grex ſe exercentium miſcebatur, videtur Lycurgi inſtituta neſciuiſſe. ſic enim canit,

Et patitur duro vulnera Pancratio.

Nunc ligat ad ceſtum gaudentia brachia loris. Nam ſi Plutarcho grauiſſimo & veriſſimo teſti fidem adiungimus, quod profecto facere debemus: is no-

Propert lib. 3. eleg. 14.

is nobis dicit Lycurgum à paleſtra remouiſſe Spartana ea certaminum genera ἐν οἷς, ſic enim loquitur, χεὶρ ἀναλείνεται, quod eſt, vt opinor, in quibus manus tollitur & leuatur ad feriendum: quale Pancratium eſt & pugillatus. Ac me hercule merito & iure hoc eſſe à Lycurgo lege cautum & conſtitutum arbitror: cùm enim exercitationis diſciplina eorum animos ad virtutem acuere & animare vellet, ea certamina recipere debuit, quæ eius quendam ardorem animis iuuenum accenſura forent, non quæ debilitatura atque fractura. Pugillatus autem & Pancratium talia ſunt, vt ſi quis ijs ſemel vincatur, quia plagis & vulneribus malè mulctatus diſceſſerit, pugnare iterum recuſet, ſegniorque reddatur: cum aliis in generibus ſpe victoriæ ſine corporis pulſatione ducantur, & victi alternam victoriam ſibi promittant. Sed fortaſſe eadem Spartæ exercitationum genera coli, quæ in reliqua Græcia Propertius ſuſpicatus eſt: aut Homerum eſt ſecutus, qui pugilem facit Pollucem. Sic enim canit, *Plutarch. in Lycurgo.*

καὶ πὺξ ἀγαθὸν πολυδεύκεα. Sed nondum leges tulerat Lycurgus. Quod ſi quis Plutarcho non ſatis fidit, à Seneca tanquam ſuccenturiabimus, qui ita lib. 5. de benefic. ſcribit, *Lacedæmonij vetant ſuos Pancratio aut ceſtu decernere, vbi inferiorem oſtendit victi confeßio.* *Homer. Iliad. 2.* *Senec. lib 5 de benef. cap. 3.*

Horatius explicatur, Purum numen, Numinis appellatio vnde, Iupiter pro aëre. Cap. 9.

QVÆDAM ſunt verbis de medio ſumptis dictata, quæ tamen obſcurant fuſcantque, vt ita dicam, ſententiam: reddunt, vt ſepiæ, aquam ſuo atramento. Illud Flacci teſtimonio eſſe poteſt,

— *& poſitas vt glaciet niues* *Horat. lib. od. 10.*

Puro numine Iupiter? Nam purum illud numen non ſatis eliquatum videtur, ſed turbidum: ita vt per eius nebulam vix ſenſum perſpicere poſſimus. Reperi in quodam codice, *puro nomine*. ſed quis huic teſti credat aduerſus tot editiones & ſcripturas aliorum codicum? Nos igitur vana quadam auena eludit iſta ſtipula. Audiui & legi, qui *limine* legeret: nec ſenſus fortaſſe deeſſet, præſertim cum limen ſubdiuale, & puram habens aream, nec tecto opertam, nec arboribus opacam gelicidio & pruinæ magis pateret. Sed cur nouitatem ſectamur, ſi recepta & vſitata verba bonam laudabilemque exprimunt ſententiam? Audiui & legi, qui *lumen* legeret. ſed lumen audiri non poteſt, ſed videri ſolet. Ego tempeſtates anni video, & earum commutationes adſcribi Ioui: iſque grandinare, fulminare, tonare dicitur: nubes contrahere, & imbres fundere: Idem etiã niuem glaciemq; cogere atque durare: quæ facere credebatur omnia non operosè, ſed ſolo nutu. Nutum enim eius & voluntatem è veſtigio rerum euentus fideſque

que ſequitur: Inde numinis appellatio profecta eſt. Illa autem Iouis volũtas liquida apertaq; eſt, cùm audiatur hiberni Aquilonis frigore omnia conſtringentis fremitus. Quid ſi potius Iouem per allegoriam intelligamus? Iupiter enim plærunque aër eſt: & purum quoque numen per inuerſionem accipiamus, quòd ſpirante Aquilone nubes abiguntur, tenuiuſq; cœlum eſt & purius, nullis nubibus fœdatum? hanc ſententiam veriorem crediderim poëticaque figura ornatiorem & concinniorem. Verſus ſequitur illum, nocte tenebroſior. *Ne currente retro funis eat rota.* in quo ne morer lectorem eiuſque expectationem prorogem, exiſtimo, & fortaſſe fallor, eſt enim lubricus error in auctorib. antiquis explicandis, quorum vitæ conſuetudinem moreſque & ſtudia vix coniectura plærunque leui prorſum adſequi poſſumus: cùm tamen nihil in eis ſæpe coniectura certius exploratiuſque habeamus: exiſtimo igitur dici, cùm ſecundiſſimus tibi hoc tempore & fœliciſſimus curriculi tui curſus intendatur & pergat, caue ne celeriter retrorſum feratur & in diuerſum eat, & cito commutetur in contrarium. Tranſlatio ducta eſt à curribus Circenſibus, quos funis trahit funemque currens ſequitur rota: ita fune retroëunte retro quoque currit rota, id eſt, currus. Quod de fune dixi, verum eſſe ex eo apparet, quod in curru erant equi iugales & funales: illi in iugo, hi extra iugum.

Horat. lib. 3. od. 10.

Varia hoc toto cap. excerpta de lexico veteri explicatur. Cap. 10.

ESSET inertiæ ſupinæ & propè ſomno ſepultæ, negligere ea, quæ in quodam veluti veteri libro conſuali Latinæ linguæ reperi: igitur quod, ad incitas dicimus, ibi explicatum erat, πρὸς ἐρεθισμόν: quòd tum in magna inopia rerum incitamur ad quiduis tentandum amenteſque reddimur. Aſſecla, παράσιτος: igitur Aſſeclarum nomen contemptionis eſt & contumeliæ. Aſſeſſor, συγκαθεδρός. Agnatio, ἐπιγέννησις: & adgnata, ἐπιγεννηθέντα, Adgnati, ἐπίγονοι: quæ omnia veram ingenuamq; vocabulorum eorum poteſtatem declarant. Æneator, σαλπιγκτής. Ærarius, χαλκοτύπος, ταμιοῦχος. Ero, κόιξ: vocabulum Vitruuio & Iuriſconſultis & Donato vſurpatum. Æſculus, φηγὸς βαλανηφόρος: Fagus igitur illi glandifera eſt æſculus. Acieris, ἀξίνη ἱεροφάντου. quomodo & à Feſto exponitur. Aciarium, στόμωμα: quod nos hodie noſtra lingua vocabulum retinemus. Acia, ῥάμμα: quod verbum vſurpatum eſt à Celſo. Aciarium, ῥαφιδοθήκη, vbi acus reponuntur. Aciſcularius, λάτομος. Aclaſſi, λώματα: paulo tamen aliter ſcio à Pomponio exponi. Actor, πραγματευτής: verbum Iuriſconſultis tritiſſimum. Ala, ἐξέδρα: igitur quas in Vitruuio & Cicerone exhedras legimus, in quadam erant ędificij ala. Albunea, λευκοθέα. ita matuta mater erit: nos tamen aliter

Donat. in Phorm. act. 1. ſc. 2.
Feſt. lib. 1.
Vitruuius lib. 5. cap. 11.
Cic. lib. 5. de finib. bon. &

aliter iam explicauimus. Alipilarius, δρωπακιστής. Alimcta, θρεπτηρία τροφεῖα: ſic precium ſignificat educationis & alimoniæ. Aliquoſecius lib.5. de offic. Proconſulis, πως νωχελέστερον: id eſt, aliquanto ſegnius & negligentius. Allucet, φαίνει: id apud Varr. reperire licet. Altarium, ἐπιβωμεύς. Alterculum, ἀνεμώνη. Amanuenſis, ταχυγράφος, ταχυγράφιος. Ambubaia, κιχώρια. Amellum, μελίφυλλον: Alio loco, Amellus, στρούθιον: ita in neutro & maſcul. diuerſas putat, quicunque hæc gloſſemata ſcripſit, herbas. Hoc eo libentius ſcripſi quod ſciam apud Maronem ignorari hanc herbam, cùm ſcribit:

Eſt etiam flos in pratis, cui nomen Amello

Fecere Agricolæ. Amites, στάλικες. rurſus Amites, ἰξευτικοὶ κάλαμοι. Anteſtor, μαρτύρομαι. Anclare, ἀντλῆσαι. Angeronia, ἡ θεὸς τῆς βουλῆς. Andruare, ἀνδρίζεσθαι. Angaria, παρεργασία, ἀγγαρεία, ἐργασία. Anguina, ἄγκυρα, σωάγχη. Antes, στίχοι ἀμπέλων. Appia, εἶδος σκεύους ὡς παχύβιος. In alio reperio Applare, coclear. vt in Auſonio fortaſſe ſcribendum ſit, — *Applaria ſuccus inundet.*

mal & in Piſonem.

Virgil. 4. Georg.

Auſon. epiſtola 7.

Liuius explicatus, E circa prætorem, Ex ante diem Cal. Armamenta. Cap. II.

GENVS illud dicendi apud Liuium peregrinum & Græcanicum, *Extemplo & circa Prætorem ad ciuitates miſsi legati Tribuniq́ue.* nos aliquanto inuſitatius infrequenſq́ue magis reddemus: ſed tamen non penitus inſolitum & inauditum. legendum enim cenſemus, *Extemplo è circa Prætorẽ:* vt ſit, ex his, qui circa prætorem erant: vt à M. Tullio, *ex ante diem Cal.* legimus eſſe ſcriptum. Eo porro in libro, *venire ſublatis armamentis.* eſt nauigare ſublatis velis ad curſus celeritatem: quo enim magis elata vela ſunt, eo maiore impetu claſſem impellunt. Hic autem armamenta perſpicuè pro antennis & velis dixit: vt ab ἄρμενον Græca voce, armamentum deductum quis exiſtimare poſſit: etſi ab armis verius eſt. Cùm autem ſcribit, *vagantib. paſsim Numidis equitibus, & quæ his impedita erãt, Celtiberis Luſitaniſq́ue.* puto eum dicere, quæ infeſta reddere populariq; non potuerint Numidæ: quòd impedita eſſent equiti & inacceſſa ea ipſa: Celtiberos & Luſitanos, qui aſſueti erant aſpera & montana percurſare, peruagatos eſſe atque populatos. Scripſimus ſuprà veteres exiſtimaſſe cornices crocitantes pluuiam ſuo cantu vocare: & arcum eos credidiſſe ſuis cornib. aquam haurire. videntur etiam cenſuiſſe ventos graſſantes impetu ſuo aquam è terra & fluminib. ſurſum in nubes tollere, & leuare, qua ex opinione ſcriptum illud à Liuio credo: *Et mox aqua leuata vento, cùm ſupergelida montium cacumina concreta eſſet.* Quod autem ſcribit: *ita præconium*

Liuius lib. 21.

Cic. lib. 2. ad Attic epiſt. de Quinto fratr.

Liuius lib. 21.

Liuius ibid.

Liuius ibid.

Liu. ibidem.

nium miſſum, puto hanc continere ſententiam: præconem miſſum eſſe, qui iuberet omnes corpora curare. Nos quoque nobis corpora putemus eſſe curanda, huiuſq; breuis capitis finem faciamus.

Veniam dare, Auctor ad Heren. explicatus lib. 4. Toga contorta, Clypeare brachium toga, Res formata & informis. Cap. 12.

VENIAM dare apud Scriptores Latinos, non eſt tantum parcere & ignoſcere alicuius culpæ, & errato, vt multi cenſent: nam & ſi iſta eſt frequentiſſima ſignificatio, non tamen huius dictionis ſola eſt. nam interdũ eſt permittere, ſinere, concedere. Plautus Trinummo, — *quia res quædam eſt, quam volo*

Plautus Trinummo. ſcen. Quo illic homo.

Ego me abs te exorare. Ph. Quid id eſt? veniam iam dare geſtio. id eſt, iam geſtio permittere vt dicas. hoc ſenſu dictum illud apud Cornificium lib. 4. exiſtimo. *veniam ad vos, ſi mihi Senatus det veniam.* id eſt, ſi Senatus ſinat, ſi Senatus mihi permittat. atque hæc duo exempla adlegata ſunt, vt id doceretur. Eodem autem in Cornificij libro, vnde exemplum ſumptum eſt, parum aſſequor, quod ita ſcribitur: *Lemnum præteriens cepit; inde Tharſi præſidium reliquit: poſt vrbem in Bithynia ſuſtulit.* Quis iſte non curſus, ſed volatus eſt hominis tam temerè & inconſideratè præcipiti impetu è Lemno Bithyniæ vicina Tharſum procul abeuntis, & inde rapidè in Bithyniam recurrentis? cur expeditionẽ non continuabat, & è Lemno porro in Bithyniam pergebat? Sed tam longè velut æſtu quodam in Ciliciam aufertur & abripitur: equidem puto mendoſam ſcripturam & Thaſi, quæ inſula vini generoſi fœcunditate nobilitabatur, legendum eſſe. Ibidem ſcribitur, *Cùm Gracchus deos inciperet precari, curſim iſti impetum faciunt.* id eſt, cùm inciperet concionari. qui enim ad populum verba facturi erant, antè deos precabantur. Maro,

Ad Heren. lib. 4.

Ad Heren. lib. 4.

Ad Heren. lib. 4.

Virg. 11. æn.

Præfatus diuos, ſolio rex infit ab alto. Ait idem, *contorta toga cum plurib. alijs ire celerius cepit*: hic contorta toga eſt circum brachium torta, vt vice clypei ſit: & vt vetus poëta locutus eſt, toga brachium eſt clypeare. Apud eundem quod non eſt omittendum, Res formata dicitu, quæ corporata eſt: Informis, quæ corpore caret. Sic enim inquit, *aut cum res muta, aut informis eloquens & formata.* Minuta ſunt iſta ſcio: ei tamen, quem leuabunt labore, fortaſſe magna videbuntur.

Ad Heren. lib. 1.

Ad Heren. lib. 4.

Cic. lib. 3. in Verrem explicatus. Cap. 13.

Cic. 3. in Verr.

SATIS planum arbitror eſſe, quod tertia in Verrem oratione ſcribitur, *Si quis teſtamento ſe hæredem eſſe arbitraretur, quod tum non extaret, lege ageret in hæreditatem: aut pro præde litis vindiciarum cùm ſatis accepiſſet, ſponſionem*

ſionem faceret: ita de hæreditate certaret. & id interpretatione Aſconii bellè illuſtratur: è qua tamen homines, magnos in Iuriſprudentia progreſſus habentes, neſcio quid argutantur, & ſcribendum eſſe videri cenſent. Videtur partium eſſe noſtrarum vindicare veterem ſcripturam à labe & vitio, & antiquum interpretem calumnia liberare, quæ ei per magnam iniuriam inuritur. Qui hæredem ſe teſtamento putat, quod tum non extat, ſi in bonorum poſſeſſione nemo ſit, petit hæreditatem, neque ſatiſaccipit, neque ſatiſdat poſſeſſori, qui nullus eſt: At ſi quis poſſeſſor ſit, qui hæreditatem petit, eam petit & vindicat, & præde litis vindiciarum ſatiſdationem petit à poſſeſſore. ita hic duæ ſpecies conſtituendæ ſunt: vna, in qua nemo poſſidet: altera, in qua aliquis poſſidet, à quo res vindicanda eſt. Nec me mouet quod è lib. 1. de Orator. profertur, *Agerent enim tecum lege Pythagorei omnes, vindicarentque ornati homines in dicendo.* hæc enim poſterior ſpecies eſt, in qua ab oratorib. qui in poſſeſſione erant, hoc vindicãdum eſt, & eis iudicio eripiendum: vindicatur enim hic, quod penes alium eſt, aut quod in alicuius poſſeſſione: petitur etiam quod à nullo tenetur. His ita cõſtitutis iacet frigetq; quicquid è ſuorum iuriſconſultorum libris & reſponſis conquirunt ad interpretandam veteris ſcripturæ auctoritatem, & obtrectandam optimi interpretis explicationem. Cic.1.de orat.

Lucretius lib. 2. explicatus, Infeſſa, Ludere cathenas. Cap. 14.

In illo Lucretij verſu, *Hinc flammis, illinc rigidis infeſſa pruinis.* docti partim infeſta, partim infeſſa legendum autumant, neutrumque incommodè, niſi veterum librorum teſtimonium refragaretur, quod infeſſa clamat, & noſtris inculcat auribus: Subiit itaque cogitare num quis ſenſus inde accommodatus erui poſſet: tandem deniq; cùm rem apud me diutius exegiſſem, bono ſenſu ſignificare credidi, vtroq; verſum calores & frigus finem eſſe ſtatutum, vt vltra progreſſus non ſit: ſed rerum ſumma his finibus velut feſſa & fatigata contineatur, vlteriuſq; pergere deſinat. igitur flammis & pruinis infeſſa ſunt ea, quæ in flammis & pruinis feſſa deſinunt, finemque & metam ſibi ponunt. Illud quoque publicum à priuatis ſcrinijs diſſentit, — *inter ſe forte cateruæ* Lucr.lib.2.

Ludunt. in quibus reperio, — *inter ſe forte cathenas* Lucr.lib.2.

Ludunt. & mediusfidius hanc quoque ſcripturam aſſerere manu, tanquam liberali cauſa ſeruilem in modum abiectã, quid vetat? Ludere enim cathenas erit luſu quodam cathenatim conſerere ſeſe, & implicare, cathenaſq; imitari. quod ab eis in chorea fiebat. Etiã illud *forte* non videtur eſſe quibuſdã guſtus publici, quod dicũt, non eſſe fortuiti cuiuſdam caſus: ſed potius ſtrenuitatis, vt ſit pro *fortiter*: ego verò temeritatis & caſus puto:

Qvos homines per ſummam contumeliam Græci καθάρματα ſolent, eos mihi videtur appellaſſe Purgamenta Q. Curtius. ſic enim lib.10.ſcribit, *Omnia potius tôleratur quàm purgamenta quondam vrbis ſuæ, tunc etiam exilij admitterent.* Q.Curt.li.10. Vt enim purgamenta & ſordes foras eijciuntur ex ædibus: ſic homines illos vrbe eiectos in exilium, purgamenta eleganter vocauit. Ea quoque purgamenta, quib. aliquid expiabant, in profluentem iacere ſolebant. iterum lib.8. *Et cætera vrbium ſuarum purgamẽta, quæ propinquis etiam maximorum exercituum ducibus à rege præferebantur.* Q.Curt.lib.8. perquàm honeſtè autem & perdiſertè Ciceronis imitatione ita Curtius ſcripſit, *Et quidem ſuas quiſq; opes diuiſis Imperij partib. tuebãtur, quas ipſi fundauerant, ſi vnquam aduerſus immodicas cupiditates terminus ſtaret.* Q.Curt.lib. Nam Cic. pro Rabirio eodem modo dixit, Opes fundatas ac benè conſtitutas. Cic. pro Rab. Poſth. Sic autem eas dici intelligo, quæ firmæ ſtabileſque ſunt, non tantum à fundamentorum firmitate notione ducta: ſed etiam à fundo & ſolo. certiſſimæ enim illæ facultates ſunt, quæ in fundis conſtitutæ ſunt: non item quæ in nummis, aut reb. mouentib, non in reb. ſoli. Hinc & illud Flacci,

Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis. id eſt, in fundis & villis poſita & conſtituta. Horat.lib.1. epiſt.15. Et quoniam Horatij mentionem feci, non omittam illuc ſcrutari, cur ſcripſerit, *Quantum diſtet ab Inacho*

Codrus, pro patria non timidus mori. In quo hæſiſſem, niſi Ocellus Lucanus mihi ſubueniſſet, qui principium hiſtoriæ Græcorum ait duci ab Inacho Argiuo, Ocell. Lucan. ſic enim ait, διὸ καὶ τοῖς λέγουσι τὴν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀρχὴν ἀπὸ ἰνάχου εἶναι τοῦ ἀργείου προσεκτέον οὕτως οὐχ ὡς ἀπό τινος ἀρχῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς γενομένης μεταβολῆς κατ᾽ αὐτήν.

Plinius lib.15. nat. hiſt. emendatus, Forum in torculari, Eugubini & Iguini, Nux Tarentina & Terentina, Tripudium ſoniuium. Cap. 17.

Mihi in tranſcurſu Plinii librum decimumquintũ peragranti potius quàm legenti: tamen loca quædam, in quib. aqua mihi paulum hæſit, & curſus inſtitit, venit in mentem his libris attexere, vt vel à tumultuaria ſubitaque opera intelligant homines nondum Plinii emendatoribus rem factam eſſe, & multa etiamnum ſupereſſe, in quib. deſiderare poſſint. *Factus*, inquit Plinius, *tergeminos fere à quaternis hominib. nocte ac die premi iuſtum eſt.* Plin.li.15.c.6. emendo è veteri libro, *factus tres gemino foro à quaternis hominibus nocte & die premi iuſtum eſt.* Forum enim in torculari locus eſt, quo defertur olea, vel vua vt prematur: quo notione à Varr. & Catone vſurpatur. Varr. de re ruſt.li.1.c.54. Cato cap.18. Septimius Florens, *Quare rubra veſtimenta tua, & indumenta ſicut de foro torcularis pleno conculcato?* Tertullianus. Iterum, *Conculcatæ & expreſſæ vi paſſionis tanquam in foro torcularis.* Tertull. Infra de factitio oleo, *ſuis herbis componunt inter* Plin.li.15.c.7.

Cappadociam & Seleuciam, quod Seleucinum vocant, neruis admodum vtile, ſicut in Italia è gummi. corrigo, *Inter Cappadociam & Galatiam, quod Selgiticum.* quanquam in altero exemplari, ne quid diſsimulem, *Seleuticum* reperi. pro, *ſicut in Italia è gummi,* ſine controuerſia, *Eguuini,* legendum eſt ex manuſcriptis exemplaribus. Sunt enim Euguuini populi Vm- Plin.li.3.c. 8. briæ, qui hodie Eugubini vocantur: & apud Plinium lib. 3. Iguini appellantur; quam & per iota ſcripturam veriorem puto, vt ordo literarum Plin.lib.15. cap.10. à Plinio obſeruatus eo loco declarat. infra de nucibus pineis. *Harum genus alterum Tarentinum, digitis fragili putamine, auiumque expoſitum furto in arbore. tertium Sappinium è picea ſatiua.* Ego etſi Tarentinam nucem non improbo, tamen Terentinam, quod reperi, etiam amplector: cùm Macrob. lib. 3.cap.18. præſertim appellari potius debere contendat Macrobius, quàm Tarentinam: quod Terentum Sabinorum lingua, molle ſignificet. Sed & Plin. lib. 15. cap.10. *tertium Appiniæ,* legendum è veteribus libris exiſtimo potius, quàm Plin.ibid. *Sappinium.* quibus in libris etiam *Quartum Pitydia,* reperio, quod ne diſſimulandum quidem credidi: etſi cur receptam lectionem damnem, nihil habeo. infra de ficis: *adacto nauigio illico arreſcit, rurſuſque cura* Plin.lib.15. cap. 18. *ſacerdotum ſeritur.* Ego legendum puto, *Attio Nauio augure illic areſcit.* Feſt.Pomp.lib 12.in liter.N. nam ficus quædam in comitio Nauia vocabatur Feſtus. *Ficus quoque in comitio appellatur Nauia, ab Attio Nauia augure.* & de nuci- Pl.li.15.c.22. bus: *quod eſt veriſimilius, quàm quia cadendo tripudium ſonúmve faciant.* Feſt.lib.17.in litera S. emendo, *tripudium ſoniuium,* è veteribus libris. Tripudium autem ſoniuium eſt interprete Feſto, tripudium ſonans: ſonant autem caden- Plin.lib.15. cap.22. tes in humum nuces. Sed & pro, *quas ante abellinas.* emendo iiſdem ducibus libris optimis, & tanquam etiam anteſignanis, & veritatis defenſoribus, *quas ante abellanas.* & mox pro, *adijcit præterea* Cat.cap. 8. & 143. *auellanas & galbas præneſtinas,* ex Catone, *caluas præneſtinas* legengendum contendo. infra, *Sardibus eæ prouenere primum: ideo apud Græ-* Plin. lib. 15. cap.23. *cos Sardinianos balanos appellant. Nam diuus Tiberius poſtea balanum nomen impoſuit.* Emendo, *Nam* διὸς βάλανος *poſtea impoſuere.* nam ante dicit in Græcia Sardinianas glandes vocatas fuiſſe, poſtea Iouis glandes: itaque quod de Tiberio ſuppoſitum eſt, adulterinum exiſtimandum eſt, & à ſenſu alienum. Sed plus ſatis errorum ex eo libro mihi attigiſſe videor. hæc doctorum intelligentiam excitabunt ad reliquos maiore induſtria & ingenio eruendos & perſanandos: mihi ſatis fuerit vtcunque paucis vulneribus medecinam aliquam feciſſe.

Suetonius

Suetonius in Nerone explicatus & emendatus, Tantum quod, Ludi Iuuenales, Iuuenalia, Teſſeræ, Neronia, Fuſca vox, Aliquid ſufferti tinnire, Suffertum, Subbibere, Auguſtalis, Mazaces, Aurum obryzum, Syntheſis, Catadromus. Cap. 18.

Inter legendum quæ de Nerone teterrimo principe fataliq; mundi prodigio Tranquillus memoriæ prodidit, aliud agens quædam excerpſi, quæ his libris etiam adpingenda duxi. Scribit Tranquillus, *iam tum* Suet. in Ner.
quidem exoriente ſole penè, vt radijs prius, quàm terra contingeretur. germanũ cap. 6.
fuerit, *tantum quod exoriente ſole.* nam tantum quod, pro commodum dici à Latinis nemini fere ignotum eſt. Paulo poſt adiecta particula que,
indictaque decurſione Prætorianis. Ludos Iuuenales, quos Tranquillus vo- Suet. in Ner. cap. 7.
cat, Iuuenalia neutro genere Dio appellat & interpretatur νεανισκεύματα. Suet. in Ner.
eos ludos Nero dedit tum, cùm barbam primum poſuit. Teſſeras in cap. 11.
Tranquillo accipimus globulos inſcriptos quarundam rerum notis & Dio in Ner.
nominibus, vt frumenti & aliarum rerum, quas, qui ceperant, res illas ferebant. Dio, πάντα μὲν γὰρ πολυτελέστατα ἃ ἄνθρωποι ἐσθίουσι, πάντα δὲ καὶ τὰ Dio in Neron.
ἄλλα τὰ τιμιώτατα, ἵππους ἀνδράποδα, ζεύγη, χρυσίον, ἀργύριον, ἐσθῆτα ποικίλην ἐδίδου διὰ συμβόλων. σφαίρια γὰρ μικρὰ γεγραμμένα ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχοντα εἰς τὸν ὅμιλον ἐρρίπτει, καὶ ἐδίδοτο ὅτι τις δι' ἐκείνων ἥρπασεν. *Neronia* Romæ Nero in- Suet. in Ner.
ſtituit, quinquennalia certamina pro ſalute ſua & imperij ſui manſio- cap. 12.
ne, & incolumitate. infra lego, *Sed Alexandrina ipſo profectionis die* Suet. in Ner.
deſtitit. &, *defuncto Cottio*: non, *Alexandrinam*, nec *Coctio.* & mox, cap. 19. Suet. in Ner.
Corbulæ congeſtam. Cæterum fuſca vox apud Tranquillum eſt, quam cap. 18.
Græci μελαίναν vocant, quæ nec candida, nec clara eſt. Aliquid ſuf- Suet. ibi. c. 19.
ferti tinnire eſt, quod Græcè dici poteſt, πυκνότι ἠχεῖν. Suffertum e- Suet. ibi. c. 20. Suet. ibi. c. 20.
nim intelligo, plenum, denſum, confertum, oppletum: quod auditoris aures impleat: quanquam ſuffertum minus aliquanto eſt, quàm refertum & confertum. Sed & ſubbibere, quod Græcè ὑποπίνειν dicitur: ita enim à Græcis vſurpatur, quorum verba expreſſit Suetonius: nam Græcè ita dixerat Nero, cùm prodijſſet Neapoli, quæ vrbs & Græca erat, & Græcè loquebatur. Adoleſcentes illos & iuuenes, qui Neroni plaudebant cantanti, αὐγουστείους, id eſt, Auguſtales dicit vo-
catos Dio. Lego, *à quodam Laticlauio,* potiuſquàm *laticlauo.* Sed & vt ante Dio in Neron.
differui, † *Super ingenuorum pædagogia*, non *proagogia.* Sed &, † *matrona-* Suet. in Ner. cap. 26.
rum inſtitorio, malim quàm *inſtitorias*: vt inſtitorium neutro genere di- † Suet. ibid.
catur. Scribit Tranquillus, *armillata & phalerata Amaxicorum turba at-* cap. 28. † Suet. ibid.
que curſorum. quo ſane in loco valde diſſentiunt ab excuſis libris ma- cap. 27.
nu ſcripti, in quibus *cymazacum* legitur: ego *Mazacum* vero puto. Suet. in Ner.

I 2 Sunt cap. 30.

Sunt autem Mazaces non populi Cappadociæ, vt multi cenſent; ſed populi Africæ. Lucanus,

[Lucan. lib. 4.] *Marmaridæ volucres, æquaturuſque ſagittas*
Medorum tremulum cùm torſit miſsile Mazax.

Mazacas equos laudat Aurelius Olympius,

[M. Aur. Olymp. lib. Cynegeticôn.] *Quemq́ue coloratus Mazax deſerta per arua*
Pauit, & aſsiduos docuit tolerare labores.

Sed & ne qua ſyllaba veteris lectionis deperiret, aliquando *Phalerata acu Mazacum turba*, legendum exiſtimaui. [Suet. in Ner. cap. 32.] Lege infra, *pro ſemiſſæ dextans cogeretur ei*, cùm excuſum ſit *dodrans*. [Suet. ibid.] &, *ac ne impunè eſſet ſtudioſis iuris*, non, vt obtinuit, *viris*. mox, [Suet. in Ner. cap. 38.] *facta dictaque omnia*, non *omnibus*, vt receptum video. Sed & pro, ἐμοῦ ζῶντος, puto legendum, ἐμοῦ δὲ ζῶντος. pro, † [† Suet. ibid. cap. 39.] νεόνυμφον νέρων, νεόψηφον, veteres libri indubitanter habent: quod haud paulo melius eſt, vt vel lata nuper ſententia interfectum intelligamus, vel quaſi νεάψηφὸν ſcriptum eſſet, nauis ſententia damnatam audiamus, cùm præſertim in naui eam interficere tentaſſet ſolutili. Illud, τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει, ſic à Dione effertur, [Suet. in Ner. cap. 40.] τό γε τέχνιον ἡμᾶς διαθρέψει: *Aurum ad obruſam*, pro, *aurum obryzum*, in veterib. lego codicibus: quo modo non raro loquitur Seneca. [Senec. lib. 2. epiſt. 13.] Lego è veterib. monumentis, [Suet. in Ner. ca. 44. & 45.] *Quæcunque cepiſſent ex annonæ caritate lucrantia*. nam delatorum præmia augebantur, etiam ipſa caritate annonæ: ita præmia eorum lucrabantur, quod eſt, augebantur. quod enim mox ſequitur, principium eſt alterius ſenſus: [Suet. ibid. ca. 45.] *accreuit inuidia*: etſi *lucrantium*, non diſplicet, quod nonnulli legunt. infra, [Suet. ibi. c. 45.] *ſtatuæ eius à vertice currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca, nunc demum agona eſſe & traheret tandem*. in libris peruetuſtis, *cirrus appoſitus eſt*, lego: nec aſpernor, ſed, *& raderet*: non *traheret*. Quid enim vetat Neronem cirratum fuiſſe, nec cirros ponere ſolitium? & raderet cum ludorum comeſſationib. decertaret & agonib. vel dixit non eſſe puerile certamen & puerorum cirratorum: ſed verum & legitimum & virorum, qui cirros poſuerunt. nunc igitur dicit, tandem radat, quod verum adſit certamen, in quo cirris non ſit locus. Sed & quod [Suet. ibi c. 45.] refert Tranquillus, *Alterius ſtatuæ collo aſcopa deligata*: diuerſius narrat Dio: culeum enim appenſum dicit, quaſi culeo inſui matricida deberet. [Dio in Nerô.] Eius verba ſunt, μολγόν τινα ἀνδριάντος αὐτοῦ νύκτωρ ἀπεκρέμασαν. pro, *promiſit hoc Seïus Galbæ libertus*, lego, *permiſit hoc Icelus Galbæ libertus*. ſic enim gratioſiſſimum eius libertum vocatum fuiſſe, ex eius vita conſtat. Syntheſin Suetonius pro veſte elegantiſſima, & parum viris decora ponit in Nerone, qua idcirco Romanæ grauitati, niſi certis Saturnalium diebus vti non licebat. [Suet. in Ner. 51.] Sic enim ſcribit de Nerone, *ac plærunque ſyntheſin indutus ligato circum collum ſudario*: quanquam in libris veterib. reperio *Syntheſinam*,

eodem ſenſu ſcriptum eſſe, vt veſtem ſubaudiamus: Sed & eam veſtem qualis fuerit nobis explicabit è Tranquilli verbis expreſſa Dionis oratio, Dio in Ner. quæ ita habet: χιτωνίσκῳ ἐνδεδυκὼς ἄνθινον, καὶ σινδόνιον περὶ τὸν αὐχένα ἔχων. Verum in eo Suetonij libro diſputari video de Catadromo, quid ſit, cùm ſcribit: Suet. in Ner. cap. 11. *notiſsimus eques Rom. elephanto ſuperſedens per catadromum decucurrit.* Ego eo vocabulo funem intelligo, qui ſummo theatro allegatus decliuis ad imum theatri pertinebat ſolum defigebaturque, per quem deſcendere maximi periculi, & artis, atq; adeo miraculi erat: hanc interpretationem, ſi quis parum firmam putat, vt ex meo ſenſu deprompta, fallitur: Eſt enim Dionis, qui eadem de re agens, ſic ſcribit, Ὅτι δὴ καὶ ἐλέφας ἀνέχθη Dio in Nerõ. εἰς τὴν ἀνωτάτην τοῦ θεάτρου ἀψῖδα, καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ σχοινίων κατέδραμεν ἀναβάτην φέρων. Sed & vocabulum ipſum notionem deſcendentis & decurrentis præ ſe fert: quo ſenſu & apud Iuriſconſultos accipi debere cenſeo. L. ſi ſeruus tuus ff. de act. empt. & vẽd.

Suetonius in Claud. explicatus & illuſtratus, Tropæi, Crepi, Lex prædiatoria, Pendere, Vendi, Comedere ſenem, Ius ordinarium, Abſens, Anio duplex, Officium, Meridiani, Meridianum ſpectaculum. Cap. 19.

CLADVII Cæſaris vitam cùm percurrerem ſanè quàm celeriter, hęc etiam inter ia curriculo notaui, præſertim cùm eius aliquot ante loca cum veteribus codicibus contuliſſem. Cùm dicit, *poſt tutelam receptam*, interpretor, cùm exceſſiſſet è tutorum poteſtate, factuſque eſſet ſui iuris: & vt Suet. in Claud. 2. cap. Cicero loquitur, ſuæ tutelæ. Græca quædam rimatus veſtigia vtcunque effata à librario latino, huiuſmodi ferè inueſtigaui, ἀλυχεῖ καὶ μὴν ἐν τοῖς σπουδαίοις; ab iis quæ increbuere aliquantum diuerſa ſunt: etſi non admodum, vt hic palmarium quærere non debeam. *Extra ordinem adijceretur.* Sueton. in Claud. cap. 4. Sueton. in Claud. cap. 6. Sine controuerſia legendum paulo infra eſt. *excitabitur*, inquit, *à tropæis.* Suet. ibid. c. 8. Hic Tropæos intelligunt de ventorum quorundam nomine, qui Tropæi vocantur, homines, qui ad diſſimulandum quod fecerant, ſe ſtatim auertebant: vetus tamen lectio, *cropæis*, habet, ſi cui ad ſagacem coniecturam, viam patefacere forte poteſt: quod ſi ab ea paulum recedere liceret, libenter *à crepis*, legerem. nam cùm conſtet Lupercos Crepos eſſe vocatos à crepitu plagarum, quas infligebant obuiis, quidni eos, qui per ludum idem facere ſolebant, ſic vocare potuit? id tamen, vt facere Iudices ſolent in rebus obſcuris, nondum ſatis mihi liquere pronuntio. Scribit mox Claudium, *cùm obligatam ærario fidem liberare non poſſet, in vacuum lege prædiatoria venalem pependiſſe ſub edicto præfectorum.* Sueton. in Claud. cap. 9. quem locum ſic cenſeo explicandum. cùm præfectis Ærarii ſuam fidem obligaſſet & oppigneraſſet omnia ſua prædia, ea lege, vt niſi ad certum diem ſolueret, vendi poſſent vt vacua; neque cùm dies ceſſiſſet, ſoluiſſet. lege prædiatoria, id

eſt, lege ea & conditione, qua obligata & oppoſita prædia fiſco vel Ærario fuiſſent: ſub titulo pependiſſe venalem Claudium ait. pependiſſe, id eſt, venalia eius prædia pendenti erant titulo & libello proſcripta: nam vendi videtur, cuius fortunæ & bona vencunt. Sic comedi ſenem dicit Plautus, cuius bona comeduntur: Proſcripta autem prædia ſunt in vacuũ, id eſt, ſic proſcripta ſunt quaſi in nullius mancipio & dominio eſſent: & tanquam vacua, vt qui emerent, velut in vacua irent. Et infra malo, *vetuit inter feſtos referri*: quàm *inter faſtos*. Quid eſt, *negantemque cognitionis rem, ſed ordinarij iuris eſſe*? Ordinarium ius eſt, cùm Prætor, aut qui iuriſdictioni præeſt, dat iudices, neque de re ipſe cognoſcit. Igitur ſibi dari iudices ille à Cæſare volebat, vt ordinarium ius poſtulat, neque enim rem eſſe, de qua deberet extra ordinem cognoſcere: nam de quibuſdam rebus maioribus, aut ad Rempub. aut exemplum pertinẽtibus Iudicem non dabant: ſed ipſi cognoſcebant: quæ res cognitionis dicebatur. *Abſentibus*, inquit, *ſecundum præſentes facillimè dabat, nullo delectu culpæ, ne quis in aliqua neceſſitate ceſſiſſet.* in quo *abſentibus* abſolute accipio, id eſt, cum quis ad vadimonium non occurrebat, & abſens erat: ac ita ceſſatores & tergiuerſatores plectebantur. ac ſecundum præſentes ſe daturum Claudius, vt Dio ſcribit, edicto proſcripſerat. Quod de Greciæ prouinciæ principe Tranquillus ſcribit, de quodam è Lycia prouincia Dio narrat: ſed & Lycij Græcis adnumerabantur. Deinceps quædam ſic legenda eſſe credo, quæ in libris excuſis à mea ſententia diſcrepãt. *Suſcepto in ſe damno, ſi cui quid per tempeſtates accidiſſet, & naues mercaturæ cauſa fabricantibus magna commoda conſtituit pro conditione cuiuſque, ciui vacationem legis Papiæ Poppeæ, Latino ius Quiritum, fœminis ius quatuor liberorum.* nec multo poſt, *riuum Anienis noui lapideo operæ.* Erat enim Anio nouus, & Anio vetus. &, *velut ad ſubitam condictámque cœnam.* &, *ibidem extraordinarium & breue. Cuius*, inquit, *officium nuptiarum & ipſe cum Agrippina celebrauit.* Sic officium ſolebant plærunque vſurpare, cùm ad nuptias officii cauſa veniebatur. Iuuenalis,

— *officium cras*
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.

ſequitur enim, — *nubit amicus.* Sic in officio Conſulis dicitur, cùm in officii cauſa quis in comitatu Conſulis eſt, deductionis cauſa. Non longè hinc lego, *reuocatas liberalitates*, non vt circunfertur, *libertates.* quod auctorib. antiquis libris confirmo. Iam leue eſt, monere vbique *Silanum*, non *Syllanum* excudendum eſſe. pro, *plectra linguæ titubantia*, *præterea linguæ titubantia*, reperio in iiſdem libris: quod & probo. *Beſtiarijs*, inquit, *meridianiſque adeo delectabatur.* Hic quærunt, qui Meridiani ſint: ego eos gladiatores

Marginal notes: Plaut. Moſtellaria ſc. Exi è culina. — Suet. in Claud. cap. 11. — Suet. ibid. cap. 15. — Sueton. in Claud. cap. 15. — Dio in Claud. — Sueton. in Claud. ca. 16. — Sueton. in Claud. ca. 18. — Suet. ibi. c. 19. — Suet. ibi. c. 21. — Suet. ibi. c. 26. — Iuuen. ſaty. 2. — Sueton. in Claud. ca. 29. — Suet. ibid. — Suet. ibi. c. 30. — Suet. ibi. c. 34.

diatores interpretor, qui tempore prandii depugnabant inermi corpore: proinde multi cadebant. Seneca, *Caſu in meridianum ſpectaculum incidi.* Sequitur mox, *quicquid ante pugnatum eſt, miſericordia fuit: nunc omiſſis nugis mera homicidia ſunt: nihil habent, quo tegantur, ad ictum totis corporibus expoſiti, nunquam fruſtra manum mittunt. Hoc plerique ordinarijs paribus & poſtulatitijs, vt in expeditione, præferunt. Quidni præferant? non galea, non ſcuto repellitur ferrum.* Dio, τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ ἰδὼς διὰ μέσου τῆς θέας περὶ τὸν ἰοῦ ἄριστου χειρὸν κατακοπτομένους ἥδιστα ἐθεώρει. Lege infra, *cocta vendentes.* &, *Telegonius* eſt in libris ſcriptis à Telegonone, qui ſcripſit domeſticum augurium, an à Telegono, Vlyſſis filio, nondum ſatis compertum habeo. Quid ſi Togonius legatur, pro ignobili? qualis eſt apud Tacitum, *Togonius Gallus*, qui & ea de cauſa per ridiculum additur: quanquam fortaſſe *Telegonius Gallus* ſcribi in Tacito debet: certe videtur dicere Claudius, me putas ignobili & ridiculo Tegonio ſimilem? vel Telegonio? Illud λοριάβαλος, eſt corruptum, neque tamen veterem ſcripturam aſſecutum me confido, quamuis eam perdiligenter ſcrutatus ſim: Græcas enim literas malè effinxit librarius: ferè tamen ſcriptum videbatur, ἀεὶ καὶ μῶ τίντα: quaſi ſuum conſilium laudaret plus æquo Claudius. Quantum & augurari potui, infra vbi eſt, ὁ ἔρος δ᾽ ἐπείγεται, ſcripſit Tranquillus, ὁ πρώξας πείσεται, id eſt, qui vulnerauit, pœnas dabit: legitur etiam non malè, ἰάσεται.

Senec. lib. 1. Epiſt. 7.

Tacitus lib. 5.

Sueton. in Claud. c. 40.

Suet. ibi. c. 43.

Tranquillus in Caligula emendatus & illuſtratus, Deſtinatus augur, Attici ludi, Iconicum ſimulachrum, Crator, Speculatoria & Spiculatoria. Cap. 20.

COMMVNE & publicum humani generis malum fuit Caligula Imperator, quem non tantum populo Romano, verum etiam orbi terrarum natum Tiberius educauit. in eius vita quædam iu tranſcurſu, eaque perpauca notaui, quæ in hoc caput extuli: pro, *vico Ambiatino*, reperio in iuratæ fidei libris, *ambitarino*: nec tamen quicquam immutare auſim, lectoremq; ſuo hac de re iudicio relinquo. vt & non longo interuallo, pro, *vndeuigeſimo, inde viceſimo. Deſtinatus augur* dicitur, vt flamen Dialis deſtinatus, qui delectus & creatus & deſignatus eſt: etſi nondum inauguratus, cumq; nondum iuſtum ſacerdotium ſit ante inaugurationem: ſed tantum deſtinatum: idcirco eo dicendi genere veteres vſos ſuſpitio eſt. lego infra, *Vt omnibus ſacramentis adijceretur, neque me, neq; liberos meos chariores habebo, quàm Caium habeo & ſorores eius.* Id addi voluit militari iureiurando, alijſque. Quam autem *ducenteſimam auctionem Italiæ* dicit Tranquillus ſublatam,

Suet. in Calig. cap. 8.

Suet. ibi. c. 10.

Cap. 12.

Suet. in Calig. 15.

Dio in Calig. ſublatam,eam non ducenteſimam,ſed centeſimam Dio vocat:ac fortaſſe
Suet.in Calig. cap.16. ſic verius in Tranquillo ſcriberetur. Lego mox, *Ac ſi quibus regna reſtituit, adiecit & fructum.* non vt in omnib. quos viderim excuſis codicibus, *affecit:* non enim tantum eis regna reſtituit,ſed & medii temporis fructus vectigaliorum,quos amiſerant,nec perceperant,& redituum medii tempo-
Suet. ibid. cap.18. ris. lego non longe hinc, *cùm è Gobotiana apparatum circi proſpicientem.* vt domus aut neſcio quid tale ſubaudiatur. nam quod de *lege Luciana*, aut *elegantia* hic comminiſcuntur, vt bellum ſit, certe verum nullo modo ar-
Suet.in Calig. cap.20. bitror. *prohaſticis ludis, atticos lego,* vt ludos intelligamus, quales Athenis celebrari ſolebant Panathenæis, nam & illis feriis, Agonales Athenis committebantur quinto quoque anno. Quanquam in eadem vrbe etiam Liberalibus,ludi Scenici dabantur. non deeſt qui *Actiacos* legat,de quib. in honorem Auguſti Maro ſcripſit,

Virg.3.æneid. *Actiaque Iliacis celebramus littora ludis.* verum *Atticos* teſtificatus ve-
Suet.in Tiber.cap.6. tera exemplaria hîc & in Tiberio lego. vbi tamen hodie *Actiacos* excu-
Suet.in Calig. 21. ſum extat. nihiloſecius & illud ſic emendo, *miſerátque iam ad dimetiendū opus primipilarem.* nam *Caium* de nomine huius imperatoris huc inculca-
Suet. ibid. ca. 22. tum arbitror. Lego, *ſimulachrum Iconicum*,quod eſt,cùm & ſimilitudinem & magnitudinem exprimit alicuius. Grçca quæ ſequuntur,ſunt corrupta, vt fere ſemper in Latinis libris: nam & veteres librarii formas literarum
Dio in Calig. malè fingebant: & chalcographi deterius legerunt. lego igitur è Dione,
Suet.in Calig cap. 22. & veteri libro: *nam vox comminantis audita eſt*, ἤμ' ἀνάειρ' ἢ ἐγώσε. Eſtque Homerici verſus commatium,hoc ſenſu,aut tolle me,aut ego te. illud e-
Suet.in Calig. cap.26. tiam, *Erat enim in is M. Antonij ex Helenæ filia nepos*, non vſquequaque mendo vacat: nam cùm è Plutarcho & Dione filiam Antonij Selenen,id eſt, Lunam vocatam fuiſſe intelligam, & ita reperiam in veterib. libris: quidni Selenam reſtituam? Iam vbiq; *Silanum* ſcribendum eſſe conten-
Suet. ibi c.36. do: & *Mneſtorem* è Dione & libris veterib.non *M.Neſtorem*,& χολόπειος.
Suet. ibi.c.35. † Suet.ibid. cap.44. lego etiam, † *quàm Adminio Cinobellini Britannorum regis filio.* ita enim Britannorum rex à Dione in Claudio vocatur. mox etiam, *ſpeculatoribus*,
Dio in Claud. pro *ſæpe latoribus*. &, † *in hoc quoq; mimo*,cùm receptum ſit, *nimio*. Mimum
Suet.in Calig. cap. 44. enim appellat,quod ea res ſcenæ,cui & fabulæ fictæ perſimilis videretur.
† Suet.ibid. cap.45. lego etiam, *gladijs depoſitis,equitatu armato circundedit*, pro, *Ætnæi verticis*, quod ſane non reprehendo, atque adeo vehementer laudo, lego in
Suet.in Calig. cap. 48. peruetuſto libro, *Ætnæi crateris.* neminem autem paulo doctiorem fallit, ſpiracula ignem euomentia, crateras dici: verum hoc adeo magis ne
Suet.in Calig. cap. 51. prætermitterem, quàm quod inſerere vellem, annotaui. Speculatoriam caligam interpretantur calceamentum, quo ſpeculatores & exploratores vti ſolerent; quæ & Spiculatoria, ſine appellatione caligæ dicitur.

Septim.

Septim. Florens de corona militis, *Speculatoriam moroſiſſimam pedibus abſoluit.* ea igitur caliga à ſpeculatorib. vt ex eo Tertulliani loco intelligimus ad milites omnes caligatos iam peruenerat. Sed me haud pœnitet eius eſſe ſententiæ: vt vel Spiculatoriam legeremus, vel ſpeculatoriam propter vicinitatem literarum i. & e. pro ſpiculatoria audiremus. quo etiam modo Speculatorem, ſuprà ſpiculatorem intelligo. vt & in Euangelio D. Marci, ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα: id eſt, miſſo Spiculatore. & Suidas σπεκουλάτωρος, inquit, δορυφόρου, id eſt, ſpiculatoris. *Senecam*, cùm dicit, *commiſſiones meras componere*, intelligo Senecæ ſcripta vilia & leuia videri, ſimiliaque ſcriptis extemporalibus & ſubitarijs eorum oratorum, qui ludis aliquando committebantur. nam certamina poëticæ & eloquentiæ edita legimus fuiſſe, & ſcriptores inter ſe compoſitos de præmio decertaſſe.

Tertull. de corona milit.

Marc. cap.

Suet. in Calig. cap. 53.

De plano ſtatuere, è Tribunali, Samiarij, Samiata ferramenta, Taurobolium, Criobolium, Libertus proximus, Proximus ſubſcriptor, Proximus lictor, Magnarius, Æs primum flatur; deinde feritur, Alipilus, Triton. Cap. 21.

NEMO eſt qui ignoret, ita frequenter in libris Iuriſconſultorum occurrit, quid ſit, de plano ſtatuere, cognoſcere, decernere, † interloqui: quod opponitur ei, quod dicitur, E tribunali. Tribunal enim altum editumq́; eſt, at Planum, humile nec exaggeratum: ſed libratum æquatumq́;. Illud etiam eiuſdem generis eſt, ſolitum fuiſſe leges & edicta proponi in loco, vbi de plano legi poſſent. Fragmentum mihi legis peruetuſtæ & eroſæ multis locis, vt contexi nuſquam integra ſententia poſſet, dono dedit Petrus Daniel: in quo legitur, *Ex hac die, qua tributi factus erit apud forū palam, vbi de plano legi poſſitur, proſcribatur.* Auſonius in gratiarum actione eodē genere loquendi vtitur, *Has ego literas tuas in omnib. pilis, atq́; porticib. (vnde de plano legi poſſint) inſtar edicti pendere mandauero.* Et quia fragmentum adpoſui veteris legis antiquæ iuſcriptionis cuiuſdam interpretabor vocabulum obſcuriſſimum: in ea enim ita ſcribitur: *Samiarijs doryphoron.* Samiarii illi qui ſint, non arbitror multis eſſe notum. Ego eos exiſtimo fuiſſe, qui creta Samia arma, ferramenta, ſpicula prætorianorum & ſatellitum Imperatoris ad nitorem fricabant tergebantq́ue, atque exaſperabant gladiorum & iaculorum aciem & cuſpides: nam & in hiſtorijs hoc ſenſu, ferramenta Samiata reperimus. In iiſdem antiquitatis monimentis Taurobolium & Criobolium, quod ſæpenumero, legimus. Id verò, vt exiſtimo, ſignificat ſacrificia taurorum & arietum. quòd cùm immolātur, deiiciantur claua vel ſecuri. Vt libertus primus in familia dicebatur, aliuſque ſecundus, & quidam erat ordo: ſic & libertus dicebatur proximus,

† L. 1. ff. de conſtit. princip. l. miles ff. ad l. Iul. de adult. l. vnius §. cogniturum ff. de quæſtionib.

Fragm. antiquæ l.

Auſon. in gratiar. actione ad Gratianū Imper. diſcip.

mus, vt in Inſcriptione, *Soter augg. lib. proximus.* Sic & apud Cic. proximus ſubſcriptor, qui ſtatim ab accuſatore ſecundum locum obtinet, & alios ſubſcriptores antecellit: *veruntamen,* ait Tullius, *L. Apuleium eſſe video proximum ſubſcriptorem.* Sic lictor proximus dicebatur, de quo diximus. at in Inſcriptione, *L. Valerius Achilleus lictor proximus.* Salluſt. *forte eius domo vtebatur qui proximus lictor Iugurthæ &c.* & mox ait Cicero, *hunc tamen à ſubſellijs.* In quo ab Aſconio diſſentio: putat enim Aſconius patronum ſignificari non ex auditorio Prætoris & tribunalibus: ſed è minorib. iudiciis, vt Triumvirorum: cùm mihi videatur dicere Allienum in foro verſatum, ſubſelliiſque iudicialibus. cùm alii ſubſcriptores Cæcilii eſſent triumviralium cauſarum & columnarium. ideo & *tamen* addidit Cicero: non erat tamen diſertus Allienus, ſed tantum in clamãdo robuſtus atque fortis. In iiſdem inſcriptionibus, & *Magnarium* reperimus: nam ita ſcribitur, *corpus coriariorum Magnariorum.* Apuleïus quoque ſcribit, *Lupus magnarius negociator coëmerat.* Hi negotiatores videntur fuiſſe, qui multas magnaſque merces coëmere ſolebant. nam à magno, magnarius, vt à vino, vinarius deducitur. In iiſdem reperio & flatorem ærarium, vel æris: Æs enim & argentum à Monetariis primum flatur, deinde feritur: Sic ſcribitur, *Oneſimus flator æris de via ſurra.* Alipilus ibi etiam inuenitur, qui pilos alarum vellit: Dropace certe in vocabulario Latinogræco Alipilarius exponitur, δρωπακιστής. Sed inſcriptio ita habet, *M. Octauius primigenius alipilus à Tritone.* Hîc Triton ſit fortaſſe, de quo Propertius, *Cùm ſubito Triton ore recondit aquam:* ſed adfirmare tamen nolim, nec auſim.

[Margin: Cic. 1. in Verr. — Inſcript. vet. — Salluſt. bello Iugurth. — Cic. 1. in Verr. — Aſcon. in 1. in Verr. — Inſcript. antiqua legis veteris. — Apuleïus. — Inſcript. ant. l. vet. — Inſcript. ant. leg. vet. — Propert. lib. 2. eleg. 33.]

Ætas, γενεά, Campeſtre, Factiones, Suffragatores, & Refragatores, Spectacula, Tribus intro vocare, Remittere interceſsionem. Cap. 22.

IN Aſconio Ætatem reperio pro ea, quam Græciam γενεὰν appellant: declarat enim ſpatiũ vitæ vnius hominis: vt cum tres ætates, dicit tempus, quo deinceps proauus, auus & pater vixerunt. eius verba ſunt, *vt tribus ſupra eum ætatibus iacuerit domus eius fortuna. nam neque pater, neque auus, neque etiam proauus, vt puto, propter tenues opes & nullam vitæ induſtriam, honores adepti ſunt.* Campeſtre vocat quod ſuccingitur ab vmbilico, & ad pedes demittitur, locoque tunicæ habetur: eo vti ſolebant ludentes in campo: nam nudum eſſe turpe habebarur: & æſtate quidem pro tunica. idcirco — *campeſtre niualibus aùris,* dixit Flaccus: quod eo tegmine aduerſus rigidam hyemem non ſatis defendi quis poſſet ſemicincto corpore. De Catone autẽ ita ſcribit Aſconius, *Cato prætor iudicium, quia æſtate agebatur ſine tunica exercuit campeſtri ſub toga cinctus.* Factiones aqud eum ſunt hominum cœtus & tanquam cateruæ, quas vulgo Bendas appellamus.

[Margin: Aſcon. in orationem pro M. Scauro. — Horat. lib. 1. epiſt. 11. ad Bullatium. — Aſcon. in orat. pro M. Scauro.]

mus. ſic enim inquit, *Sæpe inter ſe Milo & Clodius cum ſuis factionibus Romæ depugnauerant.* iterum, *factionibus armatorum ſuccincti.* Vt ſuffragatores dicuntur, qui in honore & petitione fauent & adiuuant: ita ab Aſconio refragatores appellantur, qui aduerſarij ſunt & refragantur. eius verba ſunt, *Etenim acerrimi ac potentiſſimi fuerunt Ciceronis refragatores cùm petijt conſulatum.* Spectacula non ſunt, vt vulgo, ludi apud eum in commentario in orationem pro Cornelio: ſed pulpita ipſa, & fori, vnde homines ſpectant ludos: Inquit enim, *paſſum eſſe Scipionem ſecerni à cætero conſeſſu ſpectacula Senatorum.* id eſt, loca vnde ſpectabant ludos, aut munera gladiatoria Senatores. Tribus intrô vocare apud eundem, eſt tribus ad ferendum ſuffragium vocare. hæc loquendi genera antiqua, noſtra penitus memoria obſoleta, renouanda ſunt, in vſumque reuocanda: vt cùm diu in tenebris iacuerint, tandem aliquando lucem vitemque poſtliminio accipiant. hic autem ait, *Introvocare tribus Gabinius cæpit, vt Trebellio magiſtratum abrogarent.* Sed & ita quoq; Cicero loquutus erat, cuius hæc verba ſunt, *nec criminoſius tribus ad legem accipiendam, quàm ad collegam reddendum priuatum introuocare.* Remittere interceſſionem, eſt intercedere, deſinere, intercedendique finem facere. *Remiſit*, inquit Aſconius, *interceſſionem Trebellius.* hæc quidem ingenio non indigebant, quo obſcuritas remoueretur, ſed opera & induſtria, vt colligerentur. neque nos ingenij fructum hinc expectamus, nec magnoperæ induſtriæ præmium vel operæ precium.

Aſcon. in orat. Cic. pro Milō. Aſcon. ibid. Aſcon. in orat. Cic. in toga cand. cōtra C. Ant. & L. Catil. Aſcon. in orat. Cic. pro Cornelio maieſtatis reo. Aſcon. in orat. Cic. pro Corn. maieſtat. reo. Aſcon. ibid. Aſcon. ibid.

Diuiditur ferrum regno, Cic. pro Cœlio illuſtratus, Riuales, Chariſius de Apocopa illuſtratus & emendatus, Do, pro domum apud Ennium, Laudari nolebant veteres ab aliquibus præfiſcinè. Cap. 23.

CVM calamum in manus ſumpſimus, memoriam interrogamus, vt aliquid ſuggerat, quod ſcribamus: atque quicquid illa vel dictat, vel mouet, chartæ mandamus: nec magnopere laboramus, vt quæ in caput vnū coniicimus, inter ſe cohæreant. Quod igitur à Lucano ſcriptum eſt, *Diuiditur ferro regnum*, mihi videtur, ne longa ambage verborumque ambitu lectorem fatigem, aut angere velle videar, ſumptum loquendi genus ab execratione OEdipi, qui liberos abominatus ſuos, optauit, vt ferro regnum paternum diuiderent. ſed acta tanquam cauſa, teſtes audiendi ſunt. Æſchylus, ξένος δὲ κλήροις ἐπινωμᾷ.
χάλυβος σκυθῶν ἄποικος κτεάνων
χρημαλοδαίτας πικρός, ὠμόφρων σίδαρος. Iterum,
διισσῷ στραλητῷ διέλαχον σφυρηλάτῳ
σκύθῃ σιδήρῳ, κτημάτων παμπησίαν. Interpres, ἐπηύξατο ὁ Οἰδίπους διὰ ξυφῶν

Lucan. lib. 1. Aeſchyl. Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις. Aeſchyl. ibid. Aechyli Interpres.

φῶν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ μερίζουσι τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. Sed nos velut deſultores à poëta ad Oratorem tranſiliemus, in quo, quod receptum eſt & editum reprehendemus: & veram germanamque dictionem ſuo tanquam in lare collocabimus, veteris grammatici auctoritatem potius ſecuti, quàm noſtrã ſententiam. Quod enim hodie pro Cœlio ſic legitur, *Sin autem eſt riuulus accerſitus, & ductus ab ipſo capite accuſationis veſtræ, lætabor.* Donatus in Eunuchum legit, *Sin erit ex illo fonte riualis.* amœna iucundaque vocabuli ambiguitate. cùm Riuales ſint, qui propinquos poſſident agros riuo: & Riuales, qui eandem mulierem amant. Riuulus tamen ne diſſimulem quod ſentio, vituperare aut damnare nullo modo poſſum: ſed veteris Grammatici ſententiam antepono meæ. Hinc ad Chariſium tranſimus, in quo de Apocopa differente, illud nullo modo intelligo quod detractionem ſyllabæ habere dicit, *Tendo ſuam, hoc eſt domum.* lego igitur, *endo ſuam do, id eſt, domum.* Exemplum eſt ex Ennio ſumptum, qui do, pro domum dixerat. Itaque & in Auſon. monoſyllabis ſic ſcribendum eſt,

Vnde Rudinus ait diuum domus altiſonum cel

Et cuius de more quod adſtruit, endo ſuam do. Laudari interdũ ab aliquib. antiqui metuebant: aliô enim properamus, & eam laudem vim faſcini habere credebant: vt & apud Plinium legimus quorundam laudatione interire probata: & apud Maronem, *Aut ſi vltra placitum laudarit.* Idcirco ab illis, à quibus id metuebant addi præfiſcinè volebant, quod eſt ſine faſcino, vt teſtarẽtur eo aduerbio, non ſe faſcinandi voluntate, ſed laudandi animo ſine liuore vllo, candideque ſeſe loqui. Inſigne mihi videor apud Chariſium huius rei exemplum & adſcriptu digniſſimum legiſſe. Ait Chariſius, *Præfiſcini, Titinius in Setina, Paula mea amabo.* ecce qui loquitur, Paulam puellam laudare parabat: altera ſequitur mox perſona, quæ id metuit, & præfiſcini, metu faſcini addi poſtulabat ad laudem. *Pol tu ad laudem addito præfiſcini, ne puella faſcinetur.* Sic capita abſoluimus & iungimus, vt eſt apud Poëtam, gryphas equis.

Cic. pro Cæl. — Donat. in Eunuch. Terent. act. 5. ſc. 9. — Chariſ. lib. 4. inſtitut. Grãmat. — Auſon. Edyllio 16. in monoſyllabis. — Plin. lib. 28. c. 4. — Virg. Eclo. 7. — Chariſ. lib. 4. inſtitut. Grãmat. — Chariſ. ibid. — Virg. Eclog. 8.

Sentulatum, Sentulæ, Cæſar lib. 3. comment. bell. Ciuilis explicatus & reſtitutus, διαθμονίζαι, ὑποδιαθμίζαι, Chamulci. Cap. 24.

SCVTVLATVM araneorum rete apud Plinium à Grammaticis exponi video rotundum, quam in ſententiam fere vadunt omnes: ego quominus eis adſentiri debeam adferre poſſum. nam cùm Scutulæ non ſit rotunda forma, quo tandem pacto ſcutulatum rotundum eſſe poſſit? ego ſcutulatum eſſe ſentio, quod ſcutulas habet, quales in araneorũ reti plurimæ ſunt. nam cùm in ambitum orbes filis aranei multis plurimos circinent à centro tranſuerſa ſubtomina quoquouerſum diſtendunt, quæ orbes

bes ſecantia multas ſcutulas reddunt. Eſt enim ſcutulæ forma quadrata oblongior: cùm igitur plurimæ ſint in ea tela quadræ, id eſt, ſcutulæ. proinde Scutulatum rete dicitur. Eam autem eſſe formam ſcutulæ confirmare poſſum auctoritate Cenſorini, ita ſcribentis, *Heteromecos, quadrangulum nec latera habet paria, nec angulos rectos ſimile ſcutellæ.* Et certe cùm ſcutum quadratum & oblongum ſit, ſcutella & ſcutula, quæ diminutionis figura ab eo deducuntur, eandem figuram habebant. Illud verò obſcurius eſt, quod lib. 3. Commentariorum de bello ciuili à Iulio Cæſ. ſcribitur, *Quatuor biremes ſubiectis ſcutulis impulſas vectibus in interiorem partem transduxit.* Planè diſerteque illud deſcribit tum factum, quod Corinthij aliâs, & multi alij ſæpe in iſthmo fecerunt: quod διισθμανίζειν appellabant, & ὑπερισθμῖζειν: quod erat naues è mari in mare per diſcrimen terræ machinis tractas traducere. id autem, vt è Polluce cognoſcimus, fiebat ſubiectis phalangis. Phalangæ autem illæ, vt credo, ligneorum cilindrorum verſabantur vectibus, & impellebantur: ita nauis traducebatur. Eius verba ſunt, τὰ δὲ τῶν νεῶν ξύλα, οἷς ὑποβληθεῖσιν ἐφέλκονται αἱ νῆες, φαλάγγες, καὶ φαλάγγαι. Sed & erant machinæ quædam & inſtrumenta, quibus trahebantur: & Chamulci eodem auctore vocabantur. Eſt & Chalmucorum mentio apud Marcellinum. His ita poſitis quærendum eſſe videtur, quis eſſe locus poſſit in trahendis & traducendis nauigiis ſcutulis. Equidem non poſſum diſpicere, cui poſſunt eſſe vſui, & vt adſolet, continuo ad coniecturam & ſomniorum interpretes confugi, quæ ſi vana eſt, alios ad melius & ſagacius coniectandum excitabit. Ac principio quidem ſcytalis legendúm ſuſpicatus ſum: adducebarque & vicinitate vocabuli & propinquitate ſignificationis phalangarum: Deinde cógitare cœpi potius veriſimile eſſe attractum ſuperuacaneum s. quam in literam deſinebat vocabulum antecedens: cumque ſcriptum fortaſſe fuiſſet *rutulis.* Nam & rutundum ſæpenumero pro rotundo legimus, acceſſione illa literæ s. redundantis factum eſſe *ſrutulis*, poſtremo ſcutulis. nam paruulæ rotulæ axibus traiectæ nauigia traducere poterant Chamulcis. nec eſt inſolens dici rotas ſubiici, cùm Maro ſcribat,

— pedibuſque rotarum
Subijciunt lapſus.

Atque in eam ſententiam diſceſſionem feci. Accedet & corollarium ex eiſdem Commentariis, in quibus ita ſcribitur in antiquis deprauatè, *cohortemque poſtea duplici ſtipendio, frumento, veſpeciarijs militaribus donis ampliſsimè donauit.* legendum autem crediderim, *veſte pecuniarijs militaribus.* nam & infra ſic loquitur, *præmiaque rei pecuniariæ magna*

Cenſorin. cap. 22.
Cæſar lib. 3. de bell. ciuil.
Pollux lib. 7. Onomaſticon.
Marcell.
Virg. 2. æn.
Cæſ. lib. 3. de bell. ciuil.

tribuerat. Errorem autem exortum eſſe reor è ſcripturæ compendio, cùm vrſ. pro veſte, peciariis pro pecuniariis notatum breuiter eſſet.

Liuius lib. 24. ab vrb. cōdit. Silius Ital. lib. 12. bell. Punici.

Plauſtris etiam & rotis naues Annibal tranſportauit, vt à Liuio ſcribitur & Silio: qui & coria cruda ſubiecta ſcribit, vt per lubricum facilius laberentur.

Lubrica robcreis âderant ſubtramina plauſtris
Atque recens cæſi tergo prolapſa iuuenci
Æquoream rota duxit per gramina puppim.

Cæſ. lib. 2. bell. ciu.

Cæſar lib. 2. phalangis transfert. *Phalangis*, inquit, *ſubiectis ad turrim hoſtium admouent.*

Alabarches & Arabarches & Ethnarches, Virg. 1. Georg. explicatus, Intuba, Incidere faces, Faces nuptiales, Inſpicare, Mænalij verſus, Ternio dijs gratus numerus. *Cap. 15.*

Iuuen. ſaty. 1.

VERSVS eſt Iuuenalis Grammaticorum indigens lucubrationibus,

— inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches.

Ego verò fere legendum eſſe crediderim *Alabarches*, qui & Arabarches hic dicitur. Alabarches autem erat Alexandriæ magiſtratus, qui Iudæis præerat Alexandrinis: ferè enim vrbis dimidium à Iudæis iam inde à conditore Alexandro poſſidebatur, vt è Philone cognoſci poteſt. Itaque per contemptum quoque Arabarches, vel Alabarches dici videtur, è Iudæorum deſpitientia & deſpicatione, qui omnibus inuiſi contemptique erant.

Lib. 2. Epigrā. Ioſeph lib. 22. c. 5. bell. Iudai. Ioſeph. lib. 22. c. 3. bell. Iudai.

In Epigrammatum ſecundo ſcribitur, ἐξ ἀλαβαρχέης γραμματικοῦ ῥίγιον. Ioſephus, *Primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis.* Iterum, *Eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga deum pietate ſuperauit filium.*

Ioſeph. lib. 19. cap. 4. bell. Iud.

Alio loco Ethnarcham appellat, vt lib. XIX. *Nullamque de eorum iure controuerſiam extitiſſe etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permiſſumque eis ab Auguſto, vt in defunct. Ethnarchæ locum, alium ſuis ſuffragijs ſubſtituerent.* Ecce quem ante Alabarchem appellauit, hic eundem mag ſtratum perſpicuè Ethnarchen vocat: Quib. verbis adducor, vt credam Alabarchen & Arabarchen eundem eſſe eius gentis principem, & Ethnarchen etiam nominari. apparetq; r. literam aſperioris & vehemētioris ſoni: quanquam in Arabarche liqueſcētem magis tamen emollitam in lambda abiiſſe fortaſſe quodam Alexandrinorum idiomate: nam quia Iudæi finitimi ſunt Arabię, eos etiam fortaſſe Ægyptii Alabas appellabant. Ergo vel Alexander vel Demetrius Iudæi, iidemq; Alabarchę ſtatuas inter triumphales habuerāt, & Criſpinus Ægyptius. Sed à Satyra ad Epos me conuertam & quæram,

cur

cur cùm Maro de noxis & peſtibus ſegetum ſcriberet, addiderit ad improbos anſeres Strymoniaſque grues,

— & amaris intyba fibris Virg.1.Georg.

Officiunt? Sed profectò dupliciter Intuba nocere poſſunt: tum radicum fibris ſerpentium terramque defrugantium, & triticum angentium: tum anſerum illecebris mirè hoc olus expetentium. quam etiam crediderim cauſam fuiſſe, cur poſt anſeres Intuborum mentionem fecerit. Columella de anſerib. loquens, *Paluſtris quoque ſed herbidus deſtinetur, atque alia pabula conſerantur, vt vicia, trifolium, fœnum græcum, ſed præcipuè genus intubi, quod σέριν Græci appellant.* Columell. lib. 8. cap. 14. At verò in illo Virgiliano, *Mopſe nouas incide faces.* Virg. eclog. 8. Quod de facib. nuptialib. dicitur, ita accipiendum videtur, vt incidantur, cùm inſpicantur, id eſt, in ſpicæ ſimilitudinem inciduntur, vt facilius ardorem concipiant: inciduntur enim in longum minutis virgulis. Id inſpicare dixit in Georgicis,

— ferroque faces inſpicat acuto. Virg.1.Georg. Illud autem,

— tibi deſerit Heſperus OEtam. Virg. Eclog. 8. eſt tibi oritur. Stella enim ex altiſſimis videntur oriri montibus. Catullus, *Iamdudum* OEteos *oſtendit noctifer ortus.* Catull. in carm. nuptial. Mænalij verſus ſunt verſus paſtorales à Mænalo monte Arcadiæ paſtorum gregibus celebrato; atque adeo tota erat Arcadia paſtoralis ſuorum montium æſtiuis & hybernis. At verò,

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore Virg. Eclog. 8.
Licia circundo: terq; hæc altaria circum
Effigiem duco: numero deus impare gaudet.

Ex antiquorum Latinorum & Græcorum ritu & ceremonia ſuperſtitioſa dictum eſt, qui in rebus diuinis ternionem numerum ſolebant adhibere, dijs gratum acceptumque exiſtimantes eſſe. Ariſtoteles de cœlo, de ternario loquens, διὸ παρὰ τῆς φύσεως εἰληφότες ὥσπερ νόμους ἐκείνης, καὶ πρὸς τὰς ἁγιστείας τῶν θεῶν χρώμεθα τῷ ἀριθμῷ τούτῳ. Ariſt. de cœlo lib. 1, cap. 1. Hæc ego apis more & modo velut ex graminibus carpere ſtudui, vt iſtius capitis tanquam mellificium quoddam extaret.

Pueritia vt inſtituebatur in Græcia, ὄχημα, Vehiculum, Mariana quercus, Bucolica quare ſcripta à Marone, Cornificius, Silo, Maſsiliæ vrbis conditor, Iuſtinus emendatus, Pitillus, Mitulus, Ionica imago. Cap. 26.

In hac ſegete farraginem in omni genere frugis obſeram: iuuat enim indulgere varietati, quam & in ludicris conſectamur & ſpectaculis. Sic pueritia in Græcia inſtituebatur, vt literas diſceret, palæſtram, muſicam: vt è Xenophonte in Laconum Repub. apparet, ſic ſcribente, Xenoph. in Repub. Laconum. αὐτοὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων, μαθησομένους καὶ γράμματα, καὶ μουσικὴν, καὶ

τὰ ἐν παλαίστρᾳ. Ex eo ſcripſit Terentius in Eunucho, *Fac periculum in literis,*

Fac in palæſtra, in muſicis: quæ liberum
Scire æquum eſt adoleſcentem, ſolertem dabo.

nt. Eu- act.3.ſc.

Vt ὄχημα apud Græcos non tantum carpentum aut currum ſignificat: verum etiam iumentum, quo vectamur, vt apud Ariſtophanem annotant Grammatici: Sic apud Latinos vehiculum. quod niſi ita eſt, velim aliquis mihi dicat, cur lege Oppia cautum erat, ne mulieres iuncto vehiculo vterentur: Iunctum enim vehiculum hic pilentum eſt, quod iunctis trahitur iumentis; quaſi etiam ſit quoddam vehiculum non iunctum. denique quicquid vehit, vehiculum eſt: vt & nauis apud Plautum Quercus Mariana, quam fingit in Mario. & in lib. de legibus recordatur, fortaſſe ex eo nominata ſic fuerit à Cicer. è conſuetudine ruſticorum & paganorum, qui ſolebant natis liberis, virgas pangere, quæ in arbores adoleſcerent, & eorum nomen ferrent. Id eo coniicimus quia Ælius Donatus in vita Virgilii ſic ſcribit, *Siquidem virga populea more regionis in puerperijs eodem ſtatim loco depacta ita breui coaluit, vt multo ante ſatas populos adæquarit: quæ arbor Virgilij ex eo dicta atque conſecrata eſt.* fortaſſe igitur quicquam de Mario tale in poëmate confinxerat: nos tamen iſta non adfirmamus, ſed vaticinamur. Extant epigrammata Catulli ad Varum multa: vnumque ad Alphenum: ſed ea omnia ad eundem ſcripta arbitror, cùm Alphenus, Varus vocaretur. Tiberius Donatus à Marone ſcripta dicit Bucolica potiſſimum, vt Aſinium Pollionem, Alphenum Varum, & Cornelium Gallum celebraret. Sed & Cornificius ad quem ſcribit, aut Rhetoricorum ad Herennium auctor eſt, aut poëta ille Cornificius, qui Maroni infeſtiſſimus fuit, vt idem Tiberius refert. Ille etiam Silo, cui amarulenti epigrammatis atrociſſimam notam inurit, fortaſſe philoſophus fuit Epicureus, cui Maro in Philoſophia dedit operam: hoc tamen à nobis cunctanter nec ſatis fidenter adſcriptum eſt. Maſſiliæ clariſſimæ & antiquiſsimæ in Gallia vrbis nomen conditoris contra quàm in antiquitatis acta relatum ſit, video Peranum exiſtimari, cùm is fuerit Protus. Itaque in Iuſtino ſcribendum eſt, *Plures ſolicitauere duces clariſſimos, qui ſe Proto iunxere: itaque ad regem &c.* iterum, *aquam Proto porrigit,* non, vt ſcribitur, *Perano.* Plutarchus in Solone, ἔνιοι δὲ πόλεων οἰκισαὶ γεγόνασι μεγάλων, ὡς καὶ μασσιλίας πρῶτος, ὑπὸ κελτῶν τῶν περὶ ῥοδανὸν ἀγαπηθείς. Pitillus apud Plautum, paruum eſt: voce, vt opinor, deducta à μίτυλλον: quod Doribus, vnde mutuantur vocabula potiſsimum Latini, ſignificabat νήπιον, id eſt, paruum: niſi potius à πτίλω. Sed de pitilli origine non ſatis fortaſſe hinc conſtiterit: videtur tamen

[Marginal notes: mmatici Græci. — Cic. lib. 1. de legib. — Donat. in vit. Virg. — Donat. in vit. Virgil. — Iuſtin. lib. 43. — Iuſt. ibid. — Plutarch. in Solon. — Plaut. Aſinaria ſc. Cur me retentas?]

Mitu-

Mitulus in ædificiis, quod ſcilicet extra prominet, aliquidq́ue ſuſtinet inde appellatum. etiam & μίτυλλον ſignificat ἔσχατον, id eſt, extremum. Imago Iconica eſt apud Tranquillum, quæ magnitudinem, formam, omniaq́ue ad vnguem alicuius lineamenta reddit. *Suet. in Calig. cap. 22.* Athenæus, ἵδρυτο δὲ ἐν αὐλῷ τῆς τῶν βασιλέων συγγενείας ἀγάλματα εἰκονικὰ λίθου λυχνέως. *Athen. lib. 5.*

Glauci oculi, Noctuini & Herbei & Felinei oculi, Fauces lippire, Paredia, Perbibeſia, Claſsia, Centauromachia, Libya Conterobromia, Periuri in comitio, Comitiales homines, Cluacina, Cluere, Leucadia, Græcoſtaſis, Axicia, Exicare. Cap. 27.

VT ſæpius olim actæ ſunt eædem fabulæ Plautinæ: ſic in noſtram tanquam ſcenam ſæpius venient. Recordor me ex Curgulione iam quædam explicaſſe, nunc eaſdem operas reddemus, & ex ea fabula quædam explanabimus. Glaucos oculos Romani non perinde amabant: nigros enim magni faciebant. itaque ad ludibrium, cuius erant oculi glauci, ea noctuinos oculos habere dicitur in ea comœdia, de auis inauſpicatæ, cuius tales oculi ſunt, nomine petita illuſione. *Tun' etiam*, inquit, *cum noctuinis oculis, odium me vocas?* *Plaut. Curculione ſc. Placidè egredere.* Eos oculos virides vulgo dicimus. Ac æquè amaro ioco per comicam laſciuiam herbeos poëta vocauit. *Cum collatiuo ventre atque oculis herbeis.* *Plaut. Curc. ſc. Migrare certum eſt.* Eos oculos etiam felineos appellabat, quod tales felium ſint. Seruius, *Glaudi*, inquit, *ſunt felineis oculis, id eſt, ſplendore perfuſis:* *Seruius in 3. Georg.* Illud autem pariter theatrali dictum petulantia eſt,

Perdura dum inteſtina explute ſcunt tibi *Plaut. Curc. ſc. Migrare certum eſt.*
Nondum ſalſura ſat bona eſt, ſi id feceris,
Venire poteris inteſtinis vilius.

Hic planè laſciuit poëta quadam gari & liquaminis imagine, quæ ex inteſtinis piſcium putridis quadam tabe & ſalitis fiebant, careq́ue venum ibant. Cæterum, *Quin capite ſiſtat in via de ſemita*, valet: *Plaut. Curc. ſc. Date viam mihi.* quin in caput præceps à me detur, atque ita ſiſtatur humi porrectus in via, quam ita arctam reddebat, vt ſemitam faceret: nam locum ruina aperiam & laxabo & de ſemita viam faciam. Iocoſa etiam & audaci tranſlatione famelici fauces dicit lippire, ex eo credo, quod cùm in fame os amareſcat, ſaliuaq́ue concretior reddatur & hæreſcat faucibus, dentibus, palato, & arenoſa etiam quædam ore patente fila lentore ſuo deducat, lippitudinem oculorum imitari videtur. *Os*, inquit, *amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame.* *Plaut. Curc. ſc. Date viam mihi.* Venuſtè porrò vt nihil ſupra, *Perediam & Perbibeſiam.* vt prouinciarum nomina commentus eſt, ita vt prius perediæ nomen referat, & eſca tamen comitem continuo potionem, quæ Perbibeſiæ nomine exprimatur, *Plaut. ibid. ſc. Beatus videor.*

Plaut.ibid. eod.ſc. — Plaut.ibid. — Plaut.ibid. — Plaut. Curc. ſc. AEdepol nugatorem. — Plaut.ibid. — Plin.lib.11. cap.29. — Plaut.Curcul. ſc. AEdepol nugatorem. — Cic.lib.7.ad Attic. epiſtola de Vennonianis. — Plaut. Curc. ſc. Quoi homini dij ſunt propitij.

attrahat. Claſſia verò vnimammia figura comica & fictione exercitum Amazonum ſignificat, cùm & Claſſis exercitum declaret: & conſtet ferramento candente alterutram ſibi aduſiſſe mammam Amazones, vt vna tantum eis reliqua eſſet: ſed tantum exercitum pro terra Amazonum audiri vult, & regionum terminatione formauit. Quin & Centauromachia iocülariter hic Theſſaliam ſignificat, cuius olim partem tenuiſſe Centauros è poëtis notiſſimum eſt. *Libyamque oram omnem Conterebromiam,* cùm dicit, iocatur nouato verbo ſignificans omnem illam terram, quam Liber pater exercitu luſtrauit, quanquam obeundo contritus & fatigatus eſt. Non ſine cauſa periuros dicit in comitio eſſe. nam in comitio vbi ius dicebatur, erant litigioſi: & Comitiales homines, qui religionem iuriſiurandi parum colere nouerant: *Mendacem & glorioſum apud Cloacinæ ſacrum* eſſe narrat, quod, vt ſuſpicor, quamuis Cluacina à purgando, vt Plinius refert, dicta ſit: tamen etiam in Cluendi nomine, vnde eius proficiſcitur veriloquium, ineſt celebritatis ſenſus: cùm Cluere ſit nominari, celebrari: non igitur ab re, qui gloriæ ſtudebant, apud Deæ illius ſacrum ſæpe erant. At verò, *Leucadiam Oppiam*, cùm dicit, vt opinor, domum intelligit Libertæ Oppiorum, quæ Leucadia vocabatur, in foroque habitabat: certe in illa erat vrbis regione Oppiorum domus, cùm ænigmaticè *Oppios de Velia* nominet ad Attic. Cicero. Legi in peruetuſto libro, *apud Leucadiam Operiam*. vt ſit expectabo apud Leucadiam. atque ita locus aliquis in foro ſic appellatus fuerit à Leucadijs, quod eorum eſſet ſtatio: vt Græcoſtaſis, à Græcis nomen habebat. nam non poſſum adduci, vt eum ſuſpicer ad Leucadiam Menandri comœdiam reſpexiſſe, quam poſtea vertit Afranius: immò verò ſignificat ſtationem Leucadiorum. vt enim Oræcoſtaſis Græcorum ſtatio dicebatur: ſic Leucadia, ſtatio illic erat, vt & in foro municipia habebant. *Axicia* autem eſt forpex, quo ſecantur capilli, quaſi exicia, ab exicando. Nam exicare pro exſecare dicebant: vel ab adſicando Axicia, quaſi aſsicia, vel adſicia. Sed & ſuum Plaudite hoc caput peruenit.

Maro explicatur 10. Æneid. Orion ſuper mare ambulat, Vitruuius emendatus & illuſtratus, ἁρπεδόνη, Climacis, Dextra & Siniſtra vim præpoſitionis habent. Cap. 28.

Virg.10.æn.

— quam magnus Orion
Cùm pedes incedit medij per maxima Nerei
Stagna viam ſcindens humero ſupereminet vndas. Maro non potuit vlla cum ratione magis proceritatem corporis ſignificare, quam inceſſum per altum humeris extantibus referendo: nec dubito quin bonos aucto-

res

res in eo de Orione commento ſecutus ſit, & eam fabulam reſpexerit, quod Seruius narrat. Orioni tamen alij datum à patre Neptuno fuiſſe tradunt, vt ſuper mare ambularet, vt Iphiclo ſuper ariſtas ſegetis. Ac ſuper mare cum prædicant ad Vulcanum Lemnum ab Oenopione cæcatum veniſſe: auctor Theon in Aratum & Higinus: id ſi ita eſt, cur in vadum deſcendere pedibus neceſſe ei fuit potius quàm ſuſpenſa per æquora plãta ire? Sed fabulis & poëtis idem iuris eſt, vt licenter niſi loquantur & mendaciter modò hoc, modo illud nugentur, ſuo muneri deſint. Ergo, ne hoc caput breuitate nimia deforme ſit vt pumiliones, rideatur potius diſsimilitudine, quàm paruitate contemnatur, quæ mihi in præſentia ex Vitruuio veniunt in mentem verba, non ſatis probè nota, excutiamus, & ſi poſsimus, emendemus. Quandam ſcribit eſſe ſtellarum fuſionem nomine ἑρμηδόνην, ſic enim excuſum omnibus in exemplaribus reperimus: ac eo vocabulo tanquam quædam Mercurii delitiæ intelliguntur. Ego tamen libentius legerim ἀρπεδόνην. Scribit enim Heſychius, ἀρπεδόνη τῶν ἀμαυρῶν ἀστέρων σύγχυσις. quæ verba eam notitionem exprimunt, quam Vitruuius declarat, &, vt opinor, pudens & verecunda eſt tam exigua literarum ſummutatio. Apud eundem ſcriptorem in machinarum oppugnatoriarum deſcriptione nomen *climaciclos* reperitur: ego vero iuſto ſacramento contendere auſim ſcribendum eſſe *climacidos*. Eſt enim climacis, ſcutula. Legitur & in eo, *Cheloni replum*. Ego verò, ſi quis capitalem meã non ſit opinaturus audaciam, & nimis proiectam, correxerim libentiſsimè, *Chelonij peplum*: præſertim cùm interpretetur ipſemet Vitruuius *operimentum ſecuriculæ*. *Craßitudo ſucculæ*, vt in veteribus archetypis exemplaribus, non vt hodie per libros peruaſit, *ſcutulæ*. pro, *Carchebi ſuccularum*. ſi nihil forte ſit, quod dicam, exiſtimer luſiſſe, & cachinnos mouere voluiſſe: veruntamen pro *Carchebi*, legendum ſuſpicer *Trachelij*, vel *Tracheli*: aliquando *Carcheſij* ſuſpicatus ſum: ſed illud alterum omnino ad ſenſum accommodatius videtur. Lego etiam, *ſecuriclatis cardinibus fixa*. non, vt ſcribitur minus conſtanter, *fixam*: Senſus enim nominandi caſum exigit, non accuſandi. *Dextra* ac *ſiniſtra* vim præpoſitionis habent: vt & pridie & poſtridie. Cal. & Nonas & Idus in conſuetudine auctorum eſt frequentiſsimum. Nihiloſecius lego, *Regulæ duæ in quas inditur ſucculæ habentes*. non vt percrebruit, *habens*. id enim non ad ſucculam, ſed regulas referri debet. Hæc ego ſupplementa huic capiti è Vitruuio corrogaui in multis interdum conniuens, quæ illis in capitibus reperi: quæ quis, obſecro, in hac ludicra opera à me diſsimulata merito conqueri poterit, cùm à doctiſsimis viris ex profeſſo ea tractantibus præterita animaduertet? Non obſcura rimamur, dum ſic Scriptores peragramus, vt hos

Seruius in 10. æneid. Virg.

Theõ in Arat. Higin. lib. 2. de ſignor. cæleſt. hiſtor.

Vitruuius lib. 9. cap. 7.

Vitruuius lib. 10. cap. 17.

Vitr. lib. 10. cap. 15.

Vitr. ibid.

Vitr. ibid.

Vitr. ibid.

Vitr. lib. 10. cap. 15.

hos libros conſarcinemus : ſed innatantia & in oculos incurrentia quæque primo animi adiectu intellecta feſtinanter non remorantur diutius.

Theſſalus ſaltus, Theſſalicum nomiſma, Nomiſma, Nonius explicatur, Maronis epigramma emendatum, δάκτυλος ἡμέρα, δάκτυλος ἠώς. *Cap. 29.*

Horat. in arte poët.

HIC variare volo, non, vt ait Flaccus, rem prodigialiter vnam, ſed vnum caput farrago quædam erit ex omni genere tanquam leguminum: quiſque quod ad palatum facit, guſtet: quæ non amat, aliorum relinquat palato. Theſſalus ſaltus, qui in prouerbium abijt, mihi videtur eſſe ab Achille ductus. Cùm enim eſſet oraculo ſors edita, eum, qui è Græcorum nauibus primus exiliret in hoſticum Troianum agrum, interfectum iri: mox ante alios Achilles non ante deſcēdit, quàm interfectum vidit Proteſilaum, qui primus deſcenſionem fecerat: nam tum denique magnum è naui dedit ſaltum, vt percuſſa terra tremuerit & fontem aperuerit. Hinc illud Euripidis, τὸ τρωικὸν πήδημα πηδήσας ποδοῖν. Et Lycophron, ὅταν πελαστὸν ἅλμα λαιψηροῦ ποδὸς εἰς θῖν' ἐρείσῃ. Theſſalicum nomiſma, quod in prouerbium de fraude abijt & dolo: non tam de pecunia, quàm de conſuetudine Theſſalorum accipi videtur, qui perfidi, vt à Demoſthene dicitur. νόμισμα enim non tantum nummus eſt; ſed etiam mos, conſuetudo. Sed eô eſt paræmia iucundior, quod in ea voce ineſt ex ambiguo iocus. Verſus, quos è Menippeis Varronis adfert in Cinædi explicatione Nonius, qui diametri ſunt Catalectici, ſic legendi ſunt ex antiquæ notæ codicibus Merentis vt quietus ac dimiſſior probandus,

Eurip. Andromach.
Lycophron.
Demoſth. olynthiaca prima.

Ἀχιλλέως ἡρωικῶς, ἰωνικῶς κιναίδου. id eſt, melior eſt quietior in luctu & mœrore ſiue heroïco more luget vt Achilles, ſiue Ionico, vt Cinædus, *Corinthiorum amator iſte verborum.* in epigrammatis Maronis legimus, & apud Fabium. Ego ex veterib. codicib. *Hermætiorum* legere malim, vt verba ſint ab Ætiis Callimachi ſumpta. nam non in mollia vel delicata vſurpantem hoc dicitur, ſed obſoleta & ignota ac priſca: quibus poëma Callimachi redundabat. Proinde & eundem illum verba tam priſca balbutientem, *Thucydidem Britannum* vocat, vt ab atticiſmo alieniſsimū. vt & iocatur Atticas eſſe febres illudens. Apud Alcæum & in Epigrammate ſcribitur prouerbialiter, δάκτυλος ἡμέρα, &, δάκτυλος ἠώς, id eſt, digitus dies, & digitus aurora. Quæ ferè omnes ad humanæ vitæ breuitatem referri cenſent, à quibus diſſentio. Puto enim potores illis in auctoribus dicere ſibi lumine lucernæ nihil eſſe opus, ſeque ſine lychno bibere poſſe: cùm digitus, qui pocula labris admouet, lucerna non egeat, viceque ſibi lucernæ ſit. Id eo mihi veriſimilius fit, quod & Alcæus apud Athenæum

Non. Marcell. in Cinædi.
Virg. in Epigram.
Quintil. lib. 8. cap. 3.
Virg. in Epigr.
Alcæus apud Athenæum lib. 10. cap. 9.

næum ſcribit eodem in loco τί τὸν λύχνον ἀμμένομεν; quaſi lucerna non ſit opus, & digitus non lucerna tantum ſit, ſed etiam dies. Sic & in Epigrammate,

Alcæus apud Athenæum lib.10. cap.9.

ἢ πάλι κοιμιστὴν λύχνον ἰδεῖν μένομεν; Quo oſtenditur lucernam non eſſe expectandam. nolim tamen quiſquam ſententiam meam, calculum eſſe Mineruæ putet, quæ coniectura nutante potius vacillat, quàm firmo decreto nititur.

Lib.7. Epigrammat.

Dum cucumere veſcimur, Chlænam texamus, Chlænæ, σελήνια, Calui cur dicantur à Syneſio, Vrbem qui perdidit, Tyrogneſtim cepit, Catana, καθαπτὰ λύεις, Nodum ſoluis, Onerare Zamiam, Iunonius puer. Cap. 30.

PRÆCIPIT prouerbium vt dum Cucumere veſcimur, Chlænam texamus. cuius quidem prouerbii ſenſum, quem ſuſpicer, ſtudioſis non inuidebo: ſi quis aliud ſentiat, cum eo non pugnabo: ſed vt ſi in conuiuio à me quis collectam exigeret, hoc perſoluam, mihi videri media æſtate, quo tempore cucumere veſcimur, hyemis non eſſe obliuiſcendum: ſed in eam præſidia prouidenda Sunt enim Chlænæ veſtimenta hiberna. neque enim tam tepore æſtatis & commoditate capti eſſe debemus, vt obliuiſcamur iniuriam & inclementiam ſecuturæ hyemis. Atque vt more noſtro imitati faſtidia delicatorum, hinc inde aliquid carpamus. Cur Syneſius σεληνία Caluos appellari ioco populari dicit? Video enim in eius rei expoſitione quoſdam vacillare. Equidem arbitror cùm caluitium anteriorem partem ad verticem vſque populari ſoleat atque nudare, reliquo capite piloſo & denſo ſpeciem effici Lunæ corniculatæ, cùm area media pilis vacet: neque hic quicquam aliud latere ſuſpicor. Lucere volunt alii caput Caluorum: mihi quidem, quod fortaſſe ſum hebetiori acie, nihil lucet. Eſt & prouerbium non ita facile, Vrbem qui perdidit, Tyrocneſtim, id eſt, caſei radulam cepit. Id à Calippo dictum eſt, cùm amiſſis Syracuſis Catanam cepiſſet: nam Catanam ne vrbem quidem vocare eſt dignatus, ſed quod caſeo abundaret & radulis ad eum radendum, eam eleuans Radulam caſei vocauit. De caſeis autem Siculis multa iocatur in Veſpis Ariſtophanes: quibus propter paſtiones Ætneas abundabat. Mihi quidem quid aliud velit prouerbialis ille verſiculus à Callipo vſurpatus in mentem non venit. Eſt & prouerbium, καθαπτὰ λύεις, id eſt, nodata ſoluis, æquè ac nodum ſoluis. ac eandem vim ſententiamque habet, vt qui alterum norit, ambo nouerit. Quare ne in eo quidem explicando tempus conteram, ne non tam prodeſſe alijs, quàm bonas horas inuidere videar. Onerare Zamiam, quod prouerbij ſpeciem habet, imitatione Græci ſermonis mihi dictum videtur, vt ſit, ἐπιβάλλειν vel ἐπιθεῖναι ζημίαν. Eſt

Syneſius in Caluitij laudatione.

Ariſtoph. Veſpis.

Eſt enim Onerare, imponere, vt,

Virg. 1. æneid.

Vina, bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes. merces enim onerari dicuntur, cum illis nauis aut iumẽtum oneratur. *Iunonium puerum* eſſe reor, qui Iunone Lucina fauente & propitia in lucem editus eſt, ac beatus eſt: quodquidem magis mihi probatur, quàm quod alij excogitant, qui delicatum interpretantur: cùm id aliorſum dictum in Epiſtola ad Octauium eſſe videatur. cuius vel ex eo fides eſt, quod mox etiam, *partum aureum* appellat, quo nihil eſſe fauſtius & felicius poteſt. Sed & quod contrà dicit, *eum Paridem patriæ*, idem comprobat: cùm eum in patriæ exitium & perniciem natum eſſe demonſtret. Nos tamen cauſam agimus: alii iudices diſceptatoreſque ſedent: quorum ſententia ſecundum quem dabit, ille vicerit. hanc quidem cauſam vt obtineam, non magnopere laboro: tantum quid mihi videatur, in medium propono. quod ſi quis nefas putat, iſta deleat me auctore nullum metuens iurgium. Sed vt mantiſſa quædam huic etiam accedat capiti: Ridiculum eſt & ineptum, quod de Clodio dicit Cicero in Epiſtolis ad Atticum, quem ſubcontumelioſè tractari iocatur, quod *cùm in domo Cæſaris quondam vnus vir fuerit, nuncne in viginti quidem eſſe potuerit.* à quibuſdam in prouerbijs, vt & alia multa numerari: cùm dicat Cicero iniuria affici à Cæſare Clodium, qui xx vir diuidendo agro Campano lectus non ſit. quod ſi prouerbium eſt, quicquid loquimur, prouerbium eſt.

Cic. epiſt. ad Octauium.
Cic. ead. epiſt. ad Oct.
Cic. ibid.
Cic. lib. 2. ad Attic. epiſtola De Geographia &c.

Diatreti calices, Margaritæ extricatæ, λέκτων *latinè Tector,* ἀρχιλέκτων, *Architector, Seruaculum.* Cap. 31.

IN VERBIS quibuſdam ad legem Aquiliam explicandis, pedarius ſonator non ero, vt eis, qui ante me dixerunt de iis ſententiam, ſine lingua aſſentiar: ſed liberè quod mihi videtur, dicam: nec metuam arbitrum, ne fines artium regendo à iuriſprudentia me remoueat. *Diatretos calices*, explicant cœlatos & tornatiles, quæ toreumata dicuntur. ego potius & vi vocabuli inductus, & verbis Iuriſconſulti perſuaſus, putem calicem eſſe, vel cryſtallinum, vel myrrhinum, aut è metallo, qui artifici perforatus eſt. foraminibus autem illis includebant fortaſſe gemmas & emblemata, aliaque ornamenta. In forando autem & pertundendo calice periculum erat, ne artifex eum frangeret, quod Iuriſcònſultus ſignificat. Apud Homerum Neſtoris patera clauis confixa eſt: ſic fortaſſe clauatos habebant calices Diatretos inſertis clauorum capitulis ad ornatum, aut aliis emblematis. Eodem modo apud Martialem,

L. Si ſeruus ſeruum §. ſi calicem diatretum ff. ad leg. Aquiliam.
Homer.
Mart. lib. 12. epigr. 71.

O *quantum diatreta valent & quinque comati*, accipiendum cenſeo. Ibidem explicari video *margaritas extricatas*, vniones arte Gemmarii perpolitos.

l. ead. ſi ſeruus §. cùm

politos. Sed libenter aſſentiar Accurſio, vt extricatæ ſint margaritæ, quæ lineis intricatæ non ſint, ſed extra lineam & tricam per ſe ſeparatæ ſint: extricatas enim Iuriſconſultus opponere videtur iis, quæ in linea habeantur. Iam quod pro tectore *vietorem* immutant, fortaſſe non ferendum, nam qui Tecton à Græcis dicitur, à veteribus Latinis Tector eſt dictus: qui architecton, architector: Varro; *harum ædium ſumma atria confutabant architectores.* In eodem titulo *Seruaculum*, pro quo multi ſupponunt *verriculum*, nulla ſententia. an exiſtimamus anchora vel anchoralia eſſe? & non putem: ſed verſata diutius excuſſaque Iuriſconſulti ſententia, ſcapham eſſe ſuſpicor. non eſt enim dubium, quin ſcaphæ damnum inferatur; aut in eam immittendo & impingendo nauem: aut Seruaculum ad ſcapham ipſam ad nauem ducendo & attrahendo. Seruaculum autem ea forma dicitur, qua receptaculum. nam in tempeſtate interdum relicta naui, nautæ & vectores ſcaphæ ſe committunt ſeruandos. vt apud D. Lucam legimus. Sed & ſcaphæ quædam, piſcos ſeruant, quæ Seruacula dici poſſunt. cuiuſmodi Lutetiæ in Sequana videmus: quas Apothecas vulgus vocat, partem ſcaphæ, in qua ſeruantur piſces. ἐχίτλιον Græci vocant, quod interpres Nicandri ait etiam viuarium vocari.

maritus ff ad L. Aquiliam.
L. ead. §. item ſi Victori. ff. eod.
Varro apud Nonium in Confutare.
L. quemadmodum §. ſi nauis ad L. Iul. ff.
D. Luc. act. Apoſt. cap. 27.
Nicandr. interpres.

Liuius explicatus lib. 39. Rationem habere alicuius, Nomen accipere, Inædificatum, Immolitum, Vadem deſerere, Senatum legere, Cenſorum notæ Senatu motis adſcribebantur, Vltro tributa, Augur comitijs creatus, Princeps Senatus, Ferre & agere. Cap. 32.

RATIONEM habere alicuius in petitionib. magiſtratuum, nihil aliud eſſe opinor, quàm eum ad magiſtratus petitionem admittere, nec comitiis excludere. Liuius, *Pars Tribunorum plebis negare, rationem eius habendam eſſe.* qui autem comitia habebat eorum, quorum ratio habebatur, quibuſque petere licebat, nomen accipiebat, & de eorum nomine tribus vel centurias in ſuffragium mittebat. Liuius eod. loco, *L. Porcius Conſ. primo in ea ſententia eſſe, ne nomen eius acciperet.* Iterum, *Haud dubius prætor eſſet, ſi Conſul accipere nomen vellet.* Eodem in Liuii libro: vadem deſerere reus dicitur, qui ſponſori ſuo in re capitali deeſt, nec ad cauſam dicendum præſto eſt, vt vadis fidem liberet. verba eius ſunt, *Qui aut citati non adfuerant, aut vades deſeruerant.* Senatum legere eod. in lib. dicuntur Cenſores, cùm Senatorum nomina in ſenatu legunt: quorum enim nomina non legebat, præteriti dicebantur: quoſdam & Senatu mouebant. Liuius, *Cenſores M. Porcius & L. Valerius metu miſta expectatione Senatũ legerunt. ſeptem mouerunt Senatu.* motis autem ſenatu adſcribebantur notæ, quibus indicabatur cur Senatu moti forent. Liuius, *patrum memoria*

Liuius lib. 39.
Liuius eod. li.
Liu. ibid.
Liuius lib. 39.
Liu lib. 39.
Liu. ibid.

moria inſtitutum fertur, vt cenſores motis è ſenatu adſcriberent notas. Immolitum eſt in eodem Liuii libro, vt inædificatum: quod aliquo in loco eſt ſtructum & molitum: quod homines aliquo in loco moliti ſunt & extruxere. [*Liuius ibid.*] Eius verba ſunt, *Et quæ in loca publica inædificata, immolitáque priuati habebant.* Vltro tributa ſunt quæ præter vectigalia penduntur, differunt à tributis, quòd populus Ro. interdum pendebat tributum aliis, qui vectigales erant, præter vectigal vltro tributum extraordinarium. Liuius [*Liu. eod. lib.*] eod. lib. *Et vectigalia ſummis præcijs, vltro tributa infimis locauerunt.* Tributa tamen ſcio etiam hæc vltro tributa vocari ſolere. Inde vectigales & ſtipendiarii agri, quod vectigali, & vltro tributo obnoxii eſſent, vt opinor. Cum augures cooptari ſolerent à collegio, Liuius tamen augurem comitiis deſignatum ſcribit eodem lib. quod quia noui eſt exempli & [*Liu. eod. lib.*] inuſitati, prætermittere nolui. verba eius adſcribam, *Extremo prioris anni comitia auguris creandi habita erant.* Princeps autem ſenatus erat, quem primum in recitandis Senatorum nominibus legebant: quod dignitatis & amplitudinis maximæ erat. Ferre & Agere in Hiſtoricis cùm legimus, alterum ad homines, qui quid ferunt: alterum ad iumenta quæ portant, [*Liu. lib. 39.*] referendum eſt. Liuius eod. lib. *Poſtremo omnia quæ ferrent, agerént ve adempta.*

Ludere trocho, Trochus ludi Græcanici genus, Ludorum nomina lib. 3. Cod. explicantur, Catampo, Coryci ludus, Phryginda, Empuſa. *Cap.* 33.

[*In Catonis præfation.*] LVDENDVM eſſe trocho, aleámque fugiendam legimus illis in præceptiunculis, quibus prima pueritia imbuitur. quod genus ludi ad puerilem turbinem vulgo referri imperitè & indoctè video: cùm ſit genus ludi, quo Iuuenes ſe in campo exercebant. Eius meminit Horatius in arte,

[*Horat. in art.*] *Indoctúſq; pilæ, diſcíve, trochíve quieſcit.* & Propertius,

[*Propert. lib. 3. eleg 14.*] *Increpat & verſi clauis adunca trochi.* Sed &, vt opinor, his quæ adſcribam verbis ab Ammiano ſignificatur, [*Ammiã. Marcell. lib. 21.*] *Cùm apud Pariſios adhuc Cæſar Iulianus quatiens ſcutum varijs motibus exerceretur in campo, axiculis, quis orbis erat compaginatus, in vanum excuſis, anſa remanſerat ſola, quam retinens valida manu ſtringebat.* Erat autem genus ludi Græcanici, vt nomine ipſo indicatur: rota enim erat anſam habens, vt facilius mitteretur, axiculis compacta tranſuerſis iaciebatur: quorum clauiculæ & commiſſuræ aduncæ dum verſabatur miſſa rota, vel miſſus orbis tinniebant & crepabant. Mittere autem ſcienter, artis erat non vulgaris Atque hæc quidem de trocho, quæ ſcriberemus, habebamus. Sed vt ex ludo in ludum, atq; adeo ludos tranſeamus. In calce libri tertii Iuſtiniani Codicis, nomina ludorum fugientia, atque adeo fugitiua, ſic retrahi debere & retineri & deleta propè refor-

reformari arbitror. *Corycobolon, cotycon antemolon, Phryginda, Catampo, Empuſam.* Catampo quidem, genus eſſe ludi apud Feſtum legimus; neque quicquam præterea apud quenquam hac de re cernere potuimus, neque nunc in mentem venit. De coryci ludo referti ſunt Medicorum libri, ac fere videtur eſſe ludus follis. Phryginda à Polluce explicatur ludus, quo teſtulis leuibus & politis inter manus ſiniſtræ digitos poſitis, dextra numerosè teſtulas pulſabant. Empuſa in lite & cauſa erit, quòd nemo nobis facile aſſenſurus ſit, ludum eſſe, cùm conſtet ſpectrum quoddam fuiſſe formas variè mutans, & aliam atque aliam ſubinde induens. Sed quid vetat eo nomine ludum fuiſſe? certe ad veſtigia vitiatæ ſcripturæ quàm proximè Empuſa accedit. Si quis quid commodius excogitauerit, me omnium primum & laudatorem & approbatorem habebit: atque hinc exiſtimare homines volo, quanti mea faciam: quibus libentiſſimè alia antelaturus ſum, ne quis me non in meis incorruptum iudicem cauilletur, & ea nimio amore & ſine riuali deperire iocetur.

L. Alearum vſus. Cod. de religioſ. & ſumpt. fu. & aleæ luſu & aleatorib.

Feſtus Pomp. lib. 3. in lite. C.

Pollux lib. 9. Onomaſt.

Diogenes Laërtius explicatur. *Cap. 34.*

VERSANTVR in hominum manib. Socratis & Diogenis argutiſſimæ & acutiſſimæ ſententiæ de doctiſs. hominib. in Latinum è Græco cõuerſæ: quarum cùm ſubtilis ſenſus ſit, acumen & ſolertiam dictorũ multi aliter atque aliter explicant: nonnulli etiam primi in literis nominis viri odiosè de ijs inter ſe contenderunt: ſeque mutuo ſcriptis laceſſiuerunt. Ego eorum iurgiis me non interponam, ſed vt ſi conuiuio intereſſem, in quo à conuiuis collecta exigeretur, meam ſymbolam conferam. Socrates, inquit Laërtius, dicebat, τὸ εὖ ἄρχεσθαι μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ. Hoc ego interpretor, Benè incipere paruam rem non eſſe, ſed propè rem totam: Etſi benè dictum explicat. benè incipere paruum nõ eſſe, ſed parui dici. Diogenis eſt dictum referente eodem Laërtio, δεῖν τὰς χεῖρας ἐκτείνειν, μὴ συγκεκαμμένους τοὺς δακτύλους. quod interpretor oportere manum porrigere & extendere totam, non tantum digitos contractos. nam vulgo ſummis clauſa manu digitis inflexis & contractis, quos extendere non ſatis ſit, niſi totam manum expandamus, humanitatemque noſtram benignitatem, comitatem largè prolixeque oſtendamus. Illud eiuſdem Diogenis, quod multos malè vrit, & exercet, ἐπαινεῖν τοὺς μέλλοντας γαμεῖν, καὶ μὴ γαμεῖν, καὶ τοὺς μέλλοντας πολιτεύεσθαι, καὶ μὴ πολιτεύεσθαι. ſi deprauatum non eſt, ſic explico, eos laudabat, qui & ad nuptias, & ad celibem vitam ſe compararent, & ad Rempub. capeſſendam, & ad priuatam vitam colendam: qui neque videlicet ita ambitioni ſtuderent, vt non diuerſam vitæ ſectam & rationem æquo animo perferrent: nec tam liberis ope-

Laërt. in Socrate.

Laërt. in Diogen. Cynico.

Laërt. in Diogen. Cynico.

ram dare concupiſcerent, vt non nuptijs facile etiam carerent. Sed fere putem verba deprauata eſſe, quæ ſic reſtituenda puto, τοὺς μέλλοντας γαμεῖν, καὶ μὴ γαμοῦντας: καὶ τοὺς μέλλοντας πολιτεύεσθαι, καὶ μὴ πολιτευομένους. Laudabat Cynicus eos, qui cùm vxorem ducere iam pararent, non tamen ducerẽt: qui cùm ad Rempub. acceſſuri iamiamque eſſent, non accederent: atque hæc ſententia conuenit Cynico, qui & à matrimonio & Repub. ſemper abhorruit. Reliqua quæ ſequuntur in Laërtio, ad eundem modum reſtituenda cenſeo. Eiuſdem eſt Cynici illud, τοὺς πλείστους ἔλεγε παρὰ δάκτυλον μαίνεσθαι· ſententiam puto. Aut homines plæroſque digito ab inſania abeſſe. Sapere enim videntur qui indicem proferant, qui ſi proximum indicis loco exerant, inſani haberentur. ita exiguo interuallo homines à ſtultitia abeſſe. Ego potius putem multos ex digito inſanos eſſe & prudentes videri: qui incedunt indice prolato, quin proximè inſanos, ita propter digitum inſanire plæroſque.

Lucretius lib. 4. explicatus & emendatus, Puri, Pulli, Maledenſia, Maledus, μελίχλωρος, μελίζευς, Gemina Ceres, Duplex dorſum, ſpina, Cereris ſimulachra mammoſa, Poſcenium. Cap. 35.

LOCA quędam è libro quarto Lucretij, non auerſa omnino nec inuita Minerua, me è quibuſdam ſchedis, ſuo nitori redditurum hoc capite ſpero, quæ quibuſdam maculis infuſcata leguntur in libris vulgatis,

Lucret. lib. 4. *Puri ſæpe lacum propter ſe,* id eſt, pueri. Nam priſci pueros, etiam pueros vocauerunt. vnde & pulli ſunt vocati per diminutionem. Editiones

Lucret. ibid. partim *pueri,* partim *multi* habent. *Totius humoris ſaccatum vt corporis fundant.* id haud paulo elegantius eſt, quàm quod induxerunt eraſa legitima ſcriptura. nam modo *ſiccatum,* modo *ſacratum* legunt. Ego ſaccatum, colatum & tranſmiſſum veſica interpretor: ſcita & lepida ſanè tranſlatione ab illis ſaccis ducta, quibus vinum colabatur. Non minus illud, quod turpiſſimè deformatum erat, ſic reſtituetur priſtino decori,

Lucret. lib. 4. *Interdum in pallam meledenſia Chiaque vertunt.* hic non ceſſarunt examina emendatorum ſomnia experiri ſua, cùm alii, *in pallas aclidos & hiatria vertunt.* alii, *in pallam & quallos & iacchia vertunt.* alii, *& ſtlitas & ianthina vertunt.* ſuppoſita de matre notha & ſpuria inuexerunt. Quid ſi Maledenſia à Maledenſis, vt Leuidenſis? Maledus autem locus in Epiro fuiſ-

Varro lib. 2. de re ruſtic. cap. 2. ſe videtur: cuius Varro lib. 2. de re ruſtica meminit his verbis, *nunc rurſus vos reddite nobis de vna quaque re, vt videamus, quid paſtores à Pergamide Maledóve potis ſint.* at locus ille nobilis videtur fuiſſe pecore. Ne id quidem adpingere prætermittam, quod ibidem reperi, quamuis fortaſſe quibuſdam improbabitur: ſed peccare malim etiam non optima reſc-

referendo, quàm omittendo negligentior abs re videri: atque in hanc partem peccare ſemper & tutius & cautius fuit.

Vt quæ corporis ſunt eius quam procis ac vis. Non ita multò poſt, legi,

Nigra μελίχρους eſt. Tale illud eſt, τὸν δὲ σχεδὸν ὑποκοριζόμενος μελίχρουν. Lucret. lib. 4. Mellis enim color propter rei ſuauitatem iucundiſsimus erat veteribus. Lucr lib. 4. Sed & de mellis colore apud Plinium gemmæ ſunt μελίχλωρος & μελίχρους nominatæ. Plin. lib. 37. cap. 11. Alio autem loco docui iampridem verſum mox tertium ſic legi debere. *Paruula, pumilio, Chariton μία.* id eſt, vna Gratiarum: quis enim ſenſus elici poteſt ex *charitonia*, quod in omnes libros nullo iure irrepſit? Lucret lib. 4. κατάπληξις autem ex admiratione dicitur & ſtupore quo adficit: qualis eſt illa apud Machonem, πάνυ δ' εὐπρόσωπος οὖσα καὶ καταπληκτική. Lucret. ibid. Macho apud Athenæũ li. 13. Mox quis non putet legendum ἰσχνὸν ἐρωμένιον? Quod autem omnium corruptiſsmum eſt, nónne ſuam ingenuam habere dictionem cenſebitur, ſi ita ſcribatur, Lucret. lib. 4.

At gemina & mammoſa Ceres eſt ipſa ab Iaccho? geminam enim dicit, plenam, amplam, obeſam. Lucret. lib. 4. vt, *— duplici aptantur dentalia dorſo.* id eſt, craſſo & lato, dicit Maro: &, Virg. 1. Georg.

At duplex agitur per lumbos ſpina; id eſt, craſſa, lata: quamuis dubitanter explicari iſta ſciam ab interpretib. Virgil. 3. Georg. Cereris autem ſimulachra mammoſa & plena ſculpebãtur, cui amicam ſaturam & habitiorem comparat. Mox ex earum chartarum auctoritate, ſcribo,

Simula, Silena ac ſatura eſt, labeoſa φίλημα. Quod autem ſequitur non eſt diſsimulandum. Lucret. lib. 4.

Omnia ſummopere hos vitæ poſcenia cælant. Quidam hic *poſt cenia* ſcribunt: alii *proſcenia*: neutrum benè. Lucret. lib. 4. Nam poſcenium non dubito, quin vetiſsimum ſit. Vt enim Proſcenium locus eſt ante ſcenam omnium ſpectatorum oculis expoſitus: ita poſcenium, locus erat poſt ſcenam ſubductus aſpectui ſpectatorum. Poſcenia igitur vocat illa omnia, quæ amicæ, dum ſe fucant & ornant, faciunt intus, quaſi poſt ſcenam, remotis arbitris, nec admiſsis amatoribus.

Et tenet aſſuctis humectans oſcula labris. cuius loco, *aſſuetis* editum eſt. Lucret. lib. 4. nec indigum quidem adnotatu credidi. in quo neſcio quid ſignificationis ineſt, quod alienum ab eo quod ſcribit, eſſe non videtur.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER VIGESIMVSOCTAVVS.

Plautus in Ciſtell. explicatus & emendatus, Pedato tertio, Ne. Cap. I.

MERITO magnas agere gratias viro Clariſs. & huius ætatis doctiſs. D. Guilielmo Pelliſerio debeo, quem his ſanè libris minus ſæpe quàm deberem, appello: cùm ex eius ſermone ſemper doctior diſcedam. Is me nuper in fabula Plauti, quæ Ciſtellaria inſcribitur, legendum eſſe docuit, *Et equidem hercle niſi pedato tertio omnes afflixero*. eam lectionem vt proiectitiam in familiam reduxit & auctoritate confirmauit. Cato Originum libro primo, *Igitur tertio pedato bellum nobis facere. Idem, Diſſuaſione de fœneratione. Tertio autem pedato, item ex fœneratione diſcordia excreſcebat*. tertio autem pedato, aut pedatu valet, Nonio interprete, tertio repetitu vel acceſu, verbo à pede deducto. Sed & in eadem fabula locum, quem ſubijciam, ſic in integrum reſtitui poſſe confido, — *Ciſtella adoleſcens hinc mihi euolauit*. nam iocus qui continuo ſequitur, hanc emendationem cõfirmat. nam cùm ciſtella volucris eſſet, eam in caueam dicit latam oportuiſſe, non enim euolaſſet. Dictio autem eſt veteribus ſcriptoribus vſitata & frequens, qua interrogant particulam ne adiiciendo. vt in Ciſtellaria, *Quámve in manibus tenui?* Iterum, † *Quæne inficias eat?* Tale eſt illud Maronis non ſatis explicatum,

— *quia ne auxilio iuuat ante leuatos?* & Terentii in Phorm. quod nec intellectum video, & perperam excuſum eſt, *Quódne ego perſcripſi porro illis, quibus debui?*

Plautus Ciſtellaria ſc. Credo ego amorem.

Cato apud Nonium in Pedato.

Plaut. Ciſtell. ſc. Niſi quid mihi.

Plaut. Ciſt. ſc. ead.

† Plaut. Ciſt. ſc. Nullam ego me vidiſſe.

Virg. 4. æn.

Terent. Phormio. act. 5. ſc. 8.

Comes ſtabuli, Tribunus ſtabuli, Origo magiſtratuum quorundam Francorum, Mareſchalli, Seneſchalli, ἀμηρᾶς. Cap. 2.

PLVRIMA habet ampliſſimum & illuſtriſſimum Francorum regnum magiſtratuum vocabula noſtris hominibus non ſatis nota. Itaque quod hodie in verbis enodandis homines maximo ſtudio facere ſolent, vt ſi quid

quid in promptu in vernacula lingua non reperiant, foris quærant. Animaduerto qui his in rebus de noſtris hominibus operam poſuerunt, vt magiſtratuum noſtrorum vocabula explicarent, eos in Indiam vſque origines eorum repetere, ac velut lege Mutia & Lucinia in longinquas ciuitates redigere: quo laborem mihi ſuſcipiendum putaui, vt ſi poſſem aliquorum originem eruerem. Ac ſanè qui apud nos ſummus eſt militiæ dux & magiſter, quem Conneſtabilem dicunt, non dubito quin Comes ſtabuli appellari debeat: præſertim cùm & apud Ammianum Marcellinum, Tribunum ſtabuli legam: & apud Volaterranum reperiam in aula Conſtantinopolitana Comitem ſtabuli fuiſſe. Sunt & apud nos Mareſchalli: eos tanquã maiores Caballi, id eſt, equitatus eſſe interpretor. nec ambigo quin illud veriloquium, hodieque in veſtigiis vocabuli appareat. Sic Seneſchallos velut ſenes caballi, id eſt, equitatus eſſe arbitror. quod verbũ à militia armata ad ciuilem tranſiit, reſeditq́; in iis, qui hodie prouincias pręfecturas iuridici regunt, & quaſdam etiam iuriſdictiones vrbanas & vicanas exercent. Nam in noſtra Normania ſic appellantur, qui in nobilium vicis & oppidis ius dicunt: ac ſuperiora quidem verba originem ſine controuerſia Latinam habent, ſed ore noſtro in ſonum diuerſum corrupta degenerauere, vt originis exiles ſuperſint notæ. Eſt & magiſtratus ampliſſimus, qui oræ maritimæ præfectus eſt: proinde & vocabuli originem Græcam eſſe multi ſuſpicati ſunt. Ego Arabicam puto, nam à Saracenis & Imperatores Græci, hoc nomen ſumpſere: & noſtri reges vel à Saracenis, vel à Græcis. itaque in recentiorum Græcorum hiſtoriis ἀμηρᾶς ſæpe reperitur, quo nomine eſt apud nos præfectus oræ maritimæ. Si quis aut veriora, aut probabiliora his habet, me non vſqueadeo pertinacem inueniet ſententiæ meæ defenſorem, vt non libenter in alia omnia diſceſſurus ſim, modo verum aut veriſimilitudo probabilior oſtendatur.

Marcell.

Volaterranus

Arbitraria pro impenſa & precio cur à Cic. & alijs vſurpetur. Arbitraria victoriæ, Numo Seſtertio addicere, Semuncia. Cap. 3.

SCRIBIT Cic. in oratione, quam poſt reditum ab exilio in Senatu habuit, *nondum palam factum erat concidiſſe Rempub. cùm tibi arbitraria funeris perſoluebantur.* & in Piſonem, *Atque eo in templo, eodem & loci veſtigio, & temporis arbitraria non mei ſolum, ſed patriæ abſtuliſti.* Ego his in locis Arbitraria ſignificare exiſtimo impenſam & precium funeris: quæquidem res ita appellata eſt, propterea quod in arbitrium alicuius ab eo, qui teſtatus fuerat, conferebatur: vt & ſepulchrum interdum, Horatius,

Cic. in oratione post red. in Senat.

Cic. in Piſon.

— *ſepulchrum*

Horat. lib. 2. ſaty. 5.

Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus extrue —: Sic & epulum funebre arbitrio alicuius permitti ſolebat à teſtatore. Horatius,

Horat. lib. 2. ſaty. 3.

— *atque epulum arbitrio Arri.* quo factum eſſe arbitror, vt Arbitrium præmium & precium ſignificet: vt Arbitria victoriæ, pro præmiis victoriæ Q. Curtius dixit. Scribit Cic. in oratione pro Rab. Poſthumo, *Tua Poſthume numo ſeſtertio à me addicuntur.* Si quis magnum æs alienum conflauiſſet, plærunque eius bona alicui, numo Seſtertio addicebantur, hac lege, vt creditoribus ſatisfaceret: in quorum fraudem vendere non licebat. itaque ſubiicit Cic. *Ita bona veneant, vt ſolidum ſuum cuique ſoluatur: nihil iam aliud niſi fidem curat.* Sic ſcribit Aſconius, *bona Milonis propter magnitudinem æris alieni ſemuncia veniſſe*, cùm ſemuncia etiam minor ſit Seſtertio: quanquam fortaſſe in Aſconio, *ſeſtertio nummo*, legendum eſt, etſi id non auſim adfirmare. Flagitioſiſſimum & ſceleratiſſimum habebatur olim, fidem in credita pecunia fallere: ad famam igitur debitorum tuendam ſic bona videbantur, & emptori onus ſoluendi imponebatur: eandem venditionem & in captatione poſuit Horatius,

Q. Curtius. Cic. pro C. Rab. Poſth. Cic. pro Rab. Poſth. Aſcon. in orat. Cic. pro Milō.

— *hinc tu*
Dic ex parte tua, ſeu fundi, ſiue domus ſit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. id eſt, vt vulgo loquimur, fruſto panis, minimoque precio. vt in captatoria venditione. quo ſane loco, hoc adnotant interpretes. quod an verum ſit, ipſi viderint. Ego neque fidem detrahere, neq; addere decreui, lege cautum fuiſſe, ne res vel agrum, vel domum teſtamento donatam quis donaret: & vt viderentur emiſſe, nummum dare ſolitos, ſi quibus donabant.

Horat. lib. 2. ſaty. 5.

Nominum notatio in Palliatis comœdijs, Formio, Gnato, Thaïs, Scribere dicam, Symbola, Aſymbolus, Tithymallus, Dubia cæna. Cap. 4.

GRAMMATICI ſedulam nauant operam in explicanda in Palliatis comœdijs nominum notatione: ſed non eſt in omnibus quærenda: cùm præſertim à Poëtis nomina perſonarum interdum non fingantur non excogitentur: ſed hominum aliqua re inſignium ſumantur. nam Gnato apud Terentium paraſitus eſt de nomine Siculi Gnatonis: & Thaïs de nomine illius meretricis, quæ comes expeditionum Alexandri, ebrium regem mero, victis ſenſibus, ad faces ſubijciendas Perſarum regiæ incitauit. Sic Formio paraſitus nomen habet à Formione paraſito regis Seleuci. In illis autem fabulis Poëtæ mores & ſtudia inſtituta Græcorum imitantur: ac proinde, quæ ad eas pertinent, quo Græca magis videantur Græcis ponunt vocabulis. Sic ſcribere dicam ab eis dicitur, & à Cic. in Verrem, propter Siculos, qui Græcè loquebantur. Hoc autem genere dicendi

Terēt. Phorm. act. 1 ſc. 2. & act. 2. ſc. 2. Cic. 4. in Verr.

cendi in foro Rom.vſus non eſſet. Sic obolum dicunt,minam,talentum,
philippeum: quæ nomina ſunt monetæ Græcæ. Seſtertium & aſſem non
dicunt, quòd nomina ſunt Romana. Sic dicunt *Symbolam,* quomodo le- Terent. Andria act.1.ſc.1.
gendum in Terentio puto, non *ſymbolum.* & aſymbolum ex Athenien-
ſium conſuetudine,qui de ſymbolis ſæpenumero comeſſe ſolebant & ſi-
gillatim collectam exigere à conuiuis omnibus præterquam à paraſitis
qui aſymboli dicebantur,& pro quibus potius reges ſoluebant.Proinde
ſcripſit Terent.in Phormione,*Téne aſymbolum venire vnctum atque lautum* Terêt.Phorm. act. 2.ſc.2.
è balneis. Dromon de Tithymallo paraſito, ὑπερησχυνόμην μέλλων ἀσύμβο-
λος πάλιν δειπνεῖν: πάνυ αἰσχρόν. ἀμέλει τὸν τιθύμαλλον γοῦν ἀεὶ ἐρυθρότερον κόκκου Apud Athenæu lib.6.c.5.
περιπατοῦντ' ἔσθ' ὁρᾶν, ὅλως ἐρυθριᾷ συμβολὰς οὐ κατατιθείς. Et Diodorus Sino- Apud Athenæum ibid.
penſis de paraſito, ἀπέρχετ' οἴκαδ' οὐ καταβαλὼν συμβολάς. *Cœna dubia* e-
tiam Paraſitorum verbum eſt, lautamque & opiparam ſignificat: atque Terent.ibid.
adeo id cùm ſatis non intelligeretur, declarauit eam eſſe, *in qua dubites* Terent.ibid.
*quid potiſſimum ſumas.*Sed & illud paraſiticum verbum Terentii vſurpauit
Horatius,

— vides, vt pallidus omnis Horat. lib.2. ſaty.2.

Cœna deſurgat dubia? Sed & ab illo Terentii etiam, vt reor, ſermone,
ſpecies quædam placentæ,dubia appellata eſt: eam relatam eſſe à Chry- Athenæus lib. 14. cap. 19. Dipnoſoph.
ſippo Tyanenſi in genera placentarum apud Athenæum legimus.

Antiqua de Onomaſtico vocabula. Cap. 5.

PETRVS Daniel Aurelianus Onomaſticon quoddam perantiquum
in membranis perſcriptum mihi commodauit. Ex eo & voces quaſdam
& earum explicationes excerpſi. Alopecioſa in eo exponitur calua, ab
alopecia morbo aream nudam capitis reddente. Arcarius, diſpenſator,
quòd arcæ & nummis domini præſit. Eſt & in Iure Ciuili officium. Atta, L. Thaïs ff. §. ſtichum.
qui primis plantis ambulat.quod nomen ab attingendo impoſitum vide-
tur. Anaboladium,pallium.Aquaculat,lenocinatur. Aqualiculus,ventri-
culus. Haſtarium, vbi proſcriptorũ bona venduntur. Actæ,littora amœ-
na. Applare, coclea: apiaria Plinio: Auſonius Apalaria appellat. Ama- Auſon. Epiſtola 7.
re focos, domus conſtruere: eſt autem Maroniani loci explanatio è lib.
3.Æneidos,

Hortor amare focos. Abſtlatata, nauis piratica. Aſſecla, buccellarius, Virg.3.æneid.
ſcurra. ab eodem etiam baccellarius explicatur. Antiberlium,pignus co-
dicis. Adteſtatus, teſtatus. Antemalorum, præteritorum malorum: lo-
cus eſt libro primo apud Maronem notus omnibus,vel me tacete. Ænea- Virg.1.æneid.
tores, cornicines, liticines, tibicines. qua voce vtitur Tranquillus. Ægi- Sueton.in Iul. Cæſ.cap.32.
da,pellis caprarum: Amentum, corrigia, lancea. quæ etiam anſula eſt ad
lactum:

iactum. Agger, ſtrata via publica. Obriſon, ſpendor auri Sed abrigeum ibi ſcribebatur. Allicula, genus veſtis. Amphiballus, birrus villoſus. Areopagitæ, curiales. Acinari, tricari, in paruo morari. Aſciſcolum, maleolus ſtructorius. Adſtipulatus, atteſtatus. Adſtipulatus, adiunctus. Arithmeticus, numerarius. Ambro, decoctor, conſumptor patrimonij. Ancóniſci, incaſtraturæ. Aruus, ager frumentarius. Brocca, ibi etiam labroſa exponitur. Bromoſa, immunda. quod verbum Græcæ linguæ eſt. Blenui, tetri. Becario, vrceoli genus. Blenones, pudenda ſunt hirconum. Baſterna, tecta manualis. Lecticam puto dici tectam, quæ manibus hominum portabatur, non dorſo iumentorum geſtabatur. Bouinatores, inconſtantes. Buceta, paſcua. vt opinor, in quibus boues paſcũtur. Bucones, ſtulti. Catax, claudus coxa. Calones, galearii militum. Cardineum, ſupraliminarium. Caſtimonium, ſanctimonium. Caducarius, qui fit hæres in bona eius, qui hæredem non habet. Cateruarius, qui in cateruis populi eſt. Calixica, exinanita. vbi ſcribẽdum puto, calix ſiccus. Crepido, ſummitas riparum, & gradus ſaxeus. Quiritat, populum alloquitur. Ciuis patricius, Senator maior. Climactiria, naturæ rei incerta perfugia, vel auxilia. Cilix, pirata. Clibanarii, quaſi tunica ferrei. Condico, ſtatuo, decerno. Conſciſco, conſtituo. Conca, coclea. Commulcat, collidit, conculcat. Colluuium, commixtum. Culleus, tunica de ſparto in modum eronis facta, quæ linebatur pice & bitumine, in qua includebantur parricidæ cum Simia, Serpente & Gallo. Sed hæc vno compræhenſa capite ſatis ſint.

Antiquorum vocabulorum de Lexico veteri explicatio.
Cap. 6.

ALTER & iſte cenſus eſt è Lexico illo veteri, in quo ita ſcriptum inueni, Diuus Imperator, qui poſt mortem deus habetur. Diribitorium, locus contubernii. Duit, dat, tribuit. Diunt, dant, tribuunt. Duent, dent, tribuant. Elogia, & Eulogia, carmina, verſiculi, prouerbia. Flaminium, honor pontificalis apud Gentiles. Flammeum, mauorte virginale. Fellitat, ſugit. Phenicium, eſt miniatum. nomen accepit à Phenice aue. Fritiniũt, cantant. Fiduciarius, qui aliquid fiducia accipit. Fiſcella, forma, vbi caſei exprimuntur. Friuola, vaſa fictilia. Galerus, calamancus. Gerula, nutrix, quæ pueros portat. Iconica, imago Imperatoris. Infula, ſacerdotalis vitta, & adminiſtratio iudicialis. Laſſiaculum, retraculum. Lautumiæ, carceres apud Siracuſas. Linces, lupi ceruarii. Lucar, vectigal. Mattus, triſtis. Meritoria, loca tabernaculorum, vbi adulteria committuntur. Militaris opinatus, id eſt, vetus miles. Mimologus, qui mimos docet. Metatores, manſionum præparatores. Murrina, potio diuina, quæ à Græcis nectar dici-

dicitur. Monopoliū, ſtatio vbi res vna venditur tantum. Mulcare, pugnis vel calcibus cedere. Mulcatores, peremptores. Murgiſo, callidus murmurator. Nugas, inutilis. Oppanſum, velum in ſcena, quod vndiq; panditur. Opinatores, exiſtimatores, vel arte militares. Obſillas, marſus. Paſtophorium, atrium templi, vel Safarium. Parazonium, cingulum. Pedatum, carcerem. Plectrum, haſtella vnde citharæ modulatus Pſyathus, macea. Pileum, calamaucum. Pinnirapi, ſectatores gladiatores: quod pinnas rapiant, vel pennis rapant. Propalæ, tabernarii. Remulcens, replicans vel replacans. Redhibet, reddit. Salpicta, tubicen. Spharium, atrium templi. Statera, iugum. Stater, duodegrame. Serpulum, puleium campeſtre. Silanus, tubus. Situs, ſenectus. Scipiones, virgæ Conſulum. Sordiſcum, corium crudum. Scordalus, ferox. Spoliaria, exteriores balneorum cellulæ. Stromate, tanquam opus variè contextum. Subcentor, ſubſequēs cantor. Subſedit, ſuccedendo poſſedit. Tagax, furunculus. Tames, cruor ſanguinis. Trabea, veſtis ſenatoria, veſtis regalis, toga purpurea. Taureæ, plagæ, nerui. Teriſtrium, mauortium. Teſtudo, coniunctio ſcutorum. Trochus, rotæ genus ad ludum. Iterum, Ludentum rota. Tegularia, malefica. eo quod ſupra tegulas ſacrificet. Varicat, diuertit, ambulat. Ventrale, quod ſolum ventrem operiat. Verbena, ſacra frons. Villicus, actor quaſi à villa. Vexillum, lauarum. Vitiligant, vituperant.

Fraces, Frages, Frageſcere, Varro emendatus, λέβης, Polubrum, πρόχοος, Guttus, δαὶς, Daps, ὅμιλος, Feſtus dies. Cap. 7.

FRACES à Plinio dicuntur olearum eſſe *carnes & inde feces.* Ego vt *Plin.lib.15. cap.6.* in exemplaribus quibuſdam vetuſtis reperi, non inuitus *frages* legerim, à frangendo: quod frages ſint illæ carnes & reliquiæ fractarum trapeto cōtuſarumque olearum, & tanquam fragmenta earum, nomen à frangendo adeptæ. nam & frageſcere pro frangi veteres dixerunt. Accius apud Nonium, *Neque fera hominum pectora frageſcunt, donec vim perſenſerint imperij.* *Accius apud Nonium in Frageſcere.* igitur cùm Varro ſcribit de re ruſtica, *Olea ſi nimium diu fuerit in aceruis, caldore fraceſcit.* *Varro de re ruſt.lib.1.c.55.* *frageſcit*, malim, quod eſt in frages matari, & ea recremēta, quæ expreſſæ ſuperſunt oleæ. Iterum, *Congeri ſolet acceruatim dies ſingulos in tabulata, vt ibi mediocriter fraceſcat.* *Varro de re ruſtic. ibidem.* lego etiam *frageſcat.* Sed hæc vt emendarem, inductus potiſſimum ſum à Nonio, apud quem frageſco inueniebam. Et apud eum quod elegantiſſimis verbis ab Andronico Liuio interpretatum reperi, adſcribere libuit. Scribit Hom. lib. Ody. primo,

Χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα *Homer. 1. Odyſſ.*
Καλῇ χρυσείῃ ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος. Liuius ſic vertit, nam interpretatus *Liuius apud Non. in Polubrum.*

erat Homeri Odyſſeam, *argentes polubro, & aureo gutto.* Ita λέβης, polubrum

brum ab eo explicatur: πρόχοος, guttus. Egregiè quoque, quod obſeruatu dignum ab eo vertitur. δαίς, daps: & ὅμιλος, feſtus dies. Quod enim Homerus ait, τίς δαίς, τίς ὅμιλος, ὅδ' ἔπλετο. Sic expoſuit Latinè, *Quæ hæc daps eſt? quis feſtus dies?* Credo quod ferijs hominum conuentus celebris epulantium lætitia coïre ſoleat. Iam quod Homerus dixit, τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε δ' ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων. Ita latinè reddidit antiqua quidem oratione: ſed, vt opinor, quæ hominibus eruditis iniucunda non erit. *Mea puera, mea puera, quid verbi ex tuo ore profugit?* Sanè quàm concinnè ornateq; idem Muſam circumlocutus eſt monetæ filiam, id eſt, Mnemoſynę, *Nam diua Monetas, inquit, filiam te docuit.* Hæc è Grammatico veteri colligebamus, non, vt anguror, inſuauia illis futura, quibus, vt antiqua opera: ſic & verba priſca inuiſa ingrataque eſſe non ſolent.

Hom. 1. Odyſ. Liuius apud Priſcianum lib. 7. Hmer. Odyſ. Liuius apud Priſcian. li. 6. Liuius apud Priſc. lib. 6. ca. de nominat. & genit.

Vinum Chium, δυνάστης, Colligere cippos, Gumæ, Equa Theſſala, Delingere labra, Fouere ventrem, Poſtomis. Cap. 8.

LVCILLII quædam hic, quæ in Grammaticis reperiuntur, excutiã. Vinum Chium vt omnium præſtantiſſimum Dynaſten appellauit, vt aparet in Seruij commentario etſi corrupto. vt enim Maro honeſta plæclaraq́ue tranſlatione ſcripſit,

Tmolus & aſſurgit quibus & rex ipſe Phanæus: eodem modo Lucillius ante de vino Chio magnificè dixerat, Χῖος δὲ δυνάστης. Venuſtè malos muliones inducere ſua iumenta in cippos eminentes & inæquales, nec ſequi planam viam & æquatam, ex eoque vel iumenta ceſpitare & cadere, vel euerti vehicula ſignificans: eos dicit colligere cippos. *Porro homines nequam malus vt quartarius cippos colligere omnes.* Cùm autem ſcribit, *compellans gumas*: ingluuioſos homines & abdomini deditos ſignificat profundæque gulæ. qui ſic vocantur, vt χύματα. nam neutra illa Græcorum in primam declinationem ſæpe à Latinis deflectuntur: Gumæ igitur vt gurgites dicuntur. Equam Theſſalam eleganti traductione, amicam vocat ferocem, acrem, & ſuperbam, & propè indomitam. Erant autem Theſſalici equi in precio. ἵπποι θεσσαλικοὶ λακεδαιμονίαι τε γυναῖκες. quondam in oraculo ſcriptum eſſe recordor. Sic autem Lucillius, *An equam te acrem atque animoſam Theſſalam, vt indomitam frenis ſubigam antè, domemq́;?* Delingere labia apud eundem, eſt oſculari delicatè & aſſentatoriè. *Præſeruit*, inquit, *labra delinguit, delinit amore.* Fouere ventrem idem pro alimentis & cibis replere. à fomentis Medicorum, atque adeo cataplaſmis, tranſlatione eruditiſſimè ducta, ſatyricè ludens dixit: vilitatem tamen polentæ eleuans, luſoriè quaſi polenta non tam cibus ſit, quàm cataplaſma quoddam. *Ventrem alienum mœſtum fouere ex molito hordeo, vti cataplaſmo.*

Seruius in 2. Georg. Virgil. Virg. 2, Georg. Lucillius apud Feſtum. lib. 15. in litera Q. Lucill. apud Cic. lib. 2. de finib. Lucill. apud Nonium in Subigere. Luc. apud Nonium in Delinitis. Luc. apud Noniũ in Fouere.

Æquè eſt illud Satyrico ſale aſperſo. Quin poſtomidem fingit de naſo eius pendere, qui ſe madefacit aſsiduè. vt enim ferocia iumentorum remoretur, poſtomi eorum ori impoſita: ſic poculum de eius ore pendens talem quandam imaginem reddere videbatur. Dici autem videtur Poſtomis à Latinis corrupta voce, quæ tanquam epiſtomis appellari deberet. *Truleus*, inquit, *poſtomis huic. ingens de naribus pendet.*

Lucil. apud Nonium in Poſtomis.

Monogrammi, Cernui, Cornuare, Serpentes cantu diſrumpi, Calces, Verticulæ, Ad portam longum iter, ſed portæ vicinum Salernum. Cap. 9.

VERSVS Lucilli ipſa raritate & paucitate ſuauitatem conſequuntur, vt cùm eos in Grammaticis reperimus, libētiſsimè cupidiſsimeq; amplectamur. etſi enim verſibus aliorum poëtarum contendendi comparandique non ſunt: tamen quadam illecebra & inuitatione nos capiunt & deliniunt. quoſdam adſcribam, ſi quem forte vt me, delectari poterunt. Elegāter Philoſophos decolores & macros, qui de pietate & virtute plurimum diſputare ſolebant, Monogrammos vocat, *Monogrammi*, inquit, *quinq; adducti pietatem vocant.* Cernuos videtur appellare, qui ſe in caput iaciunt. quod & cernuare, quodam loco Varro appellauit: cernui autem cùm erecti ſunt, collum ſurſum habent elatum; cùm ſe in caput mittunt, tum caput habent deorſum miſſum: hinc illud Lucillii, *modo ſurſum, modo deorſum tanquam collus cernui.* Cenſebant antiqui cantu rumpi ſerpentes, quod alio me obſeruare & tradere loco recordor. quodquidem ita fieri cenſebant, ſic inflari tumereque carmine putabant angues, vt toto eorum corpore difflato diſsilirent, & rumperentur.

Non. in Monogrammi. Apud Non. in Cernuus. Non. in Cernuus. Plin. lib. 15. cap. 5.

Iam, inquit Lucil. *diſrumpetur medius iam vt Marſus colubras.*
Diſrumpit cantu, venas cùm extenderit omnes. Calces pro calculorum ludo vſurpat, nam calculus ſine dubio à calce deminuendi forma deriuatur,

Lucil. apud Non. in coluber.

Naumachiam licet hæc inquam alueolumque putare;
Et calces. Ait Feſtus Lucillium, *cùm verticulas dicit, intelligere articulos.* Videtur tamen potius Lucil. eo verſu, quem iam proferam, verticulas vocare ſpondilos ſpinæ potius, quàm articulos: quanquam & articulos intelligi nihil prohibet.

Lucil. apud Priſcian. li. 6. Feſt. lib. 15. in liter. Q.

Hæret verticulis adfixum in poſteriore
Parte, atq; articulis vt nobis talus genuſq; eſt. Verticulas autē credo dici, & ſpondilos & articulos à vertendo: quod ibi ſe vertant, & flectant membra corpuſq;, quaſi στρόφιγγες ſint. Portam itineri lōgiſſimam dicit Varro, quòd, cùm ab vrbe proficiſcendū eſt, cunctamur, vixq; vrbe pedē efferimus. qua vbi exiuimus, facile quò intēdimus, peruenimus. Eandē ſententiā expreſſit elegan-

Lucil. apud Non. in Genu.

Luc. apud Aul. Gell. lib. 1. cap. 16. & apud Macrob. lib. 1. Satur. cap. 5.

eleganter Lucillius, qui ad portam longum iter ait, ſed portæ vicinum Salernum. cùm tamen longiſſimè ab vrbe Salernum abſit.

Ad portam, inquit, *mille, à porta eſt exinde Salernum.*

Lucil. apud Non. in Natrices.

Verſus autem ille, *Natricem impreſſit naribus craſſam & capitatam.* Flagitioſus & obſcœnus eſt, ſignificatque partem virorum pudendam.

Horatius explicatus lib. Carminum 4. Od. 1. Cap. 10.

Horat. lib. 4. od. 1.

Apvd Flaccum lib. 4. Carm. — *purpureis ales oloribus*, quod dicitur, intelligitur de purpuræ pulchritudine. vt & apud Maronem,

Virg. 1. æneid.

— *lumenque iuuentæ*

Horat. lib. 4. od. 1.

Purpureum, & lætos oculis adflarat honores. *Mater* autem *cupidinum* eſt Venus, amorum mater: nam multi ex ea nati amores ferebantur, eaque Flacci ſententia eſt. Philoſtratus in Iconib. Nymphis genitos dicit, eorumque gregem & agmen & examen vocat, tam multi cenſebantur eſſe. At verò quod ait Flaccus, *Ponet marmoream ſub trabe Cypria.* & Inſulæ Veneri gratiſſimæ mentionem intulit, & ſignificauit materia ad ædificandum abundare Cyprum: cuius trabib. ſuſtineri Venus ſuum maluiſſet ſignum, quàm alterius prouinciæ columine aut ligno. Alio autem loco è Marcellino oſtendimus quàm eſſet Cyprus nemoroſa & materiæ naualis copioſa & fertilis. Eodem in Carmine,

(Philoſtrat. in Iconib. — Horat. lib. 4. od. 1.)

Horat. lib. 4. od. 1.

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas dure volubileis. cùm dicit campum Martium & Tyberim intelligit, in quorum altero iuuenes Romani ſe exercebant: in altero natabant. Quod cùm quotidiè Ligurinus faceret, Horatius, qui eum amabat, ſæpenumero ſomniabat ſe illum videre, ſequiq; per Martij campi gramina: & per Tiberis alueum & volubilem aquam. Hæc quidem haud difficilia eſſe ſatis ſcio: ſed quæ omiſſa tamen gratiam detrahunt cantico: & vt à multis id ſine noſtra ope admonitioneque percipiatur: tamen non diffido multos etiam eſſe, quibus mirum ſtatim prima ſpecie videatur eſſe, cur aquarum mentionem fecerit. quibus admiratio illa errorque detrahendus & eripiendus fuit, & velut errantibus comiter monſtranda via.

Pinſere terram genib. Ennius explicatus, Superum lumen, Annuuit, Haſtæ anſatæ, Ponè recumbere & petere, Nomen ædificare, Surus & Syrus, Gerere rem, Quadrigæ itarum. Cap. 11.

Habent Enniani verſus aliquid, quod prodeſſe & delectare poſſit, & orationem etiam, quod minime quis exiſtimaret, excolere. Ex eo fruſtillum iſtud, quod in Diomede reperitur elegantiam habet Homericam,

Pinſi

Pinſi terram genibus. Sic enim reſtituendum puto, cum *ceram* ſcribatur. accipioque de eo, qui in genua cadit, eiſque terram ferit. Simile & genuinũ eſt eiuſdem Ennij apud Varronem. *Ideo Ennium in terram cadentes dicere, cubitis pinſebant humum.* vel vt in atiquo legi libro, *pinſabant*: ſed altorum perplacet. Homerus eodem modo de eo, qui in prælio cadit, ſcribit ἕλε γαῖαν ἀγοςῷ. Eleganter etiam noctis mediæ tenebris obductum occupatumque cœlum hoc verſu dixit:

Diomedes in pinſere.
Varr. lib. 4. de ling lat.
Hom. Ilia. λ.

Cum ſuperum lumen nox intempeſta teneret. nam ſuperum lumen, eſt lumen cœleſte. Annuuit idem pro annuit dixit v geminato.

Annuuit ſeſe mecum decernere ferro. Haſtas anſatas vocat amentatas nõ illepidè *poſtquam*, inquit, *defeſſi ſunt, ſtant, & ſpargere ſeſe*

Haſtis anſatis, concurrunt vndique telis & alio loco,

Anſatas mittunt è turribus, cum ait, haſtas amentatas intelligit. Filum idẽ pereleganter in gladio appellat laminam.

Deducunt habiles gladios filo gracilento. Pone recumbere, & pone petere. idem dicere videtur. quod in remigatione Xenophon ἀναπίτυλιν vocant

Pone recumbite, veſtraque pectora pellite tonſis. Iterum

Pone petunt, ex in referunt ad pectora tonſas. Nomen edificare eſt apud eum, factis nomen illuſtrare, & monumentis inſcribere & ſtatuis:

Enni. apud Macrob. lib. 6. Satur. c. primo.
En. apud Pris. in Annuo.
Enn. apud Macrob. li. 6. cap. 1. Saturn.
Enn apud Noniũ in Anſate.
Enn. apud Nõ. in Gracilẽtus.
Xenophon.
Enn. apud Feſ. in Tonſa.

Reges per regnum ſtatuaſque ſepulchraque quærunt.

Ædificant nomen, ſumma nituntur apum vi. Non inelegans eſt & illa ſententia qua locum tam munitum dicit firmumque, vt vel ab vno ſine iuſto telo defendi poſſit *leni ſurculo*. ſed ea ſententia verbo eſt elata antiquo: nam pro ſurculo, Surum Ennius dixit.

En. apud Mac. li. 5. Sat. ca. 10.

Vnus ſurus ſurum ferret, tamen & defendere poſſent. Dicitur & Syrus. nam y & v commertia inter ſe exercent, permutationeque vtuntur. Varro.

Ventique frigidi ſe ab axe erumpebant
Frenetici Septentrionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, Syrus Elegans eſt & illud,

Cum magno ſtrepitu Vulcani ventus gerit rem. vnde & Lucretiana illa tam frequens locutio. — *natura gerit res.* Idem quadrigas irarum, vt plauſtrum conuitiorum dicere ſolemus, ſcripſit non inconcinnè *Effundit irarũ quadrigas*. Quod apud Perſium ſcriptum eſt, — *Quintus pauone ex Pythagereo*, è Chariſio conſtat nõ à Perſio fictum, ſed ex Ennio ſumptum: Adfert enim ex Ennio *Memini me fieri pauum.*

Enn. apud Feſ. In Surũ dicebant lib. 17.
Enn. apud Nõ. In Syrus.
Enn. apud Feſ. lib. 11. vbi de metonymia loquitur.
Lucretius li. 2.
Enn. apud Seruiũ in. 12. Aeneid. Virg.
Perſ. ſatyr. 6.
En. apud Chariſium lib. 2. inſti. Gram.

Returare, Muſtei, Atratus, Semiatratus, Varro emendatus, Oratio cepe & allium olet, Matella communis, Oliuitas, Lucerna, Penula.

Cap. 12.

Varr. apud Non. in Returare.
Varr. apud Non. in Suſpicere.
Varr. apud Non. in Exquiſitim.
Varr. apud Non. in Exequiantur.
Varr. apud Non in Cepe.
Varr. apud Non. in Matel.
Varr. apud Non. in Oliuitas.
Varr. apud Non. in Penula.

NON minus & è panunculamentis Varronis, quæ ſparſa reperiũtur & inſigniunt Grammaticorũ volumina, aliquid & ipſi, ſi poſſumus, quod eſſe Philologis voluptati poſſit, eliciamus. Returare videtur dixiſſe contrarium ei, quod obturare eſt, vt ſit patefacere & aperire. *Pueri*, inquit, *obſcœnis verbis noua nuptæ aures returant.* Idem Muſteos abſolutè pro caſeis poſuit mollibus, & *pueri*, inquit, *in ædib. ſæpius pedibus offenſant, dum recentes muſteos in carnario fluitare ſuſpiciunt.* quod eſt, dum in fiſcellis carnarij ſuſpiciunt teneros molleſque caſeolos, etiamnum fluitantes & ſtillãtes, quorum ſaliua & ſapor eos allicit. Aiax ſtramentitius, erat fabulæ Varronis nomen, vt ſuſpicor; non enim præter leuem & exilem ſuſpitionem cõiectura nitentem adferre poſſum, adepta ab Aiace, aut milite in ſtramentis iacente, morboque affecto & ægrotante. mouet me, quod ex ea fabula, hoc adfertur. *Hac re æger medicos exquiſitim conuocabat, vt conualeſceret.* Non ſolum Atratus, ſed & Semiatratus honeſtè dicitur, vt è Varrone patet, *Ipſum proterni liberti ſemiatrati exequiantur.* Atrati in funere ſolent eſſe, qui exequias faciunt. at iſti proterui tantum ſemiatrati erant. Perbellè & illud dictum ab eo eſt, orationem eorum hominum, qui cepa & allio viuunt, cepe & allium olere: quod inter loquendum halitus & anima corũ fœtéat, *Aui*, inquit, & *ataui noſtri cum allium & cepe eorum verba olerent, tamen optimè animati erant*, Non minus & illud ſuauiter amœneq́ue dictum eſt de prodigis & ebrioſis, qui nati ſunt vino in veſicam colando, ſaccandoque, vt Lucretius loquitur: quique cellas diuitum vinarias epotas effundunt in matulam. *Diuitum* inquit, *apothecas Chias ad communem reuocat matellam* Matellam autem communem vocat, quòd in eam confluat vinũ omne: vt communis locus dicitur Acheruns, quò omnes poſt mortem emit. Oliuitas ab eo antiquè quidem, ſed benè tamen latinè in oleo, ponitur in libro περὶ γλωττῶν. ſic inſcribi debere puto. *Denique omnis cum lucerna combuſta eſt in lucubrando, oliuitaſque conſumpta.* vbi quod & admonédum obſeruandum eſt, lucerna Ellychnium ſignificat, id enim eſt, quod combutitur. Penula etiam apud Varronem eam partem calcei ſignificat, quæ pedem inuolucro ſui obtegit. *Reliquum*, inquit, *pedem penula ſcortea pertegere.*

Varro

Varro explicatus, Commouere funus, ſacra, Inuolucrum, Color luteus mulierum erat, Pallium trahere, Quib. culina vitæ eſt modulus, Lares marini, Reuocare, Acris aceti cupas habere.

Cap. 13.

NESCIO quo pacto alij adficiantur cum in Grammaticorũ libris reperiunt aliquid ex antiquorum ſcriptis, quæ ætatem quidem ferre poterant & immortale merebantur æuum: verum vel temporum barbaria, vel hominum incuria ad noſtrum ſæculum non peruenerunt: me quidem fruſtilla eorum vehementer delectant, & ſui guſtu ad amiſſorum deſiderium excitant, vt illud Varronis, quod ex Homero niſi fallor, ſumptũ eſt. *Neque poſt reſpiciens, neque ante perſpiciens* quod eſt, ὁρῶν πρόσω καὶ ὀπίσω. Eiuſdem & illud elegans.

Varr. apud Nõ. In Proſpicere.

Funere familiari commoto, auito ac patrito more precabamur. Nam commouere funus ea ratione dicitur, vt commouere ſacra, cum ſacra è loco in locum transferebantur, vt in Orgijs fieri ſolebat & Trietericis ſacris, alijſq; cum ex vrbe in ſiluas monteſque rei diuinæ cauſa ibatur. Inuolucrum apud eum eſſe videtur, redimiculum, quo puellarum ac mulierum crines inuoluuntur. *Sed Cynicis*, inquit, *Inuolucrum & pallium luteum non eſt* nam luteus color mulierẽ decere, non virum, nedũ Cynicum olim cẽſebatur. nuptialiſque etiam habebatur. Pallium trahere, eſt Pallio longo talarique terram verrere, qualia erant cytharœdorum ſyrma habentium. *Qui tum* inquit Varro, *erant in Grecia coma promiſſa, raſa barba, pallia trahentes* Egregiè verò dicit ab eis, qui omnia metiuntur opulis, modulum vitæ eſſe culinam. *Et hoc*, inquit, *Intereſt inter Epicurum & ganeones noſtros, quibus modulus eſt vitæ culina.* Lares marinos videtur in Seſquivlyſſe, appellaſſe deos marinos; vt apud Liuium, lares permarinos, deos marinos eſſe arbitror. *Suſpendit*, inquit, *Larib. marinis molles pilas, reticula, ſtrophia* Apud eundẽ Reuocare eſt prouocationem non recuſare, ſed eam recipere, paratumq; ſe oſtendere laceſſenti viciſſimque prouocare. *Qui nos prouocare cum audeant, nos illos reuocare timemus.* Apud Cic. pro Muren. reuocare eodem modo accipiendum eſſe cenſeo. *Vnde tu me*, inquit, *ex iure manu conſertum vocaſti, inde ibi ego te reuoco.* Acrem diſputatorem acris aceti cupas habere dicit. *Alteram*, inquit, *vitam deformaſſe Carneadem virtutis è cupis acris aceti* Hæc è Grammaticis ſumpta ſunt, qui has reliquias nobis ſaluas & ſuperſtites tradiderunt, quæ & ipſæ vetuſtate perijſſent & interijſſent, niſi Grammatici eas ab interitu vindicaſſent.

Varr. apud Non. in Patritum
Varr. apud Non. in Luteus color.
Varr. apud Non. in Promittere.
Varr. apud Non. in Culina & in Ganeo
Liuius lib. 40
Varr. apud Non. in reticulum.
Varr. apud Non. In Reuocare.
Cic. pro Murena.
Varr. apud Non. in Cupas

Cic.lib.de vniuerſitate explicatus & emendatus. Munus. Principatus. Corporatus. Exequi. Exemplum Exemplar. Reliquum. Radius. Reuocatio. Mundus lucens. Fraus. Temperatio. Permixtum. Cap. 14.

CVM legerem Timęum Ciceronis quędã obiter ex eo adnotaui, quæ fortaſſe ad linguæ Latinę aliquam prudentiam non inutilia erunt. Munus, cic.de vniuer. rem & negotium appellauit cum dixit, *Is, qui aliquod munus efficere molitur.* Principatus, principium eſt. *An ortus ſit ab aliquo temporis principatu.* Corporatus, qui corpus habet, & eſt vt in conſuetudine loqui ſolemus, cic. ibid. corporeus. *Et eſt*, inquit, *vndique corporatus.* Exequi, eſt ſequi vnde & exequiæ. *Non igitur dubium, quin æternitatem maluerit exequi.* Etſi autem liber Infinitis ſcatet mendis, nec in præſentia eas decreuimus tollere: tamen cic. ibid. imperare mihi non poſſum, quin moneam legendum videri. *Cum his rebus, de quibus explicatur, videri eſſe cognitionem.* &, *minus quod auemus animo conſequimur.* Sed profectò errores non decreuimus ex eo libro exhaurire. non ita inſanimus, vt hanc prouinciam ſumamus. Exemplum & exemplar eſt, ex quo efficta & imitata efficitur aliqua ſpecies & effigies: quæ & Imago & ſimulachrum vocatur. Exempla non proferam quæ ex eo libro plurima depromi facile poſſunt. Reliquum dixit pro ſolido & profundo: non quod id ſit, ſed quia cum planum & aquabile poſitum eſt, ni- cic. ibid. hil propter medium reliquum eſt. ergo ſcripſit, *Neque in eo eſſe quicquam reliqui tum vnum interiectum medium.* Radius eſt linea. *cuius omnis extremitas* cic. ibid. *paribus à medio radijs attingitur.* *Se autem conſumptione & ſenio alebat ſui.* quod ait ſic intelligo, parte aliqua mundi ſeneſcente, aliam inueneſcere atque renouari: cum vnius interitus & labes, alterius ſit origo & cic.de vniuer. acceſſio. Permixtum, permixtionem dixit. *Atque ita permixtum illud,* cic. ibid. *ex quo hæc ſecuit, iam omne conſumpſerat.* Reuocatio eſt quæ Græcè dicitur τροπὴ *Solſtitiali ſe & Brumali reuocatione conuertens* Mundus lucens eſt cœlum. *Benè Græci κόσμον, nos lucentem mundum nominaremus* indiſſo- cic. ibid. luta indiſſolubilia *Sunt Indiſſoluta me inuito.* Fraus, demnum, detrimentum cic. ibid. noxa. *Nec fraus valentior quàm conſilium meum.* Temperatio, permixtio, mixtura. *Deinde ad temperationem ſuperiorem reuertit.* Adiumenta cauſarũ cic. ibid. συναίτια. *Sed exiſtimant plerique non hæc adiumenta cauſarum.* Hæc igitur libamenta ex eo libro ſumpta, Latinæ linguæ ſtudioſis dicata ſatratáque ſunto.

Manilius lib. 5. aſtronomicon explic. & emendatus. Alij menſes. Communis amicus. Portare aue. Fiſtula de collo pendet. Exire & Eludere. Amnes colari. Miſtarium. Cap. 15.

Mihi

Mihi videtur Manilius lib. quinto dicere velle, quod tamen editiones hodie non loquuntur, venena Theſſaliæ ab auctorib. nominata, docente Medea cepiſſe, quæ è Ponto illuc cum Iaſone vecta veneficio Infamem Theſſalorum gentem reddiderit. Sic enim ſcribitur. *Colchidis, & magicas artis, qui vertere Colchon*

Medeam Iuſsit, monitque venena per orbem. ſed Iolchon ſcribere mallem, vt è Colchide Iolchon verſas & trāſlatas ſuiſſe dicat, eò ſecuta Argonautas Medea. Eo in libro, alios menſes eleganter dici, regionis diuerſam temperiem, diuerſumque cælum animaduerti. nam qui menſes æſtuoſi ſunt in Theſſalia, alii ſunt in Colchide, nec ita feruent, ſed leniter tantum repeſcunt. Manil. lib. 5. aſtronom.

—atque, inquit, alios menſis aliumque videre Manil. ibid.

Phaſin. Egregiè & venuſtè ab eodem ſalutator, qui multorum obit limina, aue matutinum portans diuitibus communis amicus vocatur.

Inſtar erit populi totaque habitabit in vrbe
Limina peruolitans, vnumque per omnia verbum Manilius lib. 5 aſtronom.
Mane ſalutandi portans communis amicus. In quo & illud quoque attendendum, eos dici ſolitos portare aue, quod hoc vnum verbum diuitem ſalutando, elocuti, ad alia deinde limina tranſibunt. Martialis quoque in ea re portare dixit,

Et matutinum portat Ineptus aue. Ex eod. libro illud Maronianum, quod quia à noſtris moribus alienum eſt, penè ineptum putamus, & a viſu vix defendere poſſimus. non ſolum ab iriſione vindicare poterimus: ſed etiā laude proſequemur. nam de Polyphemo ſic ſcribit. Martial. lib. 1. epig. 23.

Solamenque mali de collo fiſtula pendent. Ea paſtorum erat olim omnium conſuetudo: ita & decorū ſeruauit poëta nobilis, & poëſim ornauit Manilius Virg. 3. æneid.

Paſtoremque ſuum generant, cui fiſtula collo
Hæreat, & voces alterna per oſcula ducat. Exire videtur verbum fuiſſe gladiatorum, aut militare. vt & Eludere. nam eludit, qui vel gladio, vel rude obiectā petitionem alterius vitat, aut motu cito declinat; Exit qui declinat & effugit

Corpore tela modo atque oculis vigilantibus exit, inquit Maro. Manilius Virg. 5 æneid.

Ille cito motu rigidos eludere ceſtus Manib. lib. 5. aſtron.
Nunc exire leuis miſſos. Eleganter etiam quia piſcatorum naſſæ & retia tranſmittunt aquam, vt cola, ab eis amneis dicit colari.

Et colare vagos inductis retibus amneis. Scio hic à quibuſdam emendari cælare: ſed amœnior & decentior eſt illa, quam dixi, trāſlatio. At Manil. lib. 5. aſtron.

verò cùm de Salmoneo loquitur, non cunctabor ſcribere, *Pontibus impoſitis. motibus* aut *montibus* editum eſt. Et de Meleagro, *— flammis latitantibus vſtum.* hodie *habitantibus* edunt. Eſt & poëtico litum fuco iſtud,

Manilius lib. 5. aſtron.

Et viridis nemori ſanguis decedit, & herbis. vbi ſuccum herbarum virentem, earum vocat ſanguinem.

Manil. lib. 5. aſtron.

— nec parcè vina recepta

Hauriet è miſeris. Scribendum è myſtris, id eſt, è vaſe quod apud Nonium appellare videtur Lucillius, miſtarium. vel *hauriet eminis.*

Manil. lib. 5. aſtron.

Lucil. apud Non. in Miſtarium.

Maro lib. 1. Æneid. explicatus, Sortes in galeam deiici, Galea pro vrna militib. erat, Cauponari. Cap. 16.

Apvd Maronem inſignis eſt galea Turni tribus criſtis veluti Iubata.

Virg. 7. æneid.

Cui, inquit, *triplici crinita Iuba galea alta Chimæram*

Suſtinet. Quod ornamentũ non ab Homeri imitatione, cuius ad exempla ſe potiſſimum componit. Sed aliorum Homero recentiorum poëtarum ſumpſit. nam obſeruant quibus iſta curæ ſunt, hoc trium criſtarum inſigne nouitium eſſe. Æſchylum igitur ſecutus eſt, qui ſcribit,

Æſchyl. Septẽ ad Thebas.

τρεῖς καταςκίους λόφους σείει. Cuius interpres ita ſcribit, τρεῖς καταςκίους, νεωτερικὸν τοῦτο. Eodem modo & Ariſtophanes, τριλοφίαν in ſuis ſcripſit diuerbiis. At illud Homeri imitatione à Marone ſcriptum eſt, ſine controuerſia lib. 5.

Æſchyli interpres eo loc.

Ariſtoph. in diuerbiis.

Virg. 5. æneid. Homer. Il. 3.

Extremus galeaque ima ſubſedit Aceſtes. nam apud Homerum in certamine ſingulari ſortientibus ducibus, quis cum Hectore pugnaturus ſit, ſortes in galeam deijciuntur. Sed & apud Æſchylum,

Æſchyl. sept. ad Theb.

τρίτῳ γὰρ ἐτεόκλῳ τρίτος πάλος

ἐξ ὑπτίου πήδησεν εὐχάλκου κράνους. Sic hominibus illis militarib. erat galea pro forenſi aut vrbana ſitella, vel vrna. Non ita hinc longè in eadem fabula Septem ad Thebas, Æſchylus ſuppeditaſſe videtur Ennio tranſlationem illam tam elegantem & nobilem vt omnibus iam ſit in ore. *Non cauponantes bellum*: nam Cauponari eodem modo pugnam dixit, ἐλθὼν δ' ἔοικεν οὐ καπηλεύσειν μάχην. Sed iuuat & aliud in Marone enucleare. Diana cùm eſſet venatrix, altè ſuccincta erat, veſtiſque ſinus fluentes collegiſſe nodo ſupra genu collectos habebat, ex quo & illud à Prudentio pulchrè ſciteque ſcriptum eſt,

Ennius apud Cic. lib. 1. offic.

Æſchyl. sept. ad Theb.

Virg. 1. æneid.

Prudentius de coron. hymno 10.

Tum quod Dianam molle ſuccinctam vident

Venantis arcum pertimeſcunt virginis. Ergo cùm Maro dixiſſet Venerem genu nudo eſſe, nodoque ſinus fluentes collegiſſe, eſſe putauit Æneas venatricem Dianam, interrogauitque, *An Phœbi ſoror.* Cùm autem ſupra genua eſſet ſublata veſtis, ideo altos gerebat cothurnos, ne cruribus

Virg. 1. æneid.

nudis

nudis cerneretur; eoſque rubros. quod calceatum eius coloris mulieres amarent. Hinc Satyricum illud,

— *ſolea puer obiurgabere rubra.* Scribit ergo Maro, *Perſius ſaty.5.*
Purpureoque altè ſuras vincire cothurno. & alio loco, *Virg.1.æneid.*
Puniceo ſtabis ſuras euincta cothurno. Hæc etſi abſtruſa non ſunt, potius *Virg.7.Eclog.*
prompta & penè nota omnib. tamen quod ad intelligentiam poëtæ adiuuat, præterire nolui.

Cicero in oratione quam in Senatu habuit ab exilio reuerſus, emendatur. Cap. 17.

In oratione, quam habuit in ſenatu Cicero ab exilio reuerſus
quædam, illa quidem leuicula, obſeruare tamen placet. *Referenti*, inquit, *Cic.poſt redit. in Senat.*
L. Mummio. è Dione non verebor emendare, *L. Ninnio.* quod & in bo- *Dio. lib.39.*
nis antiquitatis monumentis perſcriptum eſt, etſi minus explanatè. *Quo-*
rum mentes, inquit Cicero, *anguſtæ, humiles, praua.* quanto melius quæſo *Cic.poſt redit. in Senat.*
pronæ legitur in his libris, quos non forma expreſſit; ſed manus notauit?
vt mox, *nec tueri, nec ſuſtinere*, reperio non in formularia, ſed manuaria
ſcriptura. nam in illa eſt, *intueri*, non apto ſenſu. Nos quidem percenſe-
mus leuia, & tanquam adnumeramus, nec tam noſtro Marte, quàm bo-
norum codicum ſubſidio lectores iuuare conamur: nec eſt hæc opera in-
genii, ſed tantum nonnullius indicii. maiora ſunt expectãda ab aliis, quo-
rum ferax & fœcunda mens meliora gignere poteſt: nos noſtra ſponte
vix quicquam inuenire poſſumus, vix quæ in libris legimus, fideliter le-
ctori reddere.. Sed ad rem redeamus. pro, *& luctum grauiſſimæ ciuitatis*, *Cic. ibidem.*
lego, *gratiſſimæ ciuitatis.* fides penes eundem librum erit, ne quis noſtrum
commentum ſuſpicetur. At verò in eo, quod ſequitur, vereor ne cùm &
ab æditionibus & ſcriptionibus recedam, videar audacior, quàm circum-
ſpectior eſſe: nec me profecto animus fallit, quanto periculo hoc ſim pro-
baturus: ſed tamen ſi dixero me probum deſiderare in Cicerone ſenſum,
verbaque induxero, quæ eum explicent, fraudi mihi non debebit eſſe,
modo hoc à me ita fiat, vt Academicam quandam potius probabilitatem
ſecutus videar eſſe, quàm certam firmamque fidem. Vt igitur ſcribitur,
non Conſulis ſtudium, non diſcendi initia rei militaris, non cognoſcendorum ho- *Cic. ibidem.*
minum, non liberalitas. fortaſſe legendum ſit, ac fortaſſe tantum dico, non
ſtatuo, nec decerno. *Non conſulendi ſtudium, non dicendi, non rei militaris.* *Cic. poſt redit. in Senat.*
Artes commemorat, quibus in foro homines commendationem conſe-
quuntur in his ſtudium Iuris Ciuilis & eloquentiæ. Et mox, *Tamen libidi-* *Cic. ibidem.*
noſum & perditum non putares. cùm *dubitares* in omnib. exemplaribus le-
gatur. Æquè iſtud ſic lego, *cum hoc homine an cum ſtipite, vel Æthiope in* *Cic. ibid.*

foro

foro conſtitiſſes, nihil crederes intereſſe. Sed & ſupra in libris optimis eſſe ſcriptum videbatur: *præter ſimulatam mutamque triſtitiam,* hodiè *verſutam* editur. Suſpicor & ſcribendum, *Non enim tantis rebus geſtis,* ab omnibus libris, *rebus* abeſt. Quod mihi tamen à Cicerone adſcriptum videtur, præſertim cùm res geſtas tam ſæpe dicere ſoleat. Mox, *in eam cogitationem adducebat.* ſi libri veteres non ſcriberent: tamen quiuis ex ſententia id flagitari intelligeret. quæ *cognitionem* aſpernatur. Hæc qualiacunque præſtat profectò à me ſcripta eſſe, quàm ſemper in Ciceronis illis locis errores illos fœdos ſinere hærere. qui tamen vt hæreant, nec corrigantur in æditionibus admonitione hac non poterit quenquam poſthac fallere, ſi modo quis ſit qui noſtræ ſententiæ calculum ſuum addendum putauerit.

Cic. ibidem. *Cic. ibid.*

Varro de ling. Lat. illuſtratus & emendatus, Solum. *Cap. 18.*

M. VARRO de ling. Lat. Summa terræ dicit à poëtis vocari, ſola terræ, quod ſola terantur. quo ſanè in loco, neſcio quid animum meum ſollicitat, cur id non approbem, nec à Varrone ſcriptum putem. Syllaba enim veriloquium iſtud dedignari videtur. altera tracta, altera corrupta. geſtit neſcio quid animus effari, quod tamen metu periculi & irriſionis premere continereque conatur. Sed maior eſt libido garriendi, quàm timor & reſpectus ludibrij, Quid igitur, *ſi quæ ſolo teri poſſunt.* Varro ſcripſit, id eſt, pede? Nam ſolum pedem appellari notum eſt omnibus paulo humanioribus: & conuenit vtrobique ſyllabæ modulus. Vrit, & ſcrupulus me malè in locandi explicatione. Sic enim loquitur, *Ab eo preco dicitur locare, quoaduſque id emit, quoad in aliquo conſiſtit precium.* nec ſcrupulum ademere, qui *emitur,* ſcripſerunt. ſed hoc velut vlcus, mala manu tetigerunt. Ego quæ malè coaluerunt, eſſe arbitror diſtrahenda, ſcribendumque, *quoad vſque idem it.* Itidem vbi Aſiam duobus modis dici adfirmat, legendum cenſeo, *in qua eſt Ionia & Prouincia noſtra,* eraſo nomine Ciliciæ. Nam Cilicia nunquam numerata pars fuit Aſiæ illius, quæ pars vniuerſæ habetur. Ex orationibus Cic. omnibus ſpero notum eſſe: Sic & in cœli notatione, *Et pars eius ſumma.* legi debet non *ſummum.* Hæc ſimilia ſunt ijs, quæ è noſtra proficiſcuntur officina, id eſt, leuia, quæ vilibus ſcrutis æſtimanda non ſunt.

Varro lib. 4. de ling. Lat. *Varr. ibid.* *Varr. ibid.* *Varr. lib. 4. de ling. Lat.*

Δευλέφων ἀμφιβόλων, Libycæ pelles, Vina ſecundaria, Nomina decimo die impoſita, Auiculæ Dacnades. *Cap. 19.*

HORVM mihi venit in mentem, cùm in Heſychii Lexico quædam legerem,

gerem, *Hanc tibi Eryx meliorem animam.* quod Maro dicit, pertinere ad id, quod in prouerbio δευτέρων ἀμεινόνων Heſychius ſcribit, putaui: quam parœmiam fuiſſe dicit in hoſtiis ſuccidaneis, quæ eum priora ſacra, ſecunda fauſtraque non erant, immolabantur, iis, qui rem diuinam faciebant, clamantibus, δευτέρων ἀμεινόνων: Eô igitur Maronem reſpexiſſe probabile eſt. Idem Maro ſcribit, — *& pelle Libyſtidis vrſæ*, non ſine cauſa, & quòd multis abundat feris Libya, & quòd inde pulcherrimæ ſolebant pelles adferri: neque enim is eſt Maro, qui ſine cauſa & de nihilo attributiones arceſſat. δέρμα, inquit Heſychius, λιβυκὸν ὡς κάλλιστον. ita Libycas pelles, pro pulchris poni auctor ille adfirmat. Plinius ait, *non poſſe dici vina, quæ Græci Deuterias appellant.* Vbi ego deuterias maſculino genere accipio, ſubaudioque οἴνους. Heſychius, δευτερίας ὁ κατὰ τὸ ὕδωρ ἐπιχυθῆναι εἰς τὰ στέμφυλα οἶνος. Decimo die, inquit Vlpianus, Nam vt Heſychius ait, eis eo die nomina imponebantur. ita ciues & in hominum numero haberi incipiebant. cùm qui ſine nomine eſt, ne natus quidem eſſe videatur. Ariſtoteles tamen nomina ait impoſita ſeptimo die fuiſſe. Heſychius, δεκάτῃ θυόμενον, τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὀνόματα τοῖς βρέφεσιν ἐτίθεσαν· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τῇ ἑβδόμῃ φησίν. Apud Feſtum ſunt auiculæ quædam Dacnades à mordendo nomen habentes. δακνίδες ab Heſychio appellantur. δακνίς, inquit, ὀρνέου εἶδος. Fabula illa quæ apud Ciceronem Demiurgos nominatur, nomen habet, vt opinor, à muliere, quæ in nuptiis liba & dulciarium opus coquebat: Hoc tamen coniecturale eſt, vt plæraque huius generis.

Virg. 5. æneid. Heſych. Virg. 5. æneid. Heſych. Plinius lib. 14. cap. 10. Heſych. Heſych. Feſt. lib. 4. in litera D. Heſych. Cic.

Siculi equi, Æſar, Æſalo, ἄβακος καὶ αἴβακος, Solarium, ἄιτυβα, Cymatium, Vnda, ἀιετὸς, Maior hoſtia, ἱερεῖον πλεῖον, Hamaxopodes, Patrimi, Matrimi, ἀμφιθαλεῖς, Amphitapæ, Pſilæ, Pſilotapides, Iuſiurandum de calumnia. Cap. 20.

QVÆ inter legendas quaſdam paginas Heſychii ex aliis auctoribus mihi ſuccurrêre, libet adſcribere in eo ſcribitur αἰτναία πῶλος, ἡ σικελή, ἡ μεγάλη. Sic autem locutus eſt in OEdipo Sophocles: ego quoque recordatus ſum Siculos equos à Gratio eſſe laudatos his verſibus,

Poſſent Ætnæas vtinam ſe ferre per artes,
Qui ludus Siculis, quid tum ſi turpia colla
Aut tenuis dorſo curuatur ſpina? per illos
Cantatus Graiis Agragas.

AEſar in Tranquillo legimus lingua Etruſcorum, deum ſignificare. idem & Heſychius ſcribit, aliquantum tamen mutata voce, αἰσοὶ θεοὶ ὑπὸ τυῤῥηνῶν. Genus accipitris à Plinio vocatur AEſalo,

Heſych. Sophocl. OEdip. Colonæo. Gratius de venat. Suetõ. in Octauio cap. 97. Heſych. Pli. li. 10. ca. 8.

iactum. Agger, ſtrata via publica. Obriſon, ſpendor auri Sed abrigeum ibi ſcribebatur. Allicula, genus veſtis. Amphiballus, birrus villoſus. Areopagitæ, curiales. Acinari, tricari, in paruo morari. Aſciſcolum, malcolus ſtructorius. Adſtipulatus, atteſtatus. Adſtipulatus, adiunctus. Arithmeticus, numerarius. Ambro, decoctor, conſumptor patrimonij. Ancóniſci, incaſtraturæ. Aruus, ager frumentarius. Brocca, ibi etiam labroſa exponitur. Bromoſa, immunda. quod verbum Græcæ linguæ eſt. Blenui, tetri. Becario, vrceoli genus. Blenones, pudenda ſunt hirconum. Baſterna, tecta manualis. Lecticam puto dici tectam, quæ manibus hominum portabatur, non dorſo iumentorum geſtabatur. Bouinatores, inconſtantes. Buceta, paſcua. vt opinor, in quibus boues paſcũtur. Bucones, ſtulti. Catax, claudus coxa. Calones, galearii militum. Cardineum, ſupraliminarium. Caſtimonium, ſanctimonium. Caducarius, qui fit hæres in bona eius, qui hæredem non habet. Cateruarius, qui in cateruis populi eſt. Calixica, exinanita. vbi ſcribẽdum puto, calix ſiccus. Crepido, ſummitas riparum, & gradus ſaxeus. Quiritat, populum alloquitur. Ciuis patricius, Senator maior. Climactiria, naturæ rei incerta perfugia, vel auxilia. Cilix, pirata. Clibanarii, quaſi tunica ferrei. Condico, ſtatuo, decerno. Conſciſco, conſtituo. Conca, coclea. Commulcat, collidit, conculcat. Colluuium, commixtum. Culleus, tunica de ſparto in modum cronis facta, quæ linebatur pice & bitumine, in qua includebantur parricidæ cum Simia, Serpente & Gallo. Sed hæc vno compræhenſa capite ſatis ſint.

Antiquorum vocabulorum de Lexico veteri explicatio. *Cap. 6.*

ALTER & iſte cenſus eſt è Lexico illo veteri, in quo ita ſcriptum inueni, Diuus Imperator, qui poſt mortem deus habetur. Diribitorium, locus contubernii. Duit, dat, tribuit. Diunt, dant, tribuunt. Duent, dent, tribuant. Elogia, & Eulogia, carmina, verſiculi, prouerbia. Flaminium, honor pontificalis apud Gentiles. Flammeum, mauorte virginale. Fellitat, ſugit. Phenicium, eſt miniatum. nomen accepit à Phenice aue. Fritiniũt, cantant. Fiduciarius, qui aliquid fiducia accipit. Fiſcella, forma, vbi caſei exprimuntur. Friuola, vaſa fictilia. Galerus, calamancus. Gerula, nutrix, quæ pueros portat. Iconica, imago Imperatoris. Infula, ſacerdotalis vitta, & adminiſtratio iudicialis. Laſſiaculum, retraculum. Lautumiæ, carceres apud Siracuſas. Linces, lupi ceruarii. Lucar, vectigal. Mattus, triſtis. Meritoria, loca tabernaculorum, vbi adulteria committuntur. Militaris opinatus, id eſt, vetus miles. Mimologus, qui mimos docet. Metatores, manſionum præparatores. Murrina, potio diuina, quæ à Græcis nectar dici-

dicitur. Monopoliũ,ſtatio vbi res vna venditur tantum. Mulcare, pugnis vel calcibus cedere. Mulcatores, peremptores. Murgiſo, callidus murmurator. Nugas, inutilis. Oppanſum, velum in ſcena, quod vndiq; panditur. Opinatores, exiſtimatores, vel arte militares. Obſillas, marſus. Paſtophorium, atrium templi, vel Safarium. Parazonium, cingulum. Pedatum, carcerem. Plectrum, haſtella vnde citharæ modulatus Pſyathus, macca. Pileum, calamaucum. Pinnirapi, ſectatores gladiatores: quod pinnas rapiant, vel pennis rapant. Propalæ, tabernarii. Remulcens, replicans vel replacans. Redhibet, reddit. Salpicta, tubicen. Sapharium, atrium templi. Statera, iugum. Stater, duodegrame. Serpulum, puleium campeſtre. Silanus, tubus. Situs, ſenectus. Scipiones, virgæ Conſulum. Sordiſcum, corium crudum. Scordalus, ferox. Spoliaria, exteriores balneorum cellulæ. Stromate, tanquam opus variè contextum. Subcentor, ſubſequẽs cantor. Subſedit, ſuccedendo poſſedit. Tagax, furunculus. Tames, cruor ſanguinis. Trabea, veſtis ſenatoria, veſtis regalis, toga purpurea. Taureæ, plagæ, nerui. Teriſtrium, mauortium. Teſtudo, coniunctio ſcutorum. Trochus, rotæ genus ad ludum. Iterum, Ludentum rota. Tegularia, malefica. eo quod ſupra tegulas ſacrificet. Varicat, diuertit, ambulat. Ventrale, quod ſolum ventrem operiat. Verbena, ſacra frons. Villicus, actor quaſi à villa. Vexillum, lauarum. Vitiligant, vituperant.

Fraces, Frages, Frageſcere, Varro emendatus, λέβης, *Polubrum,* πρόχοος, *Guttus,* δαίς, *Daps,* ὅμιλος, *Feſtus dies.* Cap. 7.

FRACES à Plinio dicuntur olearum eſſe *carnes & inde feces.* Ego vt in exemplaribus quibuſdam vetuſtis reperi, non inuitus *frages* legerim, à frangendo: quod frages ſint illæ carnes & reliquiæ fractarum trapeto cõtuſarumque olearum, & tanquam fragmenta earum, nomen à frangendo adeptæ. nam & frageſcere pro frangi veteres dixerunt. Accius apud Nonium, *Neque fera hominum pectora frageſcunt, donec vim perſenſerint imperij.* igitur cùm Varro ſcribit de re ruſtica, *Olea ſi nimium diu fuerit in aceruis, caldore fraceſcit. frageſcit,* malim, quod eſt in frages matari, & ea recremẽta, quæ expreſſæ ſuperſunt oleæ. Iterum, *Congeri ſolet aceruatim dies ſingulos in tabulata, vt ibi mediocriter fraceſcat.* lego etiam *frageſcat.* Sed hæc vt emendarem, inductus potiſſimum ſum à Nonio, apud quem frageſco inueniebam. Et apud eum quod elegantiſſimis verbis ab Andronico Liuio interpretatum reperi, adſcribere libuit. Scribit Hom. lib. Ody. primo,

Plin. lib. 15. cap. 6.

Accius apud Nonium in Frageſcere.

Varro de re ruſt. lib. 1. c. 55.

Varro de re ruſtic. ibidem.

Χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
Καλῇ χρυσείῃ ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος.

Homer. 1. Odyß.

Liuius ſic vertit, nam interpretatus erat Homeri Odyſſeam, *argentes polubro, & aureo gutto.* Ita λέβης, polu-

Liuius apud Non. in Polubrum.

Hom.i.Odyſſ. Liuius apud Priſcianum lib.7. Hmer. Odyſſ. Liuius apud Priſcian. li. 6. Liuius apud Priſc. lib. 6. ca. de nominat. & genit.

brum ab eo explicatur: πρόχοος, guttus. Egregiè quoque, quod obſeruatu dignum ab eo vertitur. δαὶς, daps: & ὅμιλος, feſtus dies. Quod enim Homerus ait, τίς δαὶς, τίς ὅμιλος; ὅδ᾽ ἔπλετο. Sic expoſuit Latinè, *Quæ hæc daps eſt? quis feſtus dies?* Credo quod ferijs hominum conuentus celebris epulantium lætitia coïre ſoleat. Iam quod Homerus dixit, τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων. Ita latinè reddidit antiqua quidem oratione: ſed, vt opinor, quæ hominibus eruditis iniucunda non erit. *Mea puera, mea puera, quid verbi ex tuo ore profugit?* Sanè quàm concinnè ornateq́; idem Muſam circumlocutus eſt monetæ filiam, id eſt, Mnemoſynę, *Nam diua Monetas, inquit, filiam te docuit.* Hæc è Grammatico veteri colligebamus, non, vt anguror, inſuauia illis futura, quibus, vt antiqua opera: ſic & verba priſca inuiſa ingrataque eſſe non ſolent.

Vinum Chium, δυνάστης, Colligere cippos, Gumæ, Equa Theſſala, Delingere labra, Fouere ventrem, Poſtomis. Cap. 8.

Seruius in 2. Georg. Virgil. Virg. 2, Georg. Lucillius apud Feſtum. lib. 15. in litera Q. Lucill. apud Cic. lib. 2. de finib.

LVCILLII quædam hic, quæ in Grammaticis reperiuntur, excutiã. Vinum Chium vt omnium præſtantiſſimum Dynaſten appellauit, vt apret in Seruij commentario etſi corrupto. vt enim Maro honeſta plæclaraque tranſlatione ſcripſit,

Tmolus & aſſurgit quibus & rex ipſe Phanæus: eodem modo Lucillius ante de vino Chio magnificè dixerat, χῖός τε δυνάστης. Venuſtè malos muliones inducere ſua iumenta in cippos eminentes & inæquales, nec ſequi planam viam & æquatam, ex eoq́ue vel iumenta ceſpitare & cadere, vel euerti vehicula ſignificans: eos dicit colligere cippos. *Porro homines nequam malus vt quartarius cippos colligere omnes.* Cùm autem ſcribit, *compellans gumas*: ingluuioſos homines & abdomini deditos ſignificat profundæque gulæ. qui ſic vocantur, vt χύματα. nam neutra illa Græcorum in primam declinationem ſæpe à Latinis deflectuntur: Gumæ igitur vt gurgites dicuntur. Equam Theſſalam eleganti traductione, amicam vocat ferocem, acrem, & ſuperbam, & propè indomitam. Erant autem Theſſalici equi in precio. ἵπποι θεσσαλικαὶ λακεδαιμονίαι τε γυναῖκες. quondam in oraculo ſcriptum eſſe recordor. Sic autem Lucillius, *An equam te acrem atque animoſam Theſſalam, vt indomitam frenis ſubigam antè, domemq́;?* Delingere labia apud eundem, eſt oſculari delicatè & aſſentatoriè. *Præſeruit*, inquit, *labra delinguit, delinit amore.* Fouere ventrem idem pro alimentis & cibis replere. à fomentis Medicorum, atque adeo cataplaſmis, tranſlatione eruditiſſimè ducta, ſatyricè ludens dixit: vilitatem tamen polentæ eleuans, luſoriè quaſi polenta non tam cibus ſit, quàm cataplaſma quoddam. *Ventrem alienum mœſtum fouere ex molito hordeo, vti cataplaſmo.*

Lucill. apud Nonium in Subigere. Luc. apud Nonium in Delinitis. Luc. apud Noniũ in Fouere.

Æquè

Æquè eſt illud Satyrico ſale aſperſo. Quin poſtomidem fingit de naſo eius pendere, qui ſe madefacit aſsiduè. vt enim ferocia iumentorum remoretur, poſtomi eorum ori impoſita: ſic poculum de eius ore pendens talem quandam imaginem reddere videbatur. Dici autem videtur Poſtomis à Latinis corrupta voce, quæ tanquam epiſtomis appellari deberet. *Truleus*, inquit, *poſtomis huic. ingens de naribus pendet.*

Lucil. apud Nonium in Poſtomis.

Monogrammi, Cernui, Cornuare, Serpentes cantu diſrumpi, Calces, Verticulæ, Ad portam longum iter, ſed portæ vicinum Salernum. Cap. 9.

VERSVS Lucilli ipſa raritate & paucitate ſuauitatem conſequuntur, vt cùm eos in Grammaticis reperimus, libẽtiſsimè cupidiſsimeq́; amplectamur. etſi enim verſibus aliorum poëtarum contendendi comparandique non ſunt: tamen quadam illecebra & inuitatione nos capiunt & deliniunt. quoſdam adſcribam, ſi quem forte vt me, delectari poterunt. Elegãter Philoſophos decolores & macros, qui de pietate & virtute plurimum diſputare ſolebant, Monogrammos vocat, *Monogrammi*, inquit, *quinq́; adducti pietatem vocant.* Cernuos videtur appellare, qui ſe in caput iaciunt. quod & cernuare, quodam loco Varro appellauit: cernui autem cùm erecti ſunt, collum ſurſum habent elatum; cùm ſe in caput mittunt, tum caput habent deorſum miſſum: hinc illud Lucillii, *medo ſurſum, modo deorſum tanquam collus cernui.* Cenſebant antiqui cantu rumpi ſerpentes, quod alio me obſeruare & tradere loco recordor. quodquidem ita fieri cenſebant, ſic inflari tumereque carmine putabant angues, vt toto eorum corpore difflato diſsilirent, & rumperentur.

Non. in Monogrammi.
Apud Non. in Cernuus.
Non. in Cernuus.
Plin. lib. 25. cap. 5.

Iam, inquit Lucil. *diſrumpetur medius iam vt Marſus colubras.*
Diſrumpit cantu, venas cùm extenderit omnes. Calces pro calculorum ludo vſurpat, nam calculus ſine dubio à calce deminuendi forma deriuatur,

Lucil. apud Non. in coluber.

Naumachiam licet hæc inquam alueolumque putare;
Et calces. Ait Feſtus Lucillium, *cùm verticulas dicit, intelligere articulos.* Videtur tamen potius Lucil. eo verſu, quem iam proferam, verticulas vocare ſpondilos ſpinæ potius, quàm articulos: quanquam & articulos intelligi nihil prohibet.

Lucil. apud Priſcian. li. 6.
Feſt. lib. 15. in liter. Q.

Hæret verticulis adfixum in poſteriore
Parte, atq́; articulis vt nobis talus genuſq́; eſt. Verticulas autẽ credo dici, & ſpondilos & articulos à vertendo: quod ibi ſe vertant, & flectant membra corpuſq́;, quaſi ςρόφιγγες ſint. Portam itineri lõgiſſimam dicit Varro, quòd, cùm ab vrbe proficiſcendũ eſt, cunctamur, vixq́; vrbe pedẽ efferimus. qua vbi exiuimus, facile quô intẽdimus, peruenimus. Eandẽ ſententiã expreſſit elegan-

Lucil. apud Non. in Genu.

Luc. apud Aul. Gell. lib. 1. cap. 16. & apud Macrob. lib. 1. Satur. cap. 5. Lucil. apud Non. in Natrices.

eleganter Lucillius, qui ad portam longum iter ait, ſed portæ vicinum Salernum. cùm tamen longiſſimè ab vrbe Salernum abſit.

Ad portam, inquit, *mille, à porta eſt exinde Salernum.*

Verſus autem ille, *Natricem impreſſit naribus craſſam & capitatam.* Flagitioſus & obſcœnus eſt, ſignificatque partem virorum pudendam.

Horatius explicatus lib. Carminum 4. Od. 1. *Cap.* *10.*

Horat. lib. 4. od. 1.

Apvd Flaccum lib. 4. Carm. — *purpureis ales oloribus*, quod dicitur, intelligitur de purpuræ pulchritudine. vt & apud Maronem,

Virg. 1. æneid.

— *lumenque iuuentæ*

Horat. lib. 4. od. 1.

Purpureum, & lætos oculis adflarat honores. *Mater* autem *cupidinum* eſt Venus, amorum mater: nam multi ex ea nati amores ferebantur, eaque Flacci ſententia eſt. Philoſtratus in Iconib. Nymphis genitos dicit, eorumque gregem & agmen & examen vocat, tam multi cenſebantur eſſe. At verò quod ait Flaccus, *Ponet marmoream ſub trabe Cypria.* & Inſulæ Veneri gratiſſimæ mentionem intulit, & ſignificauit materia ad ædificandum abundare Cyprum: cuius trabib. ſuſtineri Venus ſuum maluiſſet ſignum, quàm alterius prouinciæ columine aut ligno. Alio autem loco è Marcellino oſtendimus quàm eſſet Cyprus nemoroſa & materiæ naualis copioſa & fertilis. Eodem in Carmine,

Philoſtrat. in Iconib.

Horat. lib. 4. od. 1.

Horat. lib. 4. od. 1.

Te per gramina Martij

Campi, te per aquas dure volubileis. cùm dicit campum Martium & Tyberim intelligit, in quorum altero iuuenes Romani ſe exercebant: in altero natabant. Quod cùm quotidiè Ligurinus faceret, Horatius, qui eum amabat, ſæpenumero ſomniabat ſe illum videre, ſequiq; per Martij campi gramina: & per Tiberis alueum & volubilem aquam. Hæc quidem haud difficilia eſſe ſatis ſcio: ſed quæ omiſſa tamen gratiam detrahunt cantico: & vt à multis id ſine noſtra ope admonitioneque percipiatur: tamen non diffido multos etiam eſſe, quibus mirum ſtatim prima ſpecie videatur eſſe, cur aquarum mentionem fecerit. quibus admiratio illa errorque detrahendus & eripiendus fuit, & velut errantibus comiter monſtranda via.

Pinſere terram genib. Ennius explicatus, Superum lumen, Annuuit, Haſtæ anſatæ, Ponè recumbere & petere, Nomen ædificare, Surus & Syrus, Gerere rem, Quadrigæ irarum. *Cap.* *11.*

Habent Enniani verſus aliquid, quod prodeſſe & delectare poſſit, & orationem etiam, quod minime quis exiſtimaret, excolere. Ex eo fruſtillum iſtud, quod in Diomede reperitur elegantiam habet Homericam,

Pinſi

Pinſi terram genibus. Sic enim reſtituendum puto, cum *ceram* ſcribatur. accipioque de eo, qui in genua cadit, eiſque terram ferit. Simile & genuinũ eſt eiuſdem Ennij apud Varronem. *Ideo Ennium in terram cadentes dicere, cubitis pinſebant humum.* vel vt in atiquo legi libro, *pinſabant*: ſed altorum perplacet. Homerus eodem modo de eo, qui in prælio cadit, ſcribit ἕλε γαῖαν ἀγοστῷ. Eleganter etiam noctis mediæ tenebris obductum occupatumque cœlum hoc verſu dixit:

Diomedes in pinſere.
Varr. lib. 4. de ling lat.
Hom. Ilia. λ.

Cum ſuperum lumen nox intempeſta teneret. nam ſuperum lumen, eſt lumen cœleſte. Annuuit idem pro annuit dixit v geminato.

Annuuit ſeſe mecum decernere ferro. Haſtas anſatas vocat amentatas nõ illepidè *poſtquam*, inquit, *defeſſi ſunt, ſtant, & ſpargere ſeſe*

Haſtis anſatis, concurrunt vndique telis & alio loco,

Anſatas mittunt è turribus, cum ait, haſtas amentatas intelligit. Filum idẽ pereleganter in gladio appellat laminam.

Deducunt habiles gladios filo gracilento. Pone recumbere, & pone petere. idem dicere videtur. quod in remigatione Xenophon ἀναπίπτειν vocant

Pone recumbite, veſtráque pectora pellite tonſis. Iterum

Pone petunt, ex in referunt ad pectora tonſas. Nomen edificare eſt apud eum, factis nomen illuſtrare, & monumentis inſcribere & ſtatuis:

Enni. apud Macrob. lib. 6. Satur. c. primo.
En. apud Pris. in Annuo.
Enn. apud Macrob. l. 6. cap. 1. Saturn.
Enn apud Noniũ in Anſate.
Enn. apud Nõ. in Græcilẽtus.
Xenophon.
Enn. apud Feſ. in Tonſa.

Reges per regnum ſtatuaſque ſepulchráque quærunt.

Ædificant nomen, ſumma nituntur apum vi. Non inelegans eſt & illa ſententia qua locum tam munitum dicit firmumque, vt vel ab vno ſine iuſto telo defendi poſſit *leni ſurculo.* ſed ea ſententia verbo eſt elata antiquo: nam pro ſurculo, Surum Ennius dixit:

En. apud Mac. li. 5. Sat. ca. 10.

Vnus ſurus ſurum ferret, tamen & defendere poſſent. Dicitur & Syrus. nam y & v commertia inter ſe exercent, permutationeque vtuntur. Varro.

Ventique frigidi ſe ab axe erumpebant
Frenetici Septentrionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, Syrus Elegans eſt & illud,

Cum magno ſtrepitu Vulcani ventus gerit rem. vnde & Lucretiana illa tam frequens locutio. — *natura gerit res.* Idem quadrigas irarum, vt plauſtrum conuitiorum dicere ſolemus, ſcripſit non inconcinnè *Effundit irarũ quadrigas.* Quod apud Perſium ſcriptum eſt, — *Quintus pauone ex Pythagereo*, è Chariſio conſtat nõ à Perſio fictum, ſed ex Ennio ſumptum: Adfert enim ex Ennio *Memini me fieri pauum.*

Enn. apud Feſ. In Surũ dicebant lib. 17.
Enn. apud Nõ. In Syrus.
Enn. apud Feſ. lib. 11. vbi de metonymia loquitur.
Lucretius li. 2.
Enn. apud Seruiũ in. 12. Aeneid. Virg.
Perſ. ſatyr. 6.
En. apud Chariſium lib. 1. inſti. Gram.

Varro explicatus, Commouere funus, ſacra, Inuolucrum, Color luteus mulierum erat, Pallium trahere, Quib. culina vitæ eſt modulus, Lares marini, Reuocare, Acris aceti cupas habere.

Cap. 13.

NESCIO quo pacto alij adficiantur cum in Grammaticorũ libris reperiunt aliquid ex antiquorum ſcriptis, quæ ætatem quidem ferre poterant & immortale merebantur æuum: verum vel temporum barbaria, vel hominum incuria ad noſtrum ſæculum non peruenerunt: me quidem fruſtilla eorum vehementer delectant, & ſui guſtu ad amiſſorum deſiderium excitant, vt illud Varronis, quod ex Homero niſi fallor, ſumptũ eſt. *Neque pòſt reſpiciens, neque ante perſpiciens* quod eſt, ὁρῶν πρόσω καὶ ὀπίσω. Eiuſdem & illud elegans. (Varr. apud Nõ. in Proſpicere.)

Funere familiari commoto, auito ac patrito more precabamur. Nam commouere funus ea ratione dicitur, vt commouere ſacra, cum ſacra è loco in locum transferebantur, vt in Orgijs fieri ſolebat & Trietericis ſacris, alijſq; cum ex vrbe in ſiluas monteſque rei diuinæ cauſa ibatur. Inuolucrum apud eum eſſe videtur, redimiculum, quo puellarum ac mulierum crines inuoluuntur. *Sed Cynicis*, inquit, *Inuolucrum & pallium luteum non eſt* nam luteus color mulierẽ decere, non virum, nedũ Cynicum olim cẽſebatur. nuptialiſque etiam habebatur. Pallium trahere, eſt Pallio longo talarique terram verrere, qualia erant cytharœdorum ſyrma habentium. *Qui tum* inquit Varro, *erant in Grecia coma promiſſa, raſa barba, pallia trahentes* Egregiè verò dicit ab eis, qui omnia metiuntur opulis, modulum vitæ eſſe culinam. *Et hoc*, inquit, *Intereſt inter Epicurum & ganeones noſtros, quibus modulus eſt vitæ culina.* Lares marinos videtur in Seſquivlyſſe, appellaſſe deos marinos; vt apud Liuium, lares permarinos, deos marinos eſſe arbitror. *Suſpendit*, inquit, *Larib. marinis molles pilas, reticula, ſtrophia* Apud eundẽ Reuocare eſt prouocationem non recuſare, ſed eam recipere, paratumq; ſe oſtendere laceſſenti viciſſimque prouocare. *Qui nos prouocare cum audeant, nos illos reuocare timemus.* Apud Cic. pro Muren. reuocare eodem modo accipiendum eſſe cenſeo. *Vnde tu me*, inquit, *ex iure manu conſertum vocaſti, inde ibi ego te reuoco.* Acrem diſputatorem acris aceti cupas habere dicit. *Alteram*, inquit, *vitam deformaſſe Carneadem virtutis è cupis acris aceti* Hæc è Grammaticis ſumpta ſunt, qui has reliquias nobis ſaluas & ſuperſtites tradiderunt, quæ & ipſæ vetuſtate perijſſent & interijſſent, niſi Grammatici eas ab interitu vindicaſſent.

(Margin: Varr. apud Non. in Patritum — Varr. apud Non. in Luteus color. — Varr. apud Non. in Promittere. — Varr. apud Non. in Culina & in Ganeo — Liuius lib. 40 — Varr. apud Non. in reticulum. — Varr. apud Non. in Reuocare. — Cic. pro Murena. — Varr. apud Non. in Cupas)

Cic. lib. de vniuerſitate explicatus & emendatus. Munus. Principatus. Corporatus. Exequi. Exemplum Exemplar. Reliquum. Radius. Reuocatio. Mundus lucens. Fraus. Temperatio. Permixtum. *Cap. 14.*

CVM legerem Timęum Ciceronis quędã obiter ex eo adnotaui, quæ fortaſſe ad linguæ Latinę aliquam prudentiam non inutilia erunt. Munus, [Cic. de vniuer.] rem & negotium appellauit cum dixit, *Is, qui aliquod munus efficere molitur.* Principatus, principium eſt. *An ortus ſit ab aliquo temporis principatu.* Corporatus, qui corpus habet, & eſt vt in conſuetudine loqui ſolemus, [Cic. ibid.] corporeus. *Et eſt*, inquit, *vndique corporatus.* Exequi, eſt ſequi vnde & exequiæ. *Non igitur dubium, quin æternitatem maluerit exequi.* Etſi autem liber Infinitis ſcatet mendis, nec in præſentia eas decreuimus tollere: tamen [Cic. ibid.] imperare mihi non poſſum, quin moneam legendum videri. *Cum his rebus, de quibus explicatur, videri eſſe cognitionem.* &, *minus quod auemus animo conſequimur.* Sed profecto errores non decreuimus ex eo libro exhaurire. non ita inſanimus, vt hanc prouinciam ſumamus. Exemplum & exemplar eſt, ex quo efficta & imitata efficitur aliqua ſpecies & effigies: quæ & Imago & ſimulachrum vocatur. Exempla non proferam quæ ex eo libro plurima depromi facile poſſunt. Reliquum dixit pro ſolido & profundo: non quod id ſit, ſed quia cum planum & aquabile poſitum eſt, ni- [Cic. ibid.] hil propter medium reliquum eſt. ergo ſcripſit, *Neque in eo eſſe quicquam reliqui tum vnum interiectum medium.* Radius eſt linea. *cuius omnis extremitas* [Cic. ibid.] *paribus à medio radijs attingitur.* *Se autem conſumptione & ſenio alebat ſui.* quod ait ſic intelligo, parte aliqua mundi ſeneſcente, aliam iuueneſcere atque renouari: cum vnius interitus & labes, alterius ſit origo & [Cic. de vniuer.] acceſſio. Permixtum, permixtionem dixit. *Atque ita permixtum illud,* [Cic. ibid.] *ex quo hæc ſecuit, iam omne conſumpſerat.* Reuocatio eſt quæ Græcè dicitur τροπὴ *Solſtitiali ſe & Brumali reuocatione conuertens* Mundus lucens eſt cœlum. *Benè Græci κόσμον, nos lucentem mundum nominaremus* indiſſo- [Cic. ibid.] luta indiſſolubilia *Sunt Indiſſoluta me inuito.* Fraus, demnum, detrimentum [Cic. ibid.] noxa. *Nec fraus valentior quàm conſilium meum.* Temperatio, permixtio, mixtura. *Deinde ad temperationem ſuperiorem reuertit.* Adiumenta cauſarũ [Cic. ibid.] συναίτια. *Sed exiſtimant plerique non hæc adiumenta cauſarum.* Hæc igitur libamenta ex eo libro ſumpta, Latinæ linguæ ſtudioſis dicata ſatratáque ſunto.

Manilius lib. 5. aſtronomicon explic. & emendatus. Alij menſes. Communis amicus. Portare aue. Fiſtula de collo pendet. Exire & Eludere. Amnes colari. Miſtarium. *Cap. 15.*

Mihi

MIHI videtur Manilius lib. quinto dicere velle, quod tamen editiones hodie non loquuntur, venena Theſſaliæ ab auctorib. nominata, docente Medea cepiſſe, quæ è Ponto illuc cum Iaſone vecta veneficio Infamem Theſſalorum gentem reddiderit. Sic enim ſcribitur. *Colchidis, & magicas artis, qui vertere Colchon*
Medeam Iuſsit, monitque venena per orbem. ſed Iolchon ſcribere mallem, vt è Colchide Iolchon verſas & trãſlatas ſuiſſe dicat, eò ſecuta Argonautas Medea. Eo in libro, alios menſes eleganter dici, regionis diuerſam temperiem, diuerſumque cælum animaduerti. nam qui menſes æſtuoſi ſunt in Theſſalia, alii ſunt in Colchide, nec ita feruent, ſed leniter tantum repeſcunt. *Manil. lib. 5. aſtronom.*

— atque, inquit, alios menſis aliumque videre *Manil. ibid.*
Phaſin. Egregiè & venuſtè ab eodem ſalutator, qui multorum obit limina, aue matutinum portans diuitibus communis amicus vocatur.

Inſtar erit populi totaque habitabit in vrbe
Limina peruolitans, vnumque per omnia verbum *Manilius lib. 5 aſtronom.*
Mane ſalutandi portans communis amicus. In quo & illud quoque attendendum, eos dici ſolitos portare aue, quod hoc vnum verbum diuitem ſalutando, elocuti, ad alia deinde limina tranſibunt. Martialis quoque in ea re portare dixit,

Et matutinum portat Ineptus aue. Ex eod. libro illud Maronianum, quod quia à noſtris moribus alienum eſt, penè ineptum putamus, & a viſu vix defendere poſſimus. non ſolum ab iriſione vindicare poterimus: ſed etiã laude proſequemur. nam de Polyphemo ſic ſcribit. *Martial. lib. 1. epig. 23.*

Solamenque mali de collo fiſtula pendent. Ea paſtorum erat olim omnium conſuetudo: ita & decorũ ſeruauit poëta nobilis, & poëſim ornauit Manilius. *Virg. 3. æneid.*

Paſtoremque ſuum generant, cui fiſtula collo
Hæreat, & voces alterna per oſcula ducat. Exire videtur verbum fuiſſe gladiatorum, aut militare. vt & Eludere. nam eludit, qui vel gladio, vel rude obiecta petitionem alterius vitat, aut motu cito declinat; Exit qui declinat & effugit.

Corpore tela modo atque oculis vigilantibus exit, inquit Maro. Manilius *Virg. 5. æneid.*

Ille cito motu rigidos eludere ceſtus *Manil. lib. 5. aſtron.*
Nunc exire leuis miſſos. Eleganter etiam quia piſcatorum naſſæ & retia tranſmittunt aquam, vt cola, ab eis amneis dicit colari.

Et colare vagos inductis retibus amneis. Scio hic à quibuſdam emendari cælare: ſed amœnior & decentior eſt illa, quam dixi, tranſlatio. At *Manil. lib. 5. aſtron.*

verò cùm de Salmoneo loquitur, non cunctabor ſcribere, *Pontibus impoſitis. motibus* aut *montibus* editum eſt. Et de Meleagro, — *flammis latitantibus vſtum.* hodie *habitantibus* edunt. Eſt & poëtico litum fuco iſtud,

Manilius lib. 5. aſtron.

Et viridis nemori ſanguis decedit, & herbis. vbi ſuccum herbarum virentem, earum vocat ſanguinem.

Manil. lib. 5. aſtron.

— *nec parcè vina recepta*
Hauriet è miſeris. Scribendum è myſtris, id eſt, è vaſe quod apud Nonium appellare videtur Lucillius, miſtarium. vel *hauriet eminis.*

Manil. lib. 5. aſtron. Lucil. apud Non. in Miſtarium.

Maro lib. 1. Æneid. explicatus, Sortes in galeam deiici, Galea pro vrna militib. erat, Cauponari. Cap. 16.

APVD Maronem inſignis eſt galea Turni tribus criſtis veluti Iubata.
Cui, inquit, *triplici crinita Iuba galea alta Chimæram*
Suſtinet. Quod ornamentũ non ab Homeri imitatione, cuius ad exempla ſe potiſſimum componit. Sed aliorum Homero recentiorum poëtarum ſumpſit. nam obſeruant quibus iſta curæ ſunt, hoc trium criſtarum inſigne nouitium eſſe. Æſchylum igitur ſecutus eſt, qui ſcribit,
τρεῖς κατασκίους λόφους σείει. Cuius interpres ita ſcribit, τρεῖς κατασκίους, νεωτερικὸν τοῦτο. Eodem modo & Ariſtophanes, τριλοφίαν in ſuis ſcripſit diuerbiis. At illud Homeri imitatione à Marone ſcriptum eſt, ſine controuerſia lib. 5.

Virg. 7. æneid. Aeſchyl. Septẽ ad Thebas. Aeſchyli interpres eo loc. Ariſtoph. in diuerbijs.

Extremus galeaque ima ſubſedit Aceſtes. nam apud Homerum in certamine ſingulari ſortientibus ducibus, quis cum Hectore pugnaturus ſit, ſortes in galeam deijciuntur. Sed & apud Æſchylum,
τρίτῳ γὰρ Ἐτεόκλῳ τρίτος πάλος
ἐξ ὑπτίου 'πήδησεν εὐχάλκου κράνους. Sic hominibus illis militarib. erat galea pro forenſi aut vrbana ſitella, vel vrna. Non ita hinc longè in eadem fabula Septem ad Thebas, Æſchylus ſuppeditaſſe videtur Ennio tranſlationem illam tam elegantem & nobilem vt omnibus iam ſit in ore. *Non cauponantes bellum*: nam Cauponari eodem modo pugnam dixit, ἐλθόντ' ἔοικεν οὐ καπηλεύσειν μάχην. Sed iuuat & aliud in Marone enucleare. Diana cùm eſſet venatrix, altè ſuccincta erat, veſtiſque ſinus fluentes collegiſſe nodo ſupra genu collectos habebat, ex quo & illud à Prudentio pulchrè ſciteque ſcriptum eſt,

Virg. 5. æneid. Homer. Il. 3. Aeſchyl. sept. ad Theb. Ennius apud Cic. li. 1. offic. Aeſchyl. sept. ad Theb. Virg. 1. æneid.

Tum quod Dianam molle ſuccinctam vident
Venantis arcum pertimeſcunt virginis. Ergo cùm Maro dixiſſet Venerem genu nudo eſſe, nodoque ſinus fluentes collegiſſe, eſſe putauit Æneas venatricem Dianam, interrogauitque, *An Phœbi ſoror.* Cùm autem ſupra genua eſſet ſublata veſtis, ideo altos gerebat cothurnos, ne cruribus

Prudentius de coron. hymno 10. Virg. 1. æneid.

nudis cerneretur; eoſque rubros. quod calceatum eius coloris mulieres amarent. Hinc Satyricum illud,

— ſolea puer obiurgabere rubra. Scribit ergo Maro, Perſius ſaty.5.

Purpureoque altè ſuras vincire cothurno. & alio loco, Virg.1.æneid.

Puniceo ſtabis ſuras euincta cothurno. Hæc etſi abſtruſa non ſunt, potius Virg.7.Eclog. prompta & penè nota omnib. tamen quod ad intelligentiam poëtæ adiuuat, præterire nolui.

Cicero in oratione quam in Senatu habuit ab exilio reuerſus, emendatur. Cap. 17.

IN ORATIONE, quam habuit in ſenatu Cicero ab exilio reuerſus quædam, illa quidem leuicula, obſeruare tamen placet. *Referenti*, inquit, *L. Mummio.* è Dione non verebor emendare, *L. Ninnio.* quod & in bonis antiquitatis monumentis perſcriptum eſt, etſi minus explanatè. *Quorum mentes*, inquit Cicero, *anguſtæ, humiles, praua.* quanto melius quæſo *pronæ* legitur in his libris, quos non forma expreſſit, ſed manus notauit? vt mox, *nec tueri, nec ſuſtinere*, reperio non in formularia, ſed manuaria ſcriptura. nam in illa eſt, *intueri*, non apto ſenſu. Nos quidem percenſemus leuia, & tanquam adnumeramus, nec tam noſtro Marte, quàm bonorum codicum ſubſidio lectores iuuare conamur: nec eſt hæc opera ingenii, ſed tantum nonnullius indicii. maiora ſunt expectāda ab aliis, quorum ferax & fœcunda mens meliora gignere poteſt: nos noſtra ſponte vix quicquam inuenire poſſumus, vix quæ in libris legimus, fideliter lectori reddere. Sed ad rem redeamus. pro, *& luctum grauiſſimæ ciuitatis*, lego, *gratiſſimæ ciuitatis.* fides penes eundem librum erit, ne quis noſtrum commentum ſuſpicetur. At verò in eo, quod ſequitur, vereor ne cùm & ab æditionibus & ſcriptionibus recedam, videar audacior, quàm circumſpectior eſſe: nec me profecto animus fallit, quanto periculo hoc ſim probaturus: ſed tamen ſi dixero me probum deſiderare in Cicerone ſenſum, verbaque induxero; quæ eum explicent, fraudi mihi non debebit eſſe, modo hoc à me ita fiat, vt Academicam quandam potius probabilitatem ſecutus videar eſſe, quàm certam firmamque fidem. Vt igitur ſcribitur, *non Conſulis ſtudium, non diſcendi initia rei militaris, non cognoſcendorum hominum, non liberalitas.* fortaſſe legendum ſit, ac fortaſſe tantum dico, non ſtatuo, nec decerno. *Non conſulendi ſtudium, non dicendi, non rei militaris.* Artes commemorat, quibus in foro homines commendationem conſequuntur in his ſtudium Iuris Ciuilis & eloquentiæ. Et mox, *Tamen libidinoſum & perditum non putares.* cùm *dubitares* in omnib. exemplaribus legatur. Æquè iſtud ſic lego, *cum hoc homine an cum ſtipite, vel Æthiope in*

Cic. poſt redit. in Senat. — Dio. lib.39. — Cic. poſt redit. in Senat. — Cic. ibidem. — Cic. ibidem. — Cic. poſt redit. in Senat. — Cic. ibidem. — Cic. ibid.

foro

foro conſtitiſſes, nihil crederes intereſſe. Sed & ſupra in libris optimis eſſe ſcriptum videbatur: *præter ſimulatam mutamque triſtitiam,* hodiè *verſutam* editur. [Cic. ibidem.] Suſpicor & ſcribendum, *Non enim tantis rebus geſtis,* ab omnibus libris, *rebus* abeſt. Quod mihi tamen à Cicerone adſcriptum videtur, [Cic. ibid.] præſertim cùm res geſtas tam ſæpe dicere ſoleat. Mox, *in eam cogitationem adducebat.* ſi libri veteres non ſcriberent: tamen quiuis ex ſententia id flagitari intelligeret. quæ *cognitionem* aſpernatur. Hæc qualiacunque præſtat profectò à me ſcripta eſſe, quàm ſemper in Ciceronis illis locis errores illos fœdos ſinere hærere. qui tamen vt hæreant, nec corrigantur in æditionibus admonitione hac non poterit quenquam poſthac fallere, ſi modo quis ſit qui noſtræ ſententiæ calculum ſuum addendum putauerit.

Varro de ling. Lat. illuſtratus & emendatus, Solum. Cap. 18.

M. VARRO de ling. Lat. Summa terræ dicit à poëtis vocari, ſola terræ, quod ſola terantur. quo ſanè in loco, neſcio quid animum meum ſollicitat, cur id non approbem, nec à Varrone ſcriptum putem. Syllaba enim veriloquium iſtud dedignari videtur. altera tracta, altera corrupta. geſtit neſcio quid animus effari, quod tamen metu periculi & irriſionis premere continereque conatur. Sed maior eſt libido garriendi, quàm [Varro lib. 4. de ling. Lat.] timor & reſpectus ludibrij, Quid igitur, *ſi quæ ſolo teri poſſunt.* Varro ſcripſit, id eſt, pede? Nam ſolum pedem appellari notum eſt omnibus paulo humanioribus: & conuenit vtrobique ſyllabæ modulus. Vrit, & ſcru- [Varr. ibid.] pulus me malè in locandi explicatione. Sic enim loquitur, *Ab eo preco dicitur locare, quoaduſque id emit, quoad in aliquo conſiſtit precium.* nec ſcrupulum ademere, qui *emitur,* ſcripſerunt. ſed hoc velut vlcus, mala manu tetigerunt. Ego quæ malè coaluerunt, eſſe arbitror diſtrahenda, ſcribendùmque, *quoad vſque idem it.* Itidem vbi Aſiam duobus modis dici adfir- [Varr. ibid.] mat, legendum cenſeo, *in qua eſt Ionia & Prouincia noſtra,* eraſo nomine Ciliciæ. Nam Cilicia nunquam numerata pars fuit Aſiæ illius, quæ pars vniuerſæ habetur. Ex orationibus Cic. omnibus ſpero notum eſſe: Sic [Varr. lib. 4. de ling. Lat.] & in cœli notatione, *Et pars eius ſumma.* legi debet non *ſummum.* Hæc ſimilia ſunt ijs, quæ è noſtra proficiſcuntur officina, id eſt, leuia, quæ vilibus ſcrutis æſtimanda non ſunt.

δεύτερον ἀμέργειν, Libycæ pelles, Vina ſecundaria, Nomina decimo die impoſita, Auiculæ Dacnades. Cap. 19.

HORVM mihi venit in mentem, cùm in Heſychiì Lexico quædam legerem,

gerem, *Hanc tibi Eryx meliorem animam.* quod Maro dicit, pertinere ad id, quod in prouerbio δευτέρων ἀμεινόνων Heſychius ſcribit, putaui: quam parœmiam fuiſſe dicit in hoſtiis ſuccidaneis, quæ cum priora ſacra, ſecunda fauſtráque non erant, immolabantur, iis, qui rem diuinam faciebant, clamantibus, δευτέρων ἀμεινόνων: Eô igitur Maronem reſpexiſſe probabile eſt. Idem Maro ſcribit, — *& pelle Libyſtidis vrſæ*, non ſine cauſa, & quòd multis abundat feris Libya, & quòd inde pulcherrimæ ſolebant pelles adferri: neque enim is eſt Maro, qui ſine cauſa & de nihilo attributiones arceſſat. δέρμα, inquit Heſychius, λιβυκὸν ὡς κάλλιστον. ita Libycas pelles, pro pulchris poni auctor ille adfirmat. Plinius ait, *non poſſe dici vina, quæ Græci Deuterias appellant.* Vbi ego deuterias maſculino genere accipio, ſubaudióque οἴνους. Heſychius, δευτερίας ὁ κατὰ τὸ ὕδωρ ἐπιχεθῆναι εἰς τὰ στέμφυλα οἶνος. Decimo die, inquit Vlpianus,

Virg. 5. æneid. — *Heſych.* — *Virg. 5. æneid.* — *Heſych.* — *Plinius lib. 14. cap. 10.* — *Heſych.*

Nam vt Heſychius ait, eis eo die nomina imponebantur. ita ciues & in hominum numero haberi incipiebant. cùm qui ſine nomine eſt, ne natus quidem eſſe videatur. Ariſtoteles tamen nomina ait impoſita ſeptimo die fuiſſe. Heſychius, δεκάτην θύομεν, τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ τὰ ὀνόματα τοῖς βρέφεσιν ἐτίθεσαν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης τῇ ἑβδόμῃ φησίν. Apud Feſtum ſunt auiculæ quædam Dacnades à mordendo nomen habentes. δακνίδες ab Heſychio appellantur. δακνὶς, inquit, ὀρνέου εἶδος. Fabula illa quæ apud Ciceronem Demiurgos nominatur, nomen habet, vt opinor, à muliere, quæ in nuptiis liba & dulciarium opus coquebat: Hoc tamen coniecturale eſt, vt plæraque huius generis.

Heſych. — *Feſt. lib. 4. in litera D.* — *Heſych.* — *Cic.*

Siculi equi, Æſar, Æſalo, ἄζαχος καὶ αἴζαχος, *Solarium,* ἄιτυζα, *Cymatium, Vnda,* ἀετὸς, *Maior hoſtia,* ἱερεῖον τέλειον, *Hamaxopodes, Patrimi, Matrimi,* ἀμφιθαλεῖς, *Amphitapæ, Pſilæ, Pſilotapides, Iuſiurandum de calumnia. Cap. 20.*

Qᴠᴇ inter legendas quaſdam paginas Heſychii ex aliis auctoribus mihi ſuccurrêre, libet adſcribere in eo ſcribitur αἰτναία πῶλος, ἡ σικελή, ἡ μεγάλη. Sic autem locutus eſt in Oᴇdipo Sophocles: ego quoque recordatus ſum Siculos equos à Gratio eſſe laudatos his verſibus,

Heſych. — *Sophocl. Oedip. Colonæo.* — *Gratius de venat.*

Poſſent Ætnæas vtinam ſe ferre per artes,
Qui ludus Siculis, quid tum ſi turpia colla
Aut tenuis dorſo curuatur ſpina? per illos
Cantatus Graijs Agragas.

Aᴇſar in Tranquillo legimus lingua Etruſcorum, deum ſignificare. idem & Heſychius ſcribit, aliquantum tamen mutata voce, αἰσοὶ θεοὶ ὑπὸ Τυρρηνῶν. Genus accipitris à Plinio vocatur

Suetō. in Octauio cap. 97. — *Heſych.* — *Pli. li. 10. ca. 8.*

Aᴇſalo,

Heſych. Heſych. Vitru lib. 5. cap. 7. Heſych. Home. 1. Iliad. Vitru. lib. 10. cap. 20. Heſych. Horat. lib. 2. od. 20.

Aeſalo, ab Heſychio αἰσάρων. Inquit enim, αἰσάρων εἶδος ἱέρακος. Virgam illam myrteam, ad quam in conuiuiis canebant in Græcia multi ἄισακον appellant. Heſychius ἄισακον & lauream virgam dicit. ἄισακος, inquit, ὁ τῆς δάφνης κλάδος, ὃν κατέχοντες ὕμνουν τοὺς θεούς. Quod Latini Solarium appellant, locum ſcilicet apricum ſoli expoſitum, αἴθουσαν antiqui Græci videntur appellaſſe: & eo quoque nomine intellexerunt porticum. quanquam porticus Soli, vel Orienti vel Occidenti obuerſa etiam ſolarii nomine cenſeri poſſit: Sunt & qui Atrium interpretantur. Cymatii crebra eſt in Vitruuio mentio, quod & lib. quinto vndam Latinè interpretatur ita ſcribens, *Pluteum inſuper cum vnda.* etiam cymatium dicit Heſychius aliquādo αἰετὸν, id eſt, aquilam vocari. αἰετος, inquit, καὶ ὄροφος καὶ τὸ ἐπὶ τῷ τείχει κυμάτιον. Sed & Cymation ſic interpretatur, κυμάτια αἱ ὑπεροχαὶ παρὰ τέκτοσι καὶ λιθοποιοῖς. Maior hoſtia, eſt quæ adoleuit creuitque & perfectæ ætatis eſt. ἱερεῖον τέλειον Græci dicunt. Itaque iſtud Homericum, — αἰγῶν τελείων. Heſychius, τῇ ἡλικίᾳ τελείων explicat. Hamaxopodes quæ à Vitruuio nominantur, & arbuſculæ dicuntur eſſe, in quibus verſantur rotarum axes concluſi laminis ferreis. Sic ab Heſychio explicantur, ἁμαξίποδες τῆς ὑπερτερίας τὰ εἴδη τὰ τοῖς ἄξοσι περιτιθέμενα στρεφομένοις περὶ αὐτά. Quod Horatius inquit,

— *Inuidiaque maior*
Vrbes relinquam.

quo ſe maximū & illuſtriſſimum fore dicit omniq; inuidia ſuperiorē ἀμέγαρτον exponere videtur, quod magnū etiam ſignificat. etſi etiam in alia notione ſcio à Græcis intelligi & accipi: ἄφθονος quoque ab eadē notione dici videtur. qui patrimi & matrimi vocantur, illi ſunt, quorum adhuc vterque parens ſuperſtes eſt, à quib, ſæpenumero legimus in publicis ſupplicationib. & lectiſterniis cantatū carmē fuiſſe. nam ab orbis altero parente cani, mali viſum ominis fuiſſet, eiuſque moris non aliā crediderim cauſam. Tales Græci vocant eleganter ἀμφιθαλεῖς Heſychius ἀμφιθαλὴς ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς γονεῦσι θάλλων. Verſus eſt Lucilli à Grāmaticis citatus. *Pſilæ atque amphitapæ villis ingentibus molles.* Vbi amphitapę veſtes ſunt ſtragulæ vtrinq; villoſæ, vt viloſa ſunt Turcarum tapetia. etſi non vtrinque. Heſych. ἀμφιτάπης χιτὼν ἑκατέρωθεν ἔχων μαλλούς. at pſilæ ſunt tapetes veſteſque ſtragulæ, non viloſæ, vocanturque vno vocabulo iuncto Pſilotapides. Heſych. ψιλοτάπιδες αἱ καλούμεναι ὑποστρώματα καλά. Iuſiurandum de calumnia, quod in iure Romano eſt, ſumptum eſt è gladiatorum conſuetudine, nam ἀμφιορκία & ἀμφωμοσία ab illis dicebatur, quid vterque iurare cogeretur.

Heſych. Lucil. apud Non. In Amphitax E. Heſych. Heſych.

Verpi. Deglupta menas. Verpi Iudæi. ψωλὸς. ἀπεψωλημένος. Semiraſus vſtor. Seruitia ſemiraſa. Soccus luteus. color luteus nuptiis dicatus. Myrtus Aſia. Catullus explicatus. Cap. 21.

VERPI nomen, in maxima obſcœnitate veteres poſuiſſe compertum habemus, ob renudatam glandem verendorum. *Verpus præpoſuit Priapus ille*, inquit Catullus, & *Declupta menas* non alia de cauſa à planto maximi probri loco dicitur. & Lesbia, quæ proſtitutæ erat pudicitiæ Catullo dicitur *Glubit magnanimos Remi Nepotes.* nam cum eis ſui .copiam faciebat, verpos reddebat: itaque circũciſi Iudæis eo nomine infames Romanis erant, & Verpi per contumeliam & Apellæ vocabantur, nudata glande. Sic ψωλὸς & ἀπεψωλημένος apud Ariſtophanem in eadem notione & maledicto ponitur. Alio in epigrammate Catullus ſcribit. *A ſemiraſo tonderetur vſtore.* hic ſemiraſum eſſe opiner vſtorem extreme ſeruitutis, Infimæque & miſerrimæ conditionis. Seruitia enim ſemiraſa erant, prę ſertim quæ in machinis, piſtrinis, ergaſtulis habebantur. Apuleius. *frontes literati & capillum ſemeraſi, & pedes annulati.* In Epithalamio non abs re *Luteum pede ſoccum* Catullus mihi dicitur videtur. nam & luteus color nuptijs dicatus erat. & non ſolum in delitijs erant rubra ſandalia: verum etiam Lutei calcei. Apuleius. *Cingulo ſubligati pedes luteis induti calceis. Myrtus* autẽ. *Aſia* mihi dici videtur, quæ propter Aſiam paludem creſcebat, cum hoc genus ſtirpis humidis delectari locis notum ſit. Aſiæ enim nomen in palude primam producit. Maro, *—ſonat amnis & Aſia longè*

Pulſa palus. ſic ἀσίῳ ἐν λειμῶνι apud Homerum ſcriptum eſt.

Quæ tuis careat ſacris
Non queat dare præſides
Terra finibus.

quid apud eundem poëtam valet, ante dixit, ſtupra Infamiam inurere, & adulteria: quia geniali fœdere. Hymenęi, ſoluta ſint. Sed nec ſtirpem inde natam agnoſci: Nunc, vt opinior, qui furtiuo concubitu vulgoque queſiti ſunt, negat hęredes eſſe poſſe: qui enim agros & fundos poſſident eos, qui in finibus ſunt & territorio, illi finibus imperare videntur: ſed liberi iuſtis nati parentibus, iuſtiſque nuptijs quæſiti, hæredes eſſe paternorum bonorum poterant. Hic ſenſus, vt opinor, & à verbis Catulli nõ longè recedit, & probabilis eſt. Sequitur illud, quod eruditos ſemper habuit ſolicitos *Flere deſine, non tibi,*

Herculeĩa periculum eſt. Cur enim Iulia Herculeĩa vocetur, arioli fuerit diuinitus ſcientis dicere. Ego vt in medium adferam, quod ſentio, & velut in Grammaticorum cœtu ſententiam dicam, puto duo verba in vnum eſſe conflata, legendumque *Flere deſine, non tibi*

Hercule eia, periculum eſt. nam cum ſententia adhortantis particulam flagitet cum aſſeueratione, vt ad prodeũdum citius eliciatur noua nupta, diſtracto & diuulſo verbo vno vtrinq; conſequemur: nondum tamen hac de re mihi ſatis liquet.

Catull. epigrã. 44. Plaut. Pænulo. sc. ... ego minan. Catull. epi. 54 Ariſtop. Plutõ. & Equitib. Catull. epig. 55 Apul. lib. 9. de aſin. aureo. Catull. in Epi. Iuliæ & Mal. Apul. li. 8. de aſin aur. Catul. in Epit. Virgil. 7. æne. Home. 2. Iliad. Catull. in Epi. Catull. in Epi.

aſſequi poſſunt. nec multo poſt, ſubijcit, non tamen omnino Marci noſtri *λήκυθους fugimus, quoties paululum itinere decedere nõ intempeſtiuis amœnitatibus admonebamur: acres enim non triſtes eſſe volebamus:* Hinc ſatis perſpicuũ arbitror Caluum Demoſtheni viſum eſſe ſimiliorẽ Plinio, quàm Marcũ Cic. nec iniuria quoſdam ab eo de optimo genere dicendi diſſenſiſſe. Plin. ibid.

Promulſis, Promulſidiaria vaſa. Propimata. Cymbea nauis apud Cic. Seneca lib. de benefi. 7. emendatus. Ærata naues. Allabaſtriſcus. Trabea veſtis & Palmata. Tertullianus emendatus. Picta veſtis, Bilitteus color. Caput. 23.

NVNC illud eſt, quod vulgo dici ſolet, quicquid in buccã: nos enim huc quicquid in mentem veniet intrudemus & conſtipabimus ſine delectu & ordinis & cognationis. Promulſidem, vnde Iuriſconſultis Promulſidaria vaſa, puto cibum fuiſſe, qui initio vel prandij, vel cœnæ ſumebatur, loco mulſi: quod caput & principium olim cœnæ erat, vt ex Horatio intelligimus ſcribente, L. Et ſi nõ ſunt. §. Sed ſi vaſa. ff. de aur. arg. leg.

Aufidius forti miſcebat mella falerno.
Mendoſè, quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet, leni præcordia mulſo
Prolueris melius. Horat lib. 2. ſaty. 4.

Erant & propymata, quæ ante alia bibere ſolebant, vt mane vel ante prandium, aut eius initio. vt conditum Abſinthiatum, Roſatum, violatum. quorum Palladius meminit. Pallad. lib. 6. cap. 13. Apud Ciceronem, quæ Cybea nauis in Verr. vocatur, eam Cymbeam libentius appellauerim, cum enim conſtet oneraria nauigia vocari à Græcis πλοῖα ϛρογγύλα, & oneraria illic à Cicerone intelligatur: rotũditatiſque ſignificatio in κύμβη, κύμβος & κυμβαῖον inſit, flagitioſum non fuerit, ita legendũ cenſere. Cic. 7. in Ver. In Seneca haud equidem dubitem emendare ęratas pro ceratas, cum lib. ſeptimo de benefic. ait. *cui triremes & ceratas non mitterem, luſorias & cubiculatas, & alia ludibria regum in mari laſciuientiũ.* In veteri libro his ſeratas reperi: ætatas defendo, quæ æreo roſtro armatę ſunt. Senec. lib. 7. de benefi. cap. 20. In Iuriſcõſulto legendũ crediderim diminutionis forma Alabaſtriſcus, hunc in modũ. *vnguẽtaria, & ſi qua ſimilia dici poſſũt, veluti alabaſtriſcus.* L. argument. ſunt. § mũdus muliebris ff. de aur. arg. leg. Alia veſtis erat Trabea, alia Palmata. Trabea trabes pãnorũ habebat, eaq; equitũ erat Romanorũ in tranſuectione olim regũ, vt Romuli: poſtea Cõſulũ Claudianus.

Quo tandem flexus trabeas auctore rogantes.
Induerit, faſtiſque ſuum conceſſerit annum. Claud. 2. Panegyric. In ſtiric.

Palmata quę triũphantiũ erat, palmã intextã habebat. Tertullianus, *Hic eſt habitus victoriæ noſtræ, hæc palmata veſtis.* Tertull. de cõron. militis. Iterũ de coron. milit. *Præferũtur etiã illis Etruſcæ. Hoc vocabulũ eſt coronarũ, quas gẽmis & folijs ex auro quercinis ob Iouẽ inſignes, ad deducẽdas tenſas cũ palmatis togis ſumũt.* Sic in Tertul-

N liano

liano legi debere cenſeo, non vt obtinuit, *&* *tuſcæ*. nam vt Plinius ſcribit, (Plinius lib.33. cap.1.) triumphantibus à tergo corona ex auro Etruſco portabatur. Quæ qualis ſit, interprete Tertulliano intelligimus. Eſt igitur ſpecies pictæ veſtis, vnde & picta veſtis interdum vocatur Nam & pictas veſtes, triumphales eſſe ſcribit libro octauo Plinius. (Plin.lib.8. cap.48.) Blatteus autem color, vermiculatus eſt, à blattis, id eſt, vermiculis, qui è cocci granis rubentes erumpunt, quorumque cruore floridiſſimus inficitur color.

Iuuenalis 1. Saty. explicatus. Proculeïus, Qui Heracleam ſcripſerunt. Vinum mole. Sportula cœnæ loco diuiſa clientibus.

Caput 24.

IN prima Iuuenalis Satyra,

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, & nos
Conſilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum. (Iuuenal. ſaty.1.)

Dormiret, aliud valet, quàm oſtendit. Cenſeas enim Iuuenalem dicere ſe & Grammaticis, & Rhetoribus operã dediſſe: proinde quę idoneũ poëmati ſcribendo eſſe. Sed id cum ſuperioribus non ſatis aptè cohæreſceret, & lepos tantus non eſſet, quãtus ineſt in eo ſenſu, qui mihi latere videtur. cum tantum omnibus inceſſerit ſcribendorum verſum ſtudium, in eo hominum numero cenſeri velim. Ergo vt illi poëtæ, alias artes miſſas facio: nec iam Grammaticam moror, aut Eloquentiam: vni poëticæ addictus ſum: iam cum Grammaticorum ferulis, & Rhetorum declamationibus, nihil mihi negocij fuerit. Nam præteritum tempus, quod eſt in ſubduximus & dedimus, earum rerum præteritionem & omiſſionem ſignificat. Sic Catulus.

(Catull. epi. 4) — *Sed hæc fuere* & Tibullus.
(Tibullus li. 3. eleg. 5.) *Siue erimus, ſeu nos fata fuiſſe volent:* Subduxit igitur, qui iam non ſubducit:
(Iuuen ſaty.1.) Dedit, qui iam non dat.

Vnciolam Proculeïus habet, ſed Gillo deuncem nomen Proculeij poſitum eſſe à poëta ſuſpicor, (Horat. lib. 2. od.2.) ob Proculeïum amicum Cæſaris Auguſti, hominem eximiæ virtutis, de quo Horatius. *Viuet extento Proculeius æuo.*
Notus in fratres animi paterni. Qui igitur tanta virtute præditus eſt, (Iuuen.ſaty.1.) ſi ad nequitiã libidinemque peculiatus non ſit, vix vnciolam merebitur.

—*ſed quid magis Heracleas*. Panyaſis, cui ſecundum in poëtis locum Critici tribuebant Heracleam ſcripſerat 14. libris. Sed & Arrianus Heracleam ſcripſerat, vt refert Athenęus. Quin & Phædimus, etiã Piſander. (Horat.de art. poëtic.) Videri poteſt Horatius ſcriptorem Diomedeæ, quicunque ille fuit, perſtrinxiſſe cum ſcripſit. *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri*.

dum per-

— dum peruolat axe citato,
Flaminiam puer Autumedon, nam lora tenebat, Inuenal. ſaty. 1
Ipſe Lacernatæ cum ſe iactaret amicæ. Ego hos verſus de eodem homine intelligi debere exiſtimo: nec de Tigillino, qui obſcuris parentibus natus erat: ſed alio potius, vt Fuſco, qui patrimonium dilapidarat aurigando: ac cum is ad Imperatoris villam, quę in via flaminia erat, iret, Autumedon & auriga erat: lora enim tenebat, non in curru alio equos regente ſedebat: idque eo faciebat, vt ſe amicæ ſuæ commendaret: mulieres enim aurigas deperibant.

— quæ molle Calenum, Inuena. ſaty. 1.
P*orrectura viro.* Molle vinum dicitur ſuaue *— tunc ſunt molliſsima vina* inquit Maro. Ei opponitur durum. Terentius, *Hoc durum eſt pater.* Vir. grego. 1. Terent. Heau tontinior. act. 3. ſc. 1.

— nunc ſportula primo
Limine parua ſedet. Hic niſi hallucinor conqueritur lautè ſolos epulari Romanos diuites: ſuos autem clientes & togatos cœna non dignari: ſed loco cœnæ eis ſportulam diuidere, Inuena. ſaty. 1.

Sportula, autem, *deinde forum iuriſque peritus Apollo.* quæque mox ſequuntur, hanc ſententiam habent: Romanos his in rebus diem occupare, in ſalutatione, & ſportulæ petitione, in deductione in forum, & domum reductione: nec tamen à patronis miſeros, & laſſos clientes cœna communicari, ſed ſola tolerari ſportula: itaque hominum eſt ſpes in caulibus. Lego autem, Inuen. ſaty. 1.

Et noua nec triſtis, non vt in exemplaribus, *it noua. &*, Inuena. ibid.
Signator, falſo qui ſe lautum atque beatum: ſic interpungo, non vt vulgo *Signator falſo*: pro, *Hæc animante tuba.* quodquidem & optimã ſententiam habet: nec à me vel improbatur, vel loco mouetur, reperi: *Hæc animo ante tubas.* Inuena. ibid.

Ciris Virgil. multis reſtituta locis. Ciris vnde dicta. Panathenæa. Cap. 25.

In Virgiliana Ciri, id eſt, galerita, vel Caſſita, quòd eminentem in capite velut caſſidem habeat: vel impoſitum tanquam galerum: multa ſunt vulnera, eaque inſanabilia, niſi codices ſubueniant meliores. Interim vnum & alterum attingam, atque vtinam ne mala manu. In eam autem auem mutata fingitur Scylla Niſi filia, tonſo patris purpureo capillo, vt licentia fictionis poëticæ, ex vocabuli notatione nata videatur eſſe: Ciris enim à tondendo nominata videtur. *Tum mea quæret eo dignum ſibi quærere carmen.* Virgil. ciri.

longe aliud ſtudium, atque alios accincta labores. nimium iſta longè à virgilii candore & elegantia deſciuiſſe ſentio.& ſubodoror tale quiddam ſubſtituendum.

Virgil. ibid.

Muſa quoque Actæo dignum ſe quærere carmen. Se enim dicit ſtudio philoſophię Epicureę deditum,& conſecratũ quærere carmẽ Athenienſi Epicuro dignũ potius,quàm ſolitas poëtarum & nugatorias fabulas. *Muſaque Erechtheo* etiam legendũ eſſe aliquando ſuſpicatus ſum. Sed & quia de ſideribus loquitur & cœlo, *Muſaque Arateo dignum ſene.* aliquando rimabar legi poſſe. lego etiam. *Florenti viridis Sophiæ complectitur umbra.* &

Virg. ibid.

— valet genus omne.

Mirificum ſecli. &

Deſpicere atque humiles poſſem. Cum de magnis Panathenæis loquitur, quæ quinto quoque anno vere celebrabantur, peplumque Gigantum,pugnis pictum velum, Typhonemque Mineruæ cuſpide deiectum, clade ornatum traducebatur: ſic ſcribit. *Sed magno intexens, ſi fas eſt dicere,peplo.*

Virg. ibid.

Qualis Erechtheis olim portatur Athenis.
Debita cum caſte ſoluuntur dona Mineruæ.
Tardaue confecto redeunt ſolemnia luſtro.
Cum leuis alterno zephyrus concrebruit Euro.

Et prono grauidum prouexit pondere curſum. in quo quæro,quem curſum intelligat:ac videtur nauigationem ſignificare:vbi enim hyeme iam exacta flare cæpit fauonius,mare quod ante clauſum erat, incipit aperiri, & nauigatio exerceri. Alijs tamen veriſimilius videtur quod non puto, nauim illam Athenienſium ſignificari,quæ iumentis iunctis Panathenæis agebatur,peplũq;, Mineruæ pro velo habebat. Heliodorus in Ethiopicis παναθηναίων τῶν μεγάλων ἀγομένων, ὅτε τὴν ναῦν Ἀθηναῖοι διὰ γῆς τῇ Ἀθηνᾷ πέμπουσι. Philoſtratꝰ. κἀκεῖνα περὶ τῶν Παναθηναίων τούτων ἤκουον, πέπλον μὲν ἀνῆφθαι τῆς νεὼς ἡδείας γραφῆς σὺν οὐρίῳ τῷ κόλπῳ, δραμεῖν δὲ τὴν ναῦν οὐχ ὑποζυγίων ἀγόντων, ἀλλ' ὑπογείοις μηχαναῖς ἐπολισθάνουσαν. Quod enim Philoſtratus dicit tum non iumentis,ſed machinatione vectam fuiſſe, indicat iumentis eam ſolitam trahi. Itaque non inuita cenſeat Minerua quis, *currum* etiam legi poſſe.

Heliod. in hiſtor. Aethiop.

Philoſtratus. lib. 1.

Perſius ſatyr. 1. illuſtratus. Plaſma. Eliquare. Cirri. Cirratæ puellæ. Cirri Germanorum. Lænæ triclinares. veſtes domeſticæ, Supplantare. Caluus. Pinguis. Aqualiculus. Briſeus. Nanoſus. Sartago loquendi. ὑγρόν.

Caput 26.

VIDENTVR eſſe quibuſdam locis Perſij Satyrę, quibuſdã velut Cimmeriis

merijs offuſę tenebris, vt ſenſum in lucem proferre permagni ſit operis, aut tæda pralucente denſas illas nubes & obſcuras illuſtrare. Cæterum quod prima dicit ſatyra, vt ſi poſſim aliquid aëris tenebroſi diſpellam & dimoueam aliquid caliginis,

Ne mihi Pulydamas,& Troades Labeonem.

Prætulerint. Imitatio eſt Homerica: Hector enim apud Homerum dicit ſe Troadum & Polydamantis reprehenſionem & vituperationem pertimeſcere. Perſ.ſaty.1.

αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους Hom.Iliad.22
Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει. At.

— liquido cum plaſmate guttur.

*Mobile collueri*t, eſt cum molli & tenera fictaque vocula poëma eliquauerit vdo gutture. Eſt enim plaſma, vt alio loco docui, cũ vox eſt tenera & mollis. Plutarchus de voce Ciceronis, ἦν δὲ φωνὴ πολλὴ μὲν καὶ ἀγαθή, σκληρὰ δὲ καὶ ἄπλαστος Iterum ἤ τε φωνὴ λαμβάνουσα πλάσιν. cum enim dulcis & ſuauis vox effunditur, guttur liquida cum exeat colluere videtur. vnde et Perſius eliquare dicet. In iocos lib.2. de oratore Cic. Plutar.in Cic.

Ingentes trepidare Titos. Dixit, vt Horatius. Perſ.ſaty.1.

Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes. Horat de art. poëtis.

Ten cirratorum centum dictata finiſſe
Pro nihilo pendas?

Pueri enim cirros, id eſt, cincinnos alebant, qui grandioribus tondebãtur. Ammianus, *Cirros puerorum licentius detondebat* Erant & cirratæ puellæ. Idem Ammianus. *fœminas afflatim multas ſpectare cirratas, quibus ſi nupſiſſent per ætatem ter iam nixus poterat ſuppetere liberorum.* Sed & cirros alebant & obliquabant Germani. Tertullianus, *aut cirros Germanorum, aut ſtigmata Britonum.* *— cui circum humeros Hiacinthina læna eſt,* id eſt diues, qui eſt diues. Romanis autem in conuiuio & triclinio habere lænas licebat: non licebat in foro. ita cœnatoriæ & Triclinares aut domeſticæ veſtes erant, non forenſes neque publicæ. Amni.Marcel. Amni.Marcel. lib.14. Tertu.de virgin. velandis.

Rancidulum quiddam balba de nare locutus. tametſi rancide & inſuauiter, & odioſe & putidè non tam ore quàm balba nare ipſe loquitur: quod euenit pleriſq; ſenibus tamẽ mollicula & liquida conatur voce eliquare verſus Tragicorum in conuiuio. Quod autem *Eliquat*, ait tranſlatum eſt à ſacco vel colo vinario: Eo enim vinum tranſmiſſum deficatur & liquidum redditur: voces igitur veluti percolat. *— & tenero ſupplantat verba palato.* Supplantare eſt ὑποσκελίζειν in lucta, vnde & tranſlatio, quod verba nõ fortia & recta & virili plenaq; voce animata foras efferat: ſed effœminata pronuntiatione & fracta, velut ſupplantata & ſuppreſſa Perſ.ſaty.1. Perſ.ſaty.1. Perſ.ibid.

ac ſubuerſa,nec recto curſu & tenore euntia: ſed deiecto & deuoluto labentia, & languido eneruatoque non ſatis expreſſa ſono.

Perſ. ibid.

—non eſt hic Ilias Acci.

Ebria veratro. Mea,inquit,carmina gloriam & laudem non auent, vt inſana Illias Atti vel Ati. Sic enim in antiquis libris lego. quod porro illam dicit ebriam veratro,perinſanam ſignificat,quæ tantum illius pharmaci epotarit: parcius enim poculum medicamenti parua deſiderat inſania: largius, magna. Quod de poëmate dicit, de poëta accipiendum eſt.

Perſ. ibid.

—nugaris cum tibi Calue.

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet. carmina inquit,tua nugacia & inepta ſunt,præſertim cum ſis hebes,tardus & ſtultus & ineptus. Caluum enim pro ſtulto ponebant. Id ex epigrammate licet agnoſci in quo ſcribitur, μωρὸν ὁρᾷς φαλακρὸν. Pinguis autem hebes & tardus dicebatur Horatius.

Horat. lib. 2. ſaty. 6.

Pingue pecus domino facias, & cætera præter.

Ingenium. Eſt autem aqualiculus venter porci,vt Iſidorus,qui præpinguis plerunque eſt,vnde & tranſlatio.

Perſ. ſaty. 1.

—quos viuere fas eſt.

Occipiti cæco. id eſt, qui vt ianus,in occipite oculos non habetis,date operam ne derideamini poſtica ſanna: etſi vos tam prudentes eſſe debebatis, vt vel in occipitio quoque oculos habere crederemini, ſi quid ſaperetis; ſed quoſdam veſtri ordinis fas eſt minus oculatos eſſe, minuſque prudentes,cum ſtultitiam opes patiantur.

Perſ. ſaty. 1.

—ſæpe tendere verſum.

Non ſecus ac ſi oculo rubricam dirigat vno. cum ait facere verſus enodes, leues & æquales: ſine aſperitate & ſcabritia & inæqualitate: in quibus nihil ſit curuum, nihil tortuoſum,nihil prauum,nihil eminens: ſed omnia æquali lenitate perpolita & directa.

Perſ. ibid.

Eſt nunc Briſei quem venoſus liber Acci. Athenis Bacchanalibus agebantur Comœdiæ & Tragœdiæ: ita fit vt in Liberi patris clientela & fide ſint Tragici & Comici poëtæ. Ergo Accium veterem Tragicum Briſeũ, id eſt, Bacchicum appellat. Nam Briſeus, à quo Briſeus Bacchus vocabatur. Ariſtides de Baccho καὶ αὖ ὡς ἐν ἄῤῥεσιν ἄγενδος τε καὶ βρισεύς. pro *venoſus* quod eſt inæqualis & tuberoſus,aliquando legendum *næuoſus* putaui, vt ſit næuorum & mendorũ plenus: vt mox verrucoſus. Sed exemplarib. hic renunciare non auſim.

Ariſtides.

Perſ. ibid.

— cor luctificabile fulta. Puluino ſolemns nos fulcire cum ſedemus: & ceruicali caput,cum cubamus. At vero Antiopa, cuius cor tot angebant

ærumnæ, & miſerijs obſeſſum cingebant, fultum habere his cor dicitur, velut nixum & incumbens iis. metaphora non audaci tantum, ſed propè temeraria & abſurda: ſed de induſtria affectata ad Accij ſimilitudinem & exemplum, qui irridetur. [*Perſ. ibid.*] —*ſartago loquendi*. Vt patina piſcium dicitur aut alterius obſonij: ſic ſatyrica tranſlatione & audaciore imitatione Sartago loquendi, velut quædam miſcella nouæ & vſitatæ, & veteris obſoletæque locutionis, ceu eduliorum in ſartagine frixorum hic dicitur.

Sed numeris decor eſt, & iunctura addita crudis. ſic enim lego, nõ *abdita*, librorũ fiducia priſcorum. Obijcit quidam Perſio poëtas, quos reprehendit, leuem verſum ſuauitate iuncturæ & ſtructuræ coagmentatione ęquabili perpolire, vt eo etiam aſpera crudaque leniantur. Mox Perſius ſubijcit exemplum non leuis tantum, ſed fractæ & mollis compoſitionis eneruatæque atque elumbis.

Claudere ſic didicit verſum Berecynthius Atys. Ille alter refert. [*Perſ. ibid.*]

Arma virum, nonne hoc ſpumoſum, & cortice pingui.

Vt tamale vetus vegrandi ſubere coctum? ita ei virilis & grauis Maronis compoſitio horrida & ſcabra videtur, ſimiliſque cortici ramalium annoſorum: tanta erat iudicandi peruerſitas. itaque mox ſubiicit Perſius, quando illi alteri duriuſculus Maro videbatur verſus teneros & molles laxaque ceruice legendos, nec firma, contenta, & rigida: ſed velut ſoluta, mollicula & luxata, lubrica, remiſſa. quos verſus vt elumbes & viro indignos merito exagitat.

Hoc natat in labris, & in vdo eſt Mænas & Atys. id eſt, hæc liquida & tenera voce in recitando pronunciantur a poëta, ὑγρὸν enim quod humidum eſt, à Græcis pro molli & tenero vſurpatur non infrequenter. [*Perſ. ibid.*]

Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles. Qui es afflatus & imbutus Cratinis comœdiis, qui ad pallorem vſque operam dediſti Eupolidi & Ariſtophani: has quoque ſatyras meas lege. nam Satyra Latina veteri comœdiæ reſpondet, eiuſque refert reprehenſionem. Palles audacter cum accuſatiuo iunxit, vt quid palles? dicere in conſuetudine ſolemus. hoc autem inſolentius eſt, quod eſt, eorum ſtudio palleſcis, vt. [*Perſ. ſaty. 1.*]

Hoc eſt, quod palles: cur quis non prandeat, hoc eſt. &c. [*Perſ. ſaty. 3.*]

At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis. [*Perſ. ſaty. 5.*]

Inde vaporata lector mihi ferueat aure. Sic enim legendum, non *vnde*. Inquit lector ferueat meorũ ſtudio poëmatum, Inde vaporata & calefacta afflataque aure, quòd & audierit & peruolutarit Comicos veteres. [*Perſ. ſaty. 1.*]

Nomina in io etiam propria diminutionem habere. Cic. ad Attic. lib. 5. emendatus & explicatus. Conſule aut Numera. Cap. 27.

NOMINA

NOMINA quædam in ïo deſinentia diminutionis vim continent, etiã propria, vt Turpio: Sic Sempronius cognomento Rufus à Cic. ad Attic. *Cic. ad Att. li. 5 epiſt. 2.* vocatur Rufio. *Cũ interim*, inquit, *Rufio noſter.* Et quoniã homines ſuis indulgent cõiecturis, & illas ſecuti, loca plerunq; in ſcriptorib. interpolãt: nos quoq; Rudiarij vice fungamur. & cum ſcribitur eodẽ mox loco. *Cic. ad Att. li. 5 epiſt. 2.* *Cũ me ſpectans è Panſæ villa, nunquid vellem, rogaſſet,* Apices antiquos ſcripturæ veteris *expenſe ſua villa*, habere reperi. Præſagiamus igitur eſſe ſcribendum, *expes è ſua villa*. nam ſperarat ſe clam aduerſario conuenire Ciceronem poſſe: quod poſteaquam non potuit atque deſperauit, nunquid vellet rogauit. Etiam adtexam aliud, quod cum ſtigmoſum ſit, perſanandũ *Cic ad Att. li. 5 epiſt. 4.* *ac me ille illud non quo.* Ego diſtinctione ſubleuandũ eſſe ſenſum arbitror, & ſupplemento tacito adiuuandum. *ac me ille: illud non quo.* hoc ſenſu. mihi placet ille, meque delectat, qui non quo mihi probetur ea conditio. Mox protinus pro, *& tuis*, lego *& tu ais*. *Vereor*, inquit, *adduci vt noſtra* *Cic. ad Att. li. 5 epiſt. 4.* *poſſit, & tu ais δυσδιάγνωστον eſſe.* quam aliam conſtabiliunt ſcripturam alii & aliquot dictiones infulciunt, ea ſanè ſalebroſa & refractaria eſt quanquam δυσδιάγνωστον πρόσνευσιν *eſſe* lubentius multo legerim quàm πρὸς νεῦσιν duobus vocabulis. *Cic. ad Att. li. 5 epiſt. 4.* Illud autem eſt eligans *Curandus autem hactenus ne quid ad Senatum: Conſule vel numera.* In quo ad conſuetudinem eorum, qui in Senatu aliqua de re volebant referri, Eſt adluſum. Cõſuli enim aut ei, qui Senatum habebat, dicebant: Conſule vel Numera. quod eſt, refer ad Senatum: aut oſtende non eſſe frequentem Senatum, neque ſatis mul- *Feſtus. lib. 12. In litera N.* tos Senatores ad Senatus conſultum faciendum. Feſtus Pompeius. *Numera Senatum ait, quiuis Senator Conſuli, cum impedimento vult eſſe, quominus faciat Senatuſconſultum: poſtulatque, vt aut res, quæ adferuntur, diuidantur: aut ſimul conſulantur, aut ſi tot non ſunt Senatores, quo numero liceat ſcribi Sen. expectentur.* hactenus igitur à me curabitur Cherippus, vt nunquam te de eo conſulam, facerene quod poſtulat, debeam: nam de cæteris mihi conſilium dare ſoles, & dabis: in his igitur, quæ nullam habebunt dubitationem, poterit à me curari, ſi quid dubium mihi videbitur, vt de meo quis officio vel facto queri poſſit, ſi ei obtemperem aliquid petenti pernegabo nec quenquam conſulam: de cæteris ad conſiliarios noſtros noſtrumque Senatum referemus. In alia eiuſdem libri epiſtola ſcribit, *Cic. ad Att. li. 5 epiſt. 10.* *Quæ non quo te cælem non perſcribo, ſed quia δυσεκκλητα ſunt.* Ferè vt hoc admoneam Græca in auctoribus Latinis deprauata ſunt: nam librarii ſcribæ ductus Græcarum literarum malè effingebant. ita factum vt ad Oedipos deueniendum fuerit, Sphingum ænigmata aliter & aliter enodantes. Hic alii δυσευκαίμητα legunt: hominum audacia & licentia prouehit meam, vt aliquid & ipſe comminiſcar. Puto legendum δυσεκλάλητα. quod & veteri

ſcrip-

ſcripturæ à Victorio propoſitæ affine eſt,& ſententiæ quadrat, vt ſe neget perſcribere eá poſſe, quia inenarrabilia prope ſint. *At vero in illo. Marcellus ſedendi comes: etſi ille magiſtratum non geſſerit,erat tamen Tranſpadanus.* hanc contineri puto ſententiam.videlicet,Marcellus otii & quietis eſt comes,& ſectator,qui ceciderit Comenſem in Cæſaris contumeliam,quærens tumultus & belli occaſiones,quamquam,vt ille, ciuis non fuerit, ciuem autem cædi nefas erat virgis:nec magiſtratum geſſerit,quo adeptus eſſet ciuitatem:tamen in Tranſpadanum virgis abſtinendū fuit. Viro tamen doctiſ. libenter aſſentirer,qui legendum cenſet, *Marcellus cecidit Comenſem.* Cic.ad Att.li.5 Epiſt.11.

Cit.l.5.ad At. epiſt.11.

Cic.ad Attic.lib.5.explicatus & illuſtratus. Excuſatio. νομανδρία *Secundus ventus* οὖρος *Certus & commodus ventus,* ἀχεράης *Strues, Fertum, Salij.* *Cap.* 28.

Etsi non poſſum non admirari Victorii eruditiſſimi viri emendationem, qua pro ἐπικὸν δεῦ, ἐπίκωπον emendauit:tamen quia ex antiqua ſcriptura, fortaſſis aliquis ſenſus elici poſſit ; non omnino improbanda videatur cum ergo ſcribit *& aliquid* ἐπικὸν δεῦ, ſententiam hanc habere poterit : magnum etiam aliquid & graue adſcribam , vt Poëtæ Epici , qui bella ſcribunt, facere ſolent.Itaque mox *de Parthis*, ait eſſe,*ſilentium*. id eſt,de bello Parthico.

Excuſationem autem νομανδρίαν, legitimam interpretantur excuſationem occupationum & negotiorum,quæ demum viro digna ſit non aduerſæ valetudinis,idque ſcitè & pereleganter, reperi qui ad legitimum numerum præfectorum referret,& genus hominum,quos legere Cicero vellet: proinde quaſi ſignificet ſeſe eius cauſa numerum prætergreſſurum,nec tam acrem cenſorem in probando futurum.nam & ante ſcripſit, *de perfectis excuſatio ijs,quos voles deferto.* que interpretatio vt exquiſitior ſit fortaſſis, & accerſita cuipiam longè nimis videatur,tamen probabilitate nititur:niſi ſi dicat,*Nam excuſationē ne acceperis* non miſſarum literarum quòd viros illos, per quos ſemper velut lege quadam ad te ſolitus ſum epiſtolas mittere,non haberem:& per quos Proconſules ſolent Romam aut ad amicos ſcribere,recepto quodam more. Sed in Epiſtola ſequente illud eſt tenebroſius. *Itaque erat in animo nihil feſtinare; Delo nec me mouere niſi omnia* ἀκρωτηρίων *iuta vidiſſem.* Iam ante ſcripſi ſæpenumero Græca in Latinis auctoribus mendoſa eſſe.quod & hic locus ſatis declarat:neque enim ex eo trahi commoda ſententia poteſt.legendum autem puto,*niſi omnino* ἀχεράη οὖρον *vidiſſem.* Se quippe negat ante Delo eſſe profecturum,quam viderit certam bonamque tempeſtatem ad nauigandum, vento

Cic.li.5.ad At. epiſt.11.
Cic.ibid.
Cic.ibid.
Cic.ad At.li.5 epiſt.12.

vento ſpirante ſecundo. Secundus autem véntus οὖρος à Græcis vocatur: quod vocabulum deliteſcit abditum in cõturbatis ſyllabis, ventus autem non turbidus, non ab alio exaſperatus neque procelloſus, non ſæuus, ſed commodus & certus ἀχραὴς vocatur. Homerus,

Homerus.

Ἐπλέομεν βορέῃ ἀνέμῳ ἀχραέϊ μαλῷ. Quod ſi quis veterem ſcripturam alio in loco tueri velit, quam ſe in libris veluti Faunorum & Aboriginum deliteſcentem reperiſſe teſtatur victorius. *De ſtrue ſalterum*. ſic exponat. Obſecro te, etiam atque cura & vide, vt pecunia nobis affatim ſuppetat, vt ſalienti. Halteres quin pondera erant, quib. ad ſaltum ſe librare ſolebant: mihi quoque Proconſuli pro halteribus pecunia erit. Halteres autẽ Salteres dixit more Romanis vſitato, qui aſpirationes Græcas millies in ſibilum conuertunt: documento ſunt ſex, ſuperbus, ſuper, & alia ſexcenta. *De ſtrue* tamen *ſalinarum*, ſuo mouere loco non tam temerarius ſum, vt auſim: ſed oſtendere volui, ſi quis alteram amplecti ſcripturam vellet, figuratum ex ea ſenſum educi poſſe. quod ſi liceret leuiter mutare verba, libenter legerem *De ſtrue Saliorum*. vt rem diuinam ei mandet Marti Gradiuo faciendam, dum militiæ erit. Strues autem ſacris adhibebatur, vt & Fertum: & Martis ſacerdotes erant Salij. Atque in hanc ſententiam propenſior ſum. legendum porro ſuſpicor in eodem libro, *aut quid ad me attinet? Veruntamen* D*ecumani ſibi veniſſe me cum imperio. Græci quaſi Epheſio prætori ſe alacres obtulerunt*. veruntamen ad me attinet vt audias: itaque & narrabo, Decumani mihi præſto fuerunt, meque ſibi veniſſe cũ imperio crediderunt, ſperantes ad vexandos prouinciales, in meo Proconſulatu ſibi auxilium fore: Græci non vt Romano magiſtratui, ſed vt Epheſio prætori alacres ſe mihi obtulerunt.

Cic ad At. li. 5 epiſt. 12.

Cic. ad Att l. 5 epiſt. 13.

Cic. emendatus & explicatus lib. 5. epiſtola. ad Attic. Ligurinus, ἐπικεφάλαια.

Cap. 29.

Cic. ad At. li. 5 epiſt. Laodiceam veni.

NON exiſtimo de clauo annali eſſe audiendum, quod Cicero loquitur libro 5. ad Atticum. *Ex hoc die clauum amouebis*. non enim vt opinor, ineunte anno figebatur, ſed exeunte: & amoueri clauũ cupit, non pangi. Ego per tranſlationem potius acceperim. vt cum moleſta illa & iniucũda triſtiſque prouinciæ adminiſtratio, ei velut clauus infixa hæreat, petat ab Attico, vt det operam, vti ex eo die, anno exacto, onere prouincię liberetur: velut amoto clauo, quo cruciatur & angitur. Scio *clauum commouebis* alios legere, partim *admouebis*. ſed nihil cauſæ fortaſſe eſt, cur librorum ſcriptura vitio ſuſpecta ſit: nec tamen coniecturas doctiſſimorum virorũ reprehendo: ſed quam prætermiſerunt ſcripturam, & velut obelo confoderunt

derunt,belle conſiſtere poſſe defẽdo. Quem autem Ligurinum momum vocat, cum ſignificat ſimilem ei Liguri, quem in Seſtiana *additamentum ſuorum inimicorum vocat:* cui nunc ſimilem reprehenſorem Ligurinum appellat: vt vel Hircum intelligat, vel, vt placet hominibus doctiſſimis M. Catonem Eſt & ligurinus è Liguria: Gratius. — *aut Ligurinas deſuper alpes*. Eſt & nomen proprium apud Horatium. Iam ἐπικεφάλαια in Cicerone, non ἐπικεφάλια ſcribi debere ineptum eſſet admonere, friuolum & ſuperuacaneum, niſi literatura vera exularet ex omnibus monumentis, & falſa introducta eſſet, quę ne in errorem homines inducat, operæ parcendum non fuit in admonendo, Et ſi laus in eo nulla eſt.

Cic. ad Attic. lib. 5. epiſt. Saturnal. lib. 6. ma-ne.
Cic pro Scrip.
Grat. de venat. Horat. li. 1. epiſt.
Cic. ad Attic. lib. 5. epiſt.

M. Tull. reprehenſus ab Hygino, Aratus emendatus. Equi vis vt Canum vis, dictum. Cap. 30.

Curſum prope pelagi tentare videtur, & ſe incerto committere cœlo; qui auctores antiquos interpretatur: vix enim fieri poteſt quin quantumuis lynceus interdum in tenebras incidat & offendat, & ſcopulis impacta naui naufragia faciat: Sed & vt non aduerſus tempeſtates experiatur, an non in latentes tenias plerumque incidit hominum obtrectatorum & maleuolorum doctrinæque opinionem ſibi aucupantium alieni nominis infamia? M. Tullius, quem *extra omnẽ ingenij aleam poſitum* ſerius ſcriptor Plinius pronunciauit, quibuſdam in locis apud Aratum cenſoribus curioſis non ſatisfacit, vt cum ſcribit.

Pulueribus vti de terra lapſus repente,
In cœlum Victor magno ſub culmine portat.

Negat enim κεχονισμένον eſſe puluerulentum. Quis hic Ciceronem Inſimulat? Hyginus ita ſcribens. *Hunc Aratus cum diceret inter ſidera κεκονισμένον figuratum, acceperunt complures cum puluerulentum dicere, quod minime conuenit poſſe inter ſidera etiam puluerulentum accipere. Quod ſi eſſet, dignior erat Orion, cui idem adſcriberetur. primum, quod aſſiduè eſt venatus & ſemper in terra fuit: denique quod adhuc inter ſidera venari videtur. Perſeus autem, qui aſſiduè volabat non poteſt puluerem habere. quid igitur? cum vellet Aratus eum currentem obſcurè ſignificare, vſus Ætolorum conſuetudine eum κεκονισμένον dixit. Ætoli enim cum volunt aliquem decurrere ſignificare, ἀποκονίσαι dicunt. Id quod Aratus voluit demonſtrare, non vt illum volantem aſſiduè, puluerulentum dicat, quod à multis perperam eſt intellectum.* Et quoniam de Perſeo hæc ſcripta ſunt, in eiuſdem ſidere deſcribendo non veretur auctores vtriuſque linguæ reprehendere in ἄϊδος κυνῆ quis enim non in vtraque lingua, qui quidem eius rei mentionẽ fecerit, non credit eſſe Orci galeam? vno ore omnes Parœmiaſtæ, ne quid alios appellem, id ſentiunt. Hyginus refragatur qui ita ſcribit. *Præterea & galeam qua indutus ex aduerſo non poterat videri. itaque Greci ἄϊδος Galeam dixerunt*

Plinius in præfatione Natur. hiſtoriæ.
Cic. in Arat. Phænom.
Hygin. li. 3. de ſingul. cæleſt.
Hyginus li. 2 aſtron. poëtic.

xerunt eſſe, non vt quidã inſcientiſſime interpretantur eum orci galea vſum, quæ res nemini docto poteſt probari: cenſet igitur Hyginus ἄϊδος galeam eſſe hominis inuiſi, id eſt, eius qui non videatur. Reprehenſionem autem illam Hygini adiuuat Germanicus, qui vertit.

Germanic. in Phænõ. Arat.

— *properare videtur.*

Et velle aligeris purum æthera tangere palmis. Sed in Ciceronis partes Anienus tranſit ſic ſcribens.

Anienus in Phænom. Arati.

— *Ingentique de hinc veſtigia paſſu.*

Puluerulenta quaſi cano procul aëre pandit. Sed paulo poſt in Interpretatione Ciceronis, verſus eſt, quem propter deprauationem nonnulli ſubduxerunt furtum, maluerunt vt inſanabile membrum amputare, quàm ſine ſenſu in corpore iners pendere.

Cic. in Arat. Phænom.

Serius hæc obitus terra iuſſit equinis.

Virgil 4. Aeneid. Lucre. lib. 3.

Ego ſic ſanãdũ hoc malũ arbitror. *Serius hæc obitus terraï viſit equi vis.* Equi vis autem dicitur, vt Canum vis à Marone, quod imitatione Græcorum poëtarum factum eſt. Sed & Lucret.

— *fortis equi vis*, dixit in poëmate ſuo, ne quid forte nouum & inuſitatum quis ſuſpicetur.

Colaphum ducere, Pugnum ducere, Cocum ſcindere, Equitem ſcindere, Flagris rũpere, Miles caligatus, Meſonauta, Modiaſtinus, Pollinctor, Polluceo, Polliceor. *Cap. 31.*

Quintil. li. 6. cap 3.

IN QVODAM apud Fabiũ loco. legimus. *Colaphum tibi ducam, & formulam ſcribam quòd durum caput habeas.* hæc ratio loquendi occurrebat alienior & inſolentior, Ducam tibi colaphum: ſed ita loquutos fuiſſe vulgo, credibile eſt, præſertim cum eodem ſenſu, ducere pugnum legamus. Vlpianus. S*i cum ſeruo pugnum ducere vellem in proximo teſtantem percuſſerim.* nihilo ſecius in illo Martialis mirabamur. *Mauis, Ruffe, coquum ſcindere quam leporem*. cum ſcindere coquum ſit, flagris cædere. quo & Horatius modo dixit, *Sectus flagellis hic triumuiralibus.* Sed & Rumpere flagris, quod etiam inſolentius, reperimus Vlpianus. *Quod ſi abfuerit, Præſidi offerendus eſt, qui eum flagris rumpat.* iterum. *Si magiſtratus municipalis ſeruum meum loris ruperit*. Sed & rumpere eſt interdum curſu fatigare & capere, etiam lapſu interficere. Martialis,

L. 4. ff. de Iniurÿs. Martia. lib. 3. epig. 52. Horat. Epod. od. 4. L. 9. §. ſi atrocem. ff. de iniur. L. 15. §. vnde quærit. Labeo. ff. eod. Martial. lib. 12. epig. 14.

— *equitem rumpere quàm leporem.* Vtramque ſignificationem verſu vno complexus eſt, nam rumpitur lepus, qui fatigatus curſu capitur: & rumpitur eques, qui veredo excuſſus malè multatur, & interdum moritur Miles caligatus eſt à caliga vtique militari vocatus: Sed eo nomine cenſetur, qui prometionem nullam in exercitu habet, vt Baſſus toleraſſe imminẽ-

tem

tem inopiam caliga militari dicitur,& Venuleīus, *tum, qui exercitum acceperit etiam ius animaduertendi in milites caligatos* dicit *habere*.non tamen, vt opinor,in equites,in tribunos,in optiones in cornicularios,aut Stratores.

l.8.ff. de cuſt. & exhib. reor.

Audax heſperios veniam caligatus in agros.cum dicit iuuenalis, ſed militem ſtrenuum & fortem fore & propugnatorem pollicetur.Vt meſonauta medius eſt inter nautas id eſt,inter ſummos & imos:Summos,vt guber natores & proretas: imos, vt remiges Sic Mediaſtinus medius inter ſeruos fuiſſe videtur,ſummos vt atrienſes & diſpenſatores:imos, vt compeditos & notæ extremæ & quales quales. Vlpianus, E*tenim multum intereſt,qualis ſeruus ſit,bonæ frugi, ordinarius diſpenſator: an vero vulgaris vel mediaſtinus,an qualis qualis, & quid ſi compeditus vel malè notus,vel notæ extremæ?*itaque à medio nomen habet,reliquum in vocabuli productione numerandum eſt,non ſignificatione.

Iuuen.ſaty.3.

l.item apud Labeonem §. quæſtio. verbo.ff.de iniuriis.

Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.nō alio eſt accipiendū modo, cū inquit,mediaſtinus mihi eſſes Romæ, votis optabas, vt villicus eſſes, cuius optati nunc te piget. Pollinctor qui vocatur is eſt, qui corpus mortui lauat & vngit curatque,à pelle, vt opinor, vngenda ficto vocabulo quaſi pellis vnctor.Vt & pollincere ſit tanquam pellem vngere,vel potius tanquam perungere,id eſt,perinundare,quod eo audacius & fortaſſe inconſideratius,verùm tamen adfirmo quod in mixtis vetuſtis monumētis pellinctor reperitur, e autem & o non raro tradunt operas mutuas & in alternas ſedes ſubeunt, nam & polluceo etiam à pelluceo deflexum videtur,& polluctum eſſe,tanquam pelluctum. Quod illo in genere ſacrificij pelluceamus,& quod pelluceat ſplendor ille decumæ & epuli : Sed & polliceor eſſe videtur tanquam perliceor. Scio ego homines primæ in literis ſententiæ aliud ſentire,quos ſi probabilius ad verum ducat,homines ne ſequantur non diſſuadeo: denique ſi quod dico,nihil eſt, luſiſſe vt ait Tullius,puter.

Horat.lib 1. epiſt.14.

Ludificari & illudere,Ludibria, Duplices, Quadruplices, Quintuplices,ſtare, Lucificare verbum paucum,Gellius explicatus & emendatus. Cap. 32.

QVI pueritiæ alterius vim intulerat aut probrum grauibus vocabulis,quæ leuia quis primo auditu putaret, vel ludificatus eſſe vel illuſiſſe dicebatur. Terentius.*Quin etiam ſcelus poſtquam ludificatus eſt virginem* Suetonius in Tiberio:*Fœminarum quoque & quidem illuſtrium capitib.quātopere ſolitus ſit illudere*. Sed & ludibria hac in re interdum dicebant. Curtius, *Virgineſque & principes fœminarum ſtupra perpeſſæ, corporum ludibria deflebant*. Ita verba iſta, quæ à ludo orta ſunt, in grauiſſimo crimine & contumelia ponere ſolebant. Non ducent eundem colorem,

Teren.Eunucho act.4. ſc.3.

Suet.in lib. cap.45.

Queſt.Curt. lib.10.

quæ in hoc caput congerentur, ſed hoc ipſo nõ ementientur auctorẽ: ſed ſtirpem & familiam approbabunt, quòd nihil ſimile adumbrabunt. Sępenumero me quadam eſſe varietate luſurum ad laſciuiam vſque profeſſus

Mart. in apophor.

ſum. Duplices, Quadruplices, Quintuplices, quos in Martiale legimus, ſi quis quales fuerint ſcire velit: & ſi ſatis ex ipſo vocabulo monemur & inſtruimur cuius vis ipſa & notio rem declarat: tamen id etiam non incom-

Herod. lib. 1.

modè ex Herodiano intelligemus ita ſcribente. λαβὼν γραμματεῖον τούτων δὴ τῶν ἐκ φιλύρας εἰς λεπτότητα ἠσκημένον, ἐπαλλήλῳ τε ἀνακλάσει ἀμφοτέρωθεν ἐπτυγμένων. Sic igitur vocabantur tenues è philyra libelli bis ter quinquies vtrinque in ſe plicati. Apud Maronem,

Virg. 6. Æneid.

—*Stant lumina flamma.* Valet, pleni flãma ſunt oculi, vt & alio loco dixit.

Virg. 12. Aeneid.

—*iam puluere cœlum.*

Stare, quod eſt oppletum eſſe puluere.

Lucil. apud Gell. lib. 8. cap. 5. Terent. Ennu. act. 2, ſc. 2.

Et lucillius, *pectus ſentibus ſtare* dixerat, vt adnotatum erat & obſeruatum à Gellió, niſi totus perpetuuſque ille eius liber intercidiſſet. Intellexit autem vt conijcio, pectus ſentibus plenum: & vt Terentius loquitur ſentum. Lucillius apdud Gellium in Laberianis verſibus. Luſcificare eſt cæcare.

Lucill. apud Gell. lib. 10. cap. 17.

Sic ego ſplendore fulgenti pecuniæ

Volo luſcificare exitũ ætatis meæ. Hoc ègò admoneo & quod infrequẽs eſt verbum, & è codicibus profugum alio locum occupante *luciſicare* Sũt & in Gellio verſus Ennij de Seruilio deprauati, eorum aliquot vt reſtitui debere exiſtimem, ad ſcribam, quod ſi quis auctorem, cuius impulſu & fiducia faciam, percunctetur, facio auctore libro antiquo: in quo eſt.

Ennius apud Gell. lib. 12. cap. 4.

Vt faceret facinus leuis haud malus, doctus, fidelis,
Suauis homo, facundus, ſuo contentus, beatus,
Scitus, ſecundá loquens in tempore, commodus verbum
Paucum, multa tenens antiqua ſepulta vetuſtas

Quæ facit. Verbum autem paucum pro verborum antiquorum ſepul-

Cic. in Orato.

ta quadam vetuſtate dictum, cuius generis multa in Oratore Cicero cõmemorat. Quinetiam ex eodem libro veſtigia ductuſque literarum non ſatis planè expreſſarum ſecutus, arbitror legendum,

Ennius apud Gell. lib. 12. cap. 4.

—*magna cum lapſa dies iam,*

Parte fuiſſet de ſummis rebus fecundis. Capite autem ſecundo eiuſdẽ libri

Gell lib. 12. cap. 2. Lamprid.

Hæc tamen inepti & inſubidi hominis ioca non præteribo, è veteri codice lego, quo verbo etiam Lampridius vtitur, proinde adnotandum duxi, & Gellio reddendum, cum ab eius ingenio hoc verbi alienum non eſſe videatur.

Pro-

Proreta. Hermateleuchus, Hermata, Tribus, conuiuia Tribulis, Tributa comitia. Suffarcinata, Pannucea, Pannucea mala, Pannus.

Caput 33.

VERSVS eſt Papinij, vnius vocis inſolentia obſcurus. Papinius. lib. 3. ſiluar. *Sint quibus exploret rupes grauis arte molochus*. quiquidem de proreta ſcriptus eſſe videtur, qui in prora & ventos captat, & ſcopulos rupeſque explorat, conſtat nautas bolidem habuiſſe, quæ eadem & catapirateria dicitur ad explorandum, ac inſtrumentum quoddam ſimilis vſus hic latet, ſed voce de prauata, quid enim molochus eſt? Ego aliquãdo (neq; enim, vt opinor, mihi fraudi erit, ſuſpiciones meas hic perſcripſiſſe) molybdus legendum eſſe putaui vt plumbum ſignificaretur: aliquãdo, bolochthus vt pondus quod iaci ſoleret in profundum intelligeretur. tandem tamen aliquando in hanc ſententiam animus inclinauit vt hermateleuchus, vt inſtrumentum, vel feramentum ſit, quo ſcopuli & murices teniæque cæcæ & ſub aqua latentes deprehendantur: Hermata enim id ſignificare notiſſimum eſt. Venit & in mentem aliquando molochthus legere, vt pondus ſit deſcendens in mare: ſed enim, vt ingenuè fatear, hermateleuchus magis animo arridet: & ſi à me non ita vẽditatur, vt meã aſtringere fidem cuiquam velim. Nos vt Academici veriſimilia ſequemur, quibus acquieſcimus, ad vera vix vnquam aſpiramus. Etſi nullus erat Romanus, qui non in aliqua eſſet tribu tamen tribus pro plebe, id eſt, pro ima populi parte poni Equitibus & Senatu excluſis lego in Papinio. Papin. lib. 4. Silua. 1

Moribus atque tuis, inquit, *gaudent turmæque tribuſque*
Purpureique patres. Sic

— *ſoleas conuiua Tribulis*. Flaccus dixit, pro conuiua humili & plebeio. Horat. lib. 1. epiſt. 13. Sic tributa comitia, comitia plebis erant: at ab ijs arcentur apud Liuium Patricij, credo quod quamuis omnes in tribu eſſent, tamen plebs multis partib. numero reliquos ſuperaret: Quod autem numeroſiſſimum erat, vt ſolum tribus nomen non diuiſit, ſed ſibi totum vendicauit. Sed è ſiluis in theatrum tranſeo. Teren. Andria act. 4. ſc. 5. Apud Terentium *Suffarcinatam vidi Cantharam*, valet craſſam & opimam velut multo pingui & adipe ſuffertam. Nam vt à ſarcio, ſacino: ſic à farcio farcino, deducitur. Paulinus. *Quia ſuffarcinatos arcta non capiunt*. Donat. in Andriam. quo ſane modo & apud Terentium Donatus explicat, & ſi breuius & obſcurius, ſic enim ait, *proprium eſt auibus eſſe ſuffarcinatas: vt Perſius, Pannucea Baucis, & Plautus, Doliarẽ, claudã, craſſam*. Teren. act. 4. ſc. 5. Hic autem obſeruandum Donato Pannuceam in Perſio nõ eſſe pannoſam, ſed, vt quæ multis conglobata & glomerata pannis tumet, tumidam & præ-

 pinquem

pinguem, vt ſi pila aut globus ſit pannuceus: vel quia pannus tumor eſt in inguine, & glomus fili. In Plinio tamen malà pannucea ex eo videntur appellata, quod celerrimè rugoſa, velut in pannos multos marceſcant: vnde & Pannuceam quiſpiam rugoſam interpetaretur. Etſi hæc mihi interpretatio parum probatur: ſed vitio nunquam fuit multa tentare, & vndique conari verum elicere, vel veriſimile inuenire.

Plin. lib. 15. cap. 14.

Torquere collum, & obtorquere, Nutrire, Tibiæ Serranæ. Gingrinæ, Gingrire, Siniſtra & Dextra tibia, Fuſtuarium, De patella edere, Cic. lib. 2. *de Finib. bon & mal. explicatus.*

Caput 34.

MAGISTRATVS ſi quem aliquando parum obedientẽ viderent imperio ſuo, manum ei ipſi inijciebant, in collumque inuadebãt ac torquebant, quod tanquam genus pœnę, & coërcitionis erat. Liuius, *Hoc decreto Conſul armatus cum paucis, appellantibus tribunum, collum torſiſſet: metu cæteri ſacramento dixere*, & in libro de viris illuſtribus. C*onſuli legibus agrarijs reſiſtenti, ita collum in comitio obtorſit, vt multus ſanguis efflueret è naribus*, non tantum hæc legitima pœna erat: & in Druſo, qui id fecit, vt iniuria maxima ſcribitur, cum ita vis maxima adhiberi videretur. Cicero in Verrem. *Quem obtorta gula de conuiuio in vincula atque in tenebras abripi iuſſit.* Pro Cluentio, aliquem *obtorto collo ad ſubſellia reducere*, quod eſt, per vim. Nutrire non tantum alere ſignificat, ſed etiam fouere & curare Liuius. *Cogitationes hominum à foro certaminibuſque publicis ad domum curamque corporum nutriendorum auertit*. de peſtilentia loquitur, quia animi hominũ à cõtentionibus forenſibus auocati ſunt ad corpora fouenda. Quædam appellantur à Latinis Tibiæ cognomentò Serranæ, quæ acutæ erant. opinor, ab acuto ſerræ ſtridore, aut ſerrante ſono eſſe nomen eis inditum, vt Gingrinis, ab anſerum voce: nam gingrire proprium eſt anſeris; vt rudere aſini: hinnire, equi, Hæ tibiæ Serranæ etiam ſiniſtræ erant, aut ſiniſtris ſimiles: nam ſiniſtra tibia accinit dextræ, cum ipſa acutius tinniat, grauius dextra ſonet: ac proinde dextra modos incinit, atque incentiua eſt, vt à Varrone dicitur: Siniſtra ſuccinit, ac ſuccentiua eſt. Fuſtuarium, pœna fuit militaris, qua milites, qui deliquerant, fuſte feriebantur, huius rei fidem faciet Liuius ſic ſcribens. *Fuſtuarium meretur, qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit*. Et Polybius ξυλοκοπῶται δὲ καὶ ὁ κλέψας τι τῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. καὶ μὴν ὁ μαρτυρήσας ψευδῆ παραπλησίως. Ea animaduerſio fiebat Tribuno militem fuſte cædente, ac mox reliquis militibus fuſtibus & lapidibus noxium petentibus. Apud Cicero. de finib. libr. 2. *Duntaxat cætera cauerent* valet,

Liuius lib. 4. — Plin. de vir. illuſt. de M. Linio Druſo. — Cic. 6. in Ver. — Cic. pro cluen. — Liuius. lib. 4. — Varr. lib. 1. de re iuſt. cap. 2. — Liuius lib. 5. — Polybius, — Cic. 2. de fini.

valet, modo cętera cauerẽt,tantũ cætera cauerent.Hoc eo moueo,quòd interpunctione & ſententia & vis vocabuli corrupta eſt: Sic pro, *ſimiliter & ſi dicat:ſimiliter ac ſi dicat*, Perſpicuè emendandum eſt. Edere de patella,eſt comedere de cibis Diis Larib. in patella adpoſitis. Verba Ciceronis ſunt, *Primũ ita non religioſos vt edant de patella.* Quid? quod melius erit *Quibus vinũ defuſum è pleno ſit œnophoro.* Etſi enim vinũ diffundi ab Horatio & Columella, alijſque dicitur: tamen in alia re dicitur,& hic defundere,eſt deorſum fundere in pateram ſcilicet. *Cui nihil dempſit nix & ſacculus abſtulerit nil.* Lucillianus eſt elegans verſus,in quo dempſit, eſt dempſerit per archaïſmum. *Reſplendeat his veſtis, argentum odrilitium locus ipſe.* In veteribus lego *orilicium.* puto, *aurum illicium locus ipſe.* quaſi locus ipſe ſit illicium conuiuæ & inuitamentum. Quid ſi etiam odor legatur? Sed verbo reſplendeat,non conueniret. Mox deinde ſequitur — *& rectè ſophos illudque verè.* In quo illud d litera extrita,vel in pronunciando ſupplãtata aut diſſimulata legendum eſt vt corripiatur vltima. Multis hinc inde collectis particulis hunc centunculum conſarcinauimus.

Cic. 2. de fini. — Cic. ibid. — Cic. ibi. — Cic. ibid. — Cic. ibid. — Cic. 2. de fini.

Aſinus albus apud Fab. Album, Primipilarium teſtamentum. Proæmium facilius habere. Cap. 35.

SCRIBIT Quintilianus hominem dicaciſſimũ Iunium? Baſſum, aſinũ album fuiſſe appellatum: cuius ſanè dicti gratia non pellucet, neque ſe oſtendit nobis duntaxat, quorum oculis obducta quædam caligo eſt: ſed conemur,vt argutiam eius eruamus & eripiamus hominibus eam,qua primi diu laborauimus huius dicti inſcitiam. Ridiculum quidem,vt è Cic. & Ariſtot. notum eſt, ſedem conſtat habere in quadam deformitate & Ineptijs. Hominem porro Ineptum Aſinum vocari à Latinis, vel vnius Terentij locus fidem fecerit ex Ennucho. *Flabellum tenere te aſinum tantum* Contrà quod iucundum,fauſtum,proſperum,lepidum,album dici: de coloris illius iucunditate & pulchritudine nemini paulo doctiori eſt ignotum. Hinc albæ aues: & *ſint omnia protinus alba.* Qui igitur ridiculus erat propter Ineptiolas ridiculorum, Aſinus dicebatur: ſed idem propter iucunditatem albus: quod ea diceret, quæ iucunda & grata & probata hominibus eſſent & placerent. Eſt apud eundem eod. etiam capite. Captator quidam Domitio: Afro ſalſam tabulam & ſimulatam inferens, fingenſque ſe velle teſtamentum facere, cum tabulam in manu haberet, is Afrum rogat, an ſibi conſulat formula teſtamenti primipilarium ordinare ſuprema Iudicia,id eſt,teſtamentum facere; cum ſimulationem hominis & captationem percepiſſet Afer. Noli inquit, primipilaris teſtamento ordinare ſuprema Iudicià. Offendes enim non minus ſimulatè re-

Quintil. li. 6. cap. de riſu. — Terent. Ennu. act. ſc. 5. — Perſius ſaty. 3. — Quintil. lib. 6. cap. de riſu.

ſpondens,& ſe captari intelligens. Nam teſtamenta Primipilariũ fere Imperatorib. à quib. promoti fuerant & ditati: & amicis,& benè meritis aliquid honoris cauſa legabant: Sæpe etiã Imperatores heredes faciebant. Itaque captator ille conſulens Afrum,ſimulabat ſe teſtamento ei aliquod legatum velle relinquere, vt Afer mutato veteri teſtamento, viciſſim ei aliquid legaret. Vt igitur argutia ioci intelligatur, qualia dixi fuiſſe Primipilarium teſtamenta exiſtimandum eſt. Quod & è Suetonio ſuſpicari licet ſcribente in Caligula. *Teſtamenta Primipilarium, qui ab initio principatus Tiberij, neque illum, neque ſe hæredem reliquiſſent, vt ingrata reſcidit.* Quod autem de Curione à Cic. dictum eſt ioculariter ſemper ab excuſatione ætatis incipiente *Eum habere quotidie facilius procemium*. Ita interpreter Curionem ſenem fuiſſe,& exacta ætate, nihilominus in cauſis eſſe verſatum, cum poſſet vacationem ætatis habere & artem deſinere, & forenſib. laborib. cauſiſque abſtinendis par eſſe non videretur. Itaque cum quotidie in cauſis magis ac magis decreſceret, oratoriſque munere deterius fungeretur, propeque deliraret, facilius procemium, à quo exordiebatur quotidie, dicebat eum habere Cicero. id eſt, faciliorem ætatis excuſationem: Et cum deterius quotidie diceret,& ſimilitudine erumperet, facilius excuſationem quotidie mereri ferebatur: quod erat eius procemium. Alij de iuuene interpretantur, quem dicunt quotidie magis atque magis Iuuenilia deſignaſſe. Sed non perinde conuenire ioco videtur. Meam autem interpretationem ita poſui, vt tamen ſuum cuique arbitrium & iudicium ita liberum eſſe vellem, ſuam vt ſententiam noſtræ, cui parum confidimus, anteponerent.

Suetoni. in Calig. cap. 38.

Quintil. lib. 6. cap. de riſu.

Plinius lib. 37. explicatus & emendatus. Cerites, Ciſſytes, Diphyis, Chryſopus. *Caput 36.*

EVOLVENTI mihi lib. vltimũ hiſtoriæ Naturalis Plinij Secũdi multa occurrerũt quæ vt ita dicã, partim verucoſa, partim næuoſa eſſe ſentiebã: nec tamẽ remedij vlla ratio ſuccurrebat in plurimis, cũ & libris antiq; fidei,& Grecorũ eadẽ de re monumẽtis carerem: quibuſdã tamẽ, in quib. ſine vtroque ſubſidio aliquid cõiectura cõſequi poſſe videbamur, nõ pretermiſimus, quin quã poſſemus medicinã adhiberemus. *Cerites*, inquit, *ceræ ſimilis eſt, Circos piris* Hic ego *ſpiris* legẽdũ eſſe auguror: nã hę gẽmę, qua rũ nomẽclaturã reddit, ipſo nomine ſimilitudinẽ rei alicuius cõfitetur, vt Cerites, cerę. Eodẽ igitur modo & *circus ſpiræ*, id eſt, circuli, nã non eſt ea piri figura, ſed turbinata in metã: deinde quã facilis fuit eius elemẽti prętermiſſio, quòd in vocabulo priore ſonabat, cuius ſibilus ſonitũ ſequentis abſorbet & ſupprimit. Multus quidem error magis lubricus eſt in

Plutar. lib. 37. cap. 10.

omni

omni ſcriptura, non multo poſt, *Ceſsites circa coptum naſcitur candida, & videtur intus habere partum.* Si nihil acumen ſtili hic fefellit, *Ciſsites* eſſe potius debuit hederæ aſſimilis, vt origo vocabuli Græci indicat. Sed ſuſpicor, nec vt opinor, iniuria *Cyſsites* legi debere, notata prima y Græco: vt intelligatur lapis grauidus, cum intus partum habere videatur à verbo κύειν. Certe ſi quis *Ciſsites* defendere vult, ſaltem à κισσάω, quod eſt concipio deducet, nõ ab hedera. Gẽma *Erotylos*, etiã vt ait, *Hieronnemõ appellatur.* Neminẽ eſſe arbitror, qui paulum modo Græcè ſciat, quin intelligat Hieromnemõ ſcribi debere à ſacrorũ memoria: quod verbũ nõ eſt Græcis in auditũ. Etiã *Mepicoros* ſcribendũ eſſe *Epichoros*, putaſſem vel potius Epichorios, niſi in eo verbo latere cẽſerem originẽ, quæ in νεοκόρῳ cuiuſdã religionis ornamẽti & cuſtodiæ. *Philoginos*, inquit, *quẽ & Chryſiten vocant.* non dubito quin *Phlaginos* literatius ſit ſcribere, vt à flammeo colore vocabulum inditum ſit gemmæ: cum preſertim conſtet igneum & flãmeum eſſe colorem auri: abundantia autem elementi ſuperuacanea error ſolemnis eſt. Scribit rurſum, *Diphris duplex candida & nigra, mas ac fœmina, genitale vtriuſque ſexus diſtinguente linea.* Hic quodammodo ſubodoror D*iphyis* eſſe legendum: cum gemma iſta duplex vtroque ſexu ſit & biformis, quod hoc vocabulum ſignificat, non illud, quod ſubditiuum exemplaria adulterio corrupit, C*hryſophis* inquit idem, *aurum videtur eſſe.* Chryſopis, vt ſuſpicor ab auri aſpectu & ſpecie legendum eſt. Sed nos in curſu alijs lampada tradimus: quos admonemus vt diligenter etiam atque etiam videant, an Græcanica nomina, quæ eo in libro plurima conſtipata ſunt, omnia notam & formam monetæ Græcæ probè referant. Reperient enim vt opinor, non incallidi ſpectatores nummorum alia quædam à nouis pecuniæ fabris & cuſſorib. eſſe percuſſa.

Plin. ibid. Plin. ibid. Plin. ibid. Plin. ibid. Plin. ibid.

H*omicyclus. Exedra. Silla.*
Caput 37.

SI piaculum eſt ab aliorum ſententia diſcedere, piaculum hoc à me committetur: non enim ſententia mea pedaria erit, nec in eorum partem tranſibo, qui ante me dixere. Vulgo à principib. Grammaticis exponi video Hemicyclum, cathedram, quòd ſit ſemicirculi forma, in eo Ciceronis loco, quem ſubnectam. *Cum ſæpe multa tum memini domi in hemicyclo ſedentem, vt ſolebat, cum & ego eſſem vnà, & pauci admodum familiares in eum ſermonem illum incidere.* Poteſt quis domi ſedere in conclaui, neque protinus conclaue cathedra erit: poteſt quis domi ſedere in cubiculo, neque idcirco cubiculũ erit cathedra. Exiſtimo enim eſſe formã quandam vel porticus vel conclauis ſemirotũdi, vbi ſedẽtes ſolerẽt colloqui,

Cic. lib. de Amicit.

nam

ne veſtis capilli tonſi lapſu inquinetur. *Ne is quidem inuolucrum inijcere voluit, veſtem vt ne inquinet* Scio *in volucre* legi vulgo: ſed & à quibuſdam *in volucrem* qui neſcio quem Pegaſum alatum & volucrem in domib. fuiſſe comminiſcuntur, cui veſtes iniicerentur. Sed ſententiam quam poſui, eo magis mihi defendendã puto, quod & hodie nos tõſores ſindone circũdant: & quod Plutarch. ita ſcribit. χαριέντως γοῦν ὁ βασιλεὺς ἀρχέλαος ἀδολέσχου κουρέως περιβαλόντος αὐτῷ τὸ ὠμόλινον καὶ πυθομένου πῶς σε κείρω, βασιλεῦ σιωπῶν ἔφη.

Plaut. Capti. Se. Iam ego reuertar. — Plutarch.

Parua mei mihi ſunt cordi monumenta ſodalis.
At populus tumido gaudeat Antimacho. Hic Antimachum non exiſtimem appellari tumidum, quòd eius inflata nimirumque ſublata carmina fuerint: ſed quòd fuerit eius grande & longum prolixum & verboſum poëma: nam & paruo operi Cinnæ magnum longumque carmen opponit. Et Plutarchus idem declarat ſic ſcribẽs. οὐδὲ περιττὸς καὶ ἀδολέσχης, ἄνγε δὴ τύχῃ, καὶ τὸν κολοφώνιον ἐνεγνωκὼς ἀντίμαχον οὐκ ἔνδον φησίν. —*quia tanti quantũ habeas ſis.* Horatij ſententiã, quã crebro patres auari filijs occinere ſolebant, eos ad pecuniæ & diuitiarum ſtudium accendentes, expreſſit ad verbum Plutarchus in commentario de diuitiarum cupiditate. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι, κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ τοσούτου νόμιζε σαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς.

Catull. de Smyrna Cynny poëta. — Plutach. — Horat. lib. 1. ſaty. 1. — Plutar. de diuitiarum cupidit.

Mercemur ſeruum, qui dictet nomina, ſæuum,
Qui fodiat latus. Horatij locus eſt homini ambitioſo & honores affectanti ſuadens mercari neceſſe eſſe nomenclatorem acrem, qui ciuium, quos candidatus prenſare velit, nomina teneat, qui ſimul atque quempiã ciuem viderit, qui ſuffragatione, vel gratia plurimum valeat, continuo candidati & petitoris latus manu feriat, vt eum prehenſet. Id enim eſſe puto, *Qui fodiat latus.* Tale illud eſt Plutarchi. πρόσκειται γὰρ ἀπαλλαχοῦ τῶν ἱματίων, ἀντιλαμβανόμενος τοῦ γενείου, τὴν πλευρὰν θυροκοπῶν τῇ χειρί. Sunt iſta quidem leuia fateor, ſed quæ homines in alijs quærendis occupatos labore interim leuabunt.

Horat. lib. 1. epiſt. 6. — Plutarch.

Cic. explicatus & emendatus lib. 1. offic. Profluens, Salmacida ſpolia. Salmacis. Cap. 39.

In Iuſtitiæ præceptis numerat Cicero, *non prohibere aqua profluente,* in quo profluentem aquam interpretor, quę in ciſterna non eſt, nec in puteo ea enim non profluit, ſed quæ vel riui eſt, vel fluminis fluentis. quanquam humanitatis eſt non magis puteo, aut ciſterna prohibere quàm profluente. In Cicerone autem lego,

Cic. lib. 1 offi.

Homo qui erranti comiter monſtrat viam
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit

Ennius apud Cic. 1. offi.

Nihilo-

Nihilominus ipſi luceat, quum illi accenderit. Vt enim, quod in exemplaribus percrebruit, menſionem verſus lædit, & commodè ſubaudiri po- Cic.1.offi. teſt: denique in optimis libris manu ſcriptis non reperi. *Salmacida ſpolia ſine ſudore & ſanguine* Spolia ſunt de molli. & malè fortibus parta ſine pugna vlla: vtrum quod per Ironiam ſalſa & ſcita ſunt huiuſmodi ſpolia? nã Plin. Emperic. Salmacidus, ſalſus eſt. Plinius Empiricus, Ipſum vero balneum ex dulci aqua fiat, non ex ſalmacida, & non putem, refragante præſertim Feſti au- Feſtus Pom. lib.17. in litera.ſ. ctoritate, qui hunc eum verſum citat, & *Salmaci da Spolia*, legiſſe duobus verbis videtur ab aquis Salmacis, quas qui bibiſſet vitio impudititiæ remolleſcebat ob eam rem, quod eius aquæ aditus anguſtus occaſionem dabat iuuenib. petulannib. ante cœtum puerorum & puellarum violan- Cic.1.offi. darum, cum effugium non pateret. Eſt igitur in Enniano verſu. Salmacis, mollis & effeminatus. Eodem in libro Ciceronis lego in archetypis, *Parui enim ſunt foris arma*. Hodie inoleuit *parua*. At illud alterum ad ſtomachum eruditum magis vt opinor, faciet. — *Sed & concedat laurea laudi*, Cic.ibi. reperio: hodie publicatum eſt, *Laurea linguæ*. Lego etiam, *Euertit ad extremum omnia*. nã abſorta eſt litera e ab antegreſſo aduerbio egregiè, quod in libris veterib. erratum frequentiſſimum eſt. Tanquam, inquit, *in gyrum* Cic.ibid. *orationis & doctrinæ duci oportere*. Tranſlationem eſſe ab equis ductam puto, in quib. gyrus dicitur, cum à domitorib. in orbes flectuntur, non recta Tibul. lib.4. aguntur. Tibullus.

Aut quis equum celerem ve arcto compeſcere freno,
Poſsit, & effuſas tardo permittere habenas:
Inque vicem modo directo contendere paſſu,
Seu libeat curuo melius contendere gyro.

In veterib. libris hæc ſic le- Cic.lib.1.offi. go, *in Q. Mucio Mancia*, non vt vulgo *Mancino*, & *ſemper Rupilius, quem ego memini Antiopam*. Hodie *Rutilius* emendatum eſt audaciſſimè, ne dicã Cic.ibid. ſtultè. *Namque Herculem Prodicus dicit*. Hodie editum eſt *prodicium dicũt*, non malè ſanè: ſed teſtari quid vetat, quid diſceſſum ſit, ab antiquis libris? Cic.ibid. *magis decere cenſent ſapientes ſenſim diluere, quàm repente præcidere* hodiè *diſ-* Cic.ibid. *ſuere* regnat in alieno, & tamẽ ſi propius attenderis, nihil fortaſſe habeas, cur illud alterũ vituperes. *Ita ſit deſtinandi modus*. Sic magno conſenſu miranda duo vetuſtatis monumẽta: hodie celebrè eſt, *deſinendi*: quod & mihi probatur. Non puto tamẽ mihi vitio datum iri, quod tam religioſè antiquitatem colere & aſſerere videar: præſertim cum deſtinare ab hoc lo- Cic.1.de offi. cõ alienum non omnino ſit. *O domus antiqua & quàm diſpari dominare domino*. ſic iſta lego. Cicero autem prętereuntiũ voces imitatur, domũ antiquam appellantium: proinde quaſi iam domus non ſit, amiſſo ſuperiore Domino, quo viuente nobiliſſima erat. Aliorum etiam hominum ſermo

eſt

eſt ad domum, longè alium habes Dominum hodie, quàm olim, & à diſpari dominaris, id eſt, diſſimili pares.

Græci multa tenuant vocabula, quæ Latini aſpirant. Cap. 40.

VIDENTVR Latini aſpirationibus anhelatiſq; vocibus in p litera delectari. Id multis ex rebus percipi & animaduerti poteſt. Qui à Grçcis γρῦπες vocantur ab illis Gryphes aſpiratè proferũtur: quod à Græcis τρόπαιον leuiter, Trophæum aſperè effertur.

Phylidas hypſiphylas vatum & plorabile ſi quid, Perſius ſaty. 1.

Eliquat. dixit Perſius: attamen illa Græcè exiliter & tenuiter ὑψιπύλη vocatur. Sic & in ſanctiſſi. Euãgelio, qui Græcis κλεόπας dicitur, Cleophas à Latinis vocatur. Sic qui πυλαιμένης ab Homero vocatus eſt, à Liuio phylemenes nominatur in omnib. quidẽ antiquis editionib. itaque cũ eam Latinorum conſuetudinẽ eſſe videã, non aſſentior his, qui pylemenem emendant Thermophylas etiam in veterib. libris pro Thermopylis reperimus, nec dãnamus, cum quę à πύλη deriuãtur, Latini aſpiraſſe videantur vt Hypſiphyle argumento eſt: Sic Argyppæi, Herodoto: Melæ Argymphæi. Si quis in hanc cogitationem incumbat, ſat ſcio, multo plura reperiet. Sed hunc tanquam guſtum obſeruationis dediſſe ſatis mihi eſt: Alia multo plura aliorum induſtriæ relinquimus. Lucæ cap. 24. & Ioan. 19. Homer. Liuius lib. 1. ab verb. cõd.

Demiſſis manibus, Demiſſis pedibus. Cap. 41.

IOCVS eſt Plautinus in pſeudulo, qui enarrationis videtur indigere. Sed verba Comici initio mihi ponenda videntur. Plau. Pſendulo ſc. Forum Coquinum.

Is odos demiſſis pedibus in cœlum volat:
Eum in odorem cœnat Iupiter cotidie.
Odor demiſſis pedibus? C. peccaui inſciens
Quid hem? C. quia demiſſis manibus volui dicere. Demiſſis manibus currit, qui currit contentiſſimè, quia cum rapido incitati curſu ſumus, manus vtraſque mouentes demittimus, At ille coquus demiſſis pedib. pro demiſſis manib. dixerat: nam pedibus demiſſis non potuiſſet ſubuolare in cœlum odor, ſed inferos petere: cum demittere pedes ſit, eos deorſum mittere: ita eo odore inferi paſti fuiſſent, non ſuperi. Quod autem demittere pedes id quod dixi, ſignificet è Virgiliano loco intelligi ſatis poterit: in quo & ſi per tranſlationem vſurpatur: tamen ex tranſlatione ſatis apparet prima origo & ſignificatio: Labes. n. terræ in altum deſidentis & depreſſæ Maro demiſſis pedib. factas dicit his verſib.

Ceruus & in ſiluis ſpatioſa cubilia retro, Virg. in Aetna.
Antraque demiſſis pedibus fodiſſe latebras, hæc mihi veniebãt in mentẽ,

quæ

quę ad illũ Plauti locũ excutiendum & aperiẽdum proferrẽ: ſi quid aliud, me fugerit in eo lateat, hoc illis relinquo, quos maioribus ire per doctrinam auſpicijs manifeſta fides eſt.

Cic.lib.1.de Orat. Plinius lib.18. explicati & emendati, Curſus, Decurſus honoris, Flexus ætatis. Flaccidum, Flauidum. *Cap. 42.*

VERBA ſunt elegantia illa quidem, verum è medio ſumpta tamen, quib. initio lib. 1. de Orat. Cicero exorſus eſt. Ea, quòd ab interpretib. excuſa non videam, hic attinguã hoc vnum præfatus: mirificè Ciceroni eam ſententiam, à qua principium duxit, gratam & iucundam fuiſſe argumento eſt, non rara eius vſurpatio; vt in Epiſtola ad Lentulum, *Sic cum omnibus nobis in adminiſtranda Rep. propoſitum eſſe debeat id, quod à me ſæpe dictũ eſt, cum dignitate ocium.* Et pro Sextio. *Quid eſt igitur propoſitum his Reip. gubernatoribus quod intueri, & quo dirigere curſum ſuum debeant? id quod eſt preſtantiſsimum, maximeque optabile omnibus ſanis & bonis & beatis cum dignitate ocium.* Sed verba illa, quæ ſignificaram, à me ſubſcribentur. *Si infinitus rerum forenſium labor, & ambitionis occupatio, decurſu honorum & ætatis flexu conſtitiſſet.* Exiſtimo à curriculo ductam eſſe tranſlationem, cuius ſpatium rectum decurritur, cum ad metam flectendus ſit curſus proinde καμπτῆρας Græci appellabant Ariſtot. lib. 3. Rethor. διόπερ ἐπὶ τοῖς καμπτῆρσιν ἐκπνέουσι καὶ ἐκλύονται· προορῶντες γὰρ τὸ πέρας οὐ κάμνουσι πρότερον. id eſt, proinde in flexu animam recipiunt ſoluunturque: nam finem proſpicientes non ante fatigantur. Cic. pro Cælio. *In hoc flexu quaſi ætatis (nihil enim occultabo fretus humanitate ac ſapientia veſtra) fama adoleſcentis paulum hæſit ad metas.* Perſius — *aut metæ quã mollis flexus* — puto ab eiuſdẽ tranſlationis ſenſu dictum à Cicerone fuiſſe, *eum vitæ curſum tenere potuerunt*, quanquam curſum tenere frequẽtiſſimè boni diſertique ſcriptores dicere ſolent de nauibus quæ de nauigatione, tempeſtate non excuſſæ ad portum, aut ſtationẽ quã petebant recta peruenĩũt: curſus enim perſæpè nauigatio eſt. Cicero, *Dionyſius cum ſecundiſsimo vento curſum teneret.* ne illud quidem refugiam adſcribere in veterib. libris locum, quem recitabo deſcriptum, me reperiſſe. *In eo maximæ moles moleſtiarum & turbulentiſsimæ tempeſtates extirerunt.* quamquam illud moles videri poteſt geminatum à ſcriptoribus librarijs. Sed ad Plinium excurramus. In excuſis codicibus legitur, *vt niſi intenti pinſant, concidantur grana, ferroque frangantur.* in manu exaratis *vt ſi interriti pinſant concidantur grana ferrumque frangatur.* pro, *maiore in terrarũ parte*, ſcribe, *in maiore terrarum parte.* pro, *terram emacrari*, veteres libri *emactari* habent quod eſt tanquam enecari. pro, *triduo maturato*, ſcribe, *triduo macerato.* pro, *cum ſimilagine ſeminis*, ſcribe, *cum ſimilaginis heminis.* pro, *eruiliæ*

Cic. lib. 1. fa- mil. epiſt. 9.
Cic. pro Sext.
Cic. lib. 1. de orat.
Ariſt. lib. 3. Rethor.
Cic. pro Cælio.
Perſius ſat. 3.
Cic. lib. 1. de orat.
Cic. 3. de nat. deor.
Cic. lib. 1. de orat.
Plin. lib. 18. cap. 10.
Plin. ibid.
Plin. ibid.
Plin. lib. 18. cap. 11.

liæ aut cicerculæ admixtione fermentabatur: Erui aut cicerculæ farina ipſe fer- Plin.ibidem.
mentabatur,pro *palamque natura eſt*,*palamq́; natura eſt*. quod eſt, palam eſt,
naturam fermentari acore. pro,*ſicut & validiora*,quidam libri ſcripti,*eua-* Plin.ibidem.
lidiora. Scribe non multo poſt, *à tenui & ſpongioſa inanitate*. pro , *eum no-*
uem diebus macerant, libri veteres, *cum nouem diebus macerato*. Vbi legitur Plin.ibidem.
toſtum panem lautioribus coquere ſolitos.arbitror è veſtigijs antiquorũ libro-
rũ,& ſententiæ ſuffragio corrigendũ eſſe, *cocos tum panem*.pro,*quæ palma* Plin.ibidem.
frugum indubitanter Italiam contingit: vetus habet, *palmam frugum indubi-*
tanter Italia contingit. pro, *gratia eius terræ*. ſcribæ, *terra eius prouinciæ*. *Suc-*
ci continet. libri veteres, *vice fuſi continet*, exhibent omnes vno conſenſu, Plin.ibidem.
hoc eſt ſenſu, aquæ ac ſolet poculum fuſum continere liquorem. pro,
fontes Oraxi, *Araxi* excuſum eſt. Ex *zea pulchrius quàm è tritico fit granum*.
ſcriptum eſt partim,*quàm è tritico fit granatum*: partim,*quàm è tritico fit gra-* Plin.ibidem.
cum. ago verum puto *tragum* præſertim cum ante ſcripſerit , *ex tritici ſe-* Plin.lib.18. cap.7.
mine tragum fieri in Campania, *& Egypto*. Scribe *aggrauaturque pondus* Plin.lib.18.
illa & omni legumine. Scribe *Fabata ſuæ religionis dijs in ſacro eſt*. vt faba- cap.12.
ta, puls intelligatur, quam ſacris quibuſdam adhibebant. item, *quæ ideo* Plin.ibidem.
refrina appellatur. nam hoc nomen referendo deducitur. proinde ſcrip- Ibidem.
ſit, *& frugib.referre mos eſt*. ſcribe , *ampliſſima craſſitudo digiti in geniculata*
abeſſent molli calamo ſimilis. nam hæc verba exprimunt ſententiam Theo-
phraſti , vnde hæc Plinius hauſit. Scribe mox, *Sed radix per quàm lata*. Plin.libr.18.
nam παχυτέρα in Theophraſto ſcribitur, traditque Plinius cum digitali cap.12.
craſſitudine ſit ſcapus , tamen perquam latam eſſe radicem. In lente du-
plicem reperio ſcripturam, quam vtranque repreſentabo. altera eſt, *Ex*
leguminibus autem vomere ſeruntur lens & piſum. altera, *Ex leguminib. Au-* Plin.lib.18.
tumno vero ſeruntur lens & piſum.ac poſteriorẽ ſynceriorẽ puto. infra libri cap.12.
ſcripti pro, *Flaccidorum quoq; & in horreis enecatorum*, exhibent *flauidorum*. Plin.lib.18. cap.13.
vt enim à flacco,flaccidus,quidni à flauo flauidus dicatur ? flaccidum au-
tem virenti non magis quam flauidum opponitur, hanc igitur ſcripturam
cur damnem,non habeo : & intexi merito deberi potius quàm eijci cen-
ſeo. Paulo poſt in Lupino ſcribe, *frutectoſo loco iactum*. item , *vnum hoc* Plin.lib.18.
ſeritur,non arato. ſi fuerit maxime ſabuloſa. Scribe , *quod Cato Ocinum*, non cap.14. Plin.lib.18.
vt extat in excuſis *Ocymum*. mox, *Sura Mamilius*. mox , *à Græco*, *quod* cap.16.
ὠκέως dicunt. ſcribe *poſtea caule folijſque geniculata* , & , *Amphilochus con-*
fuſum. non ita longè. pro , *cauendum ne adurat*. libri veteres. *vindemia du-* Plin.lib.18.
ra terraque protinus integi debet. In vno, *in mouendum ne adurat*. Duplex e- cap.17.
tiam lectio eſt in proximis. *Caſſum & inane*, &, *caſcum & inane*, &, *quo-*
dam abortiuo. Sed hæc leuia, & fortaſſe pretermittenda fuere : malui ta-
men in me nimiam diligentiam vituperari , quàm negligentiam accuſa-

Plin. ibidem. — Plaut. Captiuis ſc. iniicite huic aſtutum. — Plin. lib. 18. cap. 17. — Plin. lib. 18. cap. 18.

ri. Duplex & paulo poſt eſt lectio. *cũ ſpicæ in pluuijs*, &, *cũ ſpicæ pluuius*. mox eſt & *Cantharidis*, pro *vrica* ſcribe, *eruca*. pro, *ſecuridata*, *ſecuriclata*. Infra, *Ter quidem ſarritam*. veteres libri *ſartam*. vt ſartor, pro ſarritor etiam à Plauto ludente dicitur. Pro *tabulıſue*, reperio partim, *caballis æſum*, partim, *tabulis æſum*. quod ſane diutius & accuratius exiſtimandum, & vt in iudicijs cum parum liquebat amplius pronunciabatur: ſic quoque iudicium hic comperendinandum. Rurſus reperio, *ac inane caſcunque*. Scribe *quod genus vocant Plaumorati*. mox, *ſed protelis bimis*, non *porcellis*. verum hæc hactenus. iſta n. poſſunt eruditos admonere, doctiſſimos huius & ſuperioris memoriæ viros, magno ſudore in emendando Plinio elaboraſſe: nondum tamen omnes errores exhauſtos eſſe: plurimumq́ue ſupereſſe in quo induſtria eorum, qui progreſſus in literis habent ſpecimen ſui exhibere poſſint.

Hyginus explicatus & emendatus. Officia & miniſteria nautica nauis. Argus. Proteta. Tœcharchi. Ad pitulum ſedere. Pitylus. Celeuma.

Cap. 43.

Hygin. li. fab. — Virg. 6. æn. — Ser. in 6. æn. — Hygi. li. fab. — Virg. 4. Geo. — Hygi. lib. fab. — Hygi. lib. fab. — Hygi. lib. fab. 9. fabula.

CVM peruolitarem librum Hygini fabuloſum, mercimonia quædam velut ex extera regione, quam luſtraſſem, hæc domum reportaui, quæ cum iuuentute communicare mihi decretum eſt. Is ſcribit, *è Nocte & erebo natum fuiſſe Lethum & ſomnum*. Vnde Maronis loco illuſtratio quæretur, in quo ſcribitur, *Tum conſanguinæus lethi ſopor.* Id enim & ſi Homeri imitatione dictum eſt, vt à Seruio eſt adnotatum: tamen germanum fratrem Soporem Lethi ex Hygini fabula apertè videmus. quod & Homero quoque dilucidando proderit. Idem Hyginus in enumerandis 50. Nercidum nominibus duarum eſſe vult nomenclaturam, Aſiam & Deiopeiam. At in Marone hodie —*atque Aſiæ Deiopea*. lib. Georg. 4. adiectionis ritu ſcribitur. & ſi, vt ab accuratiſſimis adnotatum viris eſt, libri extant, in quibus —*atque Aſia & Deiopeia*. exaratum eſt, verſu tamen nonnihil luxato. Equidem putem, —*& Aſia Deiopeia* interiecta interpunctione, Hygino auctore ſcribendum. ſic n. ille ait, *Ephyre, Opis, Aſia, Deiopeia*, nomina eodem ordine contexens, quo verſui Maro intexint. Ab antiquis indigitabatur Iuno, cognomine Moneta, à monendo. Moneta tamen Hygino eſt, quæ Mnemoſyne à Græcis vocatur, vt cum ſcribit: *Saturnus, Ops, Moneta*, iterum, *ex Ioue & Moneta Muſæ*, eas n. conſtat ab omnibus Mnemoſynes & Iouis filias prodi. Paulo poſt tamen Mnemoſynes vt Iouis filiæ mentionem facit. Scribit idem Hyginus Zethum & Amphionem Thebas muro cinxiſſe, *vſque ad Seme-*

Semelæ buſtum: Etſi in eo perperam ſcribitur *ſemeduſtum*. Hæc verba caliginoſas Capanei apud Papinium lib. 10. minas diſpulſa nube, fulgore colluſtratas & perſpicuas omnibus reddunt.

— *En cineres Semelæaque buſta tenentur*. nam ſe tenere muros vrbis inſolenter & minaciter iactat, quod Semelæ buſto, vrbis pomœrium definiſſent Thebarum conditores. iuuat eiuſdem locum adſcribere, & explicare: in quo officia & miniſteria nautica nauis Argus deſcribit. *Faber* inquit, *Argus Danaï filius. Tiphys gubernator, cuius poſt mortem rexit nauem Anceus Neptuni filius, proreta nauis Lynceus Apharei filius, qui multum videbat. Tœcharchio autem fuerunt Zetes & Calaïs Aquilonis filij, qui pennas & in capite & in pedibus habuerunt. Ad proram & remos ſederunt Peleus & Telamon: ad pitulum ſederunt Hercules & Idas: cæderi ordinem ſeruauerunt*. Hic proreta eſt, qui in prora & ventos aucupatur & captat & eorum conuerſiones dicit in flectendis promontorijs gubernatori, quique tenias & breuia, ne nauis eis impingatur proſpicit & explorat. Tœcharchi ſunt qui imperant laterib. nauis. *Tutarchi* malè in Hyginio ſcribitur. eos autem ad pitulum ſediſſe dicit, qui operam dabant, vt remiges pariter remis, aquam pellerent. Eſt n. Pitylus fictitio nomine, ſonus ille, quem remus illiſus aquæ efficit, & nautici pitylum vocant, cum ad *Celeuma* remigatur: *Celeuma* tamen in Argo naui *dixit*, auctore Hygino *Orpheus*. Hæc ego velut libamenta ex Hygino ſumpta Muſarum aris adoleo & conſecro: vel vt dixi, mercimonia iuuentuti libenter impertio.

Statius lib. 10. Thebaid.

Hygin. fabul. libro fabu. 14.

Virgilius 6. Æn. explicatus. Mens & animus, Attonitum, Iouis nomen, & Iunonis multis tributum, Concha, Aræ nocturnæ, Amphriſia Sibylla Theſſala.

Caput 44.

Libro Aeneid. ſexto — *magnam cui mentem animumque. Delius inſpirat vates*, accipi vulgo Intelligo ex congeminatione vocum, idem declarantium, quod tamen ſecus eſt, niſi fallor; neque enim hic idem mens, quod animus valet: nec περισσολογία eſt vlla: ſed mens pars animi eſt: Animus, tota anima, vt apud Catullum *Mens animi tantis fluctuat ipſa malis*, vident hic mentem, animi partem diſertè cenſeri? quo modo hic à Marone dici, quid prohibet? Sed porro pergam & alia quandam veluti ſoliuago quodam curſu librum luſtrans perſequar. Scribit Maro.

Virg. 6. æn.

Catul. ad octalum.

Attonitæ magna ora domus. Attonitum non eſt dubium dici, vt Græcè, ἐμβρόντητον: ſed hic de æde intelligo fumoſa & fatidica, & vaticinãte, & oraculum habente: quod furore concitatos præſagos futuri reddat. Vt Iouis nomen multis tribuebatur: nam Iupiter Latialis erat Latinus interpre-

te feſto: Iupiter indiges, Æneas: Iupiter Stygius Erebi infernus, Pluto: Sic Iuno Lucina, Diana eſt, Iuno mulierum, velut genius virorum: Iuno inferna, Proſerpina: Iuno Matuta, Lencothea. At ſummus Iupiter, Iupiter Imperator, Iupiter prepotens & Iupiter dicebatur: Sic Iuno ſine adiectione, & Iuno regina. id eo dico, quod apud Maronem perſpicuè Iuno inferna, Proſerpina eſt.

Virg. 6. æn. *Iunoni infernæ*, inquit, *dictus ſacer*. Interpres Homeri ſcribit antè inuentam à Tyrrenis tubam, priſcos eius loco concha ſolitos vti, ex ea conſuetudine Concham Maro pro tuba vſurpauit hoc verſu: *Sed tum forte caua* Virg. ibid. *dum perſonat æquora concha*. Iuſta quæ faciunt Miſeno Troiani è duobus locis Homeri, aut tribus aſſimulata ſunt, niſi fallor, nam

Virg. ibid. *Pars calidos latices, & ahena vndantia flammis.*

Expediunt. ſumptum eſt ex 6. Iliad.

Hom. 6. Ilia. Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ ζέσσεν ὕδωρ ἐνὶ ἤνοπι χαλκῷ,

καὶ τότε δὴ λοῦσόν τε ἤλειψαν λίπ' ἐλαίῳ & quæ mox ſequûtur. At illud paulo poſt, Virg. 6. æn. *Reliquias vino & bibulam lauere fauillã* è fine Iliados vbi ſcribitur. Hom. Iliad. ω. πρῶτον μὲν κατὰ πυρκαϊὴν σβέσαν αἴθοπι οἴνῳ. Quod autem de remo ſcribit, ſane Hom. 12. Od. proculdubio eſt è 12. Odyſſ. vt à Macrobio adnotatum eſt. Macro. lib. 5. Satur. cap. 13.

Virg. 6. æn. *Tum ſtygio regi nocturnas inchoat aras*. nocturnas intelligo, in quibus res diuina noctu fieret, non interdiu: quod recepti moris & ritus erat in Plutonis ſacris. Valerius de Plutonis, & Proſerpinæ ſacris. Val. Max. lib. 2. cap. 1. *Hoſtias nigras, quæ antiquis furuæ dicebantur, Tarenti immolauit, ludoſque & lectiſternia continuis tribus noctibus, quia totidem filij periculo liberati erant, fecit*. Vetuſtas credidit aduentante Proſerpina, vel Hecate, eadem enim eſt, in eius comitatu eſſe canes & ſerpentes. Horat. lib. 1. ſaty. 8. Horat. — *ſerpentes atque videres*

Nocturnas errare canes. Maro.

Virg. 6. æn. — *Viſæque canes vlulare per vmbram*. Canes furias interpretatur Seruius. Seru. eod. loco Sed Theocritus canes ſimpliciter accipere videtur, cum ſcribit:

Theocr. Pharmacentria. τὰ χτονία θ' ἑχάτα, τὰν καὶ σκύλακες τρομέοντι.

Virg. 6. æn. *Tum conſanguineus Lethi ſopor*. eſt mortis frater. quod ex Homero ſumtum eſt. Seru. in 6. æn. Amphryſiam vatem, Sibyllam appellari à Marone Seruius enarrat propter Apollinem, qui in Theſſalia pauerit Admeti pecus, vnde in Virg. 4. Geor. Georgicis appellatur, *Paſtor ab Amphryſo*. quam interpretationem & ſi non improbo: non tamen piaculum commiſero, ſi ſic eam appellari dicã: propterea quod Theſſala quædam Sibylla fuit. Solent autem poëtæ nonnunquam confundere, vel vicinas vel cognomines perſonas: nec ſatis inter auctores conuenit, quæ fuerit Sibylla illa, quæ fata Romana cecinit: vt inter incertas ſententias noluerit diſceptare Maro: ſed eas obiter demonſtrare.

Cym-

Cymba Charontis ſutilis. Offa melle ſaporata & ſoporata. *Caput* 45.

CYMBAM *Charontis* ſcutilem facit Maro nouitatis ancupio & miraculi: quod Poëtarum proprium eſt. Tales fuiſſe naues Britannorum quorundam Plinius ſcribit his verbis: *Etiam nunc in Britannico Oceano vitiles corio circumſutæ fiunt*, iterum, *Ad eam Britannos vitilib. nauigijs corio circumſutis nauigare*. Hic mihi videor patrociniũ debere emẽdationi illius verſus,

Virg. lib. 5. Aeneid. Plin. lib. 7. cap. 56. Plin. lib. 4. cap. 26. Virg. 6. æn.

Melle ſaporatam & medicatis frugibus offam. præſertim cum intelligam Medicum quendam liberioris in cenſendo iudicij, quàm ſanioris eſſe: ita exagitaſſe & vexaſſe, vt ad rauim de loco ſuperiore vociferans, interdum cauillans fuſtuario dignam pronunciarit. Atque vt illi reſpondeam paucis, qui tã verboſe & garrulè me inſectatus eſt. Nego atque adeo pernego vim vllam eſſe in melle ſoporandi: Id ſi me ex ipſis medicinæ ſcriptorib. dedocuerit, tum denique manus dabo, atque illum non minus in medicina videre, quàm in poëtis fatebor: ſin nullus hoc vnquam modicorum dixit, contraque ſi nullis temperamentum inſpicias, ex eorum decretis potius vim intelligas in eo inſomniæ gignendæ, quam ſomni inducendi, quis eſt, qui non videt illum à medicis ſuis condemnatum, neque ſubleuatum eſſe? At enim Maro intelligit, inquit, non tantum melle ſoporatam offam eſſe: ſed & medicatis frugibus. Non te expedis, ſed induis qui hoc effugium quæris, eſſet enim neceſſe iſta ratione, vim etiam in melle ſoporiferam: & ex copulationis natura & conditione eſſe diceret. nam Maro offam ſoporatam eſſe melle, & ſoporatam eſſe medicatis frugib. ſic mandragoræ vim aut papaueris in melle poneret, quod aſpernatur ratio, medicina improbat. Quod ſi Medicus iſte ſic medicinam faceret, vt peruigiles ægros, opij vice melle curaret, ne verendum non eſſet, ne veternoſos redderet. Nunquam. n. conſequeretur vt primum ad momentum viderent inſomniam, quàm illis miſeram, & vigilias extenderet & perrogaret. Nunc & mecum ratio facit, cui, qui aduerſatur, ſe & poëtam in ſcitiæ condemnat. Et in peruetuſto Priſciani libro ſaporatam ſcriptum reperi, vt vel his præſidijs aduerſus importuni calumnatoris garrulitatem ſatis muniti tutique ſimus. Nunc vero alia etiam accedunt, quæ ei os occludent, niſi ſe deridendum propinare velit. Melle enim animaduerti veteres in omni dulciario opere ſolitos eſſe vti, vt nos ſaccharo. Saccharum. n. priſci non nouerant. Itaque eius condimento ſaporis grãm. palato parabant, & quæ triſtioris erant & amarioris ſaporis, melle, quo minus homines offenderentur, condiebant & imbibebant, ſic medicamentorum virus emendabant. Lucretius.

Lucre. lib. 1. *Sed veluti pueris abſinthia tetra medentes*
Cum dare conantur, prius oras pocula circum,
Contingunt mellis dulci flauoque liquore. Sic Maga apud Maronem papauer oblinit melle, vt auidius liguriatur à peruigili ſerpente,

Virg. 4. æn. *Spargens*, inquit, *humida mella ſoporiferumque papauer.* Humidum hic mel dixit, non ſoporiferum, ex quo perfacilis eſt iſtius Medici condemnatio. Vt, n, hic mel ad condimentum papaueris adhibetur: ſic illic ad gratiam ſaporis adijci medicatis frugibus id eſt, papaueri & alijs id genus dubitandum non eſt. Quod ſi beneficium ſoporis in melle ineſſet, quid alijs frugibus opus eſſet? Saporata igitur melle offa dicitur & medicatis frugibus, non quod frugibus, ſaporata ſit, ſed hoc dictum accipio vt.

Virg. 7. æn. *Ille Quirinali lituo paruaque ſedebat,*
Succinctus trabea. non n. ſuccingi poterat lituo: ſic

Virg. 4. æn. —*Domus ſanie, dapibuſque cruentis*. quo genere loquendi Maro vtitur. In multis tamen codicib. non me preterit — *& medicatam frugibus*, reperiri. Quod Pierius adnotauit: & noſtram ſententiam magis confirmat: Nam ſi frugibus medicata ſit, non erit ſoperata melle, Apud Valerium Flacc. etiam Medea melle venena temperat, & condit ad Draconis epulas *Et dabit*, inquit, *heſterno linentia mella veneno.* Sed & quod noſtram cauſam imprimis adiuuat, mellita placenta mortuis dari ſolebat, quę Cerbero offeretur, vt placaretur Suidas ἰστέον ὅτι μελιτοῦττα ἐδίδοτο τοῖς νεκροῖς, ὡς εἰς τὸν κέρβερον. Iam Sept. Florens & Ammianus, qui poëticis vocabulis delectantur, Saporare exiſto Maronis, loco ſumpſiſſe videntur: quorum ille ſic in libro de ſpectaculis ſcribit. *Nemo venenum temporat felle & elleboro, ſed conditis pulmentis & benè ſaporatis & plurimum dulcibus id mali iniicit.* & iſte, *in vita viſi ſunt ſua aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.*

Val. Flac. lib. 1. argon. — Suidas. — Tertul. lib. de ſpectac. — Amm. Marcel. lib. 31.

In eam ſententiam hæc per iocum ſcripſerat aliquando ad Amicum quemdam.

Heri vindemiatum iui, dolorem capitis & nauſeam contraxi quib. leuatus ſum, vbi hos verſus euomui. In Medicum quendam.

Mella ſopora tibi cum ſint, nec mella ſapora:
Mirificum vatem te, medicumque probas.
Virgilio dulci diſtendit nectare cellas,
Hybleum florem quæ vaga libat apis.
Mel ſapit Actæi, nec quemquam ſopit Hymetti,
Vt placuit Cōo, Pergameoque ſeni.

Dul-

Dulcia qui fingunt, mellitaque cruſtula vendunt,
His in melle ſapor, non ſopor vllus ineſt.
Mella ſoporifero ſed tu perfuſa veterno,
Immenſa ſolus garrulitate crepas.
Mandragoræ ſuccos Stygiæque obliuia Lethes,
Et tibi ſomniferum mella papauer habent.
Queis non tantum homines ſomno cogantur inerti,
Tergeminus verum ponere colla canis.
Hic iacis indoctæ petulans conuicia Mandræ,
Et ſtrepis inſani verbia canina fori.
Iſta paleſtra tibi eſt, liuenti rodere dente,
Cum nihil explanes, iſta paleſtra tibi eſt.
Dij faciant iſto ſopitus melle taceres:
Non etenim, cui mel non ſapit, ille ſapit.

Virg. 6. Aeneid. explic. Adultero nares abſcinduntur, Commiſſum piaculum, Commiſſa ſtipulatio, Cyclopum artes, purpureum, Paleſtræ gramineæ, Numeris obloqui. Numerus in motu, Intus canere.

Caput 46.

SED nos nimis aduerſus hominis ineptiſſimi, intemperias nimis multa diximus nam eius garrulitas neſcio quid ſui vitij nobis adfricauit. Virg. 6. æn.

Atque hic Priamiden Laniatum corpore toto,
Deiphobum vidit lacerum crudeliter ora:
Ora, manuſque ambas, populataque tempora raptis.
Auribus, & truncas inhoneſto vulnere nares.

Sic miſerum in modum laniatus eſt, vt adulter Helenæ, vt crudelitate & immanitate ſupplicij paſceret animum ſuum Menelaus, Adultero abſcinduntur nares apud Martialem, & apud Athenæum Scythæ omnium ad quos veniebant, nares amputabant. πάντων, inquit, ἀνθρώπων ἐς οὓς ἀφίκοιντο ἠκρωτηρίαζον τὰς ῥῖνας. Athenæus lib. 12. Tale quiddam erat & quod μασχαλισθῆναι, & ἀκρωτηριασθῆναι Græci vocabant, vt referunt Grammatici: tum enim, vndique de mortui corpore aliquid amputabatur, quod cruor inuiſus erat, vt ante diſſerui, veteribus: eoque omnia contaminari cenſebant. Ideo apud Maronem, Virg. 6. æn. Virg. ibid.

Tiſiphoneque ſedens palla ſuccincta cruenta. Quid eſt committere piaculum: vt in illo Maronis verſu, *Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortem?* Piacula vocantur ſacra quæ fraudem, aut ſcelus, aut flagitium expiant: Commiſſum autem piaculum eſt, cum id factum eſt, cuius cauſa piaculum dandum: facienda ſacra piacularia, *vt eum fraus commiſſa eſt, aut facinus*: Sic commiſſa ſtipulatio dicitur à Iuriſconſult. Tit. de contrah & commit. ſtipulat. Cod lib. 8.

Cyclo-

[Virg. 6. æn.] — *Cyclopum*, inquit, *educta caminis*

Mœnia conſpicio. Hic duas artes Cyclopũ miſcuit Maro. Fabricam ferream, [Plin. lib. 7. cap. 56.] cuius inuentores fuerunt auctore Plinio: & munitionem oppidorum, [Plin. ibid.] nam Ariſtotele auctore quod Plinij fide referimus, ijdem Cyclopes turres inuenerunt. [Pauſanias.] Tirynthen Pauſanias à Cyclopedib. munitam fuiſſe refert lapideo muro, cuius ſingulos lapides vix moueri potuiſſe protelis mulorum: Sunt qui ab eis munitas dicant etiam Mycenas. Purpureum à poëtis pro pulchro poni ex illius coloris præſtantia & pulchritudine non eſt ignotum, vt. [Virg. 6. æn.] — *& lumine veſtit*

Purpureo. & *manibus date lilia plenis* [Virg. ibid.]

Purpureos ſpargam flores. &,

Purpureus veluti cum flos ſucciſus aratro. [Virg. 9. æn.]

[Virg. 6. æn.] — *Solemque ſuum ſua ſidera norunt*, cum ſcribit Maro, vt nobis noſter eſt ſol, noſtræque ſtellæ: ſic illis, qui Elyſium incolunt, ne quis eos in tenebris degere putet [Virg. ibid.] *Pars* inquit, *in gramineis exercent mẽbra paleſtris.* Hic Grãmaticis paleſtras luctas accipiunt: à quib. diſſentio: intelligo n. gramineas Paleſtras loca eſſe herboſa, vacua, in quib. ſe exercebant ludo & lucta.

[Virg. ibid.] *Necnon Threicius longa cum veſte ſacerdos.* Talis enim erat Citharedicus cultus longum ſyrma habens [Virg. ibid.] *Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum* ideſt, ſaltantib. canit. Id enim eſt obloqui numeris, cum hoc loco numeros in ſaltatione ponat cum paulo ante dixerit. [Virg. 6. æn.] *Pars pedibus plaudunt choreas & carmina dicunt* Sic alio loco.

[Virg. 6. eclog.] *Tum vero in numerum Faunoſque feraſque videres,*

Ludere. At ſane numerum in motu Plato & Ariſtot. ponunt, [Ariſt. lib. 4. phyſic. cap. 11.] Hic tamen ſatius ſit numeros, verſus intelligere & carmina: quib. obloquebatur ſuos modos & cantum Orpheus.

[Virg. 6. æn.] *Iamque eadem digitis, iam pectine pulſat eburno*, id eſt, intus canit & foris, Manus, n, ſiniſtra carpit chordas digitis, quod intus canere eſt: nã ſibi ſolitũ canit artifex: manus dextra pectine chordas pulſat, canitq; foris, ideſt, canit, quod alij audiãt: nec enim tacita eſt eius, vt ſiniſtra muſica: ſed canora.

[Virg. 6. æn.] *Muſæum ante omnes medium nam plurima turba.*

Hunc habet: atque humeris extantem ſuſpicit altis. hanc clauſulã verſus de Platone dici ſuſpicari videntur interpretes, cum de Muſæo accipienda ſit, quem eminentem & extantem turba circumfuſa & corona ſuſpiciebat. Mirantur multi hic Maronem meminiſſe tam honorificè Muſæi, de Homero ſiluiſſe. At Græci nonnullam ei liuoris hac de cauſa labem aſpergunt. Certe Silius cum eundem locum tractaret Homerum tantis laudib. cumulauit, vt propemodum conſecrarit.

[Virg. 6. æn.] *Quiſque ſuos patimur manes,*

Donec

Donec longa dies perfecto temporis orbe. conſtrui debere cenſeo: nam
— exinde per amplum
Mittimur Elyſium. per interpoſitionem intercalatum arbitror. Virg. ibid.
— Turbamq́; ſonantem. dicit Maro infra, Homerum ſecutus, qui de vmbris ſcribit θεσπεσίῃ ἰαχῇ. at in vltimo Odyſſ. libro. ταὶ δὲ τρίζουσαι ἕποντο. Hom. lib. vlti. Odyſſ. Veteres ſomnia è terra naſci crediderunt & ab inferis, Manibusque mitti: itaq; terra ab Euripide μελανοπτερύγων μῆτερ ὀνείρων dicitur in Hecuba. Euripid. Hecuba. Ex ea opinione natum eſt Homero figmentum de duabus apud inferos Somniorum portis, & eius æmulo Maroni.

Præſtare. Varro de re ruſt. explicatus. Boni coloni diſciplina. Torcularium. Torcular. Vaſa torcula. Lar familiaris. Virgas vinciri. Far expinſi. Precium habere. Delicula armenta. Trapeti priui. Lorei funes.

Caput 47.

Eſt interdum præſtare, mercaturis rem quærere, cum dicit Cato, fere adducor vt eum exiſtimem velle ſignificare, interdum mercaturis prſtantiam quæri: Cato in proœmio de re ruſ. mercatura enim diuites cum reddat, præſtantes & excellentes efficit. Alij, *eſt preſtare* pro ſatius eſſe, explicant: ſed illud alterum verius mihi videtur. Sed & idem cum ſcribit, *Nunc (vt ad rem reddeam) quod promiſi inſtitutum principium hoc erit*: Cato de re ruſt. ibidem. Redire pro venire vſurpauit: cuius rei etiam apud Cicero. exempla extant. *Circunſpicias*, inquit, *vti inde exiri poſſit*, Cato de re ruſt. cap. 1. id eſt, videas quos euectus habeat ad exportanda quæ pecunia mutanda ſunt, & foras danda: *Caueto alienam diſciplinam temerè contemnas*: Cato. ibid. ne inquit contemnas eius, de quo empturus es, diligentiam: melius n. de bono & diligente patrefamilias, & colono emetur, quàm de indiligente, maloque cultore & ædificatore: nam diſciplina boni coloni proficit emptori: quòd conſitum, cultum & inſtructum & benè ædificatum fundum inuenit, quòd & ſumptibus detrahit & fructibus addit. Torcularium & Torcular, locus eſt vbi vindemia torquetur: Machinæ, quæ torquent, vaſa ſunt torcula. Vaſa torcula interdum bina, interdum quadrina erant. Lar familiaris, lar erat qui domi a familia colebatur: ad diſcrimen Larium publicorum, qui ſunt vrbis. Cato. cap. 2. Lari autem in foco res diuina fiebat, eique focus ſacer erat: Cat. cap. 2. *Si ei opus non apparet* eo modo dixit, Cato, vt Plautus. *Ratio quidem hercle apparet, argentum οἴχεται.* Plau. Trinummo ſc. Minus 15. dies ſunt. Opus non apparet, cum non eſt tantum operis, quantum oportebat: aut etiam nihil admodum factum eſt. Cur *opus publicum* dicit, *effeciſſe*? Cato. cap. 2. quod nimirum verbi gratia vias publicas ſuis fundis vicinas munire veteri iure cogebantur. Cat. ibid. *Virgas vinciri* in Catone putem eſſe viminea vaſa fieri & vitilia para-

[Cat. ibid] parari. Virgæ enim cùm nectuntur, vinciuntur. *Far expinſi.* Cato dicit, non triticum, nam triticum in area exterebatur cùm facilè ſua liberetur gluma. Far in piſtrino pinſebatur & torrebatur, quod in area ſua gluma li- [Cat. ibid.] berari non poſſet. *Vbi hæc*, inquit, *cognita æquo animo ſient*, id eſt, vbi ſine [Plaut. Aſinaria ſc. Vnum iſtorum quodque] ira vlla & ſtomacho hæc cognoueris. *Vendat*, inquit, *oleum ſi præcium habeat*, quod eſt, ſi pręſentem pecuniam quis ei offert, vt apud Plaut. *Si æs ha-* [Cato. ca. 2.] *bent, dant mercem: Delicula armenta ſunt* quæ vel ætate vel morbo delin- [Cato. cap. 3.] quunt & deficiunt. *In iugera oleti CXX. vaſa bina eſſe oportet*, id eſt, in torculari eſſe oportet bina vaſa torcula ad oleum conficiendum & premendum, nam vaſis torculis premitur oleum: trapetis teritur & frãgitur olea. [Cato. ibid.] *trapetos* autem *priuos* intelligo ſingulis torculis vaſis ſuos & proprios: quos eoſdem vult impares eſſe, ne inſtrumentum eorum commutetur, alijſque deſeruire poſſit, vt verbi gratia, Orbes, quib. olea teritur, quos tamen ſingulis trapetis plures imperat, vt commutari poſſint, ſi qui contriti ſint: Sic ſingulis vaſis torculis præcipit ſuos & priuos funes eſſe loreos: quoſquidem loreos funes opponit ſparteis. *Medipontos* itidem *pri-* [Cat. cap. 3. Vitruuius lib. 10. cap. 5. & 16. Theon.] *uos*, quos alio loco declaramus. trocleas Græcanicas polyſpaſta dicere videtur, vt è Vitrunio & Theone intelligi poteſt: quod machinamenti genus inuenit Archimedes.

Finis lib. 28. Aduerſa. Adr. Turnebi.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER VIGESIMVSNONVS.

Plinius lib.21.explicatus & emendatus. Diuidere Diuidia, Diuidus, Lemniſci, purum, argentum purum, haſta pura, locus purus, Solum purum, veſtis pura, Lana pura. Solox.

Caput I.

SCRIBIT Plinius lib. Naturalis hiſtoriæ 21.cap.2. antiquos coronis vſos eſſe tenuioribus quas appellauerũt *ſtrophia*. Ego ſemper Plinium antiquarium iudicaui, & antiquos exiſtimaui ſuo potius, quàm exotico & alieno vocabulo vſos: itaque cum reperiſſem in antiquo exemplari *ſtrupos*, & legiſſem apud Feſtum ſtropum: & ſtrupum antiquis coronam ſignificaſſe: auctoritatem nõ defugi, & ita reponendum putaui. Illic ab eo lex xij. Tabul. de coronis adfertur, quæ variantibus hominum doctorum ingenijs & ſententijs diuersè ſcribitur: cum alij *duitur* legant: alij *arguitor* refragantib. tamen veterib. exemplarib. in quibus perſpicuè ſcribitur, *diuiditur*. ego leui mutatiuncula, & vt ſpero, non damnanda, lego *diuiditor* hunc in modum. *Qui coronam parit, ipſe pecuniave eius virtutiſve ergo diuitor ei.* Diuidere autem antiquis, velut ſeparare erat & detrahere: vnde & Diuidia eſt tædium: & Diuidus apud Actium, ſeparatus: Acceſſiſſe coronis dicit Lemniſcos, qui ſunt tenues faſciæ & teniæ: eos Lemniſcos diu dicit puros fueſſe: in quo puros intelligo non cælatos. Sic argentum purum cælato opponitur.

Plin. lib. 21. cap. 2. — *Feſt. libr. 17. in litera s.* — *Feſt. ibidem.* — *Plin. lib. 21. cap. 3.* — *Actius apud Non. in Diuidiæ & Diuidus.* — *Plin. eodẽ lib. 21. cap. 3.*

Pauca, inquit Iuuenalis, *licet portes argenti vaſcula puri*, ſic enim loquitur ad extenuationem. Argentum n. purum non erat tanti, quanti cælatum emblematis. Sic haſta pura, quæ eſt ſine ferro, diciturque etiam graminea. Locus purus, non ædificatus, vt area. Sic Columellæ purum ſolum, ſine herba eſt. opponiturque graminoſo & nouali cum ſcribit: *ille quàm maximè ſubacto & puro ſolo gaudeat, hic nouali graminoſoque.* Pura veſtis, non prætexta.

Iuuenalis ſaty. 10. — *Columel. initio lib. 6.*

Tempore quo primum veſtis mihi tradita pura eſt. nam puerorum veſtis erat

Catul. ad Mallium.

Titinius apud Feſtũ in Solox. Plin. lib. 12. cap. 3. Plin. ibidem.

erat prætexta purpura: virorum ſine purpura. Pura lana, purgata, quæ ſoloci opponitur. Titinius, *Ego ab lana ſoloci ad puram data.* Ibidem Plinius. *priuatim ſcripſere Mneſtheus & Callimachus medici.* lego, *Mneſitheus*, cuius frequens eſt mentio apud Athenæum & Galenum, *inde eductum è cuſtodia bibere iuſſit*. emendo, *inde eductam cuſtodiam.* Cuſtodiæ n. ſæpe appellantur, qui vel in carcere, vel in vinculis ſunt.

Montes auri polliceri. Nonius emendatus, & illuſtratus. Muſcipula tenta. Rurſus, Prorſus. Neapolis, & Syracuſæ otioſorum hominum domicilia. Spiſſo venire. Ectrope. Cornuti. Domicilium conferre, Samium. Terginũ. Infans. Nec vola nec veſtigium.

Caput 2.

MONTES auri pollicens prouerbium Latinorum eſt, ex eo ductum, quod montes nonnullis locis ſunt aurarijs metallis vberes & diuites: quales habuiſſe feruntur Perſarũ Reges. Varro, ἀνθρωπορόαι ἢ περὶ γενέθλης. Sic n. in codicib. manu exaratis titulum præſcriptum reperio, quantumquidem ex errantib. & rudibus literarum notis conijcere potui.

Varr. apud Non. in Religio.

Non fit theſauris, non auro pectus ſolutum,
Non demunt animis curas ac religiones,
Perſarum montes, non atria diuitis craſſi.

Lucil. apud Nonium in Tenta.

Muſipula tenta pro intentis & paratis inſidijs non inſcitè nec inhoneſtè dictum à Lucillio reperio hoc verſu —*Hic vt.*

Varro apud Nonium in Rurſus.

Muſcipulæ tentæ atque vt ſcorpius cauda ſublata. Sublata etiam vnca cauda arcuato ictu ferire ſcorpius ſolet. Rurſus & prorſus eſt ante & retro, vt apud Varr. *Multi mortales rurſus ac prorſus meant*. Pro illis Menandri apud Non verbis. vnde aliquot racemaui capita τηρῶ τὸν ἥλιον ἰὰτ' ἄςρα. mihi veteres & fugientes iam ac prope exoletos literarum malè exaratos ductus rimanti viſum eſt ſcriptum fuiſſe τηρῶ τὸν δία τὸν αἰγιόχον· quod præterire nolui, vt aliorum elicerem coniecturam, qui & ſagaciores ſunt & doctiores. Plănè adfirmare auſim in veteribus literis, nullam effigiem eſſe, quæ ſcripturam vſitatam vllis veſtigijs ſuis effingat. Qui ſe otio aſſerere cupiebant & ab vrbe ſecedebant, Neapolim non raro ſe recipiebant: quæ hominum otioſorum domicilium erat: vt ea de cauſa ſcripſerit Flaccus. *Et otioſa credidit Neapolis*. interdum & Syracuſas: Erant n. vrbes quædam hominibus non ambitioſis, nec negotioſis gratiores & iucundiores. Sic Cannius Syracuſas non negotiandi, ſed otiandi cauſa apud Ciceronẽ ſe cõtulit. Sed & Auguſto, vt à Trãquillo ſcribitur, locus erat ſecretus & ſingularis in edito, cũ quid ſine interpellatione agere volebat, quẽ Syracuſas vocabat. Arbitror huius vrbis nomine inſcriptam

Menander apud Non. Horat. Epod. 5. od. Cic. 3. offici. Sueto. in Aug. cap. 72.

tã fuiſſe comœdiã à Cœcilio, ob vrbis illius delicata otia. ex ea adfertur, *Hic amet, familiæ fame pereant, ager autem ſtet ſentib.* Spiſſo venit, eſt tardè & ſero venit. Afranius, *quod ſpiſſo venire viſum eſt Mani mihi* pro ſpiſſo venit Plautus dixit: *Qui ſi quid benè promittunt, pro ſpiſſo venit.* id eſt, perquã tardè & ſero. Ectropas pro diuerticulis Varro dixit: περιπλȣ̃ lib. 3. περὶ φιλοσοφιάς. *Et ne erraremus, Ectropas eſſe multas, omnino tutum eſſe, ſed ſpiſſum iter.* Verſum illum Lucilij, qui omnibus eſt in ore de Æſeruino, ſic è veteris exemplaris veſtigijs emendandũm puto.

Cœcil. apud Non. in ſtare.
Afran. apud Nõ. in ſpiſſum
Plaut. Pœnulo ſc. Suſpendant omnes.
Varro apud Nõ. in ſpiſſum

Æſerninus fuit Flaccorum munere quidam
Samnis, ſpurcus homo, vita illa dignus locoq;.

Cornutos animaduerti dixiſſe Accium pro cornigeris & aratoribus bubus, ſine boũ tñ adiectione.

Lucil. apud Nõ. in ſpurcũ.

Forte ante auroram radiorum ardentem indicem
Cum ſono in ſegetem agreſtes cornutos cient
Vt rorulentas ferro terras vuidas
Proſcindant, glebaſque aruo ex molli excitent.

Accius apud Non. in Seges.

In ſegetis ſignificationibus apud Nonium profertur titulus Græcus Satyræ Varronis ita inquinatus & contaminatus, vt vix elui poſſit: Ego quantum ſubodorari potui è veſtigijs titubantium literarum veteris codicis, legendum eſſe puto. ἄλλοις μέλλεις ἢ περὶ φιλαργυρίας. Domicilium conferre, pro habitatum ſe conferre dici eleganter ſolet. Turpilius, *Abhinc triennium ſacerrimum domicilium huc quidam contulit leno*, quoquidem in Nonij loco verſus eſt Lucilij, ſed ita corruptus, vt integritas propè deſperãda ſit, experiar an eum emendare poſſim, magis adeo coniectura animi quàm ſubſidio vllius libri. Sic igitur reſtituendum eum cenſeo. *Adde iſto ſacer illoto collo ac ſyro phœnix.* Samium interpretatur Nonius teſteum. malè in eo teſta ſcribitur. teſtimonium adfert è Satyris Lucilii, & è Ciceronis libro de Repub. parum incorruptæ fidei, ſed omni improbatione ſuperius erit, ſi ita legatur.

Apud Non. in Seges.
Turpil. apud Non. in Sacrũ.
Apud Non. in Sacrum.

Et non pauper vti Samio curtoq; catino. M. Tullius de Republ. libr. vi. oratio eſt Lælij, quam omnes habemus in manibus, quàm ſimpula pontificum diis immortalibus grata ſunt Samiæq; cappedines. Eſt & apud Non. Satyræ Varronis nomen ita deformatum, vt non agnoſcatur. quod in libris Latinis ferè ſemper vſu venire ſolet, ſi quid Græcum eſt: nam literarum formas male reddebant librarii Scribæ, putem ſcribendum εὗρεν ἡ λοπὰς τὸ πῶμα περὶ χρηματιζόντων. Etſi autem ſeptem Sapientum olim celebrata virtus, & eruditio omnium maximè eſt, video tamen reliquis antelatum Thalem, vt & à Plauto & à M. Varrone in ea, quam retuli ſatyra: quanquam ne Thaleti quidem nomini pepercit iniuria temporum, an librariorum dicam. Locum vt ſcribi debere cenſeam, proferam, Ego *vnus ſcilicet antiquorum hominum ſubductis ſupercilijs dicam* θάλητος νοῦν ἔχων. Terginum pro ſcutica

Apud Non in Subducere.
Apud Non in Subducere

Q dixe-

Apud Non. in Tergora. Apud Non. in Infans. Apud Non. in Vola.

dixerunt antiqui. vt Lucil. *Orationem facere compendi potes, Solui dum ſaluo tergo, & tergino licet.* Infans non tantum in ætate ponitur pro indiſerto: ſed etiam pro infando dictum reperitur. Accius, *Priuſquam infans eſſes facinus oculi veſcuntur tui*. Nec vola, nec veſtigium prouerbij more dicitur, cum nihil quicquam ſupereſt, ac ne reliquum quidem eſt vllum ſignum, vlla nota Varro. ἐπιτάφιῳ ἢ περὶ τάφων. *Pleni libri inquam vbi maneant τάφοι eorum, quorum in ſepulchris nec vola, nec veſtigium extat. Idem* ταφῆ μενίππου. *Hæc Numa Pompilius fieri ſi videret, ſciret ſuorum inſtitutorum nec volam nec veſtigium apparere*. Vola autem manus eſt: veſtigium pedis.

Nonius explicatus. E ventre aquam mittere. Equimentum. Tetrachordum. Æra. Exta atrocia.

Caput 3.

Apud Non. in Apiſci. Apud Non. in Aquilex. Apud Non. in Aequimentum.

QVOD oppidum multi in Italia Eugubium appellant, cum alij, tum etiam Siſenna Iguuium vocauit lib. 4. hiſtoriarum. *Itaque poſtero die legatos Iguuium redeuntes apiſcitur.* E ventre aquam mittere, pro ventris aquam emittere, quum ſuffuſum abdomen habent hydropici dixit Varro, *An hoc præſtat Herophilus Diogeni, quòd ille è ventre aquam mittit? ad hoc te iactas? at hoc pacto vtilior te Thuſcus aquilex*. Merces admiſſuræ dicitur Equimentum. vt Nonius ait, quod pro verris admiſſura, aut Aſini, aut Equi datur domino. Ego etſi video Nonium in ordinem, & claſſem literæ a, hoc verbum retuliſſe æquimentum: Æquimentum tamen eſſe dicendum cenſeo ab equire, videlicet, quod pro equi admiſſura ſolueretur: & per abuſionem in reliquis vſurpatur. Plauti fabula Aſtraba nomen habuit à doſſuario iumento, quod eo nomine cenſetur. Oppido quàm eleganter Varro quatuor anni tempora à muſico inſtrumento ducta ſimilitudine anni Tetrachordum appellauit. *Quod autumnitas*, inquit, *in anni tetracordo menſam præterierat.* Varronis ſatyra τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. id eſt, in lente vnguentum. etiam περὶ εὐτελείας, inſcribebatur, id eſt, de parſimonia: falſo n. περὶ ευετηνείας, receptam inſcriptionem video. Æra in rationibus ſubducendis ſingula capita veteres vocabant, propterea quod ad aſſem, rationem putare ſolebant, & capita æris mutis numeris notabant. ex ijs autem fit ſumma & colligitur. Lucil. *Hæc eſt ratio, peruerſa æra, ſumma, & ſubducta improbè.* Cice. in Hortenſio, *Quid tu inquam ſoles, cum rationem à diſpenſatore accipis, ſi æra ſingula probaſti, ſummam quæ ex ijs confeſta ſit, non probare.* Corpus è terra, animam ex æthere putauit Pacunius in Chryſe hoc verſu: *Mater eſt terra, ea parit corpus, animam æther adiugat*. Exta atrocia, pro crudis, quod perquam rarum eſt, dixit Næuius. *Simul atrocia proiecerunt exta miniſtratores.*

Apud Non. in Autumnitas. Apud Non. in Adoleſcentia. Apud Non. in æra. Cic. in Hortē. Apud Non. in Adiugare. Apud Non. in atrox.

res. Varronis erat Satyra nomine τῦ πατρὸς τὸ παιδίον, ἢ περὶ παιδοποιΐας, quæ in-
ſcriptio nuſquam integra, & incontaminata reperitur. in ea de liberis ope Apud Non. in
ra danda diſſerebat. Ex ea adfertur *Annos multos quòd parere ea non poterat;* Betere.
mulierem foras vetere iuſsit.

Vittæ nuptarum, & virginum. Præpetes. Oſcines. Rapaces aues. Iubæ. Iubatus draco. Valerius Flacc. emendatus libro 8. Premere verbum venatoriũ.

Caput 4.

ALIAE erant nuptarum, aliæ virginum vittæ, ſed vtræque tamen ingenuarum. De virginali vitta ſic ſcribit Flaccus Valerius.

Vltima virgineis tunc flens dedit oſcula vittis. De maritali Propertius. Val. Flacc. lib. 8. Argon.
Vinxit & acceptas altera vitta comas. nam alteram à virginali intelli- Propert. li. 4. eleg. 2.
git. Quid iſta nocet breuiter attigiſſe, & hæſuros in hoc, vt ita dicam,
luto fortaſſe, liberare? Iſta etiam verſum Maronis aperiunt & illuſtrant
lib. 2. Æneid. ſcribentis *Virgineas auſi diuæ contingere vittas.* Aliud & ad- Virg. 2. æn.
dam ex eodem Valerio. In augurijs præpates aues augurium volatu faciunt: Oſcines, cantu. Sed quia rapaces alis plurimum valent, nec vocales ſunt eleganter præcipueque præpetes dicuntur.

Quæ ſuper, inquit, *ingenti circundata præpetis vmbra.* Val. Flac. li. 8.
— *quem præpes ab Ida* Virg. 5. æn.
Sublimem rapuit pedibus Iouis armiger vncis. Iubæ anguibus & draconibus tribui ſolent, quæquidem criſtæ ſunt in eorum capitibus eminentes. Valerius de dracone aureum velleus cuſtodiente.

Iamque altæ cecidere Iubæ. de eodem rurſus, Valerius li. 8.
— *ille ſuis hæc vibrat fulgura criſtis.* Eodem etiam modo illud ad He- Val. Flac. ibid.
rennium intelligendum arbitror. *Iſte quotidie per forum medium tanquam* Auctor ad Heren. lib. 4.
iubatus draco ſerpit. Sed & iubatos, vt Nonius in Plauto legit, angues eo- Nonius in Angues.
dem ſenſu interpretor. Nos quoque adſcribemus in eo ſcribendum vi- Plau. Amphy.
deri, — *hinc ſubitis illuxit frater in armis* nam *inflixit* neque ſenſui conue- ſc. Dapes atq; opes.
nit, neque ornatui, quod vtrunque ei, quod inducimus, ſuppetit. Lego e-
tiam — *promit medicamina ciſtis.* Nam *prodit*, vt vere dicam quod ſentio, Val. Flac. li. 8.
non placet. Lego etiam — *deiecta reſidens ſub tegmine palla* & — *tranſit* Val. Flac. ibi.
defleta Dianæ, non *deflexa.* Apparet nuptialem coronam duplicem fuiſſe:
vt ſuſpitio inde ſit, virginalem fuiſſe ſimplicẽ. Sed hoc coniecturale eſt, &
perinfirmo verſiculo nixum Valerij — *ipſa ſuam duplicẽ Cytherea coronã.* Val. Flac. ibid.
Donat. Premere, verbum venatorium: cum feram venator ſequitur, magnoque clamore canes impellens vrget. Valerius per metaphoram, de Abſyrto Medeam ſequente dixit:

— *diramque premens clamore ſororem.* Virgilius, Val. Flac. li. 8.

Virg. 3 Geor. *Ingentem clamore premit ad retia ceruum.* & rurſum,

Virg. 1. æn. *Aut ſpumantis apri curſum clamore prementem.* Harum locutionum perceptio gratiam & venerem addit poëmati; ignoratio poëma ſuis ornamentis ſpoliat atque nudat.

Spado. Caſtratus. *Cap. 5.*

Iuſti. de adop. §. ſed & illud SPADONI hoc iuris concedit Iuſtinianus, vt adoptet: non concedit Caſtrato. in quo videtur intereſſe inter Spadonem & Caſtratum voluiſſe. ac puto Iuriſconſultis Spadonem virum eſſe viſum: ideoque ei jus iſtud eſſe tributum, quod eam partem haberet, qua viri ſunt, etſi læſam, vt teſtibus auulſis aut colliſis ſaluo tamen cole: At caſtratus eſt, cum colis ipſe etiam amputatus eſt, nullumque iam viri argumentum reliquum habet, ac in fœminam videtur tranſiiſſe degeneraſſeque. Tales etiam ſemiuiri habebãtur, vt merito jus illud, ob impuritatis notam, & effeminatam viri conditionem denegatum ſit. Tales etiam fanatici illi Cybeles miniſtri & ſacerdotes appellati Galli, impudicitiæ turpiditudine infames, de Iuuen. ſaty. 2. quibus Iuuenalis ita ſcribit:

Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More, ſuperuacuam cultris abrumpere carnem? & Claudianus in Eutro-

Claudia. lib. 1. in Eutrop. pium Eunuchum.

Cymbala ferre licet, pectuſque illidere pinu:
Inguinis & reliquum phrygijs abſcindere cultris. Partem igitur Inguinis ei detractam fuiſſe ſignificat, ſuadetque vt reliquam execet, vt caſtratus ſit. Nam ſpadonem fuiſſe dicit, cum indignatur eum trabea conſulari orna-

Claud. lib. 1 in Eutrop. tum — *nunquam Spado conſul in orbe.* De eorum autem impudicitia ſic Arnobius ſcribit: *Quaſi vero affecti corporalibus his damnis fiant languidioris*

Arnob. lib. 5. aduer. Gentes *audaciæ, & non quotidie videamus eos, qui ſibi demeſſuerint has partes, maioris petulantiæ fieri, atque omnibus poſtpoſitis pudoris & verecundiæ frenis, in obſcœnam prorumpere vilitatem confeſſione vulgata.* Hos igitur Caſtratos eo in loco à Iuſtiniano appellatos puto, qui, quòd ſe execuiſſent, viroque priuaſſent, & impudici eſſent, indigni viſi ſunt, qui fruerentur adoptionis iure.

Cælum ſtellis aptum. Virgil. libr. 4. Ænid. obſeruatus. Quiane? Hic terminus hæret.

Caput 6.

Virg. li. 4. æn. AXEM humero torquet ſtellis ardẽtibus aptũ. dixit Maro. à poëtis cœlũ ſtellis aptũ dicitur, id eſt, ſtellis fixũ & conſertũ, & conſperſum. Lucret.

Autumnoque magis ſtellis fulgentibus apta.

Lucret. lib. 6. *Concutitur cœli domus vndique.* Alio loco.

ſtel-

—ſtellisque micantibus æthera fixum, dixit nos verbi illius notionem edocens: Axem autem hic cœlum interpretor, vt libro ſecundo. Lucret. lib. 5.

— nudoq; ſub ætheris axe. quod eſt, ſub dio, ſub cœlo. & libro 8. Virg. 2. æn.

— gelidique ſub ætheris axe. Adiuuat hanc expoſitionem Ennius, cuius verſum Maro æmulatus eſt. Virg. 8. æn.

Qui cælum verſat ſtellis fulgentibus aptum. Quod de fama ſcripſit Maro, Ennius apud Macro. libr. 6. ſat. cap. 1.

Parua metu primo, mox ſeſe attollit in auras.

Ingrediturque ſolo, & caput inter nubila condit. ab Homero mutuo ſumpſit, qui eadem de contentione libro 4. Iliados ſcripſit. Virg. 4. æn.

ἥτ' ὀλίγη μὲν πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα, Hom. 4. Iliad.
οὐρανῷ ἐστήριξε κάρη, καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

Spargens humida mella ſoporiferumque papauer. Hic locus à Criticis reprehenſus eſt, quod Maro peruigili draconi ſoporatas epulas, quæ ſomnolentum & veternoſum redderent, dederit: ac in ſolo papauere notatur, non in melle. Quod tamen Medicus noſter ſoporatum eſſe contendit inuito Æſculapio. Hic haud me pœnitet eorum eſſe ſententiæ, qui cenſent ſoporiferum papauer admixtum epulis, quo truculenta ſæuaque beſtia paulum deliniretur: non vt ad ſoporem daretur. nam papauer quod alijs veternum induceret, tantum peruigili & inſomni draconi quendam langorem & lenitatem, quandamque tarditatem adferebat, vt minus ſæniret. Aut inuicem ipſa interdum ſeruabat aurea mala inſomniam miſerata draconis: epulisque papauer miſcebat, vt ſomno breui & leui recreatus & releuatus integrior ad priſtinam cuſtodiam reuerteretur. quod & verius reor. Virg. 4. æn. *— quiane auxilio iuuat ante leuatos?* Quiane. archaiſmus, pro an quia. ſenſus eſt: quaſi vero profuerit mihi eos ante leuaſſe auxilio, vt *quemne ego ſeruaui?* apud Plautum, & apud Terent *Quod ne ego perſcripſi?* Virg. 4. æn. Plaut. Milite. ſc. Curate vt ſplendor. Terent. Phormione. act. 5. ſc 8.

— hic terminus hæret. Vetus eſt dictio ab agrorum terminis & finitoribus ducta & à Lucretio vſurpata.

—finita poteſtas, denique cuique.

Quantum ſit ratione atque alte terminus hæret. Terminum autem altè ſolo defixum & hærentem moueri nefas erat: Et de termino moto prodita eſt actio. Sed & qui terminum exaraſſet, Numa eius boues ſacros eſſe iuſſit. Hic igitur terminus hæret, id eſt, id fixum ratumque nec mutari poteſt, nec moueri. Virg. 4. æn. Lucret. lib. 1. & lib. 6. Libr. 47. ff. Tit. 21.

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. Id Maro ex opinione Ennii dixit, quanquam ea etiam apud Homerum extat. nam Ennius animas ad inferos deſcendere non putabat: ſed quædam ſimulachra. vt Lucret. ſcribit. Virg. 4. æn.

Et ſi præterea tamen eſſe Acheruſia templa Lucret. lib. 1.
Ennius æternis exponit verſibus edens:

Quo neque permanent animæ, neque corpora noſtra:
Sed quædam ſimulachra modis pallentia miris.

Liuius lib. 44. explicatus, Gladiatorium. *Cap. 7.*

MVLTI olim etiam ingenui operas ſuas arenæ certa mercede locabant, vt depugnarent. Eorum mercedem videor obſeruaſſe à Liuio Gladiatorium in neutro genere vocari. ſic n. de Gentio Illyrici rege exiguo Liuius li. 44. precio ad bellum Romanis inferendum à Macedone impulſo ſcribit lib. 44. *Deinde in cuſtodiam* C. *Caßio Tribuno militum traditus, vix gladiatorio accepto decem talentis ab rege rex, vt in eam fortunam recideret.* Senſus enim eſt, pluris conduci gladiatorem, quàm quanti in bellum Gentius coniectus eſt. Sed cum in hunc librum quadrageſimum quartum incidi, quid ve Liui. lib. 44. tat locos eius quoſdam perpurgare? Scribit Liuius: *nam ſicut pleraque noua commenta mortalium in verbis vim habent, explendo cum agi, non quemadmodum agantur, ediſſeri oportet ſine vllo effectu euaneſcunt.* his in verbis ſuſpitio mendi eſt, quod purgabitur, ſi *experiendo* pro *explendo* legas: quod cùm ſententia efflagitet, cur non in medium procedat? præſertim cum aberrare nullo negotio potuerit manus librari à vicina voce, & in propin Liui. ibidem. quam de flectere? Iterum, *& concitatio remorum, directæque in ſe proræ, hoſtes appropinquare apparuiſſet.* hic parum abeſt quin adfirmem emendandum *apperuiſſent*: neque enim apparuiſſe huic orationi conuenire videtur, Liui. lib. 44. niſi *concitatione* legas & *directis in ſe proris*. quod & verius puto. Rurſum, *Laneaſque & tabernas coniunctas in publicum emit.* ego *lanienas* puto ſcribendum, quas Varro lanignas appellauit, auctore Nonio. Erant illic ta- Liuius ibid. bernæ quædam laniorum. Rurſum, *non ad eandem craßitudinem, qua veterem murum.* ſcribo *qua vetus murus*. & paulo poſt; *pro ſtructos eſſe, ſtructi.* Liuius ibid. Rurſum, *cum arma, viros, equos cum cura inexiſſet.* illud inexiſſet verbum nequam eſt, & nullum in lingua Latina. quid ni igitur in locum eius ſubrogemus curauiſſet? Hæc ferè velut libans enotaui: quæ, quod præclarum auctorem deformant, & faceſſere negocium lectoribus poſſunt, eorumque curſum retardare, huic lucubrationi meæ, ſi lucubratio dici meretur liber leuioris operæ, inſerenda putaui.

Terentius eplicatus Eunucho. Sandalia. Sandaligeri ſerui.
Cap. 8.

CVM dixiſſet glorioſus apud Terent. miles, *Qui minus qùam Hercu-* Teren. Eunu. act. 5. ſc. 8. *les ſeruiuit Omphale?* ſuſcepit deriſor paraſitus: *Vtinam commitigari videam ſandalio caput.* quæ ſanè verba vulgo frigidè accipiuntur, quod interpretes non animaduertant, ſæpe ſandalio Omphale Herculem vapalaſſe, at-

que

que ita in tabulis pictum fuiſſe. Itaque cum ſe miles exemplo Herculis in ſeruitutem dare velle diceret, ei Paraſitus, Herculis etiam protinus plagas optauit. ne quis autem iſtud à me ingenioſius, quàm verius excogigatum dicat, coram in medium adducam Lucianũ, qui me iſta ſuſpitione facile liberabit. Τάχ' ἂν ὁμοίαν αὐτὴν ἐξεργάσαιο τῷ ἐν Λυδίᾳ Ἡρακλεῖ, εἰ ἑώρακας γάρ που, ὥσπερ εἰκὸς, γεγραμμένον, τῇ ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πάνυ ἀλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον· ἐκείνην μὲν, τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην, καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσαν, ὡς Ἡρακλέα δῆθεν οὖσαν. αὐτὸν δὲ, ἐν κροκωτῷ, καὶ πορφυρίδι, ἔρια ξαίνοντα, καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς ὀμφάλης τῷ σανδάλῳ. id eſt, ſtatim eam ſimilem reddideris Herculi in Lydia. nam veriſimile eſt te vidiſſe eum pictum Omphalæ ſeruientem valde alieno cultu & abſurdo, illam quidem exuuio Leonis ipſius amictam & clauam manu tenentem & Herculem referentem, eumque in crocotula è purpurea veſte lanam facientem & ab Omphale vapulantem Sandalio. Erant autem Sandalia muliebria calceamenta, vt docet Pollux, elegantiſſima: Interdum etiam aurea, quæ ſua habebant repoſitoria σανδαλοθήκας appellata. Sed & mulieres ſeruos Sandaligeros habebant, qui earum ſandalia gererent, vt ex Plauto agnoſcimus. —*Solea puer obiurgabere rubra.* cum Satyricus dixit, Sandalium intellexiſſe videtur. Sandalij item meminit Lucianus, θάτερον τοῖν σανδάλοιν χρυσοῖν ὄντοιν, οὐ καταχαύσαιμι. & alio loco. λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ. Et Ælianus τοὺς δὲ πόδας σανδάλοις ἐπεδέδυτο.

Lucia. in libel lo. Quomodo Hiſtoria ſcribẽda ſit.

Pollux.

Plau. Trinummo &c. Multas res ſimul.

Perſ. 5. Satyr.

Lucianus.

Ælianus.

Linea diues. Teſſeræ. Σύμβολα. Miſſilia.
Cap. 9.

VERSVS ſunt Martialis lepidi, ſed paucis intellecti, cum tamen verbis minime obſcuris contexti ſint. non commemorabo eorum ſententias, quorum libri in medio ſunt, & conſuli poſſunt: quid ſentiam potius declarabo. Sed ante verſus ipſos adſcribam.

Omnis habet ſua dona dies, nec linea diues.

Ceſſat, & in populum multa rapina cadit. His verſibus niſi me animi coniectura fallit, ſparſionem & miſſilia deſcribit: cum nummi, gemmæ, edulia in populum diripienda iaciebantur. Quam igitur, obſecro, lineam diuitem dicit? ego interpretor gemmas & margaritas resque precioſas in linea. quemadmodum ſi linea margaritarum ſurrepta ſit, dicendus eſt numerus. Iterum ſi maritus vxori margaritas extricatas dediſſet in vſu, eaſque inſcio viro perforaſſet, vt petuſis in linea vteretur, tenetur lege Aquilia. Subijcit in eodem epigram. Martialis.

Nunc veniunt ſubitis laſciua numiſmata nimbis,

Nunc dat Spectatas teſſera larga feras. Superioribus verſibus de miſſilibus diſſeruit, hoc vltimo de teſſeris: quæ globuli erant certæ ſpeciei no-

Martial. libr 8. epigrã. 78

L. Hiſter. ſeruũ §. ſi cum marit. ff. ad l. Aquiliam.

Martia. lib. 8. epigram. 78.

Dio. & xiph. in Nerone.

notis inſcripti, quæ ei, qui iactam teſſeram rapuerat, dabatur. Dio. & Xiphilinus, qui Dionem in compendium redegit, σύμβολα appellant, quæ ſic Xiphilinus declarat: πάντα μὲν γὰρ τὰ πολυτελέστατα ἃ ἄνθρωποι ἐσθίουσι, πάντα δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ τιμιώτατα, ἵππους, ἀνδράποδα, ζεύγη, χρυσίον, ἀργύριον, ἐσθῆτα ποικίλην ἐδίδου διὰ συμβόλων. σφαίρια γὰρ μικρὰ γεγραμμένα, ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχοντα ἐς τὸν ὅμιλον ἐρρίπτει, καὶ ἐδίδοτο ὅ, τι τις δι' ἐκείνων ἥρπασεν. id eſt, Omnia n. lautiſſima, quæ homines edunt, & omnia alia maximi præcij, equos mancipia, iumenta, aurum, argentum, veſtem variam teſſeris dabat. nam globulos paruulos eorum quidque pictum habentes in plebem mittebat, & quod quis rapuiſſet dabatur. Hinc etiam explicatur ſequentes Martialis verſus.

Martia. lib. 8. epigram. 78.

Nunc implere ſinus ſecuros gaudet, & abſens
Sortitur dominos, nec laceratur auis. nam miſſilia rem ipſam ſpargunt, & mittunt, teſſeras promittunt: ita non laceratur rapientium manibus abſens auis, & implet ſinus ſecuros, qui enim in ſinum condidit teſſeram, non metuit ne euolet auis: ſed ſecurus eſt. Securus non ſi auis ipſa eſſet, ne vel viua euolaret, vel mortua è ſinu cadens alternis fieret. Sed vt interpretatio noſtra adſtipulatione confirmata Tranquilli, facilius in vulgus fidem obtineat, non cunctabor adſcribere, quod in Nerone prodidit, *Sparſa & populo miſſilia omnium rerum per omnes dies ſingula quotidie millia: auium cuiuſque generis multiplex penus: teſſeræ frumentariæ, veſtis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, iumenta, atque etiam manſuetæ feræ, nouiſſimè naues, inſulæ, agri.*

Sue. in Neron. cap. 11.

Terentius in Adelphis explicatus. ἑλκύσαι. Babylo. Bacchillus. Baccillus. Cap. 10.

POETAE Comici, qui leues habentur, & ſpectatorum riſum voluptatemque captant, ac vni illi rei ſeruiunt: plerumque tamen ſententias è grauiſſimis philoſophis repetitas adhibent. vt Terentius in Adelphis.

Teren. Adelp. act. 4. ſc. 7.

Ita vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris
Si illud, quod eſt maximæ opus, iactu non cadit:
Illud, quod cecidit forte, id arte vt corrigas. nam è decimo libro de Repub. videtur ſumpta eſſe. ita Philoſophorum grauiſſimus leuiſſimo poëtarum generi etiam ſua libenter impertit. Sic autem Plato ſcribit, καὶ ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος αἱρεῖ βέλτιστα ἂν ἔχειν. ac vero è ſcena tractum illud. Græca eſt & palliata Comœdia. *Tu inter eas reſtim ductans ſaltabis.* Id enim eſt quod ἕλκειν κόρδακα à Græcis dicitur. Sed & Ariſtophanes in Nubibus οὔτ' κόρδαχ' εἵλκυσεν. inde ἑλκύσαι pro ſaltare dixit in Pace. ἓν μὲν οὖν τουτί μ' ἔασον ἑλκύσαι ſubauditur σχῆμα. Alio loco ſcribit eiuſdem fabulæ poëta.

Plato lib. 12. de re publ.

Teren. Adelp. act. 4. ſc. 7.

Ariſtophan. Nubibus.

Ariſtop. Pace.

Iube

— *Iube nunc iam* Teren. Adelſ. act. 5. ſc. 7.

Dinumeret Babylo illi viginti minas. Vbi figuratè Babylonem vocat fratrem, velut prodigum & profuſum: à Babyloniorũ opibus, liberalitate, & luxu ſumpta ſermonis mutatione. Nam Græcis hominibus Medi & Babylonij ditiſſimi & liberaliſſimi videbantur, nec opinione fallebantur. & Græci plerunque eorum ſtipendijs in Aſia militabant, & ſe Medorum pecunia locupletabant. Non tamen poſſum tacitum præterire, quod in antiquo exemplari reperi: nam me ſæpenumero cum copia eſt, delectat vetera monumenta velut oracula conſulere, *Dinumeret ille Bacchilo viginti minas*. Bacchilum Græci panem libationis & fœderis appellant: vt inde potuerit nomen formari eius, qui amores conciliaret nuptiales, & fœdera ſanciret. At Baccillus Græcis eſt mollis & effeminatus, qualis Myccio videri poteſt fuiſſe, qui vxorem non duxerat. Ego neutri ſcripturæ præiudicio vllo nocere in animum induxi: ſed vtranque, vt ſolet inſtitor merces emptoribus, ita quoque lectoribus exponere volui: & vt in theatro fabularum iudicium populare eſt, ſic nos quoque penes populum iudicium eſſe volumus. Tantum de veteribus interpretibus meritò conqueri poſſumus, qui dum verbis parcunt, non ſatis nos erudiunt, maluntque nos ſenſum ſuſpicari, & ſubodorari, quàm certo comprehendere & tenere: ita rem plerumque breuiter perſtringunt de nominum enodatione, in qua plerumque laboramus nullo modo ſoliciti. Addam tamen hoc ἀκροτελεύτιον. fortaſſe *Bacchylo* non incommodè legi poſſe, vt de ſeruo vel liberto loquatur, cum ille Myccio eam pecuniæ ſummam dinumeret.

Vitruuius lib. 10. explicatus & emendatus. Caput 11.

DESCRIPTIONES mechanicæ magnam per ſe obſcuritatem habent, quæ etiam plerumque alia augetur corruptorum librorum difficultate, vt eodem tempore legenti, duæ ſint tanquam ærumnæ ſuperandæ: librorum vna, altera vitiorum. vt in Cteſibica apud Vitruuium machina libro decimo, quod ita ſcribitur. *in quo catino fiant axes in ſuperioribus naribus fiſtularum coagmentatione ſubtili collocati*. emendatum non eſt ſatis, neque cenſeam Vitruuium in re obſcura, ambigua potius voce axis vti voluiſſe, quàm quæ propriè verèque rem exprimeret. Vitru. lib. 10. cap. 12. *Aſſes* igitur lego, vt aſſerculi intelligantur ſubtiliter coagmentati, & ora fiſtularum obturantes: Ac ne alienas opes oſtentem pro meis, & corniculam imiter Æſopicam, ita videbatur Ranconeto emendandum. nam ne axis intelligatur, vt qui per ſphæram traijcitur, commoditas perſpicuitatis negligenda non eſt. Et vt axis idem quod aſſis declaret: tamen ne varietate ſignificationis

nis animus in errorē rapiatur, aſſis certam aſſignans homini intelligentiæ ſentētiam, vtiq; cōmodius hic ſcribetur, vt & eodē mox cap. *aſſes interpo-* [Vitruuius lib. 10, cap. 12.] *ſitos ſupra foramina earum.* nā aſſerculi ſignificātur carū occludētes ora, qui aërem ſpiritumq; dū intro cōpellitur reſerati admittant retro tamē ire nō ſināt vt in follibus operimentum videmus ſcorteum laxari hiareque vēto ingredienti, exitum tamen præcludere recepto. Eodem quoque capi- [Vitru. ibidem] te tertium moneo legendū *aſsibus* non *axibus*. *Aërem*, inquit, *qui erit ibi cū aqua aſsibus obturantibus*. Non eo inficias hæc eſſe quæ ſcribo parua: ſed parua iſta ſæpe moram obijciunt properanti: & magnā creant moleſtiā, cui mederi voluiſſe vitio, verti nō debeat: qui enim ad tantillum obicem nō hæſiſſet, ex ſuo ingenio aliorum hominum ſenſum fingere non debet: & vt ſe hic iuuare nolit, tamen alios ne adiuuemus, deterrere non debet.

Spartianus in Adriano emendatus & explicatus. Primæ & ſecundæ ſententiæ eſſe. Cauſarij. Cauſaria liberalitas. Frumentarij. Saturnalitia. Sigillaritia. Sumere. Paſcere. Neapolis. Demarchus. Tetrapharmacum.

Caput 12.

VENIT in mentem quædam ex Adriani Imperatoris vita his libris aſpergere, quæ tamen eadem, qua ſuperiora nota percuſſa ſunt. Vbicunque [Spartia. in Adriano.] *Seruianus* legitur in ea, Seuerianus à Zonara agnoſcitur. *Pædagogi puerorum* in eadem vocantur, qui regebant Traiani delicatos: eorum enim a- [Spar. in Adri.] moribus perditus erat. vt in vernacula lingua Nepotem appellare ſolemus filium ſororis aut fratris: quod D. Hieronymi exemplo facimus: ita Neptem in Adriano Spartianus appellat ſororis filiam, ſic tamen vt [Spart. ibidem.] per ſororem addat. Legendum autem crediderim *Auunculeium* pro *Articulario*, & *Tatianum*, pro *Actiano*. quod tamen Tatiani nomen ſæpius in [Spart. ibidem.] ea vita, veluti verſipelle, in aliud commūtatum eſt. Sed & *in adoptionis ſpē*, lego, & *adfectatæ tyrannidis*. quorum in ſedibus regnant, quæ ſententiam deprauant. *Curſum fiſcalem* cum inſtituiſſe dicitur Adrianus, puto ſignificari inſtitutum ab eo, vt curſus publicus ſumptibus fiſci toleraretur, cum antè illud eſſet magiſtratuum onus. *Secundæ ſententiæ eſt*, qui poſt alium [Spart. ibidem] ſententiam ſecundò loco dicit. Primæ enim ſententiæ eſt, verbi gratia, Conſularis, qui tertium conſulatum geſſit, ſi qui toties conſul fuerit, in ſenatu reperiatur: alij, ſecundæ. Itaque ſi plures totidem geſſerint conſulatus, qui ante eum honorem adeptus ſit, primæ ſententiæ erat Imperatorum ætate: proinde Adrianus *tertium conſulātum Seueriano detulit, non ſecum* [Spart. ibidem.] *tamen, ne cum ille bis ante Adrianum conſul fuiſſet, Adrianus ſecundæ eſſet ſententiæ*. Sunt igitur primæ ſententię, qui plures Conſultatus, aut in pari numero ante geſſere. *Similis* eſt nomen proprium præfecti prætorio, vt è

Zona-

Zonara patet. *Omnes*, inquit Spartianus, *cauſarijs liberalitatibus leuauit.* hic [*Par. in Adri.*] multi cauſarios legunt, quod non modo me non repugnante, ſed etiam vehementer approbante faciunt. ſed cum in illis, qui cauſarij erant, aut damnum acceperant, aliquid liberalitatis conferri ſoleret, quid vetat illud ſubſidium & leuamentum, cauſariam liberalitatē vocari? vt ſi cauſetur ſe oppreſſam ciuitas oneribus vectigalium & tributorum: aut ab hoſtibus vaſtatos agros: aut ſi quis cenſetur apud Imperatorem ſe damna feciſſe, corpus vulneribus bello acceptis debilitatum & mutilum habere. Quod Adrianum Spartianus dixit *per frumentarios omnia exploraſſe.* de illis [*Spart. ibidem.*] frumentarijs intelligo, qui ex horreis publicis frumentum publicum, quod ciuibus prebebatur certo canone, in domos portabant: quod enim eo frequenter ventitabant, ideo curioſè omnia ſpeculari & explorare poterat. Italicos, à quibus delectum dicit recuſatum, crediderim ciue Italicæ eſſe vrbis Hiſpaniæ. etſi alios diſſentire ſcio. *Saturnalitia & Sigillaritia*, [*Spart. ibidem*] munera ſunt, quæ Saturnalibus & Sigillaribus, quæ feriarum nomina erant, miſſitabantur. *Sumere*, pro comedere, & *Paſcere*, pro veſci ibidem Spartianus poſuit his verbis. *Ad deprehendendas obſonatorum fraudes cum* [*Spart. ibidem.*] *plurimis ſumentibus paſceret.* Sic & in ioco apud Quintilianum vſurpatur ab Afro. *Non comedi panem, & aquam bibo: paſce & redde quod debes* [*Quintil. lib. 6. cap. de riſu.*] pro, *cum à Sraſmane*, ſcribendum *Pharaſmene* & *in conſilio habuit*, non *in conſilia.* [*Spar. in Adri.*] Sed quàm multa eius eius generis emendanda eſſent? ſed ad ſpicilegium alijs reliquendum eſt. Quod oppidum Græcum eſſet Neapolis, idcirco Demarchi Græco vocabulo eius magiſtratus appellabantur. Quinquennalem dicit Adrianum fuiſſe in patria ſua, & in vrbe Adria magiſtratus erat in quinquennium eorum qui Duumuiri dicebantur. *in quo nunc eſt*, [*Spar. in Adri.*] inquit, *templum vrbis ingenti molimine.* Roma enim delubrum habebat & pro dea colebantur quod Prudentius his verbis ſcribit:

Ac ſacram reſonare viam mugitibus, ante [*Pruden. lib. I. contra Symm.*]
Delubrum Romæ (colitur nam ſanguine & ipſa
More deæ, nomenque loci ſeu numen habetur,
Atque vrbis, venerique pari ſe culmine tollunt
Templa: ſimul geminis adolentur thura duabus.)

Tetrapharmacum [*Spar. in Adri.*] cibum appellat *è phaſiano, ſumine, perna, cruſtulo.* vocabulo mutuatitio à Medicorum tetrapharmaco.

Lacunar. Plinthium. Plinthis. Arioli. Infuſum ceris. Noua Colonia. Spuria. Faſcina. Spuriorum nomen.

Cap. 13.

SATVRAM imitamur lancem hoc capite, ac multa cuiuſq; modi hinc

inde

inde adponimus: ita tamen vt varietas laudari facilius poſſit, quàm delectus. Sed nos & in diem viuimus, & parabiles eſcas amamus. Lacunar ex eo dicitur, quod lacus quadratos habeat. Sic enim lacunaria fiebant, vt in tabulato lacus in quadrum texti redderentur. Vitruuius id ſatis docuerit, qui Plinthium, id eſt, laterculum lacunar appellauit, quod laterculo- [Vitruuius lib. 9. cap. 9.] rum quadrata ſit forma. *nonnulli dicunt Apollonium Plinthium, ſiue lacunar.* illud autem Plinthium, plinthis à Plutarcho vocatur. cuius verba ſunt: [Plutarch.] ἡ τῆς ἐνταῦθα πλινθίδος, ἣ ποιεῖ γωνίαν ὀξεῖαν κεκλιμένην πρὸς τὸ ἐπίπεδον.

Annibalemque lares Romana ſede fugantes. de Laribus Hoſtilijs dictum [Feſt. libr. 8. in h.] interpretor, qui Romæ colebãtur, *quòd ab his hoſtes arceri crederentur*. vt Feſtus auctor eſt. Non ſunt arioli tantum, qui per furorem vaticinantur & furibundas mittunt voces præſagas futuri: verum etiam Aruſpices. Fe- [Apul. Apol. 1.] ſtus. *Cuius ad exta inſpicienda conducuntur Arioli*. Apuleius, *an ariolis licet iocinora rimari*. In Alexide Virgiliano Martialis puerum quendam Mæcenatis vati dilectum intellexit hoc verſu:

[Martial. libr. 8. epigrã. 56.] *Tu licet & noſtrum dixit Alexin ames*. At Apuleius puerum amici ſui Pollionis his verbis. *Quanto modeſtius tandem Mantuanus poëta, qui itidem vt ego puerum amici ſui Pollionis, bucolico ludicro laudans & abſtinens nominum:* [Apul. apol. 1] *ſeſe quidem Corydonem puerum vero Alexin vocat*? Sed & Alexin appellaſſe Maronem fere ſuſpicer, quod eodem nomine ante delicatum quendam ſuum celebraſſet Plato. Fabius de imagine maiori, quæ in epilogo ad miſericordiam commouendam ſæpius proferebatur, ſcribit, *& prolata* [Quint. lib. 6. cap. 2.] *nouiſſimè, deformitate ipſa (nam ceris cadauer attulerant infuſum) preteritam quoque orationis gratiam perdidit*. Hic ius ſuum tenuit emendatorum licentia nam *cadaueri infuſa* legerunt: quod tamen eodem ſenſu accipi poterit. verum ego puto veram eſſe quam protuli, lectionem, vt ſenis imaginem cera expreſſam dicat: quod enim infuſum ceris eſt, id in cera fuſum intelligitur & expreſſum. Apuleius interdum non malus auctor, preſertim cum laſciuiæ ingenij non indulget, neque ludum ſibi permittit, *Enim-* [Apul. apol. 1.] *uero quod luto fictum, vel ære infuſum, vel lapide inciſum, vel cæra inuſtum, vel pigmento illitum.* Sed in ea oratione Apuleius cum ſcribit, [Apul. ibidem.] *Ac deinceps veteranorum militum nouo conditi, ſplendiſſima colonia ſumus*. Ego nouam coloniam interpretor deductis veteranis conditam fuiſse. Cicero in Anton. *Negaui in eam coloniam, quæ eſſet auſpicato deducta, dum eſſet incolumis, colo-* [Cic. 2. Philip.] *niam nouam iure deduci*. Iterum, *Colonos nouos adſcribi poſſe reſcripſi*. Idem Apuleius Spuria, & faſcina appellat partes illas, quibus viri & mulieres ſunt, que honeſtè nominari nequeunt: atque ab illa muliebri parte nomen Spuriorum fortaſſe non incommodè deduci poſſet. Nam horum natales non habent obſcuram matrem, ſed patrem appellare non poſſunt.

ſunt. Eius verba ſunt: *Poſſe dicitis ad res venereas ſumpta de mari ſpuria & facina*. His nominibus intelligit conchilia quædam, quæ partes illas, quas dixi figura referunt, vnde & earum nomina obtinent.

Apul apol. 1.

In ius vocare. Auriculam vellere. Porphyrio Horatij interpres explicatus & emendatus. Anteſtatus. Libripeus. Obuagulare. Inteſtabilis. Atteſtari. Cap. 14.

In ius vocare erat olim ei, qui cum tibi aliquid controuerſiæ erat, denuntiare, vt ad Prætorem veniret: itaque ſi parebat, Prætor adibatur: ſin minus, qui vocabat, teſtem adducebat, eique auriculam vellebat. atque ita aduerſario manum inijciebat: alioqui niſi anteſtatus eſſet, manum inijcere, & ad Prætorem iudicemve rapere non licebat. erat iniuriarum actio aduerſus eum, qui ſecus fecerat comparata. Hæc ex Porphyrione Horatij interprete excerpſi, apud quem & lex extat xij. Tab. ſi extare dici poteſt, quod non agnoſcitur, atque ita deformatum eſt, vt in diuerſum degenerauerit. *Si vis vocationi teſtamini, igitur rem capito anteſtari*. Equidem vellem ita ariolari vt ſenſum diuinarem, & ita veſtigia iſta odorari vera, vt verba in ſuo cubili tandem inueſtigarem: conemur tamen: nam nos quidem ab eo ſpecimine, quod dedimus minime verecundari decet: ſed ſolita vti audacia. *Si in ius vocat, ni it, teſtem inigito, aurem anteſtati capito.* Anteſtatus autem ille dicebatur homo, qui adductus aut iuuentus erat, & teſtis factus erat. nam patiendi fungendique ſignificatione Anteſtatus dicitur: vt in lege xii. Tabul. *Qui ſi erit anteſtatus, librìpenſve fuerit, in teſtimonium fateatur, improbus inteſtabilis eſto.* Sic enim ſummotis familia, alienis quibuſdam & ſubditiis verbis, hanc legem apud Gellium legi debere arbitror. Exiſtimo enim Anteſtatum & Libripendem ad teſtimonium dicendum hac lege compelli: ac qui teſtimonium non perhibebant, cum anteſtati erant, cum alia lege xii. Tabul. notabantur. *Quoi teſtimonium defuerit ijs tertiis diebus ob portum obuagulatum ito.* permittit enim vt ad ædeis eius, qui teſtimoniũ deſeruit, cum vagitu quodã & quiritatione conuitiũ fiat, Obuagulare enim à vagire deducitur, tum vero inteſtabiles reddebantur. *Inteſtabilis autem eſt*, vt inquit Caïus, *& qui lege iubetur, ne eius teſtimonium recipiatur, neve ipſi dicatur teſtimonium*. Puto autem talione plectꝭ eum, qui teſtimonium defugerit, vt nemo ei cogatur teſtimonium dicere. Ex eo inde factum eſt, vt inteſtabilis homo, inuiſus, ſceleratus, flagitioſus & execrabilis eſſet. Horat. —*is inteſtabilis & ſacer eſto*. Plautus: *Semper caueto ne ſis inteſtabilis*. Salluſtius, *neque ſe aliter tutum putat, quàm ſi peior atque inteſtabilior metu veſtro fueri*. Anteſtatus autem pro atteſtatus à veteribus dictum puto, ſummutatione d. in n. niſi ſi quis pro circunteſta-

Porphyr. in Horat. lib. 1. ſaty. 9.

Aul. Gel. lib. 6. ca. 7.

Feſt. Pom. lib. 14. in lite. P.

L. Cũ lege ff. Qui teſta. fac. poſſ. & q. teſt. f.

Horat. lib. 2. ſatyr. 3.

Plau. Cũrc. ſc. Quo te hoc noctis.

Sall. in oratione lepidi ad popu.

tus accipiat, cum an præpoſitio circũ ſignificet: quod tamen dixi probabilius arbitror præſertim cum atteſtari ſit teſtem facere. Cice. pro Mil. *Te tamen Magne atteſtaretur.*

Cic. pro Milo.

Lex xii. Tabul. explicata. Coniicere cauſam. Coniectio. Aſsiduus. Vindex. *Cap. 15.*

Auct. ad Herẽnium lib. 2.

VETVS illa xii. Tabul. lex, *Rem vbi pagunt, oratione pagunto.* Sic enim ea legenda eſſe videntur: quam in ſententiam ſit, quæſtionis eſt. Sunt qui eam interpretentur de pactione & conuentione, quæ conteſtandæ litis cauſa efficitur: vt per ſponſionem: quibus ſuffragatur quod continuo de coniectione cauſæ attexitur. Sed magni ſanè nominis virum, hic tamen à me non nominandum, quem, etſi ab eo non diſſentiam, contendere, tamen hic fortaſſe nominari nollet, nec ſuam præſtare ſententiam. audiui ſic concipienda eſſe verba legis. *Rem vbi pagunt, ratum eſto. ni pagunt, in comitio aut foro ante meridiem cauſam coniicito.* is etiam ſententiam ſuam auctoritate Fabii tuebatur, ſcribentis in xii. Tabulis ſcribi *ni ita pagunt*. Sed aliis fortaſſe in locis duodecim *ni pagunt*, extare potuit. hoc tamen teſtari poſſum nihil eſſe in eo ſenſu xii. tabulis indignum. Alii de ſtipulatione, quæ oratione, id eſt, verbis fit, intelligunt. Ego veriſſimum crediderim ſenſum eorum, qui de pactis iudicii & litis cauſa fiunt, intelligunt. Itaque ſiue paciſcuntur Prætorem adire ſponſione facta, vel ſacramenti pœna, quod eſt in comitio: ſiue iudicem conueniunt: quod eſt in foro, ante meridiem cauſam coniiciebant. Erat autem cauſæ coniectio tanquam compendium & breuiarium cauſæ: velut enim per iudicem vel libellum rem exponebant, & quaſi cauſam ſuam in breue cogebant. Sed & coniicere cauſam eſt interdum cauſam agere. Afranius. *Cauſam coniicere hodie hic apud te volo. Ambon adeſtis, profuturos arbitror.* Etiam coniectio pro pacto interdum legitur. Apuleius in Apolog. *præter hæc, ea conditione, factam coniectionem, ſi nullis ex me ſuſceptis liberis vita demigraſſet, vt dos omnis apud filios eius Pontianum & Pudentem maneret.* niſi ſi quis hic *coniunctionem* emendet. quod non putem. Extat & xii. Tabularum lex non apud Cice. modo, verum etiam apud Gellium. *Aſsiduo vindex aſsiduus eſto: proletario ciui, cuiuis volet, vindex eſto.* quam Cicero ſic explicat, vt locuples locupleti ſit vindex. Sed niſi mendoſa Varronis apud Nonium verba ſunt, maximus ille ſcriptor & Togatorum doctiſſimus interpretatur locupletem ipſum ſibi vindicem lege conſtitui: alium autem neminem. Eius enim verba ſunt. *Quibus erant pecuniæ ſatis, locupletes aſsiduos, contrarios, proletarios.* Idem, *Aſsiduo neminem vindicem voluerunt locupleti.* fortaſſe autem de mendo cuipiam iſta ſuſpecta eſſent, legendumque putaret. *neminem* vin-

Quint. lib. 1. cap. 6.

Apud Non. in Coniicere.

Apul. apolo. 2.

Aul. Gel. li. 16. cap. 10.

Cic. in Topic.

Apud Non. in Proletarij.

vindicem voluerunt,niſi aſsiduum. id eſt,locupletem. Vindex autem eſt,qui vindicat quominus is,qui prenſus eſt,ab aliquo teneatur. vt cum cuipiam iniecta eſt manus, vt ad Prætorem iudicemve ducatur: qui etiam eum, qui iudicatus à creditore ducebatur,liberabat.

Tranquil.explicatus. Decuriæ Equitum tres. Ducenarii. Ducenaria. Centenaria. Centenarii. Dendrophori. Selecti iudices,in quibus Plinio parum conuenit cum Aſconio, in quo Plinium Seneca ſequitur, & Cicero cum Aſconio facit.

Cap. 16.

SCRIBIT Tranquillus, ad tres iudicum decurias quartam fuiſſe additam ab Imperatore Auguſto, ex inferiore cenſu, quæ ducenariorum vocaretur, iudicaretque de leuioribus ſummis. Tres erant decuriæ equitum, quæ iudicabant: vna Tribus ærariorum, altera ſelectorum iudicum, tertia Nongentorum. Hi etiam ciſtas in comitiis ſeruabant. Ad has tres Equitum decurias ex inferiore cenſu hominum,qui ducena in profeſſionem cenſualem deferebant ſeſtertia, non vt Equites quadrigena, quarta fecit diuus Auguſtus centuriam. alii tamen ſunt ducenarii in Conſtantini Imperatoris reſcripto, qui ſcilicet vt opinor, ducenteſimam auctionum exigebant: vt & centenarii in eodem reſcripto ſunt,qui centeſimam hæreditatum exigebant. Sed reſcripti verba reſcribere quid vetat? *Si quis à ducenariis,vel centenariis,vel fiſci aduocatis læſum ſe eſſe cognoſcit, adire iudicia,& probare iniuriam non moretur.* Illud tributum etiam ducenaria vocabatur,non tantum vt à Tranquillo in Caio Principe,ducenteſima. Apuleius. N*am procuratorem Principis ducenaria perfunctum, dehinc fortuna triſtiore decuſſum prætereuntem coram fueram aggreſſus.* Ab his alij erant Centonarij,qui ſcilicet Centones conficiebant, quibus in obſidione oppidani aduerſus arietem vti ſolebant, & obſeſſores,vineas ne incenderent integebant. Sic Dendrophororum erat collegium,quod materiam ad bellicas machinas aduehebant. Sed vt ad ducenarios reuertar, de poſterioribus accipi ducenarijs arbitror quod à Diuo Cypriano de Martiale ſcribitur. Sed quoniam in mentionem iudicum incidimus: parum in ſelectis Plinio cum Aſconio conuenire videtur: Plinio enim nomen eſt ordinis,& decuriæ, non ſortis: Sic enim Plinius ſcribit: *Et diuiſus hic quoq; ordo erat ſuperba vſurpatione nominum, cum alius ſe Non gentum,alius Selectum,alius Tribunum appellaret.* Cōtrà Aſconius poſt ſubſortitionem à prætore factam Selectos Iudices appellatos fuiſſe refert. *Moris* inquit, *erat celebrata iudicum reiectione & haberi in officio prætoris, & in archa reponi nomina Iudicum Selectorum.* Iterum, C*um iuraſſent omnes præ-*

Suet.in Augu. cap.32.
L.prima. De lucris aduoc. & comiſ.offi. ſen apper.lib. 12.Codic.
Suet.in Caio ca.39.
Apu.lib.7.de de aſin.aur.
Plin.lib.33. cap.2.
Aſcon. Ped.2. in Verr.
Aſcon. eod. in loco.

R 2 ter

Vacillare ſi Nonio credimus, qui ductum ait à ſenibus ſe baculo alleuantibus & ſuſtinentibus, dicetur quaſi bacillare à bacillo. Præſtringio culos Varro non tantum auri fulgore: ſed etiam meri viribus ſcribit his verbis, quæ adhibenda duxi, quod vitioſa in exemplaribus circunferantur. *Nec mirum ſi cæcutis: aurũ enim non minus præſtringit oculos quàm* ὁπολὺς ἄκρατος.

Non. in Vacillare.

Apud Non. in Præſtringere.

Elegans eſt Varronis ſentẽtia de arquatis & inſanis, quam præterire non potui, ita me delectauit. *Nam vt arquatis & quæ non ſunt, & quæ ſunt, lutea videntur: ſic inſanis ſani, & furioſis videntur eſſe inſani.* Manica, Catulus, Collare, vinculorum genera ſunt in illo verſu Lucilii:

Apud Non. in arquatus.

Apud Non. in Collare.

Cum manicis, catulo, colarique vt fugitiuum.

Deportem. Varronis liber inſcribebatur Hippoſyne, id eſt, Equitatio. ſed titulum hunc exeſum reperias in Grammaticorum libris, nec intelligas. Ex eo libro adfertur *Apollonium ideo excuriant, quia nihil habebat.* Lutum pro lutulẽtis hominibus veteres poſuerũt: vt & cænũ pro cœnoſis & turpiſſimis. Lucilius: *Nil parui ac penſi vtiliter edoceas lutum.* Philoſophos decolores, & macros, Monogrammos appellauit Lucil. *Quæ pietas? monogrammi quinque adducti pietatem vocant.* Inſcriptum eſt quod profeſſum non eſt, nec à publicano ſcriptum. Lucil. *facit idem quod illi, qui inſcriptum ex portu exportant clanculũ, ne portoriũ dent.* Non aſſentior Nonio, qui Scripturarium cenſet eſſe tabellariũ, vel tabulariũ: cum is ſit, qui cõmentarium ſcripturæ conficiat pecoris in paſcuis publicis paſcentis, vt in capita pecuniam exigat, quæ pecunia etiam, vt ante docui, ſcriptura dicitur. Lucil. *Publicanus vero Aſiæ fiam, vt ſcripturarius.* Eluuiem facere pro eluere & egerere cibi reliquias dixit Lucil. *Vt ſi eluuiem facere per ventrem velis.*

Apud Non. in Excuriari.

Apud Non. in Penſum.

Apud Non. in Monogrammi

Apud Non. in Portorium.

Apud Non. in Scripturarij.

Apud Non. in Expirare.

Concham ſalis puri pro ſaluio dixit Horatius. proinde ſcripſit Pomponius: *Concha vos iſtic manet. eliminabo extra ædes coniugem.* pro cœna vobis parata eſt, quod in menſa ſalinum poni ſoleat. Condepſere ſine cõtrouerſia Latini à Græco traxerunt. Homerus — κηρὸν δὲ τμήξας μελιηδέα. Inſcribitur liber Varronis *Atticus tettix*, id eſt, Attica cicada, quam Athenienſes gerebant olim, indigenas indicare ſe volentes: capillos enim inuolucro comprehenſos cicadæ morſu nectebant & nodabant. Proinde Virgilius ſcripſit:

Horat. lib. I. ſaty. 3.

Apud Non. in Eliminare.

Apud Non. in Condepſere.

Hom. Ody. μ.

Apud Non. in Rabere.

Ergo omnis cano reſidebat cura capillo
Aurea ſolemni comptum quoque fibula ritu
Cecropiæ tereti nectebat dente cicadæ. Ex ea ſatyra adfertur.

Virg. in Ciri.

Apud Non. in Rabere.

Quid eſt? quid latras? quid rabis? quid vis tibi? Marcipor ſatyra Varronis erat, in qua, vt ſuſpicor, de ſeruitute differebat & herili imperio, ac fortaſſe veteres laudabat, qui clementer & humanè imperabant ſeruis, quos paucos, eoſque gentiles ſeruos habebant: contrà homines ſuæ ætatis

tis carpebat, qui tot agmina, tot legiones ſeruorum habebant, quibus aſperè imperabant. Ex ea lepidos verſus adtexui.

Apud Non. in infernum.

Nubes aquali frigido velo leues,
Cæli cauernas aureas ſubduxerant,
Aquam vomentes inferam mortalibus. Iterum,

Apud Non. in Syrus.

Ventique ab axe ſe erumpebant frigidi
Phrenetici Septentrionum filij,
Secum ferentes tegulas, ramos, Syros. Iterum,

Apud Non. in Euirare.

Spatale euirauit omnes Veneriuaga pueros. Varro in Endæmonibus ſæpe pro Endymionibus ſcribitur perperam in Grammaticorum libris: ſæpius tamen pro Eumenidibus quo è libro hoc adfertur. *Quæres ſi in ſomnium recideris* ἐν ἀδεσπήπολε, *eris iterum exporectus.* Taxim veteres pro ſenſim tangendo dixerunt Varro Gerontodidaſcalo, *Nouus maritus tacitus taxim vxoris ſoluebat cingulum.* Quod περίδειπνον Græci vocant, vel auctore Varrone Silicernium Latini priſci vocabant. eius ſunt verba.

Apud Non. in Exporrectum.

Apud Non. in cingulum.

Ad ſepulchrum antiquò more ſilicernium confecimus, id eſt, περίδειπνοι. Satyra Varronis, quæ Ταφὴ μενίππου inſcribebatur, etiam ἀπαρλόιζος vocabatur: quod annotare placitum eſt, quia id temere immutatum iuueni. Tutanus, Deus erat, qui omnes qui laborabant, tutabatur: ex eo colebatur, quòd nocte fugaſſet exercitũ Annibalis. Varro in lib. qui ſcribebatur Hercules.

Apud Non. in Silicernium.

Apud Non. in Edones.

Apud Non. in Tutanus.

—Tuam fidem
Noctu Annibalis cum fugaui exercitum
Tutanus, hoc Tutanus Romæ nuncupor,
Hac propter omnes, qui laborant, inuocant.

Qui à Græcis θυννοσκόποι appellabantur à Varrone ſignificati ſunt, cum ſcripſit. *Non animaduertis cetarios cum videre volunt in mari thunnos, adſcendere in malum altè vt penitus per aquam perſpiciant piſces?* Melodinus Varro à melodia dixit: *Si quis melodinis* ὄνος λύρας, *præſepibus retineat ſe forenſibus.*

Apud Non. in Cetarij.

Apud Non. in Præſepia.

Plinius libro 7. Naturalis Hiſtor. explicatur. Cercuri & Catapultæ inuentores.

Cap. 18.

NON ſatis intelligo quid libro ſeptimo Naturalis hiſtoriæ Plinius, his quæ adſcribam, verbis ſignificet: in quorum ſalebra multi, niſi perbellè diſſimulant, ſeſe mihi hærere plerunque oſtendunt. *Poſt aliquot annos adiectus eſt & meridies, accenſo Conſulum id pronunciante, cùm Curio inter roſtra & Græcoſtaſin proſpexiſſet talẽ ſolem. A columna ænea ad carcerem inclinato ſidere, ſupremã pronunciauit.* Ego ea nõ ſine cauſa obſcura intelligo, cum legendi inſcitia, & ſcribẽdi, verba Plinij exoleuerint, & mõſtra hæc in vltimas

Plin. lib. 7. cap. 60.

timas terras deportanda pepererint. Scribendum igitur eſt è iuratiſſimis & fideliſſimis libris *cùm à curia inter roſtra & Græcoſtaſim proſpexiſſet ſolem à columnia Meuia ad carcerem*. Sed hac occaſione adductus, alia quædam leuiter & ſaltuatim ex eodē libro attingam. Scribit Cyprios inuentores Plin lib. 7. cap. 56. Cercuri fuiſſe Interpres tamē Thucydidis Corcyreis eius nauis inuentionē aſſignat. quo cū facit & Cercuri nomē. Thucy. inter. Celocē dicit Plinius à Rhodijs Plin. lib. 7. cap. 56. inuentam: ego Celeten eo in loco in exemplaribus vetuſtis reperio, & verius exiſtimo. Catapultam à Syris iuuentam prædicat: at eam iuuentam in Sicilia à Dionyſio Tyranno fuiſſe ſcribit Ælianus: & Græcus quidam, qui allata è Sicilia catapulta, dixit: ὤλετο ἀρετὰ, à Syris iuuentam non putauit: Ælianus. & machinalis ſciētiæ peritiſſimos fuiſſe Siculos Archimedes ſatis oſtenditur. Sed in rerum inuentione varij varia tradunt. Sic Arietem Plinius Plin. lib. 7. cap. 56. repertum bello Troiano fuiſſe literis mandauit ab Epeo. quem Septimius Florens. Carthaginienſibus vendicat. *Nam & arietem*, inquit, Tertul. lib. de Pallio. *(non quem Laberius reciprocicornē & lanicutem, & teſtitrahum vocat, Sed trabes machina eſt, quæ muros frangere militat) nemini vnquam adhuc libratum. Illa dicitur Carthago ſtudijs aſperrima belli, prima omnium armaſſe in Oſcillum penduli impetus, commentata vim tormenti de bile pecoris capite vindicantis.* Cum autem de veteribus literis Græcis diſputat, mihi diligenter veſtigia Plin. lib. 7. cap. 53. literarum rimanti: ſcriptum ab eo fuiſſe videtur ἀδυσικράτης ἀνέθετο τῇ διὸς κόρῃ δεκάτην ἤδε δέξατο ἤδιον τηνδέ· ac principium ſane horum verborum audacter adfirmare poſſe videor. de clauſula paululū addubito: ſed nihil comminiſci potui, quod propius ad literarum ductus accederet. Scribit *Q. Fabium Maximum in conſulatu ſuo Pridie Cal. Ianuarij mortuum, in cuius locum* Plin. lib. 7. cap. 53. *M. Orelius pauciſsimarum horarum conſulatum petierit*. Scribe, *Caninius Rebelius*. In cuius conſulatum multa iocatus eſt Cicero. Apud Macro. li. 2. Sat. ca. 3. *E diuerſo* inquit Plinius, *Phalereus tum deploratus à medicis vomicæ morbo cum mortem in acie* Plin. lib. 7. cap. 50. *quæreret, vulnerato pectore medicinā inuenit ex hoſte*. Emendo, *Phereus Iaſon cū deploratus à medicis*. Plinius de ventidio. *Cicero inquit, mulionē caſtrenſem ſuffraraneū fuiſſe*. hic in quibuſdā peruetuſtis codicibus legitur. *caſtrenſis* Plin. lib. 7. cap. 43. *ferraniam fuiſſe*. in quibuſdam, *caſtrenſis fuſinariæ*. Ego legendum eſſe cenſeam, *caſtrenſis furnariæ*. Scio non deeſſe cui *farinariæ* legendum eſſe videatur, ſed illud alterum & probabilius eſt, & ad ſcripturam veterem propius accedit.

Nonius emendatus & explicatus. Conſtitio. Inſtitio. Petauriſta. Schemæ: Enixæ. Impanetare. Coſigerare. Tenebra pertundere. Grumæ. Campter. Politiones & depolitiones.

Caput. 19.

Vt iam ſuperioribus aliquot capitibus per Nonium vagatus ſum, hoc etiam & aliquot aliis efficiam, ac quædam ex eo excerpam, quæ non erunt omnino cognitu iniucunda: tantum legentes meminerint hæc omnia ludicræ cuiuſdam & defunctoriæ eſſe operæ. Cum eſſe νότον ab humore dictum probat, attulit hunc Homeri locum, κατὰ δὲ νότιος ῥέεν ἱδρώς. In cuius locum ſuccidaneum quiddam ex Homero, quod hoc veriloquiũ, quo de agebat nihil attingit, ſubiecerunt nihiloſecius illud. Quod de Borea ſecundo loco adfert, per ſummam iniuriam immutarunt, cum ſcribi debeat in alio loco ὄντε θαλάσσης κύματος. Vt à ſtando ſtatio dicitur: ſic à conſtando, conſtitio. Nonius de veſtibulo. *Atque ob hanc conſtitionem & quaſi ſtabulationem.* Sic inſtitionem Cice. dixit in Tuſculanis. *Qui errantium ſtellarum motus, progreſſiones inſtitioneſque notauit?* cum aſtra ſtare & tanquam inſiſtere videntur, quam Græci στηριγμὸν, ſtationem Aſtrologi vocant. Petauriſtam dictum legimus, qui ſaltibus vel ſchemis leuioribus moueretur nam à Latinis Schema Schemæ etiam dicitur. Tranquillus. *In re turpi, ne cui in opera edenda exemplar impetratæ ſchemæ deeſſet:* vbi perperam ſcribitur *imperatæ ſcenæ*. Petauriſtæ nomen vſurparat in epiſtola ad Cæſarem, *Conuocat Ptolomæum* κιναιδολόγον, *Nicona Petauriſten, Diona* αὐλοποιόν. Sic ea verba Varronis legenda eſſe cenſeo. Qui ſunt autem Cinædologi ex Athenæo cognoſcere facile eſt. Enixas, ſunt qui à Nixis diis, qui nixibus parientium præerant, nomen habuiſſe cenſeant: quam tetigit ſententiam Nonius. verum in eo non ſatis ob deprauationem, perſpicitur. Sed ex iis, quæ dixi, facilis emendatio eſt: cum ſit in eo legendum *è Nixis*. Accenſi dicuntur, quod acciantur, quaſi accerſiti. Varro delectabatur Græcis verbis & antiquis obſoletiſque Latinis, vt hoc, quem adſcribam, loco. *Eccleſiam in regiam arctam impancrarunt*. Coſſigerare dixit Accius, pro in coxam aggerare & attollere. nam coſſam etiam pro coxa dicebant. teſtimonio eſt coſſim pro coxim. verba Accii. *Bene proſciſſas ceſsigerare ordine porcas, bidenti ferro, rectas deruere.* In Calone quod ex Homero adfertur, non conuenit, cum ſcribendum ſit, Πίδ' ἐξ χαλ' ὑπέθεντο. Delibratum dicit eſſe decorticatum Nonius: vt deartuatũ, per artus diſciſſum. id adeo moneo, quod exemplaria alium efficiunt ſenſum. Eleganter iocatur in curioſum Plautus in Aſtraba. apud Non. *Terebra tu quidem pertundis,* quod eſt tanquam exterebrare vis. Grumæ ſunt loca media, in quæ conueniunt quatuor viæ, vt in caſtris gnoma à Suida dici videtur, cuius verba ſunt: Γνώμα ὀλίγον ἐξωτέρω τῆς στρατηγίδος σκηνῆς, χωρίον τι, ὥσπερ ἀγορὰ ἀπεδέδεικτο ὃ δὴ γνώμα προσηγορεύετο. ἐκεῖσε δὲ αἱ πρεσβεῖαι καὶ αἱ ἀγγελίαι καὶ ὅλα ἐγίνοντο. quæ ex Polybio adduxiſſe Suidas videtur. Eſt & Gruma menſura, qua fixa, viæ diriguntur ad lineam, vt in caſtris metandis & in agris aſſi-

Nõ. in Auſter.
Hom. Ilia. φ.
Non. in Borea
Hom. Iliad. ξ.
Non. in veſtibula.
Cic. 1. Taſcul.
Sueto. in liber cap. 43.
Non in Petauriſta.
Athæ lib. 14. cap. 7.
Apud Non. in Enixæ.
Apud Non. in Impancrare.
Apud Non. in Porcæ.
Apud Non. in Calones.
Apud Non. in Delibratum.
Apud Non. in Exterebrare.
Suidas.

aſſignandis. Lucil.

viamque

De gruma vis, vt caſtris menſor facit olim. Fulguratores, vt extiſpices, aruſpices. ſcribendum cenſeo. & *paſtus quod eſſet, Paſcere dicebant* & *quaſi è vitijs locum.* Campter flexum ſignificat in curriculis circenſibus. quod verbum vſurpauit Pacunius apud Nonium, *Extremum intra Campterem ipſum prægradat Parthenoreum.* & in Promicare citatur in fabula inſcripta Δηπτρουσι βοῦς· titulus in excuſis lib. deſideratur. *Quid ſtomachatur Mneſarchus?* & *columna Meuia*, non *Meuiana.* & ſic multis in Ciceronis locis perſpicuè ſcribendum eſt. Multa prætereo, dum propero. Politiones agrorum ſunt cultus: contrà, depolitiones, Varro, *Quid mirum? ex agri depolitionibus eijciuntur, hic in cœnaculo polito recipiuntur.* Dentifabres vno verbo dixit Ennius de raſtris.

Apud Non. in Gruma. Apud Non. in fulguratoris et in panis. & in Connitium. Apud Non. in Prægradat. Non. in Promicace. Non. in digladiari. Non. in Meniana. Apud Non. in politionum agrorum.

Raſtros dentifabres capſit cauſa poliendi

Agri. De præficis hæc verba ſunt Varronis è lib. 4. de vita pop. Romani. quæ vix intelligi in libris excuſis poſſunt. *Deinde Næniam cantoris ſolitam ad tibias & fides eorumq; ludis trigas curſitaſſe. Hæc mulier vocitata olim præfica vſq; ad Punicum bellum, Inde parectatos & chlamides & barbula prima.* In Lucil. legendum eſt. Legimus in Nonio ex Varrone Maiores *aſſiduo neminem vindicem eſſe voluiſſe*, cum tamen apud Cice. ſciamus legem xii. Tabul. iubere, *vt aſſiduo vindex aſſiduus ſit*: vt fortaſſe in Varr. mendum ſit, quod reor: legendumque puto. *Aſſiduo neminem vindicem niſi aſſiduum eſſe voluerunt.* Hæc per tranſennam inſpiciens obiter collegi è multis pauca, vt qui ſummam è Carpathio mari libet aquam vt apud poëtam eſt.

Apud Non. in Politiones. Apud Non. in Præficie. Apud Non. in Parectati. Apud Non. in Proletarij. Cic. in Topic.

Anima. Ieiunis fœtet anima. Cornus *pro cornu. Sudum.* Columen. *Aptum.* C*onſellæ.* Ex*aptum. Flexa.* λοξίας ἀπόλλων. *Vetulus lupus. Acetum. Ægyptium. Acris.* Copron. *Fellare. Scabrere. Albus canis. Carteon ſtadium. Sibyna. Promeritum. Algolocheum.* Cortinipotens *Apollo. Carpineus. Gallantes. Manus viſco tinctæ. Conijcere cauſam. Cōijcere de ratiuncula. Tributum in ſingulas tegulas. Ædiles praerant menſuris. Subroſtrani. Indu. Multa in Nonio reſtaurata.*

Caput 20.

NON fuerunt babylonica maiore diſtincta varietate quàm hæc ſcriptura: intelligentque pictores & poëtæ non ſibi ſolis prodigialiter rem aliquam variare licere. Quod anima fœtet ieiunis idcirco Plautus in Mercatore ſcripſit, *Ieiunitatis plenus animam fœtidat* & Cœcilius.

— quem mihi, vbi

Domum

Plau. Mercat. Apud Non. in Anima.

[Apud No. ibi.] *Domum aduenì, aſſedi, extemplo ſauium*
Dat ieiuna anima. Cornus à Varrone poſitum pro neutro cornu. *Phry-* [Apud Non. ib.] *gius per oſſa cornus liquida canit anima.* vbi anima ſonum ſignificat, Quæ & auctore Nonio interdum iracundiam & furorem etiam ſignificat.

[Apud No. ibi.] *Noctilucam tollo, ad focum fero, inflo, anima reuiuiſcit.* Sudum eſt ſiue vdo: proinde non tantum cœlum ſudum dicitur: ſed etiam ventus, qui ſiccus [Apud Non. in anima.] eſt: Varro *Dum nos ventus flamine ſudo.* Putat M. Tullius terram efficere noctem non tantum ad quietem animantium: verum etiam ad numerum dierum. Semper enim ſi luceret, dies diſtingui numerarique non poſſet. Verba eius ſunt è lib.4. de Repub. *Eademque obiectu ſuo vmbram noctem-* [Apud Non. in aptus.] *que efficiat, cum ad numerum dierum aptam, tum ad laborum quietem.* Columen interdum auxilium eſt & firmamentum. Accius Demetrio. *Hinc co-* [Apud No. ibi.] *lumen alæ geminis aptum cornibus.* Eſt & columen albor. Catullus. *Sub altis* [Catul. de Hecyntho, & ali.] *Phrygiæ columinibus.* Conſellę ſunt tanquam ſellæ duæ iunctæ, & ſellæ geminæ. Lucil. *Conſellas quoque præualidis in funibus aptas.* Exaptum, ex ali- [Apud Non. in aptum.] quo pendens, & ligatum dicitur. Lucil.

Ibat forte aries, inquit, iam quod genus quantis
[Apud Non. in aptum.] *Teſtibus, vix vno filo hoc ſe hærere putares*
Pellicula extrema exaptum pendere onus ingens. Varronis erat ſatyra nomine, Mutuum muli ſcabunt, vel περὶ χωρισμοῦ. Binomines enim illi libri erant. Aliter ab alijs inſcribitur: ſic autem inſcribebatur. quod dum nobis mutuo aſſentamur & blandimur, nobis ea attribuimus, quæ à nobis alieniſſima ſunt & remotiſſima. Ex ea ſatyra adfertur, *Vbi lucus opacus teneris* [Apud No. ibi.] *fructibus aptus, Vnus conſternit nobis vetus reſtibus aptus.* cum Lucilius ſcripſit, lectum ſignificat veterem & reſtibus nexum & ligatum. Scribit Varro olim minores natu fuiſſe Romæ aperto capite. Eius verba ſunt, *Minores* [Apud Non. in apertum.] *natu capite aperto erant, capillo pexo, vtique innexis crinibus.* Flexa ſunt quæ obliqua & tortuoſa oratione implicata ſunt, non apertè expreſſa. Pa- [Apud Non. in autumare.] cunius. *Flexa non falſa autumare dictio Delphis ſolet.* inde λοξίας ἀπόλλων vocatus eſt, vt floxiloquus. [Apud Non. in attendere.] In Macco citatur Pomponius, vt in ſtulto. Macco enim mulier ſtultiſſima fuit, vt ex Ariſtophane conſtat. Inde & Maccus [Ariſto. equitibus.] effectus eſt, vt auguror. Vetulus lupus pro homine veteratore, fallaci & [Apud Non. in accipere.] rapaci veteribus vſurpatum. Lucil. *Sic inquam & veteratorem illum vetulum lupum Annibalem acceptum.* Acetum Ægyptium optimum fuiſſe & a- [Apud Non. in acre.] cerrimum videtur. Cicero Hortenſio. *Quod alterius ingenium ſicut acetum Ægyptium, alterius ſic acre vt mel hymettium dicimus.* Acrem & vehementem, & ſæuum Theopompum hiſtoricum, Philiſtum breuem & contractum fuiſſe accepimus. Cicero Hortenſio. *Aut Philiſto breuius, aut Theo-* [Apud No. ibi] *pompo acrius, aut Ephoro mitius inueniri poteſt?* Copron pro ſtercore Græco ver-

verbo dixit Varro, *Non Hercules poteſt, qui Augiæ agebat copron.* Fellare i- Apud Non. in dem pro mãmas ſuggere vſurpauit, quod poſtea verbum turpe factum & Agere. obſcœnũm eſt. Eius verba ſunt, *Vbi quod lupam alumni fellarunt olim.* Sca- Apud Non. in Alumnus. brere pro ſcabrum eſſe poſitum reperimus. Pacuuius,

Quæ deſiderio alumnum, pœnitudine, Apud Nõ. ibi.

Squales ſcabreſque & inculta vaſtitudine? Chœnix fabula Ennij fuit de nomine menſuræ Græcæ, vt Modius Varronis, quæ mediocritatem victus ſignificauit & moderationẽ. Hæc Ennij inſcriptio vitiata eſt in Nonio. Ex ea eſt iſtud: *Tum tu iſti crede atque exerce linguam vt argutarier poſ-* Apud Non. in *ſis.* Argutari. Homerus facundos ſenes comparauit lib. 2. Iliad. cicadis. Idem No- Apud Non. in nius fecit in Exodio loquacem præſtringens his verbis, *Quando ad ludos* Argutari. *venit, alij cum tacent, totum diem algutatur quaſi cicada.* Cæcilius *Embono* ci- Apud Non. in tatur *Symbolo* fortaſſe potius, & verius puto *Emporo,* id eſt, Mercatore le- auſcultare. gendum. Eſt & Simulans Afranij fabula in Nonio inſcriptionis deprauatæ, ex ea adfertur. *Næ ego illos velitantes auſculto libens.* Cæcilij fabula e- Apud Non. ibi. tiam Plocion erat ab ornamento capitis. Plotium malè appellatur. Plato Apud Non. in Sympoſion ſcripſit de conuiuio Agathonis poëtæ, in quo de amore diſ- aduenire. putat. Eius exemplo Agathonem vt reor, Varro ſcripſerat, è quo adfertur. *Virgo de conuiuio abducatur, ideo, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures* Apud Non. in acerbum. *Veneris vocabulis imbui noluerunt.* κύνα ἀργὸν variè Grammatici Græci exponunt. Varro album redidit: & Nonius mitem & placidum interpretatur. *Aduerſi venti ceciderunt, quod ſi pergunt diutius mare voluere, vereor ne* Apud Non. in *me quoque cum domum ab Ilio ceſſim reuertero, præter album canem agnoſcat ne-* album. *mo.* Iam ante docui Varronem vſurpatorem verborum eſſe Græcorum: id & hic doceo, nam acroaſin pro auditione dixit in ſepultura Menippi. *Diogenem literas ſciſſe tùm vſioni quod ſatis eſſet, tum quod etiam acroaſi bello-* *rum hominum.* Apud Non. in Bellum. Sic epitaphion agona, pro ludis funebribus poſuit. quo etiam in loco belliſſimè & elegãtiſſimè carteon ſtadium poſuit, pro chartis & libris in quibus ſcribimus & nos ſcribendo exercemus. Eius verba ſunt, *In carteo ſtadio epitaphion agona: quo quis certaſſet animo bellus homo,* Apud Non. in Bellum. *magis delectatus ſtoicorum pancratio, quàm Athletarum.* Sibyna, genus teli Apud Non. in eſt, Pacuuius, *Barbaricam peſtem Sibynis noſtris obtulit.* Committere. Scio depromi infinita poſſe eius exempla: ſed iſtud quod deprauatum ſcio in libris, potiſſimum adſcribendum duxi: reliquis ſuperſedi. Promeritum vnum vocabulum eſt apud Lucretium.

Nec benè promeritis capitur, nec tangitur ira. Lucret. lib. 1. Sed cum in omnibus libris in verba duo diſiungatur, errorem tam latè propagatum diſſimulare non potui. negat enim impius Epicureus deum gratia & meritis noſtros capi ac placari, conciliari deniq;. Agolochæum pro doloribus partus dixiſſe

vide-

Apud Non. in Contendere.

videtur Lucil. eo verſu. — *vt contendere poſſem.* *Teſtiados Ledæ eſiones atq; Algolochæo*, alij *Archilochæo*, pro firmo partu. Idem Cortinipotentem Apollinem dixit, quod Cortinæ, id eſt, tripodi

Apud Nõ. ibi.
Apud Nõ. ibi.

Apollo præſit. *Huncine ego vnquam. Hyacintho hominem Cortinipotentis delitijs contendi?* Cæcilius apud Non. Tychæ malè citatur pro Titthæ, id eſt, nutrices. A Carpino arbore carpineum dixit Varro his lepidiſsimis verſiculis:

Apud Non. in Cogere.

Sed Pan carpineo cibo coacto
Libamenta legens caduca victus. qui ſic in Grammaticis deformati ſunt. vt non agnoſcas ſpeciem eorum, non magis quàm ſi noti hominis os videres luto multo ſublitum. Gallantes inſani & furioſi ſunt Varroni, à Gallis matris Deum.

Apud Non. in Caſtum.

Nam quæ venuſtas hic adeſt Gallantibus,
Quæ caſta veſtis? Viſco tinctas manus idem pereleganter eorum dixit, qui rapaces ſunt & furaces. *Nec manus viſco tenaci tinxerat viri caſta.* Inſcri-

Apud Non. in Cenſere.

bebatur ſatyra quædam Varronis Caprinum prælium, vel περὶ ἡδονῆς. propterea quod caprinum genus laſciuum eſt, & petulans: & voluptatem auidiſsimè ſequitur. De coniectione cauſæ & à Duareno principe huius ætatis iuriſconſultorum multa præclarè ſcripta recordor, & ab Aſconio intelligo: tamen facere non poſſum, quin huius rei exemplum ex Afranio

Apud Non. in Conijcere.

proferam: vbi Conijcere cauſam eſt agere. *Cauſam*, inquit, *conijcere hodie hic apud te volo. Ambóne adeſtis, profuturos arbitror.* Conijcere de ratiun-

Apud Nõ. ibi.

cula pro de ratiuncula furari & auferre poſuit Afranius. *ij conicere ad neſcio quid de ratiuncula. Latratiuncula* ſcio excudi: ſed illud meum non ineleganti coniectura emendatum doctis ſpero viſum iri. Multa genera tributorum antiqui magna non ſine populi iniuria, & inſana optimatum acerbitate excogitabant. Eorum vnum propè inauditum adferam, in ſingulas tegulas ipſa nouitate & magnitudine admirandum. Cice. ad Cæ-

Apud Non. in Conficere.

ſar. Iuniorem: *in ſingulas tegulas impoſitis ſexcentis ſexencies confici poſſe.* Incertum autem eſt, idne dicat de tegulis venalibus, an de tegulis ædificiorum. Ædiles præter alia munera menſuris etiam præerant: & iniquas menſuras frangebant, & æquæ inſtæque menſuræ erant ædilitiæ, & ad Ædilitias exactæ. Hinc illud Perſij.

Perſi. ſatyr. 1.

Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas. Varro in ea ſatyr. quæ inſcribeba-

Apud Non. in Conuenire.

tur. *Longe fugit, qui ſuos fugit. Solus Rex, ſolus Rhetor, ſolus formoſus, fortis, æquus, vel ad ædilitium modius purus, putus: ſi ad hunc charactera Cleophantus conueniet, caue attigeris hominem.* Subroſtrani ſunt qui ſub roſtris in foro

Apud Non. in Conducit.

verſari ſolent, vt ex loco Varronis è Satyra Manio apparet. *Manius mane ſuſcitat roſtrum, ſubroſtra adfert, populum in forum conducit.* Indu. pro

in ve-

in veteres vſurparunt. Lucil. *Multis indu locis ſermonibus concelebrarunt.*

Apud Non. in concelebrare.

Nonius emendatus, & explicatus. Troginus calix. Cortes promæ. Carnales. Tibicidæ. Truncus in homine.

Caput 21.

VARRONIS ſatyra erat nomine de lege Mæuia, Numia malè ſcribi ſuſpicor. In ea, de iure patriæ poteſtatis, & de parentum auctoritate in liberos tractabatur. pro rectore & pædagogo Autumedontem poſuit, qui auriga Achillis fuit, Varro his verbis. *Autumedo meus, quòd apud Plotium Rhetorem bubulcitaret, alter illi dolori non defuit.* Phyſice cur dicta ſit, his verbis explicauit Varro. *Primum eam eſſe Phyſicen, quod ſit* ἔμφυτος, *vt ipſa vox baſis eius.* Varronis fuit ſatyra nomine *Væ victis* περὶ φιλονεικίας, in qua de contentione & rixis iurgijſq; & certaminibus hominum diſputabat. Sed falſum pro ea germana inſcriptione in libros inductum eſt. De antiquitate hominum, & hominum natura etiam ſatyram luculentam ſcripſerat, quam Aborigenes vocarat. περὶ ἀνθρώπου φύσεως. Sed & Columnæ Herculis περὶ δόξης ſatyra eius erat. Hos titulos in codicibus mendi merito à me inſimulari intelliget, cui cum bonis libris aliquid rationis, & commercij fuit. in illo verſu Lucilij, *Planta vna eſt pedibus carioſis menſulibano.* quid eſt *menſulibano?* ego putem ſcribendum *menſula vino.* Quis eſt Troginus calix, cuius illo Lucilij verſu mentio eſt.

Apud Non. in biiras. *Apud Non. in bubulcitare.* *Apud Non. in baſes.* *Apud Non. in cetra.* *Apud Non. in canitudo.* *Apud Non. in conſcribillant.* *Apud Non. in caries.*

Cnia opera Troginus calix per caſtra cluebat. an qui ex Trogete arbore ſculptus erat? & non putem. verius eſt de Trogi certi hominis nomine ſic appellatum fuiſſe: niſi ſi quis à Trocinis Gallis putet vocari, quos qui accuratiores & diligentiores ſunt, Trocinos vocant. Quid ſibi hoc verſu vult Varro?

Apud Non. in cnia.

Dum vixi promiſcaris meis in cortibus pauit? Tu ſcribe, *promis caris me in cortibus pauit*, iure enim promæ cortes vocãtur, quę multa promunt & ſuppeditãt ad victũ. Etſi abſtemiæ erãt apud Romanos mulieres, Varro tamẽ nõ putat eſſe omnino eas à vino abſtinendas: ſed nõnihil eis indulgendũ, cum ſcribit, *adde cyathum vini in vxorculæ pocillum.* Caſteriam in naui velut γαστηρίαν dictam interpretor à ventre nauis. Carnales apud Varr. videntur eſſe Ædiles. cum ſcribit: *vix effatus erat, cum more maiorum vltro carnales arripiunt, de ponte in Tyberim deturbant.* Solebant enim Ædiles improbas merces in profluentem interdum iactare, vt ædulia, quæ putebant. Plautus, *Neptunus ita ſolet, quamuis faſtidioſus ædilis eſt, ſi quæ improbæ ſunt merces, iactat omnes.* vocat autem eos carnales, quod carni venali etiam præerant, aut certe qui eorum miniſtri erant. Tibicidæ, & magiſtri videntur dici, quod diſcipulorum peccantium ferula ſoleant tibias cedere: & qui

Apud Non. in cortes. *Apud Non. in cupæ.* *Apud Non. in caſteria.* *Apud Non. in carnales.* *Pla. Rudẽte ſc. intelligo hant quæ.*

Apud Non. in tibicidæ. *Apud Non. in coxendices.* *Cic. de Orat.* *Cic. pro Q. Rabir.* *Virg. 2. æn.*

crura feriunt ſeruorum aut aliorum. Lucil. *viginti domi an triginta, vel centum tibicidas alas*. Truncus in homine pars ea corporis eſt, quæ collo inferior ſuſtinetur coxendicibus. Lucil. *Caput collo ſuſtentatur, truncus ſuſtinetur à coxendicibus*. Cicero. *Trunco magis toto ſe moderans*. Iterum. *Nemo illum ex trunco corporis ſpectabat, ſed ex artificio comico æſtimabat.* & eſt truncus, cum caput amputatum eſt. Maro. — *iacet ingens littore truncus.*

Nonius & explicatus & emendatus. Deſquamare. Decalanticare. Decollare. Caput 22.

VARRONIS liber erat perelegans, *De ſectis*, quem περὶ αἱρέσεων inſcripſerat, in eo de varijs Philoſophorum familijs & ſectis diſſerebat. Eum ego titulum renouare volui, & tanquam rediuiuum ſuſcitare, qui apud Nonium ætatem ferre non potuit: & de ſuo demigrauit loco pulſum hoſtili quadam inſcitiæ manu. in eo enim legitur περὶ λέξεων. Ex eo adfertur. *Porro inde ab vno quoque compito ternæ viæ oriuntur.* Deſquamare eſt ſquamis ſpoliare: ſed interdum eſt ſqualorem eluere. Lucil.

Apud Non. in dextima. *Apud Non. in deſquamat.* *Apud Non. in deſpeculaſſere*

Rador, ſubuellor, deſquamor, pumicor, ornor,
Expilor, pingor. Decalanticare apud Nonium legimus, quod quid ſignificet, quærimus. ego decalanticare ſcribendum cenſeam, vt ſit, calanticam detrahere, quod eſt tegmen capitis muliebre: quod etiã per tranſlationem in aliarum rerum ſpoliatione ponatur. Decollare eſt in collo non eſſe, perijſſe, amiſſum eſſe, deeſſe. Solebant enim veteres de collo ſibi crumenam ſuſpendere, quæ decollabat, cum in collo nuſquam erat. Varro. *Quorum ſi altetutrum decollat, & nihilominus quis vult colere, mente eſt captus.* Eſt & de collo deponere, vt Nonius docet. Auſtelli. parui ſunt auſtri. Lucil. *Rex Corus ille duos hos ventos, Auſtrum atque Aquilonem nouiſſe ſe aiebat ſolos de magis, iſtos ex nimbo Auſtellos, nec noſſe, nec eſſe putare.* Varro. Meleagros nomine libros duos vt reor, inſcripſerat: in quibus de nobili illa apri Calidonij venatione, quæ Meleagro duce, conueniente Græca iuuentute, acta fuit, elegantiſſimè diſſerebat. Ex ijs adfertur. *Sin autem delectationis cauſa venamini, quanto ſatius eſt ſaluis cruribus in circo ſpectare, quàm his deſcobinatis in ſilua curare.* Eiuſdem erat liber nomine ἐπιτάφιοι. ἢ Ϭους περὶ τάφων. quod ita è libris fugit, vt vix eius vlla veſtigia compareant. Extat & nomen Varronis ſatyræ, Sera parecte. quod quid ſignificet, conſtituere non poſſum, nec mediuſfidius vlla coniectura: euadere potui ad horum verborum ſenſum: quæ non iniuria de mendo fortaſſe ſuſpecta fuerint: ac diſtractæ fortaſſe temerè ſunt voces, quæ in ſuos artus membraque redibunt, & redintegrabuntur, ſi quis legat, Se. *rapa rectè*, vt ſubaudiatur habent. Suſpicorq; illo in libro Varronem de tenuitate & parſimonia

Varro de re ruſt. li. 1. ca. 2 *Apud Non. in decollare.* *Apud Non. in demagis.* *Apud Non. in deſcobinati.* *Apud Non. in euallare.* *Apud Non. in expulſim.*

monia victus eſſe locutum,quem raporum nomine ſignificauit.Ex eo locũ deprompſi, cum explicaui quid eſſet expulſim pila ludere. Quem à Varrone dicemus his verbis Equuleum Damacrianum? *Neque furentem Equuleum Damacrianum ſanus equiſo ex ſenis morbi fluctibus educat vnquam.* Ego *Acragianum* legendum cenſeam. Nam Acragus olim equis nobilitabatur.

Lib.7.aduer. cap.4.
Apud Non in equuleos.

Fallam facere. Mars ſiluanus. Maialis fiam. Paſſerinum prandium. Pannoſa fex.

Cap. 23.

E Nonio hic quædam obſeruabo. Falla, turris lignea, pro fallacia etiam vſurpatur ea ratione,qua machina & fabrica & ſutella. Nonius, *Me non vocauit, ob eam rem hanc feci fallam.* Quis tandem eſt apud Lucilium, Maluanus,cum ſcribit, *Luporum exactorem Maluanum?* ego *Martem ſiluanum.* lego,nam Martis nomen etiam Siluano tribuebant. Cato, *Marti ſiluano in ſilua interdius in ſingul capita bonum votum facito.* Mars autem lupos arcet, Plautus.

Fuit ædepol Mars meo periratus patri
Nam oues illius haud longè abſunt à lupis. Videtur autem Mars, qui ſiluæ præerat,& ſiluicola erat,ſiluanus appellatus eſſe. Siluanus exponitur à vetere Grammatico πᾶς θεὸς ὑλαῖος. id eſt, omnis deus ſiluicola. Eleganter, Ne ego Maialis fiam,pro ne ego caſtrer dixit Titinius his verbis, *Nunc tecum obſecro,vt mihi ſubuenias,ne ego Maialis fuam.* Paſſerinum prandium dici videtur ſcitiſſimè pro minutis fruſtellis. itaque qui fruſtillatim & qui minutatim diſſipatur,veluti paſſeribus obiiciendus ſit, paſſerinum prandium dici poteſt. vt à Pomponio, *Et te obiectes fruſtatim paſſerinũ prãdium.*

Non.in Fala.
Apud Non. in fulgurinit.
Cato. de re ruſt.ca.38.
Plaut.Trucul. ſc.Rus mane dudum.
Apud Non.in Fuam.
Apud Non. in Fruſtatim.

Miror Nonium dignum annotatu crediſſe feram vitem, pro agreſti poni (in eo Ferabite malè ſcribitur) cum ferum pro agreſti dici, non ita inuſitatum ſit. Tria ſunt in vino, flos, flox, & quod propriè vinum dicitur, Cæcilius, *Ego neque florem,neque floces volo, mihi vinum volo.* Floces autem vocauit fecẽ,quòd in fece inſint flocci quidam & panni vt Perſius ſcribit. *Pannoſam fecem morientis ſorbet aceti.*

Apud Non in Ferabite.
Apud Non. in Floces.
Perſi.ſaty.4.

Virgilius lib. 10. explicatus. Olympus omnipotens. Potens. Bipatentia tecta. Bipatens pugillar. Pergama recidiua. Recidiuus annis. Secare. Deſecare. ἀποτέμνεσθαι. *Velis miniſtrare. Canes ad venandum. Leones ad frena. Caſtos ad limina. Homines ad lecticam. Verna ad pedes. Appellere, applicare, adlabi. Virgilius male reprehenſus à multis.*

Caput 24.

Virg. 10.æn. MVLTOS ſuboſendit ille Maronis verſus, *Panditur interea domus omnipotentis Olympi.* Cur enim attributionem omnipotentis Olympo attribuat, non ſatis aſſequi ſe fatentur. denique non deſunt, qui iuſto ſacramento contedere parati ſunt ita nullo modo Virgilium ſcripſiſſe, propinquamque ſcripturam rimati partim omnipatentis, partim omniparentis corrigunt. Ego nihil immuto, verum epitheton alio ſenſu, quàm vulgo accipi videam, interpretor. ac olympum omnipotentem explico, omnia complectentem, omnibuſque potentem. Potens enim non ſolum à poſſum verbo, verum etiam à potior deducitur, vel auctore Cicerone, cuius verba ſunt: *Quod ſi fingenda nomina vice poëtæ, potius vincendi atque potiundi caſta ſunt dijs cognomina.* Cic. 2. de leg. Nam vt reor, inde dicitur omnipotens, non tantum quod omnia poſsit: ſed etiam quod omnibus potitur. & Horat. lib. 1. od. 5. *—ſuſpendiſſe potenti*

Veſtimenta maris deo, cum Horatius dixit, Neptunum intellexit, qui Virg. 10. æn. mari potitur, & cuius mare ſors eſt. Bipatentia tecta eodem in libro dicit Maro, quòd tectorum ianua fores duplices haberet, vt in ampliſsimis Auſo. epi. 150. Magnatum domibus, quæ in dextram læuamque reſerantur. Sic *Bipatens* Apud Seru. in 10. æn. *pugillar expedi* dixit Auſonius, quòd pugillares dum aperiuntur, duas pandunt paginas. Vir. li. 10. æn. Quærit apud Seruium Probus, cur

— ô hominum diuumq́; æterna poteſtas, Iupiter dicatur: Et eam quæſtionem meo iudicio malè explicat. Ego enim puto ſignificari Imperatorem Vir. li. 10. æn. deorum, & hominum eſſe Iouem: vt dicitur *— hominum rex atque deorum.* Cur *Pergama rěcidiua* lib. decimo, & quarto dixit? nẽpe quæ reuertantur, & redeant: vt recidiua in morbo dicitur: quod enim reſtituitur, recidere, & redire videtur. Sic annum redeuntem reciduum appellat Tertullianus, Tertullianus. *Reciprocarum frugum, & vinidorum elemẽtorum, & recidiui anni fidem argu-*Virg. 10. æn. *mentantur.* Maro ſcribit *— quam quiſque ſecat ſpem.* Quod quo ſenſu modo accipiendum eſt? Secare interdum tranſigere, definire, àbſoluere vt Horat. lib. 1. ſaty. 10. apud Horatium *— ridiculum acri*

Fortius, & melius magnas plerunque ſecat res. Hic videtur eſſe deſecare, & proinde ſumere: qui enim quid deſecat, ſibi id ſumit, quod & Græci Virg. 10. æn. ἀποτέμνεσθαι dicunt. Ocnum conditorem Matuæ, filium Matus fuiſſe Maro ſcribit: quæ filia Thyreſiæ fuit. Eam ſcribit Suidas, quod adſcribendum Virg. 6. & 10. æn. putaui, Sibyllã fuiſſe Theſſalam. Velis miniſtrare, Mantuana phraſis eſt, Taci. de mori. Germ. qua eſt vſus & in ſexto & in decimo Maro. Eum imitatus eſt Tacitus, *Nec velis miniſtrant, nec remos in ordinem lateribus adiungunt.* Eſt autem miniſtrare velis, ſe miniſtrum velis præbere: vt dicitur homini miniſtrare. Teren. Andr. act. 1. ſc. 1. Vt *canes aduenandum* pro canibus venaticis dixit Terentius: ſic Leones ad freVirg. 10. æn. na, leones domiti *— biiugique ad frena leones.* quæ enim animalia frenos reci-

recipiunt, domita ſunt. Sic *poſtliminio*, dicit Cicero, *redire equum equam, quæ fræna recipere ſolet*, id eſt, quæ domita eſt. Simile eſt illud nono Æneid. Cic. in Topic.

Armiger ante fuit, fiduſque ad limina cuſtos. nam velut Atrienſem cum dicit fuiſſe. Et illud quoque Catulli ſimile, *Ad lecticam homines*, pro lecticarijs. Et illud Martialis *— ducit ad pedes vernam.* Virg. li. 9. æn. Catul. epi. 10. Mart. lib. 12. epig. 88.

Vt appellere, & applicare ad littus pertinent: ſic & allabi in ſexto.

Et tandem Euboicis Cumarum allabitur oris. & in decimo Virg. 6. æn.

— totumque allabi claſſibus æquor. Iterum, Virg. 10. æn.

Sed mare inoffenſum creſcenti allabitur æſtu. Ver. 10. æn.

An ſeſe mucrone ob tantum dedecus amens Virg. 10. æn.

Induat. per abuſionem à Virgilio dictum Seruius exiſtimat, à quo diſſentio. nam & elegantiſſimus imprimis, & doctiſſimus ſcriptor Cæſar eodem modo loquitur lib. ſeptimo. *Se ipſi acutiſſimis vallis induebant*. inde natum dicendi genus quod quæ inhærent corpori è veſtimento videntur. Reprehendunt Maronem plerique in his verſibus. Cæſar li. 7. de bel. Gallic.

Cædicus Alcathoum obtruncat, Sacrator Hydaſpen Virg. 10. æn.

Partheniumque Rapo, & prædurum viribus Orſen. & illis, qui deinceps ſequuntur, quod nomina confundat, vt intelligi non poſſit, quis Troianus ſit, quis Rutulus. Ego Virgilium culpa carere puto, & calumnia libero. Nominibus enim ſatis nationem diſtinxit cum Latina nomina voluerit eſſe Rutulorum: Græca Troianorum. quod non attendiſſe, nec vidiſſe Grammaticos plurimum admiror.

Mitra. Redimiculum. Numeros memini. Numeri. Vergilius lib. 9. explicatus. Acheloia pocula. Crocotula. Chiridotæ. Haſta. Tergum. Aduerſum. Poëtæ Lati. antiquitatis ſtudioſi. Frons aurata. Accingi. In procinctu ſtare. Ζωννύσθαι. *Pultare fores.* κόπτειν τὴν θύραν. *Crepuere fores.* Ψοφεῖ. *Ceruæ cornua tributa. Fulminatrix legio.*

Cap. 25.

AENEAM vt ſemiuirum, & mollem inceſſens apud Vergiliũ Hiarbas.

Mæonia, inquit, *mentum mitra crinemque madentem* Virg. 4. æn.

Subnixus, rapto potitur. Mitram enim Lydorum, & Troianorum gerebant mulieres, viris probroſam: Sed & multo magis cum redimiculum habebat. vt in ix. *Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ*. Sunt enim redimicula, quibus mitræ religantur. Sed & de mitris redimiculum habentibus Euripides. ἐγὼ δὲ πλόκαμον ἀναδέτοις μιτράισιν ἐρρυθμιζόμαν. Virg. 9. æn. Euripid.

— numeros memini ſi verba tenerem. valet, memini cantum verſuum, ſi verſus tenerem: atque hic numeri ſunt, modi, & cantus, non carmina: & ſi carmina ſæpenumero. vt Virg. 9. Eclo.

Perſi. 1. ſatyr. *Scribimus incluſi numeros ille hic pede liber.* nam quia & carmen numeris, id eſt, rithmis ſeu pedibus cōſtat & canitur ideo numerus & carmē interdum
Virg. 9. æn. cantum ſignificat. *Thebana de matre nothum Sarpedonis alti.* Matrem hic Thebanam accipio è Thebis hypoplarijs, quæ in Cicilia erant. Eſt enim veriſimile Sarpedonem Lycium ex ea prouincia concubinam habuiſſe potius, quàm ex alijs Thebis.
Virg. 1. Geor. *Poculaque inuentis Acheloïa miſcuit vuis.*
Eurip. Andro. Hic pocula Acheloïa pro aqua dicuntur, vt ab Euripide in Andromacha,
Ariſt. Cocalo. & Ariſtophane in Cocalo.

Σαίρειν τε δῶμα τοὐμὸν ἐκ χρυσηλάτων
Vibius Sequeſ. *τευχέων χερὶ σπείρουσαν ἀχελώου δρόσον.* Ex eo, vt credo, quòd, vt apud Vibiu ſcriptum eſt Achelous fluuius Etoliæ primus omnium terram eruperit: vt
Virg. 3. eclog. poëtæ antiquitatis memores ob id, pro aqua vſurpauerint *Ab Ioue principium Muſæ.* cum in Bucolico carmine dixit Maro, In quo etiam Arati principium imitatus eſt, effugere dentem malignum non potuit Calphurnij poëtæ, Sed eius calumniam facile eſt diſcutere. In ipſo enim auſpicio rei cuiuſque veteres Iouem præfari & precari ſolebant. Quod & in oratione
Cice. diuinat. in Verr. in Verrem oſtendit Cicero. Poëta igitur pietatem maiorum imitatus, reprehenſionis vellicantium poëtarum ſecurus antiquo inſtituto ab Ioue incipit. Nam omne principium Ioui debetur. Alter autem iam orato Io-
Virg. 3. eclog. ue ſe ad numen poëtarum conuertit Apollinem. *Et me Phœbus amat.*

Virg. 9. æn. *Vobis picta croco.* cum Maro dicit: crocotium intelligit, quæ veſtis Cro-
Pl. apud feſt. lib. 3. in litt. c. cotula à Plauto dicitur, mulierumque erat, non virorum: ita vt effœminatos, & ſemiuiros inceſſat Troianos. vt & cū dicit, *Et tunicæ manicas.* Chi-
Virg. 10. æn. ridotæ enim ſignificantur tunicæ quæ viris erant probro, vt molles.

Virg. 9. æn. *—verſaque iuuencum*

Terga fatigamus haſta. Id ſic accipiendum videtur ſemper in manibus tela militaria gerimus, etiam cum terrā ſubigimus. nam & haſta pro boum ſtimulo vtimur, & haſta tardos boues increpamus.

Virg. 9. æn. *Et venit aduerſi in tergum Sulmonis, ibique*

Frangitur: ac fixo tranſit præcordia ligno. Perplexos hic locus habet Grāmaticos, quòd & tergum & aduerſum dicat: cum tergum ſit in auerſo. Itaque tergum pro clypeo accipiunt: Ego aduerſum interpretor, qui erat è regione, & ſi non aduerſo pectore vt in eodem libro,

Sed furor ardentem cædiſque inſana cupido

Egit in aduerſos. id eſt, in eos, qui ante eum ex aduerſum ei erant, & ſi tergum auerterant & fugerant. Itaque mox ſequitur

—hinc raptas fugientibus ingerit haſtas

In tergum. Haſta porro ſic fracta eſt ipſo impetu vt finderetur: ita lignum & haſtile fiſſum, & ipſa fiſſione acuminatum præcordia tranſijt: nam

fiſſo-

fiſſorum fragmenta aſperantur in aciem plerunque,& penetrabilia redduntur. vt in Henrici Regis fato didicimus.

Dat Niſo Mneſtheus pellem, horrentiſque leonis Virg.9.æn.

Exuuias. à Marone ſcriptum eſt ex Heroicorum temporum conſuetudine. Vt enim exuuio Leonis Herculem: ſic & alios Heroas veſtitos aut aliarum beſtiarum legimus. vt apud Homerum Iliados κ.

ὣς φάθ᾽ ὃδ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοισιν ἑέσσατο δέρμα λέοντος Hom. Ilia. κ.

αἴθωνος. Virgilius autẽ, vt ſi quiſquã alius, antiquitatis æmulatione, & reuocandis eius inſtitutis, & moribus poëma ſuum perpolire cupit. Non enim hac tantum ætate antiquarii fuere, ſed olim multo magis. adde quod illa inuſitati vultus peregrinitas inſolentia lectorem non leui voluptate perfundit. Et *ſtatuam ante aras aurata fronte iuuencum.* Eſt hoc quidem ritu Romano à Virgilio ſcriptum, ſed non ſine antiquitatis effigie. nam & ita Homerus ſcribit. τὴν τοι ἐγὼ ῥέξω χρυσὸν κέρασι περιχεύας. Nam auratam frontem dicit eius iuuenci Maro, cuius cornua auro lita ſunt. Quod accingi Latini, & in procinctu ſtare dixerunt: id à Græcis quoque manauit. nam & apud Homerum Ζώννυσθαι. id eſt, cingi valet armari. Virg.9.æn. Hom. Iliad. κ. Hom. Ilia. λ.

Ἀτρείδης δ᾽ ἐβόησεν ἰδὲ ζώννυσθαι ἄνωγεν. & apud Heſiodum eſt ſeſe parare & ornare.

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί. Quod Comici Latini dicunt, Pultare fores, κόπτειν τὴν θύραν Græci. Quod Latini crepuere fores. ψοφεῖ Græci, cum ſcilicet aperiuntur, & aliquis exit foras. *Verris obliquum meditantis ictum.* & ex animantis illius natura, obliquo ſemper ictu dentis homines ferientis, & Homeri exemplo dixit, apud quem ſcribitur. Heſiod. Horat. lib. 3. od. 22.

Δοχμώ τ᾽ ἀΐσσοντε περὶ σφίσιν ἄγνυτον ὕλην. Quod Homerus de Proteſilao dixit interfecto καὶ δόμος ἡμιτελής, quod varijs explanationibus exponitur, æquè dubio perplexoque ſecutus eſt vocabulo, & in coniecturas non minus late patenti Valerius Flaccus. Hom. Ilia. μ.

— coniux miſeranda Caïco Val. Flac. li. 6. argon.

Linquitur, & primo domus imperfecta cubili. Me haud pœnitet eorum eſſe ſententiæ, qui immatura morte abreptos interpretantur, nullis ſuperſtitibus liberis. Latini autem poëtæ tam diligentes, & ſuperſtitioſi poëtarum Græcorum fuerunt imitatores, vt quemadmodum delectabat *Balbinum polypus Agone*: ſic eos delectent eorum vitia, ea certe & amplectuntur & imitantur. Nam cum Ariſtoteles ita in Sophocle excuſet vt tamen reprehendat, quod ceruæ cornua tribuerit: id poëtæ Latini libenter amplexi & ſecuti ſunt, vt Valer. Flac. Ariſto. in arte Poetic.

Omine fatidico Phyrus mouet agmina ceruæ Val. Flac. lib. 6. argon.

Ipſa comes, ſetis fulgens & cornibus aureis. Sed ex eodem loco quiddam

explicare libet. nam cum ſcribit.

Cuncta phalanx inſigne Iouis, cælataque geſtat.
Tegmina, diſperſos triſidis ardoribus ignes:
Ne primus radios miles Romane coruſci
Fulminis, & rutilas ſcutis diffuderis alas. Legionem Romanorum ſignificat quandam, quæ in clypeorum inſignibus fulmen gerebat. Ea, vt opinor, erat legio fulminatrix.

Senecæ non conuenit cum Plinio de vino Rhetico. Apprima, Crebra, Mortua, Prima, pro aduerbijs poſita. Amminea vites. Clitummus. Iupiter. Geloni populi.

Cap. 26.

MIRVM nemini videri debet ſi in auctoribus antiquis interdum variæ hominum huiuſce ætatis ſententiæ ſunt, qui tanto interuallo ab illis diſtant, mutata non ſolum lingua, ſed etiam conſuetudine, & genere vitæ cum qui tam propè ab eis aberant, etiam diſſentire videamus. Nam cum Virgilius ſcribit,

Virg. 2. Geor. — *& quo te carmine dicam*

Rhetica. non idem interpretatur quod Seneca Plinius. Senecæ enim videtur poëta incertus laudandi & vituperandi. Cuius verba ſunt

At Plinius ſecundum, poſt Phalernum vinum, tribuiſſe locum Rhetico exiſtimatur. et, ſi hoc iudicij, notioniſque meæ eſt, verior mihi explica-
Plin. lib. 14. cap. 6. tio Plinii videtur. Sic autem ſcribit. *In veronenſi item Rhetica falernis tantum poſthabita à Virgilio,* Ita illi hoc à dubitante poëta dictum placet: huic
Ser. in 2. Geo. ab admirante, vt & mihi: etſi Seruius non vt pedarius ſenator in Senecæ ſententiam tranſit, aut verbo tantum ei aſſenſus, ſed ſatis verboſè locu-
Virg. 2. Geor. tus. Eodem autem in libro Maro cum dicit: *Flos apprima tenax*, Attico more aduerbia plurali eloquitur numero. In quo genere frequens eſt, vt
Virg. 3. Geor. — *& pede terram*
Lucret. lib. 2. *Crebra ferit.* & Lucretius — *mortales mutua viuunt.* & Gratius, *Prima iu-*
Grati. de venat. vbi retia conficienda. *bent tenui naſcentem fingere limbo.* Poteſt & *ad prima* duobus vocabulis dici. vt in primis, & cum primis. Quod erit ad comparationem eorum, quæ
Vir. 2. Georg. primum tenacitatis obtinent locũ, quod & apprimè declarat. *Sunt & Aminea vites,* variè legitur. nam quidam ſunt etiam, qui *Amminea vites,* aſſe-
Auſo. epiſt. 5. runt, Ego vtrunq; defendi video poſſe: hoc auctoritate Auſonij, qui ſcrip-
Seren. ca. 29. ſit *Solus qui Chium miſcet & Ammineum.* Illud Sereni ſic ſcribentis, *Succus Aminea vitis cum pane medetur,* perſpicuè defendit.

Virg. 2. Geor. *Hunc albi Clitumne greges.* hæc apoſtrophe eſt, non tam ad flu-
Virg. ibid. men cum ſequatur — *ſæpe tuo perfuſi flumine ſacro,* quàm ad fluminis deũ, qui

qui Iupiter Clitumnus dicebatur. Vibius Sequeſter. *Clitumnus vmbriæ vbi Iupiter eodem nomine eſt.* Plinius in epiſtolis. *Adiacet templum priſcum & religioſum. Stat Clitumnus ipſe amictus ornatusque prætexta. præſens numen atq; etiam fatidicum: indicat ſortes.* Flumen autem ſacrum appellat, quod ſacrũ eſſet ad pontem vſq; vt Plinius refert, adeo vt in eo nauigare liceret, non tamen natare.

Vibius ſeque. Pli. lib. 8. epi. epi. vidiſtiñe aliquando. Plin. ibidem.

Eoasque domos Arabum, pictosque Gelonos. Gelonos populos Scythiæ omnes agnoſcunt, & ſcribunt Geographi. Hic Vibius Sequeſter populos Thraciæ exponit, ita enim ſcribit. *Geloni Thraciæ populi picti corporis parte.* niſi ſi quis nomen Thraciæ, vt mendoſum ſuſpectat.

Virg. 2. Geor. Vibius ſeque.

Alba linea. Communis Mercurius. Prægnas. Clauus. Occipitium oſtendere. Occipitio frons prior. Ignis & aqua nuptijs adhibita. Famoſus. Res tuas procura. Tenſæ. Vlula. Epicrocum habitare. Comas habitare.

Caput 27.

ALBA linea dicitur prouerbij figura cum diſcrimen nullum facimus. Lucilius. *Et amabat omnes, nam diſcrimen non facit, neque ſignat alba linea.* qui locus Lucilij videtur imitatus è Charmide Platonis. *Auidus,* inquit Varro, *Iudex rerum ducebat eſſe* κοινὸν ἑρμῆν. id eſt communem Mercurium. perelegantér ſanè eo prouerbio interdum nummariorum auaritiam perſtrinxit Varro, qui reum cum habent, prædam habere ſe putant. Prægnas pro prægnans priſci vſurpauerunt: cuius rei cum alia extant exempla, tum hoc Affranij. *Retinebitur vir, vt voluntate vna probabili prægnatem, quod non exigat.* Cum Pacunius ſcribit, *Non poteſt, Menalippe, hic ſine tua opera exanclari clauus.* de clauo veſtimenti interpretor, quem ſine eius opera negat perfici, & abſolui poſſe. & videri poteſt hic per tranſlationem pro negotio accipi, hoc ſenſu. Hæc res niſi operam addis tuam, & adiuuas, perfici non poteſt. De eodem clauo illud intelligo Pomponij, *Cum clauus iſtic manet eliminabo extra ædes coniugem.* Oſtendere occipitium, eſt abire. & diſcedere. Varro, *Occipitium à Riuo deo oſtendo ex oraclo elimino me.* Sic frontem occipitio priorem dixit Cato. præſentiam abſentia potiorem ſignificans. Ignis & aqua adhibebatur nuptiis, id eſt, titio e felici arbore, & aqualis Varro. *Contra à nouo marito cũ item è foco in titione ex felici arbore & in aquali aqua allata eſſet.* Romani olim propinquas oſculabantur, exceptis quæ famoſæ erant: nam eas oſculo non dignabantur. Cicero, *Atque etiam ſi qua erat famoſa, ei cognati oſculum non ferebant.* Opimius, pater eius, qui aduerſus Gracchum Optimates fouit, impudicus & mollis fuit, vt è iocis libro 2. de Oratore intelligi poteſt, & ex iſtis Lucilii verſibus.

Apud Non. in diſcrimen. Apud Non. in ducere. Apud Non. in exigare. Apud Non. in exanclare. Apud Non. in eliminare. Apud Nõ. ibi. Cato. 4. cap. de re ruſt. Apud Non. in felix. Cic. de Repu. 4. apud Non. infamoſus. Cic. lib. 2. de Orat.

Apud Non. in Famoſus.

Quintus Opimius ille Iuguritini pater huius.
Et formoſus homo fuit, & famoſus, vtrunque
Primo adoleſcens, poſterius dare rectius ſeſe. Res tuas procura, idem eſſe videtur quod, Res tuas age, quod in diuortiis dicebatur. Titinius.

Apud Non. in Faceſſere.

At aliquis veſtrum nunciet
Geminæ, vt res ſuas procuret, ædibus faceſſat. Formam, cuius elegātia homines interdum magis capiuntur, quàm pecunia ſcitè dixit vetus poëta Afranius dimidium eſſe dotis: quod mulier formoſa etiam interdum indotata facile nubat, aut modicè dotata. Eius verſus ſunt,

Apud Non. in Fortis.

Formoſa virgo eſt, dotis dimidium vocant
Iſti, qui doteis negligunt vxorias. Quæ olim viſebant fœtas, id eſt puerperas, vinum libabant. Varro, *Menſæ anteponebantur cum culigna ac vino, in quo quæ veniebant ad fœtam amicæ gratulatum, dijs mactabant*. Tenſas ſacra vehicula interpretantur: ſed eo verbo etiam profana veniunt & cenſentur. Titinius, *Vende Tenſam atque mullos, ſine eam pedibus graſſari.* Vlula, inauſpicata eſt auis, quam veteres abominati maximè videntur eſſe: vt & Bubones. Eſt & vlula, vox quam vlulantes, & flentes edunt in funere, vt mulieres atratæ: Cum autem fullones eluere maculas ſolerent albarum veſtium, neque eorum arte ſit opus atris veſtibus, eleganter Varro dixit fullones timere vlulam, quòd luctus eos ad inopiam adigat. Eius verba ſunt in ταφῇ μενίππου· *Saltem infernus tenebrio χαλκὸς δαίμων teneat, atque habeat homines ſollicitos, quòd eum peius formidant, quàm fullo vlulam*. Epicrocum, quod genus veſtis eſt, habitare, pro Epicroco veſtitum eſſe, ſæpe dixit Varro, *Vtrumq; mulieres, & epicrocum viri quoque habitarunt*. Sed & comas habitare, pro comam alere & comatum eſſe. *Hoc nomine antiquos ſecundis rebus comas habitaſſe*. Hæc pancarpia eſt ex variis floſculis texta, cuius varietatem qui improbat, naturam accuſet, quæ rerum varietate diues, & amœna haberi cupit.

Apud Non. in Fœtum. Apud Non. in Graſſari. Apud Non. in Habere. Apud Non. in Habitare. Apud Nō. ibi.

Ingenium. Iactare comam. Farticula. Terra pila. Liquidiuſculus. Nerei pecus. Neptuni pecudes. Mactare. Dea arcitenēs. Cōcubium. Mitigare ſandalio caput. Μυχὸν. Aquiletum. Numerij. Numeria dea. Horno curari. Fauentia. Paſcere amictum pectore. Plaga. Puta lana. Inſilia.

Cap. 28.

INGENIVM arti & culturæ pereleganter Næuius in Lycurgo, oppoſuit. quo naturam ſignificauit. Eius verba ſubiungam

Apud Non. in Ingenium. Apud Non. in Imbuere.

Vos qui regalis corporis cuſtodias.
Agitis, ite actutum in frondiferos lucos,
Ingenio arbuſta vineta ſunt, non obſita. Varronis ſatyra erat nomine Ephæ-

phœbus περὶ ἐμμονῆς. in qua de inſtitutione & diſciplina iuuentutis pręcla-
rè deſſerebat,& eius in bonis artibus & ſtudijs permanſione & perſeue-
rantia. Erat & eius ſatyra περὶ φθόνου,id eſt,de inuidia, quæ perperã περὶ φόνου.
inſcribitur. Ex ea ſunt iſti verſus,

Vosq́ue in theatro qui voluptatem auribus Apud Non. in ignoſcere.
Huc aucupatum concurriſtis domo,
Adeſte,& à me,quæ feram,ignoſcite,
Domum vt feratis è theatro litteras. Iactare comam, vt iactare caput de
fanaticis, & numine furoreq́; correptis dicitur. Varro,Eumenidibus; *Ti-*
bi nunc ſemiuiri teretem comam volantem iactant tibi Galli. Vt farta dicuntur Apud Non. in
quædam farcimina,ſic & per diminutionem farticula. Titinius, *Farticula* iactare.
cerebellum,lactes agninas. Terram pilam dixit Varro pro terræ rotunditate; Apud Non. in
per appoſitionem quam Grãmatici vocãt. *Ille* inquit,*nobilis quondam canis* lactes.
hinc linquit homines omnes in terra pila. Liquidiuſculum pro leui & molli Apud Non. in
poſuit Plautus. *Liquidiuſculusq́ue ero quàm ventus eſt Fauonius*. Accius Sta- linquere.
ſiaſtas,id eſt,ſeditioſos fabulam,ſcripſerat:quod verbum in Nonij exem- Plaut.milite
plaribus deprauatum eſt,Ex ea fabula eſt iſtud. *Cum tibi de dolore hoc ani-* Apud Non. in
ma corpus liquerit. Aurum colliquiſſe integra ciſta ſcripſit memorabili ſa- liquidum.
nè exemplo in rebus diuinis Varro his verbis. *Lucilius Scipio,cũ aurum ha-* Apud Non. in
beret factum in ciſta ficunea,fulmine ita eſt ictus,vt ciſta eſſet integra,aurum col- liquidum.
liquiſſet. Nerei pecus pro piſcibus poëtica circumlocutione legimus. Næ Apud Nõ. ibi.
uius,*Tum laſciuum ſimum Nerei pecus* Apud Non. in Luſtrare.
Ludens ad cautem claſſem luſtratur.

Neptuni pecudes eodem modo Plautus in Pſeudulo dixit. Varro fabu- Pla. Pſeudu-
bulam ſcripſerat nomine περὶ ἐξαγωγῆς de ijs,qui ſibi necem conſciſcunt, lo.ſc. forum
ſeq́ue è vita exigunt. ἐζαγωγῇ perperam interdum ſcribitur, quod argu- coquinum.
mentum ſatis indicat.Ex ea eſt iſtud: *Quamnam te eſſe dicam feram,qui ma-* Apud Non. in
nu corporis feruidos fontium aperis lacus ſanguinis, teque vita leuas ferreo enſe? leuare.
Honorari exiſtimauit Neſtorem patera aurea ab Homero Accius,ſapien-
tiæ ergo.verba eius ſubſcribam, Apud Non. in mactare.
Sapientiæq́ue inuictæ gratia,atque honoris Apud Nõ. ibi.
Patera Neſtorem mactauit aurea. Dea arcitenens pro Diana ab eodem Apud Non. in
Accio dicitur,*Quod vtinam me ſuis arcitenens telis mactaſſet Dea.* mactare.

Fabatã pulte Romani & priuatim & publicè rem diuinam aliquando Plau.trinum-
faciebant.Varro, *Quod Calend. Iunijs & publicè & priuatim fabatam pul-* mo ſc.Hinc e-
tem Dijs mactat. Concubium Ennius non pro parte noctis vt Plautus:ſed go dici non.
pro concubitu poſuit,*Quæ tibi in concubio verecundès & modicè morem ge-* Apud Non. in modicum.
rit. Quod ex Euripide Hecuba ſumptum eſt. πρὸς σῇσιν πλευρῇς παῖς ἐμὴ κοι- Euri Hecuba.
μίζεται. Satyram de Senectute eleganter Tithonum inſcripſerat. Varro.de Apud Non. in modicum.
ſene-

Apud Non. in mitig. ſenectute Tithoni à poëtis memorata. Mitigare ſandalio caput non tantum Terentius,ſed & Turpilius dixit *Miſero mihi mitigabat ſandalio caput.* Apud Non. in micare. μυχὸν vſurpauit Lucilius pro penetrali. *Omnia tum endo mucho videas fetuẽte micare.* niſi putes vnum verbum Græcum eſſe ἐνδομύχῳ. Aquilentum pro aquatico, aut aquatili, vt à muſto, muſtulentum, à vino, vinulentum poſuiſſe Varro videtur, in libro quem inſcripſerat περὶ πεσσῶν. *Tum contremula aquilenta apud alta litora Oriris, ac nobilis omnibus reluces*. Apud Non. in nobile. Numerij olim prænomine vocabantur,qui cito naſcebantur: Sed & Numeria dea erat, quæ celeritatem partus adiuuabat,& à parturientibus inuocabatur. Varro de liberis educandis, Apud Non. in numerum. *Vt qui contra celeriter erant nati, fere numerij prænomine erant, quod qui cito facturum quid ſe oſtendere volebat, dicebat numero id fore, quod etiam in partu precabantur Numeriam, quam deam ſolent indigetare etiã pontifices.* Apud Non. in occupatus. Horno curari, eſt frũgibus & vino ipſius anni foueri & ali. Varro Eumenidibus. *Cũ in eo eſſem occupatus atq; in ſchola curarer vt ſcribit Scantius, horno per Dionyſia.* Vt à ſorbeo ſorbilo, à pipo pipilo: ſic à verto vertilo deducitur. Vnde & apud Varronẽ vertilabundus de eo, qui per furorem caligine mentis & vertigine actus cadit. Varro Eumenidibus, Apud Non. in opinio. *Sic ad vos citius opinione vertilabundus miſer decidi*. Fauentiam pro fauore & Apud Non. in obſcænum. bonis ominibus dicebant Accius, *Vos ite actutum atque opere magno edicite per vrbem, vt omnes qui arcem aſtuque accolunt ciues ominibus fauſtis auguſtã adhibeant fauentiam, ore obſcæna dicta ſegregent*. Paſcere amictum pectore pro pectori amictum adſtringere & adprimere, poſuiſſe ſanè videtur perquàm ſcite M. Varro nam quod admotum ſic eſt, vel paſcendum adpoſitum videtur. Apud Non. in pullum. Eius verba ſunt, *vbi nitidi Ephœbi veſte pulla candidi modeſtè amictus paſcunt pectore*. Idem deos Minianos poſuit pro deorum ſimulachris minio antiqua couſuetudine depictis & oblitis. cuius rei mentio eſt Plin. lib. 33. cap. 7. in Naturali hiſtoria Plinij. Sed verba antiqui Scriptoris recitare è re fuerit. Apud Non. in plagæ. *Deos ad Minianos admirantes quod ſereno lumine tonuiſſet oculis cœli rimari plagas*. Veteres etiam plagam legimus pro clauo veſtis vſurpaſſe, cuius Apud Non. in plaga. rei non temerè exempla occurrunt. Vnum è Pacuuio ponam, *Etſi metuo picta plaga pallam*. Putam lanam pro pura & omnibus ſordibus expurgata reperimus, vt in Titinio.

Depenſam lanam, qui non reddet tempori

Putam rectè, facite vt multetur malo. Vt inſilia textorum quædam inſtrumenta ſunt ab inſiliendo vocata: ſic & ſubſilia à ſubſiliendo ſunt dicta. Apud Non. in poſcere. Varro, *Non ſubſilijs applaudes, & ab aratro poſces aratricam coronam.* Eruditiſſimi togatorum omnium Varronis iudicium de tribus poëtis Latinis hic adponere ſtatui, à quo ſat ſcio, prouocabunt multi, qui ſe plus in literis videre conſent, & Comico Plauto iniquiores ſunt: qui tamen Varronis

nis auctoritate fretus non admodum de aliorum iudicio laborare videtur debere. *In argumentis Cæcilius poſcit palmam: in Etheſin Terentius, in ſermonibus Plautus.* *Apud Non in poſcere.*

Horat. lib. 1. Carm. explicatur. Roma in trium numinum tutela. Stella alba. Caſtores. Atrum. Reges & vrbium rectores in Iouis tutela. Mittere fulmina. Brachia cerea.

Cap. 29.

CVM eſſet propoſitum Horatio, vno carmine laudem hominum, heroum, Deorumque concinere, itaque ſe facturum pollicitus eſſet, non vt propoſuerat ab hominibus eſt: ſed à dijs exorſus, & ad Heroas progreſſus ad homines tandem, eoſque Romanos gradatim deſcendit. More autem maiorum ab Ioue opt. Max. cæpit à quo ſolemnis incipiebatur precatio è ritu, quod ad oratores quoque peruenerat vetuſtos, qui Iouem Opt. Max. ſuarum orationum exordijs appellare præfarique ſolebant. ait igitur Horatius

Quid prius dicam ſolitis parentum *Horat. lib. 1. od. 12.*

Laudibus? vt veteres Grammatici legunt, vel vt Lambinus *parentis*. Vt igitur maiores ab Ioue, ſic ipſe auſpicarur. In trium autem numinum tutela erat Roma Iouis, Iunonis, Mineruæ. Iouis primum, & Mineruæ mox meminit: Iunonis mentionem non facit. Obſeruandum autem eſt, eos ab illo deos cantari, qui Iouis liberi ſunt & progenies, vt Minerua, Liber pater, Diana & Apollo, Hercules, Caſtor & Pollux. Sed hi tres iam heroes nominandi ſunt. *Alba* autem *ſtella* non alia profecto fuerat, quàm candida, felix & proſpera. Sunt enim Caſtores propitij & ſalutares nauigantibus, vt deluſa credidit antiquitas. vt atrum contrà, noxium inauſpicatum, infelix, malum, vt *Poſt equitem ſedet atra cura*. niſi ſi quis albam ſtellam ſimpliciter ad colorem candoremque referendum putet. *Horat. lib. 1. od. 12.* *Horat. lib. 3. od. 1.*

—tibi cura magni *Horat. lib. 1. od. 12.*

Cæſaris fatis data, cum ait. id ex antiquorum opinione poſuit, qui cenſebant Imperatores & Reges in tutela & procuratione Iouis eſſe. Callimach. de Ioue — σὺ δ' ἐξέλεο πτολιάρχους

Αὐτοὺς. Iterum, *Callimach. in Iouem.*

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων *Callima. ibid.*

Θειότερον. Vt enim homines militares in Martis eſſe ditione, & poteſtate dicuntur, opifices Mineruæ: ferrarii Vulcani, ſic in ditione & poteſtate Iouis ſunt, vrbium & imperiorum præſides regeſque. *Tu graui curru quaties Olymphum*. id eſt tu tonabis. nam cum tonabat, Iouem putabant graui curru cœlo inequitare. *Horat. lib. 1. od. 12.*

Horat. lib. 1. od. 34.

Hinc illud, — *namque Dieſpiter*
Igni coruſco, nubila diuidens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum.

Horat. lib. 1. od. 12.

Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis. id eſt, tu fulminabis. nam tonare, & fulminare Iouem credebant, cumque fulmina mitteret in periuros & impios, tum vero non raro iratum credebant lucis pollutis, & profanatis ea iaculari. vt cum fulmina caderent, argumentum eſſe violati & contaminati loci ſacri, & irati eo nomine Dei. quanquam interdum faciles dij erant nec lucos ſacros violantes vindicabant. Maro.

Virg. 3. eclog.

Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hircis,
Et quo, ſed faciles nymphæ riſere, ſacello.

Donat. in 3. eclog. Vergil.

Quod de violato luco Donatus rectè interpretatur. Senſus igitur, Si parum caſti ſint luci, tu eorum religionem ſancies iactis fulminibus. quo ſane modo *lucis caſtis* abſolutè accipimus. vel dicendum, in ipſos pollutos mittes lucos, atque eorum de cœlo tactu indicabis te iraſci, & parum caſte lucos coli: quem ſenſum ſequitur Acron, qui ſcribit & pontificum, & Aruſpicum libris nunquam fieri fulmina, niſi in lucis pollutione aliqua alienis. Sed proximo carmine quæ ſunt, amabo, *brachia cerea*? at quidam, mollia: alij, ceræ ſimilia: alij, ſolida: alij, flexibilia: alij, candida interpretantur. Ne quis putet ab illis omnes eſſe occupatas in hunc locum interpretationes accedet & noſtra. ego enim hic cerea interpretor, pulchra & formoſa. quod à pulchritudine ſumptum eſt imaginum cerearum, quas in atrijs nobiles habebant pulcherrimas: & operum aliorum, quæ è cera fingebantur elegantiſſima.

Acron in 12. od. lib. 1. Carminum Hora. Horat. lib. 1. od. 12.

Traducere aliquem vitæ inerti. Tranſmittere tempus amicorum temporibus. Tibullus explicatus. Concrepare digitis. Percuſſio digitorum. Deripere. Quomodo placabant deos veteres. Purè lauari.

Caput 30.

ANTONIO Mureto Tibullus cultiſſimus & politiſſimus poëta plurimum debet, cuius ille multa incurabilia propè vulnera pæonia chironiaque manu ſanauit. Eum ego poëtam ab Antonio priſtinæ valetudini reſtitutum cum in manus ſumpſiſſem, extemporali & ſubitaria lectione quædam annotaui, quæ his illeui chartis.

Tibul. lib. 1. eleg. 1.

Me mea, inquit, *paupertas vitæ traducat inerti.* id valet, me paupertas tranſ-

tranſmittat ſegni ocioſæque vitæ, & me ad inertem ignauamque vitam traducat. Sic Cicero, *Omne ſuum tempus amicorum temporibus tranſmittit.* quod eſt, omne ſuum tempus in amicorum negocia confert, & impendit, & in eorum cauſis traducit.

Cice. pro leg. Manil.

Dicere nec cano blanditias capiti. vel capiti auferendi caſu, pro capite accipiendum eſt, vel certe capite legendum.

Tibul. lib. 1. eleg. 1.

Et vocet ad digiti nec taciturna ſonum. Sic Martialis.

Tibull. ibid.

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus. Cicero, *vt ſi digitis concrepuerit poſſit in locupletum teſtamenta nomen eius irrepere*. Iterum, *vt digitorum percuſſione hæres poſſet ſcriptus eſſe*. Sono digiti loco nutus aut etiam vocis vtebantur, qui ſibi ſine cunctatione parituros præſto habebant, vt imperium maius, aut vlla vocis ſignificatione opus non eſſet, itaque Cicero, *ſi concrepuerit digitis*, & *digitorum percuſsionem*, cum videlicet, inter ſe colliduntur vt concrepent, dixit, pro eo quod facile nulloque negocio obtinetur.

Martial. lib. 3. epigrā. 40.
Cic. 3. offi.
Cic. ibidem.

Quod Tibullus ſcripſit — *& tripido deuocat oſſa rogo*. iiſdem verbis ab Ouidio imitatum videmus, vel ingenii quadam ſimilitudine, vel caſu effictum, mutato tantum numero.

Tibul. libr. 1. eleg. 2.

Certaque de tepidis deuocat oſſa rogis. Legendum autem fere crediderim.
Sertaque de ſanctis deripuiſſe focis. vt apud Horatium.
Lunamque cœlo deripit. nam in ſublimi ſerta oriebantur. Qui autem non captus, nec purus templa adibat, deorum iram mereri cenſebatur: in placandis autem diis ſupplices procumbebant: limina oſculabantur: poſti caput allidebant, & per templum ad ſacram aram accedebant, aut ad ſedem eius Dei, quem placare cupiebant, ſupplices repebant non incedebant. Tibullus.

Ouid. epi. Hypſip. Iaſoni.
Tibul. lib. 1. eleg. 2.
Horat. Epod. od. 5.

Num feret incæſtus ſedes adijſſe deorum
Sertaque de ſanctis deripuiße focis?
Non ego ſi merui dubitem procumbere templis
Et dare ſacratis oſcula liminibus.
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex
Et miſerum ſancto tundere poſte caput.

Tibul. lib. 1. eleg. 2.

Etiam matronæ in placandis diis ſuis crinibus ſolum templi ſtratæ verrebant. Liuius, *ſtratæ paßim matres crinibus templa verrentes veniam irarum cœleſtium finemque peſti expoſcunt*. fere in eodem poëta legendum cenſuerim, *Rettulit è triuijs omina certa puer.* non omnia vt paulo poſt à Mureto optimè emendatum eſt.

Liui. lib. 3. ab vrb. cōdit.
Tib. lib. 1. eleg. 3.
Tibul. ibidem

— aues dant omina dira.

Tibul. lib. 1. eleg. 3.

Quidne piè dum ſacra colis, puréque lauari
Te memini, & puro ſecubuiſſe thoro? purè lauari eſt purificari, ſicque in ſa-

Feſt. lib. 14. in litera P.

in ſacris loquebãtur. Feſtus *purè lautum*, aqua pura lauatum interpretatur.

Tibul. lib. 1. eleg. 3. *— tamen eſt deterrita nunquam*

Quin fleret, id eſt, impediri non potuit, non potuit retineri, nec cohiberi. quos enim vel impedire volumus, vel retundere, vel quibus quid diſſuadere, ijs etiam plerunque terrorem, & minas adhibemus, quo eos magis permoueamus.

Tibullus explicatus. Admittere aquam. Fila. Apex. Daps. Vittatæ, & ſtolatæ matronæ.

Caput 31.

Tibul. lib. 1. eleg. 4. *Quamuis prætexens picta ferrugine cœlum*

Venturam admittat imbrifer arcus aquam. Hoc in verſu *admittat* multi eſſe putant, accipiat, hauriat: arcum enim veteres aquam bibere cenſebant quam imbri poſtea nidentem redderet Maro,

Virg. 1. Geor. *— & bibit ingens*

Vitru. libr. 9. cap. 4. *Arcus*. Vitruuius, *non minus aquæ vapores à fontibus ad nubes per arcus excitari*. Arcum enim demiſſis in terram cornibus aquam elicere in nubes opinione vulgi receptum erat. Plautus, *Ecce autem bibit arcus, pluet credo hercle hodie*. Propertius, *Ceruleus pluuias cur bibit arcus aquas*? Si quis tamen, *admittat*, ſignificet & portẽdat explicet, vt augurale verbum ſit, quæ Mureti ſentẽtia eſt eruditiſſimi viri, non modo non refragante me fecerit, verum etiam vehementer laudante & approbante. non deeſt qui *admittat*, incitet & pellat, explicet.

Plaut. Curcul. ſc. Flos veteri vini. Proper. lib. 3. eleg. 5.

Tibul. lib. 1. eleg. 5. *Ipſe ego velatus filo tuniciſque ſolutis*

Vota nouem Veneri nocte ſilente dedi. Sic in ſacris capite velato erant, at cinctum filo Flamines habebant, vt Varro refert: ex quo colligimus in votis ſuſcipiendis, & ſacris homines filo velatos fuiſſe. Fila autem hic libenter interpretor vittas & infulas. nam Plutarchus Flamines ab apicibus & pileis tanquam filamines dicit appellatos. Et Dionyſius, οὓς ἐπὶ τῆς φορήσεως τῶν πίλων τε καὶ στεμμάτων ἃ καὶ νῦν ἔτι φοροῦσι φιλάμινα καλοῦντες οὕτω προσαγορεύουσι. Quod de geſtatione apicum & infularum, quas nunc quoque ferunt filamina vocantes, ſic appellant. nam in apice lanam gerebãt, quam στέμμα, id eſt, velamentum, & filamentum vocabant. Virgilius, *Lanigeroſq; apices*. Sed & cum apicem per æſtum ferre non poſſent, apices filo caput religabant, quod nefas eſſet, eos eſſe nudo capite: Feſtis tamen diebus filo depoſito pileum ſumebant. *Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem*. Daps res diuina erat, quæ fiebat hiberna ſemente & verna, ſed & pro grege vt hoc ex Tibulli loco apparet. Fiebat autem ea res diuina Ioui cognomento Dapali vt Cato ſcribit,

Var. lib. 4. de ling. latin. Plut. in Numa Pompel. Dionyſius. Virg. 8. æn. Tibul. lib. 1. eleg. 5.

— quamuis non vitta ligatos Cato.ca. 132. de re ruſt.

Impediat crines, nec ſtola longa pedes. Honeſtæ & ingenuæ matronæ vittatæ & ſtolatæ erant: non item libertinæ, vt hinc ſuſpicer amicam Tibulli libertinam eſſe. Nam in libertinis non vindicabantur Veneris furta, ac ex eo ordine multæ meretrices erant. Horatius, Tibul. lib. 1. eleg. 6.

Horat. lib. 1. ſaty. 2.

Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda

Libertinarum. Meretricula apud Plautum, *Eunt*, inquit, *depreſſum quia ſumus libertinæ.* At de matronis, quæ imam ſtolam inſtita prætextam habebant. Idem ſcribit, *Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.* Ouidius de matronis ingenuis, Plaut. Ciſtellaria. ſc. Tum ante hac amaui. Horat. lib. 1. ſaty. 2.

Eſte procul vittæ tenues inſigne pudoris Oui. 1. de art. amand & 2. Triſtium.

Quæque tegis medios inſtita longa pedes. Iterum,

Luditur in noſtris inſtita nulla iocis. Ouidius 2. de art. amand.

Et ſi quid peccare puter, ducorque capillis

Immerito proprias proripiorque vias, Tibul. lib. eleg. 6.

Non ego te pulſare velim. Puto poſt ſecundum verſum tantum diſtinguendum eſſe, non interpungendum abſoluta ſententia. Senſus autem erit, Si in capillum inuolabis, meque capillo trahes: & extra ædes trahens proripies in eam qua veni viam, nolim animum inducere vt te pulſem. *— è cœlo deripit ille deos.* legendum puto potius, quàm diripit, vt valeat detrahit. Tibul. lib. 1. eleg. 10.

Myſtica hoſtia. Myſtica vitis. Porcis in expiationibus veteres vtebantur. Flauus & luteus color nuptijs ſacratus. Prehendere auriculam. Sub imagine. Cyclopes. Tergemina mors. Ceruì. Arupinus ager. Cretei campi. Deus Natalis. Natalis dea.

Cap. 32.

EST in Elegijs Tibulli diſtichon, in quo neſcio quid antiquæ religionis, vel ſuperſtionis potius latet. idque niſi è latebra eruatur nunquam verſus intelligentur, quos primum adſcribam, Tibul. lib. 1. eleg. 10.

At nobis ærata lares depellite tela

Hoſtiaque è plena myſtica porcus hara.

Cur enim porcus, hoſtia myſtica vocatur, non ferè in triuijs, qui tibi dicat, inueneris: itaque vt audax eſt ignorantia in ijs, quæ non aſſequitur immutādis, *Ruſtica* adulteratū eſt in omnibus codicibus: Sed nunc beneficio politiſſ. & eruditiſſimi viri Mureti perdiu à poëta peregrinata domū reducta eſt genuina ſcriptura, velut è fuga retracta. Ego myſticā hoſtiā dici exiſtimo, quòd olim in myſterijs Cereri Eleuſinæ porci immolarētur. Varro de re Ruſtica. *cuius veſtigia, quod initijs cereris porci immolantur.* Sic alio Cato. li. 1. cd. 4. de re ruſt.

loco myſtica vitis à Tibullo dicitur. quòd cum Cerere Liber, & Libera initiis colerentur, & Thyrſi vitium pampinis implexi gerentur ab initiatis. Virgilius,

Virg. 7. æn. *Pampineaſque gerunt incinctæ pellibus haſtas.* Tibullus autem ſcribit,

Tibul. lib. 3. eleg. 6. *Candide Liber ades, ſic ſit tibi myſtica vitis*
Sic hedera ſemper tempora vincta feras. Sed vt de porcis aliquid addam: his, in expiationibus veteres vti ſolebant. Varro, *Itaque apud Plautum in*
Varr. de re ruſt. li. 2. ca. 4 *Menechmis, cum inſanum quem putat, vt pietur in oppido Epidamno, interrogat, Quanti hic ſunt porci ſacres?* Et apud Cicero lib. 2. de legibus, Cic. 2. de leg. *porco fæmina piaculum hæres patitur.* Immolabatur & Laribus, vt illud oſtendit

Horat. lib. 2. ſaty. 3. — *immolet æquis*
Hic porcum Laribus. Sed & iiſdem ad næuorum depulſionem, vt hoc

Tibul. lib. 2. eleg. 2. Tibulli loco, *Flauáque coniugio vincula portet amor.* inquit idem poëta, quòd luteus & flauus color eſſet nuptiis auſpicatus & conſecratus. Sic ante luteum ſocium in nuptiis fuiſſe diximus: ſed & flammeum huius coloris fuiſſe nemo ignorat. Tibul. lib. 2. eleg. 6. *Oſcula,* inquit, *compreſſis auribus eripiet.* Solebant ſic veteres oſculari, vt prehenſis eius, quem chariſſimum habebant, auribus oſcula libarent. Plautus, Plau. Aſinaria ſc. Cur me retentas. *Prehende auriculas compara labella cum labellis.*

Tibul. lib. 3. eleg. 1. *Hæc tibi vir quondam, nunc frater caſta Neæra.*
Mittit, & accipias munera parua, rogat. his ego verſibus putem Tibullum placare velle amicam & reconciliare alienatam, cuiuſque conſuetudine ob diſſidium aliquod & iurgium aliquandiu caruerat: ac dum ea potiebatur, amoribuſque perfruebatur, vir eius videri volebat, atque ita audire cupiebat, honeſtate vitium tegente: nunc ſe eius fratrem appellat, quod ea ab ipſo æquè intacta ſit ac ſoror, cum tandiu ſecubuum, vel potius ſe eius ſperaſſe coniugium dicit: qua ſpe deiectus, illam ſororis loco tamen ſit perpetuo habiturus. quod ex eo apparet, quod addit,

Tibul. lib. 3. eleg. 1. *Siue ſibi coniux, ſiue futura ſoror.* lego autem infra.

Tibul. lib. 3. eleg. 4. *At natum in curas hominum genus, omina noctis*
Farre pio placant, & ſaliente ſale. non vt obtinuit *omnia noctis*

Tib. lib. 4. ad Meſſal *Nec quæris quid qua iudex ſub imagine dicat.* Hoc è Romanorum conſuetudine, apud quos præſertim in funus producebantur imagines totius gentis, cum quis ſepeliebatur, Et pro roſtris non ille tantum laudabatur, verum etiam fortia & præclara facinora maiorum commemorabantur. Qui igitur de te iudicat, non quæris, vt tibi laudes à maiorum imaginibus repetat, cum tuis potius nitaris quàm maiorum virtute floreas.

Tibull. ibid. *Ceſſit & Ætnææ Neptunius incola rupis.* Cum perſtringat Odyſſeæ argumenta Tibullus exiſtimare videtur Cyclopes Siciliæ incolas fuiſſe: quæ & Thucydidis & aliorum ſententia eſt. Homero in ora Italię Cyclopes

pes vſpiam fuere, nec Siciliam tenuere, vt ante docui. *Illum tergeminæ nātem confinia mortis*. Tergemina mors, eſt certiſſima & exploratiſſima, & tanquam triplex, non vna, proinde maxima. vt

Tib. eod. loco.

—*tergeminum mugiat ore ſophos*, id eſt, maximum clamabit ſophos.

Martial. lib. 5. epigrā. 53.

Qualiter aduerſos hoſti defigere neruos. non me fallit hunc verſum de machinis, quę neruorū tormentis intendebantur, intelligi poſſe. Sed cum defigere dicit, quod machinæ non perinde conuenire videatur, piaculum fortaſſe non commiſerit, qui *ceruos* legerit, vt ducat eam rationem tenere obiaculandorum ceruorum. nam ceruos in caſtris *à ſimilitudine cornuum cerui* appellatos Varro refert:

Tib. lib. 4. ad Meſſal.

Var. lib. 4. de ling. latin.

Teſtis Arupinus & pauper natus in armis. Arupinos populos Pannoniæ refert Strabo. Cuius ager infecundus frumenti ægrè Zeam & milium gignat, vt hinc facile ſit exiſtimatu, cur à Tibullo pauper appelletur, & tamen in ea paupertate populus ille quieſcere non poterat: ſed bella laceſſebat, quanquam pauper. hic potius dicitur teſtis quamuis non locuples.

Tib. lib. 4. ad Meſſal.

Strabo. lib. 7. geograp.

Cretæus ardens aut vnda Cayſtria campis. hanc ſcripturam prætulerim alteri. *vnda Caryſtia*. intelligi enim à poëta ſuſpicor regionem in Epheſio agro, quæ κατακεκαυμένη vocabatur, quæ tota arboribus, præterquam vite, nuda erat. Cæteri porro campi à terræ genere, quæ Creta dicitur, ſunt appellati, vt ſuſpicor.

Tib. lib. 4. ad Meſſal.

Vltima vicinus Phœbo tenet arua Padæus puto *Sabæus* eſſe legendum.

Tibul. ibidem

At tu natalis quoniam deus omnia ſentit. Natalis deus in viris Genius eſt, quē hoc verſu intelligit: in mulieribus Dea Natalis eſt Iuno. Ex eo etiā cuiuſq; Iuno Natalis appellatur. Tib. *Natalis Iūno ſanctos cape Thuris aceruos*.

Tibul. libr. 4. eleg. 6.

Tibul. lib. 4. eleg. 5.

Gellius explicatus & emendatus. In re præſenti. Vindiciæ. Manum conſerere. Iuris ſignificatio. Lex talionis. Paciſci longinquas res.

Caput 33.

MORETVM quoddam hoc erit, & intrita è Gellio, ſi non grata delicatorum palato, at famelicorum ſtomacho. *In iure præſenti*, eſt prætore præſente. *In re*, melius ſi modo vacat locus mendo. quibuſdam enim. *In re præſenti* potius legendum videtur hunc in modum. *Nam de qua re diſceptabatur in re præſenti ſiue ager ſiue quid aliud eſt, cum aduerſarius ſimul manum prenderet in ea re omnibus verbis vindicabat, id eſt, vindiciæ correptione manus in re atque loco præſenti apud Prætorem ex xij. Tabul. fiebant*. Illi igitur *in re præſenti* legunt: ſed *in iure præſenti* quo ſenſu dixi quidni defendi poteſt? præſertim cum adſtipulationem legis xij. Tabul. proferre liceat? *Si qui in iure manum conſerunt*. quod eſt, vt opinor, præſente prætore vel apud prætorem. Vidi & qui pro *paciſci vindiciarum dicendarum cauſa longinquas res grauaban-*

Gel. lib. 20. cap. 9.

Gel. lib. 20. cap. 9.

Gel. ibidem.

Gel. eod. loco. *bantur: proficiſci longinquas ad res*, legeret. Sed paciſci longinquas res, erit pacta vindiciarum longinqua in præſentia contrahere, & obire. Dico autem *non ex iure apud Prætorem* eſſe, non qui lege xii. Tabul. non enim iam præſente Prætore vindiciæ fiebant, vt xij. Tabul. ſanxerant. vnde ſequitur. *Sed ex iure manu conſertum vocarent:* Sed iure prætorisque Tribunali manu conſertum ſe vocarent in rem, de qua lis erat. Itaque iuris nomen, in eo, modo xij. Tabul. modo prætoris auditorium ſignificat. Cum autem Gel. ibidem. ſcribit *vindiciarum dicendarum cauſa*, nimirum vindiciæ ſignificant illa verba ſolemnia, quibus in re præſenti vindicabant. In lege autem xij. Tabul. apud eundem Gellium, editiones, quod lex vult, non loquuntur. quæquidem ſic nobis verba repreſentant *Si membrum rupit meum è pacto talio eſto.* (Gel. lib. 20. cap. 1.) ego ſenſum expiſcatus lego. *Si membrum rupit ni pagit, talio eſto.* nam eam fuiſſe ſententiam legis ſic interpretatur Gellius: qui membrum alteri rupiſſet, & paciſci tamen de talione redimenda nollet. *ni pagunt* etiam numero multitudinis ſi legeretur, eadem ſententia efficeretur.

Lucretius emendatus & explicatus lib. 3. Limare. Oblimare. Horror. Ventus. Ventoſi. Momen. Flutare. Flutæ marenæ. Flos Bacchi, vini, Liberi. Caſſum à careo. Malefactum animo. Animo malè eſt. Fungi mutua.

Caput 34.

E Lucretij tertio quædam obſeruata in has tabulas contuli, quæ vt opinor, non erunt ſtudioſis ingrata aut infrugifera. Limare pro delibare vſurpauit.

Lucret. lib. 3. *Floriferis vt apes in ſaltibus omnia limant.* Sic poſtliminij iure in ſua redit vox quæ exulabat, & in cuius vicem *libant* ſubſtitutum fuerat. Sic

Horat. lib. 1. ſaty. 2. *Rem patris oblimare malum eſt*, dixit Horatius pro deterrere. Horrorem autem pro reuerentia poſitum ab eo conſtat hoc verſu,

Lucret. lib. 3. *His vbi me rebus quædam diuina voluptas.*

Percipit, atque horror. Ventus eſt etiam vanitas quædam in eo. Vnde & Lucret. ibidē. ventoſi dicuntur vani & inanes. *Aut etiā*, inquit, *venti ſi fert ita forte volūtas.*

Iactari cauſa. Etiam in eo momen, eſt impulſio.

Lucret. ibidē. *Paret, & ad numen mentis momenq; mouetur*, id eſt, vt ſentio cum mens impellit & ciet. & *Momine vti paruo poſſint impulſa moueri*, id eſt, impulſione. Flutare idem pro fluitare poſuit: vnde & Flutæ murenæ, quia ſolis vapore calefactæ in ſummo fluitant æquore, nec cute ſiccata mergi poſſunt. Lucret. ibidē. — *& tantillo*, inquit, *momine flutat.* At vero inauditum & inuſitatum genus eſt dicendi, antiquum tamē, cuius duo proferam exempla.

Lucret. lib. 3. — *quanque loco ſe*

Contineat paruo, ſe poſſit conglomerari. Sic vulgo edunt adulterantes antiqui-

tiquitatem & lib. 1. *Quippe & enim quàm multa tibi me fingere poſſim.* vetuſtatem autem interpollantes *tam fingere poſſunt*, edunt. Ego vero notare malui iſtas, vt ſingulares, & propè prodigioſas dicendi formas, quàm loco mouere: cum ſciam Archaiſmi conſuetudine illum accuſatiuum expreſſum fuiſſe. vbi poſtea tacitum eſt. Vt apud Salluſtium, *Omnes homines, qui ſeſe ſtudent præſtare cæteris animantibus*, id eſt, qui pręſtare ſtudent. *Quod genus eſt*, inquit, *Bacchi cum flos euanuit.* Flos bacchi hic, odor eſt, & fragrãtia vini, vt apud Plautum.

Flos veteris vini naribus obiectus eſt meis. Eſt & flos vini ἀνθροσμίας οἶνος. Vt, *Florem anclabant liberi è Carcheſijs*, & apud Plautum.

Quippe vbi linguam percuſsi flore liberi, id eſt, optimo vino, nam & tale eſt iucundiſſimi odoris. Flos etiam vini interdum dicitur, cum vinum in ſummo tenuem quandam habet ſpumam. Plinius, *Flos vini candidus probatur: rubens, triſte ſignum eſt, ſi non is vini colos ſit.* Iterum, *Quod celeriter florere ceperit, odoremque trahere, non fore diutinum.* Caſſus vt ſuſpicor à careo deducitur. Vt enim à cœno, cenaui & cænatus: ſit à careo, carui & caſſus. Sic Lucret. *Caſſum anima corpus durare, & ſenſibus vti.* dixit. Quod & Priſcianus non improbat, qui caritum & caſſum à careo deduci dicit. Virgilius —*nunc caſſum lumine lugent.* & apud Plautum, *Dote caſſam*, id eſt, carentem. Malefactum animo dicebant, cum deficiebat & linquebatur. *Quod genus*, inquit, *eſt animo malefactum cum perhibetur.* Animo quoque malè eſſe dicebant. Plautus, *Animo male eſt.* Mutua autem fungi eſt mutuo pati & ſentire.

Conſentire putare & fungi mutua poſſe. Sed mutua vtrum aduerbium eſt, vt alio loco, *mutua viuunt*, an accuſandi caſus, vt *& contagia fungitur eius*, id eſt, patitur & ſentit? Vtrunque equidem probabile putem. At vero Summa ſummarum eſt cum multæ ſummæ in aſſem rediguntur. vt apud Plautum. *Quam penes amantum ſumma ſummarum redit.* in Lucretio eſt ipſum vniuerſum, in quo infiniti ſunt mundi, *Sicut ſummarũ ſumma eſt æterna.*

Lucret. lib. 1. — Sall. in Catil. bello. — Lucret. lib. 3. — Plau. Curculione ſc. Flos veteris — Apud Feſt. lib. 1. in litera a. — Plaut. Ciſtellaria. ſc. Id mihi mag. — Plin. lib. 14. cap. 21. — Plin. ibidem. — Lucret. lib. 3. — Priſc. lib. 9. ad finem. — Virg. 2. æn. — Plau. Aulalaria ſc. Præſagibat mihi animus — Lucret. lib. 3. — Plau. Curcul. ſc. Dato viam mihi. — Lucret. lib. 3. — Lucret. lib. 4. — Lucret. lib. 3. — Plau. Truculẽto ſc. Non omnis æſtas.

Numina dextra, & læua. Hercule dextro, & amico. Caſtore dextro. Trilices. Hannibal cur rex dicitur.

Lucret. lib. 3. & lib. 5.

Caput 35.

DEXTRA cum erant numina, fauere credebantur: cum læua, non fauere, hinc illud.

—quid tam dextro Ioue concipis vt non
Conatus te pœniteat, factiq; peracti? atq; in eo quidẽ numine, quod pręponẽtes eſt: idẽ & in alijs faciebãt, vt dextro Hercule, & amico Hercule vt Perſ.

Iuuen. ſat. 10.

Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro

Perſ. ſaty. 2.

Hercu-

Horat. lib. 2. ſaty. 6.

Hercule. Horatius.

— qui mercenarius agrum

Illum ipſum mercatus arauit diues amico

Hercule. Hic Hercules inuocatur, quod propter ærumnas, & labores, quos feliciter exanclauit & perfunctus eſt, in agro arando, & incipiendis omnibus conatibus, eius inuocatio fœlicis auſpicij videtur. Dextro etiam Caſtore fieri dicitur, propitio & fauente Caſtore. Sed & in equitando, cum optimus eques fuerit Caſtor. Papinius,

Statius lib 4. ſiluarum.

Signa frænatæ moderatus alæ

Caſtore dextro. Ex contrario igitur etiam intelligi poſſunt numina apud

Vir. 4. Geor.

Maronem læua, etſi aliter explicari etiam animaduerto cum ſcribit,

— ſi quem

Catul. epi. 42.

Numina læua ſinant, auditque vocatus Apollo. Sic etiam *Dextra ſternuit approbatione* in Catullo legimus, vt auſpicij & ominis formati. Trilices loricæ videntur ex eo appellatæ, quod cum eſſent hamis vel ſquamis ferreis conſertæ, præterea tribus erant licijs ornatæ per eas currentibus. Apparet id ita eſſe è Marone ſic ſcribente,

Virg. 5. æn.

Loricam hinc hamis conſertam auroque trilicem. Iterum,

Virg. 7. æn.

— clypeumque auroque trilicem

Loricam induitur. Scribit Papinius de Hannibale,

Stat. 4. Silua.

Mox Naſamoniaco decus admirabile regi, Quodquidem prima ſpecie permirum eſſe videtur, Hannibalem regem appellari, qui Reipubl. liberæ dux fuit in bellis gerendis. Sed & à Silio ſæpius etiam eodem inſignitur titulo, nec iniuria. nam Carthaginenſes reges habebant ferè Spartanis regibus ſimiles. Auctoritatem qui antiquitatis poſtulat, is Ariſtote-

Ariſt. 2. Polit.

lem in Repub. Carthaginienſium lib. 2. politicωn legat. Cum equites in equis ſedentes ſublimes ſint & alti, ideo ordinis equeſtris hominib. Celſi attributionem poëtæ adponunt, vna quoque eorum magnitudinem ordinis & dignitatem ſignificantes. Horatius,

Horat. in art. poet.

Celſi prætereunt auſtera poëmata Rhamnes. Papinius,

Non labente Numa timuit ſic curia fœlix.

Stat. 1. Siluar. Marc. l. b. 28.

Pompeio nec celſus eques. Et Ammianus Marcellinus, *Iudicibus celſis, itidemque minoribus*. cum dixit maiores & minores, vt vel lippo notum eſt, intellexit. Hæc meridiationem fallens ſomno, tamen languidus & dormitans ſcribebam: quæ vereor ne etiam à dormiente & ſtertente quis temerè ſcripta iocetur: vt laſciui homines ſunt & petulantes: & profecto quæ ſcripſimus talia ſunt, vt ioco materiam præbere poſſint.

Cice-

Ciccero pro Roſc. Comœdo explicatus & emendatus. Iurare in litem. Aduerſaria. Memoriæ tradere vetuſtatem literarum. Conijcere. Certa pecunia. Certi & incerti petitio. Legitima pars. Sacramentum. Feſtus explicatus. Ad libellam debere. Adnumerare. Expenſum ferre. Verſari in nummis. Adigere arbitrum. In iudicium denunciare. Cognitor. Notor. Reſtipulari. R*epromittere.* F*erre iudicem. Deorum deprecatio.*

Cap. 36.

ORATIO Ciceronis pro Roſcio Comœdo ita malè accepta eſt, temporis iniuria, vt præterquam quod vtrinque mutila & curta eſt, exordio fineque ſpoliata: etiam in illis reliquijs & tãquam naufragij tabulis, multis locis corrupta ſit atque vitiata. Inter legendum nuper in ea hæc notaui, quæ huic chartæ, qualiacunque ſint, illinenda duxi: cur enim mea, quæ nullius præcij ſunt, venditem, aut hominibus fucum faciam? Lego igitur, P*aulo ante M. Perpennæ, & P. Saturij tabulas poſcebamus: nunc tuas C. Fanni* Cic. pro Roſc. comœdo. C*herea ſolius flagitamus.* Perpenna vnus erat è iudicibus: Saturius, patronus Fannij Fannius autem Græcus erat, ſed donatus fuerat ciuitate, aut libertinus. Vtriq; enim patronorũ nomina ferebant, & ijs ſuũ addebant. Iſte igitur ante Cherea vocabatur: poſtea de Fannij patroni nomine C. Fannius Cherea. Quam tãdem pecuniam vocat extraordinariam? nempe quę neque de quæſtu, neque de reditu, neque de bonis redacta eſt: ſed extra ordinem de morte Panurgi euenerat, ex ſocietate debebatur. Dicit *iurare in litem.* nam & in iudicio ſocietatis ob dolum in litem iuratur, vt iuriſcon- Cic. ibidem. ſulti ſcribunt, & in omnibus adeo iudiciis bonæ fidei. Aduerſaria autẽ codices ſunt tumultuarii, qui nos aduertunt: & memoriæ cauſa fiunt: poſtea tamen eadem illa, quæ in eis perſcripſimus, in ordine redigimus & in tabulas referimus. *Perſcriptionum & liturarum,* probo: teſtificor tamen, quid enim vetat me *præſcriptionum & literarum,* reperiſſe in veteri libro? *memo-* Cic. ibidem. *riæ tradere literarum vetuſtatem,* interpretor eſſe non menſtruam ſcripturã, Cic. ibidem. vt in aduerſariis: ſed diuturnã, & quæ inueteret, quæq; æterna ſit, memoriæ mandere, & in tabulas perſcribere, atque locus iſte ſubleuat auctoritatem ueteris libri, in quo *perſcriptionum & literarum* ſcribitur, cum hic vetuſtas literarum diſerte perſcribatur. Lego, *id apud iudices graue & ſan-* Cic. ibidem. *ctum eſſe ducetur?* vbi ſanctum infirmo oppoſuit. Addit, *hęc ſunt deiecta.* vbi Cice. ibidem. legendum eſſe cenſeam, *illa ſunt diſiecta.* id eſt, nulla ordine confecta. Budæus legit *coniecta.* nam coniicere, eſt multa eodem conferre & congerere. vnde coniectamenta dicta. Scribe, *tamen in codicem accepti & expenſi re-* Cic. ibidem. *ferri debuit.* nihil moror mendoſam ſcripturam, quam ne verſus creſcant, Cic. ibidem. ſæpe de induſtria prætermitto, cum ſic quoque nimis numeroſa longaq; ponatur oratio. P*ecunia tibi debebatur certa.* cum inquit Cicero, ſignificat

cer-

certum pecuniæ ſummam:id enim certa pecunia declarat. Vnde iuriſconſultis eſt certi petitio & incerti. *Sponſionem* dicit eſſe *factam legitimæ partis*. Legitima pars, decima litis apud Græcos erat in cauſis priuatis: in publicis, quinta: Tertia apud Latinos: quãquam interdum ſine legitima parte ſponſio fiebat. In legitimis cauſis ſacramento contendebatur: In prętoriis, interdictis: plerunque ſponſione. Sacramentum autem ſic explicatur à Feſto, vt prætermittam Varronis locum ab aliis recitatum: & quæ apud Feſtum conturbata ſunt, digeram. *Sacramentum æs ſignificat, quod pœnæ nomine penditur, ſiue eo quod quis interrogatur, ſiue contenditur. Id in aliis rebus quinquaginta aſsium eſt, in aliis quingentorum, inter eos, qui iudicio inter ſe contenderent. qua de re lege L. Papirij Tribu. Pleb. ſancitum eſt his verbis. Quicunq; prætor poſt hoc factus erit, qui inter ciues ius dicet, Treſuiros capitales rogato. iiq; tresviri quicũq; erũt, exigunto ſacramẽta, exiudicantoq;, eodẽ iure ſunto, vt quos ex legibus plebiſq; ſcitis exigere iudicareq; oportet. Sacramenti autem nomine, id æs dici cœptum, quod & propter ærarij inopiam, & ſacrorum publicorum multitudinem conſumebatur, id in rebus diuinis.* Vtcunque potui hanc è fragmentis laceris & diſiectis Pompeii ſcripturam erui: quam germanam eſſe prę-

Cic. 1. de Ora. ſtare non auſim. Cum autem in libro de oratore ſcribit, *Quibuſcum tibi iuſto ſacramento contendere non liceret*. Nomine ſacramenti iudicium, & diſceptationem non intelligit, vt à primariis viris exponi intelligo: ſed magnæ pecuniæ periculo, quæ deponi ſolebat, magnaq; ſponſione non auſurum eum litigare. nobis enim non licere ſimulamus, quod agere nõ audemus. in ſacramento, victi pecunia publica fiebat: in ſponſione, præter petitionem illius pecuniæ ſponſæ, victus aduerſario damnabatur, com-

Cic. pro Roſc. Comœdo. modoque victoris cedebat. *Ad libellam deberi*, eſt ad libellam vſque & ad ternucium. vt apud Ciceronem *Sumptum reddere ad aſſem*, legimus. quod

Cic. eſt ad aſſem vſque. Libella nummus argenteus erat, decima denarii pars.

Cic. pro Roſc. Com. *Quantum melius æquius ſit dari*. verba ſunt formulæ petitoriæ in arbitris, vt ſi forte quis plus petere videretur, arbiter ſtatueret, quantum melius &

Cic. in Topic. æquius eſſet dari, ſi iniquum pẽti putaret. Cic. in Topicis *Imprimiſque in ar-*

Cic. pro Roſc. Comœdo. *bitrio rei vxoriæ, in quo eſt quid æquius melius parati eſſe debent*. Scribe, *Romæ eſt, vtinam adeſſet in iudicio*. Rectè quibuſdam in libris pro *adulteraſſe*, emẽdatum eſt, *adnumeraſſe*. Aliud autem eſt, adnumerare, aliud expenſum ferre. Adnumerat enim, qui ipſe ſuam pecuniam numerat: Expẽſum fert, qui delegat, qui numeret, vt argentarium, aut alium: & in ſuas tabulas refert ſe

Cic. ibidem. eam pecuniam ab argentario alicui curaſſe. *Qui*, inquit, *idcirco capite & ſupercilijs ſemper eſt raſis, ne vllum pilum boni viri habere dicatur*. Cherea, in quem ipſa iacit, artificio Comœdus erat, & propter perſonas, quas agebat, ſic raſus erat. perſonarum autem illarum vitia & caliditatem orato-

ris ei

ris ei obijcit. Cur cum eaſdem perſonas tractaret Roſcius, non tamen capite raſo erat? quia agere niſi perſonatus non ſolebat, propter deprauationem oculorum: ſtrabus enim erat. Quædam autem perſonę in ſcenam raſo capite inducebãtur & caluę, vt Lenones. Erãt enim ἀναφαλαντίαι, ἢ φαλακροί. vt ait Pollux. Talis inducebatur in ſcenam Ballio, vt Lycus Plautinus Leno, *quo*, dicitur à Comico non fuiſſe *lutum lutulentius*. pro, *nihil videtur*, melius in libris notæ melioris, *non mihi videtur*. Mox autem *caſtum*, religioſum & integrum fidemque colentem intelligit. *Auidum*, auarum. Scribe, *& Fannium quicquam per bonitatem amiſiſſe*. Scribe rurſum, *certè tanti non fuiſſent*. & mox, *tanti fuerint. verſabatur autem, in ſuis nummis*, qui non erat in ære alieno, qui non debebat. *Dionyſia* eſt illa ſaltatricula, cuius nomine vt geſticulator & hiſtrio à Torquato inceſſitur aſperè Hortenſius. *Propria* vocat ſua & certa, non dubia, non controuerſa. *in cauſa*, quæ controuerſa, quæ litigioſa, quæ dubia. Lego, *etſi hos quæſtus recipere poſſes*. *Arbitrum pro ſocio adegeris*, lego in incorruptis codicibus. nam etſi formula & iudicium, arbitrium pro ſocio dicebatur: tamen vſitatius eſt, arbitrũ adigere, quàm arbitrium. Cicero in Topicis, *Aquæ pluuiæ arcendæ adigere non poſſis*. Quid autem obſecro eſt, adigere arbitrum? nempe arbitrum dare cogere. Feſtus, *Adigas*, inquit, *dare cogas*. verùntamen *Arbitrium* immutare vix audeo: & quamquam illud alterum mirificè placet: hoc tamen quod receptum eſt, non diſplicet. vt enim dare cogimus arbitrum: ita dare cogimus arbitrium pro ſocio, id eſt, cogimus illam formulam, & ex ea formula diſceptationem & diſceptatorem, nullum eſt arbitrium iudicis, ſed iudicium, cuius ſæueriſſima & anguſtiſſima includitur formula. vt nihil ei, vt arbitro liberum ſit. In bonis libris, *magnitudinem criminis* lego, &, *propriũ erat iudicium*, ſine particula inficiante: &, *aut iacere noli*, non *tacere*. *In ditionem num tabulas habet*. hic profectò labes quædam facta eſt, & neceſſe fere eſt aliquantum verborum vetuſtate inteciderit. quidam ingenio potius ſuo, quàm librorum fide fecit, *pactionem num tabulas habet*. reponunt *in ditionem num tabulas habet*, id eſt, num in poteſtate tabulas habet: ſic vtcunq; ſenſus contexetur. *In ditionem* autem, vt *in poteſtatem*, pro lege Manilia dixit, cur hic non diceret, quid cauſæ adferri poteſt? *Satisfeciſti*, valet te ei purgaſti, quòd tam temerè feciſſes Ideo autem ſatisfeciſti vt in iudicium denunciaret, id eſt, vt Roſcius denunciaret iudicibus te ipſi ſatisfeciſſe, nullamque amplius litem: ſed nec te adfuturum, nec vadimonium obiturum dixiſti: nihil tibi deberi clamaſti, quod iudici denunciauit Roſcius, itaque abſolutus eſt. *Idcirco videlicet ne condemnaretur* ſine interrogatione. cenſeo legendum. &, *Panurgus inquit fuit Fannij*. *In hanc rem*, inquit, *me cognitorem dediſti*. Cognitor hic eſt, quem procuratorem vocamus. At inter-

Pollux.
Plau. Pœnulo ſc. Sæpe ego res multas.
Cic. pro Roſc. Com.
Cic. ibidem.
Cic. ibidem.
Cic. in Topic.
Feſt. lib. 1. in litera A.
Cic. pro Roſc. Comœdo.
Cic. ibidem.
Cice. ibidem.
Cic. ibidem.
Cic. ibidem.

dum etiam cognitor eſt,qui quem cognoſcit. vt homines Romani, qui in prouincia erant: Si magiſtratus ciues Romanos eſſe neſciret, illi tamen iura ciuitatis Romanæ implorarent, vt crucem, ſecurim, virgas depellerent,cognitores dabant,id eſt,homines producebant,qui ſe eos noſſe dicerent,& ciues Romanos eſſe pro teſtimonio dicerent.Cic.in Verr. *Adeunt ad ea loca,quæ nunquam antea viderunt*: *vbi neque noti eſſe ijs,quo venerunt, neque ſemper cum cognitoribus eſſe poſſunt*. Notorem vocat Seneca in ἀποκολοκυνθώσει. *Ego*, inquit, *te fortißime deorum Hercules ſperaui mihi adfuturum apud alios,etſi quis à me notorem petiſſet,te fui nominaturus*, *qui me optimè noſti*. *Iudicio damni iniuria*, cum dicit,vſurpat verba formulę,in quibus ſubaudiendum eſt,dati. Sic notatæ ſunt interpunctiones quibuſdam in libris. *Pro me,potui,multorum exemplo:licitum eſt,iure fecerunt multi*.cenſeam excudendum,*ſi ſit hoc verum*.*Lites*,inquit,*ſocietatis non ſuas redemit*. id eſt, etiam ſanctione & deciſione cum Flauio de ſocietatibus tranſegit, ſocietatemque litigandi moleſtia liberauit,cum de tota re deciderit atque iſta obiectio eſt,cui continuo hanc contradictionem opponit. *Quid ita? ſatis non dedit,amplius à ſe neminem petiturum*?Quid ita,valet,cur. vt mox, *Quid ita* Flauio? Cæterum vel *eſſe* legendum eſt: vel *à ſe* dixit,pro ab ipſo. Flauius enim intelligitur. Id autem nec infrequens ita nec inſolitum Ciceroni. Qui quid cuipiam ſoluebant, cuius nomine pluribus obligatus erat: aut, qui curatori dabant, hanc cautionem interponebant:neminem à ſe cuius petitio ſit amplius petiturum.Cice.in Bruto. *At vero inquam,tibi ego Brute non ſoluam niſi prius à te cauero,amplius eo nomine neminem, cuius petitio ſit, petiturum*.Reſtipulari dicit, quia quemadmodum deciſionis cauſa, Roſcius pecuniam à Flauio ſtipulatus erat: ita Flauius reſtipulari, id eſt,viciſſim ſtipulationem obligare Roſcium debuit, neminem amplius petiturum. Vt autem ſtipulationi promiſſio reſpondet: ita reſtipulationi repromiſſio.proinde ſcribit Cicero,*Repromittis tu abhinc triēnium Roſcio? quid? recita iſtam ſtipululationem clarius*.nam cum egiſſet cum Roſcio vt procurator eſſet,quòd vice ſtipulationis erat,& cum Flauio experiretur, Roſcius ab eo hac viciſſim re ſibi cauit, ac reſtipulatus. Reſtipulatio tamen etiam ſtipulatio appellari ſolet. Emendatè & emaculatè legetur paulo poſt,*Repromiſiſſe Fannium Roſcio*.& *non quod in ſe fuit iudicauit*.Cum dixit, *addictus erat tibi*,ad eos reſpexit,qui pecuniæ iudicati à prætore creditoribus addicebantur.perinde eſt igitur ac ſi dixiſſet, Tibine condemnatus erat pecuniæ? In incorruptis libris lego, *Nunquid cauſæ eſt quin ab iudicio abeas turpiſsimè eiectus?* quanquam quæ his in ſedibus collocata verba ſunt,à me non excitantur, neque loco mouentur. Lego in quibuſdam libris; *Quid? expectas quod mox ego Luſcium*. Ferre autem iudicem eſt, vt alio lo-

Cic.7.in Ver.
Senc.de morte Claud.
Cic.pro Roſc. Comœdo.
Cice. ibidem.
Cic.ibidem.
Cice.de claris oratorib. ſen. in Bruto.
Cic.pro Roſc. Com.
Cic.ibidem.
Cic.ibidem.
Cic.ibidem.

lio loco explicaui, iudicem offerre. Quæ eſt deorum deprecatio in iureiurando? cum ſcilicet eos optamus nobis propitios & beneuolos ſi verum dicemus. Lego continuo, *præterea quæ pœna ab dijs immortalibus.* Cic.ibidem. Quamnam tandem pactionem verborum dicit? nempe iuriſiurandi conceptionem & formulam, qua exitium ſibi precantur, ſi peierarint, nam in iuriſiurandi formula deprecatio & execràtio inerat. bona ènim à dijs præcabantur ſi caſtè ſanctéque iurarent: ſin ſecus ſuo capiti ab ijs exitia & dira exempla imprecabantur. *In iudicium haberet*, dixit pro in iudicio, vt pro Quintio. Cic.pro Quin. *Res cœpit eſſe in vadimonium. Si vniuersè particeps eſſet.* Cic.pro Roſc. com. vt in antiquiſſimo libro ſine nomine *prædæ*, rèperi. quod teſtatum relinquere volui. Sed hæc nimium multa nimiſque minuta perſequor. & medium tenere ſatius eſt, quàm odio eſſe alteri longitudine.

ADRIANI TVRNEBI ADVERSARIORVM LIBER TRIGESIMVS.

Dictio. Apollo. λοξίας. *Cuditur faba.* Cap. 1.

QVOD dicere inſtitui, leue illud quidem eſt: à me tamen facile impetrauit, vt huic paginæ inſereretur: præſertim cum hæc opera non admodum ſeria ſit, ſed penè ludrica. Obſeruaui apud ſcriptores veteres Dictionem non tantum locutionem eſſe, quàm Græci φράσιν vocant: ſed interdum oraculum. ex eo credo, quod oracula à Græcis interdum λόγια dicuntur. Vt in iudicijs cum de facto quæſtio eſt, tabulis & teſtibus confirmamus ſic nos quoque in hac tanquam cauſa iampriedem ſepultos teſtes ab inferis excitabimus. Pacunius, Peribœa. *Flexa non falſa autumare dictio Delphis ſolet.* ait enim oracula Delphica tartuoſa & obliqua eſſe, vt ex eo Apollo λοξίας vocari ſoleat, ad cuius hoc cognomentum reſpexit: non tamen eſſe vnquam falſa. Actius, in armorum iudicio *Apertè fatur dictio, ſi intelligas. Tali dari arma, qualis, qui geſſit, fuit.* Differit Aiax oraculum præcipere, tali homini arma Achillis dari, qualis Achiles fuit: vt Aiaci ſcilicet potius, quàm Vlyſſi dari debeant. Liuius, *Accito ab Tarentinis in Italiam data dictio erat, caueret Acheruſiam aquam, Pandoſiamque vrbem: ibi fatis eius terminum dari.* Sed ne nimium breui concluſum hoc caput eſſe videatur, ſerpentes auibus geminabo, vt hoc munus ſolet varietate gaudere. Cum in frumenta veteres ſe terere dicerent, in faba tamen cudere dictitabant. Plinius, *Faba metitur, deinde cuditur.* hæc lectiò in Plinio ex vetutiſſimo libro poſtliminio reſtituitur, cuius in locum, ſuppoſitum eſt & adulteratum *concutitur.* Hinc illius Terentiani dicti elegantia eluceſcit, alioqui obſcura. *At enim iſthæc in me cudetur faba.* Duo iſta quãquam diſparia conſociaui, cum in hac opella omnia amicè conciliari ſoleant atque coniurare.

Apud Non. in Autumare.

Accius lib. 2. ad Herenn.

T. Liuius 8. ab vrb. condit.

Plin. lib. 18. cap. 27.

Teren. Eunu. act. 2. ſc. 3.

Horat. explicatus in Epodis od. 17. Cap. 2.

Scribit in Epodis Flaccus.

Tuuſ-

Tuuſque venter partumeius, & tuo Horat. Epod. od. 17.
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,

Vtcunque fortis exilis puerpera. hi verſus ſpectatiſſimos, & clariſſimos in omni liberali eruditione viros, miſeros & exercitos habuerunt: nec tamen impedimenta omnia horum verſuum expedierunt. Nihil illos moror, qui omnia adulterant, & *Pactumeius*, vt proprium nomen ſit, improba ſuppoſitione ſubijciunt. Exiſtimo autem Flaccum ſolito ſuo vti naſo, aliudque ſentire quàm loquatur. Obijcit enim veneficæ ſuppoſitionem puerorum figurata ſimulatione. Falſo, inquit, ſuppoſitrix haberis: nam paris, & pannos tuos cruentatos puerperio lauat obſtetrix: veruntamen, quia eam non dicit partum eniti, ſed meiere, probroſeque eius ventrem partumeium appellat, quaſi tam facile pariat, vt ſine nixu vllo meiere videatur potius, quàm parturire, vehementior ſubeſt ſuppoſitionis ſuſpitio, quàm ſi illud crimen & apertè & rectè impegiſſet. ſed & eam exauget ſuſpitionem, quod cum eam dicat nullo modo debilitatam partu, meiere, quod primo aſpectu miraculi cuiuſdam & laudis eſſe videatur, acerrimè Samia perſtringitur obliqua, perinde quaſi non pepererit, quæ laborem & debilitatem nullam partus ſentiat. itaque *vtcunque* tria eſſe exiſtimo vocabula hoc ſenſu: & vt cum es fortis puerpera, è lecto exilis: & puerpera æquè valens ac firma es, ac cum fortis ac ſana.

Obſigillare. Sigillare oculos: Ventilare, verbum gladiatorum. Dare in anteceſſum. Centeſimæ propinquæ. Seneca emendatus. Cap. 3.

QVOD mouemus opus, totum collectitium eſt. itaque huc corrogamus veteres obſeruatiunculas, eaſque & diuerſas, & è diuerſis ad vnius capitis confectionem colligimus: & vt qui magnum æs alienum faciunt, à multis mutuum ſumunt: ſic verſuram à plurimis plerumque facimus. hoc tamen caput, vt & nonnulla ex vno ſcriptore erit, ſed interim tamen multos ſcriptores enucleabit. Seneca pereleganter & inſigniter obſigillare in epiſtolis poſuit pro occludere. quod quædam occluſa etiã obſignabantur, vt reor. *Nunc enim*, inquit, *multa obſigillant, & aciem noſtram aut ſplendore nimio repercutiunt, aut obſcurè retinent.* Sic in lege Mæuia, ſigillare oculos, quod obſigillare valet & occludere. Varro. *Contrà lex Mæuia eſt in pietate ne filij patribus luci claro ſigillent oculos.* Solebant autem propinqui hoc officium ſuis morientibus pręſtare. Apud eundem Senecam verbum medius fidius honeſtiſſimum & ſpecioſiſſimum gladiatorium tantum. ventilare enim gladiatores dicuntur, cum ante pugnam ſuos mouent gladios & luſorijs ictibus aërem ferientes proludunt certamini. *Quàm*, inquit, *ſtultum eſt cum ſignum pugnæ acceperis, ventilare.* Martialis

Senec. lib. 21. epiſt. 116.

Apud Non. in Sugillare.

Senec. lib. 21. epiſt. 115

[Martial. lib. 5 epigrã. 32.] lis —*& in toto ventilat arma boue.* Eſt & illa dicendi ratio apud eundem, vt non trita, ita iucunda & egregia: Dare in anteceſſum, quod eſt antequã [Senec. lib. 21. epiſt. 119.] & priuſquam quis debeat dare. *Sed,* inquit, *nõ ero difficilis benè credi tibi ſcio, itaque in anteceſſum dabo.* Centeſimas propinquas etiam Seneca vocat, quę propinquis Calen. aut Idibus ſoluuntur: non tertijs aut quartis aut quintis Calen. Itaque illæ centeſimæ propinquæ duriorem & iniquiorem habét [Senec. ibidem.] fœnoris conditionem. *Quàm,* inquit, *durus ſit fœnerator Cæcilius à quo minoris centeſimis propinquis, nummus moueri non poßit.* In eo autem quid ni le- [Senec. lib. 22. epiſt. 122.] gam? *mirari ſolemus ſaltationis peritos, quod in omnem ſignificationem rerum & affectuum parata eſt illorum manus.* nec me mouet præiudicata quorundam auctoritas *ſcenæ peritos,* pro inquinamento veterum librorum, in quibus vitioſè exaratum eſt, *ſatiant peritos,* legentium. Refert etiã Seneca ſolitos fuiſſe veteres etiam ruſticos poſt prandium aut cœnam bibere. Quod ex Horatio caliginem aliquã remouet, ita canẽte. *Poſt hoc ludus erat, culpa po-* [Horat. lib. 2. ſaty. 2.] *tare magiſtra.* verba ſunt Senecæ, *Poſt prandium aut cœnam bibere, vulgare* [Senec. lib. 22. epiſt. 123.] *eſt: hoc patresfamilias ruſtici faciunt, & veræ voluptatis ignari.* Vt Horatius dixit: [Horat. lib. 1. epiſt. 1.]

Inſanire putas ſolemnia me, quod eſt, more aliorum. Ita Seneca, [Sene. eod. lib. epiſt. 123.] *Nolunt ſolita peccare, quibus peccandi præmium infamia eſt.* Diſpulit autẽ [Senec. lib. 22. epiſt. 124.] quaſdam tenebras Cimmerias è Tranquillo Seneca, cum ſcribit, *Omnes iam ſic peregrinantur vt illos Numidarum præcurrat equitatus, vt agmen curſorum antecedat.* Tranquillus de itinere Neronis, *Armillata & falerata cum* [Suet. in Nero. cap. 30.] *Mazacum turba, & curſorum.* Nam Mazaces populi ſunt Africæ nobiles autem Romani illo comitatu equitum Afrorum delectabantur. Martial.

[Marti. lib. 10. epigram. 13.]
Cum cathedralitios portet tibi Rheda miniſtros
Et Libys in longo puluere ſudet eques. Mazax apud Claudianum in Panegyri [Clau. Panegyri. in Stilicon.] ſtiliconis prima —*pauidus proiecit miſſile Mazax.* Sic ille Senecæ locus duobus auctoribus ſuo fulgore illuſtratus, ne in cæcis tenebris offendamus, cum eos legimus, nobis præſtabit.

Ciceronis oratio pro Flacco locis aliquot emaculata.

Caput 4.

ORATIO M. Tullii Ciceronis pro Flacco multis aſperſa maculis & contaminata mihi videtur eſſe: quaſdam hoc capite eluam, reliquas alijs [cic. pro Flacc.] emaculandas relinquam. *Timolites,* inquit, *ille vicanus homo non modo nobis, ſed ne inter ſuos quidem notus.* Inſedit hic neſcio quid ſordis, quæ creta quadam cimolia detergenda eſt: nam pro *vicano Nicenus* legendum eſt. Solent enim oratores fere ponere, vnde domo ſunt teſtes: hunc Aſiaticum teſtem è Nicæa vrbe dicit eſſe. Sed ne quis hoc arbitrarium eſſe putet,

ita habeat:ſic planè dilucideque ſcribi in veteribus memoriis. Eleganter autem cum tumultuoſa ſuffragia Græcorum in concionalibus decretis, quæ manibus tendendis fiebant,indeque χειροτονίαι vocabantur, expreſſit ſcribens. *Pſephiſmata non ſententijs,nec auctoritatibus declarata,nec iureiurã-* Cic.pro Flacc. *do conſtricta:ſed porrigenda manu profundendoque clamore multitudinis concitata.* Cœno autem ille locus collitus eſt, *cæſus eſt virgis Cynicus ille Athe-* Cic.ibidem. *nagoras*. quid enim Cynico cum mercatura?ex negociatione, illa ſecta longè refugit.legendum igitur, quod auctoritate veterum librorum teſtatum conſignatumque proferimus., *Cymæus*. ab vrbe Aſiæ Cumis. In Cic.ibidem. quorum chartis & illud reperimus. *id ſutores & coriarii conclamauerunt*. ac mediusfidius coriariis cum ſutoribus maior eſt affinitas quàm Zonariis: ſed & vtrunque artificium ſordidius eſt,quàm Zonariorum.Ego illorum quoque librorum teſtatione, *quo voluit, adduxit*, legi adfirmo: nec con- Cic.ibidem. temno tamen quod receptum eſt: tantum moneo illud alterum aptius mihi videri.Iam illi ſcripturæ, *hac claſſe M. Craſſus vir ampliſſimus ab He-* Cic.ibidem. *mo in Aſiam,his nauibus Flaccus ex Aſia in Macedoniam nauigauit*. quidni fidem derogem,& ei arrogem, atque attribuam, quam in antiquariis bibliothecis reperimus, *ab Æno in Aſiam*? Ænus autem vrbs notiſſima eſt. Cice. ibidem. Lego etiam, *non refert vero quid lucretur*?Sed quę,malum, eſt *ciuitas Æmo-* *neſis* in Aſia? Quis tandem vllam ita in Aſia appellat? ego cenſuales perſcrutatus tabulas,vt ita dicam,& profeſſiones,& Geographorum tabularia rimatus, nuſquam eam comparere video. irreptitium igitur nomen eſſe reor in alterius locum ſubditiuum:ac lego, *Acmonenſis*.nam Acmonia Stepha. de vrbi. in Acmonia vrbs phrygiæ memoratur à Stephano:& Acmonium alia vrbs. & Acmonium Alſos ad Themodontem. Fauet huic emendationi & vetus ſcriptura,in qua Acinonenſes exaratum eſt.Hos autem Acmonenſes in populis Phrygiæ numerat M.Tullius.Pari errore corruptum eſt & illud. *Heracli-* Cic.pro Flacc. *des ille Tennites*. &, *Tenni vſque ad illam ætatem*. nam vtrobique & bonis adſtipulantibus libris,& Plinio comprobatore legendum eſt *Temnites* & Plin.lib.5. cap.29. *Temni*.Plinius Temnum fuiſſe oppidum refert in ore Hermi fluui. Idem & in Æolide Temnum conſtituit.His ego fretus vindicibus, quidni me huic ſcripturæ aſſertorem præbeam?lego etiam. *& conficiendarum litera-* *rum diligentiſſima*, cum hodie extet, *& conficientiſſima literarum*.quod etſi Cic.pro.Flacc. cur damnem non habeo,tamen cur illud alterum potius amplectar, tacito quodam ſenſu intelligo.

Virgilius 7.Æneid.illuſtratus. Acheron. Oceanus. Adorea liba. Cereale ſolum. Quadræ. Manus. Vrbs ſumma. Orbis Aſiæ, & Europæ. Oceanus erfuſus. Repetere.

Caput 5.

Suidas. Reperimvs in Suidæ coniectaneis Sibyllam quandam Tiburtinã
eamq́; Albuneam vocatam. Id nonnullam fortaſſe lucem Virgilio adfe-
Virg.li.7.æn. ret. qui Latinum dicit *lucos* conſuluiſſe *ſub alta Albunea*. nam & fontem vo
catum & deam indigitatam fuiſſe de nomine illius Sibyllę veriſimile eſt.
Acherontem pro inferis à Latinis ſolitum ſæpe vſurpare ante docuimus.
Lib. 5. aduer. cuius rei fidem facit illud Maronis. *— atq; imis Acherontem affatur Auer-*
cap. 6. *nis*. Vterque Oceanus, mare Eoum eſt & Occiduum.
Vir. lib. 7. æn. *— qua ſol vtrunque recurrens*
Virg. ibidem. *Aſpicit Oceanum*. Sic apud Horatium.
Horat. lib. 2. *— vterque pœnus*
od. 2. *Seruiat vni*. id eſt, Eous & Occiduus, qui Gaditanus eſt. *Adorea li-*
Virg. 7. æn. *ba* menſæ loco Æneam, eiuſque ſocios ſubieciſſe epulis ſcribit poëta:
Virg. ibid. mox etiam *— cereale ſolum* appellat, & patulas quadras. Erant autem
Dionyſius. menſæ paniciæ, quas Dionyſius ἰτρία καρποῦ πεποιημένα πυρίνου, dixit:
Virg. 7. æn. — (*ſic Iuppiter ille monebat*) non ſine cauſa dicit Maro. obſeruaui e-
nim *ille*, ei adiungere ſolitos eſſe vetuſtos ſcriptores, præpotens eius
Plau. Amph. nomen ſignificare volentes. Plautus Amphitrione. *Quod ille faciat Iu-*
ſc. Qui me al- *piter*. niſi ſi demonſtrantis eſt: Idque dicebant manum in cœlum tollen-
ter eſt auda- tes, & veluti illic Iouem oſtendentes. *Nec plura alludens*, illic eſt, nec
cior. dixit plura ludens, quomodo etiam alludere à Cicerone vſurpatum
Virg. 7. æn. legimus. Quid eſt quod ait vocem patrem Aſcanio eripuiſſe? nempe
Cic. 1. de Ora. quod ei velut è faucibus eam vocem rapuerit, nec expectarit vt totam
Virg. 7. æn. eloqueretur: ſed eam ipſe velut extraxerit: ita protinus ſe eam vocem a-
gnoſcere dixit & omen accipere. non multo poſt, vbi
Vir. ibidem. *Acciſis coget dapibus conſumere menſas*, legimus: videtur Seruius *an-*
Seru. in 7. æn. *ciſis*, quod eſt, ambuſtis agnoſcere, ſi quis eius interpretationem atten-
tius & acrius perſpiciat. Manus eſt perſæpe opus hominum quod manu
videlicet fit, vt,
Virg. 7. æn. *Prima locare manu, moliriq́ue aggere tecta*. Iterum ſecundo Georgic.
Vir. 2. Georg. *Tot congeſta manu præruptis oppida ſaxis.*
Virg. 7. æn. *Tectum auguſtum ingens, centum ſublime columnis,*
Vrbe fuit ſumma. Hic vrbem ſummam cum dicit ἀκρόπολιν interpreta-
tur, quæ eſt arx. perſpicuè enim voluit explicare vocabulum Græcũ duo-
Virg. 7. æn. bus Latinis. Sed & cum *— ſacris ſedes epulis*, dixit: ſignificauit quod in Ro-
manis hiſtorijs non raro legimus, in templo epulum deorum dari ſo-
Virg. ibidem. litum. *Ipſe Quirinali lituo*, dictum à poëta accipio, vt homines præſtanti
ſapientia dicimus: quo ſignificamus eum præſtantem habere ſapien-
tiam. quo ſanè modo etiam Quirinali lituo, eſt Quirinalem lituum ha-
bens. quanquam iſtud aliquanto inſolentius minuſque conſuetum, ſed à
con-

conſuetudine non ſolent raro recedere poëtæ, & hoc ipſum decus & ornamentum ſuo carmini quærere. Orbis Aſiæ, & Orbis Europæ dicitur à Marone, vt à Marcellino, Orbis Eous, & Orbis occiduus pro imperio Orientali & Occidentali: & Orbis Romanus pro imperio Romano. Oceanum refuſum interpretor Oceanum refluum & refluentem, quem ἄψορρον & ἀψόρροον Homerus appellat.

Virg 7.æn. Marcellinus.

Præferimus manibus vittas. ex conſuetudine Græcorum dixit, idque ἱκετηρίας appellabant. *— hinc Dardanus ortus.*

Virg. 7.æn.

Huc repetit. quam in ſententiam dictum eſt? nempe in quam dixit Cicero in Bruto. *Repetunt Mutia lege & Licinia.* & pro Archia poëta, *Chij ſuum vendicant, Salaminii repetunt.* Dardanus, inquit, ex hac terra ortus eſt, hanc in terram nos reuocat, qui ab eo oriundi ſumus, & nos huic terræ repetit & vendicat.

Virg.ibid. Cic. in Bruto. Cic.pro Arch. poeta.

Catillatio. Politio. Oblinere. Relinere ferias. Conſperſio. Conſpergere. Sal popularis. Salis flos. Laterculus. Myrta. Sub dio. Serenum.

Caput 6.

CATILLATIO graue probrum erat, quod ijs obijciebatur, qui prouincias diripuiſſent in magiſtratu. quod tanquam Prouincialium bona abliguriſſent: dictum à catillis, in quibus eſcæ apponuntur, atque interdum etiam opera dulciaria, quaſi in catillis bona & fortunas eorũ comeſſent. Cato in libro de re Ruſt. *Sauillum iubet poni in menſa cum catillo & ligulis.* Iam è Macrobio eſt notum Lupum Catillonem à Lucillio vocatum liguritorem, & *Catillones* vocatos fuiſſe, *qui ad polluctum Herculis vltimi cum veniſſent, catillos liguribant.* Apud eundem Catonem reperio Politionem eſſe, cum ager colendus alicui locatur pactione certæ partis frugum: vt ſextæ, aut ſeptimæ, aut nonæ. Sed operæprecium fuerit verba eius adſcribere, quo res tota dilucidior ſit. *Politionem,* inquit, *quo pacto dari oporteat? In agro Caſinate & Venafro in loco bono parte octaua corbi diuidat: ſatis bono, ſeptima: tertio loco, ſexta: ſi granum medio diuidet, parti quintæ in venafro ager optimus, nonæ parti corbi diuidat.* Si ager inquit, bonus eſt, hac lege & conditione poliendus eſt, ager colono dandus: vt ſi demeſſæ fruges diuidantur inter politorem & dominum. Politor octauam partem habeat. nam in corbem corruebant ſpicas in meſſe, ita partitio frugum erit nondum tritarum: minorque pars erit Politoris, quàm ſi tritum & purgatum frumentum diuideretur, quod labor trituræ & ventilationis etiam mercedem mereatur. Itaque ſi granum modio diuidatur, quintam Politor feret. Hordeum etiam quinta modio iubet Cato diuidi: & fabam quinta modio. Eodem autem modo illud iuriſconſultorum accipi debet, *Aut agrum Politori*

Cato. de re ruſt. ca. 84. Macro. lib. 3. ſatur. ca. 16. Cat. cap. 136. L. cũ duobus §. Si in cœmũdâ ſocietate ff. pro ſocio.

tori

[Cat.cap.113.] *tori damus*. Apud eundem Catonem. Oblinere multis in locis ſignificat [Cato.ca.110.] vaſa obturare, vt *Sinito dies xv. aperta antequam oblinas*. Iterum, *Sinito biduum oblitum dolium*. [Terent. Heautontimorumeno act.3.ſc.1.] Ex eo notum eſt *relinere ſerias*, apud Terentium ſignificare, oblitas & obturatas reſignare & aperire. Illud etiam Horatianum.

[Horat. lib.3. od.8.] *Corticem aſtrictum pice dimouebit*

Amphoræ fumum bibere. &c. claram accipit lucem, prælucente velut [Cato ca.120.] Catone, cum ita ſcribit, *In amphoram muſtum indito, & corticem oppicato.* Cortice enim oppicato oblinebant & operculabant dolia. Conſperſio [1.ad Cor.cap.5.] dicitur ab interprete Diui Pauli, id quod à paſtu, paſtam appellamus, propterea quod aqua ſoleamus farinam conſpergere. idque Catoni eſt Con- [Cato cap.89.] ſperſa farina his verbis, *vel farina hordeacea conſperſa turundas faciat.* Sed & conſpergere eidem, eſt farinam aqua madefacere, vt ſubigatur: eius [Cato cap.76.] verba ſunt. *Poſtea farinæ libras duas conſpergito condepſitoq́;*. Sal popularis Catoni, ſal eſt vulgaris & niger: Salis flos, ſal candidus: ſic enim ſcribit, [Cato cap.88.] *Ibi fiſcellam cum ſale populari ſuſpẽdito.* Iterum, *inde flos ſalis fiet.* Hæc quidem [Cato cap.88.] non longè admodum ab ſenſu eſſe, & recondita ſcio, ſed tamen quia multis ignota, non indigna ſunt, quæ perſcribantur. Recordor me dixiſſe a- [Plau. Pœnulo. ſc. Negotii ſibi qui volet.] pud Plaut. in Pœnulo. Laterculum genus eſſe operis piſtorij à forma in quam fingitur, vocari. Interpretationem adiuuat Cato, qui ad aſperitatem [Cato cap.190] vini leniendam, è farina erui & ſapa laterculos defingit. Myrtum Græci neutro genere vocant fructum Myrti: Cato fœminino Myrtam, ſic ſcri- [Cato cap.125] bens, *In vrnam muſti condito myrtæ ſemodium.* Sub dio eſſe, vernacula lingua dicimus eſſe ſub ſereno. & crepuſculis hibernis noctibuſque, nos ſerenum plerunque dicimus: Eodem modo Serenum vſurpaſſe Catonem [Cato cap.156] video, cum ait: *Poſtea ponito pocillum in ſereno noctu*. Idem Cato aluum [Cato ibid.] ſuperiorem, appellat ventriculum, *Aluum*, inquit, *ſi voles deijcere.* Hæc etſi diſſimilia atque hinc inde, fere tamen è Catone carpta ſunt: tamen tam vnius eſſe capitis quàm fere vnius ſcriptoris poſſunt.

Perſius vltima ſatyr. explicatus. Vapidum vinum. Vapidè ſe habere. Obſignare lagenas. Saliua vini. Manius. Trama. Popa. Popani panes. Finitor acerui.

Caput 7.

DIVERTI hiſce diebus in Perſij ſatyram vltimam, multis mihi locis ſenſibus caliginoſam & opacam, quod, vt opinor, ingenij mei vitium eſt, cuius tam languida eſt acies, vt in ſole vix lucem diſpiciat. Ego tamen eos locos mihi illuſtrare conabor, ac mihi ipſe prælucebo.

[Perſ.ſaty.6.] *Mire*, inquit, *opifex, numeris veterum primordia vocum,*
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinæ,

Mox

Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honeſto

Egregios luſiſſe ſenes? his ego verbis ſignificari puto Baſſum poëtam eſſe Lyricum. Lyrici autem primo diuos, & virtutem victorum ſacris certaminibus carmine extollebant. atque ea ſunt primordia veterum vocum. Poſtea Melici etiam de iuuenum amoribus, & ſenum luxu, iociſque carmina pangere cœperunt: qua argumentorum materia ſuum poëma Baſſus diſtinxerat: Iocos autem iuuenes, iocos iuueniles intelligo: & iocos ſenes, ſeniles: quamquam interpretes aliud ſentiunt. Ad hunc locum, Horatianum illud pertinet.

Muſa dedit fidibus diuos pueroſq; deorum
Et pugilem victorem, & equum certamine primum, Hora. de art. poetic.
Et iuuenum curas & libera vina referre.

Perſ. ſaty. 6.

— mihi, inquit, *nunc Ligus ora*

Intepet, hibernatque meum mare. puto eſſe mihi tepet liguria ora, & mihi hibernat: ac pro hibernis eſt eius oræ mare, id eſt, in ora liguſtica hiberno & hyemem traduco ad portum Lunæ.

Perſ. ibidem.

— poſtquam deſtertuit eſſe

Mœonides Quintus pauone ex Pythagoreo. hoc ſenſu dictum accipio. poſtquam ſe Homerum eſſe deſijt ſomniare, ad ſeque reuerſus omiſſa Pythagoræ de animorum in alia corpora tranſmigratione, ſententia, Quintus Ennius ſibi videri cœpit, non Homerus. Quintus enim non hic numeri nomen eſt, vt exiſtimo: ſed Ennij prænomen. Deſtertuit eſſe Mœonides, figura Græca eſt, pro deſtertuit ſe Mœonidem eſſe, vt,

— tutumque putauit Lucanus li. 9.

Iam bonus eſſe ſocer. Iubet, inquit, hoc prudens iam Ennius, nec vt ante delirans ſe Homerum eſſe.

Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena. Lagenas vini obſignabant veteres, vt apud Ciceronem. *Mater noſtra, quæ lagenas etiam inanes obſignabat, ne dicerentur inanes aliquæ fuiſſe, quæ furtim fuiſſent exiccatæ.* Auatum autem inſimulat, qui vapidum vinum obſignaret & biberet. Hinc *vapide ſeſe habere,* dixit Auguſtus pro languere, quod vinum vapeſcens ægrotet.

Perſi. ſaty. 6. Cic. ad Tironẽ lib. 16. fami. epiſt. Suet. in Augu. cap. 87.

Nec tenuem ſolers turdorum noſſe ſaliuam. hic in vetere libro *turdarum* reperi: & ita ſcripſiſſe Perſium annotat antiquus interpres. Eſt autem Saliua, ſapor. vt apud Plinium, Saliua vini *— occa: en ſeges altera in herba eſt,* dicit niſi fallor, qui fruges annuas conſumis, agrum colito tuum & protinus ſuccreſcet altera ſeges, quam motas, quæque tibi quantum conſumpſeris reponat. Ego ex occatione, quæ pars eſt culturæ agri, tota cultura intelligitur. *— ſed Beſtius vrget.* lego ex veteribus libris, *& Beſtius vrget,* neque tam aduerſantis quàm coniungentis particula deſideratur.

Perſ. ſaty. 6. Plin. lib. 23. cap. 1. Perſ. ſaty. 6. Perſ. ſaty. 6.

poſt-

cat Perſius, & exclamet *Reliquum?* & ſe plus impenſurum poſtea minetur.

Perſ. ſaty. 6.

—mihi trama figuræ
Sit reliqua.

Hic trama non eſt ſubtemen, ſed pannus pertenuis è ſolo ſubtemine. appellatúrque vt ait Varro, *quod frigus eam trameat*, id eſt, tranſmeat. Sim, inquit, macie & fame enectus & vix oſſibus hæream, vt alij nepotinis ſumptibus à me parta diſperdant. *—popa venter.* à popis qui victimarij erant, & ſe hoſtiarum viſceribus benè curabant: Vetus interpres putat à popanis panibus appellatos. nam popeana in eo male legimus: quæ deprauatio acerrimum ei peperit reprehenſorem.

Varr. li. 4. de ling. lat.
Perſ. ſaty. 6.
Vetus interpres Perſii.
Perſ. ibidem.

—ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.

ſententiam puto, ne ſit vllus venalitiarius, qui plures ſeruos habeat. nam mangonium & mercimonium venalium maximos quæſtus adferebat.

—eget inquit Flaccus, *æris Cappadocum Rex*, id eſt, venalitiarius.

Horat. lib. 1. epi. 6.

—depinge vbi ſiſtam
Inuentus Chryſippe tui finitor acerui.

Perſ. ſaty. 6.

hoc de ſyllogiſmo aceruali, qui Sorites dicitur, ſine controuerſia intelligitur, qui captioſus eſt. vel teſte Flacco. *Dum cadat eluſus ratione ruentis acerui.* Eius ſyllogiſmi interrogationibus excogitarat quomodo reſpondendum eſſet Chryſippus: quieſcendum enim eſſe dixerat: quod Perſius dicit Siſtere. Etſi in ea ſolutione ab Academicis irridebatur auctore Cicerone, qui ita ſcribit, *At vitioſi ſunt Soritæ: frangite igitur eos ſi poteſtis ne moleſti ſint. erunt enim niſi cauetis. Cautum eſt inquit, Placet enim Chryſippo cum gradatim interrogetur, verbi gratia: tria, pauca ſint, anne multa, aliquanto prius ad multa perueniat quieſcere, id eſt, quod ab his dicitur ἡσυχάζειν. per me vel ſtertas licet, inquit Carneades, non modo quieſcas.* & cætera. Ariſtoteles autem non multum hac in re enodanda laboraſſet, qui paucum multum, magnum paruum, longum breue. nihil abſolutè eſſe, ſed ex comparatione vult. At illi falſo aliquid ſimpliciter multum eſſe ponebant, aliquid magnum: in quo ſe ita pedicis conſtrinxerunt moleſtis, vt vincula ſoluere non poſſent: & propè in his, quæ inexplicabilia eſſent, iſta numerarent. Vetus interpres pro *pauiſſe*, legiſſe videtur *plauſiſſe*. Sic enim ſcribit *Quoniam venales antequam in Cataſta ponantur, cantat vniuerſi pariter more gentis ſuæ.* quod & in veteri libro reperi. pauiſſe tamen perplacet. etiam clauſiſſe reperi. reperi etiam pauſaſſe.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.
Cic. in Lucul.
Ariſt. lib. 5. de generatione animal. ca. 7.
Vetus Perſii interpres.

Perſius explicatur ſaty. 4. Pes Varus. Chromatiari. Catamadiare. Pſilotrum. Balneator elixus. *Caput* 8.

IN quarta Perſij ſatyra ex Platonis Alcibiade imitata, quædam obſeruaui, non illa quidem in mercibus numeranda indicis, aut gemmis: ſed

littoralibus calculis aut algis viliora. Sed tamen huic chartæ non parcam, & ei illa illinam. — *barbatum hoc crede magiſtrum.* ſtatim vilitatis ſpecimẽ erit, quod annotabo. veteribus in libris non *hoc*, ſed *hæc* legi.

Perſ. ſaty. 4.
Perſ. ibidem.

Scis etenim iuſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum diſcernis, vbi inter
Curua ſubit: vel cum fallit pede regula varo. Cum libræ lances æqualiter ſuſpenſæ ſunt & examinatæ, tum iuſtum pondus eſt, neutra preponderante: ac tum libra eſt anceps, ac vtram in partem vergat, neſcit, pariter æquata & perlibrata. Quod Perſius ſignificat. Rectum etiam potes, ô Alcibiade, illudens ait Socrates, per te diſcernere & cognoſcere, etiam cum inter curua ſentit. cuius tum & animaduerſio difficilior eſt, cum aliorum deprauatio, quibus admixtum eſt, ſpeciem eius obſcuret, & pari vitio prauitateque deformet: quin etiam ſi regula vara & praua tibi in manum detur, quæ quod rectum eſt, mentiatur curuum & prauum, per te tamen tuaque ſponte rectum intelligere poteris, & vitioſam regulam coarguere. Pedem autem varum dicit, crus regulæ varum & flexum, eiuſque haſtile & ſcapum tortum.

Perſ. ibidem.
Perſ. ibidem.
Vetus Perſii interpres.
Spar. in Adri.

Quo tibi ſumma boni? veteres libri pari concordia *Quæ tibi ſumma boni?* quam mediusfidius lectionem ſequi malim. Verbum, quod noſtris hominibus inauditum auribus vſurpat vetus interpres in explicatione —*aſſiduo curata cuticula ſole Chromatiari dicuntur, id eſt, colorari, qui tota die ſunt in arena aut ſole.* hoc verbum è Græco expreſſum eſt, latineque formatum vt Catamidiare apud quemdam hiſtoricum.

Perſ. ſaty. 4.
Plin. lib. 19. cap. 7.
Perſ. ibidem.
Vetus Perſii interpres.
Martia. lib. 3. epigram. 7.

Cum benè diſtincto cantauerit ocyma vernæ. Anus, inquit, quæ ſeruulis nequam in vijs conuitia ingerit. id enim eſſe videtur, cantare ocymum. *quod ſeritur cum maledictis*. teſte Plinio, te ſapientia æquat vt oratio tua ad populum à maiore prudentia non proficiſcatur, quàm eius contumeliæ, vt enim te ex genere venditas cæteriſque bonis ſimilibus, ſic illa ſe liberam & ingenuam vernulam ſeruam dicit: aut potius dicit mulierculam λαχανοπώλιδα, id eſt, hortulanam, olerum venditricem, quæ per vrbem cantitat ocyma venalia, quæ ſeruuli ſolent emere heris ſuis: æquè ac ipſum Alcibiadem ſapere. Scibitur hic etiam *ozyma.* propter illius herbæ odorem, quam baſilicum vocamus. *Qui quandoque iugum.* hic quandoque valet quandocunque quotieſcunque, quod non infrequens eſt. *Seriolæ* autem *veteris.* & *veterem* reperio. atque vtrumque non ſolum tolerabile eſt verbum, verum etiam laudabile, pro *Elixaſque nates.* vetus interpres *Eliſaſque nates* legit, interpretaturque, Pſilotro domolitas: ſed *elixas* omnino magis placet. vt balneo tãquam coctas intelligamus, vt à Martiale *balneator elixus* dicitur: & pſilotris frequentius poſt balneum vtebantur.

Si fa-

Si facis in penem quicquid tibi venit amarum. Diſſerit Ariſtoteles multas voluptates à moleſtiæ impulſu oriri: vt & delitias veneris ad quas dolor, qui libidinoſos vrit, præcipites pellit. nam illa vrtica & ſcabies libidinis amara & moleſta eſt, neque eos quieſcere ſinit pruritus titillans. Dicitur, Si quicquid tibi moleſtè amareq́ue prurit ea parte, quæ honeſtè nominari non poteſt, facis: ſi quicquid in eam partem incidit amaræ titillationis, facis: & in omnem libidinem te profundis, peniq́ue ſeruis, falſas multitudinis laudes reſpue. Perſ. ſaty. 4 Ariſtoteles.

Nonius explicatus. Pallam trahere. Boues Lucæ. Depenſa lana. In vulgus. Caſta ætas. Velare gulam.

Caput 9.

PELLVCENT in Nonio velut in littore indico gemmæ. Ita exempla quædam veterum ſcriptorum planè dixerim gemmea, cùm in eis niteant genera dicendi felicioris ſæculi. Tale illud Varronis eſt è Modio, *Qui tum erant in Græcia coma promiſſa, barba raſa, pallam trahentes.* quod exemplum de citharœdis intelligendum reor, inſigni cultu, & ornatu in theatro canere ſaltareq́ue conſuetis: quos traxiſſe pallam ait, quod longo ſyrmato ſpatioſam veſtem terram verrentem gerere ſolerent. Nec prætermittam Lucilij ſententiam, qua ſapientem nihil proprium habere ſe cenſere: ſed vſura tantum frui: vnde & nobilem expreſſit Lucretius de hominum vita ſenſum. Apud Non. in Promittere.

Vitaq́ue mancipio nulli datur, omnibus vſu. Lucret. lib. 3.

Cætera, inquit Lucilius, *contemnit & in vſura omnia ponit* Apud Non. in Proprium.
Non magna: proprium vero nil neminem habere. hic quoque inficiari negationes duæ vehementius videntur Græcorum modo. Varro ait boues Lucas appellatos eſſe quorundam opinione Elephantos. quod primum viſi ſunt in Lucanis Pyrrhi bello: Sed & ex eo fortaſſe quod Lucani boues validiſſimi eſſent, neque vllam quadrupedem noſſent Romani boue maiorem. Tales fuiſſe Lucanos boues è Lucilio apparet.

Quem neque Lucanis oriundi montibus Tauri Apud Non. in Protelare.
Ducere protelo validis ceruicibus poſſent. Apud eundem ex Titinio Depenſam lanam pondere certo iuſtóque penſam dici reperio, putatam lanam purgatam: factam lanam ex qua aliquid factum eſt.

Depenſam lanam, qui non reddet tempori Apud Non. in Putare.
Putam rectè, facite vt multetur malo. In vulgus etiam eſt vulgare in exemplo è Cicerone ab ipſo prolato. *Itaque alter religioſus etiam nunc dies, alter in vulgus,* id eſt, alter dies vulgaris eſt, & non religioſus, neque vllo omine obſcœnus & malè ominoſus. Caſta ætas eſt impuberum: puberum Cic. ad Attic. Apud Non. in Religione.

veſtis eſt pubertas: Quæ dicẽdi genera ipſa antiquitatis canitie multo iucnndiora gratioráque intelligentibus ſunt, quàm quę nouitia & nupera in linquam Latinam inſulſa nouitate inuecta. Varro, *Quæ caſta æſtas, quæ veſtis adoleſcentium, Quæ teneris ſpecies*. Extat & Lucilij quædam ſententia, quam Flaccus, qui eum poëtam fluere lutulentum calumniatur, æmulatus eſt.

Apud Non. in Species.

Quid ſibi vult? quare ſit vt intus verſus, & ad te
Spectent, atq; ferant veſtigia ſe omnia prorſus: Flaccus hoc breuius adſtrinxit. *Omnia te aduerſum ſpectantia, nulla retrorſum*. Velare gulam, eſt laqueo ſe induere: loquendi genere Comico & ridiculo. Pomponius, *Reſtis vilis eſt, velet gulam.*

Apud Non. in Spectare. Horat. lib. 1. epiſt. 1. Apud Non. in Velare.

Lucretius libro 3. emendatus & multis locis explicatus. Cunctari. Fugere ſe.

Cap. 10.

LVCRETIVS inſipientis Philoſophiæ poëta omnium animos ſuperſtitione obligatos demõſtrans, etiam eorum, qui ſe eam iactant negligere & calcare vel ſtudio laudis, vel leuitate quadam ventoſa ait.

Lucret. lib. 3.

Extorres ijdem patria, longéque fugati.
Conſpectu ex hominum, fœdati crimine turpi,
Omnibus ærumnis affecti denique viuunt,
Et quocunque tamen miſeri venere parentant. quibus ego verſibus eum exiſtimo ſignificare falſos & iactatores eſſe meros, homines illos, qui ſe mortem & inferos negligere dicebant, nec vllos eſſe narrabant. nam ni ita eſſet, ipſi, inquit, in tanto vitæ diſcrimine non viuerent: ſed ſibi lethum conciſcerent. attamen omnibus affecti ærumnis viuunt metu inferorum & parentant, mittúntque inferias illorum manibus quos vel violarunt, vel interfecerunt: vel certe timent, vt placare ſibi inferos optent. Quod autem non longè hinc dicit.

Lucret. lib. 3.

Et quaſi iam lethi portas cunctarier ante, valet, manere, verſari, quodquidem de contemptu turpi & acri egeſtate dicit, quæ homines vt fugiant omni ope nituntur ad auaritiam & honorum adeptionem. Duo enim duobus opponit. Illud autem cunctari ductum videtur ah illis, qui ad portas, aut ianuas cum venêre, ibi interdum cunctantur, nec recta ſtatim ingrediuntur: vt apud Ariſtophanem, τὶ ταῦτ᾽ ἔχων ϛραγγεύομαι: Iterum, τὶ κυπτάζεις ἔχων περὶ τὴν θύραν; Sequitur ſententia Epicureis mirificè placita.

Ariſtoph. Ariſtoph. Nebulis.

Lucret. lib. 3.

Vnde homines, dum ſe falſo terrore coacti
Effugiſſe volunt longè lateque remoſſe: Eos enim qui perturbati ſunt, aut quos aliquid vrit, & è perturbatione malóque exire conantur, ſe fugere vel-

velle dicunt:nec tamen plerunq; effugere poſſe,vt in huius libri clauſula.

Hoc ſe quiſque modo fugitat: quod ſcilicet, vt fit Lucret. ibidē

Effugere haud potis eſt. in ſenſum igitur ſuperioris loci eſt. Iſti, inquit, quos pertæſum eſt inglorios & deſpicatos viuere, effugere ſe volunt, id eſt,ſuam indignitatem,ignobilitatem & humilitatem atque cõtemptum: & omni contentione ad gloriam & diuitias enituntur.

— redde,inquit,*harmoniaï* Lucret. ibidē.

Nomen ad organicos ſaltu delatum Heliconis. Reſtitue organicis nomen harmoniæ,quod illi Helicone deportarunt: vbi Muſæ & Muſarum præſes Apollo modulis & cantibus præfecti muſicorum inſtrumenta ſuis addita ſignis habent: & eorum inuentione cenſentur & nobilitantur inter mortales. Cum autem ait,

Senſus enim trahit,atque acies detrudit ad ipſas. Suſpicor ipſius ſenſus teſtimonio refelli eos,qui animum cẽſent videre per oculos, vt per fores aut feneſtras. Trahit enim & detrudit ſenſus ad aciem ipſam aſpectúmque & ad teſtimonium ſuum adducit,quo coniunguntur. Lucret. ibidē.

Et quantis interuallis tuditantia poſſunt Lucret. ibidē.

Concurſare,coïre. cum dicit,ſignificat tundere & agitare cupientiã. talia enim ſunt ſubtilia animi ſemina & primordia. Lego autem hunc locum hunc in modum.

Vſqueadeo prius eſt in nobis multa ciendum Lucret. lib. 3.
Quàm primordia ſentiſcant concuſſa animaï
Semina,corporibus noſtris immiſſa per artus
Et quantis interuallis tuditantia poſſunt

Concurſare. Hic ordo verſuum eſt in antiquiſſimo libro, & in editione Pariſienſi. Cum autem in veteri illo membranaceo libro ſcriptum ſit, *Et quantis*, puto ſenſu poſtulante non incommodum fore, nec inuerecundum *Et quam ſis*,id eſt,ſuis, ſcribere. verbum eſt in Lucretio mutatione quadam perlepidum,ea tamen ignorata domo pulſum.

Scilicet, inquit,*in tenero teneraſcere corpore mentem* Lucret. lib. 3.

Confugiant.configunt placitum eſt his,qui quæ non intelligunt,peruertũt. atqui illud *confugiant*,belliſſimũ ſentio & amœniſſimũ: hoc ſenſu ſcilicet,illis hic receptus & hoc perfugium reliquum ſit, vt dicant in tenero corpore mentem remolleſcere. ἀράγε ἐκεῖσε καταφεύξονται ταύτην δήλονότι ἐξου-σίτην καταφυγήν. nam ita ſæpenumero auctores Græcos loqui,qui eorum literis tinctus eſt, intelligit. Vnum tamen & alterum locum proferam Demoſthenis contra Ariſtogitonem, εἰ μὲν εἰς τὴν τοῦ βίου μετριότητα καὶ σωφροσύνην κατέφευγον. Iterum, εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον καταφεύξεται ὡς σώφρονα καὶ μέτριον. etiam in calamographis illud melius, quàm excuſis. Demoſt. cõtra Ariſtogit.

Lucret. lib. 3. *Præter enim quàm quod morbis cum corporis ægrit.* ita in illis planè literatéque ſcriptum eſt, nec nouitate vocis ægrire offendi quiſquam debet, quiquidem poëtarum iura intelligit licenter multa nouantium: quæque oratio diſerta recuſaret, & ſermo quotidianus, vt putida, aut non latina aſpernaretur libenter vſurpantium. Hoc etiam ex librorum vetuſtate exſcriptum eſt.

Lucret. ibidē.
Debet enim miſerè ſi forte ægreque futurum eſt,
Ipſe quoque eſſe in eo tum tempore, qui male poſſit
Accidere: id quoniam mors eximit eſſeque prohibet
Illum cui poſſunt incommoda conciliari
Illa eadem, quibus in nunc nos ſumus, ante fuiſſe.

prohibet autem per vocalium comprehenſionem & coniunctionem audiendum eſt, duabus in longam coaleſcentibus. at, *Interrupta ſemel cum ſit repetentia noſtris*, eſt, cum ſit noſtrorum illorum, quibus conſtamus corpuſculorum diſſociatio & diſtractio facta. ſe enim mutuo atomi, altera alteram repetunt, in eundemque congreſſum redeũt: in illa temporis immenſitate ſæpius fortaſſe: ſed illa repetitio & reditus diſſoluitur morte. Id enim eſſe puto, quod aliter effert.

Lucret ibidē. *Inter enim iecta eſt vitaï pauſa*, &c. Inuenio & in ſquallidis monumentis.

Lucret. ibidē. *Non vt opinor, enim dat, quod promittit & vnde* verſus clauſula in offenſo fuit, & *proinde* exulauit. *abundè* lugdunenſis editio repoſuit: ego *& vnde* defendere poſſe videor. non dat, inquit, quod promittit, neque vnde promittit, id eſt, non ex animo dicit, nec oratio ex corde immittitur: ſed è labris & lingua oritur. Cur autem editorum librorum, quàm reconditorum ſanctior & iuratior fides? in æditis extat,

Lucret. lib. 3. *Nam licet æternum per nos ſic eſſe ſoporem.* quod tam appoſitum eſt, tanque proprium, vix vt melius quicquam dici poſſit, & congruentius. Sed diſſonant libri archani atquè myſtici, ac cereris initia. In his autem ſcribitur vt myſteria eorum enunciem.

N*am licet æternum per nos ſic eſſe ſupremo.* quod nec culpari etiam poteſt, cum hanc contineat ſententiam, licet ſic æternum & in perpetuum nos eſſe ſopore ſepultos. nam quin ſoporis vox facile ſubauſcultetur, quamuis non expreſſa non negabit, qui locum perlegerit. Et Græcorum quoque conſuetudine antegreſſo verbo, aut participio, facile ſubauditur nomen ab eo verbo deductum. vt ἐπλήγην βαθεῖαν. In eodem mox reperio.

Lucret. lib. 3. *Nec deſiderium noſtri nos adigit vllum.* Sed rectè eos conieciſſe ſuſpicor, qui *attigit*, ediderunt in præſenti tempore. nam attigo dixerunt antiqui pro attingo. D autem ſoni vicinitate literã T. imitatur. Hæc ego non tam ex animi mei ſententia quàm librorum teſtimonio fretus ſcribenda eſſe duxi. Si cui forte è Bibliothecis eruta probari ſcriptura poſſit.

Venus

Venus quando aduentat, & quo tempore choreis delectatur. Zephyrus quando ſpirat. Gratiæ veneris comites cur ſunt. Gratiarum parentes.

Cap. 11.

VENVS ineunte vere apud Flaccum ducit choros remiſſo relaxatóque anni frigore. quod ea anni parte opinio erat aduentare Venerem, eiuſque antecurſorem eſſe Zephyrum, qui Februario ſpirat, vt è Lucretio ante oſtendimus. Venus autem & voluptatis & amænitatis dea ſe choreis delectat. —*imminente Luna*. id eſt, veſperi noctuque. *Horat. lib. 1. od. 4.*

Cum, vt eſt apud Papiniũ, *ſuperis terrena placent*. nolunt enim dii ſe hominum oculis cerni. ita has plagas celebrant & colunt, quo tempore homines in ſua ſe recepere tecta, relictíſque agris domi ſopiti iacent. *Stat. lib. 1. ſiluarum.*

Gratiæ decentes. Horatius adiungit. quod præter argumentum eſſe ab Horatio factum miror ab homine erudītiſſimo, & omniũ propè ſcriptorum acri cenſore, & ſeuero critico iudicatum eſſe: cum eſſe Veneris comites Gratias antiquorum religio crediderit, vt ex Seneca conſtat de beneficijs ita ſcribente. *Tres Chryſippus Gratias ait Iouis & Eurynomes filias eſſe: ætate autem minores, quàm horas: ſed meliuſcula facie, & ideo veneri datas comites*. hoc ille ſi cogitaſſet, nec veſania reprehendendi præceps actus eſſet, ab inſtituta calumnia animum cohibuiſſet. Sed cur Flaccus decentes appellat? credo, quòd venuſtæ formoſæque ſunt, & honeſta liberalíque forma bonáque, vt dicit Seneca, facie. Alio autem loco eas dicit *Segnes nodum ſoluere*: quod vt reor, implexis & conſertis inter ſe manibus eſſent. neque enim commodior excogitari fortaſſe interpretatio poteſt: præſertim cum ſubnixa ſit, Senecæ auctoritate, cuius fiducia audacius loquitur. Seneca autem ita ſcribit, *Quare tres Gratiæ, & quare ſorores, & quare manibus implexis*: Iterum, *Quid ille manibus conſertis in ſe redeuntium chorus*? hæc ego ſcripſi, vt homines ſciant multo facilius eſſe veteres calumniari, ſcriptores quàm intelligere: vtque reprehenſoribus iſtis & vituperatoribus, qui niſi reprehenſione & obtrectatione ad nomen nunquam ſe peruenturos eſſe ſperant, fidem non habeant: & ignorantiæ affinem eorum malignitatem improbitatémque exiſtiment.

Horat. lib. 1. od. 4. *Senec. lib. 1. ca. 3. de bene.* *Horat. lib. 3. od. 21.* *Senec. li. 1. ca. 3. de benefic.* *Sene. ibidem.*

Inanes. Subinane. Curiana Phocis. Vti via populi. Diſcedere. Cic. lib. 2. ad Atticum reſtitutus.

Cap. 12.

HOMINES laudis & gloriæ impendio cupidiores, inanes à Latinis, vt aliquando recordor me docuiſſe, dicebantur. Vnde & à Cicerone in Epiſtolis ad Atticum, pars illa animi, quæ gloriæ auida & ſtudioſa eſt, ſub- *Aduerſ. li. 10. cap. 1.*

Cic. ad Attic. li. 2. epi. Prorſus vt ſcribis.
Cic. ead. epiſt.
Aduer. li. 17. cap. 3.

inanis dicitur. Sic enim lib. 2. ſcribit, *Quinetiam quod eſt ſubinane in nobis & non* ἀφιλόδοξον, *afficitur quadam delectatione*. In eadem epiſtola Herculis claua nodoſius eſt, quod ita ſcribitur, *Iacet enim ille ſic, vt Phocis Curiana ſtare videatur.* idque aliquando ſic enodabam, de Curio homine profligatiſſimo & nequiſſimo intelligebã, qui tamẽ ſibi conſulatus & imperia vaticinaretur & ariolaretur. nam in Phocide oraculum Apollinis erat, vt omnibus notum eſt. Sed iſta interpretatio veluti diuina nimis & fatiloqua, vt ita dicam, videri meritiſſimo queat. Aliam & expiſcatus ſum. Cõſtat profecto à Philippo Macedone, bello ſacro confecto, omnes Phocidis ciuitates euerſas fuiſſe, in vicoſque Phocenſibus diſſipatis redactas. Curium igitur omnibus fortunis & facultatibus euerſum, Curianam Phocidem ludens vocat. Idque eo eſſet lepidius ſi à Philippo oratore profligatus fuiſſet & perditus. neſcio quid huc aliquando pertinere poſſe credidi ἀπόνοιαν Φωκικὴν. Cęterum legendum puto vna voce *quæres*, non *quæ res* κατὰ χηδεμονικόν.

Cic. ead. epiſt. Prorſus vt ſcrbis.
Cic. ad Attic. lib. 2. epi. Multa me ſolicitãt

In epiſtola autem ſequẽte *vti via vulgi*, quodam prouerbio poni videtur pro communia vſurpare, nec ſententiam ſuam diſceptationibus de Repub. aut legum rogationibus interponere, vt apud Flaccum.

Horat. lib. 1. epiſt. 1.

—cur
Non vt porticibus ſic iudicijs fruar iiſdem. Ac mihi illud Horatianũ ab eodem populi ſermone ductum profectúmque videtur. Eleganter autem & inſigniter vſurpauit, Diſcedere pro in aliqua re ſe gerere: ex conſequenti, vt opinor, & poſtero, quod cum aliqua re perfuncti ſumus, aliquidque perfecimus, diſcedimus & abimus. Sed verba Ciceronis ſubſcribam, *Si poſſum diſcedere ne cauſa optima in ſenatu pereat, ego ſatisfaciam Publicanis*, id eſt, ſi poſſum perficere & obtinere. At vero vbi ſcribitur, *Tamen ſiue ruet Rempubl. præclarum ſpectaculum mihi propono.* non cunctabor emendare, *Si eruet Rempubl.* nam à Clodij tribunatu nihil boni Cicero expectat, exiſtimatque eum omnia perditurum, & ſuſque deque euerſurum. vel potius dicit. Si Rempubl. recipiet & aſſeret à Cæſaris & Pompeij dominatione, eripiétque è ſeruitute, & ex eorum eruet eam tyrannide. hic *Seruet* ſunt qui ſcribant, quod ab eis potius eſſe conie ctum arbitror, quàm ex antiquis libris receptum.

Cic. 2. ad Attic. epi. Cœnato mihi.
Cic. 2. ad Attic. epiſt. Vt ſcribis.

Quædam 2. ad Attic. animaduerſa. Modeſtè dicere. Refractariolum dicendi genus Iudiciale. Refractarius.

Caput 13.

MIHI nunquam videre ad hoc ætatis licuerat Epiſtolas ad Atticum manu ſcriptas, niſi nunc nuper beneficio Memmij viri clariſſimi. Eo in co-

codice libro 2. Illud vt ita dicam lacunoſum quidem reperi, ſed ita tamen vt lacunæ inchoatæ vocis pars implendæ ſarciendæque facilem præbuerit occaſionem. Sic autem ſcribitur, *Sic te his euocabam vt nihil acrius neque incitatius fieri poſſet ad illa celeu, adde etiam ſi quid potes.* hodiernæ editiones exhibent *ad illam celeritatem*, non ſatis, vt exiſtimo accommodatè ſignificanterque. Ego, *ad illa celeuſmata*, legendum ſuſpicor, vt hortationes dicat, quales erant, quæ remigibus fiebant, vnde tranſtulit. nihil attinet auctoritatibus proferendis fruſtra laborare in re omnibus fere nota. Eſt & illud lib. 2. nec ſincerum, & pro vitioſo etiam ſtella notatū ab eruditiſſimo homine Petro Victorio, qui hac ætate prouidentia quadam diuina vnus maximè vel ad ſananda vel ad iudicanda ſcriptorum vlcera literatis donatus videtur, *Illa opima ad exigendas pecunias Druſo vt opinor, Piſaurenſis nebuloni Vatinio reſeruatur.* pro quo in victoriano libro & Memmiano. cum reperiam *Piſaurenſia Neptiloni*, non dubitabo emendare *Druſo, vt opinor, Piſaurenſi à Nebulone Vatinio reſeruatur.* ita ſententia bona bonis explicata verbis, interrogabitur, intelligeturque: quæ hodie non magis quod vult explicat hominibus & eloquitur, quàm ſi eos indico propè ſermone affaretur. Quod eodem libro ſecundo ſcribitur in vetuſtis bibliothecis *qui quenquam ex xx. viris viuum Segium velit.* ex quo interpolatum eſt non inconcinne *vnum ſaluum eſſe velit.* fortaſſe propius veſtigia antiqua ſectabor. non ineptè ſcribitur. *viuum eſſe iam velit*, quod à me vtcunque coniectatum eſſe malim homines ſciant, quàm vel vſquam repertum, vel pertinaciter adfirmatum. In Memmiano illo libro etiam ſcriptū patebat, *Accuſauit Naſicam inhoneſtè, ac modeſtè tamen dixit.* quæ tametſi pugnare propè videntur: tamen eo ipſo lepida ſunt & inexpectata. modeſtè enim dicere laudem nullam habet in Oratore: minus in accuſatore, quem vehementem, acrem exertum, & pugnacem eſſe oportet. naſus igitur modeſtiæ verbo ſubeſt, cum quadam tamen laudis ſimulatione, quod modeſtia in hominum vita laudi ducatur. Significat igitur eū frigidum & malum accuſatorem fuiſſe. *Refractariolum* autem *iudiciale dicendi genus* quod ab eo dicitur eodem libro. vtrum ex eo appellatur, quod in genere iudiciali ſemper concertatio quædam vtrinque eſt: & quod quis dixit, ab altero oppugnatur repercutiturque & refringitur? quod eſt ἀνακλᾶται, eam ob illam refutationem repulſionemque Refractariolum dici poſſit, vt refringēs & repellens: verius tamen putem eſſe Refractariolum, acriculum, vehementem, violentum & veluti clauſtra foreſque refringentem & irrumpentem dici. Is enim eſt impetus iudicialis generis, non orationis quædam grauitas. eáque ratione Refractarius dicitur, vt effractarius.

Cic. 2. ad Attic. epiſt. Tuas Numeſtio literas.

Cic. 2. ad Attic. epiſt. De Geographia.

Cic. 2. ad Atti. epi. Quod tibi ſuperiorib.

Cic. 2. ad Attic. epiſt. Calend. Iuniis.

Cic. 2. ad Attic. ead. epiſt.

Maro

Maro 2. Ecloga explicatur. Liguſtrum. Aracynthus. Cerea *prima.*

Caput 14.

FINGIT Maro ſecunda Ecloga à Coridone Alexim perditè amari, id eſt, à ſe eúmque inter ſiluoſas fagos denſóq; cacumine vmbroſas ventitare ſolitum Alexim quærentem, in nemoribus fortaſſe venantem. nam *Virg. 2. Geor.* — *denſas, vmbroſa cacuminas, fagos.* interpretor habẽtes vmbroſum & denſum cacumen atque tegmen. Eo in loco querelam amatoriam non vt à Marone carmine conditam & comprehenſam: ſed temere oratione ſoluta iactatam, inani irritóque ſtudio conſueuiſſe queri. Quid enim ei ſiluas voce ciere & laceſſere proderat fraſtra laboranti? non curas dicentem illa, quæ de te tam multa feci carmina: nec te mouet, quod æſtu diei feruentiſſimo te per montes ſiluáſque ſequor tum, cum laboriſſimi meſſores intermittunt laborem, & moretum ſuum, ſuámque intritam comedunt: nec quieſcentes, ſed dum luſtro tua veſtigia & ſequor, cicadæ, quæ diei calore incitatæ canoram vocalemq; querelam ſuã mecũ geminant, arbuſta omnia perſonant. Atq; hoc quidem æſtuoſiſſ. deii tempus ſignificat. tũ enim cicadę caneræ ſolent. Satius inquit, multo mihi fuit vel Amaryllin vel Menaleam amare, quàm te, quamuis niger ſit. nec enim tantopere candidus color, quo tu inſoleſcis, expetendus eſt. Liguſtra enim candida negliguntur: vacinia nigra inficiendo colori purpureo expetuntur. Liguſtrum autem cum fruticis nomen ſit, hic fruticis florem, qui candidus *Ouid. 13. Metamorph.* eſt, ſignificat. de quo Ouidius.

Candidior folio niuei Galathea liguſtri. imitatione autem Theocriti dixit *Virg. 2. eclog.* ex Bucolici carminis ſtudio.

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ. Nam Siculus Theocritus erat & montes Siciliæ abundant pecore. Se autem canere prædicat, quæ ſolitus erat optimus fidicen Amphion cum pecus paſceret. Zethus enim & Amphion à paſtoribus educati fuerunt, & pecus ſæpe pauerunt adoleſ- *Vibius Seque.* centes. Aracynthum montem Atticæ dicit Sequeſter. Sed potuit latius aliquando longiúſque patere Actæ nomen, vt quemadmodum Megaris ſit magna pars Berotiæ quòd littoralis etiam eſſet eo cenſeretur. Se quoque formoſum dicit eſſe, qui ſe mari tranquillo ſpectarit: nam turbidum non redderet imaginem expreſſam, ſed confuſam ſpeciem: nec ſe cedere Daphni, qui formoſiſſimus haberetur: tantum optat ne Alexis rus faſtidiat & caſas, & paſtoritiam vitam, & cum ſit puer, ne ſpernat hœdorum gregem, qui teneri teneris etiam pueris permitti ſolebant. non enim pedo, ne nodoſo duróque baculo grex tam tener læderetur compellere, atque vna cogere. Hic, inquit, mecum fiſtula canes, qui ſecundum Damæ-

mætam facilè reliquis antecello paſtoribus: nec mihi æquari comparatiue poteſt Amynthas. & fiſtula teres labellum. Idque ait, quia ſeptem conpacta intertnodijs erat antiquorum fiſtula arundinis ordine ſemper decreſcente. Ideo terere dixit, quod labrum ſeptem percurrens cicutas terebatur.

Vnco ſæpe labro calamos percurrit hiantes, de eadem fiſtula dixit Lucretius. fingit & Nymphas ruſticorum deas formoſas ipſas, ei flores legere, quæ & pueros amabant. Nam Hilam Nymphæ rapuerunt, Naiadumque pulcherrimam & candidiſſimam ei luteas violas, quas pallentes vocat, alioſque flores carpere & conſerere & plenis adferre ſurpiculis. de qua re & Columella in horto. Lucret. lib. 4.

Et tu ne Corydonis opes deſpernat Alexis, Colum. li. 10.
Formoſo Nais puero formoſior ipſa

Fer calathis violam. Cerea autem pruna, flaua ſunt: ac in delitijs fuiſſe videntur. Ouidius,

Primaq; non ſolum nigro liuentia ſucco Ouid. lib. 13. Metam.
Verum etiam generoſa, nouaſque imitantia ceras. In Epigrammate Maroni attributo eorum eſt mentio.

Sunt autumnali cerea pruna die. Sed non mouebitur muneribus Alexis: Virg. Copa. & Iolas ditiſſimus eum poſſideret, ſi muneribus emi poſſet. quamquam quod, inquit, ex ore meo verbum excidit, qui meos amores alijs indico mihi prærepturis aut turbaturis? et Auſtrum floribus immitto, qui ſuo halitu eos marcidos & aridos breui reddit, vt in Siluis Papinius canit. *Pubenteſque roſæ primos moriuntur ad auſtros.* quamquam alibi me aliter interpretatum ſcio dum hominis eruditi coniecturam ſequi malo, quàm receptam ſententiam. Sed ex errore in viam redire nunc iuuat. Hæc in mente mihi veniebant, quæ dicerem: quæ fortaſſe quędam aperient antea iuuentuti non ſatis percepta. Stat. lib. 3. ſiluarum. Aduerſ. li. 12. cap. 7.

Cic. in Catil. 1. explicatus & emendatus.
Caput 15.

CVM Cicero in Catilinam ſcribit in eius ædibus Sacrarium Aquilæ argenteæ conſtitutum fuiſſe, hoc me iudice ſpectauit, quod ſigna militaria conſecrarentur, & haberent in caſtris ſacrarium quoddam ſuum, ſignaque ipſa & imagines adorari ſolebant Herodianus lib. 4. ὡς δὲ εἰσέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσῆλθε τὸν νεὼν, ἔνθα τὰ σημεῖα, καὶ τὰ ἀγάλματα τοῦ στρατοπέδου προσκυνεῖται. Sed & feſtis diebus vngebantur ſigna religionis cauſa. Plinius, *Aquilæ certe ac ſigna puluerulenta illa & cuſtodijs horrida inunguntur feſtis diebus.* De ſica autem Catilinæ cum ait: *quæquidem, quibus abs te initiata ſacris ac deuo-* Cic. 1. inuect. in Catilinam. Herodia. li. 4. Plin. lib. 13. cap. 3. Cic. 1. in Cati.

deuota ſit, neſcio, quod eam neceſſe putas Conſulis in corpore defingere. Reſpexit ad ea vaſa & ferramenta, quę numinum ſacrificijs conſecrabantur, vt cultri & ſeceſpitæ. Sed cū Catilina nefarijs vteretur ſacris, & pateris diceretur circuntuliſſe ſanguinem humanum, dum obſtringeret populares, cōiurationis velut humanis hoſtijs cedendis, non pecudibus iugulādis, eam
Cic. 1. in Cati. deuotam & initiatam à Catilina innuit. *Dico,* inquit Cicero, *te priore nocte veniſſe inter falcarios.* Græcorum more locutus eſt, vicúmque ſignificauit,
Priſci. lib. 18. vbi falcarij erant. Priſcianus. ἐν ταῖς αὐλητρίσι, *pro in loco, vbi habitant tibicines. huic ſimile Ciceronis prima inuectiua, Dico te veniſſe priore nocte inter fal-*
Cic. 1. in Cat. *carios, id eſt, in locum vbi ſunt falcarij. Conſtrictam iam horum omnium conſcientia teneri coniurationem tuam non vides?* hanc vt exiſtimo ſententiam continet non vides hos omnes ſcire te coniurationem facere? atque ita ſcire vt coniurationem tuam ne ſe commouere poſſit, neu Remp. lædere, ve-
Cic. 1. in Cat. lut vinculis & compedibus conſtrictam impeditámque teneant. Quid obeſt admonere legendum videri, *Mors ac Reip. pœna remorata eſt.* cum hodie *à Reip. pœna* æditum ſit, genere dicendi non ſatis vendibili? Elegan-
Cic. ibidem. ter etiam Lambinus, vt ex eo audiuiſſe me aliquando recordor, *quod priuatarum rerum dedecus non hæret in fama.* hodie celebre eſt, *hæret infamiæ* non tam apto acríque ſenſu. *Simili,* inquit, *Senatuſconſulto C. Mario & L. Valerio coſs. permiſſa eſt Reſpubl.* Permittebatur Reſpubl. Conſulibus cum decernebatur, vt viderent ne quid Republ. detrimenti caperet. Id & ſatis fere hoc loco declarat Cicero. Sed & quod Cæſar libro primo cum dicit.
Cæſ. lib. 1. de bell. ciuili. *Decretum fuiſſe vt magiſtratus operam darent, ne quid* Reſpublica *detrimenti*
Dio. *caperet.* Dio, ita explicat, τότε μὲν τοῦτο ἐγνώσθη, καὶ τοῖς ὑπάτοις ταῖς τε ἄλλαις ἀρχαῖς ἡ φυλακὴ τῆς πόλεως ἐπετράπη. quo ſignificat eis cuſtodiam ciuitatis permiſſam fuiſſe.

Lampridius illuſtratus. Sagmarius equus. Sagma. Præciſi. Lapides diui. Iouem lapidem iurare. Iupiter miniatus.

Cap. 16.

In Heliogabali vita, qui imperij dignitatem omni probro contaminauit, & omnium bipedum nequiſſimus, luxuria & libidine præceps hominum præſtantiam infra beſtiarum ingenia abiecit. Quod cum in manibus habere interdum ſoleamus, quo perditiſſimi & profligatiſſimi principis exemplum omni deteſtatione perſequamur, & diris deuoueamus, quædam in ea, quæ nonnihil moleſtiæ exhibere properanti lectori fortaſſe poſſent, partim explicabo: partim etiam corrigam non tam librorum ſubſidio fretus quàm animi iudicio: multa tamen ab Egnatio eruditiſſimo viro vel animaduerſa, vel enarrata prætermittam. Tantum pauca

quæ-

quædam attingam, ac primum quærere pergam, qui ſit equus ſagina- *Vopi. in d. Aurelio.* rius. Ego & hic & alijs locis mendum inſediſſe ſuſpicor, ac ſagmarium corrigo. vt doſſuarium & clitellarium iumentum intelligatur. Suidas, *Σαγμάρια τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον τὖλδον τὰ βαστάζοντα τὴν ἀποσκευὴν καὶ τὴν μετακομιδὴν τῶν ἐπιτηδείων.* *Suidas.* Ex quibus intelligimus eſſe ſarcinaria iumenta, quæ impedimenta portant & alia vſui neceſſaria. nomẽ autem habent à Sagmate, quod ſtratum ſignificat, cui onera aptantur. *Sagma* inquit Iſidorus, *quod corruptè vulgo Selma dicitur, ſtratum ſagorum vocatur, vnde caballus Sagmarius. Mula Sagmaria*, *Iſidorus.* Eadem in vita lego: non enim corrupta adponam, ne numeroſis verſibus creſcat pagina. *Matris Deum typum*, &, *qui in nouis poſt tyrannos ſolet dominari principibus &,* *Lamprid. in Heliogab.* *etſi vnquam aliqua matrona Conſularis coniugij ornamentis eſſet donata, quod veteres imperatores affinibus detulerunt, & ijs maximè, quæ nobilitatos maritos non habuerant, ne innobilitatæ remanerent.* *Lampr. ibidẽ.* *Sed à Symiamira, matris etiam deûm ſacra accepit, atque adeo bacchatus eſt, vt typum eriperet.* *Lampri. ibidẽ* *Lampri. ibidẽ* Præciſi autem ſunt caſtrati, & Galli matris deûm, qui ſibi Samia teſta virilitatem præciderant, non ſolum teſtes deuoluerant: ſed totam caudam ſalacem amputarãt. qui ijdem erant molles & impudici. ex quo præciſus, impudicus dicitur, & qui muliebria patitur. *Lampri. eadẽ in vita.* Scribit in eadem vita Lampridius, *Lapides, qui diui dicuntur, ex proprio templo Dianæ Laodiceæ ſimulachrum ex adyto ſuo, in quo id Oreſtes poſuerat auferre voluit.* Quos tandem lapides diuos appellat? Et putem ſignificari ſimulachra lapidea, quæ deorum nomine cenſentur & vulgo vocantur. quæ magna religionis cauſa colebantur. *Plin. lib. 33. cap. 7.* Sic vt reor Iouem lapidem iurabant Romani, vel quòd fictilis eſſet in Capitolio Iupiter, qui miniabatur. vt auctor eſt Plinius. Et *Iouis miniati ſimilem* ſcripſit in epiſtolis Cicero. *Cic. lib. 9. epi. fami. epi. Delectarunt me litteræ tuæ.* Fictilia autem quidni lapidis nomine cenſeantur? atque in hãc ſententiam ſum propenſior, vel quòd cum ſimulachra deorum lapidea pro dijs ipſa venerarentur. quem lapidẽ iurantes tenebant, ſuo ipſi errore & fictione Iouis perſonam ſubire cenſebãt, vt vindicem periurij, vel deeſt neſcio quid iuriiurando, vt ſit integrum Iouem lapidem tenens iuro.

Cice. 2. in Rullum emendatus & explicatus, Romilia tribus. Arienſis tribus. *Cap. 17.*

SCRIBIT Cic. ſecunda oratione in Rullum. *Quæſiui ex eo Calen. Ianuariis, quibus hominibus & quemadmodum illum agrum eſſet diſtributurus: reſpondit à Romilia tribu ſe initium eſſe facturum. Primum, quæ eſt iſta ſuperbia & contumelia? vt populi pars amputetur, ordo tribuum negligatur: antè ruſticis detur ager, qui habent, quàm vrbanis. Quibus iſta agri ſpes & iucunditas oſtenditur. aut ſi hoc ab ſe dictum negat, & ſatisfacere omnibus vobis cogitat, profe-* *Cic. 2. in Rul.*

rat, in ingera dena deſcribat, ab Ocriculana vſque ad Arinenſem nomina veſtra proponat. Hæc verba & explicationis indigere mihi videntur, & emendationis. Queritur Cicero in agrorum aſsignatione, à Rullo ordinem tribuum negligi, initiumque diuiſionis agrorum fieri à Romilia tribu ſuburbana, ruſticarum prima, contemptis quatuor vrbanis tribubus, & ſpreta plebe vrbana. Id tamen vt reor, fecerat Rullus, maiorum exemplo: qui tribus ruſticas honeſtiores crediderant, quàm vrbanas, in quas transferri ignominioſum eſſet. Sed ex contemptu vrbanæ plebis reprehenſionem quæſiuit orator, apud quam dicebat. Romiliam tribum cenſet Varro appellatam, quòd eſſet ſub Roma: Verrius, quòd ex agro cenſebatur, quem Romulus de Veientibus captum viritim diuiſiſſet. Ex hoc autem loco intelligimus ordinem aliquem fuiſſe tribuum. Quod & Varro indicat, qui primam nominat ſuburbanam: quintam, Romiliam. Itaque cum in comitijs ſortitionum prærogatiua fieret, aliæ omnes ſuo vocabantur ordine, vt ius erat quamque vocari: atque ex eo iure vocatæ dicebantur. Cæterum neſcio quomodo hunc in locum irrepſerit tribus Ocriculana, quæ nulla vnquam fuit. Et Cicero perſpicuè conſeruare ius ordinemque tribuum deſiderat, vt à prima ad vltimam in dena iugera, qui minimus modus eſt, deſcribat Rullus. In libris ſcriptis, *à ſuburbana vſque ad Arinenſem.* reperio, quod eſt à prima tribu ad vltimam. Arinenſis tribus meminit Plinius. in quo tamen, vt & in compendio Flori libro x. Anienſis ſcribitur. & libro 29. apud Liuium, tribus Narinenſis ſcribitur. Sed verius puto Arinenſis.

Plinius. *Flor. lib. 10.* *Liui. lib. 29. ab vrb. cond.*

Plinius 18. libr. natur. Hiſtor. reſtitutus. Panus mammoſus. Paniculæ. Æuus.

Cap. 18.

LOCA quædam hic excutere placet lib. xviij. natur. Hiſtor. quando omnia non licet: eſſet enim id iuſti commentarij, non delicatæ huius operæ, quæ faſtidientis more, varietate nauſeam diſcutere cupit. de Cincinnato in eo ſcribitur, *Cincinnato viator attulit Dictaturam, & quidem, vt traditur, nudo plenoque pulueris etiamnum ore.* hanc ſcripturam vt adulterinam libri veteres non agnoſcunt. ſed iſtam. *Cincinnato viator attulit Dictaturam, & quidem vt traditur, nodo manus pleno, quæ nuncia morũ.* hic videre licet quanto libentius homines ſua ſubſtituant, quàm alienorum ſenſum inueſtigent. Nodum manus interpretor manus comprehenſionem, id eſt plena manu: cum ſcilicet manuſtinam aratri teneret: arantem enim viator inuenit, vt Perſius ſcribit,

Plin. lib. 18. cap. 3.

— ſulcoque terens dentalia Quinti

Perſ. 1. ſaty.

Cum

Cum trepida ante boues dictaturam induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit.

Paulo poſt, pro, *non tamen ſurda tellure,* ſcribe è veteribus libris. *non tam ſurda tellure.* hoc ſenſu,non tam ſurda eſt tellus,quin ijs cultoribus ſe contemni ſentiat, & vt non inuita ea, & indignè ferente, id fiat. ſcribe *Philometor Attalus* ſine diſtinctione. mox, *non in grege nominando M.Varrone.* vt dicat ſe eſſe extra gregem & numerum aliorum,eum nominare.Iterum ſcribe, *in bona enim regione bene nitet.* Sed & illud multo elegantius eſt in vetuſtis libris,quàm recentibus. *Cum villa Sceuolæ fructus non caperet, villam Luculli ager.* nam & villa Sceuolæ fructibus deerat, cum parua nimis eſſet, villam Luculli ingentem & magnificã vix amplectebatur ager.Scribe etiam, *quàm proximum domino corde eſſe debeat.* id eſt,prudentia. nam & à prudentia Scipionem corculum appellatum fuiſſe ſcimus.non ita longo interuallo lego. *præterquam ſobole ſuo colono paſcendũ.* paſcendũ autẽ illud ſignificabit potius immittẽdum pecus in agrum,quàm ſumptuoſè & dãnoſè colendum.Item, *quorum prædia colenda,* lege è veteribus. *quorum hæredia colenda.* Et mox in ijſdem, *C. Furius Creſinius,* diſertè ſcribitur & literatè.Cum de foſſis agit,ſcribo pro *retuſis locis: cretoſis.* adſtipulatore etiã Columella.& pro *imbricibus. in teprocibus aut ſupinis lateribus procũbere.* id eſt, in aſperis & cõfragoſis & cliuoſis. *Muniturq́; vallo ariſtarũ quadruplici.* partim *quadrifido,* partim *quadripedi,*veteres libri habent,eodẽ tamẽ ſenſu. pro, *cũ longiſsimo pedali,* libri veteres,quoſquidẽ viderim,omnes habent, *cum longiſsima pedali obſa.* quod & ſe in ſuis teſtificantur reperiſſe Germani. inde ſecuta caſtigatio nugatoria *cum longiſsima pedali obba.* cui,poſt hanc audaciam, non ſit ius adſcribendi ſua ſomnia? ego legendum cenſeo, vel traiectis literis *cum longa pedali ſoba,* vel potius, *loba.* Scribe mox. *Sunt & panico genera mammoſa è pano paruis racemata paniculis.* Panum autem appellat mammoſum, tumorem,vel inuolucrum licij dicitur panus. è pano autem exeunt paniculæ. Scio ego è Theophraſto multa emendari poſſe hoc in libro: ſed è regione comparare auctorem Græcum & interpretem multis locis Plinium, nunc non eſt operæ. *Hordeum maximè nudum & alica.* vetus liber, *& arinca.* & paulo poſt,pro *qualiter moliuntur: moluntur,* ſcribito. infra, *Bracem vocant.* mox duplex ſcriptura eſt in duobus veteribus libris,nos *Sandalam* in vno:in altero legimus *ſcandalum.* Quis autem ambigat, quin pro, *ſi quis granum ipſum ponderet.* multo ſincerius ſit, *ſiliquæ granum ipſum pondere.* vt granum æquare pondus ſiliquæ dicat? pro, *circa Thracium ſinum.* ſcribe *circa Thraciam Ænum.* Ænus enim vrbs eſt Thraciæ. Scribe item, *in ſubtilem farinam molit.* &, *quadrupedumq́ue ferè cibus eſt.* Vbi excuſum eſt, *Ita ſapientes agricolæ triticum cibarijs tantum ſerunt: Hordeum ſarculo ſeri dicunt:*

Plin. lib. 18. cap. 3.
Plin. ibid.
Plin. lib. 18. cap. 5.
Plin. lib. 18. cap. 6.
Plin. ibidem.
Plin. ibidem.
Plin. ibidem.
Plin. ibi. ca. 6.
Plin. eod. lib. cap. 7.
Plin. lib. 18. cap. 7.
Plin. ibidem.
Plin. ibidem.
Plin. ibidem.

Plin. eod. lib. cap. 8. Plin. eod. lib. cap. 10. Plin. ibidem.

ſcribe, *hordea ſacculo ſeri dicunt.* id eſt, crumenæ & lucro. pro *ſi non exacta maturitate*, ſcribendum, *excocta.* pro, *in Allobrogum tantum Aruernorumq́;* agro, ſcribe *Remorumque agro.* Scribe &, *Eſt & alia diſtinctio ſemel tempore L. Pauli nata pondo panis reddere uiſa xviij. Tertia xix. cum triete.* in priſcis libris, *ſiligo excepta.* lego, vt hoc quoque non magni momenti non prætermittam. ſcribe, *quod apud nos vocant Trionum.*

Tela. Auenæ vanæ. Voluendus. Voluens. Sepultus vino. Sepulti venti. Cum primis. Puncto tempore. Turbare. Conſueſco. Inſueſco. Requieſco. Iurare in verba magiſtri. Prorumpit. Erumpit. Incerare ſimulachra.

Caput 19.

HAEC farrago erit velut è varia ſegete. Tela videor animaduertiſſe textorum inſtrumenta, priuata quadam & peculiari ſignificatione vocari, Tibullus,

Tibul. lib. 2. eleg. 1. Prudent. Hamar. aduerſ. Marcion. Lucret. lib. 5. ſuper lib. 19. cap. 29. D. Amb. lib. de Pœnitent. Symm. epi. ad Valen. Theodoſ. & Arca. Augg. Virg. 9. æn.

— & à pulſo tela ſonat latere. Prudentius,

Indumenta nouis texentem plumea telis. Lucretius

Nexilis ante fuit veſtis, quàm textile tegmen.

Textile poſt ferrum eſt, quia ferro tela paratur. Iam ante docui vanas apud Maronem auenas, eſſe vanos & ſteriles culmos, qui frugem non ferunt, quod auctoritate pij & eruditi ſcriptoris D. Ambroſii probani. Symmachus tamen intellexiſſe videtur genus herbæ fruges enecans. Sic enim in epiſtola ad Valentinianum Theodoſium & Arcadium Auggg. ſcribit. *Nec rubigo ſegetibus obfuit, nec auena fruges necauit, ſacrilegio annus exaruit.* Voluendus. quod futuri videtur temporis, ſi Grammaticis credimus, tamen in præterito vſurpatū reperimus. vt apud Maronem *— voluenda dies en attulit vltro.* id eſt, voluta. & apud Lucretium.

Lucret. lib. 6. Lucret. lib. 5.

Glans etiam longo curſu voluenda liqueſcit. Iterum,

Quo voluenda micant æterni ſidera mundi. Sed & voluens perpeſſionis ſignificatione poſitum non ineleganter apud illos duos perpolitos poëtas animaduertimus. vt apud Maronem: *— olim voluentibus annis.* quod Græcum eſt περιπλομένων ἐνιαυτῶν. & apud Lucretium.

Virg. 1. æn. Lucret. lib. 5. Virg. 1. Geor.

Multaque per cœlum ſolis voluentia luſtra. Iterum apud Maronem.

Tardaque Eleuſinæ matris voluentia plauſtra. valet enim, quæ voluuntur, vel quæ voluunt ſe.

Virg. 2. æn. Lucret. lib. 6.

Inuadunt vrbem ſomno vinoque ſepultam. quam honeſta tranſlatione à Marone dictum eſt, quod valet, obrutam & quietam, à ſepultis, qui terra operiuntur & quieſcunt. Sepultos etiam ventos pro quietis dixit Lucretius hoc verſu. *In ſtatione locata ſepultis vndique ventis.* Cum primis, quod dicimus, vt in primis, ſane dicimus comparatione eorum, quæ in quoque gene-

genere prima ſunt & præcipua excellunt. Apparet è Lucretio, qui integrum poſuit, quod alij ſubticent. Eius eſt verſus, *Hinc tibi ſubtilem cum primis ignibus ignem*. (Lucret. lib. 6.) Idem, quod puncto temporis dicimus, puncto tempore ſcripſit,

Et liquidum puncto facit æs in tempore & aurum. Turbare idem pro turbari & miſceri dixit antiquitate quadam ſancta Varroni imitata Lucretii (Lucret. ibidē.) verſus eſt, *Diſsimiles inter ſe res turbareque miſtas*. (Lucret. lib. 6.) Varro, *Quia cum mare turbat*. Conſueſco idem poëta pro conſuefacio poſuit, quod rarius eſt, hoc carmine.

An tum brachia conſueſcunt firmantq; lacertos? (Lucret. lib. 6.) & Horatius

— inſueuit pater optimus hoc me, (Horat. lib. 1. ſaty. 4.) pro inſuefecit. Sic apud Maro. requieſco eſt, vt ita dicam, requiefacio,

Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. (Virg. 8. eclog.)

Nullius addictus iurare in verba magiſtri. (Horat. lib. 1. epiſt. 1.) ab Horatio per tranſlationem dictum, ab his ductam, qui in ducum & imperatotum verba iurabant. Id ſatis è Symmacho apparet ita ſcribente. *Vbi in leges veſtras & verba iurabimus qua religione mens falſa terrebitur, ne in teſtimonijs mentiatur?* (Symm. in epi. ad Valē. Theodoſ. & Arca. Auggg.) Sunt quidem iſtæ tricæ, ſat ſcio, & huic merci nolim ſit maius precium quàm pro æſtimatione mea: tamen boni iuuenes gaudebunt apertis tranſlationum iſtarum velut fontibus. Prorumpit & erumpit ſepenumero neutrorum verborum ſignificatione trita videmus vſurpari. Maro tamen.

It mare proruptum. (Virg. 1. æn.) dixit vt Lucretius

— hinc prorumpitur in mare venti (Lucret. lib. 6.)

Vis. Et M. Tullius dixit, *Ne in me ſtomachum erumpant cum ſint tibi irati* (Cic. ad Attic. lib. 16. epi. 3.) & Lucretius

Exagitata foras erumpitur. (Lucret. lib. 6.) Iſta quadem raritate auctorum ſcripta commendant, & gratiam eis adferunt. quæ, cur mihi adnotaſſe fraudi ſit, & aliorum ad hoc mentes aduertere?

Propter quæ fas eſt genua incerare deorum, (Iuuen. ſat. 10.) ſcriptum ita à Satyrico eſt, vt prope putes antiquos noſtro ritu cæreas candelas offerre diis & eorum genibus adfigere ſolitos. Sed nimirum hoc non ſolebant, ſed deorum ſimulachra cæra illinire. Prudentius,

— guſtauerat inter
Vagitus de farre molæ ſaxa illita cæris (Prudēt. cōtra Symmac. li. 1.)
Viderat vnguentoq; lares humeſcere nigros. Sed hoc tandem caput nugari deſinat.

Lymphiones. Librilis tunica ſubſerica. Interulæ dilores. Elephantini libri. Lutei libri. Illicium. Comitiale tribunal & Ceſpititiū. Vopiſcus emendatus.
Cap. 20.

Vopiſc. in Saturnino.

Cvm Flauuius Vopiſcus ſcribit in Saturnino, *Omnes certe Lymphiones cuiuſcunque artis & videntur & habentur.* qui Lymphiones illi ſint, quęritur, ac mediusfidius Gloſſographi facili defuncti opera pro fanaticis & lymphatis accipiunt parum conueniente interpretatione: proinde vt & aliquid ipſe proferam, ſi quid mei iudicij eſt, vt olim iudices, alio tamen ſenſu dicebant: exiſtimo vt Græcè νυμφῶνες & νυμφεῶνες appellantur antra & ſpecus Nympharum: deabus illis res diuina fiebat, Sed & thalami: Sic Lympheones Latinè vocari mutata litera, vt pro nympha, lympha dicit latinus. Hic igitur per trãſlationem Lympheones accipio pro officinis & ſacrariis artium: vel pro thalamis. niſi ſi quis putet ſua cuiq; arti fuiſſe ſacra, dicat: ſuaſque curias ad rem diuinam ex cuiuſq; artis collegiis & corporibus. quod non æquè probem. Vidi & qui Linteones legendum contenderet, cuius generis multa ſunt artificia. vidi & qui Lympheones interpretaretur omnes eos, qui artes tractant, quæ aqua egent, Sed ne ab eo auctore diſcedam, & quædam gloſſematica in eo, ſi poſſim, enucleem, cum

Vopiſc. in Bonoſo.

ſcribit in Bonoſo, *Tunicam auro clauatam, ſubſericam librilem vnam*. quænam tandem eſt librilis illa? an cui clauandæ intexitur libra auri? & non perinde putem iſtam coniecturam aberraſſe à vero. cum ſcribit Trebel-

Trebell. Pollio in Claudio,

lius Pollio, *Albam ſubſericam paragaudam, triuncem vnam.* niſi ſi quis dicat, in qua ſit ſerici libra: ante tamen cum de tunica palliolata ſubſerica loqueretur, nullum tale additamentum adpoſuit, vt in priorem coniecturam ſim inclinatior, & librilem pro librali dictum credam. Subijcit mox,

Vopi. in Bono.

Interulas dilores duas. legi qui hic, & in aliis Scriptoribus eandem vſurpantibus vocem, *dicores* ſcriberet, & bis tinctas biſque ſaturatas intelligeret. Ego *dilores* à duplicibus loris, id eſt, liciis vberioribus duobus veluti bilices libenter acceperim. Audiui & qui è duplici velut loro & aluta pellitas exponeret. quod ſi quis offenditur compoſitione ſemigræca, is ita habeat, nomine lori etiam Græcos vti: & alioqui miſcere in vnum vocabulum duas linguas non refugiſſent ſcriptores ſæculi illius, quo vixit Vopiſ-

Vopi. in Taci.

cus, Nominantur ab eodem Voſpico in Tacito libri Elephantini, qui in vlpia bibliotheca erant conditi in armariis, & ſenatuſconſulta continebant ea, quæ ad principes pertinebant: qui vt opinor, ſic appellati ſunt, quod Eburnei forẽt, vt & alii quidam erãt libri Lutei, qui non raro etiam

Vopi. in Taci.

ab Hiſtoricis citantur. Quod autem ibidem ſcribitur, *Omnes omnes in Decium ad campum Martium*. eſt caliginoſum & tenebricoſum. quid enim ſibi illud Decium vult, etſi ſæpius iam abuſus ſum patientia hominum meis anguralibus coniecturis, vt ſæpius tentanda non ſit: tamen me non poſſum tenere, quin dicam, *Illicium*, mihi videri legendum eſſe. quod vocabulum à Varrone explicatur ſignificare illici & conuenire populum.

Scri-

Scribitur ibidem, *Ibi comitiale tribunal aſcendit.* Comitiale tribunal hic ſuſ- Vopi. in Tacit.
picor dici ad diſcrimen iuridici tribunalis & ceſpititii, vnde Imperator
milites alloquebatur: vt Vopiſcus ſcribit in Probo, *deinde concurſus & ce-* Vopi. in Probo
ſpititium tribunal. ad huius igitur diſcrimẽ Comitiale dicitur, quod in cam-
po Martio erat, vnde Magiſtratus comitia habebant & Quirites illic
alloquebantur.

Trebellius Pollio explicatus & emendatus. Aclides. Amentum. Teres. ἀγκύλαι. Tunicæ ruſſæ. φοινικίδες. Tunicæ ducales. Sanguinis dies.

Caput 21.

CVCVTIA quæ ſint in Trebellii Claudio quærunt Grammaticorum Trebel. Pol. in
claſſes. Ego per diminutionem putem Cucullia legendũ, *Chlamydes veri* Claudio.
luminis, ibidem ſcribuntur. puto veri eſſe coloris, vt ſi purpureus color ſit, Treb. Pol. ibi.
is ſit luminoſus, nitidus. pro colore autem lumen poni & hinc apparet, &
è Tertulliano, qui in libro de Pallio ſcribit, *& de luminis conſilio*. Porro Tertul. lib. de
Oraria Sarabadena. non à Sarabaris inueniſſe nomen crediderim, ſed à Pallio.
gente, & *Saraptena* legendum ſuſpitione adducor ab vrbe phœnice Sa- Trebel. Pol. in
rapta. Nominantur & in eadem vita Aclides, vt & à Marone. Claudio. Treb. Pol. ibi.
— *teretes ſunt Aclides illis* Virg. 7. æn.
Tela: ſed hæc lento mos eſt aptare flagello. quidam ſic ea tela dicta putant,
quaſi ἀκίδες ab acumine & cuſpide: ego iacula crediderim anſata, vel a-
mentata, amentum enim Maro ſignificare videtur, cum flagellum lentum
dicit, quod eſt loreum amentum. Cum enim è loro flagella fiant, per trāſ-
nominationem lorum videtur flagellum dixiſſe: Iacula autem intellexiſſe
Maro videtur cum teretes appellauit. nam teres eſt iaculorum haſtile.
ἀγκύλαι autem Græcis iacula quædam ſunt: & per diminutionem inde
ἀγκυλίδες dici poſſunt. vnde luxata fractáque paulo voce Aclides à Lati-
nis appellatæ. *Tunicas* autem *ruſſas* appellat, quas Græci φοινικίδας. Earum Trebel. Pol. in Claudio.
quædam militares erant, vt apud Trebellium *Tunicas ruſſas militares an-* Vopi. in Aure
nuas. Illis vtebantur milites, vt Tribuni. Erant & ducales, quibus duces liano.
vtebantur, vt apud Vopiſcum in Aureliano, *Tunicas ducales ruſſas quatuor.* Trebel. Pol. in Claudio.
Boliteram halieuticum. interpretor non iaculum vt Gloſſematarii, ſed
prægrandem & capaciſſimam patinam, quæ velut reti iaculo magnam
vim piſcium, magnumque bolum cepiſſe videtur. eſſe enim puto per tran
ſlationem nomen impoſitum, *Cum eſſet*, inquit Trebellius, *nunciatum no-* Trebel. Pol. in Claudio.
no Calendas Apriles, ipſo in ſacrario matris, ſanguinis die Claudium Imperato-
rem factum. puto diem illum ſignificari quo Galli fanatici ſe cruentant
per furorem alienata mente. Sic quædam, quæ quod mihi negotium ex-
hibuerant, aliis faceſſere poſſe credidi, cum ex inſcitia mea aliorum inge-

nium improbè exiſtimarem, ex Hiſtoricis illis excerpta, huc congeſſi. In quo tamen vereor ne fruſtra irritus à me ſit poſitus labor animo conante ad veram euadere vocum obſcurarum enucleationem, ad eam tamen nõ aſpirante. Sed error aliorum, qui in his ante me explicandis variè vexatus eſt, audaciæ meæ viam muniit. Quodque deterrere debuit, fiduciam & audaciam addidit: cũ ſperarem me eam facile veniam impetraturum, quam alijs non viderem eſſe negatam.

Lucretius lib. 5. explicatus. Merto, Pulto. Rabies pro fremitu canis. Protrahere ſe. Noctis tenebræ ſeueræ. Dij cur immortales & æterni. Penetrare animos. Deplexum eſſe. De præpoſitio.

Caput 22.

Lucret. lib. 5. ETSI in Lucretij quinto eleganter ſcribitur — *contra nunc rerum copia merſat*: tamen quod in Chirographis reperitur *mertat*, vt & veteribus

Quintil. lib. 1. cap. 4. pultat dicebatur, non eſt deridendum. nam vindice Fabio vtrumque antiquitati aſſeritur, non inuitus & hos verſus ſic legerim.

Lucret. lib. 5. *Tunc & amicitiam cœperunt iungere auentes*
Finitimi inter ſe nec lædere, nec violare. Equidẽ ſcio *habentes finitima inter ſe* bonam exprimere ſententiam. ſed quæ mox ſubſequuntur facilius meliuſque cum ijs verbis, quæ poſui, conciliabuntur, atque cohæreſcent. Illud autem tralatitium nõ eſt, nec tritum: Rabiem à Lucretio accipi, pro fremitu canis nondum latrantis, ſed irrientis, cum vt Lucilius ait, caninam literam rho pronunciat canis irritatus. ſic enim ſcribit

Lucret. lib. 5. *Longe alio ſonitu rabie deſtricta minantur*
Et cum iam latrant & vocibus omnia complent. Scitè autem Se protrahere, pro ſe patefacere, ſe indicare & aperire iucunda tranſlatione vſurpat, ducta ab his, qui latentes in medium protrahunt.

Lucret. lib. 5. *Quippe vbi ſe multi per ſomnia ſæpe loquentes*
Aut morbo delirantes protraxe feruntur. Cum autem ſcribit

Lucret. ibidẽ. — *& noctis ſigna ſeuera*, id propter noctis triſtitiam & ſeuerum mœſtumque eius horrorem: non enim lætæ ſunt noctis tenebræ iucundæq;,

Lucret. ibidẽ. vt alma lux diei. Sic cum ait, *Et tamen omnino quod tantos viribus auctos*, ſignificat deos eſſe immortales & æternos exiſtimatos, cum ex eo, quod ſemper eorum maneret forma: tum vero vel maximè, quod tantis viribus

Lucret. ibidẽ. præditos nulla vi ſuperari poſſe crederent. Cæterum cum ſcribit — *corripunt membra pauore.* Intelligit membra pauefacta & trepidantia ſimul re-

Lucret. ibid. pere & ferri & ſimul contrahi. Eodem autem in libro, *Tum penetrabat eos*, valet εἰσῄει, εἰσήρχετο· eorum animos ſubibat, ſuccurrebat eis, quaſi quæ excogitemus, ea animum ingrediantur noſtrum extrinſecus. Hi autem

tem duo verſus ſunt obſcuri, & deſiderant explanatoris diligentiam, à me breuiter attingentur.

Et nec opinantes à tergo diripiebant, id eſt, lacerabant, quamquam ne quid *Lucret. ibidē.* diſſimulem, non inuitus legerim *deripiebant*, id eſt, deorſum capiebant & detrahebant. *Deplexæque dabant in terram voluere victos.* Deplexæ ſunt de *Lucret. lib. 5.* eis pendentes eiſque implicatæ. Sic enim aſſiliebant, vt infixis vnguibus de eis penderent & eos deorſum detrahere conarētur. Idq; eſt deplexum eſſe, cum de, infra deorſumque ſignificet.

Iouem lapidem iurare. Furtum per lancem & licium conceptum. Luma apud Feſt. Lumariæ falces. Luſtrici dies. Latrare.

Cap. 23.

IOVEM lapidem iuro cum dicimus, non puto Iouem lapidē dici. quid enim eo inſulſius? ſed orationem breuitate imminutam eſſe. nam Iouem lapidem iuro, integra ſolidaque ſententia eſt, Iouem lapidem tenens iuro. Quo id auctore dico? nempe Feſto, cuius verba ſunt, *Lapidem ſilicem* *Feſt. lib. 10, in litera L.* *tenebant iuraturi per Iouem, hæc verba dicentes: Si ſciens fallo, tum me Dieſpiter ſalua vrbe arceque, bonis eijciat, vt ego hunc lapidem.* De furtis per lancem & licium conceptis, quæ lex xii. Tabul. pro manifeſtis voluit vindicari, tantum hoc apud Feſtum legimus, *Lance & licio dicebatur apud antiquos, quia* *Feſt. eodem lib. 10.* *qui furtum ibat quærere in domum alienam, licio cinctus intrabat lancemque ante oculos tenebat propter matrum familiæ aut virginum præſentiam.* Hæc verba varias peperêre hominum noſtræ memoriæ coniecturas, ac pro ſuo quiſque ſenſu & captu expoſuit. Nulla igitur inuidia fuerit, vt opinor, ſi quid mihi videtur, dixero: non quo mea mihi plus æquo ſententia probetur: ſed vt ius liberè cenſendi vſurpaſſe ſaltem videar. Cum quis ſibi furtum eſſe factum querebatur, remque furtiuam in ædes Titii à fure deportatam eſſe: ſi eam ibi forte reperiret & comprehenderet, nec Titius eum ingreſſu prohiberet, furtum conceptum dicebatur. Quod ſi vel in atrio eam non reperiret, ſed in interioribus ædibus depoſitam collocatamque diceret: vt in gyneconitide, vbi mulieres manebant, quo non admitteretur: aut poſtremo, ne in atrium quidem ingreſſum Titius permitteret: lex concedebat ei, qui furtiuam rem quærebat, vt ſe accingeret licio, quo expeditior ad quærendum eſſet: & lancem oculis opponeret, ne à mulieribus aut virginibus, quæ in gynecæo eſſent, videretur. ab iis enim alienos viros cerui veteres nolebant. Quod ſi tum rem furtiuam conciperet & comprehenderet, furtum illud conceptum & comprehenſum pro manifeſto vindicari ſanxerunt, pareq; ac manifeſto ei *Feſt. lib. 10. in litera L.* pœnā irrogari voluerūt. *Lima*, inquit Feſtus, *genus eſt herbę, vel potius ſpinæ.* quid

Feſt. eodem lib. 10. quid ſi *Luma* ſcribendum eſt? quo nomine cenſentur herbæ ſpinoſæ in agris. vnde & falcibus Lumiariis nomẽ inditum eſt. *Luſtrici dies ſunt*, inquit idem, in puellis nonus: In pueris octauus: quibus luſtrabantur, nomenque eis imponebatur. Hinc explicandus eſt Vlpianus, qui in capite de Decimis ſcribit, Vlpia. de decimis in fragm. *Item communis filius filiáue poſt nonum diem, amiſſus amiſſáue, vnam decimã adijcit: duo autem poſt nonum diem amiſsi, duas decimas adijciunt.* Hic enim nonum diem propter diem luſtricum dicit. Ante diem luſtricum dicimas non adijciebant. Feſt. lib. 10. *Latrare*, Feſtus apud Ennium ait eſſe, *poſcere*. Ego & apud Lucretium in eadem ſignificatione reperio hoc verſu.

Lucret. lib. 2.

— nonne videre
Nil aliud ſibi naturam latrare.

Liuius lib. 40. explicatus. Inaugurare. Regiones 4. vrbis, 4. eſſe tribus. Præfecti. Extraordinarij in exercitu Rom. Inuehi in aliquem. Effrænata audacia. Magiſtratus ſcribam ſibi legebat. 4. portæ in caſtris. Decumana. Prætoria. Principalis. Quintana. Extraordinaria porta. Principales 2. dextra & ſiniſtra. Defendere. Defendere iniuriam. Delinimenta. In medio poſitum.

Cap. 24.

MIHI vnus atque alter locus Liuii è libro 40. non videntur ita facilem habere intellectum, vt non interpretis munus diligentis deſiderare videantur. Quod vtinam idoneus eſſem eorum enarrator. vtcunque tamen me iuuabit, pro mea virili, vt intelligatur, elaboraſſe: etſi nihil profeciſſe videar, certe aliorum ingenia ad ea explicanda incendiſſe. Liuius li. 40. *Secundæ*, inquit, *legionis Fuluius Tribunus militum erat, is menſibus ſuis diuiſit legionem.* opinor hanc eſſe ſententiam. Cum ſex Tribuni militum eſſent in legione, in duabus, duodecim, ita inter ſe partiri ſolitos eſſe, vel comparare, vt per ſemeſtre bini duobus menſibus legionibus duabus imperarent. Polybius huius rei mihi auctor, qui ita ſcribit. Polybius. κατὰ δύο γὰρ σφᾶς αὐτοὺς διελόντες ἀνὰ μέρος τῆς ἑξαμήνου τὴν δίμηνον ἄρχουσι. Cum igitur imperandi vices ad Fuluium perueniſſent, is ſuis menſibus, id eſt, ſuo bimeſtri, legionem dimiſit. Non ita longè qnod ſequitur, enucleatu non perinde facile eſt. Liui. lib. 40. *Religio inde fuit pontificibus inaugurandi Delabellæ: P. Clœlium Siculum inaugurarunt, qui ſecundo loco inauguratus erat.* Quis enim mirum non putet eſſe, eum inauguratum fuiſſe, qui iam ſecundo loco inauguratus fuerat? Sed vt ſuſpitio eſt, vel Dolabella, quem inaugurare noluit pontifex, aliud ſacerdotium habebat, cui ante Clœlium inauguratus fuerat. Sed cum religio eſſet pontificibus eum inaugurandi ſacerdotio regis ſacrifici, qui ſecundo loco inauguratus fuerat eidem, cui Dolabella ſacerdotio inauguratus

ratus erat: vel potius cum Pontifex Maximus inaugurare Dolabellam nollet, velut in ſubſidium & ſecundo loco Clœlium inaugurat, ſi primo Dolabella non inauguretur. nec vero ſoli Pontifices inaugurabant: verum etiam Salii. Capitolinus de Antonio Salio. *Fuit in eo ſacerdotio & præſul & vates & magiſter & multos inaugurauit atque exaugurauit nomine præeunte, quod ipſe carmina cuncta didiciſſet.* (Iuli. Capitol. in Anto. Salio.) Cur autem volebat pontifex vt magiſtratu ſe Dolabella abdicaret? nẽpe quia regem ſacrificũ nefas erat magiſtratus gerere. Liuius ſcribit *Regionatimq; generibus hominum, cauſisq; & quæſtibus, tribus deſcripſerunt.* (Liui. lib. 40.) Regiones quatuor vrbis, quatuor ſunt tribus vrbanæ: reliquæ tribus ruſticæ regiones & præfecturæ ſunt in Italia. In ſuffragiorum ratione deſcripſerunt tribus illi cenſores ex ordinibus & generibus artificijsq; & quæſtubus, vt homines vnius ordinis & generis: vt vnius cauſæ & quęſtus ſimul ferrent ſuffragium Itaq; in regione tribus Sergiæ, omnes qui calcearij erant, ſimul ſuo ordine ſuffragium ferebant: ac ſi genera & quæſtus certo ordine deſcripſerant per omnes regiones & tribus. vt cum ad tribum aliquam ventum eſſet: ſcirent Senatorij & Equeſtris ordinis viri, quando ſibi in ſuffragium eundum eſſet. Et deinceps alij inferiorum ordinum & quæſtuum. Liuius, *Flaccus luce prima* C. *Scribonium præfectum ſocium ad vallum hoſtium cum equitibus extraordinarijs alæ ſiniſtræ mittit.* (Liui. lib. 40.) Præfecti vocabantur, qui ſocialibus auxilijs præerant. In exercitu autem Romano Extraordinarij vocabantur, tertia pars equitatus ſocialis, quinta peditatus: vt à Polybio ſcribitur. (Polybius) Erant itaque in exercitu equites extraordinarij & pedites. Inuehi in aliquem vnde dicatur, quod tam ſæpe in auctoribus legimus, ex Liuij loco. facile intelligetur, quem ſcribam: eſt enim tranſlatio ab equitibus. *Inuehebant*, inquit, *ſe hoſtes & in partibus extremis iam pugnabatur.* (Liui. lib. 40.) Sed & effrænatam audaciam cum legimus, ab equis trahimus, quorum ſine frænis indomitus eſt impetus. Proinde Romani interdum magno in periculo in hoſtem detractis frænis equos permittebant. Liuius, *Id cum maiore vi equorum facietis, ſi effrænatos in eos equos immittitis, quod ſæpe Rom. equites cum magna laude feciſſe ſua, memoriæ proditum eſt.* (Liui. ibidem.) Magiſtratus ſuos Scribas habebant, quos ipſi legebant. Liuius, *Et erat familiaris vſus, quod ſcribam eum quæſtor Q. Petilius in decuriam legerat.* (Liui. ibidem.) In decuriã ſcribarum eum à Petilio lectũ fuiſſe Liuius, his verbis dicit, factumq; ſcribã. Vulgo numerantur quatuor in caſtris Romanis portæ. Decumana, Prætoria, Principalis, Quintana. Erat tamen in eis etiam porta extraordinaria, prope quam tendebant Extraordinarii. Liuius, *Erumpere Extraordinaria porta iuſſit.* (Liui. ibidem.) Quæſtoria, quæ propinqua erat quæſtorio. Liuius, *Q. Fuluius Flaccus legatus cum dextra ala ad Quæſtoriam portam poſitus.* Sed & duæ principales erant, Dextra & Siniſtra à principibus (Liui. lib. 40.)

nomen

Liui. lib. 40. nomen adeptæ Liuius, *ad dexteram principalem haſtatos legionis primæ in-*
Liui. ibidem. *ſtruxit.* Iterum, *Tertia legio aduerſus principalem ſiniſtram portam inſtructa eſt.*
Scribit Liuius, *aut ſibi eam eſſe defendendam, aut prouinciam dimittendam.*
Hic defendere, valere crediderim prohibere. vt dicat ſibi faciendum eſſe
Cic. offic. lib. ne queri vltra iubeat. quæ ſignificatio non eſt omnino inſolens, cum præ-
ſertim dicat Cicero, defendere iniuriam pro prohibere, non abſimili no-
tione verbi. Delinimenta pro veneficiis & incantamentis Liuius perſpi-
ſuper lib. 17. cuè poſuit, cum ſcripſit. *Imbuti illinc & infecti Romanis delinimentis re-*
cap. 21. *deunt.* Quo de verbo iam aliquid me dixiſſe recordor. Sed & in medio
poſitum, idem auctor dicit. In medio poſitum eſſe id quod controuerſum
eſt, & dubium, de quo ambigitur, & in controuerſiam reuocatur, hunc in
modum. ego vero, ſi in medio ponitur non agnoſco. *Archo Poridi cui-*
dam longè principi gentis Ænianum nupſit. legendum libenter crediderim
Liuius li. 40. non *Æneatum.* quod de vrbe gentem non dixiſſet: & gens Ænianum ſa-
tis nota eſt.

Liuius lib. 39. & 40. explicatus. Libertorum conditio. Enubere. Gentis e-nuptio. Præferre triumphi diem. Per infrequentiam. Purè lautum.

Caput 25.

Svspicor conditionem libertorum Romæ non ſemper eandem
fuiſſe: nec temeraria leuique coniectura impelli videor, vt id credam cum
ex Liuio intelligam nihil eis olim licuiſſe de ſuis fortunis dare, nihil dimi-
nuere. Quodquidem eis poſtea licuiſſe, ac iuriſconſultorum auctoritate
non iniuria quis adfirmauerit. Sed locum Liuii proferre ſatius fuerit. *vti-*
Liui. lib. 39. *que Feceniæ Hiſpalæ datio, diminutio, gentis enuptio, tutoris optio ita eſſet, qua-*
ſi ei vir teſtamento dediſſet: vtique ei ingenuo nubere liceret. Nam etſi ante vi-
uo patrono libertina illum adoleſcentem Æbutium ſua munificentia ſu-
ſtentabat, clam tamen patrono & ignaro, contráque ius libertinæ condi-
tionis iſta faciebat: hoc certe conſtat mortuo patrono ius ei fuiſſe teſtan-
di, tutore à Prætore & Tribuno petito, in cuius manu eſſet, & quo aucto-
re teſtamentum faceret. Decretum igitur dicit Liuius fuiſſe Senatuſcon-
ſulto, vt ei ius eſſet dandi & diminuendi, quod eſt de ſuo peculio largien-
di & diminuendarum fortunarum. quod non fuiſſe videtur conceſſum li-
bertinis, viuo patrono. Itaque quamquam eius patronus fato conceſſe-
rat, vel quia Senatus id ignorabat, vel quia mulierem omni iure conditio-
nis libertinæ liberatam defunctamque beneficio ſuo volebat, dationem
Liui. ibidem. & diminutionem ei tribuit. Addit Liuius, datam etiam ei gentis enuptio-
nem, quod interpretor, non vt ei ius eſſet extra libertinum ordinem nu-
bendi: ſed vt alijs quàm libertis ſui patroni, aut gentis: & quia patronus
eius

eius erat,id eſt,quàm libertis gentis illius hominis, cuius erat liberta,nubere ius eſſet. Enubere autem eſt extra ordinem, aut genus, aut gentem nubere.Liuius lib.10. *Virginiã Auli filiam,patriciã plebeio nuptam L.Volumnio Conſuli,matronæ,quòd è patribus enupſiſſet,ſacris arcuerant.* Datum eidem mulieri Senatuſconſulto,vt ſibi tutorem optaret, quẽ vellet,vtque ei ingenuo nubere liceret.Eodem in libro Liuius dicit,*Turpe eſſe & indignum alienarum ſimultatum Tribunum Plebis cognitorem fieri*, quod eſt mandatas & delegatas eſſe tribuno alienas ſimultates, vt tanquam procurator eas exerceat & perſequatur.quo in loco cognitor etiam abſentis eſt,nõ præſentis.quod tamen primæ claſſis auctores contendunt. Præferre triumphi diem paulo poſt,pro diem triumphi dicit anteferre,præcipere & maturare ante diem conſtitutum & deſtinatum triumpho. verba eius ſunt, *Ne plus in triumpho certaminum quàm in bello haberet,prætulit triumphi diem.* per infrequentiam dicit idem Scriptor, factum Senatuſconſultum, cum infrequens eſſet in curia ordo, neque iuſtus eſſet Senatorum numerus. Eius verba ſunt, *qui per infrequentiam furtim Senatuſconſultum factum ad ærarium detulerit.* nam vt Senatuſconſultum fieret,ſaltem eſſe in curia centum Senatores oportebat,vt ex Liuio intelligimus, qui ita ſcribit, *Prætor Senatum conſuleret, ſi ei permiſſum eſſet, cum in Senatu centum non minus eſſent.* Quid eſt eodem libro apud Liuium purè lautum, cum ſcribit, *decimo die cœnatum, deinde purè lautum in ſacrarium deducturam*? verbum iſtud certum ſe ſacro purificantium quod Feſtus explicat,pura lotum aqua.

Liui. lib. 10.
Liui. lib. 39.
Liui. ibidem.
Liui. ibidem.
Liui. ibidem.
Liuius eodem lib.39.
Feſt. lib.14.in litera P.

Martialis lib.12.explicatus & emendatus.Cœna aduentoria.Penſio.Balux. Ancillariolus.Lecticariola.Cataplus.Sellæ Patroclianæ.

Caput 26.

EPISTOLAM libri xii. ſcribit Martialis ad Priſcum Terentium, cui & xii.librum nuncupat.In ea ſcribitur, *& ſtatui paucißimis diebus,vt familiarißimas mihi aures tuas exciperem aduentoria.* hoc de epiſtola intelligunt, quæ amico venienti occurrit, ſed diebus paucis epiſtolæ ſcribendæ non eſt opus,ſed horis.ego de libro hoc potius intelligendum augurer:quem pauciſſimis diebus à ſe ſcriptum dicit. De libro autem, vt de aduentoria cœna loquitur.qua excipere ſolemus amicos peregrè redeuntes,aut longo interuallo ad nos venientes. Plautus Epidico, *Venire ſaluum gaudeo. T.quid cæterum? E.quod eo aſſolet, cœna tibi dabitur.* Sed in his non acquieſcemus, ac ex eodem illo libro hanc telam detexemus. niſi me iudicium fallit, ferme ſuſpicor eſſe contaminatum epigramma ad eundem Priſcum,cuius principium eſt, *Quod Flacco varioque fuit*. eius pars loco de-

Martia. epiſt. lib. 12.
Plau. Epidico. ſc. Heus adoleſcens.
Mar. lib. 12. epig. 4.

migrauit, & in proximam viciniam immigrauit in epigramma Neruæ, nam *Macte animi, quem ratus habet.* ad calcem vſque eidem epigrammati adſcribi debet. *Quas non retentas penſione pro bima.* hic penſio merces eſt ædium aut cellarum cōductarum, vt apud Paulum. *Si propter prædia vrbana, vel mancipia appelletur, penſiones eorum vel mercedes vecturæ etiamſi de naui agatur, deponi ſolent.* *Illinc paludis malleator Hiſpanæ.* Quid ſi *balucis*? Sic enim maſſas quaſdam auri vocari in Hiſpania ſolere ſcribenti Plinio credimus. quod vocabulum in *paludis* à vocis propinquitate facile deflecti potuit. mihi quidem non ſatis accommodatum hic eſſe videtur paludis nomen, licet Tagi ramenta aurea interpretentur. *Ancillariolus* eodem in libro eſt, qui amore ancillarum captus eſt, & in eis libidinatur. & *Lecticariola*, quæ ſe proſtituit ſeruis lecticam ſuccollantibus, quæ ſordidiſſima libido eſt.

Martial. lib. 12 epig. 32. Paul. li. 5. ſent. tit. 36. Mart. lib. 12. epigram. 57. Plin. lib. 33. cap. 4. Mar. lib. 12. epig. 58.

Cum tibi Niliacus portet cryſtalla cataſtus. hic quicquid obloquantur & obſtrepant Domitio homines animi infenſi & obtrectatores *cataplus* legendum eſt, vt ſit nauigatio Ægyptiorum. nam ex Ægypto & annona, & merces plurimæ Romam aduehebantur: & quia Græcè loquebantur, etiam Græco vocabulo eorum nauigatio Cataplus hic vocata eſt. Vlpianus de offic. Proconſulis, *Sed & quas Græci* ἐπιδημίας *appellant, ſiue* κατάπλουν *obſeruare*. Sidonius, *Si tum aut cataplus arriſerit*. Auſonius, — *toto tibi nauigat orbe* κατάπλους. Ac non dubium eſt, quin in Martiale ita legendum ſit, cum Ægyptia & peregrina Cryſtalli pocula opponat fictilibus à circo Flaminio. Accedit veterum librorum fides, in quibus cataplus legitur.

Mart. eod. li. epig. 75. L. obſeruare §. ingreſſus ff. de offic. Proconſ. & leg. Sidon. lib. 7. epiſt. 7. Auſo. de clari. vrbibus.

Hi magis audaces an ſint qui talia mittunt
Munera? putem eum reſpexiſſe ad calices, nomine audaces, vt rectè ſentit Domitius: de quibus lemma eſt libro 14. *Calices audaces.* Sic enim ſcribi debet è veteribus libris. & ita Domitius legit. nunc enim *Calices* ſiue *Audaces* nomine excuditur. *Non ſumus audacis plebeïa toreumata vitri.* *Sellas ante petit Patroclianas* Sic vocabātur publicæ quędam Latrinæ. nam eodem modo Sellas familiaricas dixit Varro, priuatas ad familiæ aluum leuandam. Poſſunt in eo libro multo plura obſeruari & notari: ſed nos celeriter prætereuntes diutius vno in loco non conſiſtimus: & quodam velut mulierculārum faſtidio prę̨gnantium laborantes vix, ac malignè cibos attingimus, his nec nos, nec alios ſatiantes. quamquam vereor ne ad harum epularum primum ſtatim guſtum conuiuæ noſtri ſtatim vel nauſeent vel faſtidiant.

Mart. lib. 12. epiſt. 75. Mart. lib. 14. epig. 94. Mart. lib. 12. epig. 78. Varro.

Stipu-

Stipendium. Volſci veruti. Subſtringere aurem. Acceptum facere. Vendere per auerſionem. Dianæ lucus, & lacus. Diana limnæa. Conuexum cœli.

Cap. 27.

NON tantum ſtipendium eſt, quod victis imponitur, tributum, ſed & æs militare. quin & ſtipendium militia & ærumna ac labor. Iuſtinus, *Herculi rex, cui 12. ſtipendia debebat.* Iuſtin. lib. 2. Hic duodecim Herculis labores, ſtipendia duodecim ſine controuerſia vocantur. vnde pœna & labor dicitur. Horatius,

Quæ finis? aut quod me manet ſtipendium? Horat. Epod. od. 17.

Effare: iuſſas cum fide pœnas luam. Sunt & ſtipendia, anni militiæ. vnde decem ſtipendia habere, aut duodecim legimus: quod eſt, decem, vel duodecim annis militaſſe. Sed vt in alea à Chio ad Coum, quando & hęc ſcriptio non minus habet incertas rerum vices, quàm alea iactuum & bolarum. Cur à Marone dicti ſunt volſci veruti hoc verſu?

Aſſuetumq; malo Ligurem, volſcosque verutos. Vir. 2. Georg. Equidem ſic dici crediderim, quod milites veru armati eſſent. vt enim telum quoddam & ferramentum verutum dicitur, quod veru habeat: ſic & homo, qui veru armatus eſt, verutus dicitur, vt cinctutus, cinctu veſtitus. — *aurem ſubſtringe loquaci.* Horat. lib. 1. ſaty. 5. apud Horatium, blandientis & adulantis eſt, vt exiſtimo, & mirabundè aſſentantis. nam qui oſculabantur, amatoriè auriculas prehendebant, vt apud Plautum eſt. *Prende auriculas*, Plau. Aſinaria ſc. Cur me retentas. ſignificat igitur quaſi amplexeris & admireris, auriculam eius ſubſtringe. *Acceptum face, redditumq; votum.* Catul. epi. 34 Illud acceptum face, videtur eſſe ab acceptilationibus ſumptum & liberationibus. petit enim vt voto liberatus ſit Catullus. Certe hanc locutionem apud iureconſultos reperio. Iulianus, *Cum emptor venditori, vel venditor emptori acceptum facit: voluntas vtriusque oſtenditur id agentis vt à negocio diſcedatur.* L. Cū emptor ff. de reciud. vendit. Per auerſionem vendere eſſe videtur apud iuriſconſultos, cum velut auerſus quis, nec rem inſpiciens, nec explorans emit: ſic opus auerſione locatum, quod velut ab auerſo conducitur vniuerſum, non vt in pedes & menſuras præſtetur. L. Si quis vina §. Si auerſione ff. de peric. & cōm. rei vend. Quod ſcribit initio libri 3. de Oratore Cicero. Cic. 3. de ora. quorum à magiſtratu pignora capiebantur, ea ſolitum fuiſſe concidi: idem Ædiles, vt iuriſconſ. ſcribunt, faciebant, cum quid in via, quod ei officeret & impediret, inueniebant. Paulus, *Lectos emptos ædilis, cum in via publica poſiti eſſent, concidit.* L. lectos ff. de per. & com. rei vend. Ait Maro, *Audijt & Triuiæ longè lacus.* Virg. 7. æn. non ſolum nemora & luci Dianæ conſecrabantur. vnde Horatianum illud

— & dum lucus & ara Dianæ. Hora. in art. poet. & Martialis,

Mart. lib. 11. epig. 19. *In quo ruta facit nemus Dianæ*. ſed etiam Lacus, vnde & Limnæam cognomento apud Strabonem Dianam reperimus.

Strabo. lib. 8. *Virg. 4. æn.* — *tædet cœli conuexa tueri*. Annotant Grammatici quidam conuexum cœli cerni non poſſe, ſed eius concauum. Ac denique Conuexa, pro cõcauis dixiſſe poëtam, cum ſit conuexum curuũm cauo oppoſitum. Sed conuexum cauum eſſe reor, quod è Iuſtino intelligi poteſt ſcribente de *Iuſtin. lib. 2.* Xerxe, *Et montes in planum deducebant, & conuexa vallium æquabat*. & Marone, *Virg. 1. æn.* *Claſſem in conuexo nemorum ſub rupe cauata.*

Quintum, Paulum. Publicolam. Aquilium ſcribendum potius eſſe, quàm Quinctum. Paullum. Poplicolam. Aquillium. *Cap. 28.*

INDVCTA nuper eſt ab eruditiſſimis hominibus in libros omnes nominum quædam literatura, ab vſitata diſcrepans. Quinctum enim & Paullum, Poplicolam, Aquiliium ſcribunt: ſed nos vulgus vt conſuetudinis retinentiſſimi ſumus: ita vix iſtam nouitatem approbare poſſumus, & libenter nouum opus nunciaremus. nituntur tamen marmorum Capitolinorum auctoritate. cui non puto tantum ponderis eſſe debere, vt aduerſus Grammaticorum ſcholas & præceptiones audienda ſit. nec enim illos marmorarios, lapidumque ſcalptores bonos Grammaticos fuiſſe crediderim, ſed operarios manu, quàm mente doctiores. Proinde rem ipſam putemus & propius inſpiciamus: vt videamus noſne, an illi, in errore verſemur. Exiſtimo prænomen Quintus eſſe à numero, principio deductum: vt & Sextus & Decimus. Si igitur Quinctus ſcribendum eſt in hominis prænomine: Erit & Quinctus ſcribendum in numerali nomine: ipſi tamen Quintus ſemper ſcribunt: Sed & Quinctilis menſis, non Quitilis: Quinctana poëta in caſtris erit dicẽda, non Quintana. Suſpicor autẽ Marmorarios hoc deceptos, quia cum apud veteres c & q eodem modo ſonarentur: & participium cinctus magnam vicinitatem cum Quintus in illa antiqua pronunciatione haberet, ex eo Quinctus ſcripſiſſe: ac vitium pronunciationis ſuæ faſtis Capitolinis mandaſſe. nam vt notant veteres Grammatici, vulgus infinitis oris vitijs laborabat. In vulgo autem non in doctis numerantur opifices In quorum antiquis inſcriptionibus, quotidie ea agnoſcimus Paulus autem non Paullus auctore Priſciano, qui in Grãmaticis locupletior eſt teſtis quàm vllus ſcalptor is enim ſic ſcribit, *Priſcia. lib. 3. de deminut.* *Excipitur vnum in lus deſinens Paulus, quod non geminat l. in diminutiuo*. nec mirum cum au diphthongus poſt ſe geminari conſonantem prohibeat Publicolam autem lenius & concinnius dici, quàm poplicolam (etſi poplicola & propter originem & ſignificationem damnari non poteſt) arbitror. vt enim pro populicum factum eſt publicum. iniucunditate vocis ad

man-

manſuetiorẽ traducta ſonũ: ſic pro poplicola, publicola, id eſt, populicola. Sic Publius quaſi popilius eſt dictus, cũ poplius offenderet Latinas aures: quę eadẽ offenſio in poplicola ineſt. nec moueor auctoritate Gręcorum, qui πόπλιον dicunt & ποπλικόλαν: quæ illis auditu iucunda, Latinis faſtidioſa ſunt. & quamquam qui poplicolam ſcribit, ſi ſe origine vocis defendit, nec damnari penitus poteſt, tamen meo iudicio, qui publicolam ſcribit, Latinius & elegantius, certè ſuauius ſcribit. Aquillium porro, quid eſt cauſæ cur geminata ſcribamus l. litera, cum vnam analogia & origo poſtulet? vt enim à Rutilo, Rutilius: ſic ab Aquilo, Aquilius deducitur. nec enim vt opinor, ſyllabam bonus poëta in verſu produceret. Sed ne Petillius quidem ſcribendum eſt, cum nec Petilia vrbis nomen, vnde ductum videtur, conſonantem duplicet: quæ à πέτεσθαι, & ab Ilio deriuata appellatio eſt.

Parua Philoctete ſubnixa Petilia muro: ſiue à petilo, quod exile & paruum eſt. vt à Rutilo Rutilius. Virg. 3. æn.

Hæc non eo dixi, quo putem meas rationes illorum doctiſſimorum hominum iudicio anteponendas eſſe: ſed vt quæ mihi contra iſtius literaturæ nouitatem commodè excogitari poſſe videbantur, declararem.

Iuſiurandum in faciendo fœdere. Auſpicia ex auib. & ex pedeſtribus obſeruata. Innubere. Enubere. Contra. Contrarium æs. Captus. Gabinum fœdus. Byblinum vinum.

Caput 29.

ETSI Maro in fœdere faciendo lib. xii. AEneid. Homerum imitatur: Virg. 12. æn. tamen vt mihi videtur, etiam ad ritum ſolemnem, verborum formulam, qua veteres Romani in ſanciendis fœdoribus & bellis indicendis vti ſolebant reſpexit. Quod è Liuio perſpicere, facile eſt: cuius verba ſunt libro primo. *Audi Iupiter & tu Iuno: Quirine, dijq́ue omnes cæleſtes, vosq́ue terreſtres, vósque inferni audite.* Iterum, *Audi Iupiter, audite fines, audiat fas.* Liuius lib. 1. ab vrb. cond. Maro autem,

Et pater omnipotens & tu Saturnia Iuno Liui ibidem. Vir. lib. 12. æn.
Iam melior, iam diua precor, tuq; inclyte Mauors, & mox.
— quæque ætheri ſalti Virg. li. 12. æn.
Relligio. & infra

Vimque deûm infernam & diri ſacraria ditis. Sic & Plaut. Iurat deos ſuperos, inferos, medioxumos. Sunt autem qui à Græcis dij οὐράνιοι χθόνιοι & ὑποχθόνιοι appellãtur. Virg. ibidem. Plau. Ciſtellaria ſc. Credo ego amorem. *Quod autem idem Liuius ſcribit. Quarum rerum, litium, cauſarum condixit paterpatratus populi Romani, Quiritium patripatrato priſcorum Latinorum.* Liui. lib. 1. ab vrb. cond. ita intelligendum arbitror, vt vel nomine ſubaudiatur: vel

potius clarigationem & repetitionem ſubriceri credimus: & cōdixit,& denunciauit repetitionem intelligamus. Quam in ſententiam potius inclinat animus præſertim cum ea res clarigatio ſolemni nomine diceretur. Apud Horatium, nam ille quoque nobis ad hunc conſarcinandum centonem ad partes vocetur.

Horat. lib. 3. od. 17.

Rumpat & ſerpens iter inſtitutum. non ſine cauſa dictum eſſe videtur. non enim tantum Romani auſpicia ex auibus obſeruabant,ſed etiam è pedeſtribus. Nam ſic Feſtus ſcribit. *Pedeſtria auſpicia nominabantur, quæ dabantur à vulpe,lupo,ſerpente,equo,cæteriſque animalibus quadrupedibus.* Innubere aliud eſſe videtur quàm enubere. nam enubit ea, quæ extra gentem & conditionem ſuam nubit: vt ſi libertina ab ingenuo ducatur, aut eo, qui non ſit libertinæ gentis patroni. Sic Feceniæ Hiſpalæ legimus apud Liuium, datam enuptionem gentis. Ac innubere eſſe videtur infra,ſuo ordine nubere & collocari inferiori. Liuius lib. 1. de Tanaquile. *ea cum innupſiſſet ſpernentibus Etruſcis Lucumonem exule aduena ortum ferre indignitatem non potuit.* alij in vrbe nupſiſſet eſſe credunt. Ne ab hac quidem decuria Plautus aberit:ſed & aliquid ipſe de ſuo huc conferet, ne aſymbolus ſit. *Auro* inquit,*contra carus non eſt.* mira quædam iſta loquendi ratio videtur.qua & alijs in locis vtitur. Illud *contra* mihi valere videtur, vt quod ſentio,loquar. Si contra appendatur, vel pari pondere auri carus non eſſet. Quod autem id contra valeat, ex eo apparet, quod à Feſto ſcribitur, *Contrarium æs eſſe,æs graue.* Idem Comicus propriè, vt ſolet, & eleganter ſcripſit *captum ſit collegium augurum.* nam cum aliqua de re collegium augurum conſulebatur.ſic loqui ſolebant,vt reor. nam non dubitem quin è loquendi more ad ſumptum ſit. Sic & *Captus*,inquit Feſtus,*dicebatur locus ad ſacrificandum legitimè conſtitutus.*

Feſt. lib. 14. in litera L.
Liui. lib. 39.
Liuius lib. 1.
Plaut. Epidico ſce. Honoris cauſa.
Feſt. lib. 3. in litera c
Plau. Menechinus ſc. Ni mala in ſtulta.
Feſt. lib. 3. in litera C.

Horat. lib. 2. epiſt. 1.

—fœdera regum

Vel Gabijs, cum rigidis æquata Sabinis. cum dicit Flaccus, videtur intelligere fœdus,quod cum Sabinis fecit Romulus, Gabinum quoque fœdus peruetuſtum erat,quod in ceræ bonis erat ſcriptum Feſtus. *Clypeum antiqui ob rotunditatem etiam corium bonis appellarunt, in quo fœdus Gabiorum cum Romanis fuerat deſcriptum.* Idem Feſtus memorat genus quoddam vini eſſe *bubleum*. ego *byblinum* ſcribendum in eo ſuſpicor, de quo Heſiodus,

Feſt lib. 3. in litera c.
Feſt. lib. 2. in litera b.

Heſiodus.

Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος. Sed plus ſatis verborum funditauimus Deſinat tandem aliquando hoc caput argutari.

Martia-

Martialis libro 10. illuſtratus. Orciniana ſandapila. Orcini liberti. Nilotis tunica. Cathedralitij miniſtri. Elyſia puella. Spectaculum matutinum. Inuidia animi vitium, vt erugo ferri. Popularia. Floralia.

Cap. 30.

HAEC mihi pagina ludibrio erit, atramentoque collinetur malè conciliato, vt Comicus ait, è 10. Martialis libro, quibuſdam annotatis inquinabitur. —*legas*, inquit, *ætia Callimachi.* Αἴτια καλλιμάχȣ, libri erant fabularum pleni, refertique rerum multarum, quarum cauſas ad fabulas referebat. nam non aſſentior ijs, qui de moribus libros fuiſſe ſuſpicantur. à quibus in Catalectis vocata ſunt verba Hermetia, verba obſcura antiqua & gloſſematica ab AEtijs petita Callimachi, feſtiuo epigrammate in Cimbrum obſoletorum verborum affectatorem, & fratris parricidam. *Marti. lib. 10. epigram. 4.*

Hermetiorum amator iſte verborum *Maro. in epig.*
Iſte, iſte Rhetor, namque quatenus totus
Thucydides Britannus Atticæ febris. Multi qui perſtudioſi erant Atticæ eloquentiæ imitabantur Thucydidem. Sed à Cimbro non Thucydidem, Atticum. ſed Britannum & Barbarum dicit imitatum. vt morbus & febris eloquentiæ Atticæ merito dici poſſit, cum Atticorum incorruptam ſanitatem non æmuletur. *Orciniana*, inquit Martialis, *qui feruntur ſponda.* *Martial. lib. 10. epigrā. 5.* Sandapila erat quædam popularis, qua plebei vileſque efferebantur. Suetonius, *Cadauer eius præplari ſandapila per veſpillones exportatum.* Sed & miſeræ plebis quædam erat ſandapila, de qua Horatius, *Suet. in Domitiano cap. 17.*

Huc prius anguſtis eiecta cadauera cellis
Conſeruus vili portanda locabat in arca. & Lucanus, *Horat. lib. 1. ſaty. 8.*
Da vilem Magno Plebeij funeris arcam. Erat & Orciniana ſandapila, velut libertinorum ſandapila ex illo ordine nomen habens. (Quidam enim liberti Orcini vocabantur) quam Martialem putem intelligere. *Luca. lib. 8.*

Quando eques & picti tunica Nilotide Mauri. Tunica Nilotis eſt tunica acu picta ab AEgyptiis. nam & eam artem eleganter egregieque exercebant. Lucanus, *Mar. lib. 10. epig. 6.*

Quod Nilotis acus compreſſum pectine ſerum *Luca. lib. 10.*
Soluit & extenſo laxauit ſtamina velo.

Diuiſit noſtras purpura veſtra togas. valet, vt ſuſpicor, vos purpurati & nobiles ſalutatum itis, & clientium pauperumq; officia occupatis, qui togati mane limina potentiorum & locupletiorum obeunt. quod munus inter vos diuiſiſtis. & pauperes excluditis ab obſequio. *Mart lib 10. epig. 10.*

Cum cathedralitios portet tibi Rheda miniſtros. Miniſtri cathedralitii à quibuſdam explicantur delicati & molles, qui rheda vehebantur, in cathe- *Mart. lib. 10. epig. 13.*

dra ſedentes. Sed cum cathedras fœmineas legamus, verius eſt, vt à fœminarum cathedris intelligamus effœminatos & delicatos, formoſuloſque & fœminis ſimiles. Iuuenalis.

Iuuen. ſat. 6.

Cuius apud molles minima eſt iactura cathedras.

Mart. lib. 10. epigram. 24.

Sed vitæ tribus aureis peractis

Lucos Elyſiæ petam puellæ. Puella hic Elyſia, puella vt auguror, Proſerpina eſt. Ac ſic quid veniæ dari poteſt homini in capitali coniecturæ audacis crimine toties iam deprehenſo, *tribus areis* non inuitus legerim, vt tria curriculi vitæ ſpatia intelligat, pueritiæ, iuuentutis, ſenectutis. Quod enim hic de aureis, vt nihil diſſimulem, haud ſatis intelligo: nec quæ circunueſtiunt & fucant commentis interpretes probabilem, & arguto poëta ingenioſoque dignam ſententiam præſtant. vel aureos tres peractos dicit octoginta quatuor annos. quod aureus Romanus ęſtimaretur viginti octo denariis argenteis, id eſt, duodenis noſtratibus fere centum.

Mar. lib. 10. epig. 25. Senec. lib. 1. epiſt. 7.

In matutina nuper ſpectatus arena. Spectaculum quoddam matutinum erat & dicebatur. Cuius apud Senecam mentio eſt in epiſtolis. Sed & ludus quidam gladiatorius dicebatur matutinus, vbi diſcebant armaturam & telis batuere gladiatores fortaſſe ad ſpectacula matutina, vel potius vbi mane eludebant rudibus dictataque armaturæ accipiebant: & arenæ præponebantur. Inuidiam veteres animi vitium eſſe cenſebant, vt ferri rubiginem & eius æruginem. Et proinde per tranſlationem Æruginem vocauere: quaſi ſit tanquam æris: ſic animi ærugo. Martialis,

Mart. lib. 10. epig. 33.

Vt tu ſi viridi tinctos ærugine verſus. id eſt, furore & maledica inuidia. Horatius — *hæc eſt*

Horat. lib. 1. ſaty. 4.

Ærugo mera.

Mart. lib. 10. epig. 41. Feſt. lib. 14. in litera L.

Et populare ſacrum bis millia dena tuliſſet. Sacra bonæ deæ pro populo fiebant, ſed à mulieribus. *Popularia* autem Feſto finitore, *ſacra ſunt, quæ omnes ciues faciunt*, ſcilicet, quæ non ſunt attributa certis familijs. Ex his Floralia erant, quæ magiſtratibus, vt prætoribus fiebant. Sed & alia, quorum quædam fortaſſe Prætoris impenſis fiebant.

Feſtus explicatus & emendatus. Exaugurare. Inaugurare. Legi parere. Lege agere. Curiales. Centuriales. Spurius. Spurius pater. Cice. lib. 5. ad Atticum explicatus.

Caput 31.

Feſt. lib. 12. in litera N.

EXTAT apud Feſtum prouerbium, *Nec mulieri, nec gremio credi oportere.* nam & mulieres nos ſæpenumero fallunt, & quæ in gremio poſuimus, ea nobis imprudentibus plerumque excidunt. Ad huius prouerbij partem referendum eſt illud Catulli.

Vt

Vt miſſum ſponſi furtiuo munere malum
Procurrit caſto virginis è gremio.
Quod miſeræ oblitæ molli ſub veſte locatum,
Dum aduentu matris proſilit, excutitur.

Catul. ad Ortalum.

Exaugurare eſt auguriis profanum reddere. vt inaugurare augurato conſecrare. auctor Liuius lib. .de Capitolio agens. cuius verba ex Originibus Catonis ſumpta videntur. Sic enim Cato primo Originum ſcribebat. *Fana in eo loco plurima fuere: ea exaugurauit prius. quod Termino fanum fuit, id nequitum exaugurari.* Particula xii. Tabul. extat apud Feſtum, inquinatiſſima. *aſtèr cuſtos nec ſit.* cuius eluentur ſordes, ſi *carcer*, ſcribatur. neque enim quicquam, quod accommodatius ſit, comminiſci potui. Legi parere dicitur magiſtratus, miniſter, aut lictor, cum pœnam de noxijs ſumit. Quod vt opinor honeſtius dicebatur, quàm ſecuri, aut gladio percutere. ſed eo in verbo vis imperij ineſt. Lege agere dixit Liuius in hac ſignificatione: Feſtus, legi parere his verbis, *Ob quam cauſam legi quoque parens tum iubetur caput eius obnubere qui parentem necauerit.* Vt à curia curiales appellantur, qui ſunt eiuſdem curiæ: ſic à centuria centuriales, qui ſunt eiuſdem centuriæ. quod apud Feſtum conſtat in explicatione eius centuriæ, quæ *niqui ſciuit*, dicebatur, *in ea enim neque centuriæ præfectus erat, neque centurialis quiſquam dicebatur.* quoquidem intelligimus in alijs & perfectos fuiſſe, & centuriales. Animaduertiſſe videor ex Feſti verbis, non tantum Spurium eum dici, qui incerto patre natus eſt: verum etiam, vt vulgo receptum video, nothi & illegitimi filij, vulgoq́ue quæſiti, patrem ſpurium appellari. Sic enim ſcribit, *Nothum Græci natum ex vxore non legitima vocant, qui apud nos ſpurio patre natus dicitur, quod Seruius Tullus, qui Romæ regnauit natus eſt ex concubina Spurii Tulli Tribuni.* *Numera Senatum*, inquit Feſtus, *ait quiuis Senator Conſuli, cum impedimento vult eſſe, quominus faciat Senatuſconſultum, poſtulatq́ue vt aut res quæ adferuntur, diuidantur: aut ſimul conſulantur, aut ſi tot non ſint Senatores, quo numero liceat ſcribi Senatuſconſultum, expectentur.* Numera igitur Senatum dicebatur Conſuli, cum infrequens ordo videbatur, vt Senatuſconſultum fieri non poſſet. Hæc Feſti verba non paruo eſſe auxilio poſſunt ad eruendam ſententiam Cicer. ex lib. 5. ad Atticum cum ſcribit, *Curandus autem hactenus, ne quid ad Senatum, Conſule, aut Numera.* nam Conſule aut Numera vt opinor, dicebat ei, qui Senatum habebat, & de re aliqua referri volebat, vel enim dicebat, Conſulito Senatum: vel oſtende infrequentem ordinem. vt referendum non ſit. Hoc eodem ex Feſti loco colligimus impediri ſolita eſſe Sena. Conſul. ne fierent non ſolum diuiſione ſententiæ: verum etiam ſimul conſulendo & Senatum numerando propter infrequentiam, nec interceſſio-

Liui. lib. 1.
Feſt. lib. 13. in litera N.
Feſt. ibidem.
Liui. lib 9.
Feſt. lib. 12. in litera N.
Feſt ibidem.
Feſt. ibidem.
Feſt. ibidem.
Cic. 5. ad Attic. epi. Beneuentum veni.

ceſſionem prætermittam, quam præteriit Feſtus.

Liuius explicatus lib. 42. & emendatus. Liberæ ædes. Liber locus. Sopitum. Lectiſternium ad ætatem venire. Ab incunte ætate. Gregarius miles. Haſtatorum numerus. Haſtatus primus & ſecundus. Oppidum. Telum ceſtroſphendone. Funda.

Cap. 32.

CARPTIM quædam è Liuii lib 42. hinc inde libaui, quæ quod fortaſſe eos, qui tirocinia ponunt in humanioribus literis iuuare poterunt his libris adſcribenda iudicaui. nam etſi leuia ſunt, tamen fortaſſe ab illis primo ſtatim aſpectu non intelligerentur. non malè autem operam po- Liui. lib. 42. ſuero, ſi cui profuiſſe viſus fuero. *Ædes liberæ*, inquit, *hoſpitio datæ ſunt.* hic ædes liberas interpretor, quæ nulli alii vel inquilino, vel habitatori ſeruirent: quaſque is, cui dabantur, & qui in eis collocabatur ſolus cum ſua familia incoleret. Sic à Plauto locus liber dicitur, vbi remotis interpellatoribus & interuentoribus aliquis voluptati, remotis arbitris, operam dare poteſt nam ſic in Pœnulo ſcribit,

Plaut. Pœnulo ſc. Aede ego res multas. *Locum ſibi velle liberum præberier,*
Vbi nequam faciat clam. Iterum,

Plaut. Pœnulo ſc. Iam tenes præcepta. *Liberum vt commonſtraremus tibi locum, & voluptuarium.* Sopitum dicit Liuius id, cui ſenſus ablatus eſt. propterea quod ſomno cõſopiti nihil ſen- Liui. lib. 42. timus. eius verba ſunt, *quorũ altero caput ictũ eſt regi, altero humerus ſopitus.* Liui. ibidem. Iterum, *tollentes ſopitum vulnere ac nihil ſentientem*, pro, *ecquid ita non adiſ-* Liui ibidem. *ſent magiſtratum, vt ex inſtituto loca lautia acciperent*, legendum arbitror, *loca & lautia* quod eſt, hoſpitium & munera. Cum legimus ſupplicatum ad omnia lectiſternia: ad omnia templa intelligere debemus, propterea quod in templis Dij in lectulis & puluinaribus cum ſuis deabus collocati fere erant maiorem anni partem. Iupiter cum Iunone: Latia (ſic enim Gel. lib. 13. cap. 21. in Gellio legendum putem à Latio) cum Saturno: Hora cum Quirino: Maia cum Vulcano, Salacia, quæ Tethys eſt, cum Neptuno, Nerio cum Marte. Id ita eſſe declarat Liuius his verbis, *Cum circa omnia fana, in quibus* Liui. lib. 42. *lectiſternium maiorem partem anni eſſe ſolet, maioribus hoſtijs immolaſſent.* Ser- Ser. in 12. æn. uius lectiſternia interpretatur, *vbi homines ſolent in templis ſedere.* *Cum Tri-* Liui. lib. 42. *buni militum*, inquit Liuius, *centuriones, ſed primum quemque citarent*, hoc ex Polybius loco intelligimus quod & hiſtoriarum monumentis à Polybio mandatum eſt. Tribunos militum ſolitos eſſe, delectum habere. Non ita lon- Liui. lib. 42. ge, *Cum primum, inquit, in ætatem veni.* Hic ad ætatem veniſſe dicitur, qui adoleuit iuueniſque eſt: quod adoleſcentia & pubertas, prima ætas videtur eſſe: proinde quaſi in ætatibus pueritia non ſit habenda. Hinc ab incunte

eunte ætate, id eſt, à principio adoleſcentiæ dicimus. & Cicero ſcripſit, *Cic.1. de legi.* *Nam à primo tempore ætatis iuri ſtudere te memini.*

Miles gregarius, miles eſt in reliquorum militum grege, qui in militia nullam promotionem habet, qui nec eſt centurio, nec Tribunus, nec De- *Liui. lib. 42.* curio, nec Optio, nec Cornicularius. Liuius, *Bienniũ miles gregarius fui aduerſus Philippum Regem: Tertio*, inquit, *anno virtutis cauſa mihi T. Quintius* *Liui. ibidem.* *Flaminius decumum ordinem haſtatum aſsignauit.* Haſtatorũ in legione Romana numerus erat ad mille ducentos, interdum etiam maior. Decumus igitur ordo eſt, decimi centurionis haſtatorum. ſic primus haſtatus dicebatur primi haſtati centurio, qui ducenarius erat, duaſque centurias ducebat, vt Vegetius ait. Quamquam exiſtimo duos centuriones primi *Veget. lib. 2. cap. 8.* haſtati fuiſſe: vnum, prioris centuriæ: alterum, poſterioris. Secundus haſtatus, ſecundi haſtati centurio, qui centuriam ſemis ducebat. Liuius mox ſcribit, *Hic me Imperator dignum iudicauit, cui primum haſtatum prioris cen-* *Liui. lib. 42.* *turiæ aſsignaret.* In primo haſtato duæ erant centuriæ, vt diximus, quæ ſuum quemque primum haſtatum vel centurionem primi haſtati habebant. Earum centuriarum altera prior, altera poſterior dicebatur. Honeſtior autem ordo erat prioris centuriæ. Ait Liuius, *A. M. Acilio mi-* *Liui. ibidem.* *hi primus Princeps prioris centuriæ eſt aſsignatus. Primus Princeps*, inquit Ve- *Veget. lib. 2. cap. 8.* getius, *centuriam ſemis, hoc eſt, centum quinquaginta homines ducebat.* Ego putem eum duas duxiſſe centurias duoſque eis præfuiſſe: vnum, priori, qui ordo honoratior erat: alterum, poſteriori. Oppidum, eam Romæ partem vocat Liuius, quæ intra mœnia erat, vt ab vrbe differat. *Eos*, in- *Liuius lib. 42.* quit, *in oppidum intromitti non placuit, cum iam bellum regi eorum, & Macedonibus & Senatus decreſſet, & populus iuſsiſſet: in ædem Bellonæ in ſenatum introducti, ita verba fecerunt.* A Liuio deſcribitur telum ceſtroſphendone his verbis, *Liui. ibidem.* *Bipalmæ ſpiculum haſtili Semicubitali infixum, erat, craſſitudine digiti. huic ad libramen pinnæ tres, velut ſagittis ſolent circundabantur.* id eſt, ei pinnæ tres additæ erant, vt libratior & directior certiorque eſſet volatus teli: nec erranti diuerſeque nutanti parte eius poſteriore ictus irritus eſſet, telo eodem tenore non eunte, *Funda*, inquit, *media* *Liui. ibidem.* *duo funalia imparia habebat.* medio haſtili inhærebat funda: ſed ea duplex, vt latior eius ſinus telum melius libraret. nam *funalia duo*, interpretor fundam duplicem, alteram alteri continentem. Funale enim opus funarium eſt. hic funda è funibus poſterius funale maius & latius erat, vt ictum teli adigeret vehementius, meliuſque telum ſuſtineret. Duo autem funalia quæ fundam vnam faciebant, in nodum nectebantur, vt opinor, anſula facta, cui inſerebatur habena, qua telum rotabatur. *Cum*, in- *Liui. ibidem.* quit, *maiori ſinu libratum funditor habena rotaret, excuſſum velut glans emicabat.*

bat. hic *maiorem ſinum* interpretor, maioris fundæ & tanquam duplicis maiorem capacitatem, in qua pendebat & librabatur telum. Hoc genus teli nomen adeptum eſt à funda & ceſtro, id eſt, vericulo. Sic enim ceſtrum Plinius vertit.

Plin. lib. 35. cap. 11.

Plinii locus lib. 8. explicatus. Conſummati gladiatores. Conſummare. Conſummmatio.

Cap. 33.

SCRIBIT Plinius naturalis Hiſtoriæ lib. 8. de Elephantorum pugna. *Poſtea ſinguli, Principibus Claudio & Neroni in conſummatione gladiatorum.* huius loci fiducia, viri ſpectatiſſimi tradunt Conſummatos gladiatores, veteranos & iam rudiarios eſſe, proinde quaſi conſummatio ſit, eorum miſſio. quod mihi ſecus videtur: putoque Plinium dicere, cum multa gladiatorum genera eſſent, Imperatores illos ſuis muneribus, ne quis deeſſet & abſoluiſſe, & rudiariorũ gladiatorum illa editione etiam pugnam Elephantorum dediſſe, nam & Eſſedarii à Tranquillo in gladiatoribus numerantur in Claudio. Et alii multi à ſcriptoribus. nihil igitur eſt cauſæ, cur ex eo loco malè intellecto Conſummatos gladiatores, rudiarios interpretentur. Id tamen obtinere rurſum conantur Frontini ſuffragio: Sed verendum eſt, ne eorum petitioni non faueat ſuffragator, cum præſertim hæc eius verba ſint. *Curius, cum victis ab eo Sabinis ex S. C. ampliaretur ei modus agri, quem conſummati milites accipiebant, gregalium portione contentus fuit.* Hic conſummatos milites emeritos accipiunt. Ego vero eos intelligo, qui in aſſignatione agrorum multi, vt verbi gratia, viceni, aut triceni in ſingulas centurias agri, id eſt, in ducena iugera contribuuntur, & conferuntur, & in vnam ſummam colliguntur: vt ex eo agrorum modo, pro portione accipiant. videlicet, dena ſinguli, aut plura aut pauciora iugera. Nam Senatus quantum multis militibus in vnam ſummam collectis dari Curio voluerat, verbi gratia, vnam centuriam, qui non tamen plus accepit, quàm quantum ſingulis gregarijſque aſſignabatur. Non eſt enim nouum conſummare accipi, pro in ſummam colligere. quod eo, quod ſubijciam, Vitruuij teſtimonio patebit. *Per arithmeticen*, inquit, *ſumptus ædificiorum conſummantur, menſurarum rationes explicantur*, id eſt, in aſſem colligitur ſumma ſumptus & ædificationis.

Plin. lib. 8. cap. 7.
Suet. in Claudio cap. 21.
Fronti. lib. 4. ſtratage. ca. 3.
Vitru. lib. 1. cap. 1.

Plautus Amphitrione explicatus. Potire ſeruitutis. Potiri hoſtium. Palliũ detexere. Legere hominem pugno. Legere pro ferire. Arceſſere iumẽto ſuo rem malam. Apollinis reſponſa tortuoſa. Plinius lib. 18. explicatus.

Cap. 34.

AMPHI-

AMPHITRVO Plauti in prima fabula & genera loquendi & iocorum argutias habet, quæ tenebras offundere lectoribus poſſunt. velut illud eſt. *Opulento homini hoc ſeruitus dura eſt*. quod valet, durum eſt opulento homini ſeruire. attribuitque nomini caſum verbi, *Pater potiuit ſeruitutis*. dicit, pro compotem ſeruitutis fecit, & ſeruum reddidit me, qui liber fuerim. In actione vſurpauit potiuit, vt in captiuis in perpeſſione, *potitus hoſtium eſt*. quod eſt ab hoſtibus captus. Sequitur mox, *Sum vero verna verbero*. ſic legendum modulus verſuum & numerus, qui Trochaïcus eſt, ſatis oſtendit. *verbo* igitur ſubditiuum puto. Sed iocus ſane obſcurus eſt. Ludit autem in verna, ac Soſiam vernam natum dicit ſe. Iocatur verberonem vernam, quaſi non tantum ſeruus ſit: verum etiam vapulet. *Illic*, inquit, *hoc homo denuo vult pallium detexere*. id eſt, proinde quaſi hoc pallium non iam perfectum detextumque ſit, eo me exuere vult, vt pertexat. hoc igitur iacit, vt in ſpoliatorem atque graſſatorem, quod ſi hic *denuo* adſcriptum non eſſet, legerem lubenter, *pallio detexere*, monet quippe me auctoritas Seruij, qui illud Plautinum adfert. verum ex alia vt reor, fabula. *Ego hunc hominem detexam pallio*. quod eſt euxam & ſpoliabo. Vergilius,

—dum texit imaona Haleſus
Arcadio infœlix gladio dat pectus inermum. id eſt, dum ſpoliat & exuuias legit & petit, *Agite pugni iam diu eſt, quod ventri victum non datis*. imitatur verba ſpoliatoris, qui homines pugnis contuſos conſternit & ſemineces ſpoliat, atque ita pugnorum ope victum quæritat. *Alia*, inquit, *forma oportet eſſe, quem tu pugno legeris*. Tranſlatio eſt à legulis vuarum & fructuum. Vt enim illi manu vnas, oleas, fructus legunt: ita vindemia & fructus graſſatoris eſt, homines pugnis malè mactatos, tanquam fructus legere & ſpoliare. Sed & Grammatici legere, pro ferire & percutere à Plauto vſurpatum annotant, *Quo te hoc Scipione legam. Illic*, inquit, *homo à me ſibi malam rem arceſſit iumento ſuo*, id eſt, malam rem hic auferre vult, plagas quærit & verbera. Ductum ab oneribus, quæ iumentis noſtris imponimus. Non ſolum flexa & tortuoſa Apollinis reſponſa fuerunt: verum etiam nonnulla Plinij ruſtica oracula neſcio quid perplexi & ambigui habent, neque ſatis aperta ſunt, vt illud. *Ab eo die oraculum occurrit, frigidum picari pro nihilo ducentium*. vt Grammaticos poëtarum, item oraculorum interpretes fuiſſe audiuimus & legimus, eorum igitur munus vicaria ſubeamus opera. Intelligo præcipi poſt illum diem, quem præſtituit vindemijs, nimis eſſe ſerum vaſa picare, eaque parare, quæ vindemiæ ſunt vſui. cum ante parata habuiſſe oporteat, ne moram fructus maturus ferat. Itaque oraculum vituperat, ac non intempeſtiuum præ-

Plau. Amphitruone ſc. Qui me alter.
Plaut. ibidem.
Plau. Captiuis ſc. iuuentus nomen.
Plau. Amphi. ſc. Qui me al.
Plau. Amphit. ibidem.
Ser. in Vir. 10. æn.
Virg. 10. æn.
Plau. Amphi. ſc. Qui me al.
Plaut. Amphi. ibidem.
Plaut. Amphi. ſc. Benè vale Alcmena.
Plau. Amp. ſc. Qui me alter.
Plin. lib. 18. cap. 31.

parare etiam tum narrat cum defectu vaſorum iam & Calendis Ianuarij vindemiantes viderit. Subiicit Plinius alterum oraculum æquè nubilo obductum. *Piſcinisque muſta condi, aut vina effundi priora.* quod ſic interpretor, cum apotheca etiamnum plena eſt vini veteris, neque vaſa vlla vacua, vel parata ſunt nouo muſto cendendo.

Plin. ibidem.

Iuriſconſultus emendatur. Cretifodinæ. Argentifodinæ, Ærifodinæ. Parere æri alieno. Embaleuticon. Ciceronis locus reſtitutus. Quod benè vertat, conſcende. ἔμβαινε τύχῃ ἀγαθῇ. Leges in ære inciſæ. Verba pretoris, do, dico, addico, & abdico. Dicere vindicias ſecundum libertatem & ſeruitutem.

Cap. 35.

Lepidae ſunt quædam loquendi formulæ elegantesque, quas tamen, quia nonnulli his ſunt offenſi in veterum libris, deſideramus, etſi quod in earum vicem induxerunt, tale eſt, vt de eo merito queri non poſſimus, cum ſententiæ non officiat: vt apud iureconſultos in titulo, de rebus eorũ, qui ſub tutela vel cura ſunt, legebatur. *vel ſi creti argenti fodinas.* *cretæ* ipſi malunt. ſed quidni *creti* tueamur, cũ præſertim cretifodinas & argentifodinas intelligamus iuncto vocabulo? Itaq; ſine coniunctione ſcripſit. Quod vt exiſtimo non feciſſet, ſi *cretæ* ſcripſiſſet. Cretifodina autem à Varrone in libris de lingua latina dicitur, vt quidam legunt: vt alij ærifodina, quod genuinum & aſſimile eſt. Alio etiam loco eiuſdem tituli, ſimile vitium eſt factum. cum enim legeretur in libris peruetuſtis: *aut vſuratum modus parendum æri alieno ſuadeat.* *carẽdum ære alieno* ſcripſerunt. at non ita temerè committendum erat, vt per iniuriam illud exturbaretur, quod illiteratum & iniucundum non eſt. nam parere dicitur æri alieno, qui ſe ei imparem fatetur: nec cum eius vſuris certare vult. ac proinde mauult exoluere. Cicero, *Quod ſi maturius facere voluiſſent, neque (id quod ſtultiſſimum eſt) certare cum vſuris, fructibus prædiorum &c.* Sed & eodem titulo in archiuis Florentinis *embaleuticon*, non *embateuticon* ſcribitur. quodquidem idem quod emphyteuticon valebit. ita tamen vt ab ἐμβάλλω non poſſit deduci: ſed ab ἐμβαλλεύω quod erit inſero. nam multa licenter recentiores Græci formarunt nec poſſum apud M. Tullium *facere Embæneticam*, probare: non enim iſta forma à præſenti deduci ſolet, ſed ex præterito effingi. Sed tamen cum à vetere ſcriptura ſine flagitio recedi non poſſit, libentiſſimè legerim ἔμβαινε τύχῃ. Solebant enim, qui vectores ad nauim inuitabant, aut ſcandentes eam excipiebant, dicere: Quod benè vertat, conſcende: quod eſt, ἔμβαινε τύχῃ ἀγαθῇ· quod integrum non poſuit Cicero: ſed vt plerumque ſolet inchoa-

l. ſed ſi pecunia §. Si lapidicinas ff. de reb. eor. qui ſub tut. & cur. &c.

Varro 6. de ling. lat.

l. magis puto ff. de reb. eorũ qui ſub tut. vt ...

Cic. 2. in Cat.

l. ſed ſi pecunia §. ſi ius ff. de reb. eorum q. ſ. t. v. c. etc.

Lib. 8. famil. epiſto. epiſt 1.

choatum & mutilum. vt tamen quod ſentiam, loquar *Embaticam* omnino mallem. Cæterum in Titulo de origine iuris, malim ego, vt audacter faciam, & facinore me nobilitem, quod in aliјs ſæpe reprehendo, malim inquam legere *quas in tabul. areas perſcriptas*. quàm *eboreas*. Leges enim in æs incidi ſolebant. ac ne eius rei alia conquiram argumenta, Ouidianum carmen idoneum & locuples ad fidem eius rei faciendam fuerit.

L.2.§.exactis regib.ff.de orig.iur.

—nec verba minantia fixo
Æra ligabantur. Ebur enim vt ornamento ſatis eſſet: at diuturnitati non ſufficeret cum ætatem æquè ferre nō poſſit, temporique cedat. Non tantum videntur honorati Prætoris tria verba fuiſſe in iuriſdictione, do, dico, addico: ſed etiam, abdico: quod eſt abiudico, vt illud adiudico. vt apud Pompeum *vindicias filiæ ſuæ ab ſe abdixiſſe*. Quidni enim vt decemvir, ſic & prætor eodem verbo in iure dicundo vti potuit, cum præſertim non adiudicaret tantum: ſed etiam abiudicaret? quod eſt abdiceret. In ea autem Pomponij lege. *Dicere vindicias ſecundum libertatem*. nihil aliud quicquam eſt, quàm pronunciare rem, vel perſonam liberam eſſe, id eſt, vindicationem ſecundum libertatem dicere. & in libertatem vindicare. nam vindicare non tantum actiones in rem ſignificat & res ipſas, quæ vindicantur: ſed & vindicationem ipſam. Ita fit vt in perſona dicere vindicias ſecundum ſeruitutem, ſit perſonam in ſeruitutem adducere, iudicio. vt contrà, dicere vindicias ſecundum libertatem, ſit in libertatem vindicare. vindicem enim Brutus primus Conſul liberum dixerat & eſſe iuſſerat. Quas duas idem Pomponius memorat Teſſeras, vnam belli, alteram pacis poſitas fuiſſe, intelligo lignea fruſta lata fuiſſe, vel tabellas ligneas, quibus nomen pacis & belli inſcriptum eſſet. Id autem ſatis è Teſſera militari conſtat. de qua ſic ſcribit Polybius, καὶ λαβὼν τὸ σύνθημα (τοῦτο δέ ἐστι πλατεῖον ἐπιγεγραμμένον) ἀπαλλάττεται. Sed hæc nimium fortaſſe loquaciter & verboſè acetalogi more caput nugatur. tandem aliquando finem dicendi faciat.

Ouid. 1. Metamorph.
L.2.§.& cum placuiſſet. ff. de orig iur.
L. ead. & §. eod. & tit. eod.
L ead. §. Dein de Quint ff. de orig. iur.
Polybius.

Vitruuius explicatus & emendatus. Caſtitas. Auaritia. Expreſſiones. ἠχεῖα. Scæuus. Gnomen.

Caput 36.

His libris quædam aſpergere è Vitruuij libro primo hic etiam volo. quod breuiter faciam potius quàm vel docentis, vel diſſerētis more. Puto igitur in eius præfatione legendū, *de vita cōmuni omnium publicaq; rei cōſtitutione curā habere*. quod vt iuriſcōſulti loqũtur, & Ranconeto videbatur.

Vitr. in praf.

[vitru. ibidem] *Egregias*, autem, *ædificiorum auctoritates*. cum dicit, dignitates & pulchritudines eorum intelligit. A concilio cœleſtium in ſedibus immortalitatis, ſcribit Cæſarem dedicatum fuiſſe: ex ea hominum & poëtarum opinione, qua deos conciones & ſenatum habere cēſent. Et duodecim deos conſiliarios Ioui attribuebant: vnde Ælianus ſcribit ὦ θεόφραστε, ἀθηναῖοι ἦσαν, ἀλλ' οὐχ οἱ δώδεκα θεοὶ οἱ δικάζοντες. [Aelianus.] Etiā in eo lego *Conſcripſi perſcriptiones*. [vit. ead. præf.] nemini enim paulo humaniori pręſcriptio hic probari poteſt. *Nullum*, inquit, [vitru. lib. 1. cap. 1.] *opus verè ſine fide & caſtitate fieri poteſt*. hic caſtitatem, ſanctimoniā quandam & integritatem morum ab auaritia & ſordibus abhorrentem & alienam appellat: ac auaritię opponit. Auaritia enim ſordida eſt, inquinat quod purum eſt. & ſine ſordibus caſtum eſt. Sic *caſtè & integrè ſe verſatum in cauſis amicorum*. [Cic. pro leg. Manil.] Cicero dicit pro L. Manilia. *Expreſſiones* vocat quæ fiſtulæ aquęductuum graciliores fiunt ad incitandum aquę curſum, [vitru. lib. 1. cap. 1.] & ſi neceſſe ſit, ſurſum exprimendum. ἠχεῖα, [vitru. ibidē.] quæ vocat, tintinabula ſunt. vel vaſa ærea ſonitum reddentia. Interpres Theocriti [Theocri. interp.] φησὶν ἀπολλόδωρος ἀθήνησι τὸν ἱεροφάντην τῆς κόρης ἐπικαλουμένης ἐπικρούειν τὸ καλούμενον ἠχεῖον. Quis autem pro Apollonio Pergameo non intelligit eſſe Apollonium Pergeum legendum? cuius hodieque libri quidam extant, etſi nondum editi ſunt de Comicis. [vitr. lib. 1. cap. 2.] Legendum etiam cenſeo, *aut embateræ baliſtæ*, non *embatæ & quibus certis luminibus opus eſt paribus*. [vitru. lib. 1. cap. 4.] Ranconetus ſubtilis in literis iudicij vir legebat, *in cellis vinariis tecti lumina*, non *tectis*. Ac mediuſfidius vix arbitror eſſe quemquam, quin & veritate victus & tanti viri iudicio adductus, ita in Vitruuij codicibus [vitr. ibidem.] reponēdum cenſeat *In Creta ad flumen Prythereum*. dici ex altera parte pecora ſplenetica eſſe, ex altera ſine ſplene. Sed cum in Creta nullum huius nominis flumen memoretur, contraq; illic à Geographis Catarhactus fluminis deſcribatur: is piacularis haberi nō debeat, qui modica vtatur, nulliq; affini ſceleri audacia, & Catarhactum eſſe ſcribendum putet. [vitr. lib. 1. ca. 5.] Lego etiam, *vti portarum itinera non ſunt directa, ſed ſcaua*. quo verbo eſt etiam Gellius vſus. etſi iniuriam in eo effugere non potuit ſæuo vicario. [Gell. lib. 12. cap. 13.] verba eius ſunt libro duodecimo, *Scæuus profecto & cæcus animi forem*, Id Græcè eſt σκαιὸς, quod ſuum Latini fecere interpoſito digamma, quod frequentant. [vitr. lib. 1. cap. 5.] *Pectinatim*, autem *diſpoſita* dicit cum vtrimq; alternantia è diuerſo quædam inter ſe immittuntur & tanquam interiunguntur. Sic inter ſe conſertos manum digitos Ouidius iunctos pectine dicit hoc verſu,

[Ouid. 9. Metamorp.] *Preſſa genu digitiſque inter ſe pectine iunctis.*

[Vitr. lib. 1. cap. 6.] *Ita his*, inquit, *confectis, inter angulos octogoni, gnomon ponatur*. Hic Gnomon machina eſt, qua in metandis caſtris & oppidis, dirigendiſque vijs eorum vtebantur. Non enim crediderim indagatorem vmbræ eſſe. Diceba-

cebatur etiam Gnoma. *& ita*, inquit, *dirigantur angiportorum diuiſiones duodecim*. Cum octogonum delinearit, quis non videt pro duodecim octo legendum eſſe? qui adeo error è numerorum notis malè intellectis fortaſſe eſt ortus. Cum enim fortaſſe veteres Librarij duo ii. ante x. ſcripſiſſent hunc in modum iix. duodecim putauerunt, quæ ſunt octo. Huic operæ, quæ leuiter omnia libat ex eo libro ſatis iſta ſit attigiſſe. ex his alia multa eſſe ſuſpicabuntur diligentius excutiēda, in eo auctore boni iuuenes. nos enim veluti prætereuntes hæc velut in oculos incurrentia & aſpeximus & notauimus qui pluſculum immorabitur, & hærebit, plura etiam eruet, nobis non modo non repugnantibus, verum etiam vehementer optantibus: non enim tantum alijs ipſi prodeſſe volumus, ſed aliorum etiam ſtudio proficere cupimus. *Vitr. ibidem.*

Titus Liuius explicatus & locis aliquot emendatur. Parorea. Parſtrymonia. Alcidemos Mineiua. ἀλκεῦδαι dij apud Lacedæmonios. Maſiniſſa. Cap. 37.

APVD Liuium *Parorea* Macedoniæ pars eſt & tractus vicinus Thraciæ montibus ſubiectus. vt *Parſtrimonia* regio vicina Strymoni amni. Cum autem *Leonatum & Thraſippum præfectos Eulyeſtas* vocat, cum gentis nomen hic degenerauerit *Elymiotas* emendandum reor. *Alcidem*, à Macedonibus vocari ſcribit Liuius Mineruam. Sed animo inceſſit meo libido *Alcidemō* ſcribendi. nam λαόσσας vocabatur & ἀλκιμάχη. quidni etiam ἀλκίδημος vocari potuerit à Macedonibus. vt nunc quidem vocabulum formatum eſt, originem olet Græcam, non tamen integram. Erāt & ἀλκεῦδαι dij quidam apud Lacedæmonios. Video propter auctoritatem Græcorum, Maſſaniſſam vulgo in Liuio hodie ſcribi. Sed vt ſæpe teſtificor, longè aliter iſta Græci pronunciant quàm Latini, & Silius Italicus. *Liui lib. 39. & 42.* *Liui. lib. 42.* *Liui. ibidem.* *Liui. lib. 24. & 26. & multis alijs locis & hoc 42.*

Feruidus ingenij Maſiniſſa, & feruidus aui, ſcribens, vulgo receptam cōprobat ſcripturā. Qui autem ſunt populi in eodē vrites, cum ſcribit *ab Vritibus quatuor*? ego libentius *à Brutijs* legerem. Quid cū & *Antrona* ſcribit & *Pylleon*? legendum videtur *& Pteleum*, vel ex Homeri catalogo, cuius verſus eſt. ἀγχίαλον τ' ἀντρῶνα ἰδὲ πτελεὸν λεχεποίην. *Sil. ital. li. 7. bell. punici.* *Liui. lib. 42.* *Liui. ibidem.* *Hom. lib. 2. Ilia. in Catal.*

Poſtero, inquit, *die progreſſus Agaſſam vrbem tradentibus ſeſe ipſis recepit.* falſi inſimulare hunc locū facile poſſem, quod & nullis illis in locis, quod ſciam, eſt Agaſſa. vt P*agauſam* reſtituendum putem. *Ad Almanam vrbem peruenit* dicit. Ego tanquam tabularum corruptarum hunc ſcribam accuſare poſſum, qui *Albanam* puto à Liuio editum eſſe. & *Albanopolis* à Ptolemæo illis in locis ponitur Erat & Amantia in Oreſtide Macedoniæ. *In Cauijs Burnium oppidum*, è Plinio & Ptolemæo, *in Ceraunijs* videtur reſti- *Liui. lib. 44.* *Ptolem. lib. 3. Geogra.* *Liui. lib. 44.* *Plin. lib. 6. cap. 8.*

Liui. lib. 44. tuendum. Caulici etiam ad Ionium ſinum à Stephano ex Hecatæi libris ponuntur. *Genuſum* etiam, non *Genuſium* credo ſcribendũ. Sic ſimiles circitoribus libros peruagamur & quod nobis ſanandũ videtur, ſi poſſumus, ex tempore curamus: & multa, quæ deſiderarent operoſiorem curationẽ, alijs, qui Apollinis patrocinio melius medentur, relinquimus.

Vt vidi, vt perij. Sandalium. Sardinia. Ichnuſa. Solea piſcis. Agger. Tumuli. Expoſitio χυτρισμός. *Chryſalus. Aurelius. Chryſalis vermiculus. Aurelia. Buſtuariæ mulieres.*

Cap. 38.

Virg. 8. eclog. PANCARPIA hæc erit & vndiq; velut fructus omnis generis carpet. apud Maronem, *vt vidi vt perii.* valet, vt vidi, tum perij, ſi Grammaticis
Heſychius. Græcis vlla fides eſt, qui illud. ὡς δ' ἴδεν, ὡς μιν ἔρως πυκινὰς φρένας ἀμφικάλυψεν. ex cuius velut ore Maronis imago efficta eſt, ita vt dixi, interpretantur. quamquam vtrobiq; admirantis videri poſſet: ſed Heſychio refragari vix licet. Sandalium muliebre calciamentum eſt, ſimile plantæ & veſtigio, vt è Sardinia apparet, quæ & ichnuſa & Sandaliotis vocatur. Dici poteſt &
Catul. ad Mã lium. Sandalium Latinè Solea, vt à Catullo de Lesbia —*arguta conſtitit in ſolea.* Sed & piſcis ſolea à quibuſdam etiam Sandalium dicebatur vt Heſychius
Heſychius. eſt auctor in voce ψῆττα. Soleis etiam viri domi vtebantur, vt in cõuiuio.
Horat. lib. 2. ſaty. 8. & lib. 1. epiſt. 13. Flaccus, *Et ſoleas poſcit.* alio loco —*ſoleas conuiua tribulis.* Eſt apud Vitruuium, machina ad librandam aquam nomine Chorobates, quę nomen ex
Vitr. lib. 8. cap. 16. eo inuenit, quod in terra tanquam ambulat & inſiſtit. Heſychius χωροβατεῖ
Heſychius. ἐν τῇ [illegible]. Ita minutis iſtis Græcorum interpretatiunculis multa
Virg. 7. æn. magnaq; tenentur, quæ aliâs ignorarentur. Agger, tumuli, à Marone cur
Super lib. 19. cap. 29. dicatur, eſt à me quidem ante dictum. Sed ex Heſychio etiam eamdẽ ex-
Heſychius. plicationem confirmare me delectat χωμὸς, τάφου χῶμα. Iterum, χυτὴ ἡ ἐπὶ τοῦ τύμβου χωννυμένη γῆ. Ita Græcus Grãmaticus, tumulum aggerem terræ interpretatur. Sed nos alia ex alijs, vt inquit optimus poëta in fata trahamur, immo vero in verba. Sæpenumero legimus expoſitos fuiſſe pueros in fa
Heſychius. bulis Latinis è palliatis ſumptis. Id facere ſolebãt plęrumq; pueris in olla collocatis. vnde & expoſitio χυτρισμὸς vocatur. contentus ero auctoritate Heſychij qui pro cẽtum millibus teſtium numerari debet. χυτρισμὸς ἡ τῶν
Heſychius. βρεφῶν ἐν ταῖς χύτραις ἔκθεσις. Chryſalus Plautinus ille ſubdolus ſeruus, qui
Plau. Bacchid. herum auro emunxit, nomen Gręcum, ceu Aurelium Latinè dicas, inuenit; Sic & Chryſalis, vermiculus eſt, qui ex Eruca gignitur, Aureliaq; nõ ille-
Virg. 8. æn. pide dicitur ab auri, vt reor, colore. Non ſine cauſa dixit Maro, *Et Tyrrhena pedum circundat vincula plantis.* nam calceamẽtum quoddam altius Tuſ-
Heſychius. cum vocabatur: eratq; alioqui populus ille artium peritia egregius. Heſy

chius

chius, Τυῤῥηνικὰ σανδάλια κάττυμά τι ὑψηλὸν οὕτω καλεῖται. Mirabitur quiſpiam cur fingat exquilijs veneficarum nocturna & magica ſacra, Horatius: ſed mirari deſinet, qui ſciet eas mulieres buſta ſequi ſolere. Erat autem exquilijs commune ſepulchrum. Heſychius, Τυμβάδας ἔλεγον τὰς φαρμακίδας ἀπὸ τοῦ περὶ τοὺς τύμβους διατρίβειν, καὶ τοὺς νεκροὺς ἀκρωτηριάζειν. Ita à Græcis Buſtuarias dicit appellatas, quòd in monumentis ſæpe verſarentur & mortuorũ cadauera mutilarent. Sed aliquis hic mihi occinet, Ohe, iam ſatis eſt. Finis igitur huius capitis ſit.

Horat. Epod. od. 5.
Heſychius.

Angues quo pacto rumpantur. Deos ſuauiſſimum ſpirare odorem. Deos maiores habitu corporis quàm homines. Buxus. Phrygia tibia è buxo. Afrorum tibia è loto. Elymus. Plagæ. Caſſes. Sicilia palmis agreſtibus abundans. Agathyrſi. Acheloïa pocula. Achelous.

Cap. 39.

E nobili Virgilij poëmate ſaltuatim carptimq́; quædam explanabimus, vt in mentem venient.

Frigidus, inquit, *in pratis cantando rumpitur anguis.* quo in verſu quiſpiam quærat, quo tãdem pacto rumperetur anguis? veneficæ carmine. Ego hic rationem non credo quærendam, ſed potius anilem quandam veterum opinionem & puerilem in memoriam reuocãdam: qua cognita nihil obſcuritatis in verſu reliquum erit. Opinio igitur priſcis erat cantionibus veneficarum angues ſic inflari, vt tandem rũperentur & diſſilirent. Ouidius, Virg. 8. eclog.

Vipereas rumpo & verbis & carmine fauces. Idem de hominibus Horatius dixit,

Caputque Marſa diſſilire nænia. nihilo ſecius & illud. Ouid. 7. Metamorp.

Ambroſiæq́; comæ diuinum vertice odorem Horat. Epod. od. 17.

Spirauere. vt & in poëtis plęraq́; alia è veterum de dijs opinione eſt explicandum, quos credebant ſuauiſſimum odorem ſpirare. Ouidius Virg. 1. æn.

Manſit odor, poſſes ſcire fuiſſe deam. Sic maiores eſſe credebant, habitu corporis deos, quàm homines Tranquillus, *Non prius deſtitit inſequi quàm ſpecies barbaræ mulieris humana amplior, victorem tendere vltra, ſermone Latino prohibuiſſet.* Tacitus, *Oblata ei ſpecies muliebris vltra modum humanum, & audita eſt vox.* & Maro, Ouid. Faſt. 5. Suet. in Clau. cap. 1. Tacitus.

— qualiſque videri Virg. 2. æn.

Cœlicolis & quanta ſolet. Vt autem intelligant omnia eſſe in Marone diligenter excutienda cum ſcribit,

Tympana vos buxuſq́; vocat Berecynthia matris

Idææ. non abs re cum vellet ſignificare tibiam Phrygiam, buxũ poſuit: Sed materiam tibiæ Phrygiæ propriam nominauit. nam vt Afrorum tibię è lo- Virg. 9. æn.

Pollux.

è loto erant: ſic phrygum è buxo. Pollux de tibiarum genere loquens, ἔλυμος, inquit, τὴν μὲν ὕλην πύξινος, τὸ δὲ εὕρημα φρυγῶν. Sed & Elymus fortaſſe ille Virgilianus ab illa tibia nomen adeptus eſt: quamquam hoc pro indubitato adfirmare, aut pro teſtimonio dicere nolumus. *Retia*, inquit idem

Virg. 4. æn.

Maro, *rara plagæ lato venabula ferro.* hic generali nomini ſubiectam ſpeciē arbitror, & plagas, maiora retia ſuſpicor, vt minora, caſſes. nam caſſes eſſe videntur ἄρκυες: plagæ, δίκτυα, id eſt, retia, quæ maiora ſunt. Plagis autem nomen eſſe videtur inditum à ſimilitudine reticulorum, quibus capillos colligant mulieres, quod plagæ ſuis nexibus & maculis eodem modo reticulatæ ſint. *Teque datis linquo ventis palmoſa Selinis*. Illo in tractu, vt fere

Virg. 3. æn.

Cic. 7. in Verr.

tota Sicilia, copia eſt palmarum, vt ait Cicero in Verrem, agreſtium. Sic enim ſcribit, *Nautæ fame coacti, radices palmarum agreſtium, quarum erat in illis locis, ſicut in magna parte Siciliæ multitudo, colligebant, & his miſeri perditique alebantur.* Quod autem à Marone ſcribitur.

Virg. 4. æn.

Creteſque Driopeſq; fremunt pictique Agathyrſi. Quod de Agathyrſis ſcribit, ex eo refert quod Hyperborei per Scythas & Agathyrſos ſacra Delum mittebant. Sunt autem è Scytharum numero Agathyrſi, qui corpora inficiebant ſua, vt & Geloni. Illud autem *Poculaque inuentis Acheloïa*

Virg. 1. Geor.

Macro. 5. Satur. cap. 18.

Euripid. Andromach.

Vibius Seque.

miſcuit vuis. ex eo dixit quod Acheloïum pro aqua, vt à Macrobio relatū eſt, Græci poëtæ vſurpant, vt Euripides Andromacha. Cuius rei cauſam ſi quis quçrat, exiſtimem. quod omnium fluuiorum primus Achelous è terra eruperit. Vibius Sequeſter, *Achelous Ætoliæ fluuius primus erupiſſe terra dicitur: In Maliacum ſinum effluit*. Hic circuncurſando errandoque quæ annotaremus, excerpſimus ſimiles Scythis perfugis, qui ſubinde ſedem mutant.

DEO LAVS, HONOS, VIRTVS ET GLORIA.

Adriani Turnebi Aduerſariorum lib. xxx. Finis.

INDEX RERVM, ET VERBORVM, QVÆ his ſex aduerſariorum libris continentur.

A.

ABaci Pag 40.ver. 20.
Abacorum diuiſiones 40 25.
Ab ineunte ætate 274 1.
Abſens 102.15.
Acceptum facere 266.24.
Accingi 210.15.
Acetum AEgyptium 281.34.
Achates 62.9.
Acheloïa pocula 209.6.
Acheloïa pocula 283.18.
Achelous 283.21.
Acheron 235.6.
Aclides 258.19.
Ἀκραής 154 4.
Acredula 16.21.
Acris 201.36.
Acris aceti cupas habere 135.33.
Ad ætatem venire 273.37.
Adigere arbitrum 28.15.
Ad aream ſpectat 61.13.
Adijcere iudicem 28.20.
Ad lineam 3.7.
Adorea liba 235.11.
Ad pitulum ſedere 170.17.
Ad portam longum iter ſed portæ vicinum ſalernum 132.1.
Ad tabulam aliquem ponere 4.5.
Ad tabulam ſedere 4.14.
Ad tibicines mittere 44.27.
Aduerſum 209.31.
Adultero nares abſcinduntur 174 27.
AEdiles præerant menſuris 203.31.
AEdilitia 83 27.
AEditui 68.16.
AEnus 254.37.
AEolipylæ 15.28.
AEquatæ auræ 26.38.
AEquo iudicio certare 3.39.
AEra 181.31.
AEratæ naues 145.26.
AErifodinæ 277.22.
Aërinus 195 21.
AEs 65.33.
AEs primum flatur, deinde feritur 106.18.
AEſar 141.37.
Aeſalo 141.39.
AEtas 106.27.
Afrorum tibia è loto 283.1.
Agathyrſi 283.15.
Agger tumuli 281.25.
Αιετός 142.11.
ἄιθουσα 142.5.
Alabarches & Arabarches 110.17.
Alabaſtricus 145.30.
Alba linea 212.16.
Albanus mons in quo muſæ colebantur 66.12.
Album 161.28.
Albus canis 202.20.
Alcæus 82.39.
Ἀλκεῖδαι dij apud Lacedæmonios. 280.24.
Alcidemos Minerua. 280.21.
Algolocheum 202.39.
Alij menſes 137.12.
Alipilus 106.19.
Alites maiores 38.15.
Alites occinentes tempeſtatem prænuntiant 87.24.
Alites terreſtres tempeſtatem præſentire 28.1.
Alnus 27.27.
Amentum 258.22.
Amicam emere de machinis 4.20.
Ἀμηράς 125.24.
Aminineæ nites 211.34.
Amnes colari 137.39.
ἀμφιθαλεῖς 142.27.
Amphitapæ 142.29.
Amphryſia Sibylla Theſſala 171.31.
Ampullari 71.32.
Ancillariolus 265.10.
Angues quo pacto rumpantur 282.17.
Anima 201.3.
Anima ieiuniis fœtet 200.37.
Anio duplex 102.26.
Anni limes 52.2.
Annulus ſignatorius 84.10.
Annuit 133.10.
Annus climactericus 59.7.
Anteſtatus 192.23.
Antimachus cur tumidus dictus 165.10.
Antiquorum ſuperſtitio ad impetrandam pluuiam 48.25.
Anus digna ſacris hecates 46 6.
ἀπεψωλημένος 143.8.
Ἀποτέμνεσθαι 207.32.
Appellere, applicare, allabi 208.6.

Bb

Apen-

Apennini montis deſcriptio 8.30.
Apollinis oraculum de maris arenæ nume-
ro 37.24.
Apollinis reſponſa tortuoſa 276.31.
Apollo λοξίας 231.21.
Aποξυόμενοι 60.30.
Apprima, crebra, mutua, prima pro aduer-
bijs poſita 211.27.
Aptum 201.13.
Aquilentum 215.4.
Aracynthus 249.30.
Aræ nocturnæ 171.19.
Aræ propitiæ nouem 64.30.
Aras & ſimulachra deorum tangere & te-
nere 39.39.
Arbitraria pro impenſa & pretio cur à Cic.
& alijs vſurpetur 125.36.
Arbitraria victoriæ 126.4.
Aratus emendatus 155.23.
Arceſſere iumento ſuo rem malam 276.29.
Ardea 16.14.
Argentifodinæ 277.17.
Argentum aridum 38.18.
Argentum lucidum 38.26.
Argentum purum 38.36.
ἄχανθος 65.20.
ἀγκύλαι 258.26.
Axicia 114 27.
Arienſis tribus 253.1.
Arioli 191.13.
Arithmeticus 37.32.
Armamenta 93.25.
ἁρπεδόνι 115.15.
ἀρχιτέκτων architector 119.7.
ἄσαχος καὶ ἄισαχος 142.2.
Aſcopa deligata 14.25.
Aſinus albus apud Fab. 161.20.
Aſſiduus 193.32.
Aſtulæ 54.24.
Aſymbolus 127.4.
Atteſtari 193.2.
Attici ludi 104.9.
Atticorũ & aſianorum qualis oratio 144.5.
Attonitum 170.36.
Auaritia 279 10.
Auctor ad Herenniũ explicatus li.4. 94.14.
Auenæ vanæ 255.19.
Augur comitijs creatus 120.11.
Auguſtalis 99.33.
Aulæa premuntur 67.23.
Aurati currus 31.34.
Aurelia 281.36.
Aurelius 281.35.
Auriculam vellere 192.10.
Aurum ad ſacomam 14.31.
Aurum obryſum 100.17.
Auſpicia ex auibus & ex pedeſtribus ob-
ſeruata 269.7.
Auſpicium facere 70.14.
Aut regem aut fatuum naſci oportere 41.8.
Atratus 134.18.
Atria licinia 5.2.

B.

Babylo 188.2.
Bacchæ haſtas gerentes 88 3.
Bacchillus 188.10.
Bacchus cothurnatus 36.18.
Bacchillus 188.12.
Balneator elixus 241.39.
Balux 265.7.
Bardiacus 30.31.
Bardi 30.32.
Bedimiculum 208.33.
Bellonæ miniſtri 21.28.
Biblyna vitis 33.11.
Biblynum vinum 33.10.
Biblynum vinum 269.33.
Bidental 18.13.
Bipatens pugillar 207 17.
Bipatentia tecta 207 15.
Blatteus color 146.5.
Bona comedere 60.23.
Boni coloni diſciplina 176.27.
Boues Lucæ 242 27.
Briſeus 150 30.
Brutus Cice. emendatus 51.3.
Bubo 57.17.
Buccellarius 54.17.
Buccellatum 54 9.
Bucolia 23 30.
Bucolica quare ſcripta à Marone 112.22.
Bucolici milites 23.29.
Buſtuariæ mulieres 282.5.
Buxus 282.38.

C.

Cadere cauſa 3.22.
Cæſar lib. 3. comment. bell. ciuilis explica-
tus & reſtitutus 109.9.
Caieta 62.37.
Calcei tuſci 73.26.
Calces 131.26.
Calculi vagabundi, & ordinarij, & inciti,
& ad incitas res redijt 86.28.
Calua 25.1.
Caluus 150.10.
Caluꝰ Demoſtheni quã Cic. ſimilior 144.32.

Cal-

Calui cur dicantur à Syneſio 117.21.
Camella 45.35.
Campter 200.5.
Campeſtre 106.32.
Canes aduenandum 207.38.
Capita vitium 25.36.
Capitolinus emendatur, oneribus pro eo quod legitur honoribus 22.21.
Caprimulgus 27.35.
Capto 19.12.
Captus 269.25.
χαρώνια 72.25.
Carnales 204.32.
Carpineus 203.6.
Carteon ſtadium 202.30.
Caſſes 283.6.
Caſta ætas 242.39.
Caſtitas 279.8.
Caſtitas auaritiæ oppoſita 15.16.
Catabolici 62.6.
Catadromus 101.4.
Catagrapha 28.7.
Caſtratus 183.11.
Catamidiare 241.23.
Catampo 121.2.
Catana 117.29.
χαθαπιδ λύεις 117.34.
Cataplus 265.15.
Cathedralitij miniſtri 270.38.
Catillatio 236.18.
Cato explicatur cap.6.7.& 8. 24.24.
Catullus explicatur 27.13.
Catullus explicatur 47.30.
Catullus explicatur 87.23.
Catullus explicatur & emendatur 26.13.
Cauponari 138.30.
Caupones 4.26.
Cauſaria liberalitas 190.1.
Cauſarij 190.1.
Celeuma 170.19.
Cenſorum notæ Senatus notis adſcribebantur 120.1.
Centauromachia 114.5.
Centenaria centenarij 194.22.
Centeſimæ propinquæ 233.4.
Centuriales 272.17.
Centuriones vitem gerebant 32.29.
Cercuri & catapultæ inuentores 198.5.& 8.
Cerea pruna 250.14.
Cereale ſolum 235.13.
Cereris ſimulachra mammoſa 123.15.
Ceris infuſus 18.23.
Cerites 162.33.
Cernere & χρίνεσθαι 77.39.
Cernere vitam 77.34.
Cernuare 131.18.
Cernui 131.17.
Certus & commodus ventus 154.4.
Ceruæ cornua tributa 210.36.
Chamulci 109.31.
Chariſius de apocopa illuſtratus & emendatus 108.11.
Charta regia 27.34.
Chiridotæ 209.24.
Chlænæ 117.17.
Chœrilus 68.32.
Chordi 76.10.
Chromatiari 241.21.
Chryſalis vermiculus 281.36.
Chryſalus 281.34.
Chryſopis 163.21.
Cicero ad Atticum libr. 5. emendatus 152.3.
Cicero ad Atticũ lib.5.explicatus 153.15.
Cicero de vniuerſitate explicatus 136.14.
Cic.emendatus lib.5.epiſt.ad Attic. 154.30.
Cicero explicatur & emendatur in oratione, quam in Senatu ab exilio habuit 31.34.
Cic.explicatur & emendatur 3.Tuſc. 88.28.
Cicero lib.1.ad quintum fratrem explicatur 84.10.
Cic.in Catil.1.emendatus 250.32.
Cicero in Rullum emendatus 252 34.
Cicero lib.1.de offic.explicatus 76.28.
Cicero. & Demoſthenis cõparatio 144.15.
Ciceronis oratio pro Flacco 233.33.
Cicero in oratione quam in Senatu habuit ab exilio reuerſus emendatur 139.10.
Cicero lib.2.ad Atticum reſtitutus 247.26.
Cicero pro Cælio illuſtratus 108.5.
Cice.lib.5.ad Atticum explicatus 272.33.
Ciceronis locus reſtitutus 277.34.
Cicero. explicatus in Topicis 28.& 29.
Cicero lib.2.de finibus bon.& mal. explicatus 161.2.
Cice.lib.1.de Oratore emendatus 167.7.
Cicero lib.3.in Verrem explicatus 94.& 95.
Cic.explicatus lib.1.offic. 165.33.
Ciris Virgiliana multis reſtituta locis 147.32.
Ciris vnde dicta 147.38.
Cirratæ puellæ 149.23.
Cirrati 62.16.
Cirri 149.22.
Cirri germanorum 149.26.
Ciſſytes 163.2.
Claſſes 64.4.
Claſſia 114.1.

Claſſica 64.7.
Claudium & Ciceronē nō eſſe Romæ. 41.35.
Claua 38.28.
Clauularis curſus 80.36.
Clauus 212.25.
Clibanarij 81.5.
Climacis 115.20.
Clitumnus 211.38.
Cluacina 114.13.
Cluere 114.14.
Clypeare brachium toga 94.30.
Cnodaces 46.39.
Coagulum 195.25.
Cocum ſcindere 156.28.
Cœli ſubter-labentia ſigna 12.14.
Cœlum ſtellis aptum 183.35.
Cœna aduentoria 264.33.
Cœna popularis 55.16.
κοινὸς ἑρμῆς 53.28.
Colaphum ducere 156.23.
Colligere cippos 130.25.
Color luteus mulierum erat 135.10.
Color luteus nuptijs dicatus 143.14.
Columbar 38.34.
Columen 201.11.
Comas habitare 213.25.
Comes ſtabuli 115.8.
Comedere ſenem 101.4.
Commiſſa ſtipulatio 174.39.
Commiſſum piaculum 174.35.
Comitiales homines 114.11.
Comitiale tribunal, & ceſpititiū 258.1.& 2.
Commouere funus ſacra 135.15.
Communis amicus 137.14.
Communis Mercurius 212.19.
Comportare 71.13.
Concha 171.9.
Concubium 214.36.
Coniectio cauſæ 193.23.
Conijcere cauſam 193.15.
Conijcere cauſam 203.21.
Conijcere de ratiuncula 203.23.
Conſellæ 201.14.
Conſpergere 237.10.
Conſperſio 237.8.
Conſueſco 256.8.
Conſule aut numera 152.19.
Conſummare 275.31.
Conſtitio 199.10.
Conſummati gladiatores 275.11.
Conſummatio 275.12.
Contra 269.19.
Contrarium æs 269.22.
Contortum 89.3.
Conuexus 72.23.
Connexum cœli 267.3.
Conuiua tribulis 159.27.
Copron 201.39.
Coragium 49.6.
Coſmicus 31.22.
Coſſigerare 199.26.
Coſta 65.15
κόπτειν τὴν θύραν 210.21.
Cornificius 112.25.
Cornix 16.33.
Cornus pro cornu 201.2.
Cornuti 180.10.
Corporatus 136.10.
χόριον 76.7.
Cortes promæ 204.27.
Cortinipotens Apollo 203.3.
Crater 104.35.
Crepi 101.31.
Crepitacula puerorū ſiſtra dici poſſe 79.16.
Crepuere fores 210.21.
Creſcunt cornua ſomni 41.20.
Cretifodinæ 277.20.
Criniti 62.13.
Criobolium 105.36.
Crocotula 209.21.
Crocotula 35.36.
κροκώπιον 35.37.
Coryci ludus 121.4.
Coryneum 62.28.
Cuditur faba 231.30.
Cum primis 255.38.
Cunctari 243.30.
Cupa 10.10.
Curare cutem, cuticulam, pelliculam 70.30.& 38.
Currax nodus 60.12.
Curiales 272.16.
Curiana Phocis 247.3.
Curione non egere 12.25.
Curſus 167.14.
Cuſtos ad limina 208.3.
Cuſtodem habebat iuuentus 63.26.
Cybæa 10.9.
Cyclopum artes 175.2.
Cymatium 142.8.
Cymba charontis ſcutilis 172.4.
Cymbalum 79.32.
Cymbæa nauis 145.22.
κυπρισμός 281.32.
Κύφων 38.33.

D.

Dacnades auiculæ 141.19.

Δακ-

Δάκτυλος ἡμέρα 116.34.
Δάκτυλος νώς 116.34.
Δαίς 130.3.
Daps 130.4.
Dare in anteceſſum 233.2.
Dea arcitenens 214.2.
Deacinata dolia 25.22.
Decalanticare 205.18.
Decollare 205.21.
Decumana porta 262.35.
Decuriæ equitum tres 194.14.
Decurſus honoris 167.17.
Defendere iniuriam 263.6.
Defendere 263.4.
Deglupta mænas 143.3.
Delibare florem 75.22.
Delicula armenta 177.7.
Delingere labra 130.34.
Delinimenta 263.7.
Delinimenta 21.27.
Demarchus 190.23.
Demiſſis manibus,& pedibus 166.25.
Demittere nummum 67.25.
Demoſthenes. Thucydidem decies ſua manu ſcripſit 144.25.
Dendrophori 194.29.
Deos maiores habitu corporis quam homines 282.29.
Deos ſuauiſſimum odorem ſpirare 282.27.
De patella edere 161.3.
Depenſa lana 242.10.
De plano ſtatuere 105.19.
Deplexum eſſe 260.5.
De præpoſitio 260.8.
Deſecare 207.30.
Deſiderij poculum 46.21.
Deſiderium 46.15.
Deſquamare 205.15.
Deſtringere 60.28.
Deſtinatus augur 103.33.
Dextra & ſiniſtra vim præpoſitionis habent 115.31.
Δευτέρων ἀμεινόνων 141.2.
Diana limnæa 267.1.
Dianæ lucus & lacus 266.37.
Diatreti calices 118.28.
Dicere vindicias ſecundum libertatem & ſeruitutem 278.16.
Dictio 231.
Dieſpiter 1.17.
Dies vtiles & non vtiles 23.14.
Διοσημονίσαι 109.11.
Dij aligeri 87.37.
Dij cur immortales & æterni 259.33.
Dij Penates 10.12.
Dynamera 61.
Δυνάστης 130.21.
Diochritæ 23.35.
Diogenes laërtius explicatur 121.&122.
Diphyis 163.18.
Διποδιάζειν 35.28.
Dipylus 90.22.
Diræ 22.4.
Diſcedere 247.22.
Ditis ſpiracula 72.25.
Domicilium conferre 180.19.
Donatiuum 24.14.
Diuidere 178.27.
Diuidia 178.28.
Diuiditur ferrum regno 107.31.
Diuidus 178.28.
Do,pro domum apud Ennium 108.14.
Dormito 19.17.
Dorſum duplex 123.16.
Ducenarij,ducenaria 194.22.
Dubia cœna 127.12.
Dum cucumere veſcimur, Chlænam texamus 117.12.
Dum virent genua 76.15.
Duplices 158.4.
Dux buccellariorum 54.20.

E.

Ebullire 17.38.
Ἑκατόν 42.15.
E circa prætorem 93.23.
Ectrope 180.6.
Effrænata audacia 262.26.
Ἐγκοίλια 65.17.
Εἰσφορα 83.20.
Elephantini libri 257.30.
Ἐλκύσαι 187.38.
Eliquare 149.12.
Eluuiem facere 196.23.
Elymus 283.2.
Elyſia puella 271.6.
Ἔμβαινε τύχῃ ἀγαθῇ 277.39.
Embaleuticon 277.30.
Empuſa 121.7.
Enixæ 199.20.
Ennius explicatur 133.3.
Enubere 264.2.
Enubere 269.10.
Ἐπαίτης 45.6.
Ἐπειδὴ τάχιστα 39.6.
Ἐπειδὴ τάχιστα 55.25.
Epitrocum habitare 213.22.
Ἐπικεφάλαια 155.6.

Eπικὸν δεῖ 153.16.
Epodon liber cur inſcribitur ab Horatio 164.30.
E pona non, Hippo in Iuuenale, & in Prudentio legendum 48.35.
Epulum 55.17.
Equa theſſala 130.29.
Equi neptuni 64.38.
Equi vis vt canum vis, dictum 156.17.
Equimentum 181.20.
Equitem ſcindere 156.35.
E retinæ mentes 49.8.
Erodius 16.12.
Erumpit 256.20.
Ethnarches 110.28.
E tribunali 105.20.
E ventre aquam mittere 181.17.
Eugubini & Iguini 98.5.
Euocatio 63.31.
Examinare 47.6.
Examinatio 47.10.
Ex ante diem Cal. 93.24.
Exaptum 201.15.
Exaugurare 272.4.
Excuſatio 153.22.
Exedra 164.7.
Exemplar 136.16.
Exemplum 136.16.
Exequi 136.10.
Ex euthygrammis tradere vſum circini 15.14.
Exicare 114.29.
Exire & eludere 137.30.
Exordium 195.33.
Expreſſiones 279.12.
Extra atrocia 181.38.
Extraordinaria porta 262.37.
Extraordinarij in exercitu Romano 262.19.
Exurgeri & exugere 39.8.

F.

Faces nuptiales 111.11.
Falcarij 72.39.
Falcati enſes 72.36.
Falces 72.38.
Fallam facere 206.10.
Fama dedita terris 36.24.
Famoſus 213.2.
Far expinſi 177.1.
Farticula 214.11.
Faſcina 191.36.
Faſciæ 74.17.
Faſtus terere 79.30.
Fata Ioui præſto eſſe 85.10.
Fauces lippire 113.36.
Fauentia 215.18.
Faunus 59.25.
Fauonij nomen 64.13.
Felinei oculi 113.20.
Fellare 202.1.
Ferre & Agere 120.16.
Fertum 154.18.
Feſtis diebus templa ramis ornabantur 9.5.
Feſtus emendatus 271.35.
Feſtus dies 130.4.
Fibulæ 25.31.
Figere & refigere leges 36.27.
Finitor aceruí 240.16.
Fiſtula de collo pendet 137.25.
Flaccidum 168.28.
Flagris rumpere 156.30.
Flamen dialis non iurabat in leges 90.26.
Flauidum 168.28.
Flexa 201.27.
Flexus ætatis 167.17.
Floralia 271.29.
Fodere latus apud Horatium 165.21.
Fœdifragi & qui peierabant de cœlo tangi credebantur 13.15.
Follis pugillatorius 38.27.
Fontinalia ſacra 20.12.
Fontinalis 20.9.
Formio 126.36.
Forum in torculari 97.35.
Fouere ventrem 130.35.
Fraces 129.24.
Frages 129.25.
Frageſcere 129.28.
Fraus 136.30.
Freta ætatis 52.13.
Fretum 52.1.
Fretum maris 52.13.
Fretus anni 52.11.
Fritillus 85.37.
Frons aurata 210.12.
Fructus verni & æſtiui 39.27.
Frumentarij 21.10.
Frumentarij 190.9.
Fuffarcinata 159.32.
Fugere ſe 243.39.
Fulgentius emendatus 48.27.
Fulica 16.15.
Fulminatrix legio 211.7.
Funda 274.31.
Fundare 97.10.
Fundata pecunia 97.17.
Fundatæ opes 97.12.

Funde merum genio 17.29.
Furtum per lancem & licium conceptum 260.18.
Fuſca vox 99.24.
Fuſtuarium 160.35.

G.

Gabata 31.19.
Gabinum fœdus 269.29.
Galea 73.2.
Galea pro vrna militibus erat 138.26.
Gallantes 203.11.
Garamantes extremi 63.17.
Gellius explicatus 158.25.
Geloni populi 212.7.
Gemina ceres 123.15.
γενεά 106.27.
Genius publicus 80.31.
Genius 67.14.
Gentis enuptio 263.36.
Geometra 37.31.
Gerere rem 133.30.
Gigantes anguipedes cur 21.33.
Γίγαρτον 33.1.
Gingrinæ 160.28.
Gingrire 160.28.
Gladiatorium 185.6.
Glauci oculi 113.14.
Gnato 126.31.
Gnomon 279.36.
Gnomon 15.29.
Grammæ 86.27.
Grammiſmus 86.26.
Gratiarum parentes 246.17.
Gratiæ Veneris comites cur ſunt 246.15.
Gratius poëta explicatur & emēdatur 60.14.
Græci multa tenuant vocabula, quæ Latini aſpirant 166.5.
Græcoſtaſis 114.26.
Gregarius miles 274 3.
Grumæ 199.34.
Gumæ 130.28.
Guttus 130.1.

H.

Hamaxopodes 142.15.
Hemeroſcopus 89.36.
Haſta 209.26.
Haſtatorum numerus 274.7.
Haſtatus primus & ſecundus 274.9.& 12.
Haſtæ amentatæ quæ diuo Ambroſio & Ciceroni 51.8.
Haſtæ anſatæ 133.10.
Hecale Callimachi poëma 46.11.
Hecate triformis 87.32.
Hemerodromus 89.35.
Hemicyclus 163.33.
Heracleæ ſcriptores 146.35.
Herbei oculi 113.20.
Hercules gladiatorum præſes, vt pan paſtorum 69.6.
Hermata 159.16.
Hermateleuchus 159.15.
Hic terminus hæret 184.27.
Hieratica & auguſta 27.35.
Hippocampi 64.39.
Homines ad lecticam 208 4.
Horatius explicatus lib. 1. carminum 38.3.
Horatius explicatur lib. 1. Od. 81.& 82.
Horatius explicatus lib. 2. epiſtolarum 66. 12.
Horatius explicatur libr. carminum 4. Od. 1. 132.8.
Horatius explicatur multis locis 67. 25. & 68.15.
Horatius explicatur 91.25.
Horatius explicatus in Epodis Oda. 17. 232. 1.
Horatius explicatur 97.17.
Horatius multis locis explicatus 70.30.
Horno curari 215.13.
Hoſtus 24.29.
Hyginus explicatus 169.19.

I.

Iani duo 69.34.
ἠχεῖα 279.14.
Ichnuſa 281.16.
Inædificatum 120.2.
Incerare ſimulachra 256.29.
In ætate 55.11.
In commune quærere 53.30.
In commune 53.27.
Iconicum ſimulachrum 104.18.
ἱερεῖον τέλειον 142.14.
ἡλικία 51.31.
Illicium 257.38.
Illuminare 50.29.
Illuminare ſententias 50.38.
Immolitum 120.2.
Impancrare 199.26.
Inanes 246.37.
Inaugurare 261.33.
Inaugurare 272.5.
Incerti oculi 67.27.
Incidere faces 111.11.
Indu 203.39.

In-

Infans 181.2.
Inferos ſoluere curas & amores 11.28.
Infeſſa 95.22.
Infuſum ceris 191.23.
Ingenium 213.35.
Ignis & aqua nuptiis adhibita 212.32.
Inhibere imperium 20.8.
Inhibere ſpem 20.7.
Inijcere terram inſepulto 37.39.
Inijcere terram cadaueri 10.30.
Iniurius 29.1.
In ius vocare 192.8.
In medio poſitum 263.10.
In medium quærere 53.30.
Innubere 269 10.
In procinctu ſtare 210.16.
Inſcriptum 196.17.
Inſilia 215.34.
Inſpicare 111.12.
Inſtitio 199.11.
Inſueſco 256.11.
Interulæ dilores 257.23.
Interſcalmi 15 20.
Inteſtabilis 192 36.
Intus cãnere 175.27.
Inuehi in aliquem 262.23.
Inuidere 89.26.
Inuidia animi vitium, vt erugo ferri 271 20.
Inuidia 71.20.
Inuleus 81.29.
Inuolucrum 135.19.
Inuolucrum 164.38.
Intuba 111.3.
In vtrunque pedem aura incidit 26 32.
In vulgus 242.36.
Ionica imago 113.3.
Iopas 62.11.
Ioue iudicat æquo 66.29.
Iouem lapidem iurare 262.25.260 13.
Ioui duodecim attribuuntur aſſeſſores 15.5.
Iouis nomen & Iunonis multis tributum 170.39.
Irrire 195.35.
Iſelaſtica 88.9.
Iubæ 182.21.
Iubatus draco 182.27.
Iudex 24.8.
Iunonius puer 118.3.
Iuppiter pro aëre 92.4.
Iuppiter Elicius 18.17.
Iuppiter omnia faciebat nutu & renutu 74.39.
Iuppiter miniatus 252.26.
Iurare in verba magiſtri 256.14.
Iuriſconſultus emendatur 277.16.
Iuuenalia 99 13.
Iuuenalis 1. Saty. explicatus 146.12.
Iuuetus Romana quibus exercebatur 63.20.
Iuuentutis princeps 21.3.
Ius ordinarium 102.9.
Iuſiurandum in faciendo fœdere 268.24.
Iuſiurandum de calumnia 142.33.
Ius relationis ſecundæ, tertiæ, quartæ & quintæ 22.29.
Iuſtinus emendatus 112.32.

L.

Lacunar 191.2.
Lænæ triclinares 149.29.
Laïs 71.35.
Lampridius emendatur vero pro eo quod legitur, Seuero 21.1.
Lampridius illuſtratus 252.1.
Lauabrum 52.29.
Lanx inanis 54.1.
Lapides diui 252.20.
Laquei curraces 60.12.
Lar familiaris 176.32.
Lares marini 135.26.
Laterculus 237.18.
Laticlauij honos 21.15.
Latrare 261.8.
Latronum ludus 86.25.
Laudari nolebant veteres ab aliquibus præfiſcinè 108.17.
λέβης 129.39.
Lecticariola 265 12.
Lectiſternium 273 26.
Lege agere 272.14.
Legere hominem pugno 276.24.
Legere pro ferire 276.27.
Leges in ære inciſæ 278.5.
Legi parere 272.11.
Lemniſci 178.29.
Leones ad fræna 207.39.
Leucadia 114.17.
Lex cenſoria 84.3.
Lexici veteris antiqua vocabula explicata 128.& 129.
Lex prædiatoria 101.39.
Lex xij. Tabul. explicata 193.7.
Liber locus 273.15.
Liberæ ædes 273.12.
Libertorum conditio 263.28.
Libertus proximus 105.38.
Libripens 192.23.
Librilis tunica ſub ſerica 257.16.
Libya conterobromia 114.7.
Libycæ pelles 141.9.
Licia in veneficijs 44.32.

Λη-

Ληκυθίζειν 71.33.
Liguſtrum 249.22.
Ligurinus 155.1.
Linea diues 186.28.
Lingua venditaria 19.16.
Linum catagraphon 28.4.
Lippa propago 18.37.
Liquida vox 81.37.
Liquida voluptas 3.20.
Liquidiuſculus 214.15.
Liuius explicatus lib.39. 119.26.
Liuius explicatus lib.42.& emēdatus 273.8.
Liuius explicatus 93.20.
Liuius explicatur lib.31. 90.12.
Liuius lib.39.& 10.explicatus 263.20.
Liuius lib.40 explicatus 261.20.
Liuius lib 44.explicatus 185.6.
Lorei funes 177.16.
Lorica cœli 53.1.2.
Λοξίας Απόλλων 201.29.
Lucerna 134.
Lucetius 1.17.
Lucida tela diei 2.5.
Lucificare verbum paucum 158.20.
Lucretius lib.2.explicatus 95.22.
Lucretius lib.3.emendatus,& multis locis explicatus 243.15.
Lucret.li.4 explicatus & emendatus 122.22.
Lucretius lib.5.explicatus 259.13.
Lucret.multis locis elucidatus 52.14.
Ludere cathenas 95.33.
Ludere trocho 120.23.
Ludibria 157.36.
Ludificari & illudere 157.33.
Ludi Iuuenales 99.12.
Ludorū nomina li.3.cod. explicātur 120.38.
Luma apud Feſt. 261.1.
Lumariæ falces 261.2.
Lumbricus aquaticus 16.23.
Lumen & vmbra 50.31.
Lunam de cœlo deducere 48.14.
Luſtrici dies 261.2.
Lutei libri 257.33.
Lygmon 81.10.
Lymphiones 257.1.

M.

Machina 4.23.
Macri campi apud Varronem 75.30.
Mactare 214.32.
Magiſter Samnitum 13.33.
Magiſter 22.35.
Magiſtratus ſcribam ſibi legebat 262.31.
Magnarius 106.13.
Maialis ſiam 206.22.
Maior hoſtia 142.13.
Maledenſia 122.34.
Maledus 122.34.
Manales verrere 48.26.
Mancipij æſtimatio 57.3.
Manilius lib.5.aſtrono.explic. 137.1.
Manius 239.18.
Manus viſco tinctæ 203.14.
Manus 235.27.
Mare quando albeſcit,& quando nigreſcit, & quando purpureum apparet 72.10.
Marcus Tul.reprehenſus ab Hygino 155.13.
Mareſchalli 125.10.
Margaritæ extricatæ 118.39.
Maria 47.38.
Mariana quercus 112.11.
Maro explicatur lib.5.æneid. 56.10.
Maro lib.1.æneid.explic. 138.12.
Maro 2.ecloga explicatur 249.4.
Maro explicatur 10.æneid. 114.35.
Maronis epigramma emendatum 116.27.
Maronis multa eſſe ex hiſtoria 56.4.
Mars ſiluanus 206.14.
Martialis lib.6.explicatur & emend. 33.24.
Martialis lib 7.explicatur 30.17.
Martialis lib.10.illuſtratus 270.5.
Martialis lib.13.explicatur 34.25.
Martialis lib.12.emendatus 264.28.
Maſſagetes populi 8.15.
Maſſiliæ vrbis conditor 112.29.
Maſiniſſa 280.28.
Matella communis 134.28.
Matrimi 142.23.
Mazaces 99.39.
Mediaſtinus 157.7.
Μελίχλωρος μελίχρους 123.6.
Mænalij verſus 111.18.
Mens & animus 170.28.
Mercales 55.3.
Mercurius ad AEneam miſſus,cur per Atlantem deſcendit 11.7.
Mercurius ψυχόπομπος 42.30.
Mergus 16.13.
Meridianum ſpectaculum 103.2.
Meridiani 102.39.
Merto 259.14.
Meſonauta 157.5.
Μετάιτης 45.6.
Miles caligatus 156.37.
Minerua 73.8.
Minerual 73.7.
Miſtarium 138.9.
Mitigare ſandalio caput 215.1.
Mitra 208.32.
Mittere ſignum quadrigis 2.34.

Miſſilia 187.19.
Mitulus 113.1.
Modeſtè dicere 248.24.
Monogrammi 131.16.& 196.16.
Montes auri polliceri 179.13.
Mortuorum oculi à quibus & claudebantur,& reſignabantur 42.25.
Mundus lucens 136.28.
Mundus 42.1.
Munito 19.22.
Munus 136.6.
Murum aries ſi percuſſerit 77.13.
Muſcipula tenta 179.21.
Muſtei 134.9.
Μυχόν 215.3.
Myrta 237.21.

N.

Næuoſus 150.35.
Neapolis & ſyracuſæ otioſorum hominum domicilia 179.34.
Neapolis 190.22.
Nec vola, nec veſtigium 181.4.
Nefrundines 48.32.
Negatio abundans 6 8.
Ne 55.34.& 88.31.& 124.30.
Neptuni pecudes 214.29.
Ne quam 88.28.
Nerei pecus 214.21.
Neronia 99.20.
Nilotis tunica 270.29.
Noctis tenebræ ſeueræ 259.30.
Noctuini oculi 113.16.
Nodum ſoluis 117.35.
Νομανδρία 153.22.
Nomen accipere 119.30.
Nomen ædificare 133.18.
Nomina decimo die impoſita 141.14.
Nomina in io etiam propria diminutionē habere 152.1.
Nominum notatio in palliatis comædijs 126.28.
Nomiſma 116.20.
Nonij multa reſtaurata 201.& 202.& 203.
Nonius emendatus 179.17.& 199.1.& 204.6.& 205.15.
Nonius explicatus 116.25.& 181.15.& 195.20.& 242.13.
Noua colonia 191.32.
Noua fata 84.31.
Nucleus acini 33.2.
Nudum 59.15.
Numella 38.33.
Numen 75.1.
Numeria dea 215.8.
Numeri 208.38.
Numerij 215.7.
Numeris obloqui 175.19.
Numeros memini 208.37.
Numerus in motu 175.24.
Numinis appellatio vnde 92.1.
Numo ſeſtertio addicere 126 6.
Nutrire 160.22.
Nutus 84.25.
Nux tarentina & terentina 98.10.

O.

Oblinere dolia 25.23.
Oblinere 237.1.
Obſecratio 90.13.
Obſigillare 232.30.
Obſignare lagenas 238.27.
Obſignare 20.23.
Obuagulare 192.29.
Oceanus 235.7.
Oceanus refuſum 236.5.
Occipitio frons prior 212.31.
ὄχημα 112.4.
Occipitium oſtendere 212.29.
Offa melle ſaporata & ſoporata 172.& 173.
Officia & miniſteria nautica nauis argº 170.7.
Officium 102.29.
Olea 24.24.
Oliuitas 134.30.
Olympus omnipotens 207.1.
ὅμιλος 130.3.
Onerare Zamiam 117.38.
ὧν οὐκ ἄνευ 28.30.
Onomaſtici quiuſdā voca.antiq. 127.& 128.
Oppidum 274.22.
Oræ diæ luminis 1.14.
Oratio cepe & allium olet 134.23.
Orbis Aſiæ & Europæ 236.2.
Orciniana ſcandapila 270.20.
Orcini liberti 270.28.
Ore fauere 56.33.
ὀργᾷν 36.16.
Origo magiſtratuū quorundā Francorū 125.
Orion ſuper mare ambulat 114.35.
Oſcines 182.17.
Oſtento 19.21.
οὖρος 154.1.

P.

Pactum nudum 59.17.
Pagi 6.24.
Palæſtræ gramineæ 175.15.
Pallas turbata 73.19.
Pallam trahere 242.16.
Palimpſeſtus 27.30.
Pallium trahere 135.21.
Pallium detexere 276.12.
Panathenæa 148.25.

Pan-

Pancrat. à Lycurgo ſublatum Spartia. 91.1.
Panis gradilis 80.27.
Panniculæ 254.28.
Pannoſa fæx 206.32.
Pantices 34.18.
Pantomimi 61.20.
Pannucea mala 160.2.
Pannucea 159.37.
Pannus mammoſus 254.27.
Pannus 160.1.
Paredia 113.37.
Parere æri alieno 277.24.
Paredri 62.4.
Parmularius 49.23.
Parmula & palmula 50.3.
Parorea 280.17.
Parſtrymonia 280.18.
Paſcere 190.16.
Paſcere amictum pectore 215.21.
Paſſerinum prandium 206.23.
Patratus 64.9.
Patrimi 142.23.
Pauo Pythagoreus 133.34.
Penſio 265.3.
Pecten amazonius 75.10.
Pædagogia 60.38.
Pedato tertio 124.21.
Pendere 102.2.
Penetrare animos 259.37.
Penula 22.11.& 134.34.
Perbibeſia 113.37.
Per curionem dici iubere 12.39.
Pergama recidiua 207.23.
Per infrequentiam 264.14.
Periuri in comitio 114.10.
Permixtum 136.26.
Per Saturam aliquid facere 80.4.
Perſius ſaty.1.illuſtratus 149.5.
Perſius explicatur ſaty.4. 241.1.
Perſius vltima ſatyr.explicatus 237.38.
Pes varus 241.6.
Petauriſta 199.14.
Petronius Arbiter emēdatur & expli. 44.16.
Philoſophiæ finis 70.18.
φοινικίδες 258.28.
Phrygia tibia è buxo 283.1.
Phryginda 121.5.
Piacula 69.25.
Picta veſtis 146.3.
Pinguis aqualiculus 150.11.
Pinſere terram genibus 133.1.
Pipilo 26.23.
Pitillus 112.36.
Pitylus 170.18.
Plaga 215.29.
Plagæ 283.6.
Plaſina 149.11.
Platonis & Academiorum de orbe lacteo ſententia 58.36.
Plautus Amphitryone explicatus 276.1.
Plautus in Ciſtel.explicat.& emēda. 124.17.
Plinius lib.7.natur.hiſto.explicatus 197.33.
Plinij locus lib.8.explicatus 275.9.
Plinius emēdatus & explicatus li.14. 32.14.
Plin lib.15.natur.hiſt.emendatus 97.34.
Plinius lib.18.explicatus 276.33.
Plinius lib.18.emendatus 167.34.
Plin.18.lib.natur.hiſto.reſtitutus 253.31.
Plinius lib.21.emendatus 178.15.
Plinius lib.35.explicatur & emēdat. 40.30.
Plinius lib.37.emendatus 162.28.
Plinthium 191.5.
Plinthis 191.7.
πλουτώνιον 72.28.
Poëtæ Latini antiquitatis ſtudioſi 210.8.
Poëtarū ſcripta nō carere eruditione 37.20.
Politio 236.25.
Polliceor 157.25.
Polliceri montes & maria 48.6.
Pollinctor 157.16.
πολύαινος ὀδυσσεύς 44.22.
Politiones,& depolitiones 200.10.& 11.
Polubrum 129.39.
Polluceo 157.22.
Pollux pugil 91.14.
Pone recumbere & petere 133.15.
Popa 240.6.
Popani panes 240.8.
Popularia 271.27.
Porcus laribus immolatur 39.19.
Porcus & porca 73.39.
Porcus nefrundus 48.31.
Porphyrio Horatij interp.emendat. 192.16.
Porricio 58.1.
Porta Libitinenſis 22.6.
Portæ 4.in caſtris 262.34.
Portare aue 137.14.
Poſcenium 123.25.
Poſtomis 131.1.
Potens 207.8.
Potire ſeruitutis 276.5.
Potiri hoſtium 276.7.
Præciſi 252.16.
Præfecti 262.20.
Præferre triumphi diem 264.10.
Prægnas 212.21.
Præpetes 182.16.
Præſtare 176.15.
Premere verbum venatorium 182.36.
Prenſo 19.7.
Pretium habere 177.5.
Prætoria porta 262.35.

Præſtringi oculos 196.2.
Præſul 22.32.
Prima virorum 35.21.
Primæ & ſecundæ ſententiæ eſſe 189.31.
Primores digiti 25.12.
πρὶν Homero geminatum, vt prius & ante Maroni 42.11.
Princeps Senatus 120.14.
Principales duæ portę, dextra & ſini. 262.39.
Principalis porta 262.35.
Principatus 136.8.
Primipilarium teſtamentum 162.1.
προκαταρκτικὰ ἄιτια 28.26.
πρόχοος 130.1.
Proculeius 146.30.
Profluens 165.33.
Promeritum 202.34.
Promulſidiaria vaſa 145.13.
Promulſis 145.12.
Procœmium facilius habere 162.11.
Propertius lib.4. aliquot locis explica. 81.10.
Propinata 145.19.
Propertius explicatus 78.10.
Propertius explicatur 90.33.
Proreta 159.6. & 170.13.
Protrahere 259.25.
Prorumpit 256.20.
Proximus lictor 106.4.
Pſilæ 142.29.
Pſilotapides 142.33.
Pſilotrum 241.37.
ψωλός 143.8.
ψοφεῖ 210.21.
Pubeſcere 32.14.
Pueritia vt inſtituebatur in Græcia 111.37.
Pugnum ducere 156.27.
Pulli 122.22.
Pultare fores 210.20.
Pulto 259.15.
Pumices 78.10.
Puncto tempore 256.3.
Pura haſta 178.34.
Pura lana 179.1.
Pura veſtis 178.39.
Pure loti 69.27.
Purè lautum 264.20.
Purgamenta calcare 45.33.
Purgamenta 97.2.
Puri 122.22.
Purpureum 175.7.
Purum argentum 178.31.
Purum ſolum 178.36.
Purum numen 91.26.
Purus locus 178.35.
Puta lana 215.31.
Pyrgus 85.37.

Q.

Quadræ 235.13.
Quadrigæ irarum 133.2[illegible].
Quadrupedare 73.3[illegible].
Quadruplices 158.4.
Quædam 2. ad Atticum animaduerſa 24[illegible].1.
Quæſitaria 45.5.
Quàm extemplo 55.24.
Quiane? 184.24.
Quibus culina vitæ eſt modulus 135.25.
Quid diſtent æra lupinis 35.39.
Quintana porta 262.35.
Quintum, Paulũ, Publicolam, Aquilium ſcribẽdum potius eſſe, quàm Quinctũ, Paullum, Poblicolam, Aquillium 267.12.
Quintuplices 158.4.
Quod bene vertat, conſcende 277.39.
Quod iam miſſum 2.27.
Quo te mœri pedes 75.25.

R.

Rabies pro fremitu canis 259.21.
Racemi 32.31.
Radius 136.22.
Ramus aureus 62.20.
Rapaces aues 182.17.
Rapi obtorto collo 38.30.
Rationem habere alicuius 119.24.
Recidiuus annus 207.25.
Recta domus 50.23.
Recta oratio 50.22.
Refragatores 107.4.
Refractariolũ dicẽdi genus iudiciale 248.30.
Refractarius 248.38.
Regiones 4. vrbis, 4. eſſe tribus 262.9.
Relinere ſerias 237.3.
Relinere dolia 25.24.
Reliquum 136.19.
Remittere interceſſionem 107.18.
Repetere 236.9.
Requieſco 256.12.
Res comportatæ 71.14.
Res formata & informis 94.31.
Res tuas procura 213.3.
Returare 134.7.
Reuocare 135.29.
Reuocatio 136.27.
Rhea 27.37.
Riuales 108.8.
Rogare & adrogare 39.31.
Rogator 45.6.
Romani veſtitus mutatio 8.13.
Romani quando vota nuncupabant, & purificabant ſe in nuncupatione 36.34.
Romanorum imagines vbi recondebantur, & qua ex materia fiebant 40.6.
Romilia tribus 252.36.

Ru-

Rude donati gladiatores ferro non dimicabant 69.15.
Rudiarij 21.20.
Rurſus, prorſus 179.24.

S.

Sagma 252.8.
Sagmarius equus 252.2.
Sal popularis 237.13.
Salij 154.18.
Saliua vini 238.34.
Salis flos 237.14.
Salmacida ſpolia 166.2.
Salmacis 166.9.
Saltus Firmiani 47.29.
Saluſtius Demoſt. affinior quam Cic. 144.21.
Salutare Deos 2.20.
Samiata ferramenta 105.35.
Samiarij 105.30.
Samium 180.25.
Samnitum armatura 13.39.
Sancire fœdus fulmine 13.9.
Sandalia 185.33.
Sandaligeri ſerui 186.16.
Sandalium 281.15.
Sandapila 270.21.
Sanguinis dies 258.36.
Sapiens ætati cibus 55.29.
Sardinia 281.16.
Sartago loquendi 151.4.
Saturnalitia 190.14.
Satura 79.39.
Saturnius verſus 67.18.
Scabrere 202.3.
Scæuus 279.30.
Sæculum 51.25.
Schemæ 199.15.
Scribere dicam 126.38.
Scriptuarius 196.20.
Scutulæ 108.35.
Scutulatum 108.33.
Secare 207.28.
Seculæ 39.11.
Secundus ventus 154.1.
Secutores 21.39.
Selecti iudices, in quibus Plinio parũ conuenit cũ Aſconio, in quo Pliniũ Seneca ſequitur, & Cice. cũ Aſconio facit 194.32.
σελίνια 117.21.
Cellæ patroclianæ 265.30.
Semiatratus 134.18.
Semiermes 23.34.
Semiraſus vſtor 143.10.
Semitatus 33.32.
Semuncia 126.11.
Senatum legere 119.34.
Seneca 22. lib. epi. explicat. & emẽdat. 61.21.
Seneca emendatus & explicatus 41.31.
Seneca explicatur & emendatur 86.3.
Seneca emendatus 232.30. & 145.26.
Senecę non conuenit cum Plin. de vino Rhetico 211.19.
Seneſchalli 125.13.
Sepulti venti 255.37.
Sepultus vino 255.35.
Sepultura per iniectionem glebæ 10.30.
Serenum 237.24.
Sereſcere 2.14.
Serpentes cantu diſrumpi 131.21.
Seruaculum 119.7.
Serum 57.10.
Seruitia ſemiraſa 143.11.
Seuiri 22.37.
Sibyna 202.31.
Sicilia palmis agreſtibus abundans 283.12.
Sicilicula 39.10.
Sicilire, & ſicilices 39.11.
Siculi equi 141.33.
Si forte 83.13.
Sigillare oculos 232.3.
Sigillaritia 190.14.
Signum dare 23.8.
Silicernium 197.16.
Siliqua 67.2.
Silla 164.19.
Silo 112.26.
Siluanns 67.8.
Simulachra deorum in portis vrbium 2.15.
Simulachri manum tangere 2.22.
Siniſtra & dextra tibia 160.31.
Syntheſis 100.35.
Sinum laxare 53.32.
Si quando 83.21.
Siſtrum 79.11.
Soccus luteus 142.38.
Solarium 142.4.
Solea piſcis 281.16.
Solox 179.2.
Solum 140.23.
Sopitum 273.20.
Sorbilo 26.14.
Sortes in galeam deijci 138.10.
Spado 183.7.
Spartianus in Adriano emendatus 189.20.
Spectacula 107.6.
Spectaculum matutinum 271.15.
Speculatoria & ſpiculatoria 104.37.
Spina 123.18.
Spiſſo venire 180.2.
Splendidus 53.19.
Spolia hoſtium vbi collocabantur 57.19.
Sportula cœnę loco diuiſa cliẽtibus 147.16.

Sputum 44.34.
Stare 158.11.
Statio 20.38.
Stipendium 266.7.
Stoicorum & peripateticorum de virtute ſententia 28.35.
Stoicus Deus 42.3.
Strabo emendatur 75.32.
Stricturæ 18.36.
Stringere venas 18.34.
Strues 154.7.
Suadere 2.9.
Subbibere 99.29.
Sub dio 237.22.
Subinane 246.39.
Subroſtrani 203.37.
Subſcriptor proximus 106.2.
Subſtringere aurem 266.21.
Sudum 201.5.
Suetonius in Claud. explicatus 101.18.
Sueto. in Nerone explicatus & emẽd. 99.6.
Sufferti aliquid tinnire 99.26.
Suffertum 99.26.
Suffragatores 107.2.
Sumere 190.16.
Summorum autorum iudicia diuerſa eſſe probatur ex Cicer. & Plutar. 86.35.
Superbus 29.3.
Superum lumen 133.8.
Supplantare 149.37.
Supplicatio 90.12.
Surus & Syrus 133.25.
Συνεργά 28.29.
Συγκομίζειν 71.13.
Symbola 127.3.
Σύμβολα 187.2.
Συνεκτικά 28.28.

T.

Tabula luſoria 86.22.
Tabulæ inuentor Palamedes 85.33.
Tabulæ ludus 85.30.
Tactare comam 214.8.
Θαλάσσα ἀγαθῶν 48.6.
Talus 86.21.
Tantum quod 99.10.
Taurobolium 105.36.
Τέκτων Latine tector 119.5.
Tela 255.13.
Telum ceſtroſphendone 274.26.
Temperatio 136.31.
Tæniæ 74.16.
Tenſæ 213.13.
Tenuis ars lanificij 73.13.
Terginum 180.39.
Tergum 209.31.
Terminus hærens 1.19.
Ternio dijs gratus numerus 111.25.
Terebra pertundere 199.33.
Terentius in Adelphis explicatus 187.29.
Terentius explicatus Eunucho 185.35.
Teres 258.25.
Terra pila 214.12.
Tertullianus emendatus 145.36.
Teſſailcum nomiſma 116.17.
Teſſera 86.15.
Teſſeræ 99.14. & 186.38.
Teſta ignem petere 46.1.
Tetrachordum 181.27.
Tetrapharmacum 190.32.
Thaïs 126.32.
Theſpiades 10.1.
Theſſalus ſaltus 116.10.
Thracius aquilo 82.11.
Threïcius aquilo 82.13.
Tibiæ ſerranæ 160.26.
Tibicidæ 204.38.
Tithymallus 127.9.
Titus Liuius explicatus, & locis aliquot emendatus 280.17.
Tmelus mons 33.7.
Tœcharchi 170.15.
Toga contorta 94.28.
Tolerantia 22.26.
Torcularium 176.30.
Torcular 176.30.
Torquere collum, & obtorquere 160.13.
Trabea veſtis & palmata 145.32.
Traderet pro raderet apud Suetonium in Nerone 14.21.
Trama 240.2.
Trapeti priui 177.11.
Tranqui. in Domitiano emẽd. & expl. 49.20.
Tranquillus in Caligula emendatur 103.30.
Tranquillus explicatus 194.11.
Trebellius Pollio emendatus 258.10.
Tres equitũ turmę in ludis Troianis 57.33.
Tribuni laticlauij 50.5.
Tribunus ſtabuli 125.9.
Tribus 159.22.
Tribus intro vocare 107.10.
Tribus vrbanæ & ruſticæ 6.34.
Tributa comitia 159.28.
Tributum in ſingulas tegulas 203.29.
Tripudiare 35.25.
Tripudium ſoniuium 98.22.
Τρίτων 106.22.
Trochus ludus Græcanici genus 120.32.
Troginus calix 204.22.
Tropæi 101.26.
Truncus in homine 205.2.
Tumere 36.11.

Tu-

Tumida virginitas 36.14.
Tunicæ ducales 258 31.
Tunicæ ruſſæ 258.28.
Turbare 256.5.
Turricula differt à fritillo 86.8.
Tutanus 197.23.
Tyridates 82.28.

V.

Vacillare 196.1.
Vadem deſerere 119.34.
Valerius Flac.emendatus lib.8. 182.31.
Vapidè ſe habere 238.30.
Vapidum vinum 238.30.
Varia excerpta de lexico veteri expl.92.&93.
Varro emendatus 129.31.& 134.31.
Varro explicatus 135.5.
Varro de re ruſt.explicatus 156.15.
Varro de lingua Latina emendatus 140.15.
Vaſa torcula 176.31.
Vates 22.34.
Vehiculum 112.7.
Velare gulam 243.9.
Velis miniſtrare 207 36.
Vellera 60 9.
Venales 55.7.
Vendere per auerſionem 266.29.
Vendi 102.4.
Vendito 19.13.
Veneris templum in papho 74.21.
Veniam dare 94.7.
Venire in rem præſentem 77.9.
Ventilare, verbum gladiatorium 232.37.
Ventum per interlunia bacchari 82.3.
Venus quando aduentat, & quo tempore choreis delectatur 246.5.
Verba prætoris do, dico, addico, & abdico 278 11.
Verna ad pedes 208.5.
Verpi 143.1.
Verpi Iudæi 143.7.
Veris aduentus 81.30.
Verticulæ 131.30.
Verſare 35.30.
Veſtes domeſticæ 149.30.
Vetulus lupus 201.32.
Vetus ſatyra 80.12.
Via lactea, ſedes à philoſophis tributa ſapientum animis 58.12.
Viæ appiæ curator 41.16.
Victores faſces coronabãt Lauro, & Laureã deponebãt in gremio Iouis capitol.85.16.
Victoria præpes, pennata 84.39.
Victoria præpes 87.35.
Vicus vnguentarius Romę vbi erat 68.30.
Vina ſecundaria 141.11.
Vinaceos lauare 25.15.
Vindex 193 32.
Vinum ἀδύναμον 33.18.
Vinum chium 130.17.
Vinum conſulare 31.1.
Vinum molle 147.11.
Vinarij & cuſtodes 25.35.
Virgas vinciri 176.39.
Virgilius male reprehẽſus à multis 208. 19.
Virgilius 1.Georg.explicatus 111.3.
Virg.lib.1.æneidos & 2. explicatus 64.25.
Virg.lib.4 æneid explicatur 42.34.&43.1.
Virgil. lib. 4 æneid.obſeruatus 183.35.
Virg. 6.æneid. explicatus 170.28.
Virgilius 6.æneid.explicatus 174.20.
Virgilius 7.æneid illuſtratus 135.1.
Virgilius lib.9.explicatus 209.9.
Virgilius lib.10.explicatus 207.1.
Vir virum legit 12.7.
Vites caſtrare 26.2.
Vitium fugere 69.28.
Vittæ nuptarum & virginum 182.9.
Vitruuius emendatus & illuſtratus 115.17.
Vitruuius emendatus 278.35.
Vitruuius lib.10.emendatur 46. 19.
Vitruuius lib.10 emendatus 188.30.
Vitruuius emendatur 54.23.
Vlula 16.21.& 213.15.
Vncti 35.33.
Vnda 142.9.
Vocabularij bilinguis variæ voces explicantur 96.8.
Volo 55.35.
Volſci veruti 266.17.
Voluendus 255.24.
Voluens 255.28.
Vopiſcus emendatus 258.1.
Vorago 72.33.
Vota quinquennalia 90.15.
Vrbẽ qui perdidit, tyrocneſtim cepit 117.27.
Vrbs ſumma 235.32.
Vltro tributa 120.5.
Vt vidi, vt perij 281.11.
Vti via populi 247.16.
Vulcani officina vbi 73 35.
Vuæ 32.31.

Y.

ὑπεμαθήμησαι 109.12.
Υγρὸν 151.24.

Z.

Zephyrus quando ſpirat 246.7.
Ζάννυσθαι 210.17.

FINIS.

A01 1467933